

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ.

ΤΟΤ ΑΤΤΟΤ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΑ Δ'.

R Xenophon.

Calci cujusque Paginæ subjecta est Accuratissima

JOHANNIS LEUNCLAVII AMELBURNI

Interpretatio Latina.

Adjectæ sunt Fina

HENRICI STEPHANI, JOHANNIS LEUNCLAVII,

ET

ÆMILII PORTI *Notæ Integræ.*

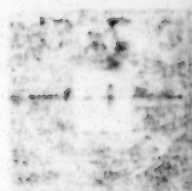
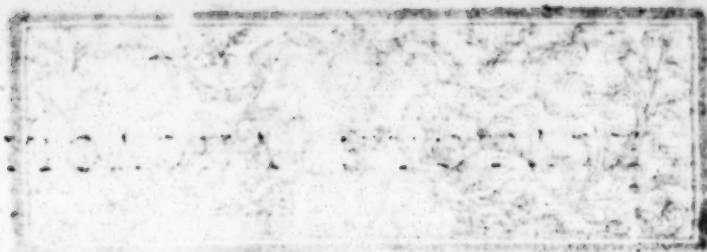
In Usum Scholæ Mercatorum Scissorum.

L O N D I N I :

Typis G. BOWYER, Impensis R. & J. BONWICKÆ ad In-
signe Leonis Rubri, & H. CLEMENTS ad Insigne Lu-
næ Falcatæ in Cœmeterio D. Pauli. MDCCLXX.

CELEBERRIMO VIRO ac DOMINO,

D^{no} Gulielmo Gibbons, M.D.

OLIM

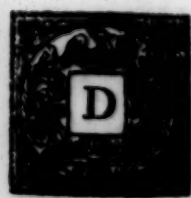
Divi JOHANNIS BAPTISTÆ apud
Oxonienſes Collegii,

Nunc autem

Illuſtriſſimi Collegii Regalis Medicorum
Londinenſium

SOCIO longe Digniſſimo:

Utriuſque SOCIETATIS Lumini & Ornamento.

UM eximium hocce XENOPHON-
TIS Opusculum, Meâ qualicun-
que Lucubratione recognitum &
collatum, ſemel iterumque per-
legerem; Qualisſque ibidem Quantuſque *Phi-*
loſophus videretur SOCRATES, ſeriò cogita-
A rem;

D E D I C A T I O.

rem; Quàm præclarum nempe Virtutis, Antiquitatis, & Prudentiæ præbuerit Documentum; Quàm absolutè Doctus & Eruditus, nec tamen inflatus tumensque Scientiâ; Modestus autem & Prudens, Solers porro & Ingeniosus, sed simul Candidus, Simplex & Apertus passim hisce Commentariis ostenditur: Cùm pium Numinis Cultorem fuisse, Strenuumque Aliorum ad Virtutem Hortatorem; Cùm Eundem Voluptatum maximè Temperantem, Laborumque Patientissimum; In Vitiis perstringendis Acerrimum, sed interim Hominum Imbecillitati satis Indulgentem; Cùm Illum modò subtiliter & argutè Differentem, mox pari Artificio suadentem; Cùm Virum Hunc Facillimum & Humanissimum; Cùm denique Lenissimum & Naturâ, & Consuetudine & Disciplinâ deprehenderem; non Alium à Te fuisse clarissimum *Philosophum* protinus intellexi; (Quippe Quem eadem prorsus Virtutes commendant, eadem Dotes exornant:) GEMINUMQUE SOCRA-TEM inter legendum intueri visus sum.

Lætatueros ergò *Philosophi* Manes arbitrabar, si TIBI, VIR ORNATISSIME, confimili cognatoque Ingenio prædito, illustria hæc Doctrinæ suæ Monumenta, jam denuò pari Typorum Nitore, Xenophontëique Ingenii Elegantiâ

DEDICATIO.

Elegantia conspicua, de more solenni dicantur: Utpote quæ, Tuo Nomine præfixo, TUOQUE Suffragio ornata, Juventuti dein *Academica & Scholastica* majori cum Autoritate, tum Successu commendentur: Apud quos nimirum TUÆ altioris Eruditionis & Scientiæ Laus adhuc utrobique viget.

Neque tamen intra tam angustos Fines Doctissimi Tui Nominis honor continetur; sed per totum ferè Literatum Orbem quaquaversum diffunditur. Hinc, Quotquot unquam præstantioris itidem Doctrinæ Famà illustres esse cupiunt, Tuo fidissimo Consilio de Studiis ritè formandis uti plerumque amant. TE certè, non ita pridem super hac re consultum, Monita quædam maximè utilia (SOCRATICO planè More, nec impari Prudentiâ) tradentem Egomet audiui. Medicumque quendam Londinensem, cum Primis jam numerandum, Tuam Humanitatem pariter ac Eruditionem hoc potissimum nomine sæpius laudasse memini: Quippe Qui Tuis amicis Consiliis subinde adjutus, quantum inde profecerit, lætus gratusque palàm prædicavit.

Hinc autem patet, quàm sapienter Artium & Virtutis Alumni suis in animis instituerunt, qui TE, VIR GRAVISSIME, nunc dierum
(sicut

DEDICATIO.

(sicut olim SOCRATEM Majores) Oraculi vice consulunt; Quem pariter nullà non Arte excultum Benigna Pallas Terris ostendit. Neque enim MEDICINÆ solius peritiæ summæ laude dudum inclarescis, quanquam hæc non infima Laus est; Verùm etiam cæteras ingenuas Disciplinas, quotquot acuunt Mentem, Moresve corrigunt, quæcunque profunt, vel oblectant, perfectè tenuisti.

Tu nempe, felici quàdam Ingenii curiositate præditus, in abditissima quæque *Scientiarum* penetralia facilè descendisti, quæ TIBI sponte suos sinus explicuerunt. Dum enim adhuc Juvenis, Tu Prudens Sedulusque Solidioris cujusque Doctrinæ Fundamenta jecisti, priusquam ad Sacratiorē MEDICINÆ Artem, quam tandem aliquando bonis Auspiciis profiteri volebas, animum appuleras. Latiùsque patuit TUA Περπαιδεία Medica, quàm Absolutissima quorundam Professorum Scientia. Imprimis autem quicquid olim *Græcia Latiumque* docuit præcognoscendum duxisti. *Classicos* proinde Scriptores omnes mox attentus revolvis. *Horatiique Tui* Monitum secutus, Exemplaria Græca Nocturnâ Diurnâque manu versas: Quorum selectiora Loca, Flosculosque maximè Elegantes etiamnum delibasse juvat. Hinc Tu semper erudita

D E D I C A T I O.

dita Convivia, veterum *Δειπνοσοφιστῶν* renovato more, celebras: Quippe qui omnes Tuas Epulas Facetiis, doctisque Salibus Attico Lepore tinctis, condire soles. Ita tandem Doctus Sermonis *Utriusque Linguae*, nec *Orientalium* imperitus; *Veteris* deinde cum *Novâ Philosophiâ* Collationem instituis. Mox, *Anatomia*, *Chymia Botanicesque* Cursu peracto, celebres *Hippocratis Aphorismos* & perdocta *Galenî* Scripta nullo labore intelligis, MEDICUSQUE ABSOLUTUS protinus evadis. TE certè Talem Tantumque Virum, tamque insigniter MEDENDI peritum, jamdudum Nostrum OXONIUM sensit, agnovit, prædicavit: Lætoque dein murmure prædulce GIBBONSI Nomen, Laudésque non interituras, Celeberrima MAGNÆ BRITANNIÆ METROPOLIS, ob suorum Civium toties recuperatam Salutem, nec immemor, nec ingrata passim diuque resonare pergit.

TU verò intereà, VIR OPTIME, tantà licet laude, prædicatione, Nominisque gloriâ, nec immeritò, decoratus, nunquam tumidus insolescis: Quin TEMET usque comem, suavem, benignum, & *Opiferum* Amicum omnibus (præsertim *Ægris*) ultrò ostendis. Sacras porrò Nostras Musarum *Ædes*, quas tam candidis Moribus & abundanti Doctrinâ semper

DEDICATIO.

per exortum. Beneficis imperis, et
mune, & locupletare, quare cum
fione, lætus omnino lubensque

Salutem proinde istam, quam
ctam, & penè desperatam, Insuper
opportune restituiti, TIBI, VIR HUMANO-
SIME, Dilectissimæque TUÆ CONJUGI,
diutissimè dulcissimam stabilissimamque vicis-
sim comprecamur: Charissimumque TUUM
Caput adeò feliciter ab instanti periculo nu-
per ereptum læti pariter & alacres ex animo
verèque gratulamur omnes. Quà quidem re
nihil unquam MIHI gratius accidere potue-
rit; Qui sum TIBI, VIR AMICISSIME.

Summo Officio,

Summæque Observantiæ

in perpetuum Devinctus.

Oxon. è Coll. Div.
Johan. Bapt. Ca-
lend. Aug. 1719.

Johan. Gillman.

P R Æ-

P R Æ F A T I O.

QUANTI semper apud Eruditos
estimata fuerunt Omnia quæ su-
persunt XENOPHONTIS Elegantissi-
mi Scriptoris Monumenta, nemo,
qui non in Re-publicâ Literariâ
planè est Hospes, ignorat. Hæc proinde per-
vulgata adeò decantare parum necesse est. Si
quis tamen adhuc curiosus, quid de Nostro Au-
thore senserint Antiqui, scire percupiat, Horum
præclara de Eodem Judicii Testimonia, quæ
Præfationi subnectenda curavimus, proximè
volvenda Pagina monstrabit.

Quoniam verò in immensam ferè molem ex-
creverunt clarissimi Hujulce Scriptoris Opera,
ut non adeò facile conjunctim Omnia quibusvis
ab Adolescentibus Græcæ Doctrinæ studiosis
parari, nedum perlegi, queant; Selectiora quæ-
dam Opuscula Usui Illorum accommodata seor-
sim excudi solent: Hinc Trivialis dudum facta
est in Scholis XENOPHONTEA Κύρις Παιδεία. Dum
a interea

P R Æ F A T I O.

interea quadam alia Hujus Authoris Scripta pari prorsus Elegantiâ concinnata, ne quidem fanda audiverint.

Quò ergò gratâ varietate magis delectaretur Juvenes, ME, non ita pridem Puerili Institutione occupatum, hortatus est Vix anni Politioris aequè ac Solidioris Literatura genere insignis, GULIELMUS DELAUNE, SS. Th. P. Dignissimusque Collegii Ejusdem Antistes, Cujus Iple beato Consortio, jam diu inter Socios relatus, etiamnum non illatus fruor, ut hoc verè Aureum XENOPHONTIS Opusculum tandem aliquando solum in lucem publicam emitterem.

Suscepto jam Negotio, mox Insigniores quædam Editiones (cùm nullos Hujus Opusculi Manuscriptos Codices Nostra suppeditet BRITANNIA) comparandæ invicem videbantur. Imprimis autem Dux Stephanicæ, Leunclavianæ item Dux, & Una Welliana sedulo conquiruntur. Binaque priores satis amplam, nec tamen inutilem, Annotationum Massam præbuerunt; quas accuratè descripsit, suumque singulas in Ordinem disposuit, nec indoctus nec illepidus Juvenis, EDMUNDUS DAY, tunc temporis Scholæ Mercatorum Scissorum Londini, nunc verò Collegii Nostri Alumnus, & Socius.

De Textu tamen & Versione nondum constitit, Cujusnam potius Vestigiis insisteremus. Commodissima quidem primâ fronte videbatur Welliana utriusque in Capita & Sectiones Distributio; Quam idcirco retinere Nos usque statuimus. Textum porro Ejusdem cum Leunclaviano

P R Æ F A T I O.

claviano ænno collatum exhibere visum est. Ignoscat verò nobis Doctissimus Wellius, si non Ejus exemplo, disertam dilucidamque LEUNCLAVII Interpretationem alicubi temerè rejecimus; sed illam absolutissimam, summâque curâ jam tertio feliciter elucubratam, qualem Ipse toties recognitam postremò consignavit, integram & illibatam inseruimus; quippe quæ non solum ubique perquam eleganter, sed etiam quam proximè Authoris Sensum passim ferè exprimit.

Quod ad Bibliopolam Typographumque spectat, summam utrinque curam adhibuerunt, ut Chartæ Nitore Typorumque concinnitas Nativam geminamque SOCRATICI Ingenii Elegantiam quodammodo, nec invenisse, referrent. Nos itidem sedulo partes Nobis impositas egimus; quantumque ferè Humana Natura præcavere potuit, usque conati sumus, ut purum aded verèque Atticum Orationis Stylum nulli vel minutissimi Errores inquinarent.

Vos ergo, Juvenes Φιλέλλωες, hæc dulcissimas SOCRATICÆ Sapientiæ reliquias, quovis Obryzo pretiosiores, jam toties repurgatas, multiplicique aded nomine commendatissimas, eo usque Amoris Affectu, quo decet Laudis & Doctrinæ studiosos, tractate, fovete, amplectamini, colite.

Z O K P A T O Y E B I O Z

2003 12 17

28 MR 59

28 MR 59

2014-2015

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΒΙΟΣ

Εκ τ' Σειδα.

Σωκράτης, Σωφροσύνη λαοβίος, καὶ μετὰ Φαιαρίης καίαι. πρῶ-
τος γένους ἀνδρὸς ἀνδρῶν. ὡς καὶ φασι αὐτὸν εἶναι τὰς Ἀθη-
νησι ἐκιδυμῆας Χάριτας· εἴτα φιλοσοφῆσαι διὰ τὸ ἀκούσαι Ἀναξα-
γόρου τ' Κλαζομένην· εἴτα Δάμωνα· εἴτα Ἀρχελάου. ἐς τὸ ἀνδρῶν ἐλ-
θόν, ἐγερθεὶς αἰς τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Πολίδαμον, καὶ ἐπὶ Δελφῶν. καὶ γα-
μλῶς τὸ σπουδῆσαι δύο, Εὐκλείπην (ἀφ' ἧς ἔχει τὴν Λαμπροκλείαν) καὶ
δελφίαν Μυρτίαν τῇ Ἀρεσίδῃ τ' δικαίῃ θυγατρὶ, ἐξ ἧς ἐγγόνες Σωφρο-
νίσκου καὶ Μαιίδμου τ' Μαιίδμου, ὡς ἐν τισὶ δοκῶν. καὶ ἐπὶ μὲν τ' Πε-
λοποννησιακῶν γίγναι, ὡς τύποι εἰπῶν, Ολυμπιάδι αζ'. ἰδὼν δὲ
ἔτη π'. εἴτα ἀλογίαν. μᾶλλον δὲ λῆνοια τ' Ἀθηναίων βιασθεὶς πῶν
πάντων, ἀπείθαι· ἔγχετο δὲ καὶ ἀλκιπῶν, ἧ, ὡς τινες βέλων, ὕμνον
εἰς Ἀπόλλωνα καὶ Ἀρτέμιον· καὶ μῦθοι Λισάππειοι δι' ἱπῶν. φιλοσοφῶν δὲ
ἐργασθεὶς Πλάτωνα, καὶ Ἀρίστητον Κυρηνάιον, Φαίδωνα τε Ἠλείον,
Ἀγιδίον, Εὐκλείδην Μισαρίαν, Ξενοφῶντα Γερούβην, Αἰσχύναν, Λυσανίαν
Σφήτιον, Κίβητα Θεβαίων, Γλαῦκον Ἀθηνάιον, Βρύσην Ἡρακλείδην,
Ἀλκιβιάδην, Κερύδαλον, Ξενοκλήδην, Ἀπολλόδοτον, Ἀθηνάιον· ἔτι δὲ
Κρίτωνα, καὶ Σίμωνα, Εὐμαχὴ Φλασίτιον, Σιμμίον Θεβαίον, Τερψίαντα
Μισαρίον, Εὐκλῆν, Χαιρεφῶντα. Δαιμόνιοι δ' αὐτῷ προσμιλῶντες ἔλε-
γαν. Εἰμέναι δὲ καὶ κινεῖσθαι διὰ Κόρινθον, γίγναι ἔθνη αἰ, σφαρθεὶς δὲ
τὸ Σόλων, ἐψιμαθὲς μᾶλλον εἶπεν ἢ ἀμαθὲς. τ' εἶναι δὲ τ' πλείων,
ἐρωτικῶς πρὸς αὐτὸν χρίαν, ἐφθνήθη. Καὶ πρῶτος Ἀριστοφάνης τὰς Νε-
φίλας γράψας, ἐκαμώθησιν αὐτὸν ὡς ἀφροσύνην τὴν νῦν, καὶ ἄξιον
ἐκάλει, διότι τ' κῶα καὶ πλάττειν, δι' ὑπερβολὴν δαισιδαμονίας, ἄμ-
υν. ὕστερον δὲ Ἀντίστ' καὶ Μίλιθ' ἐπὶ τούτῳ ἔγραψαν αὐτὸν, καὶ ἄλλοι.
ὡς τὸ τιμῆματι δὲ αὐτὸν τ' ὡς τὸ πρηνεὶς σιγήσεως ἐτιμῆσθαι. οἱ δὲ
θαύμαζον ἐτίμησαν.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΒΙΟΣ

Εκ τ' Σειδα.

Ξενοφῶν Γερούβην, Ἀθηνάιον, φιλόσοφον Σωκρατικῶς, ὡς πρῶτον
ἔγραψε βίαν φιλοσόφου, καὶ δαισιδαμονίαν. πᾶσιν ἔχον δὲ
Φιλαρίαν Γερούβην καὶ Διόδοτον· αἱ καὶ Διόδοτος ὀπαλῶν. Αὐτὸς δὲ Ἀ-
τικὴν μέλειαν ἐπανομάζει. γίγναι δὲ συμφορήν τ' Πλάτωνα, καὶ ἐκμαθεῖν
καὶ τ' ἐνηγεῖν ὀνόματι Ολυμπιάδα. ἔγραψε βιβλία πλείονα τ' μ'.
ὡς ἐ ταῦτα· Κύρου παιδείας, βιβλία η'. Κύρου ἀναστάσεως, βιβλία ζ'.
Ελληνικῶν, βιβλία ζ'. Συμπόσιον, ἐ ἄλλα πολλὰ.

Diony.

Dionysius Halicarnassensis in Epist. ad Cn. Pompeium.

Εὐφραν μὲν, Ἡρόδοτος ἡρώδης ἐχθρὸς, καὶ ἀμφότεροι τὰς χα-
 ρακτηρίαι, τὸν τε προσωματικὸν καὶ τὸν λεκτικόν. πρῶτον μὲν ὅτι ὑπο-
 κρίσεις τῶν ἰσορριῶν ἐξελεῖσθαι καλὰς καὶ μετριοφρενέας καὶ ἀνδρῶν φιλοσόφου
 προσωμύτας· τὴν τε Κόρυν παρθένου, οἰκόντα βασιλεὺς ἀγαθὸν καὶ δ-
 δαίμονα· ὃ καὶ ἀνάστασις τῆς παλαιοῦ Κόρυς (ἢ καὶ αὐτὸς (Σουάνης)) μί-
 γριστος ἰγκύριος ἔχωνται τῇ εὐσεβείᾳ παρὰ τὴν Εὐκλείδου· καὶ τὰ τὴν ἑπὶ τῇ
 Ἑλληνικῇ, καὶ τὴν καλὴν ἀντιλήθην Θεοκρίτου· ἐν τῇ καλῇ ἀντιλήθῃ τε οἱ
 τραγικοὶ, ὃ καὶ τὴν τῆς Ἀθηνῶν, ἡ Ἀθηναίων καὶ ἑλλοι, αὐτὸς
 αὐτῶν. ὃ καὶ μόνον τῇ ὑποκρίσει χάρις ἔχει· ἰσχυρῶς, ἀλλὰ καὶ τῇ
 οἰκονομίᾳ. ταῖς τε ὁδοῖς αὐτῶν ταῖς περιπετειώσεσιν ἐκτελεῖται, καὶ
 τὴν δὲ ἐκτελεῖται τὰς ἐπισημασθῆναι λησθέντων. μετὰ ταῖς τε καλῶς καὶ
 τίμω καὶ μετριοφρενέας τῇ γυναικί. ἡ δὲ τε ἐπισημασθῆναι Θεοκρίτου καὶ δι-
 κῆρος καὶ παρὰ τὸν καὶ ὁπίσθι, ἀπὸ τῶν τε συνηθῶν κακομενῶν
 ὁρίσθαι. Καὶ ὁ μὲν προσωματικὸς τύπος αὐτῶν τοιούτων. ὃ καὶ λεκτικὸς, πῶς
 μὲν ὁμοίᾳ Ἡρόδοτος, πῶς ὁ ἐνδύσθαι. καθάπερ μὲν ὁ τοῖς ὀνόμασι ἰκα-
 νῶς, καὶ σαφῶς, καθάπερ οὐκ οὐκ. οὐκ οὐκ ὁ ὀνόματι Σουάνης καὶ
 προσωμύτης πῶς προσωμύται καὶ Σουάνης αὐτῶν ἡδὲ πάντων καὶ κακομε-
 νῶν, ὅτι ἔστιν Ἡρόδοτος. ὅτι καὶ καλῶς καὶ μετριοφρενέως, καὶ τῇ
 λεγόμενοι ἰδίως πλάσμα ἰσορριῶν, Ἡρόδοτος ἔχει. καὶ ὁ μόνον οὐκ ἔχων
 τῷ τῷ παρὰ αὐτῷ λαοῖν, ἀλλὰ καὶ πῶς διγυρίαι βυλαθῆναι τῇ φωνῇ,
 οἷον ἰσχυρῶς, ὡς τῇ δόξῃ αὐτῇ, ταχὺς οὐκ οὐκ. μετὰ ταῖς
 ὁ γένεσις τῇ δόξῃ καὶ πῶς καὶ τῇ πρὸς τὸν καὶ ὅτι Ἡρόδοτος ἰ-
 σχυρῶς τῇ προσωμύτῃ ὀνομασθῆναι, ἀλλὰ καὶ πολλοὶς οἰκονομίᾳ ἴσῃ, αὐτὸς
 οὐκ οὐκ οὐκ.

28 MR 59

Cicero Oratoris lib. 2.

Denique etiam à Philosophiâ profectus Princeps Xenophōn
 Socraticus ille scripsit Historiam, leviores quodam sono usus, &
 qui illum impetum Orationis non habeat; vehemens fortasse mi-
 nus, sed aliquanto tamen, ut mihi quidem videtur, dulcior.

Xenophontis sermo est ille quidem melle dulcior, sed à fo-
 rensi strepitu remotissimus. *Id.*

Xenophontis voce Musas quasi locutas ferunt. *Id.*

Librum conscriptum molli & Xenophonteo genere Sermonis.
Id. in Bruto.

Quintilianus Instit. l. 10. c. 1.

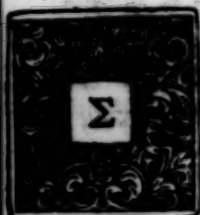
Quid ego commemorem Xenophontis jucunditatem illam in-
 affectatam, sed quam nulla possit affectatio consequi? ut ipsæ
 finxissæ sermonem Gratiae videantur: & quod de Pericle veteris
 Comædiæ testimonium est, in hunc transferri iustissime possit, in
 labris ejus sedisse quandam persuadendi Deam.

ZENO-

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Πρὸς τὰς Δικαστάς.

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ᾧ ἄξιόν μοι δοκεῖ εἶναι
μεμνησθῆναι, καὶ ὡς, ἐπειδὴ ἐκλήθη εἰς τὸ δῖ-
κλιν, ἐβελύσατο πρὸς τε τὴν ἀπολογίαν καὶ
τὴν τελείαν τῆς βίης. Γεγράφασι μὲν πε-
ρὶ τούτου καὶ ἄλλοι, καὶ πάντες ἔτυχον τὴν
μεγαληγορίαν αὐτοῦ, ᾧ καὶ δῆλον ὅτι τῷ ὄντι ἕτως ἐρήθη
ὑπὸ Σωκράτους. Ἀλλ' ὅτι ἤδη ἑαυτῷ ἡγεῖτο αἰρετώτερον
εἶναι

XENOPHONTIS SOCRATICA DEFENSIO

Ad Judices.

QUIDEM operæ
pretium esse du-
co, mentionem à
me fieri, quò pa-
to tunc etiam So-
crates, quum in judicium vo-
catus esset, tam de purgati-

one sui, quàm vitæ exitu con-
sultaverit. De quo quidem &
alii perscripserunt, & omnes
magniloquentiam ejus sunt
adsequuti: Ex quo patet, re-
verà Socratem sic fuisse lo-
quentum. Non tamen decla-
rârunt,

εἶναι τῷ βίῃ θάνατον, τῷ τὸ εὖ διασαφυνύσαν· ὥστε ἀφρονέστερα αὐτὸ φαίνει εἶναι ἢ μεγαληγορία.

β. Ερμogeneῖς μέντοι ὁ Ἰπποκλέης ἑταῖρός τε τοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐξηγήσειε πρὸς αὐτὸν ταῦτα, ὥστε πρέπασαν φαίνασθαι τὴν μεγαληγορίαν αὐτῷ τῇ διανοίᾳ. Εκκεῖνός γάρ φησι, ἰσῶν αὐτὸν πρὸ πάντων μᾶλλον διαλεγόμενον, ἢ πρὸς τὴν δίκην, εἰπεῖν·

γ. Οὐκ ἐχρὴν μέντοι χρῶσθαι, ὡς Σώκρατες, ἐπεὶ ὅ, τι δόπολογήσῃ; Τὸν δὲ τὸ πρῶτον ἀποκρίνασθαι· Οὐ δοκῶ σοὶ δόπολογεῖσθαι μελεῶν ἀδικεῖν; Ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἔρεσθαι, Πῶς; Ὅτι εἴδεν ἀδικεῖν ἀδικηθῆναι παρὰ τοὺς ἄλλους, καὶ περ νομίζω μελέτην εἶναι καλλίστην δόπολογίας.

δ. Ἐπεὶ δ' αὐτὸν πάλιν λέγειν· Οὐχ ὁρᾷς τὰ Ἀθηναίων δικαστήρια, ὥς πολλάκις μὲν εἴδεν ἀδικούντας λόγῳ ταραχθέντες ἀπέκλειναι, πολλάκις δὲ ἀδικούντας, ἢ ἐκ τῆς λέγῃς οἰκτίσεως, ἢ ἐπιχαρίως ἐκπέμπειν; Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, (φαίνει αὐτὸν) καὶ δις ἡδὴ ἐπιχειρήσαντός με χρῶσθαι πρὸς τὴν δόπολογίαν, ἐναντιῶταί μοι τὸ Δαιμόνιον.

ε. Ως

rârunt, quod mortem sibi vitæ præferendam duxerit: Quo fit, ut illa verborum magnificentia minùs prudens fuisse videatur.

2. Hermogenes autem, Hipponici filius, familiaris erat Socrati, & de eo talia protulit; ut illa magniloquentia videatur ejus animo rectè convenisse. Nam is, quum videret ipsum de quâvis aliâ re potius, quàm de causâ suâ, differere, dixisse se ait:

3. Nonne par erat, mi Socrates, ut considerares, quâ tibi utendum sit defensione? Tum Socratem primò respondisse: Non defendere tibi videor, quum me vitæ cur-

sum peregissem meditator? Rogasse deinde se: Qui sic? Quodd nihil, ait, iniqui unquam in vitâ designaverim: quam ego defensionis meditationem honestissimam esse arbitror.

4. Quumque rursum dixisset Hermogenes: An non vides in Atheniensium judiciis sæpe judices oratione commotos interfecisse illos, qui nihil designaverant; sæpe etiam alios, qui nocentes erant, vel oratione commirationem movissent, vel magnâ cum gratiâ causam egissent, absolvisse? Respondisse hoc dedisse Socratem: At mihi profecto, bis jam eonanti

de

ε'. Ως ὃ αὐτὸν εἰπεῖν, θαυμαστὰ λέγειν, τὸν δ' αὖ
ἀποκρίνασθαι. Ἡ θαυμαστὸν νομίζεις, εἰ καὶ τῷ Θεῷ δο-
καί ἐμὲ βέλιον εἶναι ἢ δὴ τελευτᾶν; ὅσον οἶδα, ὅτι μέ-
γροι μὲν τῷδε ἰδέναι ἀνθρώπων ὑφείμην βέλιον ἐμᾷ βε-
βαιωμένοι; ὅπερ γὰρ ἡδιστὸν ἐστὶν ἡδεῖν, ἰστίως μοι καὶ δι-
καίως ἀπαντᾶ τὸν βίον βεβαιωμένον ὥστε ἰσχυρῶς ἀγά-
μην ἐμαυτὸν, ταῦτα εὖρεσκον καὶ τὰς ἐμοὶ συγγινομέ-
νας γινώσκοντας περὶ ἐμᾷ.

ς'. Νυνὶ ὃ εἰ ἐτι προσθήσε' ἡ ἡλικία, οἷδ' ὅτι ἀνάγ-
κη ἔσται τὰ τῷ γήρως διπλελεῖσθαι, καὶ ὄραν τε χεῖρον,
καὶ ἀκέραιον ἥσων, καὶ δυσμαθέστερον εἶναι, καὶ ὧν ἐμαθον
διπλοησιμότερον. Ἡν ὃ αἰδοῦμαι χείρων γινό-
μην, καὶ καλαμέμφωμαι ἐμαυτὸν, πῶς ἂν εἰπεῖν
ἐγὼ ἐτι ἂν ἡδέως βιοῦμαι;

ζ'. Ἰσως δέ τι (φάναι αὐτὸν) καὶ ὁ Θεὸς δι' εὐμένειαν
προξενεῖ μοι, καὶ μόνον τὸ ἐν καιρῷ τῇ ἡλικίας καλα-
λῦσαι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἡρᾶσα. Ἡν γὰρ νυνὶ κα-
τακέρθη.

de purgatione circumspicere,
Numen adversatur.

5. Hec quum diceret Her-
mogenes, mira quædam ab eo
proferri, respondisse Socra-
tem: Tunc mirandum putas,
si etiam Deo videatur præsta-
re, ut jam moriar? An nescis,
nulli me hominum adhuc
usq; diem vitæ integrius actæ
laudem concessisse? Nam
quod jucundissimum est scie-
bam, mihi vitam omnem san-
ctæ ac justè transactam. Quo
suebat, ut & ipse magnam ex me
voluptatem caperem, & anim-
adverterem familiares meos
idem de me sentire.

6. At si nunc ætas mea pro-

grediatur ulteriùs, scio neces-
sarium esse, ut quæ senectutis
sunt mihi quoq; contingant:
Nimirum ut pejùs videam,
minùs audiam, ad discendum
minùs idoneus sim: Eorum
verò, quæ didicerim, faciliùs
obliviscar. Jam si animadver-
tam deteriorem me fieri, gra-
vitèrque hoc feram: Quis di-
cere possim, me jucundè vi-
cturum?

7. Fortassis etiam, inquit,
Deus ipse hoc mihi quædam
ex benignitate præstat, ut non
solum opportuno ætatis tem-
pore vivendi finem faciam:
Sed etiam ratione longè facil-
limâ. Nam si modò condem-

τακρῶ μοι, δῆλον ὅτι ἔξεσάι μοι τῇ τελευτῇ χρῆσθαι, ἢ ῥά τι μὲν ὑπὸ τῆς τέτης ὀπτιμεληθέντων κένου, ἀπραγμονεσάτη ἢ τοῖς φίλοις, πλεῖστον ἢ πόθον ἐμποῖσα τῷ τελευτῶντι. Οταν γὰρ ἄσχημον μὲν μηδὲν, μηδὲ δυσχερὲς ἐν τῇ γνώμῃ τῆς παρόντων καὶ αὐτοῦ, ὑγιὲς ἢ τὸ σῶμα ἔχων καὶ τῇ ψυχῇ δυναμένῳ φιλοφρονεῖσθαι ἀπομαρταίνῃ, πῶς οὐκ ἀνάγκη τῷ τοιοῦτον εἶναι;

γ'. Ορθῶς ἢ οἱ Θεοὶ τότε μὲν ἐναγγέλλοι (φάναι αὐτὸν) τῇ τῇ λόγῳ ὀπισκίπει, ὅτε ἐδόκει ἡμῖν ζητήσια εἶναι ἐκ παντὸς τρόπου τὰ ἀποφασικά. Εἰ γὰρ τῷ διεπραξάμην, δῆλον ὅτι ἐτοιμασάμην ἐν ἀντὶ τῆς ἡδονῆς λαῖσαι τῆς βίης, ἢ νόσοις ἀλγυνόμην τελευτῆσαι, ἢ γῆρας, εἰς ἃ πάντα τὰ χαλεπὰ συρρεῖ, καὶ μάλα ἔρημα τῇ εὐφροσυνῶν.

δ'. Μα' Δι' (εἰπεῖν αὐτὸν) ὦ Ερμόγενης, ἐγὼ ταῦτα εἰδὲ προθυμήσομαι ἀλλ' ὅσων νομίζω τεισυχκεῖναι καλῶς καὶ ὡς Θεῶν καὶ παρ' ἀνθρώπων· καὶ ἢ ἐγὼ δόξαι
εἶναι

natus fuero, non obscurum est, posse me uti mortis genere, quod lenissimum esse iudicatum sit ab iis, quibus hoc cognoscere curæ fuit, minimumque negotii sit exhibiturum amicis, quod denique in moriente maximum desiderium excitet. Quippe cum nihil indecori, neque offensionis aliquid in animis eorum, qui adsunt, relinquitur, & ita quispiam extinguitur, ut & sanum habeat corpus, & animum, qui comiter agere cum aliis queat; qui fieri potest, ut hoc non sit optabile?

8. Rectè autem Dii adver-

fabantur cogitationibus meis, quum nobis viderentur omnimodo effugiendi rationes esse querendæ. Nam si hoc perfecissem, nimirum comparassem mihi, ut, pro eo quod nunc moriendum est, vel morbis excruciatum vitam claude-rem, vel senectute, in quam omnia molesta, planèque ab omnibus gaudiis secreta confluunt.

9. Equidem, mi Hermogenes, inquit, hæc profecto non expetam: Sed si, ea commemorans, quæ consequutum me præclarè tum à Diis tum ab hominibus puto, quæque mea

ἔχω πρὸς ἑμαυτῆ, ταύτῃ ἀναφαίνων, εἰ βαρύνω τὰς Δικαστὰς, αἰρήσομαι τελευτᾶν μᾶλλον, ἢ ἀνελκόμενος τὸ ζῆν ἐτι προσαιτῶν, κερδᾶναι τὸν πολὺ χεῖρα βίον ἀντὶ θανάτου.

ι'. Οὕτως ὃ γνόηα αὐτὸν ἔφη εἰπεῖν, ἐπειδὴ κατηγορήσαν αὐτὸς οἱ ἀντίδικοι, ὥς ἔς μὲν ἡ πόλις νομίζει Θεὸς, ἔ' νομίζοι, ἕτερα ὃ καινὰ Δαιμόνια εἰσφέρει, ἔ' τὰς νεὰς ἀφθέρει, παρελθόντα εἰπεῖν.

ια'. Ἀλλ' ἐγὼ, ὦ ἄνδρες, τῆτο μὲν πρῶτον θαυμάζω Μελίτη, ὅτῳ ποτὲ γνῆς λέγει, ὥς ἐγὼ ἔς ἡ πόλις νομίζει Θεὸς, ἔ' νομίζω· ἐπεὶ θύοντά γε με ἐν ἑ κοιναῖς ἑορταῖς, καὶ ἐπὶ τῇ δημοσίῳ βωμῶν, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρὰ ὑλ' χάνοντες ἰώρων, καὶ αὐτὸς Μελίτης, εἰ ἡβέλετο.

ιβ'. Καινὰ γε μὲν Δαιμόνια πῶς ἂν ἐγὼ εἰσφέρωμι, λέγων, ὅτι Θεὸς μὲν φωνὴ φαίνει) (ἡμαίνεσα ὅ, τι χρὴ ποιεῖν; Καὶ γὰρ οἱ φθόγγοις οἰωνῶν, καὶ οἱ φήμαις ἀνθρώπων χρώμενοι, φωναῖς δὴ πᾶ τεκμαίρον). Βρονταῖς μὲν

mea sit de meipso opinio, gravis iudicibus ero; mortem potius eligam, quàm ut, parum ingenuè vitam longiorem emendicando, pro morte vitam multo deteriolem lucrer.

10. Quum autem ita decrevisset, jamque accusassent eum adversarii, quòd illos Deos, quos civitas pro Diis haberet, ipse Deos non putaret, aliosque Deos novos introduceret, ac juventutem corrumpere: Tunc ad Iudices accedentem, in hanc sententiam loquutum esse tradit Hermogenes:

11. Ego verò, Iudices, primum hoc miror, unde unquam Melitus hoc animadverterit, quòd ait me, quos Deos existimat civitas, pro Diis non habere. Nam sacrificantem me communibus festis, & in aris publicis, tum alii, qui coràm adsunt, videre; tum Melitus ipse, si quidem voluit.

12. Nova verò Numina quo pacto ego introducerem, dum dico Dei vocem mihi obversari, denunciantem quid sit agendum? Nam qui alitum vocibus, & hominum utuntur omnibus, ex vocibus scilicet conjecturas

μὲν ἀμφιλέξει τις ἢ μὴ φανεῖν, ἢ μὴ μέγιστον οἰωνιστὴν εἶναι; Ἡ δὲ Πυθοῖ ἐν τῷ τρίποδι ἱέρεια, ἡ καὶ αὐτὴ Φωνὴ τὰ ὧσα ἔσθαι Θεῶν ἀγγέλλει;

ιγ'. Ἀλλὰ μέντοι καὶ τὸ προειδέναι γε τὸν Θεὸν τὸ μέλλον, καὶ τὸ προσημαίνειν ὃ βύλη, καὶ τῆτο ὥσπερ ἐγὼ φημι, ἔτω πάντες καὶ λέγῃσι καὶ νομίζουσιν. Ἀλλ' οἱ μὲν οἰωνός τε, καὶ φήμας, καὶ συμβόλους τε, καὶ μάστιγας ὀνομάζουσι τὰς προσημαίνοντας εἶναι. Ἐγὼ δὲ τῆτο Δαιμόνιον καλῶ, καὶ οἶμαι ἔτως ὀνομάζων, καὶ ἀληθέστερα καὶ ὀσιώτερα λέγειν τὰ πῶς ὁρῶσιν ἀναβιβῆσαν τὰ Θεῶν δυνάμιν. Ὡς γε μὲν ἡ ψάλλομαι καὶ τῷ Θεῷ, καὶ τῇτ' ἔχω τεκμήριον· καὶ γὰρ τὸ φίλον πολλοῖς δὴ ἐξαγγέλλας τὰ τῷ Θεῷ συμβελλόμενα, ἔδεπώπασε ψάλλομαι ἐφάνην.

ιδ'. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἀκρόντες οἱ Δικασταὶ ἐθορύβων, οἱ μὲν ἀπιστοῦντες τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ καὶ φθονοῦντες· εἰ καὶ ὧσα Θεῶν μεζόνων ἢ αὐτοὶ τυγχάνοι· πάλιν εἰπεῖν τὸν Σακερῶτα· ἄγε δὴ, ἀκούσατε καὶ ἄλλα, ἵνα ἔτι μᾶλλον οἱ βυλόφθοροι ὑμῶν ἀπιστῶσι τῷ ἐμῇ τεκμήριον τοῦ Δαιμόνιον.

conjecturas sumunt. De tonitruis an aliquis dubitet, num vocem edant, vel maximum sint augurium? Sacerdos item in tripode Pythia, nonne & ipsa voce, quæ habet à Deo, enuntiat?

13. Enimvero Deum futuri præscium esse, ac significare futura cui velit, omnes, haud aliter atque ego, tum dicunt tum existimant. Sed alii auguria, & omina, & conjectores, & vates appellant eos, qui futura significant. Ego verò Dæmonium & Numen hoc appello, meque arbitror, dum sic voco, veriora magisque pia dicere; quàm ii, qui avi-

bus divinam potestatem attribuant. Atqui non mentiri me contra Deum, hoc etiam argumentum habeo: Nam licet amicis plerisque consulta Numinis cunctiaverim, nunquam tamen in mendacio sum deprehensus.

14. Hæc ubi Iudices audientes tumultuarentur, quia partim dictis fidem non haberent, partim inviderent ei, quod consequeretur a Diis majora quàm ipsi; rursus dixisse Socratem: Age verò, alia quoque audite, ut magis etiam ex vobis illi, qui volent, divinitus honorem mihi tributum non credant. Nam cum

μόνων. Χαίρεφῶν] ὁ γὰρ ποτε ἐπερώων] ὁ ἐν Δελφοῖς πρὸς ἐμῶν, πολλῶν παρόντων, ἀνείλεν ὁ Ἀπέλλων, μηδένα εἶναι ἀνθρώπων ἐμῶν μήτε ἐλαθερμώτερον, μήτε δικαιότερον, μήτε ζωφρονεσερον.

16. Ὡς δ' αὖ ταῦτ' ἀκύναντες οἱ Δικασταὶ ἔτι μᾶλλον ἐθουρύοντο εἰκότως, αὐτοὶς εἰπεῖν τὸν Σωκράτην· Ἀλλὰ μείζω μὲν, ὦ ἄνδρες, ἔπειν ὁ Θεὸς ἐν χρησμοῖς πρὸς Λυκάρῃ τῇ Λακεδαιμονίᾳ νομοθετήσαν] ὁ, ἢ πρὸς ἐμῶν. Λέγει γὰρ εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντα προσεπτεῖν αὐτὸν· Φροντίζω πότερα Θεὸν σε ἔπω, ἢ ἄνθρωπον. Ἐπεὶ δ' Θεῷ μὲν σὺκ ἔκασεν, ἀνθρώπων δ' πολλὰ προέκλεμει ὑπερφέρειν. Οὐμὸς δ' ὑμῖς μηδὲ ταῦτα ἐκὴν πισδίστηι τῷ Θεῷ, ἀλλὰ καθ' ἑκάστον ἠπισκεῖτε ὡς ἔπειν ὁ Θεός.

17. Τίνα μὲν γὰρ ἠπίσασθε ἥσασιν ἐμῶν δαδίωντα ἢ τῷ Σώματι] ἠπιθυμίας; τίνα δ' ἀνθρώπων ἐλαθερμώτερον; ὅς παρ' ἑδανὸς ἔτε δῶρα, ἔτε μειδὸν δέχομαι· δικαιότερον δ' τίνα ἐκ εἰκότως νομίσητε τῷ παρὸς τὰ παρόντα ζωηρομαρμύνα, ὡς τ' ἀλλοτρίων μηδενὸς προσδεδαι;

cum Chærephon aliquando Delphis de me sciscitaretur oraculum, in præsentia multorum, respondit Apollo; neminem hominum me vel liberaliorem, vel justiore, vel prudentiorem esse.

18. Posteaquam his etiam auditis Judices magis tumultuarentur, ut par erat, rursus dixisse Socratem: Atqui majora, Judices, Deus ille de Lycurgo, qui Lacedæmoniis auctor legum fuit, quàm de me, oraculis prodidit. Fertur enim Lycurgum ingredientem fanum sic allocutus esse: Cogito equidem,

num Te Deum appellem, an hominem. Me verò Deo quidem ille non comparavit, sed hominibus tamen plurimum præstare censuit. Nihilominus vos nè in his quidem Deo temerè fidem habueritis, sed singillatim ea, quæ de me prodidit, considerate.

19. Quem enim minus me cupiditatibus corporis servire nōstis? Quem liberaliorem? Qui à nemine neque munera, neque mercedem accipio. Quem verò justiore merito existimetis, quàm eum, qui sic ad præsentia semet accommodat, ut alienæ rei nullius egeat?

θαι; ῥοφὸν ᾗ πῶς σὺκ' ἂν τις εἰκότως ἄνδρα φήσκειν εἶναι, ὃς ἐξ ὅτ' περ ξυσιέναι τὰ λεγόμενα ἤρξάμην, ἔ πάποτε διέλιπον καὶ ζητῶν καὶ μανθάνων ὃ, τι ἐδυνάμην ἀγαθόν;

ιζ'. Ως ᾗ ἔ μάττω ἐπόναν, ἔ δοκεῖ ὑμῖν καὶ τὰδε τεκμήρια εἶναι, τὸ πολλὰς μὲν πολίτας τ' ἀρετῆς ἐφιεμένων, πολλὰς ᾗ ξένων, ἐκ πάντων προαιρεῖσθαι ἐμοὶ ξυσιέναι; Εκείνους ᾗ τί φήσομεν αἴτιον εἶναι, τῷ πάντας εἰδέναι, ὅτι ἐγὼ ἤκιστα ἔχοιμι χρήματα ἀντιδιδόναι, ὅμως πολλὰς ἐπιθυμῶ ἐμοὶ τι δωρεῖσθαι; τὸ δ', ἐμὲ μὲν μὴδ' ὑφ' ἐνὸς ἀπαιτεῖσθαι δωρεσίαν, ἐμοὶ ᾗ πολλὰς ὁμολογεῖν χάριτας ὀφείλειν;

ιη'. Τὸ δ' ἐν τῇ πολιουκίᾳ τῆς μὲν ἄλλης οἰκείρεται ἑαυτῆς, ἐμὲ ᾗ μὴδὲν ἀπορώτερον ἀγίγειν, ἢ ὅτε καὶ μάλιστ' ἡ πόλις δίδαιμονεῖ; τὸ ᾗ, τῆς ἄλλης μὲν τὰς δωπαθείας ἐκ τ' ἀγορᾶς πολυτελεῖς πορίζεσθαι, ἐμὲ ᾗ ἐκ τ' ψυχῆς ἀνὰ δαπάνης ἡδύς ἐκείνων μηχανᾶσθαι; εἴγε μὲν ὅσα εἶρηκα περὶ ἑμαυτῶν, μηδεὶς διώκειτ' ἂν ἐξελέγξαι

egeat? Et sapientem illum virum quis meritò non dixerit, qui ex quo tempore intelligere, quæ dicebantur, cœpi; nunquàm intermisi tum inquirere, tum discere quidquid boni poteram?

17. At non frustra me laborasse, annon & illa vobis argumento esse videntur, quòd multi cives ex iis, qui virtuti dediti sunt, multi etiam exteri meâ consuetudine præ omnibus uti maluerint? Quid esse dicemus in causâ, quòd, cum omnes norint minimè mihi facultates esse ad remu-

nerandum, nihilominus multi cupiant aliquid mihi donare? Cur à me nemo beneficium reposcit, cum mihi complures se debere gratias fateantur?

18. Cur in obsidione suam deplorârunt sortem alii, cum ego vitam degerem nihilo magis difficultatibus impeditam, quàm cum maximè beata civitas esset? Quid, quòd alii delicias è foro ingenti pretio mercantur, ego sine sumptu suaviores illis delicias ex animo meo comparo? Quòd si nemo in iis, quæcunque de me ipso di-

ἐξελέγξαι με ὡς ψεύδομαι, πῶς ἂν ἤδη δικαίως καὶ
πρὸ Θεῶν καὶ πρὸ ἀνθρώπων ἐπαινοίμην;

ιβ. Ἀλλ' ὅμως σὺ μὲ φῆς, ὦ Μέλιτε, ταῦτα θπι-
τηδόντα τὰς νέας διαφθεῖρειν; καίτοι θπισάμεθα μὲν
δήπερ. τίνες εἰσὶ νέων διαφθοραί. Σὺ δ' εἶπες, εἴ τινα
οἶδα πρὸ ἐμῷ γενημένον ἢ ἐξ ὠσεῶς ἀνόσιον,
ἢ ἐκ Λάφρονος ὕβριστήν, ἢ ἐξ Ὀδάρειος πολυδά-
πανον, ἢ ὡς ἐκ μετριοπότος οἰνόφλυγα, ἢ ἐκ φιλοπόνου
μαλακόν, ἢ ἄλλης πονηρᾶς ἡδονῆς ἡσθημόν.

κ'. Ἀλλὰ ναὶ μά Δία (εἶπε ὁ Μέλιτος) ἐκείνους
οἶδα, ὥς σὺ πῖπικας (οἱ πείθεσθαι μάλλον, ἢ πῖς γε-
ναμένοις. Ὁμολογῶ (φάναι τὸν Σωκράτην) πεῖ γε παι-
δείας. Τῶν γὰρ ἴσασιν ἐμοὶ μεμληκός. Περὶ δ' ὑγιείας
πῖς ἰατροῖς μάλλον οἱ ἄνθρωποι πείθονται, ἢ πῖς γο-
νεῖσι καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γε πάντως οἱ Ἀθηναῖοι
πάντες δήπερ πῖς φρονιμώτατα λέγουσι πείθονται) μάλ-
λον, ἢ πῖς προσήκουσιν. Οὐ γὰρ δὴ καὶ στρατηγὸς αἰ-
ρεῖσθαι καὶ πρὸ πατέρων, καὶ ἀδελφῶν, καὶ ναὶ μά Δία
γε ὑμεῖς πρὸ ὑμῶν αὐτῶν, ὥς ἂν ἡγήσασθαι περὶ τῶν πολε-
μικῶν

xi, redarguere mendacii me
potest, cur non meritum tum
a Diis tum ab hominibus lau-
der?

19. Et nihilominus dicis
tu, Melite, me his utentem in-
stitutis corrumpere juvenes?
Atqui novimus certè, quæ ju-
venum corruptelæ sint. Tu
dicito, an quem per me scias
vel ex religioso impium, vel
ex modesto petulantem, vel
ex frugi sumptuosum, vel ex
sobrio vinosum, vel ex labo-
rum tolerante mollem fa-
ctum, vel ab aliâ pravâ volu-
ptate superatum.

20. At ego profectò, ait

Melitus, novi eos, qui abs te
persuasi sunt, ut tibi magis
obtemperarent quàm parenti-
bus. Equidem hoc (inquit So-
crates) de institutione verum
fateor. Sciunt enim hanc me-
am fuisse curam. De valetu-
dine verò medicis potius ho-
mines quàm parentibus ob-
temperant: & in concionibus
omnino Athenienses universi
potius iis, qui prudentissimè
dicunt, quàm necessariis suis
parent. Annon in delectu Im-
peratorum, & parentibus ve-
stris, & fratribus, & verò vo-
bis ipsis antefertis eos, quos
existimatis rerum bellicarum

μικῶν φρονιμοτάτης εἶναι; Οὕτω γὰρ (φάναι τὸν Μελί-
τον) ὦ Σώκρατες, καὶ συμφέρει καὶ νομίζει).

κα'. Οὐκ ἔστιν (εἰπεῖν τὸν Σωκράτην) θαυμαστὸν καὶ
τὸ σοι δοκεῖ εἶναι, τὸ ἐν μὲν τῷ ἄλλοις πράττειν μὴ
μόνον ἰσομοιρίας τυγχάνειν τῶν κατ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ προ-
τεμνέσθαι ἑμὲ δ', ὅτι πρὸς τὴν μεγίστην ἀγαθὴν ἀνθρώ-
ποις, περὶ παιδείας, βέλτιστον εἶναι ὑπὸ τινων προ-
κρίνομαι, τῶν ἐνεκα θανάτου ὑπὸ τῶν δεινῶν;

κβ'. Εὐρήθη μὲν δηλονότι τῶν πλείονα ὑπὸ τε
αὐτῶν, καὶ τῶν συναγορευόντων φίλων αὐτῷ. Ἀλλ' ἐγὼ καὶ
τὰ πάντα εἰπεῖν τὰ ἐκ τῆς δίκης ἀπαύδασα, ἀλλ' ἤρκε-
σε μοι δηλῶσαι, ὅτι Σωκράτης τὸ μὲν μήτε περὶ Θεῶν
ἀσεβῆσαι, μήτε περὶ ἀνθρώπων ἀδικεῖν φανῆναι, πε-
ρὶ πάντων ἐποιεῖτο.

κγ'. Τὸ δ' ἵνα μὴ δοθοῦναι οὐκ ἔπειτα λιπαρτέον εἶναι,
ἀλλὰ καὶ καιρὸν ἤδη ἐνόμισεν ἑαυτῷ τελευτᾶν. Ὅτι δ'
ἔτιως ἐγίνωσκε, καθ' ἑαυτὸν ἐγίνετο, ἐπεὶ ἐν τῇ
δίκῃ κατεψηφίσθη. Πρῶτον γὰρ κελεύσας ὑπομιμᾶ-
σθαι,

peritissimos esse? Nimirum,
ὁ Socrates (inquit Melirus)
& ita expedit, & usureceptum
est.

21. Annon igitur (subjecit
Socrates) mirum hoc tibi vi-
detur esse, quodd, cum in acti-
onibus cæteris præstantissimi
quique non solum pares aliis
sint, sed etiam eximio quodam
honore ornentur; ego, quia
in maximo hominum bono,
quod institutionis est, quorun-
dam opinione cæteris præsta-
re judicer, capitis abs te an-
quirar?

22. Fuerunt autem plura
scilicet his dicta, cum ab ip-

so, tum ab amicis, qui ejus
causæ patrocinebantur. Sed
mihi non omnia recensere,
quæ in judicio fuere dicta,
studio fuit: sed satis habui o-
stendere, Socratem nihil fe-
cisse pluris, quàm quod nec
in Deos impium, nec in ho-
mines injustum se gessisset.

23. Quo minus autem mor-
te afficeretur, minimè sibi de-
precandum putabat, adeoque
sibi jam opportunum mori-
endi tempus oblatum esse ar-
bitrabatur. Quam quidem e-
jus fuisse mentem, magis e-
tiam patuit, posteaquam ju-
dicum sententiâ condemnā-

tus

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ. 11

αὐτὸν ὑπομνήσας, ἔτε τὰς φίλους ἔασι
ἀλλὰ καὶ ἔλεγον, ὅτι τὸ ὑπομῆσθαι ὁμολογῶντι εἴη ἀ-
δικεῖν. Ἐπειτα τὸ ἑταίρων ἐκκλῆναι βελομήων αὐτὸν,
οὐκ ἐφείπετο, ἀλλὰ καὶ ὑποσκάψαι ἰδοὺ, ἐρόμεν
ἔπειτα εἰδεῖν τι χωρίον ἔξω τῆς Ἀττικῆς ἔνθα καὶ προσβα-
τὸν θανάτῳ.

καὶ. Ὡς δὲ τέλος εἶχεν ἡ δίκη, εἰπὲν αὐτὸν ἀλλ',
ὦ ἄνδρες, τὰς μὲν διδάσκοντας τὰς μάρτυρας, ὡς καὶ
ὑποσκάψας καταψόδομαρτυρεῖν ἐμὲ, καὶ τὰς πειθο-
μένους τῆσι, ἀνάγκη ἐστὶ πολλὰ ἐαυτοῖς συνειδέναι
ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν· ἐμοὶ δὲ τί προσήκει νῦν μῆτιν φρο-
νεῖν, ἢ πρὶν κατακτεθῆναι, μηδὲν ἐλεγχθῆναι, ὡς πε-
ποίηκά τι ὧν ἐγράψαντό με; ἔτε γὰρ ἔγωγε ἀντὶ Διὸς
καὶ Ἡρας, καὶ τῶν ζῶν τῆσι Θεῶν, ἔτε θύων τοῖσι και-
νοῖς Δαίμοσιν, ἔτε ὁμνῶν, ἔτε ὀνομάζων ἄλλας Θεὰς ἀ-
ναπέφηναι.

καὶ. Τὰς γε μὲν νέας πῶς ἂν ἀφαιρέοιμι, κατ-
τερῖαν δὲ ὀλέθειαν προσεβίζων; ἐφ' οἷς γε μὲν ἔρ-
γοις

tus fuit. Primum enim jus-
sus mulctam exsolvere, ne-
que de suo eam solvit, neque
amicos id facere passus est.
Imò etiam dicebat, mulctæ
solutionem ejus esse homi-
nis, qui se injustè fecisse fa-
teretur. Deinde quum fami-
liares eum surripere vellent,
non solum non obsequeba-
tur, sed etiam ridere illos vi-
debatur, cum quæreret, ec-
quem alicubi locum extra At-
ticam scirent, quod mors non
posset accedere?

24. Posteaquam judicio fi-
nis impositus est, dixisse tra-
ditur: Necessè est, judices
eos, qui testes docuerunt, ut

pejorando falsum adversus me
testimonium dicerent, unà
cum iis, qui paruerunt, ma-
gnæ sibi tum impietatis tum
injustitiæ conscios esse. Me
verò cur animo dejectiore
nunc esse conveniat, quàm
ante condemnationem: cum
non sim convictus quidquam
eorum fecisse, ob quæ illi me
accusarunt? Nec enim pro
Jove, Junone, Diis præter
hos cæteris, novos quosdam
Deos sacrificiis placasse, in
jurejurando citasse, denique
me nominasse compertum est.

25. Juvenes autem quo pæ-
cto corrumpebam, quum ad
tolerantiam ac frugalitatem

χοις καὶ θανάτῳ ἢ ζημία, ἱεροσυλίας, πιχωρυχίας, ἀνδραποδισίς, πόλεως προδοσία, ἃ δ' αὖτις οἱ ἀντιδιχοὶ τῶν πρᾶξαι τι κατ' ἐμὴν φασιν ὥς τε θαυμαστὸν ἐμοί τε δοκεῖ εἶναι, ὅπῃ ποτὲ ἐφάνη ὑμῖν τὸ τῷ θανάτῳ ἔρπον ἐμοὶ ἄξιον.

κς'. Ἀλλ' εἰ μὴ οἶμαι ὅτι ἀδίκως δόποθήσκω, διὰ τῶν μείων φρονητέον. Οὐ γὰρ ἐμοὶ, ἀλλὰ πῶς καταγνώσι τῶν αἰσχρόν ἐστι. Παραμυθεῖ δ' ἐτι με Ἐπιδάμῃδης, ὁ ὡς ἀπλησίως ἐμοὶ τελευτήσας. Ἐτι γὰρ καὶ νῦν πολλὰ καλλίστῃς ὕμνους παρέχεσθαι Οδυσσεύς τῷ ἀδίκως δόποθῆναι αὐτόν. Οἶδ' ὅτι καὶ ἐμοὶ μαρτυρήσεται ὑπὸ τοῦ τῷ Ἰπιδάμῃδῃ καὶ ὑπὸ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, ὅτι ἡδίκησα μὴ ἔδονα πάποισι, εἰ δὲ πονηρότερον ἐποίησα. Ἐργέτην δὲ τῶν ἐμοὶ ἀφελεγομένων, προῖκα διδάσκων ὅ, τι ἐδωάμην ἀγαθόν.

κζ'. Εἰπὼν δὲ ταῦτα, μάλα ὁμολογῶνός με δὴ πῶς εἰρημύοις ἀπῆει, ἔσθ' ὁμμάσι καὶ χήμασι ἔβαδίσμασι Φαιδρός. Ὡς δὲ ἤθελε ἄρα τῶν παρεπομένων δακρύον-
τας,

eos consuefecerim? Quibus quidem facinoribus mortis poena proposita est, ut sunt sacrilegia, parietum furti causae, perfossiones, plagium, patriae proditio; eorum nihil me designasse, ipsi adversarii fatentur. Quo fit, ut mirandum mihi videatur, quomobrem me dignum esse morte statueritis.

26. Ne illa quidem de causa, quod injuste occidar, animo esse dejectiore debeo. Non enim hoc mihi, sed iis, qui me condemnarunt, dedecori est. Praeterea me Palamedes consolatur, qui consimili mortis genere periit.

Nam is etiamnum longe pulchriorem hymnorum materiem suppeditat, quam Ulysses, qui eum injuste occidit. Et scio non modo secuturum, sed etiam praeteritum tempus testimonium mihi perhibiturum, neminem me unquam laesisse, neque reddidisse peiorem: sed eos affecisse beneficio, qui mecum discebant, quum gratis, quidquid boni poteram, docerem.

27. Haec quum dixisset, ita discedebat, ut nihil esset quod dictis ab ipso non responderet; ac tum oculis, tum gestu, tum incessu hilaritatem praese ferebat. Quumque animad-

τας, τί τῷτο; (εἰπεῖν αὐτὸν) ἢ ἄρτι δακρύει; ἔ γάρ
πάσαι ἴσι, ἐξ ὅτε περ ἐγνώμην, ὅτι κατεψηφισμὸς
μὲν με ὑπὸ τῇ φύσει ὁ θάνατος; ἀλλὰ μὲντοι εἰ
μὲν ἀγαθῶν ἐπιρρέοντων προαπόλλυμαι, δῆλον ὅτι ἐμοὶ
καὶ τοῖς ἐμοῖς εὖνοῖς λυπητέον· εἰ δὲ χαλεπῶν προσδο-
καζόμενων καταλύω τὸν βίον, ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὡς ὁπρα-
γῶν ἐμῶν, πᾶσιν ὑμῖν εὐθυμητέον εἶναι.

κθ'. Παρὼν δὲ τις Ἀπολλόδορος, ἐπιθυμητῆς μὲν
ἰχυρῶς αὐτῶν, ἀλλὰ δὲ δῆθης, εἶπεν· ἀλλὰ τῷτο ἐγω-
γε, ὦ Σώκρατες, χαλεπώτατα φέρω, ὅτι ὁρῶ σε ἀδί-
κως δαποθνήσκειν. Τὸν δὲ λέγει, καταψήσαντα αὐτὸν τῷ
κεφαλῷ, εἰπεῖν· Σὺ δὲ, ὦ φίλτατε Ἀπολλόδορε, μάλ-
λον ἂν ἐβέλχῃς με ὁρᾶν δικαίως ἢ ἀδίκως δαποθνήσκειν;
ἔ ἅμα ἐπιστάσαι.

κθ'. Λέγει καὶ Ἀνυτὸν περιόνητα ἰδὼν εἰπεῖν· Ἀλλ' ὁ
μὲν ἀνὴρ ὅδε κυδρὸς, ὡς μέγα τι ἔστι καλὸν διαπεπρα-
γμῶν, εἰ ἀπέκτονέ με, ὅτι αὐτὸν τῷ μεγίστῳ ὑπὸ
τῇ πόλει ὁρῶν ἀξιάμηνον, ὅς κ' ἐφ' ἡμῶν τῷ ὄντι
περὶ

nimadvertet eos qui comita-
bantur, lacrymare: quid hoc
est, inquit, modòne fletis?
non-jamdudum scitis, ex quo
genitus fui, à naturâ me ad
mortem condemnatum esse?
Enimverò si secundis rebus
adfluentibus è vita præripe-
rer, patet tum mihi tum aliis,
qui benevolentia me prose-
quentur, dolendum esse. Si
verò difficilibus rebus immi-
nentibus vivendi finem facio,
omnino vobis omnibus, tan-
quàm in rerum mearum suc-
cessu prospero, lætandum ar-
bitror.

28. Aderat Apollodorus
quidam, mirificè studiosus

Socratis, cæteroque vir sim-
plex. Is ad eum, Ego verò,
mi Socrates, inquit, molestis-
simè fero, quòd injustè neca-
ri te video. Tum Socrates
caput ejus demulcens dixisse
perhibetur: Tùne, carissime
Apollodore, videre me mal-
les justè, quam injustè occi-
di? Simul subrississe fertur.

29. Hoc quoque proditum
est, quòd, cùm Anytum præ-
tereuntem vidisset, dixerit:
Hic vir gloriabundus exsultat;
quasi me interfecto magnum
præclarumque facinus patrâ-
rit, qui, cùm ipsum maximi
viderem in republicâ fieri, fi-
lium ejus coriariorum in ar-
te

περὶ βύρσας παιδεύειν. Ὡς μοχθηρὸς ἔστι, (εἶπεν) ὅς
ὥς εἰκοθεν εἰδέναι, ὅτι ὁπότερος ἡμῶν καὶ συμφερώτε-
ρα καὶ καλλίω εἰς τὸ αἰεὶ χρόνον διακίπρασθαι, ἔπος ἐστὶ
καὶ ὁ νικῶν.

λ'. Ἀλλὰ μὲντοι (φάναι αὐτὸν) ἀνέθηκε μὲν καὶ Ὀ-
μηρος, ἔστιν οἷς τὸ ἐν καταλύσει τῆς βίης προγιγνώσκων
τὰ μέλλοντα βέλομαι, καὶ ἐγὼ χρησμοδεῖσθαι τι
Σωκράτους γὰρ ποιεῖ βραχέα τῷ Ἀντύτῃ καὶ, καὶ ἔδο-
ξε μοι ὥς ἀρρώστῳ τὸ ψυχρὸν εἶναι ὥστε φημι αὐτὸν
ὅτι τῇ δαλοπρεπείᾳ διακίπρῃ, ὡς ὁ πατήρ αὐτοῦ παρ-
σκεύαζεν, καὶ διαμυρεῖν διατὸ μὲν εἶναι ἀνδραγαθόν
ἐπιμελητὴν, προαιετοῦσθαι τι μισοχρᾶς ἐπιθυμία, καὶ
προβήσασθαι μὲντοι πόρρω μοχθηρίας.

λα'. Ταῦτα δ' εἰπὼν, ὥς ἐψεύσατο· ἀλλ' ὁ νεανί-
σκος ἠδείς οἶνον, ἔτε νυκτὸς, ἔτε ἡμέρας ἐπάνετο
πίνων καὶ τέλει, ἔτε τῇ ἑαυτῷ πόλει, ἔτε τῶν φίλοις,
ἔτε αὐτῷ ἑδνὸς ἄξιον ἐχέμεν. αὐτὸς μὲν δὲ, διατὸ
τῷ καὶ πονηρὰν παιδείαν, καὶ διατὸ αὐτῷ ἀγνωμο-
σύνην, ἐτι καὶ τελεωδότηκως τυγχάνει κακοδοξίας.

λβ'. Σω-

te institui debere negaverim. Quam excors est, ait, qui ne-
scire videatur, quod quicum-
que nostrum & utiliora, &
præclariora in omne ævum
gesserit, is victor sit?

30. Enimvero, inquit, cum
Homerus etiam nonnullos,
qui erant in exitu vitæ, futu-
ra prænoscere fecerit: lubet
& mihi quiddam quasi per o-
raculum significare. Fui ali-
quando cum Anyti hujus fi-
lio non multo tempore, mi-
hi que visus est indole non ig-
navâ præditus esse. Itaque
aio, non permansurum in il-
lo servili vitæ genere, quod

pater ei præscripsit. Quia ve-
rò nullius virtute præditi viri
curæ commendatus est, dico
futurum, ut in aliquam libi-
dinem scædam proruat, & in
illâ fœcundiâ longius progred-
iatur.

31. Hæc dicens nequaquam
mentitus est. Nam adole-
scens hic, cum vino delecta-
retur, neque noctu, neque in-
terdiu bibendi finem faciebat;
ac tandem nec patriæ, nec a-
micis, nec sibi utilis fuit. A-
nytus ipse propter educatio-
nem pravam filii, suamque
stultitiam etiam à morte infam-
is est.

32. So-

λβ'. Σωκράτης ὅ, ἀλλὰ τὸ μεγαλύνειν ἑαυτὸν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, φθίνειν ἐπαγόμενον, μᾶλλον κατὰ ψήφισα-
σθ' ἑαυτῷ ἐποίησε τὰς δικαστάς. Ἐμοὶ μὲν ἔν δοκεῖ θεο-
φιλῆς μοίρας τεύχην. Τῷ μὲν γὰρ βίη τὸ χαλε-
πώτατον ἀπέλιπε· τῷ ὅ θανάτων τῷ ῥάσθ' ἔτυχεν.

λγ'. Επεδείξατο ὅ τ' ψυχῆς τ' ῥώμην. Ἐπεὶ γὰρ
ἔγνω τῷ ἔτι ζῆν τὸ τεθνάναι αὐτῷ κρείσσον εἶναι, ὥσπερ
ἔδ' ἑπρὸς τὰλλα τὰγαθὰ προσάντης ἑω, ἔδ' ἑπρὸς τ'
θάνατον ἑμαλακίσασθαι, ἀλλ' ἡλαρῶς καὶ προσεδέχετο αὐ-
τὸν, καὶ ἐπέτελλεσθαι.

λδ'. Ἐγὼ μὲν δὴ καλانوῶν τῷ ἀνδρὶς τίμω τε σοφίαν
καὶ τ' ἡναισιότητα, ἵστε μὴ μεμνησθ' δυνάμει αὐτῷ, ἔστε
μεμνησθ' μὴ σὺν ἐπαινεῖν. Εἰ δέ τις τ' ἀρετῶν ἐφίε-
μενων ὠφελιμωτέρῳ τινὶ Σωκράτης ζωντῷ ἢ οὐκ, σκεῖνον
ἑγὼ τ' ἀνδρα ἀξιωμακαριστότατον νομίζω.

ΞΕΝΟ-

32. Socrates autem, quod
magnificè pro tribunali se
prædicaret, invidiâ contractâ,
magis iudices ad damnandum
se se impulit. Illi equidem
fatum Diis acceptum obrigif-
se arbitror. Quippe molestif-
simam vitæ partem valere
iussit, & mortem longè facil-
limam est consequutus.

33. Idem robur animi sui
declaravit. Nam cum intel-
ligeret magis ex re suâ esse,
ut moreretur, quàm ut diu-
tiùs viveret: quemadmodum
neque ad alia bona præceps

erat, ita nec ad mortem se
mollem præbuit; imo hilari-
ter eam & expectabat, & obi-
vit.

34. Sapientiam quidem cer-
tè animique magnitudinem
in hoc viro cùm confidero;
non possum non ejus memi-
nisse, nec, ubi meminerim,
non etiam laudare. Quod si
quis eorum, qui virtutis stu-
diosi sunt, cum aliquo versa-
tus est, qui erat Socrate uti-
lior; eum ego virum dignif-
simum iudico, qui beatus præ-
dicetur.

XENO-

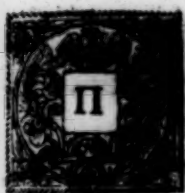

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ

Βιβλίον πρῶτον.

Κ Ε Φ. α'.

ΟΛΔΑΚΙΣ ἐθαύμασα τίσι ποτὲ λό-
γοις Ἀθηναίαις ἔπεισαν οἱ γραψάμενοι
Σωκράτη, ὡς ἄξιόν εἴη θανάτου τῇ
πόλει. Ἡ μὲν γὰρ γραφὴ κατ' αὐτῶν τοι-
αύδε τις ἐστίν. Ἀδικεῖ Σωκράτης, ὅς μὲν ἡ
πόλις νομίζει Θεὸς, ἐ νομίζων, ἕτερον δὲ καὶνὰ Δαιμόνια
ἐσφύρων· ἀδικεῖ δὲ, καὶ τὰς νέας διαφθείρων.

β'. Πρῶτον

XENOPHONTIS MEMORABILIMUM

Liber Primus.

C A P. I.

ÆPENUMERO mi- eum hujusmodi quædam fuit :
ratus sum, qui Agit injustè Socrates, quòd
busnam rationi- ea Numina, quæ Civitas pro
bus Accusatores Diis habet, Deos non putet :
Socratis Atheni- alia verò Numina nova intro-
ducat. Præterea injustè agit,
ensibus per-suaserint, eum sic quòd Adolescentes etiam cor-
ruppat.
erga Rempublicam se gessisse, ut morte dignus esset. Nam
Accusatio instituta adversus

D

2. Pri-

β'. Πρῶτον μὲν ἔν, ὡς οὐκ ἐνόμιζεν ἕς ἡ πόλις νομίζει Θεὸς, ποῖω ποτ' ἐχρήσατο τεκμηρίω; Θύων τε γὰρ Φανερὸς ἔν, πολλάκις μὲν οἶκοι, πολλάκις ἢ ὅπῃ τ' κοινῶν τ' πόλεως βῶμα. Καὶ μανικῇ χρώμεθα οὐκ εἰφανὲς ἔν. Διεθρύλλητο γὰρ, ὡς Φαίη Σωκράτης, πὶ Δαιμόνιον ἑαυτῷ ζημαίνειν. Ὅθεν δὴ καὶ μάλιστα μοι δοκῶσιν αὐτὸν αἰτιάσασθαι, καινὰ Δαιμόνια εἰσφέρειν.

γ'. Ο δ' ἔδεν καινότερον εἰσέφερε τ' ἄλλων, ὅσοι μαντικῶν νομίζοντες, οἰωνοὺς τε χρωῖν, καὶ Φήμαις, καὶ Συμβόλοις, καὶ θυσίαις. Οὗτοι τε γὰρ ὑπελαμβάνουσιν ἡ τὰς ὀρνίθας, καὶ τὰς ἀπανιώντας, εἶδεναι τὰ Συμφερόντα πῶς μανιδιομένοις, ἀλλὰ τὰς Θεὸς ἀφ' ὧν αὐτὰ ζημαίνειν κακῶν ἔτως ἐνέμιζεν.

δ'. Ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι φασιν ὑπὸ τε τ' ὀρνίθων, καὶ τ' ἀπανιώντων, ἀπορρέπειν αὐτὰ καὶ προρρέπειν. Σωκράτης ἢ ὥσπερ ἐγίγνωσκεν, ἔτως ἐλεε. Τὸ Δαιμόνιον γὰρ ἔφη ζημαίνειν, καὶ πολλοῖς τ' ζυώντων προηγόρευε τὰ μὲν ποιεῖν, τὰ δὲ μὴ ποιεῖν, ὡς δὲ Δαιμόνια προσημαίνοντο.

2. Primum igitur, quod pro Diis non haberet eos, quos habet hæc Civitas, quo tandem argumento sunt usi? Et enim palam sacrificabat, sæpe quidem domi suæ, sæpe communibus in aris totius civitatis. Præterea non obscure vaticiniis utebatur. Erat enim pervulgatum, dicere Socratem, Numen pleraque sibi significare. Quæ causa mihi videtur imprimis fuisse, cur introductorum novorum Numinum culpam in eum conferrent.

3. At Socrates nihil rei magis novæ introduxit, quam alii, quicunque Divinationem

esse statuentes, & Auguriis, & Ominibus, & Præfagiis & Sacrificiis utuntur. Existimant enim illi, non Aves, nec obvios scire, quid ex usu sit iis qui Divinatione utuntur; sed horum operâ Deos illa significare: quod etiam putabat Socrates.

4. Verum maxima pars ait, se ab Avibus, & ab occurrentibus vel averti, vel incitari. Socrates autem dicebat id quod & sentiebat, nimirum Numen omnia significare: multisque familiaribus denuntiabat, ut hæc facerent, omitterent illa, tanquam Numine sibi ea prædicente. Quod si qui

νοντ. Καὶ πῶς μὲν πειθομένοις αὐτῷ ζυνέφερε, πῶς
ᾧ μὴ πειθομένοις μετέμελε.

ε'. Καίτοι τίς οὐκ ἂν ὁμολογήσεν αὐτὸν βέλειον
μῆτ' ἡλίθιον μῆτ' ἀλαζόνα φαίνεσθαι πῶς ζυνῶσιν; Εὐδο-
κει δ' ἂν ἀμφοτέρω ταῦτα, εἰ προαγορεύων ὡς ὑπὸ
Θεῶν φαινόμενα, καὶ ψευδέμεν ἐφαίνετο. Δῆλον ἔν
ὅτι οὐκ ἂν προέλεγχον, εἰ μὴ ἤπισθεν ἀληθείᾳ. Ταῦ-
τα ᾧ τίς ἂν ἄλλω πιστεύσειεν, ἢ Θεῶ; Πιστεύων ᾧ Θε-
οῖς, πῶς οὐκ εἶναι Θεὸς ἐνόμιζεν;

ς'. Ἀλλὰ μὲν ἐποίει καὶ τὰδε πρὸς τὰς ἀπληθείας.
Τὰ μὲν γὰρ ἀναγκαῖα ζυνεβέβλεπε καὶ πράττειν, ὡς ἐνό-
μιζεν ἄριστ' ἂν πραχθῆναι. περὶ δ' ἃ ἀδήλων, ὅπως ἂν
δοκῶσι, μαντιδομῶνς ἐπεμπεν, εἰ ποιητέα.

ζ'. Καὶ τὰς μέλλοντας οἴκας τε καὶ πόλεις οἰκῆσεν,
μαντικῆς ἔφη προσδεῖσθαι. Τεκτονικὸν μὲν γὰρ, ἢ χαλκο-
τικόν, ἢ γεωρικόν, ἢ ἀνθρώπων δερκικόν, ἢ τ' οὐρανῶν
ἐργῶν ἐξέταστικόν, ἢ λογιστικόν, ἢ οικονομικόν, ἢ στρατηγι-
κόν

qui parerent ei, sentiebant id
sibi ex usu esse: alios, qui
non paruissent, facti poenite-
bat.

5. Quis verò non fateatur,
noluisse Socratem vel stoli-
dum, vel arrogantem apud
eos videri, qui consuetudine
ipsius utebantur? Utrumque
certè videbatur in eum ca-
dere, si denuntiabat, ea sibi
divinitus indicari, & palam
mentiebatur. De quo patet,
nihil praedicturum fuisse, nisi
vera se dicturum credidisset.
Quis autem alii fidem in his
habeat, quàm Deo? Jam qui
Diis fidem habebat, quomodo
non esse Deos putabat?

6. Enimverò faciebat hæc

quoque ad necessarios. Au-
tor illis erat ut necessaria fa-
cerent, quemadmodum ea fie-
ri putarent optimè. Verùm
de iis, quorum incertus esset
eventus, Oracula consultum
mittebat suos, an suscipienda
essent.

7. Addebat, eos, qui præ-
clarè domos & urbes admi-
nistraturi essent, Arte Divi-
nandi egere. Nam uti quis
percipiat ædificandi artem,
vel excusoriam, vel colendi
agrum, vel hominibus impe-
randi, aut hujusmodi opera
examinandi, aut rationes in-
eundi, aut rem domesticam
administrandi, aut imperato-
riæ peritiam consequendi;

κὸν γνῶσθαι, πάντα τὰ πιαῦτα μαθήματα καὶ ἀνθρώπων γνῶμη αἰρετεία ἐνόμιζεν εἶναι.

η'. Τὰ δὲ μέγιστα τῶ ἐν τέττοις ἔφη τὰς Θεὰς ἐαυταῖς καταλείπειν, ὧν ἕδεν δῆλον εἶναι πῶς ἀνθρώποις. Οὐτε γὰρ τῷ καλῶς ἀγρὸν φυλάσσαμῶν δῆλον, ὅστις καρπώσετ'· ἔτε τῷ καλῶς οἰκίαν οἰκοδομησαμῶν δῆλον, ὅστις οἰκήσει· ἔτε τῷ στρατηγῶν δῆλον, εἰ συμφέρει στρατηγεῖν· ἔτε τῷ πολιτικῶν δῆλον, εἰ συμφέρει τὴ πόλεως προστατεῖν· ἔτε τῷ καλῶς γήμαντι, ἵνα ὀφραίνη, δῆλον, εἰ ἀπὸ ταύτῃ ἀνιάσει· ἔτε τῷ δυνατῶς ἐν τῇ πόλει κηδεύας λαβόντι δῆλον, εἰ ἀπὸ τέττας σερήσει τὴ πόλεως.

θ'. Τὰς δὲ μηδὲν τῶ πιάτων οἰομύχας εἶναι δαιμόνιον, ἀλλὰ πάντα τὴ ἀνθρωπίνης γνώμης, δαιμοναῖον ἔφη. Δαιμοναῖον δὲ καὶ τὰς μαθησομύχας, ἀπὸ πῶς ἀνθρώποις ἐδωκαν οἱ Θεοὶ μαθεῖν. ἀπὸ οἷον εἰ τις ἐπερωτῶν, πότερον ὁπισθάρμον ἢ νιοχέειν ὁπλὶ ζεύγῳ λαβεῖν κρεῖττον, ἢ μὴ ὁπισθάρμον· ἢ πότερον ὁπισθάρμον κυβερνᾶν ὁπλῶν

hujusmodi omnia posse homines doctrinā consequi, suoque arbitrato eligere dicebat.

8. Quæ autem in his essent maxima, Deos sibi aiebat reservare, eorumque nihil non hominibus obscurum esse. Nec enim constat ei, qui agrum egregiè conserit, quisnam fructum sit percepturus: nec qui egregiè domum ædificat, quis eam sit habitaturus: nec imperatoriæ rei perito, an Imperatoris munere fungi expediat: nec perito rerum civilium, an ex usu futurum sit, ut civitati præsit: nec qui formosam du-

cit, ut eâ lætetur, an propter hanc dolorem sensurus sit: nec qui potentes in civitate affines adeptus est, an per hos civitate sit exulaturus.

9. Horum omnium si qui nihil ad Numen referant, sed universa potiùs ad hominis consilium, furere dicebat. Et idem illos etiam aiebat fure, qui per Divinationem explorarent ea, quæ hominibus discendo dijudicandi potestas divinitus esset concessa: veluti si quis consulat, utrum moderandi currus peritum, an imperitum, præstet in vehiculum recipere: vel gubernandi

τὸ ναυὺ κρεῖττον λαβεῖν, ἢ μὴ θησιάμενον· ἢ ἂν ἔχουσιν ἀρβμήσαντας, ἢ μετρήσαντας, ἢ σήσαντας εἶδεναι, τὰς τὰ πιαῦτα πρὸς τὸ Θεῶν πωθανομύθους ἀθέμιτα ποιεῖν ἡγείται. Εφη δὲ δεῖν, ἂν μὲν μαθόντας ποιεῖν ἔδωκαν οἱ Θεοὶ, μανθάνειν· ἂν δὲ μὴ δῆλα πῶς ἀνθρώποις ἐστὶ, περὶ ὧν Διὶ μαθητικῆς πρὸς τὸ Θεῶν πωθανομύθους· τὰς Θεοὺς γὰρ οἷς ὦσιν ἴλεω ζημαίνειν.

ι'. Ἀλλὰ μὲν ἐκείνός γε αἰεὶ μὲν ἐν τῷ φανερῷ· πρῶτον τε γὰρ εἰς τὰς πεντάκτους καὶ τὰ γυμνάσια ἦεν, καὶ πλεθρόσης ἀγορᾶς ἐκεῖ φανερός ἐν, καὶ τὸ λοιπὸν αἰεὶ καὶ ἡμέρας ἐν ὅπῃ πλείστοις μέλλοι ζῶντος. Καὶ ἔλεγε μὲν ὡς τὸ πολὺ, πῶς δὲ βυλομύθοις ἐξελὼν ἀκέραιον.

ια'. Οὐδεὶς δὲ πάποτε Σωκράτης εἶδεν ἀσεβείας, εἶδεν ἀνόσιον, ἔτε πρᾶττοντοῦ εἶδεν, ἔτε λέγοντοῦ ἤκουσεν. Οὐδὲ γὰρ πρὸς τὴν πάντων φύσεως, ἢ περὶ τῶν ἄλλων οἱ πλείστοι, διελέγετο, Σωκράτης ὅπως ὁ καλὸς μὲν ἐστὶν ἐπὶ τῶν σοφιστῶν κόσμῳ ἔφυ, καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίνετο.

nandi peritum in navem recipere praestet, an imperitum. Quae item homines numerando, vel metiendo, vel ponderando scire possunt, ea qui à Diis quaererent, nefariè ducebat agere. Adeòque necesse esse dicebat, ut, quae homines discendo cognita facere Dii vellent, discantur: quae verò sunt obscura hominibus, in iis conandum, ut per Divinationem Dii consulantur. Nam significare Deos hæc illis, quibus sint propitii.

xo. Erat autem Socrates semper in hominum oculis. Nam manè ad loca deambulationibus & exercitiis desti-

nata pergebat; &, cum frequens erat Forum, conspiciebatur in publico, reliquumque diei degebat istuc, ubi versaturus inter plurimos esset. Disserebat autem plerumque, sic tamen, ut ipsum audiendæ facultas iis, qui vellent, esset.

xi. Neque ullus unquam Socratem impij quidquam aut nefandi vel designare vidit, vel audivit dicere. Nec enim de rerum omnium naturâ sic disserebat, uti complures alij, nimirum considerans, quo pacto is, qui à Professoribus Sapientiae Mundus appellatur, ortus sit: quibûsque de causis neces-

τῶν ἑσθίων. Ἀλλὰ καὶ τὰς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μαρμαίνοντας ἐπεδείκνυε.

ιβ'. Καὶ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐσκόπη, πότερὰ ποτε νομίσαντες ἱκανῶς ἤδη τ' ἀνθρώπινα εἶδεναι, ἔρχοντο ἔπι τῷ πρὸ τῶν ποιῶντων φροντίζεν· ἢ τὰ μὲν ἀνθρώπινα παρέντες, τὰ δαιμόνια δὲ (κοπῶντες, ἡγῶν) τὰ προσήκοντα πράττειν.

ιγ'. Εὐθαύμαζε δ' εἰ μὴ φανερόν αὐτοῖς ἔστιν, ὅτι ταῦτα καὶ διωατόν ἐστιν ἀνθρώποις δορεῖν· ἐπεὶ καὶ τὰς μέγιστον φρονῶντας ἔπι τῷ πρὸ τῶν ποιῶντων λέγειν καὶ ταυτὰ δοξάζειν ἀλλήλοις, ἀλλὰ τοῖς μαινομένοις ὁμοίως διακείσθαι πρὸς ἀλλήλους.

ιδ'. Τῶν τε γὰρ μαινομένων τὰς μὲν καὶ τὰ δαιμόνια δεινὰ δεινὰ εἶναι, τὰς δὲ καὶ τὰ μὴ φοβερά φοβεῖσθαι· καὶ τοῖς μὲν καὶ ἐν ὄχλῳ δοκεῖν αἰσχρὸν εἶναι λέγειν ἢ ποιεῖν ὅτις, τοῖς δὲ οὐκ ἐξιλητέον εἰς ἀνθρώπους εἶναι, δοκεῖν· καὶ τὰς μὲν καὶ ἱερὸν, ὅτε βωμόν, ὅτε ἄλλο τῶν θεῶν καὶ τιμῶν, τὰς δὲ καὶ λίθους, καὶ ξύλα τὰ τυχόντα, καὶ θηρία σέβειν.

necessariis singulae res caelestes fiant. Imò eos, qui his rebus occuparentur, fatuos esse demonstrabat.

12. Ac primum de eis hoc considerabat, an, quod rati se humana jam satis intelligere, ad ea tractanda accederent: an, relictis rebus humanis, divinas contemplantes, quæ sui essent officii se facere putarent.

13. Mirabatur etiam non eos clarissime perspicere, homines hæc invenire non posse. Nec enim eos, qui plurimum arrogant sibi, quod de his differere nōrint, easdem

inter se Opiniones fovere; sed furiosorum instar inter se comparatos esse.

14. Nam qui furiosi sunt, partim quæ sunt terribilia non metuunt; partim etiam non metuenda metuunt. Itidem his non videri turpe esse, in turbâ quid vel dicere, vel facere; aliis verò, nē exeundum quidem esse ad homines, videri: Hos neque Fanum, neque Aram, neque rerum divinarum quidquam in honore habere: Illos & Lapides, & Ligna quælibet, & Belluas colere. Itidem eorum, qui de rerum omnium naturâ solliciti

σέβει. Τῶντε πρὶ τῶ πάντων φύσεως μερμυών-
των πῶς μὴ δοκεῖν ἐν μόνον τὸ ὄν εἶναι, πῶς δ' ἀπειρά
τὸ πλῆθος· καὶ πῶς μὴ αἰεὶ κινεῖσθαι πάντα, πῶς δ' ἔδεν
ἂν ποτε κινήσθαι· καὶ πῶς μὴ πάντα γίνεσθαι τε καὶ
ἀπολλύεσθαι, πῶς δ' ἔτ' ἂν γινέσθαι ποτε ἔδεν, ἔτ' ἀπο-
λλεῖσθαι.

14. Εσκόπῃ τὸ πρὶ αὐτῶν καὶ τάδε· ἄρ' ὥστε οἱ τ'
ἀνθρώπεια μαθαίνοντες, ἡγῶν τῷ ὅ, τι ἂν μαθῶσιν,
ἐαυτοῖς τε καὶ τῶ ἄλλων ὅτῳ ἂν βέλων ποιήσιν· ἔτω καὶ
οἱ τὰ θεῖα ζητῶντες, νομίζουσιν, ἐπειδὴν γινώσκουσιν αἷς
ἀνάγκαις ἕκαστα γίνεσθαι, ποιήσιν ὅταν βέλων, καὶ
ἀνέμους, καὶ ὑδατα, καὶ ὥρας, καὶ ὅτῳ δ' ἂν ἄλλῃ δέων τῶ
ποιῶν· ἢ ποῖτο μὴ ἔδεν ἔδ' ἐλπίζουσιν, δεῦρ δ' αὖ-
τοῖς γινώσκει μόνον, ἢ τῶ ποιῶν ἕκαστα γίνεσθαι. Περὶ μὴ
ἐν τῶ ταῦτα πραγματεύσομεν ταῦτα ἐλεῖν.

15. Αὐτὸς τὸ πρὶ ἀνθρωπείων αἰεὶ διελέγχο, σκοπῶν
τί δσεβεῖς, τί ἀσεβεῖς· τί καλόν, τί αἰσχρόν· τί δίκαιον,
τί ἀδίκον· τί σωφροσύνη, τί μανία· τί ἀνδρεία, τί
δειλία·

citè inquirant, aliis videri u-
num quiddam esse quod ex-
istat; aliis, esse ea numero
infinita. His omnia semper
moveri, illis nihil unquam
moveri: his omnia tum oriri,
tum interire, illis nihil un-
quam vel oriri, vel interire.

15. Præterea de his illud
quoque considerabat, utrum,
perinde ac illi qui res hu-
manas discunt, arbitrantur
hoc quod didicere, tum sibi
tum aliis, quibuscunque ve-
lint, se facere posse; sic &
illi, qui res divinas inquirunt,
arbitrentur se, posteaquam
cognoverint, quibus rationi-

bus necessariis singula fiant,
effecturos ubi velint, ventos,
aquas, temporum vicissitudi-
nes, aliisque, si quo sit opus,
his consimilia. An ejusmodi
quiddam ne quidem sperent,
satisque habeant scire tan-
tum, quæ pacto rerum hujus-
modi singulæ fiant. De illis
igitur, qui hæc tractarent,
hujusmodi proferebat.

16. Ipse de rebus humanis
differebat semper, cum qui-
dem consideraret, quid pium
esset, quid impium: quid ho-
nestum, quid turpe: quid ju-
stum, quid injustum: quid
mentis sanitas, quid insania:
quid

δειλία· τί πόλις, τί πολιτικός· τί δρχή ἀνθρώπων, τί δρχικός ἀνθρώπων· καὶ περὶ τῶν ἄλλων, αἱ τὰς μὲν εἰδότες ἡγῶντο καλὰς καὶ ἀγαθὰς εἶναι, τὰς δὲ ἀγνοῦντας ἀνδρὶ ποδῶδες ἐν δικαίῳ κεκλήσθαι.

κ'. Οἷσα μὲν ἐν μὴ φανερῶς ἢ ὅπως ἐγίγνωσκον, εἶδεν θαυμαστὸν ὑπὲρ τῶν περὶ αὐτὰ πρᾶξιων τὰς δικασίας· ὅσα δὲ πάντες ἤδεσαν, θαυμαστὸν, εἰ μὴ τῶν ἐνθυμήθησαν.

κ'. Βεβαίως γάρ ποτε, καὶ τὸ βεβαίως ὅρκον ὁμῶσας, ἐν ᾧ ἢ καὶ καὶ τὰς νόμους βεβαίως. Ἐπιστάτης ἐν τῷ δήμῳ ἡρόδοτος, ἐπικυρήσαντι δὲ δήμῳ πρᾶξι τὰς νόμους ἐντα σφαίρας μὲν ψήφῳ τὰς ἀμφὶ Θρόνον καὶ Ἐρασινίδαν σκοπεῖναι πάντας, ὅτι ἡδύλησεν ἐπικυρήσαι, ὀργίζοντες μὲν αὐτῷ δὲ δήμῳ, πολλῶν δὲ καὶ διωγμάτων ἀπειλῶν· ἀλλὰ περὶ πλείονος ἐποιήσατο διορκίῳ, ἢ χαρίσασθαι τῷ δήμῳ πρᾶξι πὶ δικαίον, καὶ φυλάξασθαι τὰς ἀπειλὰς.

κ'. Καὶ

quid fortitudo, quid ignavia : quid civitas, quid rerum civilium peritus : quid imperium in homines, quid hominibus imperandi peritus : itemque de rebus ceteris, quarum cognitione instructos arbitrabatur probos ac honestos viros esse : qui autem eas ignorarent, mancipio meritis vocari.

17. Quapropter in iis, de quibus quid sentiret Socrates, non constabat, allucinatos fuisse iudices, mirum videri non debet. Quae autem sciebant omnes, ea non ad animos ipsis accidisse, mirum est.

18. Nam cum aliquando

Senator esset, ac Sacramentum Senatorium praestitisset, quo comprehendebatur, ut secundum leges Sententiam diceret ; atque etiam Praeses Populi factus esset, qui, contra leges, novem Praetores, Thrasylus ac Erasimides Collegas, una condemnatione morte multari petebat ; Decretum, adjuncto suffragio suo, facere noluit. Quumque Populus ei succenseret, multique potentes minarentur : nihilominus plaris fecit jurisjurandi religionem, quam studium gratificandi Populo contra jus & fas, aliorumque minas vitandi.

19. Et

ιβ'. Καὶ ὁ Πιμελίδης Θεὸς ἐνόμιζεν ἀνθρώπων, ἔχον τρόπον οἱ πολλοὶ νομίζουσιν. Οὗτοι μὲν ὅτι οἶον τὰς Θεὸς τὰ μὲν εἶδέναι, τὰ δὲ οὐκ εἶδέναι. Σωκράτης δὲ πάντα μὲν ἡγείτο Θεὸς εἶδέναι, τὰ τε λεγόμενα καὶ περὶ νόμους, ἔτι τὰ βλαβέμενα, πάντα δὲ τὰ παρῆναι, καὶ ζημαίνειν τοῖς ἀνθρώποις πρὸς τὴν ἀνθρωπείων πάντων.

κ'. Θαυμάζω ἔν ὅπως ποτὲ ἐπέσθην Ἀθιναῖοι Σωκράτῳ πρὸς τὰς Θεὸς μὴ ζῶσθαι, ἢ ἀσέβεις μὲν ἔδειν ποτε πρὸς τὰς Θεὸς ἔτι ἐπὶ πάντα ἔτε πράξαντα, πάντα δὲ καὶ λέγοντα καὶ περὶ τὸν Θεὸν, οἷός τις ἀνὴρ λέγων καὶ περὶ τῶν, ἔτι τε καὶ νομίζοιτο ἀσέβεις αἰσῶ.

Κ Ε Φ. β'.

ΘΑΥΜΑΣΤΟΝ δὲ φαίνεται μοι καὶ τὸ περὶ τῶν αἰνῶν, ὡς Σωκράτης τὰς νέας διέφθαρεν, ὅς, πρὸς τοῖς εἰρημόμοις, πρῶτον μὲν ἀφροδισίων, καὶ γαστροῦ, πάντων ἀνθρώπων ἐγκρατέστατος ἦν. ἔτι πρὸς χειμῶνα

19. Etenim Deos putabat hominum curam gerere aliâ quâdam ratione, quàm vulgò existimetur. Nam plerique putant Deos quâdam scire, quâdam nescire. Socrates autem arbitrabatur, Deos omnia quæ vel dicerentur, vel agerentur, vel clam deliberarentur, scire: Eisdem ubique adesse, ac de rebus humanis omnia mortalibus significare.

26. Quamobrem mirari subit, quo tandem pacto persuasi fuerint Athenienses, Socratis de rebus divinis non sanam fuisse Sententiam, cum

ille nihil unquam impii in Deos vel dixerit, vel commiserit: potiusque sic de iis & locutus sit, & in eos se gesserit, ut, si quis ea tum dicat, tum faciat, sit, ac putari debeat, religiosissimus.

C A P. II.

HOC quoque mirum mihi videtur, persuaderi quosdam potuisse, quodd Socrates Adolescentulos corrumpere; qui, præter ea quæ dicta sunt, primò rerum venerearum, ac gulæ, supra omnes homines continentissimus erat: deinde hyemis,

χειμῶνα καὶ θέρους, καὶ πάντας πότους κατέχειν κώταται. ἐπὶ δὲ πρὸς τῷ μέλει δαδὺ πεπαυμένῳ ἔτας, ὥστε πᾶν μικρὰ πεκλημένῳ, πᾶν ῥαδίως ἔχειν ἀρκούντα.

Β'. Πῶς ἔν αὐτῷ ὦν τιθεῖται, ἄλλως ἂν ἡ ἀσθεῖς, ἡ ὀφθαλμὸς, ἡ λήχης, ἡ ἀφροδιτίων ἀκρατεῖς, ἡ πρὸς τὸ πονεῖν μαλακὴς ἐποίησεν; Ἀλλ' ἔπαυσε μὲν τῶν πολλῶν, ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμεῖν, καὶ ἐλπίδας ὀφθαλμῶν, ἂν ἐαυτῶν ἐπιμελῶν, καλὰ καὶ ἀγαθὰ εἶσθαι.

Γ'. Καίτοι γε εἰδὲ πᾶσι περὶ τοῦδε διδάσκαλος εἶναι τῶνδε, ἀλλὰ τῷ φανερὸς εἶναι τιθεῖται ὦν, ἐλπίζει ἐποίει τῶνδε συνδιαλέγοντας ἑαυτῷ, μιμημένους ἐκείνῳ, τοῖσδε γήσας.

Δ'. Ἀλλὰ μὲν καὶ τὸ ζῶμα αὐτὸς τε οὐκ ἡμέλει, τὰς τε ἀμελῶντας οὐκ ἐπὶ νει. Τὸ μὲν ἔν ὑπερεδίδοντα ὑπερπονεῖν ἀπεδοκίμαζε, τὸ δὲ ὅσα ἡδύως ἡ ψυχὴ δεχεῖ, ταῦτα ἱκανῶς ἐκπονεῖν ἐδοκίμαζε. Ταῦτα δὲ

hiemis, æstatis, laborum omnium tolerantissimus: atque etiam sic ad frugalitatem institutus, ut, cum valde modicum possideret, facillimè contentus iis esset quæ habebat.

2. Quo igitur pacto, cum talis esset ipse, reddidit alios vel impios, vel legum violatores, vel luxuriosos, vel in rebus venereis incontinentes, vel molles ad perferendos labores? Imò verò multos ab his vitiis revocavit, utque virtutis essent studiosi perfecti: etiam injectâ spe futurum ut, si sui ipsorum curam gererent, in viros probos ac fortes evaderent.

3. Neque tamen unquam hæc se docere velle profitebatur, sed quia constabat eum talem esse, in spem erigebat illorum animos, qui consuetudine ipsius utebantur, futurum ut, si ipsum imitarentur, et ipsi tales evaderent.

4. Nec corpus quidem ipse suum negligenter curabat, ac, si qui curarent negligenter, eos minimè laudabat. Itaque improbabat, si quis nimio cibo refertus labores immodicos susceperet: magis quæ probabat, si, quod animus lubenter admisisset, id laborando conficeretur. Nam

ejul-

τ' ἔξιν ὑγιεινὴν τε ἱκανῶς εἶναι, καὶ τ' ἡ ψυχῆς θημι-
λειαν οὐκ ἐμποδίζειν ἔφη.

ε'. Αλλ' ὁ μὲν θρυπτικός γε, ὁ δὲ ἀλαζονικός μὲν,
ὅτ' ἀμπεχόνῃ, ὅθ' ὑποδέσσει, ὅτε τῇ ἄλλῃ διαίτῃ. Οὐ
μὲν δ' ἐρασιζήματός γε τὴν ζυώντας ἐποίει· τ' μὲν
ἢ ἄλλων θηθυμιῶν ἔπαυε, τὴν ἢ ἑαυτῶν θηθυμιῶν
οὐκ ἐπράττετο ζήματα.

ς'. Τύττω δ' ἀπεχομένης ἐνόμιζεν ἐλευθερίας θη-
μιλίας· τὴν ἢ λαμβάνοντας τ' ὁμιλίας μισθὸν ἀνδρα-
ποδιστὰς ἑαυτῶν ἀπεκάλει, διὰ τὸ ἀναγκάσιον αὐτοῖς εἶ-
ναι διαλέγεσθαι παρ' ὧν ἂν λάβοιεν τ' μισθόν.

ζ'. Εθαύμαζε δ', εἰ τις δὲ ἐκείνῳ ἐπαγγελόμην δὲ-
γύριον πρᾶττοιο, καὶ μὴ νομίζοι τὸ μέγιστον κέρδιον ἔξεν,
φίλον ἀγαθὸν κησάμην, ἀλλὰ φοβοῖτο, μὴ ὁ ἡμέ-
τερος καλὸς καγαθὸς τῷ τὰ μέγιστα διεξετέσται μὴ
τ' μεγίστῳ χάριν ἔχη.

η'. Σωκράτης δ' ἐπηγεῖλατο μὲν ὅθεν πώποτε πεί-
πην

πην

eiusmodi Habitum valetudini
non parum conducere, ac a-
nimi studium haudquaquam
impedire aiebat.

5. Minimè verò delicatus
erat, aut ostentandi se cupi-
dus, sive vestitu, seu subli-
garibus, seu reliquâ vitæ ra-
tione: Nec avaros quidem
efficiebat eos, qui cum ipso
versabantur: Nam & aliis à
libidinibus eos revocabat, &
à studiosis sui pecuniam non
exigebat.

6. Quâ in re qui abstinentes
se ostenderent, liberalitatem
exercere se iudicabat. Qui
autem colloquiorum & con-
versationis causâ mercedem

caperent, suimet quosdam
quasi plagiariorum appellabat,
propterea quod necessariò dis-
serere cogèrentur apud eos, à
quibus mercedem acciperent.

7. Mirum ipsi videbatur,
eum, qui virtutem profiteretur,
pecuniam exigere; ne-
que maximum lucrum ducere,
quod egregium amicum
sibi adjungeret; potiusque
metuere, ne is, qui probus &
honestus vir factus esset, ho-
mini optimè de se merito
non etiam maximam gratiam
haberet.

8. E contrario nemini So-
crates unquam tale quid pol-
licebatur, sed futurum crede-
bat,

πν ἔδεν· ὅστις δὲ ἢ τὸ ζυώντων αὐτῷ τὰς δόποδεξαμύνας
ἄπειρ αὐτὸς ἐδοκίμαζεν, εἰς τὸ πάντα βίον ἑαυτῷ τε καὶ
ἄλλοις φίλῃς ἀγαθὸς ἔσειαξ. Πῶς ἂν ἔν ὁ πῦτ-
αῖνῃς διαφθείροι τὰς νέας; Εἰ μὴ ἄρα ἢ τὸ δρετῆς ὅπι-
μέλεια διαφθορά ἐσιν.

θ'. Ἀλλὰ νῆ Δία, ὁ κατήγορος ἔφη, ὑπερορᾶν ἐποίει
τὸ καθεσώτων νόμων τὰς ζυώντας, λέγων ὡς μαρῶν εἴη
τὰς μὲν τὸ πόλεως ἄρχοντας δότῃ κυάμῃ καθίστασθαι, κυ-
βερνήτῃ ἢ μηδὲνα θέλειν κεχεῖσθαι κυαμῶν, μηδὲ τέκ-
τονι, μηδ' αὐλητῇ, μηδὲ ἐπ' ἄλλα πιαῦτα, ἀ πολλῶ
ἐλάττονας βλάβας ἀμαρτανόμῳ ποιῇ τὸ πρὶ τὸ πόλιν
ἀμαρτανόμῳ. Τὰς ἢ πῖστας λόγους ἐπαίρειν, ἔφη,
τὰς νέας καλὰ φρονεῖν τὸ καθεσώσης πολίλειας, ἢ ποιῇν
βιαιῆς.

ι'. Εγὼ δ' οἶμαι τὰς φρόνησιν ἀσκήντας, καὶ νομίζον-
τας ἱκανὸς ἔσειαξ τὰ συμφέροντα διδάσκειν τὰς πολίτας,
ἥκιστα γίγνεσθαι βιαιῆς, εἰδότες ὅτι τῇ μὲν βίᾳ πρόσκειται
ἔχθρα

bat, ut, qui de numero fa-
miliarium suorum amplexi
fuissent ea, quæ probabat ip-
se, toto vitæ tempore tum
sibi tum aliis insignes amici
essent. Quo igitur modo vir
talis Juvenes corrumpere?
Nisi forte Virtutis studium
corruptelam quis esse pu-
tat.

9. At profectò, dixit Ac-
cusator, Familiares suos ta-
les effecit, ut leges receptas
contemnerent; cum diceret,
stultorum esse hominum Ma-
gistratus Civitati fabam præfi-
cere: quando nemo fabarii
navium gubernatoris operam
petit uti, neque Fabri, neque

Tibicinis, neque aliis in re-
bus talibus, in quibus, si er-
retur, multo minora detri-
menta capiantur, quàm si
peccetur in Republicâ. Ta-
les ille Sermones efferre Ju-
venum animos aiebat, ut præ-
sentem Reipublicæ Statum
contemnerent, eosdemque
violentos reddere.

10. Verùm ego arbitror,
eos, qui prudentiam colunt,
seque putant posse Cives ea
docere quæ expediant, mi-
nimè violentos fieri: quippe
qui sciant, cum violentiâ
quidem inimicitias & pericu-
la conjuncta esse, hæc autem
posse fieri absque omni peri-
culo,

ἔχθραι καὶ κίνδυνοι, διὰ τὸ πείθειν ἀκινδύνως τε καὶ μετὰ φιλίας ταῦτα γίγνεται. Οἱ μὲν γὰρ βιαδέντες, ὥς ἀφαιρεθέντες, μισῶσιν· οἱ δὲ πεισθέντες, ὥς κεχαρισμένοι, φιλεῖσιν. Οὐκ ἔστι φρόνησιν ἀσκάντων τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τὸ ἰσχυρῶς ἀνὰ γνώμης ἔχόντων τὰ πιαῦτα πράττειν εἶναι.

ια'. Ἀλλὰ μὲν καὶ Συμμάχων ὁ μὲν βιάζεται πολλῶν δέοιτ' ἂν σὺν ὀλίγων, ὁ δὲ πείθειν διωάμενος, ἑδενός. Καὶ γὰρ μόνος ἡγοῖτ' ἂν διώσας πείθειν· καὶ φρονέειν δὲ τοῖς τοιούτοις ἤκιστα συμβαίνει· τίς γὰρ ἀποκρίναί τινα βέλοιτ' ἂν μάλλον, ἢ ζῶντι πειθομένῳ χρῆσθαι;

ιβ'. Ἀλλ', ἔφη γε ὁ κατήγορος, Σωκράτει ὁμιλήσας μετὰ Κριτίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης, πλεῖστα κακὰ τὴν πόλιν ἐποίησά τινι. Κριτίας μὲν γὰρ τὸ ἐν τῇ Ολιγαρχίᾳ πάντων πλεονεκτίσας τε καὶ βιαίотат ἐγένετο· Ἀλκιβιάδης δὲ αὖτ' ἐν τῇ Δημοκρασίᾳ πάντων ἀκρατίσας τε, καὶ ὑβριστάς τε, καὶ βιαίотат.

ιγ'. Εγώ

culo, & cum amore ac benevolentia, persuadendo. Nam, qui vi coguntur, ita oderunt, ut quibus aliquid ademptum sit: at qui persuadentur, quasi quibus grata res acciderit, etiam amant. Quamobrem in eos, qui Prudentiae studiosi sunt, minime vis cadit: sed inferre vim eorum est, qui vires habent absque consilio.

11. Præterea si quis violenter audeat agere, non paucis egebit sociis: Qui vero persuadere potest, nullo: Nam solum se putat ad persuadendum satis valere. Quinetiam ejusmodi homi-

nibus minime accidit ut quempiam occidant. Quis enim interficere velit aliquem potius, quam vivum obsequentem habere?

12. At verò, dicebat Accusator, usi consuetudine Socratis Critias & Alcibiades, maximis malis Civitatem affecerunt. Nam Critias quidem certè paucorum in dominiu longè omnium avarissimus & violentissimus fuit: Alcibiades autem longè omnium in statu Populari fuit intemperantissimus, & petulantissimus, & violentissimus.

13. Equi-

17. Εγὼ δ', εἰ μὴ τι κακὸν ἐκείνῳ τὴ πόλιν ἐπαη-
σάτω, οὐκ ἀπολαγήσομαι· τὸ δὲ πρὸς Σωκράτην
ζωνοῦσάν αὐτοῖν, οἷς ἐγμέτο, διηγέσσομαι.

18. Εὐχρίστῳ μὲν γὰρ τῷ ἀνδρὶ τέττω φύσει φιλο-
τιμωτάτῳ πάντων Ἀθηναίων, βελομύῳ τε πάντα δι-
εαυτῶν προτίεσθαι, καὶ πάντων ὀνομαστοτάτῳ γνέσθαι. Ἡ-
δισαν δὲ Σωκράτην ἀπ' ἐλαχίστων μὲν χρημάτων αὐταρ-
κεσάτω ζῶντα, τὴν ἡδονῶν δὲ πασῶν ἐγκρατέστατον ὄντα,
πῶς δὲ ἀγαλεῖομύθοις αὐτῷ πᾶσι χρωόμενον ἐν πῶς λόγοις
ὅπως βέλαιο.

19. Ταῦτα δὲ ὁρῶντε, καὶ ἄντε οἷω προείρηστον, πότε-
ρον τις αὐτῷ φησὶ βίαν εἶναι Σωκράτους ἐπιθυμήσαντε, καὶ
τὴν ζωφροσύνης, ὡς ἐκείνῳ εἶχεν, ὀρέξασθαι τὴν ὀμιλίας
αὐτῷ, ἢ νομίσαντε, εἰ ὀμιλησαίτω ἐκείνῳ, γνέσθαι ἂν
ικανοτάτῳ λέγειν τε καὶ προτίειν;

20. Εγὼ μὲν γὰρ ἡγάμαι, Θεὸς δίδόντω αὐτοῖν, ἢ
ζῆν ὅλον τὴν βίαν, ὥσπερ ζῶντα Σωκράτην ἐώρων, ἢ
πεθάναι,

13. Equidem, si quo damno
Civitatem Hi duo affecerunt,
non excusabo: quæ autem
fuerit utriusque cum Socrate
consuetudo, commemoratu-
rus sum.

14. Erat uterque natura
longe omnium Atheniensium
ambitiosissimus, & qui vel-
lent omnia per se geri, ut
omnium clarissimi fierent.
Nōrant autem minimis fa-
cultatibus Socratem planè
contentum vivere, cunctisque
à voluptatibus se prorsus ab-
stinere: denique illos, qui-
buscum disliceret, in collo-
quiis ita flectere, prout ipse

vellet.

15. Quæ cum illi viderent,
ac tales essent, quales fuisse
paulo antè referebamus; an
quis dicat eos, incitatos cu-
pitudine vitæ modestiæque So-
craticæ, consuetudinem ip-
sius expetivisse: an potius
quodd existimarent, se, si cum
ipso versarentur, futuros &
ad dicendum & ad gerendas
res promptissimos?

16. Arbitror equidem, si
Deus optionem utrique de-
disset, ut vel totam vitam sic
viverent, quemadmodum So-
cratem viderent vivere; vel
morerentur, potius mortem
electuros

τεθνάναι, ἐλίσσῃ ἂν αὐτῷ μᾶλλον τεθνάναι. ὁ γὰρ δ' ἐγρήδατο ἐξ ἂν ἐπρεξάται. Ὡς γὰρ τάχιστα κρείττονι ἢ Συγυνομόρων ἡγησάσθαι ἔστιν, ὡς δὲ διατηρήσῃ Σωκράτης, ἐπρεξίεται τὰ πολυτικά, ἀντὶς ἔστιν Σωκράτης ἀρεχθήται.

15. Ἰσως γὰρ ἔπειτα τις ἂν πρὸς ταῦτα, ὅτι πρὶν ἢ Σωκράτην, μὴ πρότερον τὰ πολυτικά διδάσκοντες τὰς ζωνόντας, ἢ ζωφρονεῖν. Ἐγὼ δὲ πρὸς τῷ μὴ εἶναι ἀντιλέγω. πάντας γὰρ τὰς διδάσκοντας ὁρῶ αὐτὰς δεικνύσας τε τῆς μαθημάτων, ἢ περ αὐτὰ ποιῶσι, ἢ διδάσκουσι, ἢ τῷ λόγῳ προβιβάζοντας.

16. Οἶδα γὰρ ἢ Σωκράτην δεικνύσας τῆς ζωφρονεῖν αὐτὸν καλὸν καὶ γαθὸν ὄντα, καὶ ἀφελεγόμενον καλλίστα περὶ δρετῆς, καὶ ἢ ἄλλων ἀνθρωπίνων. Οἶδα γὰρ καὶ κείνην ζωφρονεῖν, ἐς τε Σωκράτην ζωφρονεῖν, καὶ φοβερόν μὴ ζημιώσιν ἢ παύσιν τοῦ Σωκράτους, ἀλλ' οὐδὲν τότε κρείττονον εἶναι τῷ Σωκράτην.

16. Ἰσως

electuros fuisse: quod quidem iis rebus, quas gessere, declararunt. Nam ubi primum arbitrabantur, se praestantiores iis esse, qui una cum ipsis Socrati aderant; mox a Socrate resilierunt, Remque publicam gerendam susceperunt, cuius gratia Socratis studiosi fuerant.

17. Fortasse quis ad haec responderit, debuisse Socratem non prius Familiares suos in rerum Civitatum scientia instituerē, quam viri modestiam illi didicissent: Ego verò nihil ad hoc contradico: Video tamen omnes eos, qui docent, se ipsos Discipu-

lis exhibere, quo pacto praestent ipsi, quod docent: atque etiam eos oratione impellere.

18. Novi Socratem quoque se ipsum virum probum & bonum Familiaribus suis exhibuisse, deque virtute ac rebus humanis ceteris praclarissime differuisse. Nec non illos duos novi modeste se gessisse, quam quidem diu Socratis utebantur familiaritate: noti quod vererentur, ne a Socrate vel multarentur, vel cederentur: sed quod putarent id temporis hoc sibi maxime ex usu esse.

19. For-

ιβ'. Ισως ἔν ἐποιεν ἂν πολλοὶ τῷ Φασκόντων Φιλοσοφῆν, ὅτι οὐκ ἂν ποιεῖ ὁ δίκαιος, ἀδικῶν ἡμίσιον, ἐδὲ ὁ ζώφρων, ὑβριστής· ἐδὲ ἄλλο ἐδὲν ὧν μάθησις ἐστίν, ὁ μαθὼν ἀνεπιστήμων ἂν ποιεῖ ἡμίσιον. Εγὼ δὲ περὶ τῶντων ἔχω ἔτι γνώσκω. Οὐδὲ γὰρ, ὥσπερ τὰ τῶν ζώματων ἔργα τὰς μὴ τὰ ζώματα ἀσκῶντας ἐ διωαμδύες ποιεῖν, ἔτι τὰ τῶν ψυχῆς ἔργα τὰς μὴ τῶν ψυχῶν ἀσκῶντας ἐ διωαμδύες· ἔτι γὰρ αὖ δεῖ πράττειν, ἔτι ὧν δεῖ ἀπέχεσθαι, διῶαν).

κ'. Διὸ καὶ τὰς ἡεῖς οἱ πατέρες, καὶ ὥσπερ ζώφρονες, εἰργασιν ὑπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων ὅμως, ὥς τὸ μὴ τῶν χρηστῶν ὁμιλίαν ἀσκησιν ἔσαν τῶν δρετῆς, τὸ δὲ τῶν πονηρῶν, καλᾶλυσιν· μαρτυρεῖ δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ὅ, τε λέγων,

Εὐδλῶν μὴ γὰρ αἶψ' ἐὼδλὰ διδάσκει·
 Συμμιχθῆς, δόπολεις καὶ τὸ ἐντα νόον.

καὶ

19. Fortassis autem plerique illorum, qui Philosophari se profitentur, dixerint, justum hominem nunquam injustum fieri, neque ex modesto petulantem: neque in quoquam illorum, quæ discendo percipiuntur, eum, qui didicit, indoctum posse fieri. Verum mea de his diversa sententia est. Video enim, perinde atque corporis actiones ab iis suscipi non possunt, qui corpora non exercent: Sic etiam actiones animi non posse ab iis perfici, qui animum non exercent. Nec enim ea, quæ faciunda sunt, facere; nec ab iis absti-

nere, à quibus abstinendum erat, possunt.

20. Quæ causa est, quæ mobrem Parentes filios suos, tametsi modesti sint, nihilominus ab improbis hominibus arceant: quippe quod bonorum consuetudo, Virtutis exercitatio sit; malorum autem, ejusdem exitium. In quo quidem nobis etiam Poëta testimonio est, qui ait,

*Tradunt nempe boni bona, sed,
 si vixeris inter
 Prævos, amittes quod tibi
 mentis adest.*

quique

καὶ ὁ λέγων.

Αὐτὰρ ἀνὴρ ἀγαθός, τότε μὲν κακός, ἄλλοτε δ' ἐσθλός.

κα'. Καὶ γὰρ ὃ μαρτυρῶ τέποις· ὁρῶ γάρ, ὥσπερ τ' ἐν μέτρῳ πεποιημένων ἐπὶ τὰς μὴ μελετῶντας ὀπλιφανομήδους, ἔτω καὶ τ' διδασκαλικῶν λόγων τῆς ἀμελείᾳ λήθην ἐγίγνωμένῳ. Οταν ὃ τ' νηθεϊκῶν λόγων ὀπιλάθῃαι τις, ὀπιλέληται καὶ ὧν ἡ ψυχὴ πάχυσσα τ' σωφροσύνης ὀπιθυμῇ· τέτων δ' ὀπιλαβόμενον εἶδεν θαυμαστόν καὶ τ' σωφροσύνης ὀπιλαβίασθαι.

κβ'. Ορῶ δ' καὶ τὰς εἰς φιλοποσίαν προαχθέντας, καὶ τὰς εἰς ἐρώτας ἐκυλισθέντας, ἥτιον δυναμίδους τ' τε δέοντων ὀπιμελείας, καὶ τ' μὴ δέοντων ἀπέχειας. Πολυλοὶ γάρ καὶ χρημάτων δυνάμει φείδεσθαι, πρὶν ἐρεῖν, ἐραδέντες ὁκέτι διώαν· καὶ τὰ χρήματα καταναλώσαντες, ὧν πρόσθεν ἀπείχοντο κερδῶν, αἰσχερὰ νομίζοντες εἶναι, τέτων ὁκ ἀπέχον·.

κγ'. Πῶς

Quique rursus ait,

Vir bonus interdum malus, mox bene se gerit idem.

21. Quibus sanè testimonio meo & ipse assentior. Nam, uti video, perinde atque illi, qui se non exercent, carminum certè lege compositorum obliviscuntur: sic & præcepta doctrinæ ab iis oblivioni traduntur, qui negligentes sunt. Quam autem aliquis illorum præceptorum obliviscitur, quibus ad virtutem excitatur; eorum etiam oblitus est, quibus animus, si penitus officitur, sobrietatem ac modestiam appetit.

Eum verò, qui horum obliviscitur, mirum non est, ipsius etiam oblivisci modestiæ.

22. Video etiam illos qui ad potandi studium plus æquo proveci sunt, & amoribus impliciti, minus ea posse curare, quæ erat necesse; minusque se ab iis abstinere, à quibus abstinendum erat. Nam multi, qui etiam pecuniis parcere prius poterant, quàm amarent, in amorem prolapsi jam non amplius id possunt: absumptisque pecuniis, ab iis lucris, à quibus antè se continebant, quippe quæ turpia ducerent, abstinere nequeunt.

F

23. Cur

κγ'. Πῶς ἔν σὸν ἐνδέχεῖ) σωφρονήσαντα πρόδεν, αὐτοῖς μὴ σωφρονεῖν, καὶ δίκαια διωθέντα πρῶτῳ, αὐτοῖς ἀδυνατεῖν; Πάντα μὲν ἔν ἐμοίγε δοκεῖ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀγαθὰ ἀσκητὰ εἶναι, ἔχ ἥκιστα δὲ σωφροσύνη. Ἐν τῷ γὰρ αὐτῷ σώματι συμπεφυκυῖαι τῇ ψυχῇ αἱ ἡδοναὶ πείθεσιν αὐτῷ μὴ σωφρονεῖν, ἀλλὰ τὸ ταχίστην ἑαυταῖς τε καὶ σώματι χαρίζεσθαι.

κδ'. Καὶ Κριτίας δὲ, καὶ Ἀλκιβιάδης, ἕως μὲν Σωκράτῃ συνήσαν, ἐδυνασθέν, ἐκείνῳ χρωμένῳ συμμάχῳ, τὸ μὴ καλῶν Πιθυμίων κρατεῖν· ἐκείνῳ δ' ἀπαλαγνύτε, Κριτίας μὲν φυγὼν εἰς Θετταλίαν, ἐκεῖ συνὼν ἀνθρώποις ἀνομία μᾶλλον ἢ δικαιοσύνη χρωμένοις. Ἀλκιβιάδης δ' αὖθις μὲν κάλλος ὑπὸ πολλῶν καὶ σεμνῶν γυναικῶν θηρώμενος, ἀθὲν δυνάμιν δὲ τὸ ἐν τῇ πόλει, καὶ πῶς συμμάχοις, ὑπὸ πολλῶν καὶ δυνατῶν κολακάζειν ἀνθρώπων λαθροπτόμενος, ὑπὸ δὲ τῷ δήμῳ τιμώμενος, καὶ ῥαδίως πρῶτόν, ὥσπερ οἱ τὸ γυμνῶν.

23. Cur igitur fieri non possit, ut, qui antè modestus fuerit, deinde non sit modestus: & qui iustè agere poterit, deinde non possit? Equidem omnia bona & honesta comparari exercitatione posse statuo, maximè modestiam. Nam in eodem corpore voluptates animo infusæ persuadent ei, ne temperanter ac modestè se gerat, sed quam primum & ipsis & corpori gratificetur.

24. Quamobrem etiam Critias & Alcibiades, quam diu cum Socrate versabantur, quòd illum opitulatorem haberent, cupiditates inhonestas

vincere poterant: verùm posteaquam ab eo discessissent, Critias quidem, quum in Thessaliam fugâ se recepisset, consuetudine hominum istic utebatur, qui vitam facinorosam potiùs quàm iustam agerent: Alcibiades autem, posteaquam eum, ob elegantiam formæ, multæ ac speciosæ mulieres venatæ essent, atque ipse propter potentiam, quam & in Urbe, & apud socios obtinebat, à multis hominibus, iisque assentandi peritis, dissolutione fieret, & à populo honorem ei habente coleretur, facilèque primas obtineret: perinde

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ. 35

γυμνικῶν ἀγώνων ἀθληταὶ ῥαδίως προηδόντες ἀμελεῖσι
τῇ ἀσκήσει, ἔγω καὶ ἐν τῇ ἡμέλῃ αὐτῇ.

κε'. Τοιούτων ὅ σύμβάντων αὐτῶν, καὶ ἀγκυμῶν μὲν
ἐπὶ γῆρι, ἐπηρμῶν δ' ἐπὶ πλάτῳ, πεφουσημῶν δ'
ἐπὶ δυνάμει, ἀλγισθρυμῶν ὅ ὑπὸ πολλῶν ἀνθρώ-
πων, ἐπὶ ὅ πᾶσι τέτοις διεφθαρμῶν, καὶ πολλῶν χρό-
νον ὑπὸ Σωκράτους γεγονότε, τί θαυμαστὸν εἰ ὑπερη-
φάνῳ ἐχρέατο;

κς'. Εἴτα εἰ μὲν τι ἐπλημμελησάτω, τέττα Σω-
κράτῳ ὁ κατήγορος αἰτιάσθ' ὅτι ὅ νέω ὄντε αὐτῷ,
ἥνικα καὶ ἀγνωμονεσάτω καὶ ἀκραγισάτω εἰκὸς εἶναι,
Σωκράτης παρέχε (ῥώφρονε, ἔθενός ἐπαίνε δοκεῖ
τῷ κατήγορῳ ἄξιον εἶναι; Οὐ μὲν τά γε ἄλλα ἔγω
κρίνω).

κς'. Τίς μὲν οὖν αὐλητῆς, τίς ὅ καὶ κιθαριστῆς, τίς ὅ
ἄλλος διδάσκαλος ἱκανὸς ποιήσας τὸς μαθητὰς, εἰάν
πρὸς ἄλλους ἐλθόντες χείρους φανῶσιν, αἰτίαν ἔχει τέττα;

Τίς

inde ac athletæ, qui gymnici-
cis in certaminibus facilè pri-
mas adepti sunt, exercitatio-
nem negligunt; sic & ipse
seipsum neglexit.

25. Hujusmodi ergo quum
illis accidissent, ac non so-
lùm ob generis Nobilitatem
intumuissent, sed etiam pro-
pter opes elati essent, inflati
propter potentiam, dissolu-
tiores multorum hominum
operâ facti, & his aded vi-
tiis omnibus corrupti, quum
etiam longo tempore abfu-
issent à Socrate, quid mirum
erat, eos insolentes evasisse?

26. Deinde, si quid ab his

peccatum est, ejus culpam
accusator in Socratem con-
fert; quodd autem eos admo-
dum adolescentes, quâ ætate
consentaneum est. maximè
contumaces & intemperantif-
simos fuisse, Socrates mode-
stos reddiderit, id verò nullâ
dignum laude putat accusa-
tor? Atqui eo modo de aliis
non judicatur.

27. Quis Tibicen, quis Ci-
tharædus, quis magister alius,
posteaquam discipulos idoneè
satis instituit, si deinde ad a-
lios profecti pejores evase-
rint, culpam ejus rei susti-
net? Quis pater, si filius e-

F 2

jus

Τίς ὃ πατήρ, εἰάν ὁ παῖς αὐτοῦ Σωδιαλέμενον τῷ, Σωφρονῇ ἢ, ὑτέρον ὃ ἄλλω τῷ Σωγρόμενον, πονηρὸς γινώται, τὸ πρότερον αἰτιάται, ἀλλ' ἔχ' ὅσῳ ἂν ὡς τὸ ὑτέρω χείρων φαίνη, ποσῶ μᾶλλον ἐπαίνει τὸ πρότερον; Ἀλλ' οἷγε πατέρες αὐτοῖς Σωδόντες τῆς ἡμέρας, τὸ παίδων πλεμμελόντων, ὅτε αἰτία ἔχουσιν, εἰάν αὐτοὶ σωφρονῶσιν.

κθ'. Οὕτω ὃ καὶ Σωκράτης δίκαιον ἰὺ κρίνειν. Εἰ μὲν αὐτὸς ἐποίει τι φαῦλον, ἐκόντως ἂν ἐδόκει πονηρὸς εἶναι· εἰ δ' αὐτὸς Σωφρονῶν διετέλει, πῶς ἂν δίκαιος τὸ ὅτε ἐκείνης αὐτῷ κακίας αἰτίαν ἔχοι; Ἀλλ' εἰ καὶ μὲν αὐτὸς πονηρὸν ποιών, ἐκείνης φαῦλα πρὸς τὸν ὅρων ἐπῆνει, δικάως ἂν ἐπέμιματ'.

κθ'. Κριτίαν μὲν πίνυν αἰθανόμενον ἐρῶντα Εὐθυδήμην, καὶ πειρῶντα χεῖρα καθάπερ οἱ πρὸς τὰ ἀφροδίσια τὸ Σωκράτην ἀπολαύοντες, ἀπέκρεπε, φάσκον, ἀνελάθρονόν τε εἶναι καὶ ἔπρεπον ἀνδρὶ καλῷ καγαθῷ,

jus, cum aliquo magistro vivens, modestus sit, deinde alterius usus consuetudine pravus efficiatur, priorem culpet? Ac non tanto magis priorem laudet, quanto peiorem factum filium apud posteriorem res ipsa declarat? Quin ne parentes quidem, quum filios secum habent, filiis delinquentibus culpam ullam merentur; modò ipsi continenter ac modè se gerant.

28. Sic æquum erat etiam de Socrate iudicium fieri. Si quid ipse rei turpis designabat, meritò malus esse videbatur: At si constanter

summam continentiam coluit, quì fieri potest, ut jure culpam ejus vitii sustineat, quod in ipso non erat? Quin etiam, si, nihil ipse delinquens, illos tamen vitiosè se gerentes adspiciens laudabat; jure scilicet reprehendebatur.

29. At verò quum Critiam Euthydemì amore cuprum, eoque, non aliter atque illi qui corporibus ad Venerem abutuntur, frui velle animadverteret, dehortatus est: quum illiberale esse diceret, neque decorum viro probò & honesto, ab amato, apud quem esse magno velit in pretio, aliquid mendicare,

† ἐρῶμεν, ὃ βέλει πολλὰ ἄξιον φαίνεται. προσ-
κατείν ὡσπερ τὰς κηλῶδες, ἐκτείνοντα καὶ δεινὰ μὲν προσ-
θεῖναι, καὶ ταῦτα μηδένος ἀγασθῆναι.

λ'. Τῆς δὲ Κριτικῆ τοῦς τοῦτοις οὗτοι ὑποκαθίστανται,
ὅσοι ἀποστρέφονται, λέγει) ἡ Σωτηρία, ἄλλων τε
πολλῶν παρόντων καὶ τῶν Εὐθυδήμων, ἀπὸ τοῦ ὅτι ὑπὸν δι-
κοιή πάσχειν ὁ Κριτικῆς, ὅτι τοῦτων Εὐθυδήμων προσκα-
ταί, ὡς περ τὰ ὑπόλοιπα τοῦς λαοῖς.

λα'. Εξ ὧν δὴ ἔ' ἐμίσει τ' Σωκράτῳ ὁ Κρατίας,
ὥστε καὶ ὅτε τ' τετακόντο ἄν νομοθέτης καὶ Χαρμκλῆς ἐ-
νῆντο, ἀπεμνημόνευσεν αὐτὰ, καὶ τοῖς νόμοις ἔγραψε,
λόγων τέχνῳ μὴ διδόντα, ἐπηρεάζων ἑκάστην, καὶ οὐκ
ἔχων ὅπῃ σπυλαῖοιτο, ἀλλὰ τὸ κοινῇ τοῖς φιλοσόφοις
ὑπὸ τ' πολλῶν σπυλαῖοιτο σπυλαῖον αὐτῶν, καὶ ἀπο-
βάλλων πρὸς τοὺς πολλούς. Οὔτε γὰρ ἔγνωε [ἔτε αὐτὸς]
τῶν πῶπῳ Σωκράτης ἤκουσα, ἔτ' ἄλλα φάσκοντι
ἀκηκοέναι ἡρώδῳ· ἐδήλωσε δέ.

Αβ'. Επεί

dicare, ac pauperum instar
supplicare, darique sibi quid-
piam petere, quod ne qui-
dem bonum sit.

30. Quibus quum Critias non obediret, treque se averti pareretur, dixisse Socratem perhibent, cum aliis multis presentibus, cum Euthydemmo, accidisse quiddam Critiae porcorum natum consentaneum, qui concupiscat ad Euthydemum se adficere, quemadmodum porcelli solent ad saxa.

31. Quibus de causis usque
adde Socratem Critias ode-
rat, ut, quom Trigintavirum
unus esset, & cum Charicle

cura legum condendarum ei mandata fuisset; hoc ipsum in memoriam ei revocaret, atque in legibus perscripserit, tradi artem Eloquentiæ non debere. Quo ipso notare ignominiam Socratem volebat, quam animum reprehendendi non haberet, idæque vorqueret in eum, & apud multitudinem crimineretur id, quod vulgò in Philosophis reprehenditur. Etenim ego de Socrate nunquam tale aliquid audivi, neque de alio commemorante, quod audierit, compari. Sed Critias tamen hoc manifesto prodidit.

32. Quippe

λβ'. Επεὶ γὰρ οἱ τεράκοντα πολλὰς μὲν τῶν πολιτῶν καὶ τὰς χειρῶν ἀπέκλεινον, πολλὰς δὲ προετρέποντο ἀδικεῖν, εἶπε πρὸς τὸν Σωκράτην, ὅτι θαυμαστὸν σοὶ δοκεῖ εἶναι, ἔτις γυνόμην βοῶν ἀγέλης νομῶς, καὶ τὰς βῆς ἐλάτης τε καὶ χείρας ποιῶν, μὴ ὁμολογοῖν κακὸς βεκόλῃ εἶναι· ἐτι δὲ θαυμαστότερον, ἔτις Προσάτης γυνόμην πόλεως, καὶ ποιῶν τὰς πολίτας ἐλάτης καὶ χείρας, μὴ αἰχμύοιο, μηδ' οἰοῖτο κακὸς εἶναι Προσατῆς τὴν πόλιν.

λγ'. Απαγγελθέντες δὲ αὐτοῖς τῆς, καλέσαντες δὲ, τε Κριτίας καὶ ὁ Χαρκλῆς τὸν Σωκράτην, τὸν τε νόμον ἐδεικνύτω αὐτῶν, καὶ πῶς νέοις ἀπειπέτω μὴ ἀγασσέσθαι. Οὗτος δὲ Σωκράτης ἐπήρετο αὐτῶν, εἰ ἐξείη παυθάνεσθαι ἐτι ἀγνοοῖτο τῶν προηγουμένων. Ταῦτα δὲ φάτο.

λδ'. Εγὼ πίνω, ἔφη, παρεσκόασα μὲν περὶ τῶν νόμων· ὅπως δὲ μὴ δι' ἀγνοίαν λάθω τι πρᾶξαι σας, τῆτο βέλομαι σαφῶς μαθεῖν παρ' ὑμῶν, πότερον τὸ τῶν λόγων τέχνην ἢ τῶν ὁρθῶς λεγομένων εἶναι νομίζοντες,

32. Quippe quum Trigintaviri complures cives, eoque non infimos, interfecissent, multosque ad injustè agendum impellerent: dixit forte Socrates, mirum videri sibi, si bubulcus quispiam, qui & numerum vaccarum imminuat, ac deteriores reddat, non malum se bubulcum esse fateatur: sed hoc magis etiam mirum, si quis Præses civitatis factus, & cives pauciores deterioresque reddens, non erubescat, neque malum se civitatis Præfectum esse fateatur.

33. Quod quum ad eos renuntiatum esset, arcessito So-

crati Critias & Charicles non solum legem ostendunt, verum etiam, ne cum adolescentibus colloqueretur, interdiciunt. At Socrates interrogabat eos, ecquid in interdictis, quod non intelligeretur, quærere liceret. Quibus assentientibus,

34. Ego, igitur, inquit, legibus quidem parere sum paratus, verum, ne per ignorantiam aliquid committam, scire de vobis apertè volo, utrum, quum dicitis, ab arte dicendi abstinendum esse, hanc ipsam artem iis comprehendere censetis, quæ rectè dicuntur,

ζῶντες, ἢ ζῶν τις μὴ ὀρθῶς, ἀπέχεσθαι καλᾷετε αὐτῆς. Εἰ μὴ γὰρ σὺν ὀρθῶς, δῆλον ὅτι ἀφεκτέον ἔη τῷ ὀρθῶς λέγειν· εἰ γὰρ ζῶν τις μὴ ὀρθῶς, δῆλον ὅτι πειρατέον ὀρθῶς λέγειν.

λέ. Καὶ ὁ Χαρικλῆς, ὀργισθεὶς αὐτῷ, ἐπειδὴν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἀγνοεῖς, τάδε σοι εὐμαδέστερα ὄντα προαγορεύομαι, πῶς νέοις ὅλως μὴ διαλέγεσθαι. Καὶ ὁ Σώκρατης, ἵνα πίνω, ἔφη, μὴ ἀμφίβολον ἦ, ὡς ἄλλό τι ποιεῖν, ἢ τὰ προηγορευμένα, ὀρίσατέ μοι μέχρι πύσων ἐτῶν δεῖ νομίζειν νέος εἶναι τὴν ἀνθρώπου. Καὶ ὁ Χαρικλῆς, ὅσαπερ, ἔπε, χρόνον βυλάειν οὐκ ἔχουσιν, ὡς ἔγωφρονίμοις ἔσι· μηδὲ ζῶν διαλέγεσθαι νεωτέροις τεμάχοντα ἐτῶν.

λς. Μηδὲ ἂν τι ἀνῶμαι, ἔφη, ὡς πωλῇ νεώτερον τεμάχοντα ἐτῶν, ἔρωμαι ὅποσον πωλεῖ; Ναὶ τὰ γε πικρῶτα, ἔφη Χαρικλῆς. Ἀλλὰ τί σύγε, ὦ Σώκρατες, εἰωθας, εἰδὼς πῶς ἔχει τὰ πλείστα, ἐρωτᾷν ταῦτα

an quæ non rectè? Nam, si comprehendatur illis quæ rectè dicuntur; non obscurum est, à rectè dicendo abstinendum esse: sin verò sit inter ea quæ non rectè; patet operam esse dandam ut rectè dicamus.

35. " Tum exandescens Charicles, Quando, inquit, ignoras hoc Socrates, edicimus tibi quiddam intellectu facilius, prorsus uti cum juvenibus ne colloquaris. Et Socrates, itaque ne sit ambiguum, ait, an aliud faciam quàm præscriptum sit: definite mihi, ad quot usque annos existimandum sit, homines esse

juvenes. Tum Charicles, Quousque, ait, Senatoribus esse non licet, nimirum hominibus istis necdum prudentiam consequutis. Adeoque cum iis, qui annum trigessimum non attigere, ne colloquitor.

36. " Ne tunc quidem, subjecit Socrates, si quidem emam ego, quod alius, necdum annos natus triginta, vendit, quanti vendat, interrogabo? Ea verò quærere licet, ait Charicles. Sed soles tu, Socrates, interrogare; tametsi, quo pacto se maxima pars habeat, non ignores. Itaque noli hæc quærere. Ergo

" non

ταῦτα ἔν μὴ ἐρώτα. Μηδ' ἀποκρίνωμαι ἔν, ἔφη, ἀν
τίς με ἐρωτῶν τάχα ἐξετάσῃ, πᾶ οἰκῇ Χαρμκλῆς,
ἢ πᾶ ἐς Κριτίας; Ναὶ τὰ γε πιαῦτα, ἔφη ὁ Χαρμ-
κλῆς.

λζ'. Ο ἦ Κριτίας, ἀλλὰ τ' ἦ τί σε ἀπέχιστα,
ἔφη, δέῃσαι, ὦ Σωκράτες, τ' ζυτιῶν, καὶ τ' τεκτόνων,
καὶ τ' χαλκῶν· καὶ ἦ οἶμαι αὐτὰς ἤδη καλῶς ἐκτελεῖν
ἀναδρυλλομένους ὑπὸ σὺ. Οὐκᾶν, ἔφη ὁ Σωκράτης,
καὶ τ' ἐπομένων τέχνης. ἔτε δικαίων, καὶ ἔτε ὀσίων, καὶ τ'
ἄλλων τ' δικαίων. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Χαρμκλῆς, καὶ
τ' βελόλων γε· εἰ ἦ μὴ, φυλάττω ὅπως μὴ καὶ σὺ
ἐλάττω τὰς βῆς ποιήσης.

λη'. Εὐθα καὶ δῆλον ἐγνώετο, ὅτι, ἀπαγγελθέντων αὐ-
τοῖς ἔπειτα τ' βοῶν λόγῳ, ὠργίζοντο τῷ Σωκράτει.
Οἷα μὲν ἔν ἡ συνουσία ἐγγιγόναι Κριτία πρὸς Σωκρά-
την, καὶ ὡς εἶχον πρὸς ἀλλήλους, εἶρη).

λθ'. Φαίλω δ' ἀν ἐγώ γε μηδὲν μηδεμίαν εἶναι παιδῶ-
σιν ὥστε ἔμὴ δρέσκοντο. Κριτίας ἦ καὶ Ἀλκιβιάδης
οὕτως

“ non respondebo, inquit, si
“ quis ex me interrogando
“ scire cupiat, ubinam habi-
“ tet Charicles, vel ubi sit
“ Critias? Hujusmodi verò
“ licet respondeas, ait Cha-
“ ricles.

37. “ Critias autem, Ab
“ iis abstinendum tibi est, So-
“ crates, inquit, nimirum à
“ Sutoribus, & Fabris, & æ-
“ rariis Artificibus. Etenim
“ arbitror abs te jam illorum
“ aures pertusas loquacitate
“ tuâ. Ergo, subjecit So-
“ crates, ab iis etiam absti-
“ nendum, quæ consequun-
“ tur: à Justitiâ, Pietate,

“ cæteris rebus, quæ justæ
“ sunt. Profecit, ait Cha-
“ ricles, etiam à Bupalceis.
“ Quod nisi feceris, cave ne
“ & ipse vaccas pauciores
“ reddas.

38. De quo jam patebat,
renuntiato Socratis ad ipsos
sermone de vaccis, eos So-
crati succensuisse. Atque ha-
ctenus quæ Critiæ fuerit cum
Socrate consuetudo, & quæ
alterius ad alterum fuerit ad-
fectio, expositum est.

39. Dixerim equidem, non
posse ullum hominem ab ul-
lo institui, qui non placeat.
Critias autem, & Alcibiades,
versâ-

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ. 41

ὅτε ἀρεσκοντο αὐτῆς Σωκράτης ὡμιλησάτω ὃν χρέον ὡμιλεῖτω αὐτῇ, ἀλλ' ὅθως ἐξ ἀρχῆς ὡμιλήσας προσεάναι τὴ πόλεως· ἐτι γὰρ Σωκράτης συνόντης ὅτε ἄλλοις τισὶ μάλλον ἐπεχείρου διελείγετο, ἢ τοῖς μάλιστ' ἀνέχοντο τὰ πολιτικά.

μ'. Δέγει γὰρ, Ἀλκιβιάδην, πρὶν εἰκοσιν ἐτῶν εἶναι, Περικλεῖ Πηλεΐδῃ μὲν ὄντι ἑαυτῶν, Προσάτη δὲ τὴ πόλεως, παιδὶ διελεχθῆναι περὶ νόμων.

μἀ. Εἰπέ μοι, Φάναι, ὦ Περικλεῖς, ἔχοις ἂν με διδάξαι τί ἐστὶ νόμος; Πάντας δὴ πᾶς, Φάναι τὴ Περικλέα. Διδάσκον δὴ πρὸς τὸ Θεῶν, Φάναι τὴ Ἀλκιβιάδην· ὡς ἔγωγ' ἀκούων τινῶν ἐπαινεμένων, ὅτι νόμους ἄνδρες εἶσιν, σίμαι μὴ ἂν δικαίως τέττα τυχεῖν εἰπάινω, τὴ μὴ εἰδότε, τί ἐστὶ νόμος.

μβ'. Ἀλλ' εἶδεν τι χαλεπὴ πρᾶγματ' Ἰππυρρεῖς, ὦ Ἀλκιβιάδη, Φάναι τὴ Περικλέα, βελομένῃ γινῶναι τί ἐστὶ νόμος. Πάντες γὰρ εἴπω νόμοι εἶσιν, ὅς τε πᾶσι

ἴσονται

versabantur illi quidem cum Socrate, qui eis non placebat, quam sanè diu ea consuetudo duravit; verum ita, ut statim ab initio animum eò adpellerent, quo principem in Republicâ locum tenere possent. Nam quo tempore Socrati familiares erant, non cum aliis disserere conabantur potius, quam qui Rempublicam in primis tractarent.

40. Proditum est enim, Alcibiadem, prius quam viginti natus esset annos, cum Pericle tutore suo, civitatis Præfide, de Legibus in hanc sententiam disseruisse.

41. " Mi Pericles, ait, dicito mihi, possine me, quid Lex sit, docere? Omnino, inquit Pericles. Et Alcibiades: etgo me, per Deos immortales, hoc doceto. Nam equidem, qui prædicari quosdam audiam, quod Legum observantes sint, jure tribui laudem hanc illi non posse puto, qui, quid Lex sit, ignoret.

42. " Tu vero, mi Alcibiades, rem non difficilem sapitas, ait Pericles: qui cognoscere cupias, quid Lex sit. Etenim omnes hæ Leges sunt, quas plebs in unum congressa proba-

Θ. Συνελθὼν καὶ δοκιμάσαν ἔγραψε, φράζον ἄ, τι δεῖ ποιεῖν, καὶ ἄ μή. Πότερον ὅ τὰγαθὰ ἐνόμισαν δεῖν ποιεῖν, ἢ τὰ κακά; Τὰγαθὰ, νῆ Δία, φάναι, ὦ μισθόκιον, τὰ ὅ κακά, ὤ.

μγ'. Εὖν ὅ μὴ πλῆθ, ἀλλ', ὥσπερ ὅπῃ ὀλίγα χία εἰσιν, ὀλίγοι Συνελθόντες γράψωσιν ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, ταῦτα τί εἰσι; Πάντα, φάναι, ὅσα δ' ἂν π κρατῶν τ' πόλεως, βυλάσάμηνον ἄ χρὴ ποιεῖν, γράψῃ, νόμ, καλεῖ. Καὶ ἂν τύραν, ἔν κρατῶν τ' πόλεως γράψῃ πῶς πολίταις ἄ χρὴ ποιεῖν, καὶ ταῦτα νόμ, εἰσι; Καὶ ὅσα τύραν, ἄρχων, φάναι, γράφῃ, ἔ ταῦτα νόμ, καλεῖ.

μδ'. Βία ὅ, φάναι, καὶ ἀνομία τί εἰσιν, ὦ Περικλεις; Ἀρ' ἔχ ὅταν ὁ κρείττων τ' ἤττω μὴ πείσας, ἀλλὰ βιασάμην, ἀναγκάτῃ ποιεῖν ὅ, τι ἂν αὐτῷ δοκῇ; Εἰμοίτε δοκεῖ, φάναι τ' Περικλεια. Καὶ ὅσα ἄρ, τύραν, μὴ πείσας τὰς πολίτας ἀναγκάζει ποιεῖν γράφω,

“ tas scivit ac promulgavit:
“ declarans, quæ faciunda
“ sint, quæ non. Utrūm au-
“ tem ea faciunda sanxerunt,
“ quæ bona sunt, an quæ
“ mala? Profeſſo bona, mi
“ adolescens, ait Pericles,
“ minimèque mala.

43. “ Jam si non plebs,
sed, uti paucorum in do-
“ minatu sit, pauci quidam
“ congressi, quid faciundum
“ sit, conscripserint; ea ve-
“ rò quid erunt? Nimirum,
“ subjecit ille, omnia quæ-
“ cunque pars ea quæ sum-
“ mam in Republicâ poten-
“ tiam obtinet, institutâ de
“ iis quæ agenda sint delibe-

“ ratione, scripserit, Lex ad-
“ pellantur. Jam si Tyran-
“ nus etiam civitate potitus,
“ quæ civibus agenda sint,
“ perscripserit: num & ea
“ Lex sunt? Nimirum, ait
“ Pericles, quæcunq; Tyran-
“ nus imperans perscribit, ea
“ quoque Lex adpellantur.

44. “ Quid autem, inquit
“ Alcibiades, vis est, & le-
“ gum everſio, mi Pericles?
“ An non quum fortior im-
“ becillioſiorem non persuaden-
“ do, sed vim adferendo,
“ quodcunque sibi videatur,
“ facere cogit? Equidem ita
“ puto, ait Pericles. Ergo
“ quæcunque Tyrannus non
“ per-

γράφων, ἀνομία ἐστὶ; Δοκεῖ μοι, φάναι τὸ Περικλῆα· ἀνατίθεμαι γάρ τι ὅσα τύραννοι μὴ πείσας γράφει, νόμον εἶναι.

μέ. Οσα ὃ οἱ ὀλίγοι τὰς πολλὰς μὴ πείσαντες, ἀλλὰ κεραιῶντες γράφουσιν, πότερον βίαν φῶμεν, ἢ μὴ φῶμεν εἶναι; Πάντα δοκεῖ, φάναι τὸ Περικλῆα, εἴσα τις μὴ πείσας ἀναγκάζει τινα ποιῆν, εἴτε γράφω, εἴτε μὴ, βία μᾶλλον ἢ νόμος εἶναι· καὶ ὅσα ἄρα τὰ πᾶν πλῆθος, κρατῶν τὰ χρήματα ἐχόντων, γράφει, μὴ πείσαν, βία μᾶλλον ἢ νόμος ἂν εἴη.

μς. Μάλα τι, φάναι τὸ Περικλῆα, ὦ Αλκιβιάδῃ, ἔφημεῖς τηλικῶται ὄντες, δεινοὶ τὰ πιαῦτα ἡμῶν· πιαῦτα γὰρ καὶ ἐμελετῶμεν, καὶ ἐσοφίζομεθα, οἷα περ ἔσὺ νῦν ἐμοὶ δοκεῖς μελετᾶν. Τὸν δὲ Αλκιβιάδην φάναι· εἶδε σοί, ὦ Περικλῆς, τότε συνεγρόμεν, ὅτε δεινότατος αὐτῷ ταῦτα ἦεν.

μς. Επεὶ πίνω τάχιστα τὸ πολυδωρόν σου λαβόν

“ persuasis civibus perscribit,
“ atque ut illi faciant, cogit;
“ nonne aliena sunt à Lege?
“ Id mihi videtur, inquit Pe-
“ ricles. Nam hoc retra-
“ cto, nimirum Legem esse,
“ quæcunque Tyrannus suis
“ non persuasis scribat.

45. “ Quæ verò pauci, mul-
“ titudine non persuasâ, sed
“ rerum potientes scribunt,
“ num vim esse, vel non,
“ dicemus? Tum Pericles,
“ Videntur, inquit, illa om-
“ nia, quæcunque non per-
“ suadendo quis cogit ali-
“ quem facere, sive scribat
“ ea, sive non, vis potius ef-
“ se quàm Lex. Ergo quæ-
“ cunque plebs quælibet, iis

“ superior qui locupletes sunt,
“ non persuadendo scribit,
“ vis erunt potius quàm Lex.
46. “ Tum dixisse Pericles
“ fertur: Nos etiam, mi Al-
“ cibiades, quum isthac ætate
“ essemus, peracres in huius-
“ modi rebus eramus. Nam
“ & meditabamur ejusmodi,
“ & argutabamur, qualia tu
“ mihi nunc meditari videris.
“ Et subjecisse Alcibiadem:
“ Utinam, mi Pericles, id
“ temporis tecum essem ver-
“ satus, quum ingenii acri-
“ moniâ teipsum in his rebu-
“ superabas.

47. Ubi primùm igitur se
hi superiores in his esse arbi-
trabantur, illis qui Reipubli-

λαβον κρείττονες εἶναι, Σωκράτη μὲν ἔκτετι προσήεσθαι·
(ἔτε γὰρ αὐτοῖς ἄλλως ἤρεσκεν· εἴτε προσέλθοιεν, ἢ παρὰ
ὧν ἡμάρτανον ἐλεγχόμενοι, ἢ χθονίῳ) τὰ δὲ τὸ πῶς
ἐπραττον, ὥνπερ ἔνεκεν καὶ Σωκράτη προσήλθον.

μή. Ἀλλὰ Κρίτων τε Σωκράτης καὶ ὀμιλητῆς, καὶ
Χαιρέφων, καὶ Χαιρεκράτης, καὶ Σιμμίας, καὶ Κέβης, καὶ
Φαῖδων δὲ, καὶ ἄλλοι, οἱ ἐκείνῳ ζῶησαν, ἔχ' ἵνα δημη-
γορικοὶ ἢ δικανικοὶ γένοιτο, ἀλλ' ἵνα καλοὶ τε καὶ καλοὶ
γρόμενοι, καὶ οἴκῳ, καὶ οἰκέταις, καὶ οἰκείοις, καὶ φίλοις, καὶ
πόλει, καὶ πολιταῖς διώκωντο καλῶς χρῆσθαι· καὶ τὰτα
ἔδει, ἔτε νεώτερον ἔτε πρεσβύτερον ὦν, ἔτ' ἐποίησι
κακὸν ἔδεν, ἔτ' αἰτίαν ἔαχεν.

μή. Ἀλλὰ Σωκράτης γ', ἔφη ὁ κατήγορος, τὴν
πατέρα σου προπηλακίζειν εἰδίδασκε, πατέρων μὲν τὴν
ζῶντων αὐτῶν, ζοφωτέρως ποιεῖν τῶν πατέρων, φάσκων
δὲ καὶ νόμον ἔχειναι πρᾶνοίας ἐλόντι καὶ τῶν πατέρων δι-
σαι, τεκμηρίω τῶν πρώτων, ὥς τ' ἀμαθέστερον ὑπὸ
τῶν ζοφωτέρων νόμιμον εἶη δεδεδάσθαι.

ν. Σω-

cam gerebant; non jam ad
Socratem ampliùs accedē-
bant: quodd is cæteris eis
hand placeret; & si maxime
accederent, reprehendi se pro-
pter ea quæ designabant, græ-
viter ferebant: sed Reipubli-
cæ negotia capessēbant: quæ
una causa fuerat, quamobrem
ad Socratem accesserant.

48. Crito autem, & Chæ-
rephon, & Chærecrates, &
Simmias, & Cebes, & Phædo,
& alii plerique Socrati fami-
liares erant; qui cum eo con-
suetudinem non eam ob cau-
sam habebant, ut Oratores
vel in populi cœtu, vel in
judiciis fierent: sed ut in vi-

ros probos & honestos eva-
dentes, rectè se erga fami-
liam, domesticos, propinquos,
amicos, patriam, cives deni-
que suos gererent. Quorum
quidem nemo, neq; dum juni-
or esset, neq; provectior ætate,
mali quidpiam vel commisit,
vel commississe culpatus fuit.

49. At enim Socrates, in-
quit accusator, ignominia pa-
tres adficere docebat, dum
persuaderet, se familiares suos
patribus sapientiores effectu-
rum; atque etiam diceret, le-
ge permissum esse, ut ali-
quis patrem convictum amen-
tiæ vinciat: in quo sanè hoc
argumento uteretur, quod im-
pe-

γ'. Σωκράτης δ' ἔτι μὲν ἀμαθίας ἕνεκα διαμφορὰ
δικαίως ἐν ἡ αὐτὴν εἶπε δοξάζει ὑπὸ τῶν ἄπιστων ἀ
μὴ αὐτὸς ἄπιστος. ἢ τῶν πικρῶν ἕνεκα πολλὰ κίς ἐκ
πει, τί διαφέρει μανίας ἀμαθία. ἢ τὰς μὲν μακροχρόνως
ἔπειτο Συμμερόνως ἐν δοξάζει ἢ αὐτὸς ἢ τῶν φίλων.
τὰς δ' μὴ ἄπιστων τὰ δοξάζει δικαίως ἐν μακροχρόνως
ἔπειτο τῶν ἄπιστων.

να'. Ἀλλὰ Σωκράτης γε, ἔφη ὁ κατήγορος, ἢ μὴ
γον τὰς πατέρας, ἀλλὰ ἢ τὰς ἄλλας συγγενεῖς ἐποίη
σι αἰτιμία εἶναι ὥστε τῶν αὐτῶν συγγενῶν, λέγων, ὡς ἔτε
τὰς κάμνοντας. ἔτε τὰς δικαστομένους οἱ συγγενεῖς ὠφε
λῶσιν, ἀλλὰ τὰς μὲν οἱ ἱερεῖς, τὰς δ' οἱ συγδικαίον
ἄπιστοι.

ιβ'. Εἴφη δ' ἢ καὶ περὶ τῶν φίλων αὐτὴν λέγειν, ὡς εἴην
ὀφελῶ εἶναι, οἱ μὴ ἢ ὠφελῶν θυμῶν. μόνως
δ' φάσκον αὐτὸν ἀξίως εἶναι τιμῆς τὰς εἰδότες τὰ δε
οῖα, ἢ ἐρμηνεύσαι θυμῶν. ἀνακρίνοντα ἐν τὰς
νίκας

imperitiorem à sapientiore
vinciri jus esset.

50. Intendè verò Socrates,
eum, qui imperitiæ causâ
quemquam ligasset, meritò
& ipsum vincendum esse pu
tabat ab iis qui, quòd ipse
ignoraret, scirent. Adeoque
sæpenumero propter hujus
modi, quid imperitiâ differat
ab insanitiâ, dispiciebat: ac
furiosos quidem vinciri, cum
suo & amicorum emolumen
to, putabat: qui verò igno
rarent ea quæ sciri oporteret,
meritò debere putabat ab iis
discere, qui scirent.

51. At Socrates, inquit
accusator, non solùm ut pa
tribus, sed cæteris etiam cog

natis familiares sui parum
honoris exhiberent, effecit
Dicebat enim, propinquos
nec illis esse usui, qui adver
sâ valetudine laborarent; nec
illis, qui judicio experirentur:
sed iis quidem prodesse me
dicos, his verò quotquot pa
trocinari scirent.

52. Addebat etiam de ami
cis eum dicere, nihil esse
commodi ex eorum benevo
lentiâ, si non etiam prodesse
possint. Eas quoque solos
dicere Socratem dignos ho
noribus esse, qui & sciant ea
quæ sciri necesse sit, & ora
tione possint explicare. Qua
propter ipsum persuadendo
juvenibus se sapientissimum
esse,

νέες αὐτὸν, ὡς αὐτὸς ἦν σοφώτατός τε, καὶ ἄλλας
ικανώταται ποιῆσαι σοφούς, ἕτω διαβιθεῖναι τὰς αὐτῶν
ζυγόντας, ὥστε μηδαμῶ παρ' αὐτῆς τὰς ἄλλας εἶναι
πρὸς ἑαυτὸν.

γ'. Εγὼ δ' αὐτὸν οἶδα μὴ καὶ περὶ πατέρων τε, καὶ
τῶν ἄλλων συγγενῶν τε, καὶ περὶ φίλων ταῦτα λέγοντα·
καὶ πρὸς τέτις γε, διότι τῇ ψυχῇ ἐξελεύσῃ, ἐν ᾗ μόνη
γίνετ' φρόνησις, τὸ σῶμα δ' οἰκειοτάτη ἀνθρώπου τὰ τα-
χίστω ἐξενέγκαντες ἀφανίσουσιν.

δ'. Ελεγε δ', ὅτι καὶ ζῶν ἕκαστος ἑαυτῷ ὁ πᾶν
μάλιστα φιλεῖ τὸ σῶμα, ὅ, τι ἂν ἀχρεῖον ἦ καὶ ἀνω-
φελές, αὐτὸς τε ἀφαιρεῖ, καὶ ἄλλω παρέχει· αὐτοὶ τε
γε αὐτῶν ὀνυχάς τε, καὶ τρίχας, καὶ τύλας ἀφαιρῶσι, καὶ
ποῖς ἰατροῖς παρέχουσι μὲν πόνων τε καὶ ἀλγηδόνων καὶ δα-
πέμεναι, καὶ δόποκάειν, καὶ τέτα χαλκῶν οἶον δόν αὐτῆς
καὶ μισθὸν τίνειν· καὶ τὸ σῖαλον ἐκ τῶν σῶματι δόποπύουσιν
ὡς διώαν πορρωτάτω, διότι ὠφελεῖ μὴ ἔδεν αὐτὰς
ἐπὶ, βλάπτει δὲ πολὺ μᾶλλον.

νέ. Ταῦτα

esse, ac ad efficiendum alios
sapientes maximè idoneum,
sic adfectos erga se reddidisse
familiares suos : ut nequa-
quam apud eos alii cujus-
quam essent pretii, cum So-
crate comparati.

53. Ego verò memini eum
de patribus, de propinquis
cæteris, de amicis hæc dice-
re; ac præter hæc, quamo-
brems posteaquam migrave-
rit animus, in quo solo est
prudentia, hominis etiam ma-
ximâ necessitudine conjuncti
corpus quamprimum elatum
è medio tollant.

54. Dicebat etiam quemli-

bet, dum in vivis est, de cor-
pore suo, quod omnium ma-
ximè diligit, quidquid otio-
sum & inutile sit, tum per se
tollere, tum aliis tollendum
præbere. Nam homines ipsi
suos ungues, capillos, callos
tollunt; eisdemque medicis
cum molestiis ac doloribus
amputandos deurendosq; præ-
bent, eaque de causâ putant
ipsis etiam se mercedem de-
bere solvere. Salivam quo-
que, quàm possunt longissi-
mè, ab ore expuunt; quòd
dum ore continetur, non so-
lùm nihil proficit, sed multo
magis etiam noceat.

55. Hæc

νέ. Ταῦτα ἔν' ἔλεγον, καὶ τὸ μὲν πατέρα ζῶντα καλο-
 ρύττειν διδάσκων, ἑαυτὸν δὲ καλατίμενον· ἀλλ' Ἰπιδεικνύ-
 ων ὅτι τὸ ἄφρον ἄτιμόν ἐστι· καὶ παρικήλει Πημελῆα
 ὡς φρονιμώτατον εἶναι καὶ ὠφελιμώτατον, ὅπως, εἴαν τε
 ὑπὸ πατρὸς, εἴαν τε ὑπὸ ἀδελφῶν, εἴαν τε ὑπὸ ἄλλων
 τινὸς βέλη τιμᾶσθαι, μὴ τῷ οἰκεῖν εἶναι πιστεύων
 ἀμελῆ, ἀλλὰ περὶ, ὑφ' ὧν ἂν βέλοισι τιμᾶσθαι,
 τάς τις ὠφελιμὸν εἶναι.

νς. Εφη δ' αὐτὸν ὁ κατήγορος καὶ τῶν ἐνδοξολάτων
 ποιητῶν ἐκλεγόμενον τὰ πονηρότατα, καὶ τάς τις μαρτυ-
 ρίαις χρώμενον, διδάσκειν τὰς συνόντας κακέρχας εἶναι,
 καὶ τυραννικὰς. Ησιόδου μὲν τὸ,

Εργον δ' ἔδεν ὄνειδος, αἰεργείη δὲ τ' ὄνειδος.

Τὰς δὲ λέγειν αὐτὸν, ὡς ὁ ποιητὴς κελεύει μηδενὸς ἔρ-
 γου, μήτε ἀδίκου, μήτε αἰσχρῶ ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ
 ταῦτα ποιεῖν ὅτι τῷ κέρδει.

νζ'. Σωκράτης δ' ἐπειδὴ ὁμολογήσας, τὸ μὲν ἐρ-
 γάτω

55. Hæc igitur dicebat So-
 crates, non ille quidem do-
 cens, patrem vivum sepeli-
 endum esse; ac seipsū in
 frustra concidendū: sed de-
 monstrans, id quod ratione
 careat, expers honoris esse.
 Itaque etiam hortabatur suos,
 curam in hoc adhiberent, uti
 quā prudentissimus quisque
 fieret, ac utilissimus: quo ni-
 mirum siue à patre quis, seu
 à fratre, seu alio quopiam
 honore adfici cuperet; non
 idcirco negligens esset quod
 propinquum se crederet: sed
 operam enixè daret, ut illis
 prodesset, à quibus honorem
 consequi cuperet.

56. Præterea dicebat accu-

sator; Socratem feligentem
 de Poëtis celeberrimis ea quæ
 essent pessima, eisque testi-
 moniorum loco utentem, do-
 cere familiares suos; ut &
 facinora quædam improba, &
 tyrannica molirentur. He-
 siodi quidem illud,

*Nullum opus esse putes probro,
 sunt otia probrum.*

sic exponere Socratem, quasi
 Poëta nullo jubeat ab opere,
 nec injusto, nec turpi absti-
 nere: sed quæstus gratiâ, hæc
 quoque faciunda, censeat.

57. At enim Socrates,
 quum fateretur, ex usu ho-
 minis, ac bonum esse, la-
 bore

γὰρ τι εἶναι, ὠφελιμὸν τε ἀνθρώπῳ καὶ ἀγαθὸν εἶναι,
πῶς δ' ἀργὸν, βλαβερὸν τε καὶ κακόν, καὶ πῶς μὲν ἐργάζεσθαι
ἀγαθόν, πῶς δ' ἀργεῖν κακόν· τὰς μὲν ἀγαθὰν τί ποιῶντας
ἐργάζεσθαι τε εἶπεν, καὶ ἐργάτας ἀγαθὰς εἶναι· τὰς δ'
κυβερνήτας, ἢ τι ἄλλο πρὸς τὸν καὶ Πιζήμιον ποιῶντας,
ἀργὰς ἀπικαλεῖ· ἐκ δ' ἐκείνων ὁρθῶς εἰς ἔχοντι πῶς.

Εἶπον δ' ἕδεν ὄνειδος, ἀεργεῖν δ' εἰς τ' ὄνειδος.

μη'. Τὸ δ' ὅτι Ομήρου εἶπεν ὁ κατήγορος πολλάκις αὐτὴν
λέγειν ὅτι, τι Οδυσσεύς,

Οἷνα μὲν βασιλῆα εἰς ἔσχατον ἀνδρῶν κίχῃ,
Τόνδ' ἀγαθοῖς ἐπέεσσιν ἐρηύσασκε πῶς ἔσταις·
Δαιμόνι, ὃ σε εἶκε κακὸν ὥς δαιδίσσας,
Ἀλλ' αὐτὸς τε κἀθήσῃ, καὶ ἄλλας ἰδρὺς λαΐς.
Οὐ δ' αὖ δῆμῳ τ' ἀνδρῶν ἴδοι, βοῶντ' ἐφ' ἔσχατον,
Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσσασκεν, ὁμοκλήσασκε τε μύθη·
Δαιμόνι, ἀτρέμας ἦσο, καὶ ἄλλων μύθῳ ἀκχε,

Οἱ

bore occupari, contraque o-
tiosum esse, noxium & ma-
lum: & operari, bonum; o-
tari, malum esse; quoscun-
que boni quid facere videret,
eos operari dicebat, ac bonos
esse operarios; qui verò ta-
lis luderent; vel aliud quid-
piam pravi damnosque age-
rent, hos otiosos adpellabat.
Quā Sententiā recte dicitur,

Nullum opus esse putes probro,
sunt otia probra.

§8. Idem accusator saepe-
numero Socratem Homeri

verbis dicebat usum esse,
quod Ulysses,

Si regem nactus, magnā aut
virtute virum quem
Conspiceret, verbis hunc de-
mulcebat amicis:

O felix, tibi non ignavi more
timendum est,
Verum ipse sedeas, aliosque
sedere iubeto.

At si quem mediā clamantem
de plebe videres,

Hunc sceptro feris, & casti-
gans talibus infus,

Infelix, ne te moveas: melio-
ribus aureis

Præbeto:

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ. 49

Οι σίο φέρηροί εἰσι· σὺ δ' αἰπτόλεμος ἔ' ἀναλκις,
Οὐκ ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρτέθμιος, ἔτ' ἐνὶ βελῇ.

Ταῦτα δὴ αὐτὸν ἐξηγείατο, ὡς ὁ ποιητὴς ἐπαινοῖ τὴν παῖ-
εατο τὰς δημότας καὶ πένητας.

ιβ'. Σωκράτης δ' ἐ ταῦτ' ἔλεγε, (καὶ ᾧ ἑαυτὸν ἔτα-
γ' ἂν ᾤετο δεῖν παῖεατο) ἀλλ' ἔφη δεῖν τὰς μήτε λό-
γῳ μήτε ἔργῳ ὠφελίμως ὄντας, μήτε στρατεύματι, μήτε
πόλει, μήτε αὐτῷ τῷ δήμῳ, εἴτε δεοί, βοηθεῖν ἱκα-
νὰς, ἀλλὰς τ' εἰάν πρὸς τέτῳ καὶ θρασυῖ ὥσι, πάν-
τα τρόπον κωλύεατο, καὶ πάνυ πλείστοι τυγχάνωσιν
όντες.

ξ'. Ἀλλὰ Σωκράτης γε τὰναντία τέτῳ φανερός
ἦν καὶ δημοτικὸς καὶ φιλόανθρωπος ὢν. Ἐκεῖνος ᾧ πολ-
λὰς ὀπιθυμητὰς καὶ ἀσὰς καὶ ξένους λαβὼν, ἔδενά πᾶ-
πολε μισθὸν τῇ ζωῆς ἐπιδόατο, ἀλλὰ πᾶσιν ἀφρό-
νως ἐπὶ ἥκει τῇ εὐαίᾳ· ὡς τινες μικρὰ μέρη, παρ' ἐκεί-
νῳ προῖκα λαβόντες, πολλὰ τοῖς ἄλλοις ἐπώλυν, καὶ
οὐκ ἦσαν, ὥστε ἐκεῖνος, δημοτικοί· τοῖς ᾧ μὴ ἔχ-
σι

*Præbeto: tu belli expert, nec
robore præstans,
Non es consiliis ullis, nec ido-
neus armis.*

accederet audacia, omni ra-
tione ac modo coercendos
esse, tametsi magnas opes
possiderent.

Hæc eum sic interpretari, ut
Poëtam dicat probare, si ple-
bei pauperesque cædantur.

59. At verò Socrates non
hoc agebat, quòd illo pacto
seipsum esse cædendum exi-
stimasset; sed necessariò di-
cebat, eos qui nec oratione
nec facto utiles essent, neque
vel exercitui, vel civitati, vel
ipsi etiam populo, siquidem
ita requireret usus, possent
succutere, præsertim si etiam

60. Et erat certè Socrates
è contrario palam popularis
& humanus. Nam quum mul-
tos sui studiosos tum cives
tum externos haberet, nullam
unquam mercedem doctrinæ
causâ exegit, sed omnibus ab-
undè citraque invidiam sua
communicabat: & eorum ta-
men aliqui partes exiguas
quasdam gratis ab eo conse-
quuti, magno aliis vende-
bant; nec erant, ut ipse, popu-
lares. Quippe cùm sis, quibus

H

ad

σι χρήματα δίδοναι, ὥς ἤθελον ἀγαλέγεσθαι.

Ξα'. Ἀλλὰ Σωκράτης γε καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἀνθρώπους κόσμον τῇ πόλει παρέχευε πολλῷ μᾶλλον, ἢ Λίχας τῇ Λακεδαιμονίῳ, ὅς ὀνομαστός ἦν τῷ γίγνεσθαι. Λίχας μὲν γὰρ ἦ γυμνοπαιδείᾳς τὰς ὀπιδιμαίας ἐν Λακεδαίμονι ξένους ἐδείκνυε. Σωκράτης δὲ ἀπὸ παντὸς ἔβριε τὰ ἑαυτοῦ δαπανῶν, τὰ μέγιστα πάντας τὰς βελονίδας ὠφελεῖ. βελτίους γὰρ ποιεῖν τὰς συγγονομάδας ἀπέπεμπεν.

Ξβ'. Εμοὶ μὲν δὲ Σωκράτης, πιστὸν ὦν, ἐδόκει τιμῆς ἄξιον εἶναι τῇ πόλει μᾶλλον, ἢ θανάτου. καὶ γὰρ τὰς νόμους ὅς (κοπῶν ἂν τις, τῷ εὖροι. Κατὰ δὲ τὰς νόμους, εἴαν τις φανερός γῆρας κλέπῃ, ἢ λαποδωτῶν, ἢ βαλαντιομῶν, ἢ πιχορυχῶν, ἢ ἀνδραποδιζομένων, ἢ ἱεροσυλῶν, τῷ θανάτῳ ἐσιν ἢ ζημίας ὦν ἐκείνῳ πάντων ἀνθρώπων πλεῖστον ἀπέχεν.

Ξγ'. Ἀλλὰ μὲν τῇ πόλει γε ἔτε πολέμῳ κακῶς συμβαίνει,

ad largiendum pecunia deesset, sua differendo communicare volebant.

61. Socrates autem huic civitati ad alios homines etiam multo majus ornamentum conciliabat, quam Lichas Lacedæmoniorum urbi; qui eo nomine celebritatem adeptus fuit. Nam ludis illis, qui à nudis exhibebantur, Lichas hospitibus Lacedæmonem peregrè venientibus cœnam præbere solebat: Socrates autem, quum per omnem vitam impenderet sua, plurimum omnibus non nolentibus proderat. Etenim eos, qui ad ipsum accedebant, reddebant meliores ac deinde dimittebat.

62. Quamobrem mihi satis Socrates, qui talis esset, potius ut honore à Republicâ, quam morte adficeretur, dignus esse videbatur: atque si leges etiam consideret aliquis, hoc ipsum inveniet. Nam secundum leges, si quis vel furari, vel grassando vestes auferre, vel crumenas incidere, vel parietes perforare, vel plagium, vel sacrilegium committere deprehendatur; supplicio capitis adficitur. Ab iis flagitiis Socrates longissimè supra mortales omnes aberat.

63. Neque verò ut civitati bellum aliquod non satis prosperè cederet, in culpâ fuit;

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ. 51

βαίνῃ, ἔτε τῆς αἰτίας, ἔτε προδοσίας, ἔτε ἄλλης κα-
κῆς ἔθενός πῶποτε αἰτίῃ ἐγγέλο· ἔδὲ μὲν ἰδίᾳ γε
ἔθενᾶ πῶποτε ἀνθρώπων ἔτε ἀγαθῶν ἀπετρέψεν, ἔτε
κακοῖς παρέβαλεν· ἀλλ' ἔδ' αἰτίαν τῇ εἰρημῶν ἔθενός
πῶποτ' ἔχε.

ἔδ'. Πῶς ἐν ἐνοχῇ ἂν εἴη τῇ γραφῇ, ὅς ἀντὶ μὲν
τῇ μὴ νομίζεν Θεός. (ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγγεγραπτο)
Φανερός μὲν θεραπεύων τῆς Θεός μάλιστα τῇ ἄλλων
ἀνθρώπων· ἀντὶ τῇ διαφθείρειν τῆς νέας, (ὅ δὲ ὁ
γραφάμην αὐτὸν ἡτιάτο) Φανερός μὲν, τῇ ζωνόντων
τῆς πονηρῆς ἐπιθυμίας ἔχοντας, τῶν μὲν πάντων, τῇ
τῇ καλλίστης καὶ μεγαλοπρεπεστάτης δρετῆς, ἢ πόλεις τε
καὶ οἰκῆς εὖ οἰκῆσι, προτρέπων ἐπιθυμῆν· ταῦτα τῇ
πράττων, πῶς ἔ' μεγάλης ἀξίῃ μὲν τιμῆς τῇ πό-
λει;

Κ Ε Φ.

fuit; neque seditionis neque
proditionis, neque ullius un-
quam mali alterius auctor
existit. Immo ne privatim
quidem ullum hominem un-
quam vel bonis privavit, vel
in mala conjecit: adeoque
nullius horum, quæ diximus,
culpam unquam sustinuit.

64. Quo igitur pacto illi
accusationi obnoxius esset,
qui pro eo, quod Deos esse
non putaret, quemadmodum
in Actione perscriptum erat,
palam se Deos colere studio-
sius quàm homines cæteri,

declarabat; ac pro eo, quod
juvenes corrumperet, quan-
do & hoc ei crimen actor
impingebat, palam se decla-
rabat in familiaribus, qui pra-
vis libidinibus flagrant, has
ipsas extinguere, ac eos ad
pulcherrimæ splendidissimæ-
que virtutis, quæ tam civita-
tibus quàm familiis prosperi-
tatem conciliat, amorem
incitare? Atque hæc quum
faceret, quo pacto non dig-
nus erat, qui honore maxi-
mo à civitate adficeretur?

Κ Ε Φ. γ'.

ΩΣ ἡ δὴ καὶ ὠφελῆν ἰδοῦμαι μοι τὰς ξυνοῦσας, τὰ μὲν ἐργῶ δεικνύων ἑαυτὸν οἷον ἡμεῖς, τὰ δὲ καὶ ἀναλεγόμενον, τέτων δὲ γράψω ὅποσα ἂν ἀμνημονεύσω. Τὰ μὲν ποίνω πρὸς τὰς Θεὰς φαίμεν ἡμεῖς καὶ ποιῶν καὶ λέγων, ἥπερ ἡ Πυθία ἀποκρίνεται τῆς ἐρωτῶσι, πῶς δὲ ποιῶν ἢ πρὸς θυσίας, ἢ πρὸς προγόνων θεραπείας, ἢ πρὸς ἄλλῃ τινὸς τῶν ποιῶν. Ἡ δὲ Πυθία νόμῳ πόλεως ἀναιρεῖ ποιῶντας ὁσέως ὅσοι ποιῶν. Σωκράτης τε ἔγω καὶ αὐτὸς ἐποίει, καὶ πῶς ἄλλοις παρήναι· τὰς δὲ ἄλλως πως ποιῶντας περὶ τῆς ἐμαυτοῦ ἐνόμιζεν εἶναι.

β'. Καὶ εὐχετο ἡ πρὸς τὰς Θεὰς ἀπλῶς τὰγαθὰ δίδοναι, ὡς τὰς Θεὰς κάλλιστα εἰδότας ὅποια ἀγαθὰ ἐσι· τὰς δὲ Ὀχομόνους χρυσίον, ἢ ἀργύριον, ἢ τυραννίδα, ἢ ἄλλό τι τῶν ποιῶν, ἔδδ' ἀναφορὸν ἐνόμιζεν εὐχεσθαι.

C A P. III.

ITEM quas mihi visus sit familiaribus suis utilitates adferre, quum partim re ipsâ demonstraret, qualis esset, partim colloquiis ad hoc uteretur; quantum quidem commemini, literis mandabo. Itaque divinis in rebus constabat eum & facere, & loqui eo modo quo Pythia respondet consulentibus, quid faciundum sit, vel de sacrificiis, vel de cultu majorum, vel de aliâ re quâpiam, quæ hujus sit generis. Nam Pythia respon-

det Oraculo, piæ facturos, si ex instituto civitatis hæc agant. At Socrates non solum ita se gerebat ipse, sed etiam alios, ut idem facerent, cohortabatur. Quod si qui aliter facerent, eos & supersticiosos & vanos homines esse censebat.

2. Precabatur etiam Deos simpliciter, ut bona largirentur: quod Diis optimè scirent, cujusmodi res essent bonæ. At qui aurum, vel argentum, vel tyrannidem, vel quid aliud hujusmodi à Diis peterent: non dissimile quid petere putabat, quàm si aleam, vel

χεῖρ, ἢ εἰ κυβείαν, ἢ μάχην, ἢ ἄλλό τι εὐχόμενος τὸ φανερώς ἀδήλων, ὅπως διαπονήσοιτο.

γ'. Οὐσίας δὲ θύων μικρὰς ἀπὸ μικρῶν, εἶδεν ἡγεῖται μεῖζον τὸ ἀπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων πολλὰ καὶ μεγάλα θύοντων. Οὔτε γὰρ τοῖς Θεοῖς εἶφη καλῶς ἔχειν, εἰ τὰ μεγάλας θυσίας μᾶλλον ἢ τὰ μικρὰς ἔχαιρον, (πολλὰς γὰρ ἂν αὐτοῖς τὰ πρὸς τὸ πανηγύρειν μᾶλλον ἢ τὰ πρὸς τὸ χρηστὸν εἶναι κεχαρισμένα) ἢ τὰς ἀνθρώποις ἀξιον εἶναι ζῆν, εἰ τὰ πρὸς τὸ πανηγύρειν μᾶλλον ἢ κεχαρισμένα τοῖς Θεοῖς, ἢ τὰ πρὸς τὸ χρηστὸν. ἀλλ' ἐνόμιζε τὰς Θεὸς τὰ πρὸς τὸ δόξασθαι τιμαῖς μάλα χαίρειν· ἐπαυέτης δ' ὡς καὶ εἶπες τέττε,

Καδδωάμιν δ' ἔρδειν ἱερὰ ἀθανάτοις Θεοῖσι.

Καὶ πρὸς φίλους δέ, καὶ ξένους, καὶ πρὸς τὴν ἄλλην διαίταν καλῶς εἶφη πρᾶναισιν εἶναι τὸ καδδωάμιν ἔρδειν.

δ'. Εἰ δέ τι δόξειεν αὐτῷ ζημαίνεισθαι πρὸς Θεῶν, ἤτιον

vel praelium, vel quid aliud earum rerum peterent, quæ omnino sunt obscuræ, cujuscumodi sunt eventum habituræ.

3. Quumque de facultatibus exiguis tenuia sacra faceret, nihilo se putabat minus præstare, quàm ii qui de magnis & copiosis opibus multas & amplas hostias cæderent. Etenim neque decere Deos hoc aiebat, ut magnis potiùs quàm exiguis sacrificiis gauderent, quòd alioquin eis improborum hominum sacrificia sæpius essent grata, quàm bonorum; neque vitam magnopere mortalibus optandam

esse, si sacrificia scelerum Diis essent acceptiora, quàm proborum. Nimirum existimabat Deos imprimis honoribus gaudere, quos homines maximè religiosi offerrent: Laudabat & hoc carmen,

Sacra Diis, quantum potes, immortalibus offer.

Et aiebat hanc admonitionem, ut pro viribus agamus, ad amicos, ad hospites, ad reliquam vitæ rationem, præclaram esse.

4. Quòd siquid divinitus ei significari visum esset, difficiliùs persuaderi potuisset, ut

ἀν' ἐπείδη τῶν τὰ σημαίνοντα ποιῆσαι, ἢ εἰ τις αὐτὸν ἐπειθεν ὁδὸν λαβεῖν ἡγεμόνα τυφλόν, καὶ μὴ εἰδότεν τὴν ὁδόν, ἀντὶ βλέποντον καὶ εἰδόντα. Καὶ τὰ ἄλλων ἡ μωρίαν κατηγόρει, οἵτινες τῶν τὰ τῶν Θεῶν σημαίνοντα ποιῶσιν τι, φυλαττόμενοι τὴν τῶν πῶς ἀνθρώποις ἀδοξίαν· αὐτοὶς ἡ πᾶντ' ἀνθρώπινα ὑπεριώρην πρὸς τὴν τῶν Θεῶν ζυμβυλίαν.

εἰ. Διαιτῇ ἡ τλήν τε ψυχὴν ἐπαίδευσεν καὶ τὸ σῶμα, ἡ χρώμενον ἂν τις, εἰ μὴ τι δαιμόνιον εἴη, θάρραλέως καὶ ἀσφαλῶς θιγάτοι, καὶ ὅσα ἂν ὑπερήσειε πσαύτης δαπάνης. Οὕτω καὶ ἀτελής ἡ, ὥς ὅσα οἶδ' εἶτις ἔτιως ἂν ὀλίγα ἐργάζοιτο, ὥστε μὴ λαμβάνειν τὰ Σωκράτη δρεκνῆσα. Σίτω μὲν καὶ πρὸς τὴν ἐχρήσθαι, ὅσον ἡδέως ἡδύει· καὶ πρὸς τὴν ἔτιως παρειακασμῶν ἡ, ὥστε τὴν πρὸς θυμίαν ἔστιν ὅσον αὐτῇ εἶναι· ποτὸν ἡ πᾶν ἡδὺ ἡ αὐτῇ, ἀλλὰ τὸ μὴ πίνειν, εἰ μὴ διψῶν.

ς. Εἰ δὲ ὡς κληθεὶς ἐβελήσεν πρὸς δεῖπνον ἐλθεῖν, ὁ πῶς

ut præter indicata faceret; quàm si quis ei suavisset, ut hominis videntis & viæ gnari loco, cæcum & ignarum viæ ducem acciperet. Objurgabat etiam alios ob stultitiam, qui, præter illa quæ divinitus significata essent, aliquid facerent; idque cavendi studio, ne apud homines existimationem amitterent. Interim ipse res humanas omnes præ divinis consiliis aspernabatur.

ς. Corpus & animum eâ vivendi ratione consuefecerat, quâ si quis utatur, nisi quid divinitus impediât, &

confidenter & securè possit degere; neque vereri, ne tanti sumptus penuriâ laboret. Nam usque aded frugalis erat, ut haud sciam, num quis lucrum tam exiguum labore suo facere possit, quod non alendo Socrati sufficeret. Quippe cibi tantum sumebat, quantum jucundè comederet. Ad eum sic paratus accedebat, ut appetitus ei cibi esset obsonium. Etiam quivis potus ei gratus erat, propterea quod non biberet, nisi sitiret.

6. Si verò nonnunquam invitatus ad cœnam vellet acce-

ὁ πῖς πλείστοις ἐργωδῆσάτων ἐσιν, ὥς τε φυλάτταται τὸ
ὑπὲρ τῆς καιρὸν ἐμπίπλασθαι, τῆς τοῦ ραδίου πάνυ ἐφυ-
λάττειτο· τοῖς δὲ μὴ δυναμένοις τῆς τοῦ ποιῆν, ζυγεῖσθαι
φυλάττειται τὰ πείθοντα μὴ πεινῶντας ἐσθίειν, μηδὲ δι-
ψῶντας πίνειν· καὶ τὰ λυμαινόμενα γαστέρας, καὶ κε-
φαλὰς, καὶ ψυχὰς, ταῦτ' ἔφη εἶναι.

ζ'. Οἷος δ' ἔφη Πισκώπων καὶ τῆς Κίρκης ὅς
ποιεῖν, πιάτοις πολλοῖς δειπνίζουσιν· τῆς δὲ Οδυσσεῖα Ερ-
μῆ τε ὑποθημοσύνη, καὶ αὐτὸν ἐγκρατῆ ὄντα, καὶ ἀπο-
χόρμον τῆς ὑπὲρ τῆς καιρὸν τῆς πιάτων ἀπείας, διὰ
ταῦτα καὶ γνέσθαι οὖν. Τοιαῦτα μὲν περὶ τῶν ἐπει-
ζεν ἅμα παρδάζων.

η'. Αφροdisίων δὲ παρήγει τῆς καλῶν ἰσχυρῶς ἀπέχε-
σθαι· καὶ τὸ, ἔφη, ράδιον εἶναι τῆς πιάτων ἀπτόμῳ σω-
φρονεῖν. Ἀλλὰ καὶ Κερκύρα λέγει τῆς Κρίτωνος πύθου-
μεν, ὅτι ἐφίλησε τὴν Ἀλκιβιάδου ἡδὸν καλὸν ὄντα, πα-
ρόντος δὲ Κερκύρας ἡρεῖο Ξενοφῶντος.

θ'. Εἰπέ

accedere, tum id, quod diffi-
cillimum est plurimis, cave-
re scilicet, ne quis se repleat
ulterius quàm commodum
sit; ipse perquam facillè ca-
vebat. Illis autem, qui hoc
facere non possent, auctor
erat, ab iis ut sibi caverent,
quæ suadent, ut, tametsi
quis non esuriat, nihilo mi-
nus tamen edat; ac non si-
tiens, bibat. Hæc enim illa
esse dicebat, quæ & ventri-
bus, & capitibus, & animis
exitio sint.

7. Quinetiam ridens nar-
rabat, Circem ex hominibus
hoc modo fecisse sues, quòd
multis talibus eos in cænis
exciperet. Verùm Ulyssẽm,
partim Mercurii monitu, par-

tim quòd ipse temperans ef-
fet, sèque cohibere posset,
quo minus intempestivè hu-
jusmodi adtingeret; idcirco
in suam mutatum non fu-
isse. Atque hujusmodi de
his seriò simul ac joco pro-
ferebat.

8. Præterea quod res ve-
nereas adinet, monebat, ut
vehementi studio à formosis
abstineretur. Nec enim ef-
se dicebat facillè, ut ejusmo-
di adtingendo, continenter se
gereret. Quum Critobulum
aliquando, Critonis filium,
comperisset, Alcibiadis fili-
um, sanè quam elegantem,
osculatum esse; Xenophon-
tem, præsente Critobulo, in-
terrogabat:

9. Dic

θ'. Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ξενοφῶν, εἰ σὺ Κλεμπεχλον ἐνόμιζες εἶναι τῶν σωφρονικῶν ἀνθρώπων μᾶλλον, ἢ τῶν ἐρωςῶν, καὶ τῶν προνοητικῶν μᾶλλον, ἢ τῶν ἀνσῆτων τε καὶ ῥητορικῶν δυνάων; Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν. Νυνὶ πίνω νομίζε αὐτὸν θερμωρότατον εἶναι, ἔλεωρότατον. ἔτ' καὶ εἰς μαχαίρας κυβισήσῃς, καὶ εἰς πῦρ ἀλλοίῃς.

ι'. Καὶ τί δὴ, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἰδὼν ποιῶντα, ταῦτα κατέγνωκας αὐτῷ; Οὐ γὰρ ἔτ', ἔφη, ἐτόλμησε τὴν Ἀλκιβιάδου γόν φιλῆσαι, ὄντα ὑπὲρ σωπτότατον καὶ ὠρεατότατον; Ἀλλ' εἰ μύτοι, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πιεῖτόν ἐστι τὸ ῥητορικῶν δυνάων ἔρπον, καὶ ἐγὼ δοκῶ μοι τὴν κίνδυνον τῆς ὑπομείναι.

ια'. Ὡ τλήμων, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τί ἄρ' οἶε παθεῖν καλὸν φιλήσας; ἄρ' οὐκ ἂν αὐτίκα μάλα δ' ἔλ' ἂν ἐλθεῖν εἶναι; πολλὰ γὰρ δαπανᾷν εἰς βλαβεράς ἡδονάς; πολλὰ γὰρ ἀσχολίαν ἔχειν τῇ ὑπὸ μελὸς ἡμῶν τινος καλῆς καγαθῆς; παρδάξεν γὰρ ἀναγκασθῆναι ἐφ' οἷς εἰδ' ἂν μαινόμενος παρδάσσειεν;

ιβ'. Ὡ

9. Dic mihi, mi Xenophon, non tu Critobulum existimabas potius eorum ex hominum esse numero, qui continenter se gerunt, quam audacium; providumque potius quam amentem astutem? Omnino, inquit Xenophon. "At tu velim eum existimes fervidissimum in agendo esse, ac longè confidentissimum: ita quidem, ut se vel in enses præcipientem dare, vel in ignem infilire audeat.

10. Et quidnam, subjecit Xenophon, committentem vidisti, quòd ita de ipso statuis? Tum Socrates, An non hic ille est, ait, qui filium Alcibiadis, vultu ele-

"gantissimo præditum, ac longè formosissimum osculari ausus est? Enimvero si tale quid, inquit Xenophon, temerarium facinus putari debet, etiam ipse videor id adire periculi posse.

11. "Miserum verò te, subjecit Socrates, quid eventurum tibi existimas, si formosum osculeris? An non subito pro libero servus esses? non multa in voluptates noxias impenderes? non occupatus impedire, quo minus honestæ alicui præclaræque rei operam dares? non in ea cogereris incubere, quæ ne furiosus quidem curaverit?

12. Acrem

ιβ'. Ω Ηράκλεις, ἔφη Ξενοφῶν, ὡς δεινὸν τινα λέγεις διῶαμιν ἔφιλήματ' εἶναι. Καὶ τῷ, ἔφη ὁ Σωκράτης, θαυμάζεις; Οὐκ οἶδα, ἔφη, ὅτι τὰ φαλάγλια εἰδ' ἡμισβολιαῖα τὸ μέγεθ' ὄντα, προσαιψάμενα μόνον τῷ σώματι, ἥ τε ἰδιώαις ἴππευσι τὰς ἀνθρώπων, καὶ τῷ φρονεῖν ἐξίσησι; Ναὶ μὰ Δί, ἔφη ὁ Ξενοφῶν· ἐνίσχισι γάρ τι τὰ φαλάγλια καὶ τὸ δῆγμα.

ιγ'. Ω μαρὲ, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὰς ἡ καλὰς οὐκ οἶε φίλῃτας ἐκίναται τι, ὅ, τι σὺ εἶχ' ὁρᾷς; Οὐκ οἶδ' ὅτι τῷ τὸ θηρόν, ὃ καλῶσι καλὸν ἔωραϊον, πρῶτον δεινότερόν ἐστι τῷ φαλαγγίῳ, ὅσῳ ἐκίναται μὴ αἰσάμενα, τῷ ἡ εἰδ' ἀπλόμῳ, εἰάν τις αὐτὸ θεᾷται, ἐνίσχισι τε καὶ πάνυ πόρρωθεν ποῖτον, ὥστε μαίνεσθαι ποιεῖν; Ἰσως ἡ καὶ οἱ ἔρωτες τοξόται διὰ τῷ καλῷ, ὅτι καὶ πόρρωθεν οἱ καλοὶ τιτρώσκουσιν. Ἀλλὰ συμβεβλῶ σοι, ὦ Ξενοφῶν, ὅπου ἂν ἴδῃς τινα καλὸν, φέγγειν προτροπάζειν. Σοὶ ἡ, ὦ Κερτόβλε, συμβεβλῶ ἀπειναυτίσαι· μέλις

12. Acrem tu mehercules, inquit Xenophon, inesse vim dicis osculo. Atque hoc, subjecit Socrates, num tibi mirum est? An nescis phalangia, quæ vix oboli dimidii magnitudinem æquant, tantum ori applicata, doloribus homines conficere, ac mentis alienationem inducere? Ita est profectò, ait Xenophon, "Nam phalangia morfu ipso quidam infigunt.

13. "O stulte, ait Socrates, an non existimas formosos osculando quiddam infigere, quod tu non videas? An nescis, id animal, quod appellant pulchrum ac for-

"mosum, eo phalangiis esse
"acrius; quodd illa quidem
"tangendo, hoc verò ne quidem tangens, si modò spectetur, infigat etiam longo
"ex intervallo aliquid ejusmodi, quod insanire faciat? Fortassis amores etiam hæc ipsa de causâ fagittarii dicuntur, quodd qui formosi sunt etiam longo
"ex intervallo vulnus infligant. Quamobrem, mi Xenophon, auctor tibi sum, ut, ubi formosum videris, averso vultu fugias. Tibi verò, mi Critobule, hoc do consilii, ut anno toto peregrineris. Nam
I
"vix

λις γὰρ ἂν ἴσως ἐν τοσέτῳ χρόνῳ τὸ δῆγμα ὑγιὲς γένοιτο.
 ιδ'. Οὕτω δὴ καὶ ἀφροδισιάζειν τὰς μὴ ἀσφαλῶς
 ἔχοντας πρὸς ἀφροδίσια ὥς τοι χεῖναι πρὸς τοιαῦτα,
 οἷα μὴ πάνυ μὲν δεομένης τῆς σώματος, σὺν ἂν προ-
 δεξαίῃς ἢ ψυχῇ· δεομένης δὲ, σὺν ἂν πρᾶγματι παρ-
 χοι. Αὐτὸς δὲ πρὸς ταῦτα φανερός ἦν ἔτῳ παρεσκό-
 ασμένης, ὥς τε ῥᾶον ἀπέχεσθαι τῶν καλλίστων καὶ ὠρεσιό-
 των, ἢ οἱ ἄλλοι τῶν αἰσχρίων καὶ ἀωρολότων.

ιε'. Περὶ μὲν δὴ βρώσεως, καὶ πόσεως, καὶ ἀφροδι-
 σίων, ἔτῳ κατεσκεύασμένης ἦν, καὶ ὥς τοι εἶδεν ἂν ἤτη
 δρεκέντως ἡδεσθαι τῶν πολλὰ ἐπὶ τέτοις πρᾶγμασι δομένην,
 λυπεῖσθαι δὲ πολὺ ἔλαττον.

Κ Ε Φ. δ'.

ΕΙ δέ τινες Σωκράτῳ νομίζουσιν (ὡς ἔνιοι γράφουσιν)
 τε καὶ λέγουσι περὶ αὐτῶν τεκμαιρόμενοι) πρὸς ἑ-
 ψασθαι μὲν ἀνθρώπους ἐπὶ δρετῶν κρατῖσιν γεγόναι,

πρὸς αὐ-

“ vix fortasse tantum intra
 “ spatium ex hoc morfu con-
 “ valueris.

14. Sic nimirum Socrates
 iis, qui adversus res venereas
 commodè muniti non essent,
 etiam secedendum putabat in
 ejusmodi occasionibus: ut, si
 corpus illis non admodum
 egeret, animus eas non expe-
 teret; sin egeret, negotia non
 facerent. Atque ipsum con-
 stabat adversus eas usque ad-
 eò paratum fuisse, ut faciliùs
 ab elegantissimis ac formosif-
 simis abstineret, quàm cæteri
 à turpissimis maximèque de-
 formibus.

15. Quod igitur cibum,

potum, res venereas attinet,
 ita se comparaverat Socrates;
 ac se nihil quidem minus frui
 voluptatibus his ad satieta-
 tem putabat, quàm qui vehe-
 menter in iis quærendis labo-
 rarent, ac multò minus do-
 loris percipere.

C A P. IV.

QUOD si qui Socratem
 putant, quemadmodum
 & scribunt nonnulli de eo, &
 loquuntur, quibusdam argu-
 mentis ducti, fuisse quidem
 excellentissimum ad impel-
 lendos homines ad virtutem,
 verum

προαγαγεῖν δ' ἐπ' αὐτῷ ἔχ' ἱκανόν, *Κλειφάρμοι μὴ μόνον ἂν ἐκείνῳ* *κολασηρέα* ἕνεκα τὰς πάντ' οἰομένους εἶδεναι ἐρωτῶν ἤλεγχεν, ἀλλὰ καὶ ἂν λέγων *Συνημέρσε* τοῖς *Συνδιαλέξεσσι*, δοκιμαζόντων εἰ ἱκανὸς ἦν βελτίους ποιεῖν τὰς *Συνόντας*.

β'. Λέξω ἥ *πρῶτον ἂν ποιε αὐτὸ ἤκιστα πρὸς τῷ* *Δαιμονίῳ διαλεγομένῳ* πρὸς *Αριστόδημον* καὶ *Μικρόν* *Ἰπικαλάρμον*· *καλαμαθὼν* ὃ αὐτὸν ἔτε θύοντα τοῖς Θεοῖς *μηχανάρμον*, ἔτε *μανικῇ* *χρῶν* *ἄρμον*, ἀλλὰ καὶ τῷ ποι-
ήτων ταῦτα *καλατελῶντα*. Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ *Αριστό-*
δημε, ἔστιν ἔτινας ἀνθρώπων *τεθαύμακας* ὅτι σοφία;
Εγὼ γάρ, ἔφη.

γ'. Καὶ ὅς, λέξον ἡμῖν, ἔφη, τὰ ἰνόματα αὐτῶν.
Επὶ μὲν τοίνυν *Ἐπῶν* ποιήσει *Ὀμηρον* ἔγωγε μάλιστα
τεθαύμακα, ὅτι ἥ *Διθυράμβῳ* *Μελανιππίδῳ*, ὅτι ἥ
Τραγωδίᾳ *Σοφοκλείᾳ*, ὅτι ἥ *Ἀνδρμαντοποιίᾳ* *Πολύ-*
κλειον, ὅτι ἥ *Ζωγραφίᾳ* *Ζεῦξιν*.

δ'. Πό-

verum eò deducere non po-
tuisse, ut in eà profectus ali-
quos facerent; illi velim non
solum considerent, quæ co-
ercendi causa de iis interro-
gata, qui omnia scire se pu-
tabant, refellebat; sed etiam
ea, quæ quotidie cum fami-
liaribus differebat: atque ita,
periculum faciant, potuerit-
ne suos familiares meliorem
ad frugem revocare.

2. Dicam autem primùm,
quæ aliquando ex ipso audi-
vi, differente de Deo ad Ari-
stodemum, cognomento Par-
vum. Hunc enim quum ac-
cepisset neque Diis sacrificia-

re, neque Preces concipere,
neque Divinatione uti, adeo-
que ridere omnes qui hæc fa-
cerent: "Dic mihi, ait, A-
ristodeme, suntne homines
aliqui, quos sapientiæ no-
mine sis admiratus? Quum
ille assensus esset:

3. "Dicito nobis, inquit
Socrates, eorum nomina.
Equidem, respondit is, Ho-
merum in pangendis car-
minibus Epicis admiratus
sum maximè: in Dithy-
rambo, Melanippidem: in
Tragœdiâ, Sophoclem: in
Statuariâ, Polycletum: in
Picturâ, Zeuxin.

δ'. Πότερ' σοι δοκῶσιν οἱ ἀπεργαζόμενοι ἔδωλα ἄφρονά τε ἔ ἀκίνητα, ἀξιοθαυμαστότεροι εἶναι, ἢ οἱ ζῶα ἔμφρονά τε καὶ ἐνεργά; Πολὺ νῆ Δία οἱ ζῶα, εἰ πότερ μὴ τύχη τινί, ἀλλὰ ὑπὸ γνώμης ταῦτα γένηται. Τῶν δ' ἀτεκμάρως ἐχόντων ὅσα ἐνεκά ἐστι, καὶ τ' φανερώς ἐπ' ὠφελείᾳ ὄντων, πότερ' αὖ τύχης καὶ πότερ' αὖ γνώμης ἔργα κρίνεις; Πρέπει μὲν τὰ ἐπ' ὠφελείᾳ γινόμενα γνώμης εἶναι ἔργα.

ε'. Οὐκ ἔν δοκεῖ σοι ἐξ ἀρχῆς ποιῶν ἀνθρώπους, ἐπ' ὠφελείᾳ προσδεῖναι αὐτοῖς δι' ὧν αἰσθάνοντο ἕκαστα, ὀφθαλμοὺς μὲν ὥστ' ὁρᾶν τὰ ὄρατα, ὠτα δ' ὥστ' ἀκούειν τὰ ἀκουστά; Οσμῶν γε μὴν, εἰ μὴ ῥίνες προστετέθησαν, τί αὖ ἡμῖν ὀφελῶν ἦν; Τίς δ' αὖ αἰσθήσεις ἢ γλυκείων, ἔ δρυμέων, καὶ πάντων τ' διὰ στόματος ἡδέων, εἰ μὴ γλῶττα τῶντων γνώμων ἐνεργάσθῃ;

ς'. Πρὸς δ' τούτοις, καὶ δοκεῖ σοι καὶ τὸδε πρηνείας εἶναι

4. " Utri verò, inquit Socrates, videntur tibi digni esse majori admiratione: num qui simulacra mentis & motus expertia perficiunt, an qui animalia mente & efficacitate prædita? Multò magis profectò miror auctores animalium, si quidem ea non fortuitò, sed certo iudicio consilioque, facta sint. Utra verò vel fortuita, vel consilii iudicas esse opera: num ea, de quibus assequi conjectura non licet, quàmnam de causâ facta sint; an quæ manifestò sunt ad utilitatem aliquam relata? Nimirum ea profecta esse à consilio convenit opera,

" quæ utilitatis causâ sunt.

5. Annon igitur tibi videtur is, qui ab initio fecit homines, utilitatis causâ eis addidisse, per quæ sensu perciperent singula: nimirum oculos, ut ea cernerent, quæ cerni possunt: aures, ut audirent, quæ audiri possunt? Odorum certè, si nares additæ non fuissent, quis nobis exstitisset usus? Quinam sensus fuisset rerum dulcium, & acrium, & suavium illarum omnium, quæ ore percipiuntur, si non lingua in nobis fuisset condita, quæ harum est exploratrix?

6. " Præterea non tibi videtur hoc quoque putandum

ἔργον εἰκέναι, πὸ, ἐπεὶ ἀσθενὴς μὲν ἐστὶν ἡ ὄψις, βλα-
φάροις αὐτὴν θυρώσαι, ἀ, ὅταν μὲν αὐτῇ χρῆσθαι τε
δεῖ, ἀναπείαννυ), ἐν τῷ τῷ ὕπνῳ συκλείει); Ὡς δ' αὖν
μηδὲ ἀνεμοὶ βλάβῃωσιν, ἡδμὸν βλεφαρίδας ἐμφῦσαι,
ὁφρῦσί τε ἀπογειῶσαι τὰ ὑπὲρ τῶν ὀμμάτων, ὥς μηδ'
ὁ σκτ κεφαλῆς ἰδρῶς κακουργῇ. Τὸ δ' ἀκρωτὶ δέχεται
μὲν πάσας φωνάς, ἐμπίπλασθαι δ' μήποτε· καὶ τὰς μὲν
πρόσθεν ὀδόντας πᾶσι ζώοις ὅπως τέμνεν εἶναι, τὰς δ'
γομφίους, οἷας πρὸς τῶν δεξιὰ μὲν λεαίνων· καὶ εὐ-
μα μὲν, δι' ἧ, ὧν ὀπιθυμεῖ τὰ ζῶα, εἰσπέμπει), πλε-
σίον ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν καθαθεῖναι· ἐπεὶ δ' τὰ ἀποχω-
ρεῖντα δυσχερῇ, ἀποστρέψαι τὰς τῶν ὀχετῶν, καὶ ἀπε-
νεγκεῖν ἢ διωκτὸν προσωλάτω ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων. Ταῦ-
τα ἔτω πρόνοιᾳ πᾶσι πεπραγμένα ἀπορεῖς πότερα τύ-
χης ἢ γνώμης ἔργα εἰσὶν;

ζ'. Οὐ μὰ τὸ Δι', ἔφη, ἀλλ' ἔτω γε σκοπεύμεν πᾶ-
ν εἴκοι ταῦτα (σοφῶς τινος) δημιουργῶ καὶ φιλοζῶν τεχνή-
ματι.

“ dum esse Providentiæ opus,
“ quod quum visus imbecil-
“ lis sit, palpebris hunc quasi
“ foribus munierit, quæ, ubi
“ visu opus est, aperiuntur;
“ obrepente somno, clau-
“ duntur? Ut autem ne venti
“ quidem nocerent, cilia qua-
“ si cribrum à naturâ quod-
“ dam addidit; ac superciliis,
“ quasi quibusdam suggrun-
“ diis, quæ supra oculos sunt
“ textit: ut ne quidem sudor
“ de capite manans eos læde-
“ ret.” Quod item auditus
voces omnes excipiat, nun-
quam tamen repleatur: quod
dentes anteriores universis a-
nimalibus dati sint velut ad

secandum, molares verò ad
comminuendum, quæ ab iis
acceperint: quod os, per
quod immittuntur in anima-
lia, quæcunque ab iis appe-
tuntur, prope ab oculis & na-
ribus collocarit: quumque
molesta sint quæ excernun-
tur, canales horum averterit,
ut quàm remotissimè ab ip-
sis sensibus aveherentur: hæc
igitur tam providè facta, for-
tuitane opera sint, an à con-
silio profecta, dubitas?

7. Minimè profectò inquit,
sed mihi sic ea consideranti,
sapientis cujusdam opificis, &
animantium studiosi artifici-
cium præ se ferre videntur.

Jam.

μαλὶ· τὸ δ', ἐμφῦσαι μὲν ἔρωτα τ' τέκνοποιίας, ἐμφῦσαι δ' ἔ γενναμύαις ἔρωτα δ' ἐκτρέφειν, πῶς δ' τραφεῖσι μέγιστον μὲν πόθον δ' ζῆν, μέγιστον δ' φόβον δ' θανάτου· ἀμέλει καὶ ταῦτα ἔοικε μηχανήμασί τιν' ὅτι ζῶα εἶναι βελέσασα μὲν.

ἦ. Σὺ δ' αὐτὸν φρόνιμόν τι δοκεῖς ἔχειν; Εἰρώτα γὰρ, καὶ ἀποκρινῆμαι. Ἄλλοθι δ' ἔδαμῃ ἔδεν οἷε φρόνιμον εἶναι; Καὶ ταῦτα εἰδὼς, ὅτι γῆς τε μικρὸν μέρος ἐν τῷ σώματι, πολλῆς ἔσης, ἔχεις, καὶ ὑπερβαρὺν, πολλὰ ὄντα, καὶ τ' ἄλλων δὴπε μεγάλων ὄντων ἑκάστη μικρὸν μέρος λαβόντι τὸ σῶμα σωήρημοσαί σοι· νῦν δ' μόνον ἄρα ἔδαμῃ ὄντά σε διτυχῶς πῶς δοκεῖς ζυγαρπάσαι; Καὶ τὰδε ὑπερμεγέθη καὶ πληθὺ ἄπειρα, δι' ἀφροσύνην τινὰ ὡς οἷε διτάκτως ἔχειν;

θ. Μὰ Δί', ἔφη. Οὐ γὰρ ὁρῶ τὰς κυρίας, ὥσπερ τ' ἐνθάδε γινομένων τὰς δημιουργάς. Οὐδὲ γὰρ τ' ἑαυτὴ σύ γε ψυχῇ ὁρᾷς, ἢ δ' σώματι κυρία εἶναι· ὥστε καὶ ἄγε

Jam quòd cupiditatem procreandæ sobolis indiderit, ac matribus cupiditatem educandi, educatis maximum vitæ desiderium, maximumq; mortis metum: nimirum hæc quæque videntur illius esse artificii consentanea, qui, ut essent animalia, certo consilio constituerit.

8. Tu verò non teipsum aliquid habere prudentiæ putas? Interroga me, ac respondebo. An verò nusquam alibi quicquam esse putas prudentiæ? præsertim quum scias, quòd exiguam terræ partem habeas in corpore, quum ea magna sit: quòd parum habeas humoris, quum humor

multus sit: itemq; de singulis rebus cæteris, quæ magnæ sunt, exiguam partem quum accepisses, ita deinde corpus tuum compactum fuit, Mentem verò, quæ sola nusquam est, quodammodo feliciterprehendisse te putas; atque hæc amplissima, numeroque infinita, per dementiam quandam in hunc ordinem esse redacta putas?

9. Ita profectò, inquit Aristodemus. Nam auctores non video, sicut earum rerum opifices cerno, quæ heic fiunt. Nimirum tu ne tui quidem ipsius animum cernis, qui rerum in corpore potitur. Ideoque, si ita velis, licet tibi dicere,

γε τῶν ἐξ ἐστί σοι λέγειν, ὅτι εἰδὲ γνώμη, ἀλλὰ τύχη πάντα πράττει.

ι'. Καὶ ὁ Αἰνιόδημος, ἔπει, ἔφη, ἐγὼ, ὦ Σώκρατες, ὑπερορῶ τὸ Δαιμόνιον, ἀλλ' ἐκείνον μεγαλοπρεπέστερον ἡγῶμαι, ἢ ὡς τ' ἐμῆς θεραπείας προσδεῖαθ. Οὐκ ἔν, ἔφη, ὅσω μεγαλοπρεπέστερον ἀξιοῖ σε θεραπεύειν, πῶς τ' ἂν μᾶλλον τιμητέον αὐτό.

ια'. Εὐ ἰδί, ἔφη, ὅτι εἰ νομίζοιμι Θεὸς ἀνθρώπων τι φρονίζεν, ἔκ ἂν ἀμελοῖν αὐτῶν. Επεὶ ἔκ οἱ φροντίζειν, οἱ πρῶτον μὲν μόνον τ' ζώων ἀνθρώπων ὀρθὸν ἀνέστησαν, (ἢ τ' ὀρθότης καὶ προσορᾶν πλεῖον ποιῇ διώαθ, καὶ τὰ ὑπερθεὶν μᾶλλον θεῶαθ, καὶ ἥττον κακοπαθεῖν) ἔπειτα, ἔπειτα, καὶ εἰς τὸ ἐνοποίησαν; Επεὶ τὰ πῶς μὲν ἄλλοις ἐρπίσι πῶς εἰδωκαν, οἱ τὸ πορεύεσθ μόνον παρέχουσιν ἀνθρώπῳ τ' καὶ χεῖρας προσέθεσαν, αἱ τὰ πλεῖστα, οἷς δὲ δαιμόνες ἐκείνων ἐσμὲν, ἐξεργάζοντ';

ιβ'. Καὶ μὴν γλῶττάν γε πάντων τ' ζώων ἐχόντων, μόλις τ' τ' ἀνθρώπων ἐποίησαν, οἷαν ἄλλοις ἀλλαχῇ ψαύσαν

dicere, nihil te iudicio tuo facere, sed omnia fortuitò.

10. Tum Aristodemus, Ego, mi Socrates, inquit, Numen non sperno: sed arbitror id esse magnificentius, quàm ut cultu meo indigeat. Immo, ait Socrates, quanto magnificentius tui curam habere dignatur, tantò magis honore vult abs te affici.

11. Equidem, inquit Aristodemus, scire te volo, non me Deos neglecturum, si putarem eos res humanas curare. Tu ergo curare ipsas res nostras non arbitraris, quàm primò inter animalia cætera so-

lùm illi hominem erectum esse voluerint, (& habet hoc erecta figura, ut prospici longius possit, & rectius superna spectari, & ut minus lædamur,) atq; etiam visum, auditum, os addiderint? Deinde cæteris quidem, quæ humi repant, pedes dederunt, qui solum hoc eis præbent, ut incedere possint: homini verò etiam manus addiderunt, quæ plurima perficiunt, ob quæ cæteris illis beatiore sumus.

12. Linguam verò quum animalia cuncta habeant, solum humanam ejusmodi condiderunt, ut, ore aliàs alibi contacto, vocem quasi articulet,

σαν ἔσονται ἀνθρώπων τε ἡ φωνήν, ἡ σωμαίνων πάντα ἀλλήλοις ἀβελόμεθα· τὸ δ', καὶ τὰς τῆς ἀφροδισίων ἡδονὰς πῶς μὴ ἀλλοις ζώοις δέναι, περιγεγραμμένης ἔστις χρόνον, ἡμῶν δ' συνεχῶς μέχρι γήραος ταῦτα παρέχον.

ιγ'. Οὐ πίνω μόνον ἡρεστέ τῷ Θεῷ σώματι, ἀλλ' ἐμεληθῆναι, ἀλλ' (ὅπερ μέγιστον ἐστὶ) καὶ τῇ ψυχῇ κατὰ τὴν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνέφυσε. Τίνος δ' ἄλλης ζωῆς ψυχῇ πρῶτα μὴ Θεῶν, τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα σωταξάντων, ἡ δὲ ὅτι εἰσὶ; Τί δ' οὖλον ἄλλο, ἢ ἀνθρώποι, Θεὸς θεραπεύει; Ποία δ' ψυχῇ τῆς ἀνθρωπίνης ικανώμεθα προφυλάττεσθαι ἢ λιμὸν, ἢ δίψαν, ἢ ψύχην, ἢ θάλασσαν, ἢ νόσους, ἀποκτείνεσθαι, ἢ ῥάμνῳ ἀσκήσαι, ἢ προσμάθῃσιν ἐκπαιθεῖν, ἢ ὅσα ἀν' ἀκρίβειαν, ἢ ἰδίᾳ, ἢ μάθῃ, ικανώμεθα ἐπὶ ἀγαθῶν;

ιδ'. Οὐ δ' πάντῃ σοι κατὰ δόξαν, ὅτι πᾶσι τὰ ἄλλα ζῶα ὥστε Θεοὶ ἀνθρώποι βιωδύνουσι, φύσει καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ κατὰ φύσιν; Οὔτε δ' βοὸς ἀν' ἔχων σῶμα, ἀνθρώπου δ' γνώμην, ἡδυνάται ἀν' ἑαυτῷ

culet, omniaque significet, quaecunque significare nobis inter nos libeat. Jam quod rei veneret voluptates animalibus ceteris ita dederint, ut certum anni tempus eis praescripserint, quum nobis ad senectutem usque has continuè suppeditent, quale quidam est?

13. Neque tamen satis hoc Deo fuit, ut corporis curam haberet: sed, quod maximum est, etiam praestantissimum animum hominis naturae dedit. Nam cujus alterius animalis animus deprehendit primum de Diis, qui haec amplissima longaeque pulcherrima construxerunt, eos esse? Quod i-

tem aliud genus, praeter homines, Deos colit? Quinam alius animus humanum superat in praecavenda fame, siti, frigoribus, caloribus, vel in medendo morbis, vel exercendo robore, vel ampliori doctrina comparanda, vel in eorum memoria retinenda, quaecunque vel audierit, vel viderit, vel didicerit?

14. An enim plane tibi manifestum non est, homines inter animalia cetera quasi Deos quosdam vivere, longe ab ipsa natura tum corpore tum animo ceteris praestantes? Nec enim si bovis haberet corpus, mentem autem homi-

πράττειν ἂ ἐβέβηο· ἔθ' ὅσα χεῖρας ἔχει, ἄφρονα δ' ἐστὶ, πλεον ἔδεν ἔχει· Ὡς ἡ ἀμφοτέρων τ' πλείους ἀξίων τεύχεα κῶς, ὅκ οἷσι σὺ Θεὸς Ἰπταμελῆας; Ἀλλ' ὅταν τί ποιήσωσι, νομιεῖς αὐτὰς ὥς φροντίζειν;

14. Όταν πέμπωσιν (ὡς περὶ ὧς φησὶ πέμπειν αὐτὰς) Συμβάλας ὁ, τι χρὴ ποιεῖν ἔ μὴ ποιεῖν. Όταν ἡ Αθηναίοις (ἔφη) πωθανομένων τι δια μανικῆς φράζωσιν, ἔ καὶ σοὶ δοκεῖ φράζειν αὐτὰς; Οὐδὲ ἔταν πῶς Ἑλλήσι τέρατα πέμποντες προσημαίνωσιν, ἔδὲ ὅταν πᾶσιν ἀνθρώποις; Ἀλλὰ μόνον σε ἐξαίρετες ἐν ἀμελείᾳ καλῶσιν;

15. Οἱ δ' ἂν τὰς Θεὸς πῶς ἀνθρώποις δόξαν ἐμψύσαι, ὡς ἱκανοὶ εἰσιν εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν, εἰ μὴ διωπαίῃσαν; Καὶ ἀνθρώπος ἐξαπαλωμένος τ' πάντα χρονον ἔδεποτ' ἂν αἰσθάνη; Οὐχ ὁρᾷς ὅτι τὰ πολυχρόνια καὶ σοφά καὶ ἀνθρωπίνων, πόλεις καὶ ἔθνη, θεοσεβέστα ἐστὶ, καὶ αἱ φρονιμώτα ἡλικίαι, Θεῶν Ἰπταμελῆας;

16. Ω

hominis, facere, quæ voluisset, potuisset: nec illa, quæ manus quidem habent, sed mente carent, cæteris præstant. Tu verò, quum utrumque pretii longè maximi consequutus sis, non curare te Deos arbitraris? At quidnam ubi fecerint, curam eos habere tui putabis?

15. Quum miserint, inquit Aristodemus, quemadmodum tu dicis eos mittere, consiliarios eorum quæ vel agenda, vel non agenda sint. Verum ubi quid Atheniensibus, subjecit Socrates, per divinationem consulentibus responderent, annon tibi quoque responderi putas? Non quum cæteris Græcis, quum homi-

nibus universis portenta mittunt, quibus aliquid ante denuntiant? Te scilicet solum eximentes, extra curam suam collocant.

16. Num arbitraris Deos hominibus opinionem indituros fuisse, quod & beneficiis & pœnis adicere possint, si non revera id possent? Et homines arbitraris perpetuò deceptos horum nihil unquam sensisse? Non vides, quod quæ inter res humanas & antiquitatis & sapientiæ principatum tenent, nimirum urbes & nationes, divino cultui sint addictissimæ; quodque hominum ætates prudentissimæ res divinas maxime curent?

K

17. Disce,

17. Ω γὰρ δὲ (εἶφη) καλὰ μαθεῖ, ἔτι καὶ ὁ σὸς νῆς ἐ-
 ὦν τὸ σὸν (ῥῶμα, ὅπως βέλεις), μελαχειρίζεις· οἷσας δὲ
 χεῖρ καὶ τὸ ἐν παντὶ φρόνησιν τὰ πάντα, ὅπως αὖν αὐτῇ
 ἡδὺ ἦ, ἔτω τίθεσθαι· καὶ μὴ τὸ σὸν μὲν ὄμμα διώσας
 ὅτι πολλὰ σάδια ἐξικνεῖσθαι, τὸ δὲ θεῶν ὀφθαλμὸν ἀ-
 δύνατον εἶναι ἅμα πάντα ὁρᾶν· μηδὲ τὸ σὴν μὲν ψυχρὴν
 πεῖ τὸ ἐνθάδε καὶ πεῖ τὸ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Σικελίᾳ δύ-
 νασθαι φροντίζειν, τὸ δὲ θεῶν φρόνησιν μὴ ἱκανὴν εἶναι
 ἅμα πάντων ὀπιμελεῖσθαι.

18. Ἡν μὲν τοι, ὥσπερ ἀνθρώπου θεραπείων γιγνώ-
 σκεις τὰς ἀνιθεραπείων ἐθέλοντας, καὶ χαρμίζομεν τὰς
 ἀνιχαρμίζομεν, (συμβεβλόμεν) καλὰ μαθησάνεις τὰς
 φρονίμους· ἔτω καὶ τὸ θεῶν πᾶσαν λαμβάνης θερα-
 πείων, ἔτι σοι θελήσῃσι πεῖ τὸ ἀδήλων ἀνθρώπου
 (συμβεβλόμεν, γνώση τὸ θεῶν, ὅτι πᾶσιν ἐσιν, ὥσθ'
 ἅμα πάντα ὁρᾶν, καὶ πάντα ἀκέραια, καὶ πανταχῶς πα-
 ρεῖναι, ἔ' ἅμα πάντων ὀπιμελεῖσθαι αὐτὰς.

19. Εἰμὶ

17. "Disce, inquit, o bone
 "vir, etiam mentem tuam,
 "dum inest corpori, ex arbi-
 "tratu suo corpus gubernare.
 "Quamobrem existimandum
 "est, illam quoque sapien-
 "tiam, quæ est in hoc uni-
 "verso, sic omnia regere,
 "quemadmodum ipsi gra-
 "tum est: non oculum tu-
 "um ad multa usque stadia
 "pertingere posse, & non
 "posse Dei oculum si-
 "mul omnia intueri: ne-
 "que animum tuum tam
 "de rebus, quæ hic acci-
 "dunt, quàm de illis, quæ
 "in Ægypto, & Sicilia, co-
 "gitare posse; & non posse
 "Dei sapientiam simul om-

nia curâ suâ completi.
 18. "Enimvero si, quem-
 "admodum animadvertis,
 "dum homines colis, quæ
 "vicissim colere velint; ac
 "dum gratificaris, qui vicis-
 "sim velint gratificari; dum
 "consulis alios, quinam pre-
 "dentes sint, perspicis; eo-
 "dem modo Deos etiam co-
 "lendo periculum feceris, an
 "quid tibi velint iis de re-
 "bus, quæ hominibus ob-
 "scuræ sunt, consulere: tum
 "verò intelliges Numen tan-
 "tum ac tale esse, ut omnia
 "pariter videat, & audiat
 "omnia, & ubique adsit, &
 "pariter omnium curam ge-
 "rat.

ιβ'. Εμοὶ μὲν ταῦτα λέγων ἔ μόνον τὰς σιωπῶντας
ἐδόκει ποιεῖν, ὁπότε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὁρῶντο, ἀπέχεσθαι
ἀνοσιῶν τε καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχρῶν, ἀλλὰ καὶ ὁπότε ἐν ἐρη-
μίᾳ εἶεν· ἐπεὶ περ ἡγήσαιντο μηδὲν ἂν ποιεῖν, ὧν πρᾶτ-
τοιεν, Θεὸς δὲ λαθεῖν.

Κ Ε Φ. ε'.

Εἰ δὲ ἔ Εὐχεστέρα καλὸν τε καὶ ἀγαθὸν ἀνδρὶ κτῆ-
μα εἶναι, ὅπισκεψόμεθα εἰτι πρᾶξις αὖτε λέγων
εἰς τοιαύτῳ τοιαύτῳ. Ὡς ἄνδρες, εἰ πολέμῳ ἡμῖν γηρομένη
βελούμεθα ἐλέσθαι ἄνδρα, ὑφ' ἧς μάλιστα ἂν αὐτοὶ μὲν
ζωοούμεθα, τὰς δὲ πολέμους χειροούμεθα, ἅρ' ὅντιν' ἂν
αἰδοιούμεθα ἢ τῷ γαστρὶ, ἢ οἶνῳ, ἢ ἀφροδισίων, ἢ
πόνῳ, ἢ ὕπνῳ, τῶν αἰροούμεθα; Καὶ πῶς μὲν οἰηθείημεν
τὸ πῶτον ἢ ἡμᾶς σῶσαι, ἢ τὰς πολέμους κρατῆσαι;

β'. Εἰ δ' ὅτι τελευτῇ τῇ βίᾳ γρόμφοι βελούμεθα

τω

19. Hæc quum diceret So-
crates, non mihi tantum in
familiaribus suis efficere vi-
debatur, ut quoties ab ho-
minibus conspicerentur, à re-
bus implis, injustis, turpibus
abstinerent, sed etiam quo-
ties in solitudine degerent :
quippe qui existimarent, ni-
hil unquam eorum quæ age-
rent, occultum esse Diis pos-
se.

C A P. V.

QUOD si etiam Continen-
tia res quædam bona &
præclara est homini, dispicia-
mus, an aliquid proficeret,

in hanc sententiam de eâ
differens : “ Si bello no-
bis indicto, viri, aliquem
vellemus eligere, per
quem nos maximè salu-
tem consequi, atque hostes
in potestatem nostram re-
digi cuperemus : num ali-
quem legeremus, qui & à
gulâ, & à vino, & à rebus
venereis, & à labore, & à
somnia vinci se pateretur?
Et quânam statuere posse-
mus, ejusmodi hominem
vel salutis nostræ consule-
re, vel victoriâ de hosti-
bus potiri posse?

2. “ Itidem si vitæ fine no-
bis imminente, committere

K 2

velle-

τῷ ὀπιτρεῖσθαι ἢ παῖδας ἄρρενας παιδεύσαι, ἢ θυγατέρας παρθένους διαφυλάξαι, ἢ χρήματα διασῶσαι, ἢ ἀξιοπίστον εἰς ταῦτ' ἡγησόμεθα τ' ἀκρατῇ; Δέλω δ' ἀκρατεῖ ὀπιτρεῖσθαι μὲν ἂν ἢ βοσκήματα, ἢ ταμεῖα, ἢ ἔρλων ὀπίσασιν; Διάκονοι δ' ἢ καὶ ἀγοραστῶν ποιῶν ἐδολήσασθαι μὲν πρὸς ἡμᾶς λαβεῖν; Ἀλλὰ μὲν εἰ γε μηδὲ δῶλον ἀκρατῇ δεξαίμεθ' ἂν, πῶς οὐκ ἄξιον αὐτὸν γὰρ φυλάξασθαι ποιῶν γνέας;

γ'. Καὶ γὰρ ὅς ἐστιν ὡς οἱ πλεονέκται τῶν ἄλλων ἀφαιρῶντο χρήματα ἑαυτοὺς δοκῶσι πλεονεξέειν, ὅπως ὁ ἀκρατὴς τοῖς μὲν ἄλλοις βλαβερός, ἑαυτῷ δ' ὠφέλιμος, ἀλλὰ κακῆργος μὲν τῶν ἄλλων, ἑαυτῷ δ' πολὺ κακῆργότερος. εἰ γὰρ κακῆργέτατόν ἐστι, μὴ μόνον τ' οἶκον τ' ἑαυτοῦ φθείρειν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν.

δ'. Ἐν σωφροσύνῃ τις ἂν ἠδῆται τῷ ποιῶν, ὅν ἐιδέη τῷ ὄψω τε ἢ τῷ οἶνω χαίροντα μᾶλλον ἢ τοῖς φίλοις, καὶ τὰς πόλεις ἀγαπῶντα μᾶλλον ἢ τὰς ἐταίρους;

Ἀρα

“ vellemus alicui vel liberos
 “ mares erudiendos, vel fili-
 “ as virgines custodiendas,
 “ vel servandam pecuniam;
 “ num hominem intempe-
 “ rantem dignum esse puta-
 “ remus, cujus hæc fidei cre-
 “ deremus? Et servo intem-
 “ peranti num vel pecora,
 “ vel penum, vel ut operis
 “ præisset, committeremus?
 “ Num ministrum, & oblo-
 “ natozem ejusmodi, vel gra-
 “ tis accipere vellemus? E-
 “ nimvero si ne servum qui-
 “ dem intemperantem acce-
 “ pturi simus, qui non operæ
 “ pretium sit cavere ne quis
 “ ipse talis fiat?
 “ 3. Etenim non ita, quem-

admodum avari homines, qui,
 dum aliis pecunias auferunt,
 seipsos videntur collocuple-
 tare, sic & intemperans aliis
 quidem nocet, sibi verò ipsi
 prodest; sed ut alios detri-
 mento adficiat, ita seipsum
 multò magis lædit: si qui-
 dem longè perniciosissimum
 est, non modò domum su-
 am destruere, sed etiam cor-
 pus & animum.

4. Cæterum in consuetu-
 dine familiari quis ejusmodi
 homine delectetur, quem &
 de obsonio, & de vino ma-
 jorem sciat voluptatem ca-
 pere, quàm ex amicis: ma-
 gisque scorta diligere, quàm
 socios? Nonne quemvis ho-
 minem,

Αρά γε ἔχρη πάγια ἄνδρα ἡγησάμενον ἢ Εγκρα-
τειαν δρετῆς εἶναι κρηπίδα, ταύτῃ πρῶτον ἐν τῇ ψυ-
χῇ καλᾶσκιάσας;

ε'. Τίς γὰρ ἄνδρ ταύτης ἢ μάθοι τι ἀν ἀγαθόν, ἢ
μελελήσειεν ἀξιολόγως; Ἡ τίς σὺν ἀν ἢ ἡδοναῖς δε-
λῶν αἰσχροῦς διαβείη ἐπὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν; Εμοὶ
μὲν δοκεῖ νῆ ἢ Ἡραν ἐλευθέρῳ μὲν ἀνδρὶ δίκτον εἶναι,
μὴ τυχεῖν δὲ λυπητῶν, δαλῶντα ἢ ἢ πιαύταις ἡδο-
ναῖς ἐκείδεν τὰς Θεὰς δεσποῶν ἀγαθῶν τυχεῖν· ἔγω
γὰρ ἀν μόνον ὁ πιατὶ σωθείη.

ς'. Τοιαῦτα ἢ λέγων, ἔτι ἐγκρατέστερον τοῖς ἔργοις
ἢ τοῖς λόγοις ἑαυτὸν ἐπεδείκνυεν. Οὐ γὰρ μόνον ἢ δια-
τῆ σώματι ἡδονῶν ἐκράτει, ἀλλὰ καὶ τὴν δια-
τάτῃ νομίζων ἢ τῶν τυχόντων χρημάτων λαμ-
βάνοντα, δεσποῦντα ἑαυτῶν καθιστάναι, καὶ δαλῶντα δε-
λείαν ἐδεμιάς ἤτλον αἰσχροῦ.

Κ Ε Φ,

minem, qui nōrit Tempe-
rantiam virtutis esse funda-
mentum, hanc primū in a-
nimo suo parare decet?

5. Quis enim absque hac
vel recte boni aliquid discat,
vel exercitatione consequa-
tur? Quis voluptatibus ser-
viens non turpiter tum cor-
pore tum animo affectus sit?
Equidem ita profectō statuo,
homini libero optandum ef-
se, ut huiusmodi servum non
consequatur: atque illi, qui
voluptatibus ejusmodi servit,
Deos esse obsecrandos, ut

dominos bonos nansciscatur.
Nam hoc modo tantū vir
talis salvus esse possit.

6. Hæc quū ita diceret,
longè se temperantiorem ip-
sā re, quā oratione, de-
monstrabat. Quippe non so-
lū iis voluptatibus supe-
rior erat, quæ corpore perci-
piuntur: sed etiam ea, quæ
ex opibus. Existimabat e-
nim, illum, qui abs quovis
pecuniam acciperet, domi-
num sibi constituere, ac ser-
vitutem servire quāvis aliā
turpiorem.

CA P.

Κ Ε Φ. ς.

ΑΞΙΟΝ δ' αὐτὸς καὶ ἂν πρὸς Ἀντιφῶντα τὸ σοφιστὴν διελέχθῃ, μὴ ἀφελιπεῖν. Ο ὦν Ἀντιφῶν ποτὶ βυλόμην τὰς συνουσιασὰς αὐτὸς παρελέσθ', προσελθὼν τῷ Σωκράτῃ, παρόντων αὐτῶν, ἐλεξε τάδε.

Β'. Ω Σώκρατες, ἐγὼ μὲν ὅμῳ τὰς φιλοσοφῶντας εὐδαιμονιστέρας χρεῖναι γίγνεσθαι· σὺ δέ μοι δοκεῖς τὰναντία τὴν σοφίας δόπολε λαυκέναι. Ζῆς γὰρ ἔτιω, ὥς εἰδ' ἂν εἰς δ' ἄλλ' ὑπὸ διαπότῃ διαβλώμην μείνῃ. Ὡς γὰρ τε ζιτῇ καὶ ποτὰ πίνεις τὰ φανλότατα, καὶ ἱμάτιον ἡμφίεσαι καὶ μόνον φαῦλον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ θύρας τε καὶ χεμῶν· ἀνυπόδητ' τε καὶ ἀχίτων διαβλεῖς.

Γ'. Καὶ μὲν χρήματά γε καὶ λαμβάνεις, καὶ καλῶς κηλόμενος ὀφραίνει, καὶ κεκλημμένος ἐλθθερωτέρον τε καὶ ἥδιον πρὸς ζῆν. Εἰ γὰρ, ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων ἐργῶν οἱ διδάσκαλοι

τὰς

C A P. VI.

FUERIT autem operæ pretium, ne illa quidem præteriri, quæ cum Antiphonte Sapientiæ Professore differuit. Antipho enim, quum aliquando familiares Socratis ab eo vellet abducere, ad Socratem accedens, ipsis etiam præsentibus, hæc usus est oratione.

2. Arbitrabar ego, Socrates, eos, qui philosopharentur, feliciores fieri oportere: at tu mihi videris contrariâ quâdam ratione fru-

ctum ex sapientiâ tuâ percepisse. Sic enim vivis, quo pacto si vel quivis servus sub domino visitaret, non maneret. " Uteris cibo potuque vilissimo, neque tantum veste vili, sed eadem quoque per æstatem & hyemem indueris, & semper calceis tunicâque cares.

3. " Præterea pecuniam non accipis, quæ & comparantibus est voluptati, & iis qui jam comparant, liberalius jucundiusque vivendi causam præbet. Quamobrem, si, quemadmodum reliquorum studiorum magistri discipulos suos

τὰς μαθητὰς μιμητὰς ἐαυτῶν δοποδεικνύουσιν, ἔγωγε σὺ τὰς συνόνας ἀληθείας, νόμιζε κακοδαιμονίας διδάσκαλον εἶναι.

δ. Καὶ ὁ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπεν· δοκεῖς μοι, (ἐφη) ὦ Ἀντιφῶν, ὑπειληφέναι με ἔγως ἀνιστῶς ζῆν, ὥστε πέπυσμαι σὲ μᾶλλον δοποθανεῖν ἢ ἐλέαξ, ἢ ζῆν ὡς περ ἐγώ. Ἰθι ἔν ὅπισκεψώμεθα, τί χαλεπὸν ἡδῆσαι ἔμῳ βίῃ.

ε. Πότερον, ὅτι πῶς μὲν λαμβάνουσιν δαγύριον ἀναγκαῖον ἐστὶν ἀπεργάζεσθαι τῆτο, ἐφ' ᾧ ἂν μισθὸν λαμβάνουσιν· ἐμοὶ δὲ μὴ λαμβάνοντι ἐκ ἀνάγκης ἀγαλῶεσθαι ᾧ ἂν μὴ βέλωμαι; Ἡ δὲ διαίαν μὲ φαυλίζεις, ὥς ἦτον μὲν ὑγιεινὰ ἐσθίουσιν ἐμῷ ἢ σὺ, ἦτον δὲ ἰσχυρὴν παρέχουσα; Ἡ ὥς χαλεπώτερα πορίσασθαι τὰ ἐμὰ διαίτημαλα τῶν σῶν, ἀλλὰ τὸ σπανιώτερά τε καὶ πολυτελέστερα εἶναι; Ἡ ὥς ἡδῶ σοι, ἢ σὺ πρᾶσσεσθαι, ἢ ἡ ἐμοὶ λέγω; Οὐκ οἶδ', ὅτι ὁ μὲν ἡδῶ ἐσθίων, ἡκιστα ὄψιν δαῖται· ὁ δὲ ἡδῶ πίνων, ἡκιστα τὴν μὴ παρόντων ὅπισθε μεῖ ποτὲ;

ς. Τὰ

“ suos imitatores sui effici-
“ unt, tales tu quoque fami-
“ liares tuos reddes: putare
“ debes, infelicitatis te ma-
“ gistrum esse.

4. “ Ad ea Socrates, suspi-
“ cari mihi videris, inquit,
“ Antipho, tam ærumnosam
“ me vitam degere, ut equi-
“ dem persuasus sim, malle
“ te mori, quàm meo more
“ vivere. Age igitur, dispi-
“ ciamus quid in meâ vitâ a-
“ cerbi deprehenderis.

5. “ An quod necesse sit,
“ eos, qui pecuniam accipi-
“ unt, hoc ipsum præstare,
“ cujus causâ mercedem ac-
“ cipiunt; quum mihi mer-
“ cedem nullam accipienti

“ necesse non sit ad eum dis-
“ ferere, quem nolim? An
“ vilem victum esse meum
“ putas, qui minùs salubribus
“ vescar, ac tu, quæque mi-
“ nus roboris suppeditent?
“ An quod ea comparatu dif-
“ ficiliora putas esse, quibus
“ ego vescor, quàm quibus
“ tu vesceris; quod & rario-
“ ra sunt, & majoris pretii:
“ An ea, quæ tu paras, tibi
“ jucundiora, esse dicam,
“ quàm mihi? Num igno-
“ ras, quod qui suavissimè
“ vescitur, minimè indigeat
“ obsonio? Qui summâ cum
“ voluptate bibit, minimè
“ potum absentem delide-
“ rat?

6. “ Vestes

5. Τὰ γε μὴν ἱμάτια οἶδ' ὅτι οἱ μεταβαλλόμενοι, ψύχες καὶ θάλπες ἐνεκα μεταβάλλον, καὶ ὑποδήματα ὑποδύν, ὅπως μὴ διὰ τὰ λυπῆνα τῆς πόδας κωλύων πορεύεσθαι· ἤδη ἔν ποτε ἦσθε ἐμὲ ἢ διὰ ψυχῆ μαλλόν τε ἔνδον μύοντα, ἢ διὰ θάλπῃ μαχόμερον τῷ περὶ ζωῆς, ἢ διὰ τὸ ἀλγεῖν τῆς πόδας ἐβαδίζοντα, ὅπως ἂν βέλομαι;

Ζ'. Οὐκ οἶδ', ὅτι οἱ φύσει ἀσθενέστατοι τῷ σώματι, μελέησαντες, τῇ ἰσχυροτάτων ἀμελησάντων κρείττες τε γίνωνται πρὸς τὰ μελεῖν, καὶ ῥᾶον αὐτὰ φέρουσιν; Ἐμὲ δ' ἄρα ἔκ οἷσι τῷ σώματι αἰεὶ τὰ ζωηυγχεύοντα μελεῖν καλερεῖν, πάντα ῥᾶον φέρειν σὺ μὴ μελεῖν;

Η'. Τῷ δ' μὴ δυνάσκειν γαστρί, μηδὲ ὕπνῳ, καὶ λαλῆναι, οἷσι τι ἄλλο αἰτιώτερον εἶναι, ἢ τὸ ἕτερον ἔχειν τῶν ἡδίων, ἃ ἐμόνον ἐν χρεῖα ὄντα ὀφραίνει, ἀλλὰ καὶ ἐλπίδας παρέχοντα ὠφελήσκειν αἰεὶ; Καὶ μὴν τῷ γε οἶδα, ὅτι οἱ μὲν οἰόμενοι μηδὲν εὖ πράττειν ὅσα ὀφραίνονται.

6. " Vestes quidem qui commutant, frigoris eas æstusque causâ commutare nōstī, & calceis pedes mutant, ne propter illa, quæ pedes lædunt, iter facere prohibeantur. Tu verò an unquam sensisti me vel propter frigus magis domi manere, vel propter æstum cum aliquo de umbrâ pugnare, vel propter pedum dolorem non pergere, quo velim?

7. " An nescis, eos qui à naturâ sunt corporibus maxime imbecillis præditi, posteaquam se exercuerint, in iis ad quæ se exercuerint, robustissimos quosque, qui exercitationes neglexe-

" rint, ita superare, ut ea facilius ferant? Me verò non putas corpus meum exercendo consuefacere, ut, quæcunque semper acciderint, patienter ferat; ideoque cuncta me facilius perferre, quàm te, qui te non exerces?

8. " An verò causam tu aliam veriore esse putas, quòd gulæ, somno, lasciviæ non servio; quàm quòd his illa quædam habeo suaviora, quæ non solum in necessitate constitutum exhilarant, verum etiam hoc ipso, quòd commodi perpetui spem faciant? Præterea scis, eos homines qui nihil prosperè sibi successu-

rum

θείς· ἢ τὸ μὲν θεῖον, κράτιστον, τὸ δὲ ἐγγυτάτω τῷ θεῷ, ἐγγυτάτω τῷ κράτιστῳ.

ια'. Πάλιν δὲ πρὸς τὸν Ἀντιφῶν ἀναλεγόμενος τῷ Σωκράτῃ εἶπεν· ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τοι σὲ μὲν δίκαιον νομίζω, σοφὸν δὲ οὐκ ὁπώσιν· δοκεῖς δέ μοι καὶ αὐτὸς τῇ γνώσκῃ. Οὐδένα γὰρ ἔν τῃ ζωῆς ἀρετῇ πρᾶτῃ καὶ τοι τό γε ἱμάτιον, ἢ τὴν οἰκίαν, ἢ ἄλλο τι ὧν κέκλησαι, νομίζων. ἀρετὴν αἰσίων εἶναι, οὐδὲν ἂν μὴ ὅτι προῖκα δοίης, ἀλλ' οὐδ' ἐλαττον τῇ ἀξίας λαβών.

ιβ'. Δῆλον δὲ, ὅτι εἰ ἔστι ζωῆς ἀρετὴ ὥς τις ἀξία εἶναι, καὶ ταύτης ἂν οὐκ ἐλαττον τῇ ἀξίας ἀρετῇ ἐπράτῃ. Δίκαιος μὲν ἔν ἂν εἴη, ὅτι οὐκ ἐξαπατᾷ ὅτι πλεονεξία· σοφὸς δὲ οὐκ ἂν, μηδενὸς γὰρ ἀξία ὅτι σάμηνος.

ιγ'. Οὗτος δὲ Σωκράτης πρὸς ταῦτα εἶπεν· ὦ Ἀντιφῶν, παρ' ἡμῖν νομίζεις, ὅτι ὥραν καὶ τὴν σοφίαν ὁμοίως μὲν καλόν, ὁμοίως δὲ αἰσχρὸν διατίθεσθαι εἶναι· τίς τε οὐκ ὥραν εἰάν μὴ τις ἀρετῇ πωλῇ τῷ βελονομῷ, πόρον αὐτὸν

δοτοκα-

autem divino proximum, id etiam à præstantissimo proximum esse.

11. Rursus idem Antipho differens aliquando cum Socrate, “ Justum equidem, ait, “ esse te judico, mi Socrates, verum ne tantillum quidem sapientem: quod etiam ipse mihi non videris ignorare. Nam à nemine mercedem exiges eo nomine quoddam tecum versetur. Atqui si vestem, vel domum, vel aliud quiddam, quod in bonis tuis est, pretio dignum esse putares; non dicam gratis, sed ne minori quidem ac-

cepto pretio, quàm quanti ea res esset, dares.

12. “ Itaque patet te, si existimares, ullius esse pretii doctrinam tuam, ex dignitate ejus pecuniam exacturum. Sis ergo sanè justus, quoddam ob avaritiam neminem decipis; nequaquam verò sapiens, quum nullius pretii sint ea, quæ nōsti.

13. Ad ea respondit Socrates: “ Apud nos, Antipho, existimatur eodem modo posse aliquem & formā, & sapientiā, vel honestè, vel turpiter uti. Nam quum aliquis formam pecuniæ cuiusvis prostituit, exoletum

“ ap-

ἀποκαλῶσιν· εἰάν τις, ὃν ἀν γνῶ καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν
ἐρασνῶν ὄντα, τῶτον φίλον ἐαυτῷ ποιῇ), σώφρονα νομί-
ζομεν. καὶ τὴν σοφίαν ὡσαύτως τὰς μὲν δὲ γυρίᾳ τῷ βυλο-
μῶν πωλῶντας, σοφιστὰς, ὥστε πόρνας ἀποκαλῶσιν·
οἷς ἢ ὃν ἀν γνῶ ἄφωτον ὄντα, διδάσκων ὁ, τι ἀν ἔχη
ἀγαθόν, φίλον ποιῇ), τῶτον νομίζομεν, ἀ τῷ καλῷ
καὶ ἀγαθῷ πολίτη προσήκη, ταῦτα ποιεῖν.

ιδ'. Εγὼ δ' ἐν καὶ αὐτῶς, ὦ Ἀντιφῶν, ὥστε ἄλλός
τις ἢ ἱππῶ ἀγαθῷ, ἢ κυνῇ, ἢ ὄρνιθι ἥδε), ἔγωγε ἔτι
μᾶλλον ἡδομαι φίλοις ἀγαθοῖς· καὶ εἰάν τις καλῶ ἀγαθόν,
διδάσκω, καὶ ἄλλοις ζῶντι, παρ' ὧν ἀν ἡγάμαι ὡ-
φελήσεται τι αὐτὸς εἰς δόξαν. Καὶ τὰς θησαυροὺς τῶν
πάλαι σοφῶν ἀνδρῶν, ὅς κεῖνοι κατέλιπον ἐν βιβλίοις
γεγραμμένους, ἀνετίθω, καὶ σὺ πῶς φίλοις διέρχομαι
καὶ ἀν τι ὁρῶμεν ἀγαθόν, ἐκλεγόμεθα· ἔμεγα νομίζο-
μεν κέρδιον, εἰάν ἀλλήλοις φίλοι γινώμεθα. Εμοὶ μὲν
δὴ

“ appellant: eum verò, qui,
“ quemcunque intellexerit
“ rerum honestarum & bo-
“ narum amatorem esse, a-
“ micum sibi adjungit, à
“ modestiā non alienum du-
“ cimus. Itidem qui sapien-
“ tiam pro pecuniā cuivis
“ prostituunt, sophistas, qua-
“ si quædam scorta, vocant:
“ quicumq; vero, illum, quem
“ egregiā præditum esse in-
“ dole animadvertat, quic-
“ quid boni scit, docet, ut a-
“ micum eum faciat; hunc
“ facere putamus, quod ci-
“ vem honestum ac probum
“ decet.

14. “ Quamobrem & ego,
“ mi Antipho, perinde atque

“ alius quispiam vel equo
“ bono, vel cane, vel ave
“ delectatur, sic majorem ex
“ bonis amicis voluptatem
“ capio, eosque, siquid habeo
“ boni, doceo, atque aliis
“ commendo, à quibus non
“ nihil eos habituros adju-
“ menti ad virtutem arbitror.
“ Præterea thesauros prisco-
“ rum sapientum, quos illi
“ literis mandatos nobis re-
“ liquerunt, unā cum amicis
“ revolvens percurro. Quod
“ siquid in eis boni videmus,
“ id seligimus, magnique lu-
“ cri loco ducimus, amici-
“ tiā nos inter nos conjun-
“ gi. Hæc ego de Socrate
“ quum audirem, & ipsum
L 2 bea-

δὴ ταῦτα ἀκούσῃ, ἰδόνει αὐτὸς τε μακάρεσσι εἶναι, καὶ τὰς ἀκούσας ἐπὶ καλοκαγαθίαν ἀγειν.

ιε'. Καὶ πάλιν ποτὲ ὁ Ἀντιφῶντος ἐρομένη αὐτῶν, πῶς ἄλλως μὲν ἡγεῖται πολιτικὰς ποιεῖν, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπράττει τὰ πολιτικά, εἴπερ ἐπίσταται. ποτέρως δ' αὖν, εἶφη, ὦ Ἀντιφῶν, μᾶλλον τὰ πολιτικὰ ἐπράττοιμι; ἢ μόνον αὐτὰ ἐπράττοιμι, ἢ εἰ ἐπιμελοίμην τὰ ὡς πλείους ἱκανὸς εἶναι ἐπράττειν αὐτά;

Κ Ε Φ. ζ'.

ΕΠΗΣΚΕΨΩΜΕΘΑ δ', εἰ καὶ ἀλαζονείας ὑποτρέπων τὰς συνόντας, ὁρετῆς ἐπιμελείας προέτρεπεν. Αἰεὶ γὰρ ἔλεγον, ὡς ὅτε εἴη καλλίων ὁδὸς ἐπὶ σοφείᾳ, ἢ δὲ ἥς αὖν τις ἀγαθὸς τε γένοιτο, καὶ μὴ δοκῇ βέλους. ὅτι δ' ἀληθῆ ἔλεγον, ὥδε ἐδίδασκεν.

β'. Ενθυμώμεθα γὰρ (εἶφη) εἰ τις μὴ ὦν ἀγαθὸς αὐλητῆς, δοκεῖν βέλους, τί αὖν αὐτῷ ποιητέον εἴη. Ἀεὶ καὶ τα

beatum esse arbitrabar, & auditores suos ad honestatem deducere.

C A P. VII.

15. Rursus quum interrogaret Socratem Antipho, quo pacto se alios rerum civilium peritos efficere putaret, quum ipse reipublicæ negotia non attingeret, siquidem ea se posse gerere sciret: " Utro, inquit, modo reipublicæ negotia magis tracto, mi Antipho? an si solus id faciam, an verò si dem operam, ut plurimi ad ea tractanda sint idonei?"

HOC quoque consideramus, an Socrates, dum familiares suos ab ostentatione revocabat, ad virtutis studium impulerit. Semper enim aiebat, viam ad gloriam meliorem nullam esse, quam quæ bonus aliquis esset, ac non videri vellet. Atque hoc ab se verè dici, sic docebat.

2. " Cogitemus enim, aiebat, si quispiam, quum tamen bonus non sit, videri tamen velit; quid ei faciendum sit. Annon imitari

πὸ ἔξω τ' ἐτέρῃ μιμητικῇ τὰς ἀγαθὰς αὐλητάς; καὶ
 πρῶτον μὲν, ὅτι οὐκ εἶναι σφάλη τε καὶ κἀκίλη, καὶ ἀ-
 καλύπτως πολλὰς περὶ αὐτῶν, καὶ τὰτα ταῦτα ποιητῶν.
 ἔπειτα ὅτι οὐκ εἶναι πολλοὶ ἐπαμύνοι, καὶ τὰτα πολλὰς
 ἐπαινέτας ὡρασκιδασέον. Ἀλλὰ μὲν ἔργον γε ἔδα-
 μ' ἡ ληπτεόν, ἢ αὐτὸς ἐλεγχθήσε', γελῶν δ' αὖ, καὶ ὁ
 μόνον αὐλητὴς κακός, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώπων ἀλαζών. Καὶ
 ταὶ πολλὰ μὲν δαπανῶν, μηδὲν δ' ὠφελύμεν, πρὸς
 ἢ τέτοις κακοδοξῶν, πῶς οὐκ ὀπιπένως τε, καὶ αὐτοῖς
 λῶς, καὶ κατὰβλάσας βιάσας);

γ'. Ὡσαύτως εἴτις βέλοιο στρατηγὸς ἀγαθός, μὴ ἂν,
 φαίνεσθαι, ἢ κυβερνήτης, ἐννοῶμεν τί ἂν συμβαίνοι. Ἀρ'
 ἔκ' ἂν, εἰ μὲν ὀπισθυμῶν τῷ δοκεῖν ἰκανὸς εἶναι ταῦτα
 πράττειν, μὴ διώκειτο πείθειν, ταύτη λυπηρόν; εἰ δ' ὡς
 σεν, ἔτι ἀθλιώτερον. δῆλον γάρ, ὅτι κυβερνᾶν τε καὶ αἰσα-
 θεῖς ὁ μὴ ὀπισθ' αὐτῶν, ἢ στρατηγεῖν, ἀπολέσεν ἂν ὅς
 ἦκιστα βέλοιο, καὶ αὐτὸς αἰσχροῦς τε καὶ κακῶς ἀπαλλά-
 ξεν.

δ'. Ὡσαύ-

"tari bonos tibicines debet in
 "iis quæ extra artem posita
 "sunt? Ac primum quidem,
 "quum illi instrumenta pul-
 "chra habeant, multosq; pe-
 "dissequos secum ducant, e-
 "tiam ipsi hoc faciundum.
 "Deinde quum multi eos
 "laudent, etiam huic opera
 "danda, ut multos sui lau-
 "datores paret. Verum, ne
 "rem ipsam alicubi aggredi-
 "atur, cavendum erit; ne
 "mox deprehendatur esse ri-
 "diculus homo, ac non mo-
 "do tibicen malus, sed etiam
 "ostentator. At verò si sum-
 "ptus magnos faciat, & uti-
 "litatem capiat nullam, ac
 "præterea ignominie notam
 "incurrat, qui non & ærum-

"nosè, & inutiliter, & ridi-
 "culè vivet?
 "3. "Eodem modo si quis,
 "quum neutrum sit, vel bo-
 "nus imperator, vel guber-
 "nator videri vult; quid e-
 "venturum sit, cogitemus.
 "Annon molestè ipsi acci-
 "det, si, quum cupiat videri
 "ad hæc perficienda idone-
 "us, aliis id persuadere non
 "possit? Ac si maximè per-
 "suaserit, multò miserius
 "est, quòd imperitus ad gu-
 "bernandi, & ad imperato-
 "rium munus delectus, pa-
 "lâm eos, quos minimè vel-
 "let, propè det exitio, atque
 "ipse turpiter & sædè ab in-
 "cepto desistat.

4. Eo-

78 ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝ.

δ'. Ωσαύτως ἢ καὶ τὸ πλεόνιον, καὶ τὸ ἀνδρείον, καὶ τὸ ἰσχυρὸν μὴ ὄντα δοκεῖν, ἀλυσιελὲς ἀπέφαινε· προσάττεαθ' ὅτ' αὐτοῖς ἔφη μείζω, ἢ καὶ δυνάμιν, καὶ μὴ δυνάμεις ταῦτα ποιεῖν, δοκῶντας ἱκανὰς εἶναι, συγγνώμης οὐκ ἂν τυγχάνειν.

ε'. Απαλειῶνα δ' ἐκάλει τὸ ἐ μικρὸν μὲν, καὶ δ' ἔτις δ' ἐγγύρονον, ἢ σκεῖτο πρὸς τὰ πειθοῖ λαβὼν δόποσέροισι, πολὺ ἢ μέγιστον, ὅστις μηδενὸς ἄξιον ὦν ἐξηπατήκει, πείθων ὡς ἱκανὸς εἶη τὸ πόλεως ἡγεῖσθαι. Ἐμοὶ μὲν ἐδοκεῖ καὶ τὰ ἀλαζονείας δόποσέροισι τὰς σωόντας, τιὰδε ἀλεγομένη.

Ξ Ε Ν Ο.

4. Eodem modo non expedire pronuntiabat, si quis vel opulentus, vel fortis, vel robustus esse videretur, qui non esset. Nam his aiebat imperari majora ipsorum viribus, quumque præstare illa deinde non possint, quæ posse videbantur; veniam minimè consequi.

5. Impostorem appellabat, non aliquem minorum quasi

gentium, neque qui pecuniā, vel suppellectilem ab aliquo persuaso accipiens, hanc eum spoliaret: sed longè maximum, qui nullius hominis pretii fefellisset alios, persuasos abs se, quod idoneus esset ad civitatis administrationem. Quæ ita differens, mihi quidem videbatur familiares suos etiam ab ostentatione revocare.

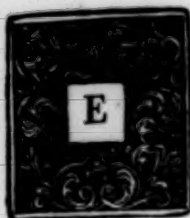
X Ε Ν Ο.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ

Βιβλίον Δεύτερον.

Κ Ε Φ. α.

ΕΔΟΚΕΙ δέ μοι καὶ πιαῦτα λέγων προτρέ-
πειν τὰς σωόντας ἀσκεῖν ἐγκράτειαν πρὸς
Πιθυμίαν βρωτῶ, καὶ ποτῶ, καὶ λαγνείας,
καὶ ὕπνου, καὶ ῥίγους, καὶ θάλπας, καὶ πόνου.
Γινῶς δέ τινα τῶ σωόντων ἀχλαστοτέρως
ἔχοντα πρὸς τὰ πιαῦτα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Ἀρίστιππε,
εἰ δέοι σε παιδεύειν ὡς ἀχλαβόνηα δύο τῶ νέων, τὸ μὲν,
ὅπως ἱκανὸς ἔσαι ἄρχειν, τὸ δὲ, ὅπως μὴ ἀνῆμποιήσῃ
δρῶν, πῶς ἂν ἑκάτερον παιδεύοις; βέλει σκοπῶμεν
δρῶν ἀμφοῖν

XENOPHONTIS MEMORABILIMUM

Liber Secundus.

C A P. I.

VIDEATUR etiam mihi familiares suos ad exercendam tolerantiam in cibi, potus, lasciviæ, somni appetitu; itemque ad tolerantiam frigoris, æstus, laboris, impellere, quoties hujusmodi diceret. Quippe quum de familiaribus quendam in his intemperantiùs se gerere accepisset: Dic mihi, ait, Aristippe, si te duos adolescentes tibi traditos instituire oporteat; alterum, ut ad imperandum sit idoneus, alterum ut imperare nunquam cupiat; quo pacto utrumque institueres? Vis hæc de re discipiamus

δέξάμενοι ἀπὸ τῆ τροφῆς, ὥσπερ ἀπὸ τῆ σιτίων; Καὶ ὁ Ἀριστιππὸς ἔφη, δοκεῖ γὰρ μοι ἡ τροφή δέχηται εἶναι· εἴθε γὰρ ζῶν τ' ἂν τις, εἰ μὴ τρέφοιτο.

Β. Οὐκ ἔστιν ὁ μὲν βέλεια σίτη ἀπείρα, ὅταν ὥρῃ ἡκῃ, ἀμφοτέροις εἰκὸς πᾶσι γίγνεσθαι; Εἰκὸς γὰρ, ἔφη. Τὸ ἔν προαιρεῖσθαι τὸ κατεπεῖγον μᾶλλον πράττειν, ἢ τῇ γαστρὶ χαρίζεσθαι, πότερον ἂν αὐτῶν ἐθίζοιμεν; Τὸν εἰς τὸ ἀρχεῖν (ἔφη) νῆ Δία παιδευόμενον· ὅπως μὴ τὰ τῆ πόλεως ἀπραγία γίγνηται πᾶσι τ' ἐκείνῃ δέχεσθαι. Οὐκ ἔστιν (ἔφη) καὶ ὅταν πεινῶν βέλων, τὸ διώσθαι διψῶντα ἀνίχεσθαι τῷ αὐτῷ προδετέον; Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη.

Γ. Τὸ ὅτι ὕπνῳ ἐγκρατὴ εἶναι, ὥς διώσθαι καὶ οἷον καίμηναι, καὶ πρὸς ἀναλίσσειν, καὶ ἀγρυπνήσαι, εἴτι δέοι, πότερον ἂν προδείημεν; Καὶ τῷτο (ἔφη) τῷ αὐτῷ. Τί γὰρ (ἔφη) τὸ ἀφροδισίων ἐγκρατὴ εἶναι, ὥς μὴ διὰ ταῦτα κωλύεσθαι πράττειν εἴτι δέοι; Καὶ τῷτο (ἔφη) τῷ αὐτῷ. Τί δέ; τὸ μὴ φεύγειν τὰς πόλεις, ἀλλὰ ἐθελονήην ὑπομένειν, πότερον

spiciamus ita, ut ab educatione, tanquam ab ipsis elementis, ordiamur? Cui Aristippus, Nimirum mihi videtur, ait, educationem esse rei principium. Nam ne quidem quis vixerit, si nutriendo non educetur.

2. Ergo consentaneum est, utrisque accidere, ut, ubi tempus adest, cibum sumere velint? Est hoc sane consentaneum, ait Aristippus. Utrum igitur horum consuefacere possimus, ut potius eligat confectionem rei necessariae atque urgentis, quam gratificationem, quae gulae fit? Eum profecto, inquit Aristippus, qui ad imperam-

dum instituitur; ne, ipso gerente imperium, negotia civitatis haud expediantur. Ergo, subiecit Socrates, etiam quum bibere volent, eidem hoc imponendum, ut sitim perferre possit? Omnino verò, ait.

3. At in somno capiendum temperantem esse, ut & serò quieti se dare possit, & primo diluculo surgere, & vigilare, si poscat usus, atri dabimus? Etiam hoc eidem, ait. Quid verò, inquit, veneris in rebus continentem esse, ut per eas non impediatur, quod minus id agat, quod opus sit? Etiam hoc eidem, inquit. Quid autem? labores non fugere, sed sponte

ποτέρω ἂν προαδείημι; Καὶ τῷτο (ἔφη) τῷ ἄρχῃ παι-
δομαρτυρῶ. Τί γ', πὸ μαθεῖν, ἔστι θηλήδειον ἐστὶ μάθημα
πρὸς τὸ κρατεῖν τῶ ἀντιπάλων, ποτέρω ἂν προσεῖναι μάλ-
λον πρέποι; Πολὺ νῆ Δί (ἔφη) τῷ ἄρχῃ παιδομαρτυρῶ.
καὶ γὰρ καὶ τῶ ἄλλων ἔδεν ὅφελ' ἄνδ' τῶ ποιῶτων μαθη-
μάτων.

δ'. Οὐκ ἔν' ὅ ἔτω πεπαιδευμέν' ἦτον ἂν δοκεῖ σοι
ὑπὸ τῶ ἀντιπάλων, ἢ τὰ λοιπὰ ζῶα, αἰλίσκεσθαι; τῶ-
των γὰρ δήπερ τὰ μὲν γαστρὶ δελεάζονται, καὶ μάλα ἔνια
δυσωπόμενα, ὅμως τῇ θηθυμῖα τῶ φαγεῖν ἀγόμενα
πρὸς τὸ δέλεαρ, αἰλίσκε'. τὰ γ' ὅπως ἐνεδρεύει'. Πά-
νυ μὲν ἔν, ἔφη. Οὐκ ἔν καὶ ἄλλα ὑπὸ λαλῆείας, οἷον
οἷτε ὄρτυγες καὶ οἱ περδικες, πρὸς τὸ τῶ θηλείας φωνῇ
τῇ θηθυμῖα καὶ τῇ ἐλπίδι τῶ ἀφροδισίων φερόμενοι, καὶ
ἐξισάμενοι τῶ τὰ δεινὰ ἀναλογίζεσθαι, ποῖς θηράτοισι
ἐμπίπῃσι; Σωέφη καὶ ταῦτα.

ε'. Οὐκ ἔν δοκεῖ σοι αἰσχρὸν εἶναι ἀνθρώπῳ ταυτὰ πά-
ρχῃ ἀφρονεσάτοισι τῶ θηρίων; Ὡστερ οἱ μοιχοὶ εἰσέρχον'
εις

sponte suâ perferre, utri ad-
tribuemus? Hoc i idem illi,
ait, qui ad imperandum insti-
tuitur. Quid? Siqua disci-
plina sit ad hoc idonea, ut ad-
versariis superior aliquis eva-
dat, utri ea magis convenit?
Multis profectò, ait, modis ei,
qui ad gubernationem educa-
tur. Nam neque aliarum re-
rum usus ullus est, absque hu-
jusmodi disciplinis.

4. Ergo qui sic institutus
est, minus tibi videtur ab ad-
versariis posse capi, quàm a-
nimalia cætera? quorum sci-
licet quædam à gulâ inescan-
ta, tametsi valde timida sint,

nihilominus vescendi cupidi-
tate ad escam ducta capiun-
tur: aliis per potum insidiæ
struuntur. Prorsus ita est,
inquit. Itaque alia præ la-
sciviâ, quorum in numero
sunt Coturnices ac Perdices,
ad femellæ vocem, cupidita-
te speque rei veneræ, agita-
ta, & omisâ cogitatione de
periculis, in castes incidunt.
Quum his etiam fuisset assen-
sus:

5. Ergo tibi turpe homini
videtur, inquit, si idem ac-
cidat ei, quod animalibus
imprudentissimis? Sicut ipsi-
met adulteri carceres adeunt,

M

quum

εἰς τὰς εἰρήλας, εἰδότες ὅτι κίνδυνος τῷ μοιχᾶσθαι ἂν τι
ὁ νόμος ἀπειλεῖ παθεῖν, καὶ ἐνεδραβῆναι, καὶ ληφθῆναι
υἱοδολῆναι καὶ τηλικύτων μὲν ἑπικειμένων τῷ μοιχᾶσθαι
κακῶν τε καὶ αἰσχυρῶν, ὄντων δὲ πολλῶν τῷ ἀπολυσθέντων δὲ
τῷ ἀφροδισίων ἑπιθυμίας, ἐλαύνει ὅμως εἰς τὰ ἑπικί-
δνω φέρεσθαι. Ἀρ' οὐκ ἤδη τῷ παντάπασιν κακοδαίμο-
νῶν τὸς ἐστὶ; Εἰμοί γε δοκεῖ, ἔφη.

ε'. Τὸ δὲ εἶναι μὲν ἀναγκασιότατος πλείστας πράξεις
τοῖς ἀνθρώποις ἐν ὑπαίθρῳ, (οἷον τὰς τε πολεμικάς, καὶ
τὰς γεωργικάς, καὶ τὰς ἄλλων καὶ τὰς ἐλαχίστας) τῶν δὲ
πολλὰς ἀγυμνάσας ἔχειν πρὸς τὴν ψύχην, καὶ πρὸς θάλα-
πην, καὶ δοκεῖ σοι πολλὴ ἀμέλεια εἶναι; Σωέφη ἐστὶ τῷ
το. Οὐκ ἔν δοκεῖ σοι τὸ μέλλοντα ἄρχειν ἀσκεῖν δεῖν καὶ
ταῦτα διπλῶς φέρειν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

ζ'. Οὐκ ἔν εἰ τῶν ἐγκρατεῖς τῶν ἀπάντων εἰς τῶν
δουλικῶν τάττομαι, τῶν ἀδυνατῶν ταῦτα ποιεῖν εἰς τῶν
μηδ' ἀνιπποισαμένων δ' ἄρχειν τάττομαι; Σωέφη ἐστὶ τῷ
Τί οὖν; ἐπειδὴ καὶ τῶν ἐκατέρω δ' φύλας τὸ τάξιν οἶδα,

quum sciant & periculum ea
perpetiendi, quæ lex minita-
tur, adulterium committenti
propositum esse, & insidias
strui, & capium contumeliis
affici. Tanta quum adultero
mala, quum dedecora tanta
immineant, multa que sint,
quæ à rerum venerarum cu-
piditate liberare possint; ni-
hilominus adulter in pericula
præceps fertur. Annon igitur
hoc omnino hominis est
à malo genio perciti? Ita mi-
hi videtur, ait.

6. Jam quum plurimæ sint
maximæque necessariæ res sub
dio peragenda hominibus, cu-
jus generis sunt res bellicæ,

agricolarum, aliæque non pau-
cæ; multos interim ad frigo-
ra & æstus exercitos non esse,
non tibi magna esse videtur
desidia? Hic etiam quum af-
fensus esset Aristippus: Ergo
tibi videtur, inquit Socrates,
exercendus is, qui velit im-
perare, ut haud difficulter hæc
quoque toleret? Omnino, ait.

7. Ergo si homines horum
omnium tolerantes, eorum in
numerum referemus, qui ad
imperandum comparati sunt,
nonne illos, qui hæc præstare
non possunt, ad eorum ordi-
nem referemus, qui de capessendo
imperio ne cogitari
quidem sint? Hoc etiam con-
cessit

ἤδη ποτ' ἐπεσκέψω εἰς πόλιν τὴν τάξεων τέτων σαυτὸν
δικαίως ἂν τάττοις; Εγὼ γ', εἶφη ὁ Ἀρίστιππος· καὶ ἔδα-
μῶς γε τάττω ἑμαυτὸν εἰς τὴν ἄρχην βελομήδων τάξιν.

γ'. Καὶ ᾧ πάνυ μοι δοκεῖ ἀφρονέειν ἄνθρωπος εἶναι τὸ,
μεγάλῃ ἐρίᾳ ὄντι τὴν ἑαυτοῦ τὰ δέοντα ᾧ διασκηδάζειν,
μὴ δεῖν τὴν πόλιν, ἀλλὰ προσαναθέσθαι τὸ καὶ τοῖς ἄλλοις
πολίταις ὧν δέον ᾧ πορίζειν· καὶ ἑαυτὸν μὴ πολλὰ ὧν βέ-
λεται ἐλλείπειν, τὴν δὲ πόλιν Προεσῶτα, εἰ μὴ πάντα
ὅσα ἡ πόλις βέλεται καθαπράττειν, τέταρτον δὲ κίλιν ὑπέχειν,
τὴν πόλιν ὡς καὶ πολλὰ ἀφροσύνη ἐστὶ;

δ'. Καὶ ᾧ ἀξιῶσιν αἱ πόλεις τοῖς Ἀρχασι, ὥστε ἐ-
γὼ πῶς οἰκέταις, χρῆσθαι· ἐγὼ τε ᾧ ἀξιῶ τὴν Δεράπον-
τας ἐμοὶ μὴ ἀφθονα τὰ ὀπλήδεια ᾧ διασκηδάζειν, αὐ-
τὴν δὲ μηδενὶς τέτων ἀπλεῖσθαι· αἵτε πόλεις οἷον χρῆναι
τὴν Ἀρχοντίας ἑαυταῖς μὴ ὡς πλείστα ἀγαθὰ πορίζειν,
αὐτὴν δὲ πάντων τέτων ἀπέχεσθαι. Εγὼ δὲ τὴν πόλιν βε-
λομήδης πολλὰ πρᾶγματα ἔχειν, αὐτοῖς τε καὶ ἄλλοις
παρέχειν,

cessit Aristippus. Quid igitur? quandoquidem utriusque generis ordinem nōsti, jamne aliquando considerāsti, utrū ad ordinem horum meritō teipsum referre possis? Verò, inquit Aristippus. Quippe nequaquam eorum in ordinem me refero, qui imperare volunt.

8 Etenim hominis planē fatui esse mihi videtur, non eo contentum esse, ut sibi ipsi necessaria comparet, quod quidem magnum quiddam est: sed hoc etiam addere, ut aliis præterea civibus ea suppeditet, quibus indigeant: eundem multis egere, quæ cupiat aliquis, ac principem in

civitate locum obtinentem, si non omnia perficiat, quæ civitas velit, cœnæ subiectum esse; non hoc ingens est amentia?

9. Nam civitates æquum censent, ut perinde Magistratibus ipsæ suis, atque ego mancipiis meis, utantur. Nam & ego æquum esse censeo, ut famuli mihi quidem abundē magnam rerum necessariarum copiam parent, ipsi verò nihil horum attingant: & civitates, ut ita se magistratus erga ipsas gerant, volunt; quo maximam eis bonorum copiam comparent, à quibus tamen ipsi prorsus abstineant. Quapropter equidem eos qui

παρέχειν, ἔτως ἂν παιδοῦσας εἰς τὰς δέχικας κατα-
στήσαιμι ἐμαυτὸν πόινω τάττω εἰς τὰς βαλομένης ἢ ῥα-
σά τε καὶ ἡδίστα βιοῦσιν.

ί'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· βέλτε ἔν καὶ τῷ σκεψώμεθα,
πότερον ζῶσιν ἡδίων οἱ Ἀρχοντες ἢ δέχομενοι; Πάνυ μὲν
ἔν, ἔφη. Πρῶτον μὲν πόινω τ' ἐθνῶν, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἐν
μὲν τῇ Ἀσίᾳ Πέρται μὲν ἄρχουσιν, ἄρχοντες ὅτι Σύροι, καὶ
Φρύγες, καὶ Λύδοι· ἐν ὅτῃ τῇ Εὐρώπῃ, Σκύθαι μὲν ἄρχουσι,
Μαυῶντες ὅτι ἄρχοντες· ἐν ὅτῃ τῇ Λιβύῃ, Καρχηδόνιοι μὲν ἄρ-
χουσι, Λίβυες ὅτι ἄρχοντες· τῶντων ἔν ποτέρως ἡδίων οἱ
ζῇν; Ἡ τ' Ἑλλήνων (ἐν οἷς καὶ αὐτὸς εἶ) πότεροί σοι δε-
κῶσιν ἡδίων, οἱ κρατῶντες ἢ οἱ κατ' ἐμῶν, ζῇν;

ια'. Ἀλλ' ἐγὼ τοι (ἔφη Ἀρίστιππος) ἔδδ' εἰς τ' δε-
λείαν αὖ ἐμαυτὸν τάττω· ἀλλ' ἵνα τίς μοι δοκῇ μέση
τῶντων ὁδός, ἣν περῶμαι βαδίζειν, ἔτε δι' δέχης, ἔτε
διὰ δαλείας, ἀλλὰ δι' ἐλευθερίας, ἥπερ μάλιστα πρὸς
δαιμονίαν ἄγει.

ιβ'. Ἀλλ'

magnam velint negotiorum
habere copiam, eaque tum si-
bi tum aliis exhibere, sic insti-
tutos eorum in numerum re-
feram, qui ad imperandum i-
donei sunt: me verò inter il-
los collocabo, qui quàm fa-
cillimè suavissimèque vivere
cupiunt.

10. Tum Socrates: Vis er-
go, inquit, hoc etiam confi-
deremus, iine suavius vivant,
qui sunt cum potestate; an
qui aliorum imperio subiecti
sunt? Placet omnino, ait. Pri-
mum igitur ex iis nationibus,
quæ nobis cognitæ sunt, in
Asiâ Persæ imperant; Syri
verò, ac Phryges, ac Lydi, eo-
rum imperio subiecti sunt: in

Europâ penes Scythas est im-
perium, Mæotæ parent: in
Libyâ, Carthaginenses domi-
nantur, Libyes obtemperant.
Horum igitur utros vivere
jucundiùs arbitraris? Vel in-
ter Græcos, in quibus es tu
quoque, utri jucundiùs tibi
videntur vivere; iine qui re-
rum potiuntur, an qui aliis
subiecti sunt?

11. Ego verò, subiecit Aristip-
pus, ne servorum quidem in
ordinem me refero: sed esse
mihi videtur via quædam in-
ter hæc media, quâ equidem
incedere conor, neque per im-
perium, neque per servitutem;
sed per libertatem, quæ ma-
ximè ad beatitatem ducit.

12. Epim-

ιβ'. Αλλ' εἰ μὴ τοι (ἔφη ὁ Σωκράτης) ὥσπερ ἔτε δι' ἀρχῆς, ἔτε διὰ δευτείας ἢ οὐδὲς αὕτη φέρεται, ἔτω μὴδὲ δι' ἀνθρώπων, ἴσως ἂν τι λέγοις· εἰ μὴ τοι ἐν ἀνθρώποις ὧν μήτε ἀρχεῖν ἀξιώσης, μήτε ἀρχεῖσθαι, μήτε τῶν Ἀρχόντων ἐκὼν φεραπείσης, οἶμαί σε ὁρᾶν, ὥς ἐπείσαν) οἱ κρείττονες τῶν ἡττοῦν, καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ κλαίοντες καθισάντες, δέλοισι χεῖρας.

ιγ'. Ἡ λανθάνουσί σε οἱ, ἄλλων πειράων ἐφύλασσάντων, τὸν τε σῆτον τέμνοντες, καὶ δενδροκοπῶντες, ἐπ' ἀνὰ τρόπον πολιορκῶντες τῶν ἡττοῦν καὶ μὴ θέλοντας φεραπείειν, ἕως ἂν πείσωσιν ἐλέειν δαλῶν, ἀντὶ τῆς πολυμεινίας τοῖς κρείττοσι; Καὶ ἰδίᾳ αὖ οἱ ἀνδρεῖοι ἐδυνατοῖ τῶν ἀνάνδρων καὶ ἀδυνατῶν οὐκ οἶδα ὅτι καταδωλυσάμενοι καρπῶν); Αλλ' ἐγὼ τοι, (ἔφη) ἵνα μὴ πάσχω ταῦτα, εἴδ' εἰς πολυτείαν ἐμαυτὸν κατακλείω, ἀλλὰ ξένος πανταχῶς εἰμι.

ιδ'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· τῶν μὴ τοι ἤδη λέγεις δεινὸν πάλαισμα. Τῶν γὰρ ξένων, ἐξ ὧν ὁ, τε Σίννις, καὶ ὁ Σκείρων,

12. Enimverò, subjecit Socrates, si hæc via non etiam per homines duceret, quemadmodum neque per imperium neque servitutem tendit; fortasse quid diceret. Verum si esse inter homines vis, ac neque imperare, neque imperio subesse, neque magistratus sponte colere: videre te arbitror, scire superiores, quo pacto inferiores tum publicè tum privatim, ad ejulationem usque multatos, servorum loco habeant.

13. An ignoras, aliis sementem facientibus, arboresque ferentibus, quosdam esse, qui & fruges rescant, & arbores cædunt, omnibusque

modis inferiores, seque colere nolentes, oppugnant; donec illos ed deducant, ut servire, quàm bellum adversus potentiores gerere, malint? An etiam privatim nescis viros fortes ac potentes in servitutem imbelles effeminatosque redigere, ac fructum ex eis percipere? “Ego verò, ait Aristippus, ut id mihi non accadat, ne quidem meipsum in rempublicam concludo, sed ubique sum hospes.

14. “Et Socrates, Solertis verò, inquit, luctatoris artificium ostendis. Nam hospites, ex quo Sinnis, & Sciro, & Procrustes in-

“ terfecti

Σκείρων, καὶ ὁ Προκρέτης ἀπέθανον, ἔδεις ἔτι ἀδικεῖ· ἀλλὰ νῦν οἱ μὲν πολυλόμοι ἐν τῇ πατρίδι, καὶ νόμους τίθεν, ἵνα μὴ ἀδικῶν, καὶ φίλος πρὸς πῖς ἀναγκαῖοις καλεσμένοις ἄλλας κλῶν βοήθης, καὶ τῇ πόλεσιν ἐρύματα περὶβάλλον, καὶ ὅπλα κλῶν, οἷς ἀμύνον, τὰς ἀδικήντας, καὶ πρὸς τέτοις ἄλλας ἔξωθεν συμμαχίας κατασκάδον. καὶ οἱ μὲν πάντα ταῦτα κεκλημένοι ὅμως ἀδικῶν.

ἰε'. Σὺ δ' ἔδεις μὲν τέτων ἔχων, ἐν δ' ἔτι ὁδοῖς (ἐνθα πλείους ἀδικῶν) πολὺν χρόνον διερχόμενον, εἰς ὁποίαν δ' ἂν πόλιν ἀφίκη, τῇ πολιῶν πάντων ἡτῶν ὦν, καὶ τοῖς τοῖς οἷς μάλιστα ἴππιδεν, οἱ βελόμοι ἀδικεῖν, ὅμως, ἀφ' ὃ ξένος εἶναι, ὅσα ἂν οἷς ἀδικηθῆναι; Ἡ, διότι αἱ πόλεις σοι κηρύττουσιν ἀσφάλειαν καὶ προσίόντι καὶ ἀπιόντι, θαρρεῖς; Ἡ διότι καὶ δὲλ' ἂν οἷς τοῖς εἶναι, οἷς μηδὲν δεσπότη λυσιγέλαι; Τίς γὰρ ἂν ἐθέλοι ἄνθρωπον ἐν οἰκίᾳ ἔχειν, πονεῖν μὲν μηδὲν

“ terfecti sunt, injuriâ nemo
 “ ampliùs afficit. At enim
 “ qui hoc tempore respubli-
 “ cas patrias administrant, e-
 “ tiam leges ferunt, quibus se
 “ lædi vetant; ac præter il-
 “ los, qui necessarij vocantur,
 “ alios quosdam amicos sibi
 “ comparant, quorum ope u-
 “ tantur; & urbes munitio-
 “ nibus cingunt & arma pa-
 “ rant, quibus se adversùs
 “ lædentes tutentur; ac præ-
 “ ter hæc omnia, quosdam a-
 “ lios etiam aliunde socios si-
 “ bi quærun. Nihilominùs
 “ ab his omnibus instructi,
 “ læduntur.

15. “ Tu verò, quum horum
 “ nihil habeas; ac in viis, u-

“ bi plurimi læduntur, multò
 “ jam tempore verteris; &
 “ quamcunque iu urbem ve-
 “ nias, civibus omnibus infe-
 “ rior sis; adeoque talis, qua-
 “ les maximè aggrediuntur ii
 “ qui lædere volunt: nihilo-
 “ minùs propterea quòd ho-
 “ spes sis, futurum putas, ut
 “ non lædaris? An idcirco fi-
 “ denti es animo, quòd civi-
 “ tates tibi securitatem præ-
 “ conio publico polliceantur
 “ tam adventanti, quàm disce-
 “ denti? An quod talem te
 “ servum esse putas, qui nul-
 “ li domino profit? Nam
 “ quis hominem habere domi
 “ velit, qui laborare quidem
 “ omninò recuset, at nihil-
 “ ominùs

δεν ἐθέλοντα, τῇ ᾗ πολυελεστάτῃ διαίτῃ χαίροντα ;
 15'. Σκεψάμεθα ἢ καὶ τῆτο, πῶς οἱ δευπότῃ πῆς πῆς πῆς
 οἰκέταις χρῶν). Αρα εἴ τ' μὴ λαλῶνται αὐτῶν τῶ λιμῶ
 σωφρονίζουσι; Κλέπῃεν ἢ κωλύουσιν, ἀποκλείουσιν ὅθεν ἂν
 τι λαβεῖν ἦ; Τῆ ἢ δεσπεύουσιν δεσμοῖς ἀπείρῃσι; Τὴν
 δργίαν ἢ πλῆγαις ἐξαναγκάζουσιν; Ἡ σὺ πῶς ποιῆς,
 ὅταν τ' οἰκείων τινα πῆς πῆς πῆς ὄντα καλαμανθάνης;

16'. Κολάζω (ἐφῇ) πᾶσι κακούς, ἕως ἂν δαλῶνται
 ἀναγκάσω. Ἀλλὰ ῥ, ὦ Σώκρῃτες, οἱ εἰς τ' βασιλικῶν
 τέχνῳ παιδιδόμῃ, ἢν δοκῇ μοι σὺ νομίζῃν εὐδαιμο-
 νίαν εἶναι, τί ἀφῃρῃσι τ' ἐξ ἀνάγκης κακοπαθέων,
 εἴγε πεινήσῃσι, καὶ διψήσῃσι, καὶ ῥιγῶσῃσι, καὶ ἀχρῃπνῇ-
 σῃσι, καὶ τᾶλλα πᾶντα μοχθήσῃσιν ἐκόντες; Ἐγὼ μὲν
 ῥ οὐκ οἶδ' ὅ, τι ἀφῃρῃ τὸ αὐτὸ δῆρμα ἐκόντα ἢ ἀκόντα
 μασιγῶν, ἢ ὅλως τὸ αὐτὸ ζῶμα πᾶσι πῆς πῆς πῆς ἐ-
 κόντα ἢ ἀκόντα πολιορκῶν. Ἀλλόγε ἢ ἀφροσύνη πρό-
 σῃσι τῶ δέλοντι τὰ λυπηρὰ ὑπομῃν;

17'. Τί

“ ominùs apparatu victuque
 “ sumptuosissimo delectetur?

16. “ Quin illud etiam con-
 “ sideremus, quo pacto ejus-
 “ modi servos domini tra-
 “ ctent. Annon eorum lasci-
 “ viam fame castigant? non
 “ occludendo ea, unde ali-
 “ quid poterant sumere, quò
 “ minùs furentur, cohibent?
 “ non vinculis coèrcent, quò
 “ minùs aufugiant? non de-
 “ fidiam verberibus expel-
 “ lunt? aut quo pacto tumet
 “ te geris, quando de servis
 “ aliquem talem esse ani-
 “ madvertis?

17. “ Suppliciis, inquit,
 “ omnibus afficio, donec eum
 “ servire cogam. Verùm, mi

“ Socrates, qui ad regnandi
 “ artem instituuntur, quàm
 “ tu mihi videris pro beatita-
 “ te ducere, quid ab iis dif-
 “ ferunt, qui necessitate co-
 “ acti cum incommodis con-
 “ fliantur, siquidem esu-
 “ rient, sitient, frigeant, vi-
 “ gilabunt, & alias omnes
 “ ærumnas sponte suâ perfe-
 “ rent? Nam equidem haud
 “ scio, quid discriminis sit,
 “ utrùm cutis eadem volenti
 “ an nolenti flagris cædatur:
 “ vel omninò corpus idem
 “ his omnibus vel volenti vel
 “ nolenti prematur. Etenim
 “ quid tandem est, si non in-
 “ fania est, ultrò, quæ dolo-
 “ rem habeant, velle perpeti?

Quid

ιθ'. Τί δ', ὦ Ἀρίστιππε, (ὁ Σωκράτης ἔφη) εἰ δοκεῖ σοι τῶν πιαύτων διαφέρειν τὰ ἐκύσια τῶν ἀκυσίων, ἢ ὁ μὲν ἐκῶν πεινῶν, φάβοι ἂν ὅποτε βέλοιο, καὶ ὁ ἐκῶν διψῶν, πίνοι, καὶ τὰλλ' ὡσαύτως· τῷ δ' ἐξ ἀνάγκης ταῦτα πάσχειν, ὥστε ἔξουσιν, ὅπότε ἂν βέλη, παύεσθαι; Ἐπειτα ὁ μὲν ἐκυσίως τалаιπωρῶν, ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι φρονῶν ὠφραίνει, οἷον οἱ τὰ θηρία θηρῶντες, ἐλπίδι δ' λήψεσθαι, ἡδέως μοχθήσει.

ιβ'. Καὶ τὰ μὲν πιαῦτα ἄθλα τῶν πόνων μικρὰ τινὲς ἄξιά εἰσι· τῆς δ' πονεῖας, ἵνα φίλος ἀγαθὸς κλῆσων, ἢ ὅπως ἐχθρὸς χειρώσων, ἢ ἵνα δυνατοὶ γυμνοὶ καὶ πῖς σώμασι καὶ τῇ ψυχῇ, καὶ τῇ ἐαυτῶν οἴκῳ καλῶς οἰκῶσι, καὶ τῆς φίλος εὖ ποιῶσι, καὶ τῇ πατρίδι ὠφελεῖται, πῶς ὥστε οἶδα ὡς καὶ τῆς καὶ πονεῖν ἡδέως εἰς τὰ πιαῦτα, ὥστε ζῆν ὠφρανομήεις, ἀγαμέμνης μὲν ἑαυτὸς, ἐπαινεμένους δ' καὶ ζῆλον μὲν ἐπὶ τῶν ἄλλων;

κ'. Ἐτι δ' αἱ μὲν ῥαδιουργίαι, καὶ ἐκ τῶν πονεῖν ἡδοναί, ὥστε ζῶματι δεξίαν ἱκαναί εἰσιν ἐργάζεσθαι, ὡς φασιν οἱ γυμνασται,

18. "Quid ais Aristippe? subjecit Socrates: non tali quodam modo differre tibi videntur ea quæ sponte fiunt, ab iis quæ non sponte? quatenus qui sponte suâ esurit, comedere potest, quum vult, & qui sponte sitit, bibere potest: idemque in cæteris: at qui necessitate coactus hæc perfert, non potest, ubi vult, finem eis imponere?" Deinde qui sponte perfert ærumnas, bonâ spe fretus lætatur, quemadmodum qui feras venantur, spe capiendi perlubenter laborant.

19. Atque hujusmodi sanè laborum præmia non magni

pretii sunt: qui verò in hoc incumbunt, ut amicos bonos parent, vel hostes in potestatem suam redigant, vel probatis corporum animorumque viribus, familiam suam cum dignitate administrent, amicis prosint, patriam beneficiis afficiant: hos num debere ignoras, & labores in hujusmodi rebus lubenter subire, & cum lætitiâ vitam agere, sui primùm animi approbatione fretos, deinde laudatos, felicesque prædicatos ab aliis?

20. Præterea molles vivendi rationes, nulloque negotio paratæ voluptates, neque corpori bonam parere constitutionem

γυμνασάζ, ὅτι ψυχῇ Πιπτήμιον ἀξιόλογον ἐδιδίμαν ἑρ-
ποιῶσιν· αἱ δὲ διὰ καρτερίας Πιπτήλαι τὴν καλῶν τε
καγαθῶν ἔργων ἐκκεκασμέναι ποῦσιν, ὡς φασιν οἱ ἀγαθοὶ
ἄνδρες. Λέγει δὲ πάλιν Ἡσίοδος·

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἰλαστόν ἐστιν ἑλῶσθαι
Ρηιδίως· λείη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρώτα Θεοὶ προπαύρουσιν ἔθνη·
Αθάνατοι· μακρὸς γὰρ ὁ ὄρθιός οἱ μὲν ἐπ' αὐτῷ,
Καὶ τευχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὶ δ' εἰς ἄκρον ἵκηται,
Ρηιδίη δ' ἥπειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἔσσα.
Μαζυρεῖ γὰρ καὶ Ἐπίχαρμος ἐν τῷδε,

————— τὴν πόνων
Πωλῶσιν ἡμῖν πάντα τὰ γὰρ Θεοί.
καὶ ἐν ἄλλῃ γὰρ τόπῳ φησὶν·

————— ὡς πόνηρε σύ,
Μὴ μοι τὰ μαλακὰ μῶμεο, μὴ τὰ σκληρὰ ἔχῃς.

κά. Καὶ Πρόδικος γὰρ ὁ σοφὸς ἐν τῷ Συγγραμμάτι τῷ
δεῖ

vid: Mōmai in
constantia: φεαίος.
vid: ὁ λόγος: ὁ λόγος:
ὡς ἐπὶ ἀρετῇ:

tionem possunt, uti gymnasi-
orum magistri loquuntur, ne-
que induit animo scientiam
ullam, quæ alicujus pretii sit.
At verò per tolerantiam ex-
ercita studia faciunt, ut ad
honestæ præclaræque facinora
perveniamus, quemadmodum
egregii viri prædicant. Ait
alicubi & Hesiodus,

Asperitate graves aditus quæ
fronte recludis
Primâ: sed levis est, superato
vertice, tandem.

Atque hoc etiam Epicharmus
his verbis testatur,

———— laboribus
Dii cuncta protinus nobis ven-
dunt bona.

Agmine cum multo facilis se
Ignavia cuivis

Offert: plana via est, aditus
brevis ejus ad ades.

At Virtutis iter sudoribus ob-
vallâunt

Dii: nam longa simul viâque
ardua ducit ad ipsam,

Idem alio quoque loco in-
quit:

———— heus ignave tu,
Non aucupere mollia, nè du-
ra accidant.

21. Quin & Prodicus ille
sapiens in libro, quem de
N Her-

πρὸς τὸν Ἡρακλέα, (ὅπερ δὴ καὶ πλείστοις ὀφθαλμοῖς) ὡσαύτως πρὸς τὴν δρετῆς δότοφαινε, ὡς πρὸς λέγων, ὅσα ἐγὼ μέμνημαι. Φησὶ δὲ Ἡρακλίας, ἐπεὶ ἐκ παίδων εἰς ἡλικίαν ὥρματό, (ἐν ᾗ οἱ νέοι ἤδη αὐτοκράτορες γινόμενοι δηλοῦσιν, εἴτε τὸ δι' δρετῆς ὁδὸν τρέψον) ὅτι τὸ βίον, εἴτε τὸ ἀπὸ κακίας) ἐξεληθόνα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι, δότοφαινε τα πρὸς τὴν ὁδὸν τρέψῃ).

κβ'. Καὶ φανέναι αὐτῷ δύο γυναῖκας προΐεναι μεγάλας, καὶ τὴν μὴν ἐτέραν Ὀπρεπὴν τε ἰδεῖν καὶ ἐλθεῖν, φύσιν κεκοσμημένην τὸ μὴ σῶμα καθαρότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ χῆμα σωφροσύνη, ἐδῆτι δὲ λευκῇ. τὴν δὲ ἐτέραν τετραμμένην μὴ εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἀπαλότητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὴ χρῶμα, ὥστε λευκώεσαν τε καὶ ἐρυθροῖεσαν τὸν ὅλον δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ χῆμα, ὥστε δοκεῖν ἐρυθροῖεσαν τὴν φύσιν εἶναι, τὰ δὲ ὄμματα ἔχον ἀναπεπλημένα, ἐδῆτα δὲ, ἐξ ἧς ἀνὰ μάστιγα ὥρα διαλάμποι. καὶ αὐτοῖς δὲ θαυμάσιον, ὅτι αὐτῶν δὲ

Hercule scripsit, & plurimis recitare solet, eadem ratione de Virtute pronuntiat: hoc quodam modo, quantum equidem memini, dicens. Herculem ait, posteaquam exacta pueritia pubertatis iniret cursum, in qua jam adolescentes sui juris fiunt, ac indicia præbent, Virtutisne viam perreaturi sint ad vitam, an vero Ignaviae, egressum in tranquillum locum ibidem confedissee; ambigentem, ad utram se viam converteret.

22. Tum mulieres duas, easque grandi staturâ, esse

visas ad ipsum accedere; quarum altera esset eleganti ac liberali vultu prædita, cuiusque corpus à naturâ munditie ornatum esset, oculi verecundiâ, gestus modestiâ, veste candidâ: altera, educatione reddita obesa & tenera, sic ornata, colorem quod attrineret, ut candidior ac rubicundior videretur, quàm esset; formâ procerior visâ, quàm esset à Naturâ; oculis apertis; veste tali, ex qua venustas maximè pelluceret. Eandem sæpius se contemplatam esse, ac, num aliquis ipsam spectaret, considerasse: sæpenumerò ad

ἔστις ἄλλῃ αὐτὴν θεᾷ, πολλάκις ἢ καὶ εἰς τὴν αὐ-
τῆς σκιὰν σκοπέλειν.

κγ'. Ως δ' ἐγήμεν πλεονέστερον τῷ Ἡρακλεῖ, τὸ μὲν
πρόσθεν ῥηθεῖσαν ἵεναι τὸ αὐτὸν τρόπον· τὸ δ' ἑτέραν φθά-
σαι βυλομύθῳ προσδραμεῖν τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ εἰπεῖν·
Οὐαί σε, ὦ Ἡράκλεις, σκοπεῖν ποίαν ὁδὸν ὅτι τὸ βίον
τρέπῃ· εἰάν ἔν ἐμὲ φίλῳ ποιήσης, ὅτι τὸ ἡδίστῳ τε καὶ
ῥάστῳ ὁδὸν ἄξω σε· ἔτ' μὲν τερπνῶν ἔθενις ἄγῳς
εἶναι, τὸ δ' χαλεπῶν ἀπειρῶν ἀβυσσῶν.

κδ'. Πρῶτον μὲν καὶ ἐπὶ πολέμων καὶ ἐπὶ πραγμάτων φρον-
τιῆς, ἀλλὰ σκεπτόμεναι διέση, τί ἂν κεχαριστόν ᾖ
σιτίον ἢ ποτόν· εὖροις, ἢ τί ἂν ἰδῶν, ἢ τί ἀκῆσας τερφθείης,
ἢ τίνων ὁσφραϊνόμενος, ἢ ἀπλόμενος ἡδύεις, τίσι δ' παιδι-
κῆς ὁμιλῶν μάλιν· ἂν δ' ὀφρανθείης, καὶ πῶς ἂν μαλακώ-
τατα καθύδοις, καὶ πῶς ἂν σκοπεῖν ταῖς τέτων πάντων
τυχεῖσιν.

κε'. Εἰάν δὲ ποῖε γῆραι τις ὑπεψία πάντως, ἀφ'
ὧν ἔσαι ταῦτα, καὶ φέρεται, μή σε ἀγάγω ὅτι τὸ πο-
νέειν

umbram quoque suam re-
spexisse.

23. Posteaquam ad Her-
culem venissent propius, in-
cessisse illam, de qua prius
diximus, eodem modo: al-
teram verò, quæ vellet hanc
antevertere, cursu ad Hercu-
lem se contulisse, ac verbis
his eum compellasse: Video
te, mi Hercules, ambigere,
quânam viâ te ad vitam con-
feras. Quapropter, si me ti-
bi amicam adjunxeris, ducam
te ad iter jucundissimum ac
facillimum: ut eorum, quæ
suavia sunt, nihil non gustes,
simulq; omnis expertem mo-

lestiæ vitam exigas.

24. Nam primum tibi ne-
que bella, neque negotia cu-
randa erunt; sed dispicies,
quemnam tibi gratum vel ci-
bum vel potum invenire pos-
sis: quid vel aspectu, vel au-
ditu, vel odoratu, vel tactu
te delectare possit: quibus a-
moribus fruens, plurimum
gaudeas: quo pacto quàm
mollissimè dormias: quâ abs-
que labore minimo possis hæc
omnia consequi.

25. Quod si aliquando illa
defectura, de quibus hæc per-
cipies, suspicio sit: nihil est
quod metuas, ne eò te dedu-

πάντα ἑ ταλαιπωρήσας τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ, ταῦτα πορίζεσθαι· ἀλλ' οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τὰ τοιαῦτα σὺ χεῖρην, εὐδενὸς ἀπεχόμενος, ἔθελον ἂν διωκτὸν ἢ τι κερδάναι. πανταχόθεν γὰρ ὠφελεῖσθαι πῶς ἐμοὶ ξυνῶσιν ἐξουσίαν ἔγωγε παρέχω.

κς'. Καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα, ὦ γυνὴ, ἔφη, ὄνομα δέ σοι τί ἐστίν; Ηΐ. οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι, ἔφη, καλῶσί με Εὐδαιμονίαν· οἱ δὲ μισοῦντές με, ὑπεκκομίζονται καλῶσί με Κακίαν.

κζ'. Καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελθούσα εἶπεν· Καὶ ἐγὼ ἤκω πρὸς σε, ὦ Ἡράκλειε, εἶδχα τὰς γυνήσας τὰς σε, καὶ τὴ φύσιν τὴ ἐν τῇ παιδίᾳ καταμαθούσα· ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὸ πρὸς ἐμὲ ὁδὸν τρέποιο, σφόδρ' ἂν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἐργάτῳ ἀγαθὸν γνέσθαι, καὶ ἐμὲ ἐπὶ πολὺ ἐπιμετέραν, καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς διαπρεπέστεραν φανύσθαι. Οὐκ ἐξαπαλήσω δέ σε προοιμίῳ ἡδονῆς, ἀλλ' ἢ περὶ οἱ Θεοὶ διέθεσαν, τὰ ὅλα διηγῆσομαι μετ' ἀληθείας.

κλ'. Τῷ

cam, ut hæc tibi laborando, variisque tum animi tum corporis ærumnis perferendis, paranda sint: sed aliorum laboribus tu fruêris, nec ab ullâ re abstinebis, de quâ capi aliquid lucri possit. Nam equidem iis, qui meâ utuntur consuetudine, potestatem facio, ut, undecunque possint, utilitatem capiant.

26. Hæc quum audisset Hercules: Quid est, inquit, tibi nomen, mulier? Illa verò, Amici mei, ait, Felicitatem me appellant: at qui oderunt, obtrektando vocant Ignaviam.

27. Quum interim altera mulier accessisset: Ego quoque, inquit, ad te venio, mi Hercules, quæ & parentes tuos novi, & quæ tua esset natura in institutione animadverti. De quibus equidem in eam spem venio, ut, si eâ, quæ ad me ducit, viâ incesseri, egregiè tu præclaras & honestas res geras, atque ego longè honoratior, bonorumque gratiâ illustrior videar. Neque verò te decipiam voluptatis proemiiis, sed ex instituto divino, res ipsas verè commemorabo.

28. Nam

κη'. Τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν εἶδεν ἄνθρωπος πόνον ἐπ' ἡμιελείας Θεοὶ διδόνασιν ἀνθρώποις· ἀλλ' εἴτε τὰς Θεὰς ἵλεως εἶναί σοι βέλῃ, θεραπεύῃον τὰς Θεὰς· εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλοις ἀγαπᾶσθαι, τὰς φίλας ἀρετῆς ἡσίων· εἴτε ὑπὸ τινος πύλεως ἡπιθυμῇς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελῇον· εἴτε ὑπὸ τῇ Ἑλλάδι πάσης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα περὶ εἶον εὖ ποιεῖν· εἴτε τὴν γλῶσσαν φέρειν σοι βέλῃ καρπὸς ἀφθόνος, τὴν γλῶσσαν θεραπεύῃον· εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἶον δέω πλατίζεσθαι, τὴν βοσκημάτων ἡπιμελητέον· εἴτε διὰ πολέμου ὀρμᾶς αὐξάνεσθαι, καὶ βέλῃ διδάσθαι τὰς τε φίλας ἐλευθερίαν καὶ τὰς ἐχθρὰς χειρὰς, τὰς πολεμικὰς τέχνας αὐτὰς τε πρὸς τὴν ἡπισταμένην μαθητέον, καὶ ὅπως αὐταῖς δεῖ χρῆσθαι, ἀσκητέον· εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι βέλῃ δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπερβαίνειν ἐθιστέον τὸ σῶμα, καὶ γυμναστέον (καὶ πόνον καὶ ἰδρώτι).

κη'. Καὶ ἡ Κακία ὑπολαβῶσα εἶπεν, (ὥς φησι Πρόδικος)

28. Nam quæcunque bona sunt ac præclara, eorum nihil sine labore ac studio Dii hominibus largiti sunt; omninoque sive Deos esse propitios tibi vis, colendi sunt tibi; seu ab amicis vis diligere, beneficiis amici sunt afficiendi: sive ab urbe aliquâ vis honorem consequi, necesse est aliquid illi utilitatis afferas: seu apud universam Græciam Virtutis nomine vis esse in admiratione, de hac ut bene promerere, conandum erit: sive terram tibi fructus uberes ferre vis, colenda erit: seu à jumentis opes tibi quæ-

rendas putas, necesse est jumentorum curam habeas: si-ve bello res tuas amplificare desideras, eamque potestatem consequi vis, ut & amicos in libertatem vindices, & hostes tibi subicias, non solum artes bellicæ tibi ab earum peritis discendæ sunt, sed etiam percipiendum exercitatione, quo pacto sit iis utendum. Denique, si etiam corpore vis esse robustus, necesse est corpus assuefacias ad parendum animo, perque labores ac sudorem exerceas.

29. Tum ejus sermonem excipiens Ignavia, quemadmodum Prodicus ait, Videsne,

φίλος) ἐννοεῖς, ὦ Ηρόκλῆς, ὡς χαλεπὴν ἔσται μακρὰν ὁδὸν ὅτι τὰς δ' ὀφροσιώας ἢ γυνή σοι αὐτὴ διηγεί; ἐγὼ δ' ἤραδίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ὅτι τ' Ὀδαιμονίαν ἄξω σε.

λ'. Καὶ ἡ Ἀρετὴ εἶπεν· ὦ τλήμων, τί δ' σὺ αἰσθῶν ἔχεις; ἢ τί ἡδὺ εἶδ' α, μηδὲν τούτων ἕνεκα πράττειν ἐθέλῃς; ἢ τις ἔδ' εἰ τ' ἡδέων ὀπιθυμίαν ἀναμύεις· ἀλλὰ πρὶν ὀπιθυμῆσαι, πάντων ἐμπίπλασαι, πρὶν μὲν πεινῆν, ἐδίξασα, πρὶν δ' διψῆν, πίνεσθαι· καὶ ἵνα μὲν ἡδέως φάγῃς, ὀψοποιὸς μηχανώμεναι· ἵνα δ' ἡδέως πίνῃς, οἶνος τε πολυελεῖς ὄργανοὺς ἀζῇ, καὶ τ' θέρους χιόνα πεσέμεθα ζῆλεις· ἵνα δ' καθυπνώσῃς ἡδέως, καὶ μόνον τὰς στρωμνάς μαλακάς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλῖνας καὶ τὰ ὑπόβαθρα καὶ κλῖναις ὄργανοὺς ἀζῇς· καὶ ὅτι διὰ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὅ, τι ποιῇς, ὑπνὸς ὀπιθυμεῖς. τὰ δ' ἀφροδίσια πρὸ τῆς δειῆς ἀναγκάζεις, πάντα μηχανώμεναι, καὶ γυναιξὶ ποῖς ἀνδράσι χρωμέναι. ἔγωγε ὅτι παιδόμενος τὰς σαυτῆς φίλως, καὶ μὲν νυκτὸς ὑβρίζεσθαι,

desne, inquit, mi Hercules, quàm longam ac difficilem viam ad delectationes hæc tibi mulier exponat? Ego vero facili brevique ad beatitudinem itinere te ducam.

30. Et Virtus, Misera verò tu, ait, quid boni habes? aut quam delectationem nō sti, quum nihil horum causā facere velis? quum juncundorum appetitum non expectes, sed prius etiam, quàm appetas, omnibus repleare: priusquam esurias, comedis: priusquam sitias, bibis: atque, ut suaviter comedas, obsoniorum structores exco-

gitas: ut suaviter bibas, magno sumptu vina tibi comparas, ac per æstatem, nivis quærendæ causā circumcurfitas: ut suaviter somnium capias, non stragula tantum mollia, sed etiam lectulos, lectulorumque fulcra paras. Non enim propter labores somnum appetis, sed quia nihil est tibi quod agas. Venerem verò prius, quàm eā indigeas, omni conatu & arte impellis, & tam fœminarum ad hoc operā, quàm virorum uteris. Sic enim amicos tuos instituis, noctu stupris polluens; & utilissi-

ma

τῆς ἡμέρας τὸ χρησιμώτατον κατακοιμίζεσθαι.

λα'. Αθάνατος ἦ ἔσθαι, ἐκ Θεῶν μὲν ἀπερίρηται, ὑπὸ
 ἡ ἀνθρώπων ἀθανάτων ἀτιμάζει· ἔξ ἡ πάντων ἡδίστα ἀκέ-
 σματος, ἐπαίνας ἑαυτῆς ἀνέκοιται, καὶ ἔξ πάντων ἡδίστα
 θεάματος ἀθέατος· ἔδεν γὰρ πώποτε σαυτῆς ἔρπον καλὸν
 τεθέασθαι. Τίς δ' ἂν σοι λεγέσθαι τι πεισθῇ; τίς δ' ἂν
 δεομένη τινὸς ἐπαρκέσειεν; ἢ τίς ἂν εὖ φρονῶν ἔσθαι θιά-
 σκ πολμήσειεν εἶναι; οἱ νέοι μὲν ὄντες, πῶς σώμασιν ἀδύ-
 νατοί εἰσι, πρεσβύτεροι ἢ γρόμμοι, καὶ ψυχαῖς ἀνόητοι·
 ἀπόνως μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος τρεφόμενοι, ὀλιπόνως
 ἢ αὐχμηροὶ διὰ γήρως περῶντες· πῶς μὲν πεπραγμένοις
 αἰχμηροὶ, πῶς ἢ πεπραγμένοις βαρυμένοι· τὰ μὲν
 ἡδεα ἐν τῇ νεότητι λαδραμόντες, τὰ ἢ χαλεπὰ εἰς τὸ
 γῆρας ἀποθέμενοι.

λβ'. Εγὼ ἢ ζῶμι μὲν Θεοῖς. ζῶμι ἢ ἀνθρώ-
 ποις πῶς ἀγαθοῖς. ἔρπον ἢ καλὸν, ἔτε θεῶν ἔτε ἀνθρώ-
 πινον, χωρὶς ἐμὲ γίγνεται. Τιμῶμαι ἢ μάλιστα πάντων
 καὶ

mā diei parte somno obru-
 ens.

31. Quumque sis immor-
 talis, à Diis quidem rejecta
 es, ab honestis autem homi-
 nibus probro afficeris. Jam
 quod omnium auditu jucun-
 dissimum est, tuam ipsius
 laudem nullam audis; nec
 quod spectaculum jucundis-
 simum est, spectare potes.
 Quippe nullum unquam ho-
 nestum facinus tuum vidiſti.
 Quis verò tibi aliquid di-
 centi fidem habeat? Quis
 rei alicujus egenti quicquam
 suppeditet? Quis mentis com-
 pos tuæ sodalitatæ cœtu con-
 ſineri audeat? quum tui, si

juvenes ſint, corporibus ſint
 debiles; provectiores facti,
 animis deſipiant. Dum ju-
 venilis ætas adest, abſque la-
 bore nitidi viſitant; cum
 labore ſqualidi, per ſene-
 ctam ætatem tranſeunt: an-
 teaſtorum eos pudet, agen-
 dorum onus haud ſuſtinent:
 jucundis in juventutis curſu
 quaſi peragratis, in ſeneſtu-
 tem moleſta reſervant.

32. Ego verò cum Diis
 verſor, cum hominibus ho-
 neſtis verſor: nec ullum
 præclarum facinus, ſive di-
 vinum, ſeu humanum, abſ-
 que me perpetratur. Ma-
 ximè omnium à Diis, &
 homi-

καὶ πρὸς Θεοῖς καὶ πρὸς ἀνθρώποις, οἷς προσήκει ἀγαπῆ-
τῃ μὲν Συνεργεῖς τεχνίταις, πρὸς τὴν Φύλαξ οἰκῶν δεωπό-
ταις, ἀμύνης τὴν πρὸς ἀσάτης οἰκέταις, ἀγαθὴ τὴν Συλλή-
πλεα τὴν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία τὴν ἐν πολέμῳ
Σύμμαχον ἔρῳ, ἀρέστη τὴν Φιλίας κοινωνός.

λγ'. Εἴ τι τις μὲν ἐμοῖς φίλοις ἡδεῖα μὲν καὶ ἀπράγ-
μων σίτων καὶ πολλῶν δόπολαυσις ἀνέχον, ὥς ἔως ἀν' ὀπιθυ-
μῶσιν αὐτῶν. Ὑπνὸν τὴν αὐτοῖς πάρεστιν ἡδίων, ἢ τις
ἀμόχθοις. Ἐπεὶ δὲ δόπολιπόντες αὐτὸν ἀχθόν, ἔτε δὲ τῶν
μεθ' αὐτοῦ τὰ δέοντα πράττειν. Καὶ οἱ μὲν νέοι τις τὴν
πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ τὴν γεραίτεροι τὴν νέ-
ων τιμαῖς ἀγάλλον. καὶ ἡδεῖας μὲν τὴν παλαιῶν πράξεων
μνήσκον, εὖ τὴν τὰς παρῆστας ἡδονὴν πράττοντες, δι' ἐμὲ
φίλοι μὲν Θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ τὴν φίλοις, τίμιοι τὴν πα-
τέρισιν. ὅταν δ' ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, καὶ μὲν λή-
θης ἀτιμοὶ καὶ, ἀλλὰ μὲν μνήμης τὴν αἰεὶ χρόνον ὑμνεύ-
μενοι θάλλουσι. Τοιαῦτά σοι, ὦ παῖ τέκνων ἀγαθῶν Ἡρά-
κλεις,

hominibus, quibus par est,
honoribus afficior; artificibus
cara laborum socia, fida
domorum custos heris,
opitulatrix benigna servis,
in laboribus pace curandis
adjutrix egregia, constans in
negotiis bellicis auxiliatrix,
amicitiæ consors optima.

* 33. Perceptio cibi & po-
tus, ut amicis meis delecta-
tionem affert, sic elaborati
nihil habet. Expectant enim,
donec appetant. Idem
somnia capiunt suaviorem,
quàm otiosi; ac neque exci-
tatos se molestè ferunt,
neque somni causâ, quæ a-

genda necessariò sunt, omit-
tunt. Juvenes senum lau-
dibus gaudent, senes juve-
num honoribus delectantur.
Idem rerum olim gestarum
memoriam jucundè repetunt,
nec minori cum voluptate
præsentia curant, quàm qui-
dem meâ causâ Diis acce-
pti sunt, amicis cari, mag-
no apud suam quisque pa-
triam in pretio. Denique
quum finis à fato præstitu-
tus adest, non inhonorati
jacent, oblivioni traditi: sed
cum perpetuâ sui memo-
riâ celebrati florent. Hujus-
modi, mi Hercules, præ-
sum-
tum

κλεις, ἔξεσι διαπονησαμένη τ' μακαριστάτω εὐδαιμονίαν κεκλήσθαι.

λδ'. Οὕτω πως διώκει Πρόδικος τ' ὑπ' Αρετῆς Ηρακλῆος παίδευσιν. Εκόσμησε μὲν τοι τὰς γνώμας ἐν μεγαλειότεροις ῥήμασιν, ἢ ἐγὼ νῦν. Σοὶ δ' ἐν ἄξιον, ὦ Αρίστιππε, τῶν ἐνθυμημάτων περιεσθαι τι, καὶ τὸ εἰς τὸ μέλλοντα χρεόνον τῶ βίᾳ φροντίζειν.

Κ Ε Φ. β'.

ΑΙΣΘΟΜΕΝΟΣ δὲ πῶς Λαμπροκλέα τ' πρεσβύτατον ἦν ἐαυτῷ πρὸς τὸ μητέρα χαλεπαίνοντα. Εἰπέ μοι (ἔφη) ὦ παῖ, οἶδά τινας ἀνθρώπους ἀχαρίστους καλεμένους; Καὶ μάλα, ἔφη ὁ νεανίσκος. Καταμεμάθηκας ἐν τῇς τί ποιῆσας τὸ ὄνομα τῷ ποταλῶσιν; Εγώ, (ἔφη) τῇς γὰρ εὐπαθῆσας, ὅταν, δυνάμει χάριν δοπιδῆναι, μὴ δοπιδῶσιν, ἀχαρίστους καλῶσιν. Οὐκ ἔν δοκῶσί σοι ἐν τοῖς ἀδίκαις καταλογίζεσθαι τῇς ἀχαρίστους; Εμοί, (ἔφη.) β'. Ηδη

tum soboles fortium, laboribus exantlatis, licet eā felicitate potiaris, quæ ab omnibus tantoperè prædicatur.

34. Hoc quodam modo Prodicus Herculem à Virtute institutum fuisse commemorat. Sententias quidem ipsas multò magis magnificis verbis, quàm ego nunc fecerim, ornavit. Quamobrem, mi Aristippe, te quoque æquum est hæc cum animo tuo perpendentem id operam dare, ut etiam futuri vitæ temporis curam aliquam habeas.

C A P. II.

CÆTERUM quum animadvertisset aliquando Lamprocleum filium suum, natum maximum, matri suæ succensere; Dic mihi, ait, mi fili, nōstine quosdam homines qui appellantur ingrati? Omnino, inquit adolescens. Animadvertisti ergo, quid illi faciant, quibus hoc nomen tribuunt? Verò, ait. Nam illos ingratos vocant, qui affecti beneficiis, quum referre gratiam possint, non referunt. Ergo tibi videntur ingratos ad injustorum hominum numerum referre? Mihi quidem, inquit.

Ο

3. " Ve-

β'. Ἦδη δὲ πῶς ἐσκέψω, εἰ ἄρα (ὥσπερ τὸ ἀνδραποδίζεσθαι τὰς μὲν φίλας, ἀδίκον εἶναι δοκεῖ· τὰς δὲ πολεμίας, δίκαιον εἶναι) καὶ τὸ ἀχαρσεῖν πρὸς μὲν τὰς φίλας, ἀδίκον ἐστὶ· πρὸς δὲ τὰς πολεμίας, δίκαιον; Καὶ μάλα, (εἶφη) καὶ δοκεῖ μοι, ὅφ' ἔάν τις εὖ παθῶν, εἴτε φίλῃ εἴτε πολεμίῃ, μὴ πειρᾶσθαι χάριν ἀποδιδόναι, ἀδικῶν εἶναι.

γ'. Οὐκ ἔν (εἶγε ἕτως ἔχει τῷ) εἰλικρινὴς τις ἀνεῖν ἀδικία ἢ ἀχαρσία. Συνωμολόγη. Οὐκ ἔν ὅσῳ ἂν τις μείζω ἀγαθὰ παθῶν μὴ ἀποδιδῶ χάριν, πῶς ἂν ἀδικώτερῳ ἂν εἴη. Σωίεφ καὶ τῷ. Τίνας ἔν (εἶφη) ὑπὸ τίνων εὐροῖμῃ ἂν μείζονα βεβήκημεν, ἢ παῖδας ἀπὸ γονέων; ὅς οἱ γονεῖς ἐκ μὲν οὐκ ὄντων ἐποίησαν εἶναι, τοσαῦτα καὶ καλὰ ἰδεῖν, καὶ τοσαύτων ἀγαθῶν μελαγχεῖν, ὅσα οἱ Θεοὶ παρέχουσι τοῖς ἀνθρώποις. ἃ δὲ καὶ ἕτως ἡμῖν δοκεῖ πάντες ἀξία εἶναι, ὥστε πάντες τὸ καλῶς αὐτὰ παύσασθαι μάλιστα φερόμεν. Καὶ αἱ πόλεις ὅτι πῶς μεγίστοις ἀδικήμασι

2. "Verum considerâstine, inquit, an quemadmodum amicos in servitutem redigere, injustum esse videtur; hostes autem, justum: sic etiam erga amicos ingratum exhibere sese, injustum sit; erga hostes autem, justum? Omnino, inquit; adeoque mihi videtur injustus esse, quicumque vel ab amico, vel ab hoste, beneficiis affectus, gratiam ut referat non enixè dat operam.

3. "Ergo, si res ita se habet, mera scilicet injuria sit ingratitudo, necesse est. Illo assentiente: Quanto quis igitur majoribus bene-

ficiis acceptis gratiam non retulerit, tanto erit injustior. Hoc etiam quum fateretur: Quos autem, ait, à quibus reperire possimus majoribus affectos beneficiis, quàm liberos à parentibus? Quibus, quum antea non essent, parentes existendi causa fuerunt, atque tot præclaras ut res cernerent, tot bonorum participes fierent, quot bona hominibus Dii suppeditant. Quæ sanè bona usque adeo maximi facienda ducimus, ut omnes imprimis eorum amissionem nem refugiamus. Civitates quoque maximis sceleribus

κήμασι ζημίαν θάνατον πεποιήκασιν, ὥς οὐκ ἂν μείζονα κακὰ φόβῳ τῆ ἀδικίας παύσοντες.

δ'. Καὶ μὲν ἔτι γε ἀφροδισίων ἕνεκα παιδοποιεῖσθαι τὰς ἀνθρώπους ὑπολαμβάνουσιν. ἐπεὶ τὰς γε τὴν ἀπολυσόντων μετὰ μὲν αἱ ὁδοί, μετὰ δὲ τὰ οἰκήματα. Φανεροὶ δ' ἐσμὲν καὶ σκοπέμφοι, ἐξ ὁποῖαν ἂν γυναικῶν βέλῃς αἱ μὲν τέκνα γήραιο, αἷς ζυνελθόντες τεκνοποιήματα.

ε'. Καὶ ὁ μὲν ἀνὴρ τλήν τε ζυγεκνοποιήσασαν ἑαυτῷ τρέφει, καὶ πῶς μέλλουσιν ἔσεσθαι παῖσι προωρῶσιν δάξει πάντα, ὅσα ἂν εἴη) ζυγίσεν αὐτοῖς πρὸς τὸ βίον, καὶ ταῦτα ὡς ἂν διώη) πλεῖστα· ἡ δὲ γυνὴ ὑποδεξαμένη τε φέρει τὸ φορτίον τῆς, βαρυνομένη τε, καὶ κινδυνεύουσα περὶ τῆς βίης, καὶ μελαδιδύσασα τὴν τροφῆς, ἢ καὶ αὐτὴ τρέφει), καὶ σὺν πολλῷ πόνῳ διενέγκασα καὶ τεκῆσα, τρέφει τε καὶ ὀπιμελεῖ), ἕτερον προπεπονθῆνα ἔδεν ἀγαθόν, ἕτερον γινώσκον τὸ βρέφους, ὅφ' ὅτις εὖ πάσχει, ἔδεν ζημαίνην δυνάμενον ὅτι δέη). ἀλλ' αὐτὴ σοχαζομένη τὰ τε ζυμ-
Φέροντα

“ ribus mortem poenæ loco
“ decreverunt, quod, cujus
“ alterius gravioris mali me-
“ tu injustitiam coercerent,
“ non reperirent.

4. “ Nec verò homines rei
“ veneræ causâ liberos pro-
“ creare existimes. Nam ei
“ remedium quæ afferant,
“ tum in viis confertim re-
“ periantur, tum in lupana-
“ ribus. Præterea manifestum
“ est, considerare nos, ex cu-
“ juscumque mulieribus liberos
“ optimos suscipere possumus,
“ quibuscum congressi libe-
“ ris operam damus.

5. “ Ac vir quidem eam,
“ quæ in procreatione ipsum
“ adjuvat, nutrit, liberisque

“ nascendis præparat omnia,
“ quæcunque ad vitam de-
“ gendam eis conductura pu-
“ tat, eaque quam potest plu-
“ rima, mulier verò exce-
“ ptum onus hoc gestat cum
“ gravamine, vitæque pericu-
“ lo; alimentumque sup-
“ peditans, quo alitur & ip-
“ sa, posteaquam magno cum
“ labore gestavit, ac peperit;
“ tum nutrit, nullo sanè be-
“ neficio prius affecta, tum
“ curâ suâ complectitur in-
“ fantem, non agnoscentem,
“ à quo beneficium accipiat,
“ neque valentem indicare,
“ quibus rebus egeat; sed
“ ipsa quid ei conducatur, ac
“ gratum esse possit, conje-
“ cturâ

Φέροντα ἢ κεχαρμμένα περιᾶν) ἐκπληρῶν, ἔ τρέφει πολὺ χρόνον, ἢ ἡμέρας ἢ νύκτας ὑπομύματα πονεῖν, ὥς εἶδεα τίνα τῶν χάριν ἀπολήψει).

ε'. Καὶ ὥς δέκεῖ θρεῖσθαι μόνον, ἀλλὰ ἢ ἐπειδὴν δόξωσιν ἱκανοὶ εἶναι οἱ παῖδες μαθάνειν τι, ἂ μὲν ἂν αὐτοὶ ἔχωσιν οἱ γονεῖς ἀγαθὰ πρὸς τὸ βίον, διδάσκουσιν· ἂ δ' ἂν οἷων) ἄλλον ἱκανώτερον εἶναι διδάξαι, πέμπουσιν πρὸς τῶτον δαπανῶντες. ἢ ὅτι μελῶν) πάντα ποιῶντες, ὅπως οἱ παῖδες αὐτοῖς ἡμῶν) ὡς διωκτὸν βέλῃσι.

ζ'. Πρὸς ταῦτα ὁ νεανίσκος εἶπε· ἀλλὰ τί εἰ ταῦτα πάντα πεποίηκε. Ἐἴθε ἄλλα τῶν πολλοπλάσια, εἴδεις ἂν διώκω αὐτῆς ἀναρχέας τὴν χαλεπότην. Καὶ ὁ Σωκράτης, πότερα ᾗ οἷς (εἶπε) θηρίον ἀγχιότηα δυσφορετέραν εἶναι, ἢ μητρὸς; Εγὼ μὲν οἶμαι (εἶπε) τὴν μητρὸς τὴν γε παύτης. Ἦδη πάποτε ἔν η' δακῦσα κακόν τι σοὶ ἔδωκεν, ἢ λακίσασα; οἷα ὑπὸ θηρίων ἤδη πολλοὶ ἔπαθον.

η'. Ἀλλὰ νῆ Δία (εἶπε) λέγει ἂ ὥς ἂν τις ὅτι τῷ βίῳ

“ Aurâ colligens, abunde
“ suppeditare nititur, & long-
“ go nutrit tempore, ac no-
“ ſtes diesque labores per-
“ fert; quam pro his gratiam
“ reportatura fit, ignorans.

6. “ Neque tantum nutrire
“ sufficit, sed etiam, ubi ad
“ discendum aliquid idonei
“ videntur esse liberi, si qua
“ parentes ipsi tenent ad vi-
“ tam utilia, docent: quibus
“ verò docendis alium ma-
“ gis idoneum esse putant,
“ ad hunc eos magno cum
“ sumptu mittunt, omnique
“ conatu dant operam, ut li-
“ beri reddantur, quantum e-

“ jus fieri potest, optimi.

7. Ad ea subiecit adoles-
scens: Tametsi hæc omnia
fecerit, aliaque his multo
plura, nemo tamen ejus as-
peritatem perferre possit? Et
Socrates, Utrum existimas,
inquit, toleratu esse diffici-
lius, feræne sævitiam, an ma-
tris? Equidem, inquit, ma-
tris arbitror, quæ sanè talis
fit. Ergone unquam vel mor-
dendo, vel recalcitrando te
læsit? cujusmodi à belluis
multi perpeffi sunt.

8. At enim profectò, in-
quit, ea loquitur, quæ quis
audire vel ob omnem hanc
vitam

βίῳ παντὶ βέλοισι ἀκῆσαι. Σὺ ᾗ πόσα (ἔφη ὁ Σωκράτης) οἶσι ταύτῃ δυσάνεκτα, Ἐτῇ φωνῇ καὶ τοῖς ἔργοις, ἐκ παιδὶς δυσκολαίνων καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς, πρῶγματ᾽ ὠδραχεῖν; πόσα ᾗ λυπῆσαι κάμνων;

θ'. Ἀλλ' εὐδὲ πᾶσι αὐτῷ (ἔφη) ἔτ' εἴπα ἔτ' ἐποίησα εὐδὲν, ἐφ' ᾧ ἠρχομῆ. Τί δ' οἶσι (ἔφη) χαλεπώτερον εἶναι σοι ἀκχεῖν ὧν αὐτὴ λέγει, ἢ τοῖς ὑποκριταῖς, ὅταν ἐν τῇ τραγωδίαις ἀλλήλους τὰ ἔχθρα λέγουσιν; Ἀλλ' οἶμαι, ἐπειδὴ σὺ οἶον τὸ λεγόντων ἔτε τ' ἐλέγχοντα ἐλέγχῃν, ἵνα ζημιώσῃ, ἔτε τ' ἀπειλῶντα ἀπειλεῖν, ἵνα κακὸν τι ποιήσῃ, ῥαδίως φέρεται. Σὺ ᾗ εὐεὶδώς, ὅ, τι λέγει σοι ἡ μήτηρ, καὶ μόνον εὐδὲν κακὸν νοῆσαι λέγῃ, ἀλλὰ καὶ βελομῶν σοι ἀγαθὰ εἶναι, ὅσα εὐδὲν ἄλλω, χαλεπαίνεις; ἢ νομίζεις κακόν τιν' ἢ μητέρα σοι εἶναι; Οὐ δῆτα (ἔφη) τῆτό γε σὺ οἶομαι.

ι'. Καὶ ὁ Σωκράτης, ἔκῃν (ἔφη) ταύτῃ εὖνεν τέροι ἔσαν καὶ ὀπμιελομῶν ὡς μάλιστ' ἀντία) κάμνοντος, ὅπως

vitam nolit. Tu verò quam multa, subjecit Socrates, intoleranda te huic negotia, tum voce, tum facto, tum interdium, tum noctu, à primâ usque ætate molestando putas exhibuisse? Quantum doloris attulisse, quoties ægrotares?

9. At ego illi, ait, neque dixi, neque feci quicquam, cujus ipsam puderet. Quid autem, inquit Socrates, molestius esse putas, tibine audire, quæ dicit ipsa? an histrionibus, quum in tragædiis alter alterum extremis conviciis proscindit? Enimvero arbitror, eos, quia non existimant vel illum qui

redarguit lædendi causa redarguere, vel minantem, damni alicujus inferendi causâ minari, æquo illa ferre animo. Tu verò, quum planè scias, matrem, quæ dicit, non modò nihil mali cogitantem dicere, sed etiam optantem tibi tantum boni, quantum alii nulli, nihilominus iniquo es in illam animo? An existimas, malè tibi matrem velle? Non equidem, inquit, hoc arbitror.

10. Et Socrates, Ergone tu hanc, ait, quæ tui studiosa est, ac ægrotantis curam gerit, quantam maximam potest, ut valetudinem

ὅπως ὑγιαίνεις τε, καὶ ὅπως τῷ Πιθηδαίῳ μηδενὸς ἐνδεὲς ἔσῃ, καὶ πρὸς τέτοις, πολλὰ τοῖς Θεοῖς Ὀχομήνῳ αἰσθαῖα ὑπὲρ σοῦ, καὶ Ὀχὰς ἀποδιδῶσαν, χαλεπὴν εἶναι φής; Εγὼ μὲν οἶμαι, εἰ πιαύτῳ μὴ διώσασαι φέρειν μητέρα, ταῖαθαί σε καὶ διώσασθαι φέρειν.

ια. Εἰπέ δέ μοι (ἔφη) πότερον ἄλλον τινα οἶε δὴν θεραπεύειν; ἢ παρισκιάσασθαι μηδενὶ ἀνθρώπων περὶ ὧν δέσκειν, μηδὲ ἑπείσθαι, μήτε πείθεσθαι, μήτε στρατηγῶ, μήτε ἄλλῳ Ἀρχοντὶ; ναὶ μά Δία ἔγωγε, (ἔφη.)

ιβ. Οὐκ ἔν (ἔφη ὁ Σωκράτης) καὶ τῷ γείτονι βέλαι (ὃν δέσκειν, ἵνα σοὶ ἔστω ἐναῦν, ὅταν τέτε δέῃ, ἔσθαι δὲ τέ σοι γίγνη) (ὃν ἀλλήπτωρ, καὶ, ἂν τι (ὃν ἀλλόμην) τύχης, ἀναικῶς ἐγγύθεν βοηθῇ σοι; Εἰγώ, (ἔφη.) Τί δέ; (ὃν) δωδοιπόρον, ἢ (ὃν) ὑμπλυν, ἢ εἰ τῷ ἄλλῳ ἐπὶ ὑλχάνοις, καὶ δὲν ἂν σοὶ διαφέρει φίλον ἢ ἐχθρὸν γνέσθαι, ἢ ἔστω πρὸς τέτων ἀναικῶς οἶε δὲν ὀπμιελῆσθαι; Εἰγώ, (ἔφη.)

ιγ. Εἴτα τέτων μὲν ὀπμιελῆσθαι παρισκιάσασθαι, τῷ μὲν

μητέρα

nem recuperes, ac re necessariā nullā egeas, præterque hoc multa Diis bona pro te vovet, ac vota reddit, favam esse dicis? Equidem ita statuo, si matrem ejusmodi ferre non possis, non posse te quæ bona sunt, ferre.

11. Dic autem mihi, utrū tibi alium quempiam colendum putas, an ita comparatus es, ut nemini hominum placere cupias, neminem sequi, nemini parere, sive sit Imperator, sive Magistratus alius? Cipro profecto, inquit.

12. Ergo subjecit Socra-

tes, etiam vicino placere vis, ut ignem accendat tibi, quum opus erit, teque aliquā in re bonā juvet, ac, si quid adversi accidat, è propinquo tibi benevolè succurrat? Velim equidem, ait. Quid autem? nihil interesse putas, comitem itineris, aut navigationis, aut aliam quendam, in quem incideris, amicum an hostem habeas, vel potius habendam putas rationem ejus etiam benevolentie, quæ ab his proficiscitur? Sanè puto, inquit.

13. Ergo sic comparatus es, ut horum tibi rationem habendam

μητέρα τῶ πάντων μάλιστά σε φιλήσαν ὅκ οἱ δὲν θρασυ-
πείν; Οὐκ οἶδα, ὅτι καὶ ἡ πόλις ἄλλης μὲν ἀχαριστίας
ἐδεμῖας ἔπιμελει, ἐδὲ δικάζει, ἀλλὰ πειορᾷ τὰς εὖ
πεπονθότας, χάριν ἐκ δόποδότηας· ἐὰν δὲ τις γονέας μὴ
θρασυπείῃ, τέτῳ δίκῃ τε ἔπιβῃσι, καὶ δόποδοκιμάζουσα
ἐκ ἐὰ ἀρχὴν τῆτον, ὡς ἔτε ἀν τὰ ἱερὰ ὁσεβῶς θυόμῃ
ὑπὲρ τῶ πόλεως τέτῃ θυόντῃ, ἔτε ἄλλο καλῶς καὶ
δικαίως ἐδὲν ἀν τέτῃ πράξαντῃ; Καὶ νῆ Δία ἐὰν τις
τῶ γονέων τελοῖσθαι τὰς τάφους μὴ κοσμή, ἔ τῶ
ἐξελάζει ἡ πόλις ἐν τῶ τῶ Ἀρχόντων δοκιμασίαις.

ιδ'. Σὺ ἔν, ὦ παῖ, ἀν ζωφρονῆς, τὰς μὲν Θεὸς
παρατήρησι συγνώμονας τοῖ ἐῖναι, ἔτι παρημέληκας τῶ
μητρὸς, μή σε ἔ τῶ νομίσαντες ἀχαρίστον εἶναι,
ὅκ ἐβέλωνσιν εὖ ποιεῖν· τὰς ἡ ἀνθρώπων φυλάξῃ,
μή σε αἰδοφόροι τῶ γονέων ἀμελῶντα, πάντες ἀτιμά-
σωσιν, ἔτα ἐν ἐρημία φίλων ἀναφανῆς. Εἰ γάρ
σε ὑπολάβοιεν πρὸς τὰς γονεῖς ἀχαρίστον εἶναι, ἐ-
δαίς

bendam putes; matrem ve-
rò, quæ te plus omnibus
hifce diligit, colendam tibi
non existimas? An igno-
ras etiam, civitatem alteri-
us quidem nullius ingratitu-
dinis habere rationem, nec
in eam actionem dare; sed
sûsque déque ferre, si be-
neficiis affecti gratiam non
referant: at si quis parentes
non colat, eum verò pœnâ
multare, rejectumque magi-
stratus obire non pati, ac si
neque res sacræ pro Repub-
licâ religiosè fieri queant,
hoc homine sacrificante, ne-
que quicquam aliud ab eo
perficî rectè iustèque possit?

Etiam hoc profectò, si quis
parentum mortuorum sepul-
chra non ornet, respublica
Magistratum in examinibus
inquirît.

14. Ergo tu, mi fili, si sa-
pies, Deos ipsos deprecabe-
ris, ut ignoscant tibi, siqui-
dem erga matrem negligens
fuisti, ne te illi & ingratum
esse existiment, & benefacere
tibi nolint; & cavebis ad ho-
mines, ne hi te nullam ani-
madvertentes parentum ra-
tionem habere, sic ignominiâ
notent, ut amicos habere te
nullos in posterum pateat.
Nam, si te suspicabuntur er-
ga parentes ingratum esse,
nemo

δεῖς ἂν νομίσειεν, εὖ σε ποιήσας; χάριν ἀπολήψομαι.

Κ Ε Φ. γ'.

ΧΑΙΡΕΦΩΝΤΑ δὲ ποιεῖ καὶ Χαιρεκράτην ἀδελφῶν μὴ ὄντε ἀλλήλοιν, ἐαυτῷ ᾧ γνωρίμῳ, αἰδομένῳ ἀφ' ἐρομῶν, ἰδὼν τὸ Χαιρεκράτην, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Χαιρεκράτης, εἰ δὴ πᾶς εἶ σὺ εἶ τῶν πόντων ἀνθρώπων, οἱ χρησιμώτερον νομίζουσι χρέματα ἢ ἀδελφάς, καὶ ταῦτα, τὰ μὴ ἀφρόνων ὄντων, εἰ ᾧ φρονίμῳ καὶ τῷ μὴ βοηθείας δεομῶν, εἰ ᾧ βοηθεῖν δυναμῶν καὶ πρὸς τέτοις, τὰ μὴ πλείονων ὑπαρχόντων, τὰ δ' ἐνός;

β'. Θαυμάσας ᾧ καὶ τῷ, εἰς τὰς μὴ ἀδελφάς ζημίαν ἡγεῖ, ὅτι εἰ καὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν κέρη, τὰς ᾧ πολιτάς εἰ ἡγεῖ ζημίαν, ὅτι εἰ καὶ τὰ τῶν πολιτῶν ἔχει ἀλλ' ἐν αὐτῷ μὴ δυνάμει λογίζεσθαι, ὅτι κρεῖττον σὺ πολλοῖς οἰκῶντα ἀσφαλῶς δεκῶντα ἔχον, ἢ μόνον ἀφ' ἑαυτοῦ μόνον

nemo existimaturus est se pro beneficiis tibi praestitis gratiam reportaturum.

C A P. III.

CÆTERUM animadvertens aliquando Socrates Chærephontem & Chærecratem fratres, familiares suos, inter se dissidere, quamprimum Chærecratem vidisset; Dic mihi, mi Chærecrates, ait, num & tu ex eorum es hominum numero, qui utilitatem esse pecuniam putant, quam fratrem; quanquam il-

la mente careat, hic prudentia sit praeditus; illa ope indigeat, hic opitulari possit; denique pecuniae multae sint, frater autem unus?

2. Mirum hoc quoque, posse quem fratres suos sibi detrimento esse putare, propterea quod non etiam fratrum facultates possideat; at cives sibi detrimento non esse arbitrari, quod civium bona non habeat: sed posse homines hanc in parte ratiocinari, quod longè praestet ut aliquis cum multis habitans securè, quæ sufficiant, habeat; quam si, solus civium facultatibus

μνον τὰ τ' πολίων ἑπικινδύνως πάντα κεκλήσθ'. Ἐπὶ
 ᾧ τ' ἀδελφῶν τὸ αὐτὸ τῷτο ἀγνοῶσι.

γ'. Καὶ οἰκέτας μὲν οἱ διωάμενοι ὦνεν), ἵνα ζυμε-
 γὰς ἔχωσι, καὶ φίλους κλῶν), ὡς βοηθῶν δέομεν. τ' δ'
 ἀδελφῶν ἀμελεῖσιν, ὥσπερ ἐκ πολίων μὲν γιγνομένης
 φίλους, ἐξ ἀδελφῶν ᾧ ἔ γιγνομένης.

δ'. Καὶ μὲν πρὸς φιλίαν μέγα μὲν ὑπάρχει τὸ ἐκ
 τ' αὐτῶν φύσαι, μέγα ᾧ τὸ ὁμῶς τραφῆναι. Ἐπεὶ καὶ πῆς
 θηρίοις πᾶσι τις ἐγγίγνε) τ' σωζόμενον. Πρὸς ᾧ τέ-
 τας, καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τιμῶσι τε μᾶλλον τὰς (συ-
 ναι) δελφὰς ὄντας τ' ἀναδελφῶν, καὶ ἦτον τέττας ἑπὶ τὴν).

ε'. Καὶ ὁ Χαιρέκρτης εἶπεν· ἀλλ' εἰ μὲν, ὦ Σώ-
 κρητες, μὴ μέγα εἴη τὸ διάφορον, ἵσως ἂν δέοι φέρειν τ'
 ἀδελφόν, καὶ μὴ μικρῶν ἕνεκα φεύγειν. Ἀγαθὸν γὰρ (ὡ-
 σπερ καὶ σὺ λέγεις) ἀδελφὸς ὢν οἶον δεῖ. Ὅποτε μὲν πε-
 πάντος ἐνδεοί, καὶ πάν τὸ ἐναγλιώτατον εἴη, τί ἂν τις ἐ-
 πιχειροίη πῆς ἀδωάτης;

ς'. Καὶ

tatibus fruens, magno eas cum
 periculo possideat; in fratri-
 bus id ipsum ignorare.

3. Ac servos quidem e-
 munt, qui possunt, ut labo-
 rum socios habeant: amicos
 parant, quod opitulatores
 egeant; fratres autem negli-
 gunt, quasi ex civibus amici
 fieri possint, ex fratribus non
 possint.

4. Atqui multum ad a-
 micitiā momenti affert, ex
 iisdem natum esse; multum
 communis educatio. Nam
 & feris quoddam eorum, quæ
 unā cum ipsis nutrita sunt,
 desiderium innascitur. Præ-
 terea cæteri quoque homines

honore majori afficiunt illos,
 qui fratres habent; quam
 eos, qui fratribus destituun-
 tur, ac minus illos aggre-
 diuntur.

5. Tum Chærecrates, E-
 nimvero, mi Socrates, ait, si
 non magnum sit diffidium,
 fortasse ferendus sit frater,
 neque ob exiguas causas fu-
 giendus. Quippe fratrem, si
 talis sit, qualem esse conve-
 nit, in bonis rebus pono;
 quemadmodum tu quoque
 dicis. At verò, si planè de-
 sit officio, quidvis aliud po-
 tius quam frater; quamoh-
 rem quis ea, quæ fieri ne-
 queunt, conetur?

P

6. Et

ε'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· πότερα ᾧ, ὦ Χαιρέκρατες, ἔδενι δρέσαι διῶα) Χαιρεφῶν, ὥπερ ἔδὲ σοι; ἢ ἔσιν οἷς καὶ πάνυ δρέσκη; Διὰ τῆτο γάρ τοι, (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ἄξιόν ἐστιν ἐμὲ μισεῖν αὐτὸν, ὅτι ἄλλοις μὲν δρέσκειν διῶα), ἐμοὶ δὲ (ὅπερ ἂν παρῇ) πανταχῇ ἐργῶ καὶ λόγῳ ζημία μᾶλλον, ἢ ὠφέλειά ἐστιν.

ζ'. Ἀρ' ἔν (ἔφη ὁ Σωκράτης) ὥπερ ἴππῳ τῷ ἀνεπισήμονι μὲν, ἐγχειρῆναι δὲ χεῖρα. Ζημία ἐστίν, ἔγω καὶ ἀδελφός, ὅταν τις αὐτῷ μὴ ὑπιστάμεν ἐγχειρῆναι χεῖρα, ζημία ἐστίν;

η'. Πῶς ἂν ἐγὼ (ἔφη ὁ Χαιρέκρατης) ἀνεπισήμων ἄλλω ἀδελφῷ χεῖρα, ὑπιστάμεν γὰρ καὶ εὐ λέγειν τ' εὐ λέγοντα, καὶ εὐ ποιεῖν τ' εὐ ποιεῖντα; Τὸν μὲντοι καὶ λόγῳ καὶ ἐργῳ πειρώμενον ἐμὲ ἀνιᾶν, ὥς ἂν διωαίμεν ἔτ' εὐ λέγειν ἔτ' εὐ ποιεῖν, ἀλλ' ἔδὲ πειράσομαι.

θ'. Καὶ ὁ Σωκράτης (ἔφη) θαυμάσιόν γε λέγεις, ὦ Χαιρέκρατες, εἰ καὶ αὐτὸν μὲν, εἰ σοὶ καὶ ὑπὸ πρῶτά τοις ὑπὸ τῷδε,

6. Et Socrates, Utrum verò, mi Chærecrates, inquit, nemini Chærephon placere potest, sicut & tibi non placet; an sunt nonnulli, quibus egregiè placeat? Hæc ipsâ de causâ, mi Socrates, ait, æquum est illum mihi esse odio, quodd aliis quidem placere possit, mihi verò, ubicunque adest, verbis ac factis detrimento potius quàm commodo fit.

7. Ergone, ait Socrates, perinde atque equus homini imperito, qui uti eo conetur, damno est; sic & frater, quum quis eo vult uti, qui nesciat, est detrimento?

8. Quonam modo erga fratrem, inquit Chærecrates, rectè me gerere non nòrim, quum & verbis & facto benignus in alium esse possim, qui verbis itidem ac facto benignus erga me est? Contra verò tantum abest, ut in eum, qui & verbis & facto mihi molestiam ut exhibeat, dat operam, benignè me gerere verbo factove possim; ut id ne quidem in animum inducturus sim.

9. Et Socrates, Mira verò narras, inquit, mi Chærecrates, te, si canem ovium habeas idoneum custodiæ, atque is pastoribus quidem blan-

τῇδεῖ, καὶ τὰς μὲν ποιμνίας ἡπάαζο, σοὶ δὲ προστόνῃ
ἐχαλέπαινε, ἀμελήσας ἂν τὰ ὀργίζεσθαι, ἐπειρῶ εὖ
ποιήσας πρᾶναι αὐτόν· τὸ δὲ ἀδελφὸν φησὶ μὲν μέγα ἂν
ἀγαθὸν εἶναι, ὄντα πρὸς σε οἷον δεῖ. ὅτις αὖτε ὁ μολο-
γῶν καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ λέγειν, σὺ δὲ ὅτι χειρεῖς μηχανᾶσθαι,
ὅπως σοι ὡς βέλῃς ἤ.

ι'. Καὶ ὁ Χαιρεκράτης, δίδοικα (ἔφη) ὦ Σώκρα-
τες, μὴ σὺ ἔχω ἐγὼ πσαύτῃ σοφίαν, ὥς τε Χαιρε-
φῶντα ποιῆσαι πρὸς ἐμὲ οἷον δεῖ. Καὶ μὲν ἔδεν γε
ποικίλον (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἔδεν καινὸν δεῖ ἐπ' αὐτόν
(ὡς ἐμοὶ δοκεῖ) μηχανᾶσθαι· οἷς δὲ καὶ σὺ ὅτις αὖτε αὐτὸς,
οἶμαι ἂν αὐτόν αἰλόντα περὶ πολλὰ ποιεῖσθαι σε.

ια'. Οὐκ ἂν φθάνοις (ἔφη) λέγων εἴ τι ἡδοῖσθαι με
φίλτρον ὅτις ἀμύμον, ὃ ἐγὼ εἰδὼς λέληθα ἐμαυτόν·
λέγε δέ μοι, (ἔφη) εἴ τινα τῶν γνωρίμων βέλοιο κατερ-
γάσασθαι, ὅποτε θυοί, καλεῖν σε ὅτι δειπνον, τί ἂν
ποιήσῃς; Δῆλον, ὅτι καλάρχοιμι ἂν τὰ αὐτὸς, ἔτε θυ-
οίμι, καλεῖν σκῆνον.

ιβ'. Εἰ

blandiatur, in te verò adeun-
tem sæviat, omīssā iracundiā
malle benefaciendo eniti, ut
eum mitiges: fratrem verò,
quem magnum quoddam bo-
num ais esse, si se gerat, ut
deceat, non te operam dare,
ut longè tibi optimum effi-
cias? præsertim quum decla-
randæ verbis & facto benig-
nitatis artem scire te fatear-
is.

10. Vereor equidem, ait
Chærecrates, ne tanta sit in
me solertia, mi Socrates, ut
Chærephonem erga me ta-
lem reddere possim, qualem
esse oportebat. Atqui, sub-
jecit Socrates, nihil artificio-

si, neque novi, ut ejus causā
excogites, opus est, meā qui-
dem sententiā. Nam existi-
mo cum illis artibus, quas
tu non ignoras, allectum abs
te, plurimi te facturum.

11. Dic mihi priùs, inquit,
an me quaidam illecebras
nòsse senseris, quas ipsemet
scire me ignoraverim? Tu
verò mihi dicito, inquit So-
crates, si quem familiarium
eò deducere velles, ut, ubi
rem sacram facit, ad coenam
te vocaret, quid faceres? Ni-
mirum prior hominem, ip-
se rem sacram faciens, invi-
tarem.

ιβ'. Εἰ ᾗ βέλοιο τὸ φίλων τινὰ προτεῖναι, ὅποτε
δοσθημοίης, ὅπμιελῆας τὸ σῶν, τί ἂν ποιοίης; Δηλο-
νότι πρότερον ἂν ἐγχειροῖμι ὅπμιελῆας τὸ ἐκείνῃ, ὅ-
ποτε δοσθημοίη.

ιγ'. Εἰ ᾗ βέλοιο ξένον ποιῆσαι ὑποδέχεσθαι σεαυτὸν,
ὅποτε ἔλθοις εἰς τὸ ἐκείνῃ, τί ἂν ποιοίης; Δηλονότι καὶ
τῷτον πρότερον ὑποδεχοίμεν, ἂν ὅποτε ἔλθοι Ἀθλιώ-
ζε. Καὶ ἔγωγε βελοῖμι αὐτὸν προθυμῆας ἀπαρτάτην
μοι ἐφ' ἧ ἤκοιμι· δηλονότι καὶ τῷτον δεῖο ἂν πρότερον αὐ-
τὸν ἐκείνῃ ποιῶν.

ιδ'. Πάνηλα ἄρα σύγε τὰ ἐν ἀνθρώποις φίλτατα ὅπι-
τάμην πάσαι ἀπειρύπτη. Ἡ δὲ οὐκ εἶς (ἐφῇ) ἄρξαι,
μὴ αἰσχροὺς φανῆς, ἐὰν πρότερον τὸ ἀδελφὸν εὖ ποίης;
Καὶ μὲν πλείους γε δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνειν ἄξιον εἶναι, ὅς
ἂν φθάσῃ τὰς μὲν πολεμίας κακῶς ποιῶν, τὰς δὲ φί-
λως διεσφαιλῶν. Εἰ μὲν ὅν ἐδόκει μοι Χαιρέφῶν ἡγεμο-
νικώτερον εἶναι σε πρὸς τὸ φύσιν ταύτῃ, ἐκείνῃ ἂν
ἐπειρώμεν πείθειν πρότερον ἐγχειρεῖν τῷ σε φίλον ποι-
εῖν.

12. At si velles amicorum
aliquem impellere, ut, te ab-
sente peregrè, rerum tuarum
curam gereret, quid faceres?
Nimirum prior operam da-
rem, ut per ipsius absentiam
res ipsius curarem.

13. Si velles ab hospite
impetrare, ut te exciperet ad
se venientem, quid faceres?
Nimirum hunc quoque prior
exciperem venientem Athe-
nas: atque etiam si vellem
efficere alacrem ad ea mihi
conficiunda, quorum causâ
hominem adirem; necesse
foret, ut ipse prior eum offi-
cio tali obstringerem.

14. Ergo tu, quum om-
nes illecebras, quibus ho-
mines conciliantur, jamdu-
dum nostris, eas ipsas celabas?
An cunctaris, inquit, prin-
cipium facere propterea, ne
turpis videare, si prior be-
neficio fratrem afficias? At-
qui maximâ vir laude dig-
nus esse videtur, qui hostes,
lædendo; beneficiis exhiben-
dis, amicos antevertit. Qua-
re si mihi videretur Chære-
phon ad hanc amicitiam au-
spicandam aptior esse, ope-
ram in illo persuadendo col-
locarem, ut prior amicitiam
tuam conciliare sibi studeret.
Nunc

εἶδ'· νυνὶ δὲ μοι σὺ δοκεῖς ἡγέμευ· μάλλον ἂν ἐξεργάσασθαι τῆν.

14. Καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν· ἄποπα λέγεις, ὦ Σώκρατες, καὶ εὐδαμῶς πρὸς σὺ, ὅς γε κελύεις ἐμὲ νεώτερον ὄντα καθηγείας. καὶ τί τῶν γε πρὸς πάντων ἀνθρώποις τὰναντία νομίζεις, τὸ πρεσβύτερον ἡγεῖσθαι πατρὸς καὶ ἐρῆς ἔς λόγους.

15. Πῶς; (εἶπεν ὁ Σωκράτης) καὶ ὅτι καὶ ὁδὸν πρὸς χαρῆσαι τὸ νεώτερον πρεσβύτερον (ὡς τυγχάνοντι πάντας νομίζεις); Καὶ κατ'ἡμέραν ὑπανάσιναι, καὶ κοίτην μαλακὴν τιμῆσαι, καὶ λόγους ὑπᾶσαι; Ω ἀγαθε, μὴ ὄκνεις, (εἶπεν) ἀλλ' ἐγχείρει τὸν ἀνδρα καταπραῦνεν, καὶ πάντας ταχὺ σοὶ ὑπανάσει. Οὐχ ὅρας ὡς φιλότιμός ἐστι, καὶ ἐλπίς; Τὰ μὲν γὰρ πονηρὰ ἀνθρώπων ὅσα ἂν ἀλλῶς μάλλον ἔλοις, ἢ ἂν δίδοις τι, τὰς δὲ καλὰς κατὰ φύσιν ἀνθρώπων προσφιλῶς χρώμευ· μάλιστα δὲ κατεργάσαι.

16. Καὶ

Nunc tu mihi videris, si rem ordiare, rectius confecturus.

15. Et Chæreerates, Absurda dicis, mi Socrates, inquit, minimeque tibi convenientia, qui me minorem ætate jubeas initium facere: quum apud omnes homines contrarium quiddam in more positum sit, nimirum ut ætate provectior in omni dicto factoque principium faciat.

16. Quis hoc? ait Socrates, annon ubique receptum more est, ut junior grandiori

occurrenti de viâ cedat, & sedens assurgat, & lecti mollioris honorem tribuat, & inter colloquendum cedat? Ne cuncteris, inquit, vir optime, sed hominem mitigare tenta, qui quidem celeriter admodum tibi obediet. Non vides, quàm cupidus honoris, quàm liberalis sit? Homunciones enim futiles aliâ ratione nulla facilius allicias, quàm aliquid largiendo: virtutis & honesti studiosos, si cum eis amanter agas, maximè tibi reddideris obnoxios.

17. Et

ιζ'. Καὶ ὁ Χαιρεκράτης εἶπεν· ἐὰν ᾖν, ἐμὲ ταῦτα ποιοῦντ^ς, ἐκεῖν^ς μὴδὲν βελτίων γίγνητ^ι; Τί γὰρ ἄλλο (εἶφη ὁ Σωκράτης) ἢ κινδυνώσεις θηδεύσαι, (ὅ μὲν χρηστός τε καὶ φιλάδελφός ἐστιν, ἐκεῖν^ς δὲ φαῦλός τε καὶ οὐκ ἄξιός ἐστιν δερβενθίας; Αλλ' ἔδδεν οἶμαι τῶντων ἔσεσθαι· νομίζω γὰρ αὐτὸν, ἐπειδὴν αἰσθηταί σε προκαλόμενον ἑαυτὸν εἰς τὸ ἀγῶνα τῶντων, πάνυ φιλονεικήσεν, ὅπως περὶ θήσῃ σε λόγῳ ἢ ἔργῳ εὖ ποιοῦν.

ιη'. Νυνὶ μὲν γὰρ ἔτῳς (εἶφη) διάκεισθε, ὥππερ εἰ τῷ χεῖρε, ἀς ὁ Θεὸς ἐπὶ τῷ συλλαμβάνειν ἀλλήλων ἐποίησεν, ἀφεμενὼν τῶν τρέποιντο πρὸς τὸ διακωλύειν ἀλλήλων· ἢ εἰ τῷ πόδε θεία μοῖρα πεποιημένῳ πρὸς τὸ ζυγεργεῖν ἀλλήλων, ἀμελήσαντε τῶν ἐμποδιζομένων ἀλλήλων. Οὐκ ἂν πολλὴ ἀμαθία εἴη κακοδαιμονία πῶς ἐπ' ὠφελείᾳ πεποιημένοις ἐπὶ βλάβῃ χεῖρε;

ιβ'. Καὶ μὲν ἀδελφῶ γε (ὡς ἐμοὶ δοκεῖ) ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἐπὶ μείζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλων, ἢ χεῖρέ τε, ἢ πόδε,

17. Et Chærecrates, Quid si, ait, me hoc agentē nihilo fiat ille melior? Quid aliud periculi fuerit, inquit Socrates, quā ut tu declares, te quidem virum bonum, fratrisque studiosum esse; illum verò nullius momenti, & indignum beneficio? Sed horum nihil futurum arbitror. Nam existimo ipsum, posteaquam animadverterit se ad certamen hoc abs te provocari, magnā contentione conaturum, ut te verbis ac re ipsā superare beneficentiā possit.

18. In hoc quidem tempore sic int̄r vos affecti estis, ac

si manus ambæ, quas Deus idcirco creavit, ut mutuo se juvent, hoc omisso, ad impediendum sese invicem converterent: vel si pedes ambo, qui divino consilio mutuas ad operas conditi sunt, hoc ipso neglecto, sibi invicem impedimento essent. An non magna fuerit inscitia, magnaque infelicitas, iis ad detrimentum uti, quæ ad mutuam utilitatem facta sunt?

19. At enim fratres duos, meā quidem sententiā, condidit Deus majorem ad utilitatem mutuam, quā manus utraque, quā pedes, quā oculos, quā cætera, quæ-

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ. ΙΙΙ

πόδε, καὶ ὀφθαλμοὶ, καὶ τὰλλα ὅσα ἀδελφὰ ἔφυσεν ἀν-
θρώποις. Χεῖρες μὲν γὰρ, εἰ δεοὶ αὐτὰς τὰ πλέον ὀργάνῳ
διέχοντα ἅμα ποιῆσαι, οὐκ ἂν διώαιτο· πόδες δὲ καὶ
ἂν ἐπὶ τὰ ὀργάνῳ διέχοντα ἔλθοιεν ἅμα· ὀφθαλμοὶ δὲ,
οἱ ἔδοκῶντες ὀππλεῖσιν ἐξικνεῖσθαι, καὶ ἂν τῷ ἐπι ἐγ-
γυτέρῳ ὄντων τὰ ἔμπροσθεν ἅμα καὶ τὰ ὀπίσθεν ἰδεῖν
διώαιτο· Ἀδελφῶν δὲ φίλων ὄντε, καὶ πολὺ διεσῶτε,
πράττειν ἅμα καὶ τὰ ἐπ' ἀφελείᾳ ἀλλήλων.

Κ Ε Φ. δ'.

ΗΚΟΥΣΑ δὲ ποτε αὐτὰ καὶ περὶ φίλων διαλεγο-
μένη, ἐξ ὧν ἔμοιγε ἰδοὺ μάστις· ἂν τις ἀφε-
λεῖσθαι πρὸς φίλων κτησίν τε καὶ χρεῖαν. Τῆτο μὲν γὰρ
δὴ πολλῶν ἔφη ἀκύνει, ὡς πάντων κλημάτων κράτι-
σον ἂν εἴη φίλος· Ἐσθλὸς δὲ ἀγαθός· ὀππλεῖσιν δὲ
παντὸς μᾶλλον ὀρεῖται ἔφη τὰς πολλὰς, ἢ φίλων κτη-
σεως.

β'. Καὶ

quæcunq; natura voluit in ho-
minibus esse germana. Quip-
pe, manus, si eas necesse fit
illa simul agere, quæ lon-
giori spatio, quàm unius or-
gæ distent, nequaquam id
poterint: pedes, ne ad ea
quidem, quæ orgæ distent
inter se spatio, simul acces-
serint: oculi, qui pertingere
quàm longissimè putantur, ne
propiora quidem à fronte si-
mul & à tergo videre possint.
Fratres. autem, si amici sint
inter se, tametsi magno dis-
juncti sint intervallo, nihilo-
minus agere possunt ea, quæ
cum utriusque sint utilitate
conjuncta.

CAP. IV.

PRÆTEREA Socratem ali-
quando de amicis etiam
id differentem audivi, de quo
mihi quidem videretur ali-
quis utilitatem maximam ad
conciliationem & usum a-
micorum percepturus. Nam
audire se dicebat ex mul-
tis, esse quiddam inter om-
nia bona præstantissimum, a-
micum certum ac bonum.
Videre tamen complures cu-
jusvis rei curâ potiùs affici,
quàm ut amicos sibi para-
rent.

2. Et-

β'. Καὶ τὸ οἰκίας, καὶ ἀρχῆς, ἔανδράποδα, καὶ βο-
σκήματα, ἔσκαδ' ἡλωιδύας καὶ θπιμελῶς ὁρᾷν ἔφη, καὶ
τὰ ὄντα σώζειν περὶ ἡλωιδύας· φίλον δ' (ὃ μέγιστον ἀγα-
θὸν εὐκαί φασιν) ὁρᾷν ἔφη τὰς πολλὰς ἕτε' ὅπως κτή-
σαν φροντίζοντας, ἕτε' ὅπως οἷόν τε ἑαυτοῖς σώζοντας.

γ'. Ἀλλὰ καὶ καμνύνων φίλων τε καὶ οἰκεῶν, ὁρᾷν
τινας ἔφη πῶς μὴ οἰκέταις ἔσονται εὐαγόντας, ἔ-
ταλλα πρὸς ὑγίαν θπιμελῶς φροντίζοντας· τ' δ' ἡ
φίλων ἐλπίσιν. Αποθανόντων τε ἀμφοτέρων, ἐπὶ
μὲν πῶς οἰκέταις ἀχθομένης καὶ ζημίας ἡγεμένης, ἐπὶ δ'
πῶς φίλοις ἕδ' οἰομένης ἐλαττωμένης. Καὶ τ' μὴ
ἄλλων κλημάτων ἕδ' ἐκείνης ἀδελφείας, ἕδ' ἀνε-
πίσκειν· τ' δ' φίλων θπιμελείας διομένων ἀμελύν-
τας.

δ'. Ἐπὶ δ' πρὸς τέρας ὁρᾷν ἔφη τὰς πολλὰς τ' μὴ
ἄλλων κλημάτων, καὶ πάντων πολλῶν αὐτοῖς ὄντων, τὸ
πλεονεξία εἶδ' ὅπως. τ' δ' φίλων ἐλπίσιν ὄντων καὶ μόνον τὸ
πλεονεξία.

2. Etenim cernere se quos-
dam, qui & domos, & præ-
dia, & mancipia, & rem pe-
cunariam, & suppellectilem stu-
diosè comparent, acquisi-
tâque conservare nitantur;
at complures amicum, quem
bonum maximum esse per-
hibeant, neque ut sibi pa-
rent, sollicitos esse; neque
ut, quantum possint, cum si-
bi conservent.

3. Quotiescumque videre se
sichat nonnullos, si amicos
& servos simul adversâ va-
letudine laborare cernant,
ad servos quidem adduce-
re medicos, aliâque valetu-
dini conducentia studiosè pa-

rare, quam interim amicos
negligant. Idem utrisque
morientibus, servorum eos
obitum graviter ac molestè
ferre, magnique detrimenti
loco ducere: in amicis nul-
lum se dampnum fecisse, pu-
tare. Nec in reliquis fa-
cultatibus quicquam non cu-
ratum, vel inexploratum re-
linquere; quam amicos, e-
gentes ipsorum curâ, negli-
gant.

4. Præterea videre se com-
memorabat, plerosque facul-
tatum suarum, tametsi ad-
modum multas habeant, nu-
merum scire; sed tantum ab-
esse, ut amicorum, quos pau-
cos

πλήθους ἀγνοῦντας, ἀλλὰ καὶ τῆς πτωθανομύμοις τῆς καλαλέγειν ἐγχειρήσαντας, ὥς ἐν τοῖς φίλοις ἐθεάσαντο, πάλιν τῆς ἀναλίσσεσθαι· πῶς αὐτὰς τῶ φίλων φρονίζεν.

ε'. Καίτοι πρὸς ποῖον κτῆμα τῶ ἄλλων ὁρμαλλόμην φίλον ἀγαθὸς, οὐκ ἂν πολλῶν κρείττων φανείη; Ποῖον δὲ ἵππον, ἢ ποῖον ζεύγος ἔτω χρησίμων, ὥς περ ὁ χρηστὸς φίλος; Ποῖον δὲ ἀνδράποδον ἔτως εὖναι ἢ ὁρμαίνον; Ἡ ποῖον ἄλλο κτῆμα ἔτω πάριον.

ς'. Οὐδὲν ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάττει πρὸς πάντας ἐλλείπον τῶ φίλῳ καὶ τῶ ἰδίων καλασκαδῆς, καὶ τῶ κρινῶν πράξεων. Καὶ ἂν τέ τινα εὖ ποιῆσαι δεῖ, συμβιβάσκει· ἂν τε τις φόβος ταράττῃ, συμβιβάσκει, τὰ μὲν συμβιβάσκει, τὰ δὲ συμβιβάσκει καὶ τὰ μὲν συμβιβάσκει, τὰ δὲ βιαζόμενον. Ἐν μὲν πράττειν πλεῖστα ἀφραίνων, συμβιβάσκει δὲ πλεῖστα ἐπανορθῶν.

ζ'. Ἀλλὰ καὶ τὰ χεῖρες ἐκάστω ὑπερεῖσι, καὶ ὁφθαλμοῖς

cos habent, numerum nōrint; ut etiam, quum sciscitantibus aliis indicare conantur, quos inter amicos referant, rursus aliquos ex numeratis revocent. Tantum scilicet eis amicos esse curæ.

5. Atqui cum quānam possessione ac bono amicus egregius comparatus, non manifestò sit melior? Nam qui equus, quodve jumentorum par, adeo fuerit utile ac bonus amicus? Quodnam mancipium aded̄ benevolum fuerit, tecumque manendi studiosius? quānam alia res sic omni ex parte sit utilis?

6. Etenim amicus bonus seipsum substituit ad quidvis, quod amicis deest; sive ad constituendas res privatas, seu munera publica. Idem, sive quis afficiendus est beneficio, vires amico sufficit: seu quis metus perturbet, fert opem, partim sumptus impertiendo, partim operas mutuas tradendo, partim unā persuadendo, partim cogendo. Idem utentibus fortunā prosperā lætitiā affert, & adversis rebus laborantes plurimū erigit.

7. Quæcunque verò vel manus cuique sumministrant, vel prospiciunt oculi, vel

Q

aures

μοὶ προορῶσι, καὶ τὰ ὦτα προακῶσι, καὶ οἱ πόδες διανύτῃσι, τῶν φίλων δερβιτῶν ὑδενὸς λείπει). Πολλάκις αὖ πρὸ αὐτῶν τις ἢ σὺ ἐξεργάσαιο, ἢ σὺ εἶδεν, ἢ σὺ ἤκουσεν, ἢ εὖ διώκῃ, ταῦτα ὁ φίλος πρὸς τὴν φίλῃ ἐξήρκεσεν. Ἀλλ' ὅμως ἐνιοὶ μὴ δένδρα περὶ δερσιπύκνῃ, τῇ καρπῷ ἐνεκεν· τῇ δὲ παμφωρῶτάτῃ κτήματι, ὃ καλεῖται φίλος, δεγῶς καὶ ἀνειμῶς οἱ πλεῖστοι ὀπιμέλον).

Κ Ε Φ. ε'.

ΗΚΟΥΣΑ δὲ πότε εἶ ἄλλον αὐτῶν λόγον, ὃς ἐδόκει μοι προῤῥέπειν τὸ ἀκρόντα ἐξελάζειν ἑαυτὸν, ὅπως τοῖς φίλοις ἀξίος εἴη. Ἰδὼν γάρ τινα τῶν ζυώντων ἀμελῶντα φίλῃ πένια πιεζομένη, ἤρξατο Ἀντιόχην ἐναντίον τῷ ἀμελῶντι αὐτῶν, καὶ ἄλλων πολλῶν.

β'. Ἀρα (εἶπε) ὦ Ἀντιόχηνες, εἰσὶ τινες ἀξίαι φίλων,

aures ante percipiunt, vel perficiunt pedes; in eorum nullo amici benefici est inferior opera. Sæpe quæ quis à seipso non elaboravit, non vidit, non audivit, non perfecit; in iis amici ad amicos sufficere potuit opera. Arbores nonnulli student excolere fructûs causâ, quum fertilissimum illud prædium, quod amicum vocamus, segniter remissèque plurimi curret.

C A P. V.

AUDIVI aliquando etiam aliud ejus colloquium, quod mihi videbatur auditorem excitare, ut seipsum exploret, quanto amicis ususui esse possit. Nam quum vidisset quendam ex familiaribus suis amicum, qui egestate premeretur, negligere; interrogabat Antisthenem in illius præsentia, qui amicum negligebat, aliorumque multorum:

2. Suntne, inquit, amicorum quædam, mi Antisthenes, perinde ac servorum

λων, ὥσπερ ὅτι οἰκέων ; Τῶν γὰρ οἰκέων ὁ μὲν πᾶς
 δύο μνῶν ἄξιός ἐστιν, ὁ δ' ἑὸν ἡμιμναίῃς, ὁ δὲ πέντε
 μνῶν, ὁ δὲ καὶ δέκα. Νικίας δὲ ὁ Νικεράτης λέγει ὅτι
 σάττω εἰς τὰ γύρμα πρίασθαι ταλάνῃς. Σκοπεῖμαι δὲ
 τῷτο, (εἶπεν) εἰ ἄρα ὥσπερ τὸ οἰκέων, ἔτω καὶ τὸ φίλων
 εἰσὶν ἄξιαί.

γ'. Ναὶ μὰ Δι', (εἶπεν ὁ Ἀντισθένης) ἔγωγ' ἐν βε-
 λοίμῳ ἂν τὸ μὲν τινα φίλον μοι εἶναι μᾶλλον, ἢ δύο
 μνᾶς· τὸ δ' ἑὸν ἂν ἡμιμναίῃς προσημαίμην· τὸ δὲ καὶ
 πρὸς δέκα μνῶν ἐλοίμην· τὸ δὲ πρὸς πάντων χρημάτων
 καὶ πόνων προσημαίμην ἂν φίλον μοι εἶναι.

δ'. Οὐκ ἔν (εἶπεν ὁ Σωκράτης) εἴγε ταῦτα πιαυτά
 ἐσιν, καλῶς ἂν ἔχοι ἐξελάζειν τινὰ ἑαυτὸν, πόσῃ ἄρα
 τυγχάνει τοῖς φίλοις ἄξιός ὢν, καὶ περιεῖσθαι ὡς πλείους
 ἄξιός εἶναι, ἵνα ἤτιον αὐτὸν οἱ φίλοι προδιδώσιν. Εγὼ
 γάρ τοι (εἶπεν) πολλάκις ἀκῶ τῷ μὲν, ὅτι προῦδωκεν
 αὐτὸν φίλος ἀνὴρ· τῷ δ', ὅτι μὲν ἀνθ' ἑαυτοῦ μᾶλλον
 εἴλετο ἀνὴρ, ἢ ὅτε φίλον εἶναι.

ε'. Ταῖ

rum æstimationes? Nam ex
 servis hic duabus minis æsti-
 matur, ille vix minā dimi-
 diā, alius minis quinque, ali-
 us etiam decem. Quinetiam
 Nicias, Nicerati filius, e-
 misse talento dicitur eum
 qui argenti fodinis præesset.
 Itaque consideremus, an per-
 inde ac servorum, sic & a-
 micorum sint æstimationes.

3. Sunt profecto, inquit
 Antisthenes. Nam equidem
 velim hunc potius amicum
 esse mihi, quam duas habere
 minas; illum ne dimidiæ
 quidem minæ præferrem; a-
 lium potius, quam decem

minas eligerem: alium plu-
 ris æstimarem, quam omnes
 facultates & reditus.

4. Ergo, subjecit Socra-
 tes, siquidem hæc ita se ha-
 bent, rectè facturum aliquem
 arbitror, si seipsum explo-
 ret, quanti amicis æstiman-
 dus sit; atque operam det,
 ut quantivis sit pretii, quo
 minus amici eum deserant.
 Nam equidem sæpe audio
 dicentem aliquem, ab ho-
 mine amico se esse deser-
 tum; alium, quod is, quem
 amicum esse arbitratus sit,
 vel unam sibi minam præ-
 ferret.

Q 2

5. Hæc

ε'. Τα πάντα πάντα (καπῶ, μὴ ὥσπερ ὅταν τις οἰ-
κέτω πονηρὸν πωλῇ, καὶ δαπέδῳ) τῷ δεινότες· ἔτω καὶ τ'
πονηρὸν φίλον, ὅταν ἐξῇ τὸ πλεῖον τ' ἀξίας λαβεῖν, ἐπα-
γωγὸν ἢ δαπεδίδοα. Τὰς δὲ χρηστὰς ἔτε οἰκέτας πάντι
πωλεμδύες ὄρῳ, ἔτε φίλες προδιδουμδύες.

Κ Ε Φ. 5'.

ΕΔΟΚΕΙ δέ μοι καὶ εἰς τὸ δοκιμάζαν φίλες, ὁ-
ποῖες ἄξιον κτῆσθαι, Φρενῶν, τριάδε λέγων· Εἰπέ
μοι, (ἔφη) ὦ Κριτόβουλε, εἰ δεοίμεθα φίλα ἀγαθῶ,
πῶς ἂν ὀπιχειροίμεθα σκοπεῖν; Ἀρα πρῶτον μὲν ζητη-
τέον, ὅστις ἄρχει γαστέρας τε, καὶ φιλοποσίας, καὶ λαλνείας,
καὶ ὕπνου, καὶ δαγίας; ὁ γὰρ ὑπὸ τέτων κραδύμενος, ἔτ'
αὐτὸς ἐαυτῷ διώκει ἂν, ἔτε φίλα τὰ δεόντα πράττειν.
Μὰ Δί' εἰ δῆτα, ἔφη. Οὐκ ἔν τῷ μὲν ὑπὸ τέτων δα-
χομδύς ἀφεκτέον δοκεῖ σοι εἶναι; Πάντι μὲν ἔν, (ἔφη.)

β'. Τί γὰρ; (ἔφη) ὅστις δαπανηρὸς ὢν, μὴ αὐτάρκης
εἶναι,

γ. Hæc omnia confidero, num quemadmodum ubiquis servum vitiosum vendit, alterique addicit eò pretio, quod reperire potuit; ita etiam nullius amicū momenti, quum pretii plurimum accipi potest, vendi expediat. At neque servos bonos magnopere vendi video, neque bonos amicos relinqui.

C A P. VI.

VISUS est etiam mihi So-
crates ad explorandos a-
micos, quales scilicet parari
debeant, suos cordatos red-

dere, quum hujusmodi quæ-
dam proferret. Dic mihi,
mi Critobule, si amico nobis
bono sit opus, quo pacto
considerare rem conabimur?
Num primò quærendus erit,
qui imperet gulæ, potûs cu-
piditati, lasciviæ, somno, ig-
naviæ? Nam, qui ab his
vincitur, is neque ipse sibi,
neque amico possit præstare,
quod ex usu sit. Non pos-
sit profectò, inquit Critobu-
lus. Ergò tibi videtur ab-
stinendum ab eo, qui rebus
hiscæ serviat? Omnino, in-
quit.

2. Quid verò? ait, qui,
sumptuosus quum sit, satiari
non

ἔστιν, ἀλλ' αἰεὶ τ' πλησίον δαίῳ· καὶ λαμβάνων μὴ μὴ δύ-
ναῖ ἀποδιδόναι, μὴ λαμβάνων δ' ἢ μὴ δίδοντα μισεῖ· καὶ
δοκεῖ τοῖς καὶ ἔτι χαλεπὸς φίλος εἶναι; Πάνυ, (ἔφη.)
Οὐκ ἔν ἀφεκτέον καὶ τῷ; Αφεκτέον μὲντοι, (ἔφη.)

γ'. Τί γάρ, ὅστις χρηματίζει καὶ μὴ διώκει, πολλῶν
καὶ χρημάτων ὀπιθυμεῖ, καὶ διὰ τῷτο δυσχέυμβολός ἐστι·
καὶ λαμβάνων μὴ ἡδέϊ, ἀποδιδόναι δ' οὐ βύλεϊ; Ἐμοὶ
μὴ δοκεῖ (ἔφη) ἔτι πονηρότερος εἶναι.
Τί δ', ὅστις διὰ τ' ἐρωτα τῷ χρηματίζοντι μηδὲ πρὸς ἐν
ἄλλο χολῶν ποιεῖ, ἢ ὁπόθεν αὐτὸς κερδαίνει; Αφε-
κτέον καὶ τῷ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ· ἀνωφελὲς γάρ ἐν εἴῃ τῷ
χρῶματι.

δ'. Τί δ', ὅστις τασσιώδης τέ ἐστι, καὶ θέλων πολλὰς
τοῖς φίλοις ἐχθρὰς παρέχειν; Φόβηται νῆ Δία καὶ τῷτον.
Εἰ δὲ τις τῶτων μὴ τ' κακῶν μηδὲν ἔχει, εὖ δ' ἰσχυρῶν
ἀνέχει, μηδὲν φρονίζων τῷ ἀνιδεργετέειν; Ἀνωφελὲς ἀν
εἴῃ ἔτι. Ἀλλὰ ποῖον, ὦ Σώκρατες, ὀπιχειρήσομεν
φίλον ποιεῖν;

ε'. Οἶμαι

non potest, sed semper rebus
vicinorum eget, easque ca-
piens reddere non potest, vel
non impetrans odio non dan-
tem prosequitur; non tibi vi-
detur hic quoque gravis ami-
cus esse? Omnino, inquit.
Igitur ab hoc etiam abstinend-
um? Abstinendum scilicet,
inquit.

3. Quid autem, si quis rem
facere potest, multasque pe-
cunias concupiscit, ac pro-
pterea difficilem se in pactis
præbet, & accipiendo delectat-
ur, recusans quod accepit
reddere? Videtur is mihi, ait,
etiam improbius esse illo al-
tero. Quid autem, si quis ob

rei faciundæ cupiditatem nul-
li alii rei vacet, quàm unde
lucrum possit capere? Ab hoc
quoque, meâ quidem senten-
tiâ, est abstinendum. Nam
inutilis ei fuerit, qui uti eo
velit.

4. Quid verò, si quis homo
sit seditiosus, ac multos amicis
hostes velit excitare? Fugi-
endus & ille profectò. At si
quis horum quidem vitiorum
expers sit, beneficiis autem se
affici patiat, nullâ vicissim
benefaciendi ratione habitâ?
Inutilis & ille fuerit. Sed di-
cito tandem, mi Socrates, qua-
lem ut amicum nobis adjun-
gamus opera danda est?

5. Eum,

ε'. Οἶμαι μὲν, ὅς τ' ἀναντία τῶν ἐγκρατῆς μὲν εἰσι τ' ἀπὸ τῆς ζώματ' ἡδονῶν, εὐορκος ᾗ, καὶ δ' ἐξυμβολᾷ ὧν τυγχάνει, καὶ φιλόνηκ' ὡς πρὸς τὸ μὴ ἐλλείπειν εὖ ποιῶν τὰς διεργετῆντας ἑαυτὸν, ὥστε λυσιτελεῖν τοῖς χρωμένοις.

ς'. Πῶς ἔν' ἂν ταῦτα δοκιμάσαιμεν, ὦ Σώκρατες, πρὸ τῆς χρεῖας; Τὰς μὲν ἀνδραγαθικοὺς (ἔφη) δοκιμάσομεν, καὶ τοῖς λόγοις αὐτῶν τεκμαιρόμενοι, ἀλλ' ὃν ἂν ὁρῶμεν τὰς πρὸς αὐτὸν ἀνδραγᾶς καλῶς ἐργασμένον, τῷ περὶ πειθοῦ καὶ τὰς λοιπὰς εὖ ποιήσιν.

ζ'. Καὶ ἄνδρα δὴ λέγεις, (ἔφη) ὅς ἂν τὰς φίλας τὰς πρὸς αὐτὸν εὖ ποιῶν φαίνηται, δηλὸν εἶναι καὶ τὰς ὑτέρας διεργετήσονται. Καὶ ᾗ ἵπποις (ἔφη) ὃν ἂν τοῖς πρὸς αὐτὸν ὁρῶ καλῶς χρωμένον, τῶν καὶ ἄλλοις οἶμαι καλῶς χρεῖσθαι.

η'. Εἰεν, (ἔφη) ὅς δ' ἂν ἡμῖν ἄξιος φιλίας δοκῇ εἶναι, πῶς χρεὶ φίλον τῶν ποιῶν; Πρῶτον μὲν (ἔφη) τὰ

5. Eum, arbitror, qui, diversâ ab his ratione, sit iis in voluptatibus continens, quod etiam rectè cæteras sit elaboraturus. juramentum servet, in patris se non difficilem exhibeat, summâ contentione conetur efficere, nè illis, à quibus beneficium accepit, vicissim benefaciendo sit inferior: ita ut consuetudine suâ utentibus usui sit.

6. At quo pacto hæc explorare, mi Socrates, possumus, prius quàm eis utamur? Statuarios, inquit, sic exploramus, ut non ex ipsorum verbis conjecturam faciamus; sed, quem prius

statuas egregiè fecisse cernimus, ei fidem habemus, quod etiam rectè cæteras sit elaboraturus.

7. Ergo tu, inquit Critobulus, dicis etiam hominem, qui se prioribus amicis beneficium declaraverit, planè posterioribus quoque benefacturum. Nimirum, ait, quemcunque prioribus equis rectè usum video, eum arbitror etiam aliis bene usurum.

8. Sint hæc, ait. At quo pacto is nobis adjungendus est, qui amicitiam nobis dignus esse videatur? Primum, ait, res divinæ consideran-

dæ

ὡς γὰρ τὸ Θεῶν ὁπισκεπτεῖον, εἰ συμβαλόμεναι αὐτὸν φίλον ποιῶσιν. Τί γὰρ (εἶφη) ὃν ἂν ἡμῖν δοκῇ, καὶ οἱ Θεοὶ μὴ ἐναρξάντων, ἔχεις εἰπεῖν ὅπως ἔστι θηρατέον;

θ'. Μαὶ Δι' (εἶφη) καὶ πῶδας, ὥστε ὁ λαγῶς· καὶ δ' ἀπάτη, ὥστε αἱ ὄρνιθες· καὶ δὲ βία, ὥστε οἱ ἐχθροί. ἄκοιτα γὰρ φίλον ἔχειν ἐργῶδες, χαλεπὸν δὲ καὶ δήσαντα κατέχειν ὥστε δῖλον. Ἐχθροὶ γὰρ μᾶλλον ἢ φίλοι γίνονται ταῦτα πάραυτον.

ι'. Φίλοι δὲ πῶς; εἶφη. Εἶναι μὲν τινὰς φασιν ἐπιδάς, ἃς οἱ ὁπιστάμενοι ἐπάδοντες οἷς ἂν βάλων, φίλος ἐαυτοῖς ποιῶν. Εἶναι δὲ καὶ φίλιστα, οἷς οἱ ὁπιστάμενοι πρὸς ἃς ἂν βάλων, χρώμενοι, φιλεῖν ὡς αὐτῶν.

ια'. Πόθεν γὰρ (εἶφη) ταῦτα μάθοιμεν ἂν; Α μὲν αἱ Σειρήνες ἐπῆδον τῷ Οδυσσεῖ, ἤκαστας Ομήρεα, ὧν ἔστιν ἀρχὴ τοιαύτε τις·

Δεδῶκε γὰρ δὴ πολύαινον Οδυσσεύς, μέγα κούρην Ἀχαιῶν.
Ταύτην

dæ sunt, num Dii nobis conflant, ut eum amicum faciamus. Quid igitur? potestne dicere, quo pacto eum, qui nobis adjungendus videtur, etiam Diis haud adversantibus, venari debeamus?

9. Profecto, ait, non insistendo vestigiis ejus, quem admodum leporem venamur: neque fraude, quemadmodum aves: neque vi, quemadmodum hostes. Nam invitum amicum capere, per est difficile; neque minus difficile, vinculum retinere, tanquam servum. Potius enim hostes, quam amici fiunt, si hæc illis accidunt.

10. At quo pacto amici? Sunt, ait, carmina quædam, quæ qui tenent, incantando quos volunt amicos sibi possunt facere. Itidem fertur quasdam amoris illecebras esse, quarum periti ad quoscunque tandem eis utantur, ab illis diliguntur.

11. Unde igitur has percipiamus? ait. Homerum narrantem audisti, quibus verbis Ulysses Sirenes incantarent; quorum hujusmodi quoddam est principium;

Huc ades, o celebris Graiorum gloria, Ulysses.

Hæc

Ταύτῳ δὲν (ἔφη) ἢ ἐπαδὼν, ὦ Σώκρατες, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις αἱ Σειρήνες ἐπάδουσαι καλεῖσθαι, ὥς μὴ ἀπιέναι ἀπ' αὐτῶν τῆς ἐπαδέντας; Οὐκ, ἀλλὰ τοῖς ἐπ' ἀρετῇ φιλοσιμῶσιν ἕτως ἐπῆδον.

ιβ'. Σχιδόν τι λέγεις, πᾶντα χεῖναι ἐκάσῳ ἐπάδου, οἷα μὴ νομιεῖ ἀκρίων, ἢ ἐπαινῶντα καλεῖσθαι λέγειν. Οὕτω μὲν γὰρ ἐχθίων τ' ἂν εἴη, καὶ ἀπελαύνει τῆς ἀνθρώπων ἀφ' ἐαυτοῦ, εἰ δ' εἰδότες, ὅτι μικρὸς τε καὶ αἰσχρὸς ἔσται ἀδελφὸς ἐστίν, ἐπαινοῖν λέγων, ὅτι καλὸς τε καὶ μέγας καὶ ἰσχυρὸς ἐστίν.

ιγ'. Ἀλλὰς δὲ τινὰς οἶδα ἐπαδάς; Οὐκ. Ἀλλ' ἤκουσα μὲν, ὅτι Περικλῆς πολλὰς ἐπίσταιτο, αἷς ἐπάδων τῇ πόλει, ἐποίει αὐτῷ φιλεῖν αὐτόν. Θεμιστοκλῆς δ' ὡς ἐποίησε ἢ πόλιν φιλεῖν αὐτόν; Μὰ Δι' οὐκ ἐπάδων, ἀλλὰ περὶ αὐτὴν τι ἀγαθὸν αὐτῇ.

ιδ'. Δοκεῖς μοι λέγειν, ὦ Σώκρατες, ὡς εἰ μέλλοιμι ἀγαθὸν τινα κήσεας φίλον, αὐτὸς ἡμᾶς ἀγαθὸς

θὲς

Hæc igitur incantatione, mi Socrates, quum ad alios etiam homines utebantur Sirenes, num detinebant eos, ne excantati ab eis discederent? Nequaquam, sed his incantationibus ad illos utebantur, qui, ob virtutem, gloriæ cupidi erant.

12. Prope dicis huiusmodi verbis unumquemque incantandum esse, quæ si audiat, à laudante non irridendi causâ proferri existimet. Nam ita quidem magis hostili esset animo, hominesque tales abs se repelleret; si quis non ignorantem, se parvum, ac turpem, & im-

becillum esse, prædicaret ut pulchrum, ut magnum, ut robustum.

13. Num & alias quasdam incantationes nosti? Non: Sed Periclem accepi multarum peritum fuisse, quibus hanc urbem incantando, effecerit ut ipsum diligeret. At quo pacto Themistocles ad amorem sui civitatem hanc pellexit? Profectò non incantando, sed bono quodam cives afficiendo.

14. Videris mihi dicere, mi Socrates, necessarium esse, ut, si quidem bonum amicum paraturi simus, nos ipsi primum, tam in dicendo, quam

θὺς δὲ γνέσθ' λέγειν τε καλὰ καὶ πράττειν. Σὺ δ' ὥς (ἔφη ὁ Σωκράτης) οἷόν τ' εἶναι πονηρὸν ὄντα χρηστὸς φίλος κτήσασθ' ;

14. Εὐρών γ' (ἔφη ὁ Κριτόβουλος) ῥήτορας τε φαύλους ἀγαθοῖς δημηγόροις φίλος ὄντας, καὶ στρατηγεῖν ἐχ' ἱκανὸς πᾶν στρατηγικοῖς ἀνδράσιν ἐταίρος.

15. Ἀρ' ἔν (ἔφη) καὶ περὶ τὸ ἀγαλόμεθα, οἷδά τινας, οἱ ἀνωφελεῖς ὄντες, ὠφελίμως διώκοντες φίλος ποιεῖσθ' ; Μὰ Δι' οὐ δῆτ', ἔφη. Ἀλλ' εἰ ἀδυνάτον ἐστὶ πονηρὸν ὄντα καλὸς καὶ ἀγαθὸς φίλος κτήσασθ', οὐκ εἴη ἤδη λέγε μοι, εἰ ἐστὶν αὐτὸν καλὸν καὶ ἀγαθὸν γνόμενον, ἐξ ἐπιμῆς τοῖς καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς φίλον εἶναι ;

16. Ἡ τὰ πράττει σε, ὦ Κριτόβουλε, ὅτι πολλάκις ἀνδρας καὶ καλὰ πράττοντας, καὶ τὰ αἰσχροῦ ἀπεχομένους, ὁρᾷς, ἀντὶ τῶ φίλος εἶναι, σασιάζοντας ἀλλήλοις, καὶ χαλεπώτερον χρωμύς τῷ μηδενὸς ἀξίων ἀνθρώπων ;

17. Οὐ μόνον γ' (ἔφη ὁ Κριτόβουλος) οἱ ἰδιῶν τῶ ποιεῖσιν,

quàm agendo, boni efficiamur. An tu existimabas, ait Socrates, fieri posse, ut pravus quispiam bonos amicos pararet ?

15. Videbam enim, subjecit Critobulus, etiam oratores viles egregiis concionatoribus amicos esse, & non satis ad imperatorium munus idoneos viris ejusdem muneris peritissimis esse familiares.

16. Num igitur, inquit, hæc etiam in parte, de quâ differimus, nosti quosdam, qui, quum inutiles ipsi sunt, viros utiles sibi efficere amicos possint? Minimè verò,

inquit. At si fieri non potest, ut vir improbus honestos & egregios amicos paret; hoc mihi dicas velim, an facile sit, eum, qui vir ipse bonus sit & honestus, honestis & egregiis hominibus amicum fieri?

17. Num te, mi Critobule, perturbat, quòd sæpenumero vides, homines, præclaras res gerentes, & abstinentes à turpibus, non amicos esse; sed inter se diffidere, & indigniùs sese tractare, quàm homines nullius pretii faciant?

18. Non modò, subjecit Critobulus, privati homines hoc

ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ πόλεις αἱ τῇ τε καλῶν μάλιστ' ὀπι-
μελόμεναι, καὶ τὰ αἰχρὰ ἤκιστα προσέμεναι, πολλά-
κις πολεμικῶς ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας. Αὐτοῖς ὁμοῦ,
πάνυ ἀθύμως ἔχω πρὸς τῇ τῇ φίλων κτήσιν.

ιβ'. Οὕτῃ γὰρ τὰς πονηρὰς ἐρῶ φίλους ἀλλήλοις διω-
μύως εἶναι. Πῶς γὰρ ἂν ἡ ἀχάρεσι, ἡ ἀμελείς, ἡ
πλεονέκῃ, ἡ ἄπιστοι, ἡ ἀκραεῖς ἄνθρωποι διώαιτο φί-
λοι γυμνάσθῃ; Οἱ μὲν γὰρ πονηροὶ πάντες ἐμοί γε δοκῶσιν
ἀλλήλοις ἐχθροὶ μᾶλλον, ἢ φίλοι πεφυκέναι.

κ'. Ἀλλὰ μὲν (ὥσπερ σὺ λέγεις) εἰδ' ἂν πῶς χρη-
στοῖς οἱ πονηροὶ ποιεῖν συμβουλεύσιν εἰς φιλίαν. Πῶς γὰρ
οἱ τὰ πονηρὰ ποιοῦντες πῶς τὰ πιαῦτα μισῶσι φίλοι
γυμνοῦντ' ἂν; Εἰ γὰρ δὴ καὶ οἱ δρετλὴ ἀσκῶντες τασιάζουσι
τε πρὸς τῷ πρῶτῳ ἐν τῇ πόλει, καὶ φθονῶντες ἑαυτοῖς
μισῶσιν ἀλλήλους, τίνες ἔτι φίλοι εἶσιν, καὶ ἐν τίσιν
ἀνθρώποις εὐνοία καὶ πίστις ἔσται;

κα'. Ἀλλ' ἔχει μὲν (εἴφη ὁ Σωκράτης) ποικίλως
πῶς

hoc faciunt; sed etiam illæ
urbes, quæ honesti studiosæ
sunt, turpiâque minimè ad-
mittunt, sæpe hostiliter erga
se invicem sunt affectæ. Quæ
cùm ipse mecum reputo,
vehementer de acquirendis
amicis despero.

19. Quippe nec improbos
inter se amicos esse posse
video. Nam quo pacto vel
inter ingratos, vel inertes, vel
avaros, vel infidos, vel in-
temperantes, amicitia conci-
liari possit? Quæ me causa
moveret, ut improbos omnes
potiùs à naturâ inter se ho-
stes esse, quàm amicos, ex-
istimem.

20. Jam verò, uti tu qui-
dem ais, ne bonis quidem in
amicitiâ pravi congruere pos-
sunt. Nam quo pacto illi,
qui improbè agunt, amici
possint esse iis qui ejusmodi
facinora oderunt? Quòd si
etiam illi, qui virtutem stu-
diosè colunt, inter se per
seditiones in civitatibus de
principatu contendunt, & præ
invidiâ seipsos oderunt; qui-
nam deinceps inter se amici
erunt, & quos inter homi-
nes benevolentia fidesque re-
perietur?

21. Enimverò, subjecit So-
crates, variè se res habet,
mi Critobule. Nam homi-
nes

πως ταῦτα, ὦ Κερκύρα. Φύσει γὰρ ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ μὲν Φιλικὰ, (δέον) γὰρ ἀλλήλων, καὶ ἐλεῶσι, καὶ (σωεργῶντες) ὠφελεῖσι, ἔτι πρὸς (ζωιέοντες) χάριν ἔχουσιν ἀλλήλοις) τὰ δὲ πολεμικά. Τὰ τε γὰρ αὐτὰ καλὰ καὶ ἡδέα νομίζοντες, ὑπὲρ τούτων μάχοντο, καὶ διχοφρονούντες ἐναντιῶντο. Πολεμικὸν δὲ καὶ ἔρις, καὶ ὀργή· καὶ δυσμῆς μὲν ὁ τῶν πλεονεκτεῖν ἐρως, μισητὸς δὲ ὁ φόβος.

κβ'. Αλλ' ὅμως διὰ τούτων πάντων ἡ Φιλία διαδυσμῆναι, (ζωάπει) τὰς καλὰς τε καὶ αἰσθητάς. Διὰ γὰρ τὴν ὀρεγνύειν αἰρῶν) μὲν ἄνθρωπος πόνον τὰ μέτρα κεκτημένος μάλλον, ἢ διὰ πάλαι πάντων κυριεύειν· καὶ διῶν) πεινῶντες καὶ διψῶντες ἀλύπως σίτη καὶ ποτὶ κοινωνεῖν· ἔτι πρὸς τὴν ὠραίων ἀφροδισίοις ἡδόμενοι ἐγκαρτερεῖν, ὥστε μὴ λυπεῖν ἑς μὴ προσήκει.

κγ'. Διῶν) δὲ καὶ χρημάτων ἔμνον, τῶν πλεονεκτεῖν ἀπεχόμενοι, νομίων κοινωνεῖν· ἀλλὰ καὶ ἐπαρκεῖν

nes à naturâ partim ad amicitiam comparati sunt, quandoquidem operâ mutuâ indigent, ac invicem misentur, seque juvando aliis alii profunt, idque quum intellexere, gratiam sibi invicem habent; partim ad inimicitias propendent. Nam quum eadem bona & jucunda putent, de iis inter se digladiantur, disjunctisque animorum sententiis invicem sibi adversantur. Præterea tum contentio, tum ira, res quædam hostiles sunt; itemque plus habendi cupiditas, infestum quiddam est; & odio dignum, invidia.

22. Nihilominus amicitia

per hæc omnia penetrans, honestos egregiosque viros copulat. Nam propter virtutem malunt absque molestiâ facultates mediocres possidere, quàm rixando potestatem in omnia sibi acquirere; simulque possunt esurientes ac sitientes sine animi fastidio cibi ac potûs participes fieri; ac tametsi formotis amoribus delectentur, coercere se tamen possunt, ne offendant eos quos offendi non convenit.

23. Etiam à pecuniis abstinent, quo minùs alienis inhiant, non solum legitime sibi debitis esse contenti possunt: sed etiam sibi invicem

καὶν ἀλλήλοις. Διὶ ἀν' ὃ καὶ τ' ἔστιν ὁ μόνον ἀλύπως, ἀλλὰ καὶ (συμφερόντως ἀλλήλοις) διατίθεσθαι, καὶ τ' ὀργὴν κωλύειν εἰς τὸ μετ' ἀμελησόμενον προϊέναι. Τὸν ὃ φθόνον παντάπασιν ἀφαιρῶσι, τὰ μὲν ἑαυτῶν ἀγαθὰ τοῖς φίλοις οἰκεία παρέχοντες, τὰ δ' ὃ τ' φίλων, ἑαυτῶν νομίζοντες.

καδ'. Πῶς ἔν σ' εἰκὸς τὰς καλὰς τε καὶ ἀγαθὰς, καὶ τ' πολιτικῶν τιμῶν (μὴ μόνον ἀβλαβεῖς, ἀλλὰ καὶ ὠφελίμους ἀλλήλοις) κοινωνῶντας εἶναι; Οἱ μὲν γὰρ Ἰππιδιμοῦντες ἐν τ' πόλεσι τιμᾶσθαι τε καὶ ἄρχειν, ἵνα ἐξουσίαν ἔχωσι χρήματά τε κλέπειν, καὶ ἀνθρώπους βιάζεσθαι, καὶ ἡδυπαθεῖν, ἀδικοῖ τε καὶ πονηροῖ ἀν' εἶεν, καὶ ἀδιώσται ἄλλω συναρμόσαι.

κε'. Εἰ δὲ τις ἐν πόλει τιμᾶσθαι βελόμενος, ἔπως αὐτὸς τε μὴ ἀδικῇ, καὶ τοῖς φίλοις τὰ δίκαια βοηθεῖν διώῃ, καὶ ἄρξας ἀγαθὸν τι ποιῆν τ' παρ' ἑλπίδα περᾶν. Δια τί ὁ ποιῶν ἄλλω ποιῶν σ' ἀν' διώσῃ συναρμόσαι;

vicem largiri. Præterea possunt simultatem non modò sine molestiâ, sed etiam ex utilitate mutuâ, moderari; ac prohibere, quo minùs ad hoc ira progrediatur, cujus ipsos deinde pœniteat. Invidiam prorsus tollunt, partim bona propria amicis mancipando, partim amicorum bona pro suis ducendo.

24. Quis ergo non contentaneum sit, viros honestos & egregios non solum sine damno, sed etiam mutuâ cum utilitate, honorum civilium participes fieri? Nam qui honores in civitatibus ac magistratus ambiunt, idcir-

co ut potestatem habeant pecuniam publicam peculandi, vi homines opprimendi, fruendi voluptatibus; illi verò injusti sint, ac improbi, necesse est; neque fieri potest, ut cum alio conjungantur.

24. At si quis velit honoribus in republicâ frui, ut tum ipse non afficiatur injuriâ, tum justis in rebus opem amicis ferre possit, simulque Princeps ipse aliquo bono patriam afficere conetur; quamobrem talis homo conjungi cum alio, qui sit & ipse talis, amicitia non possit? Num amicis esse u-

fui

σαι; Πότερον τὰς φίλῃς ἀφελὲν μὲν τῶν καλῶν καγαθῶν ἤτιον διωήσει, ἢ τὸ πόλιν ἀερίτεϊν ἀδιωκώτερος ἔσαι, καλὰς τε καγαθὰς ἔχων συνεργάς;

κς'. Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι δῆλόν ἐστιν, ὅτι εἰ ἐξελῶ τοῖς κρατίστοις ζυθεμόμενος ὅπῃ τὰς χεῖρας ἰέναι, πάντας ἀνὰ τὰς ἀγῶνας ἔπει ἐνίκων, ἐπὶ πάντα τὰ ἀθλα ἔπει ἐλάμβανον. Ἐπεὶ ἔν κείῳ μὲν οὐκ ἐῷσι τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ἐν δὲ τοῖς πολιτικοῖς, ἐν οἷς οἱ καλοὶ καγαθοὶ κρατίζουσιν, ἔδει κωλύει μεθ' ἑαυτοῦ ἂν τις βέλῃ τὸ πόλιν ἀερίτεϊν· πῶς ἔν δ' λυσιτελεῖ τὰς βελτίστες φίλῃς κησάμενον πολιτεύεσθαι, τὰ τοιαῦτα κοινωνοῖς καὶ συνεργοῖς τῶν πράξεων μάλλον ἢ ἀνταγωνισαῖς χρεώμενον;

κζ'. Ἀλλὰ μὲν κακεῖνο δῆλον, ὅτι καὶ ἐν πολέμῳ τις τινὶ, (συμμάχων δέσσει), ἐπὶ τῶν πλεονέκων, ἐὰν καλοῖς καγαθοῖς ἀνιτάτῃ. Καὶ μὲν οἱ συμμαχεῖν ἐθέλοντες ἀποικηταί, ἵνα θέλῃσι προθυμείσθαι. Πολὺ δὲ καρεῖται

fui unā cum honestis & egregiis viris minū8 possit, vel ad bene de Republicā merendum minus facultatis habebit, si honestos & egregios in eo studio socios habeat?

26. Quinetiam Gymnicis in certaminibus patet, si liceat præstantissimis adversū8 deteriores conjunctis viribus pergere, futurum, ut ipsi cunctis in certaminibus victores evadant, omniaque præmia consequantur. Quando igitur hoc illis fieri non permittitur, at in negotiis civilibus, ubi homines honesti & egregii præcipuas partes obtinent, quum nemo im-

pediat, quo minū8 quis beneficio Rempublicam, cum quo ipse velit, afficiat: quī non ex usu sit, ut optimis quibusque amicis comparatis Rempublicam aliquis administret, atque iis potiū8 sociis & adiutoribus gerendarum rerum, quā8 adversariis, utatur?

27. Enimverò patet hoc etiam, si bellum aliquis adversū8 alium gerere velit, ei sociis opus esse, illisque pluribus, si strenuis ac fortibus sese opponat. Atqui beneficiis afficiendū8 sunt, si quos opitulari nobis volumus, ut sint animis alacres. Multo autem melius est, optimos quos-

κρεῖττον τὰς βελτίους ἐλάττωνας εὖ ποιεῖν, ἢ τὰς χείρονας πλείονας ὄντας. Οἱ γὰρ πονηροὶ πολὺ πλείονων ἔργων, ἢ οἱ χρηστοὶ, δεόν).

κη'. Ἀλλὰ θάρρῶν, (ἔφη) ὦ Κριτόβουλε, παρῶ ἀγαθὸς γίγνεσθαι, καὶ πῶτ' γινόμενός. Θηρῶν ἐπιχέρει τὰς καλὰς τε καὶ αἰσθητάς. Ἰσως δ' ἂν τι σοὶ καὶ γὰρ συλλαβεῖν εἰς τὰ καλῶν τε καὶ αἰσθητῶν θήραν ἔχοιμι, ἀλλὰ τὸ ἐρωτικὸς εἶναι. Δεινῶς γὰρ ὢν ἂν ἐπιθυμήσω ἀνθρώπων, ὅλ' ὥρμημαι ἐπὶ τὸ φιλῶν τε αὐτὰς ἀνιφιλεῖσθαι ὑπὸ αὐτῶν, καὶ ποθῶν ἀνιποθεῖσθαι, καὶ ἐπιθυμῶν ζῶειναι, καὶ ἀνιπεθυμεῖσθαι τῇ ζωνοσίας.

κθ'. Ορῶ γ' καὶ σοὶ τῶν δεήσων, ὅταν ἐπιθυμήσης φιλίαν πρὸς τινὰς ποιεῖσθαι. Μὴ σὺ ἔνδοκρύπτῃς με, οἷς ἂν βέλοιο φίλ' ἡμέας. Διὰ γὰρ τὸ ἐπιμελεῖσθαι τὸ δρῆσαι τῷ δρῶσιν μοι, ὅτι ἀπείρως οἶμαι ἔχειν θηρῶν ἀνθρώπως.

λ'. Καὶ ὁ Κριτόβουλος (ἔφη) καὶ μὲν, ὦ Σώκρατες, τῶν ἐγὼ τὰ παθημάτων πάλαι ἐπιθυμῶ, ἄλλως τε καὶ

quosque, tametsi pauciores sint, beneficiis afficere; quàm deteriores, quorum major sit numerus. Nam improbi multo pluribus benefactoribus, quàm probi egent.

28. Tu verò, mi Critobule, fidenti animo bonus esse enitere, atque, ubi talis factus fueris, honestos & egregios amicos venari coneris. Ac fortassis etiam ipse nonnihil tibi conferre ad hanc virorum honestorum egregiorumque venationem possim, propterea quod ad amorem benevolentiamque propensus sis. Nam quoscunque homines amem, totus ardentem in hoc feror,

ut, eos diligens, vicissim diligar; & desiderans, vicissim desiderer; & conversationis cupidus, vicissim expectar.

29. Quibus & tibi opus fore video, si quando cum quibusdam amicitiam inire cupies. Itaque ne me celes, quibus esse amicus velis. Nam, quum placere studeam illi, qui mihi placet, minimè venandi homines imperitum esse me arbitror.

30. Atqui, subjecit Critobulus, harum artium ego, mi Socrates, jamdudum cupidus sum: præsertim si eadem mihi scientia suffecerit ad

εἰ ἐξαρκέσει μοι ἡ αὐτὴ θησιήμη θπὶ τὰς ἀγαθὰς τὰς ψυχὰς, καὶ θπὶ τὰς καλὰς τὰ σώματα.

λα'. Καὶ ὁ Σωκράτης (ἔφη) ἀλλ', ὦ Κριτόβουλε, οὐκ ἔνεστιν ἐν τῇ ἐμῇ θησιήμη τὸ τὰς χεῖρας προσφέρειν ταῖς ψυχαῖς ὑπομύειν τὰς καλὰς. Πέπεισμαι γὰρ καὶ διὰ τὴν Σκυλλῆν. Διὰ τὴν φύσιν τὰς ἀνθρώπων, ὅτι τὰς χεῖρας αὐτοῖς προσέφερε· τὰς δὲ γε Σκυλλῶας, ὅτι τὰς χεῖρας ἔδεν· προσέφερον, ἀλλὰ πᾶσι πόρρωθεν ἐπῆδον, πάντας φασὶν ὑπομύειν, καὶ ἀκρόντας αὐτῶν κηλεῖσθαι.

λβ'. Καὶ ὁ Κριτόβουλος (ἔφη) ὡς ἔ' προσοίσοντο τὰς χεῖρας, ἔτι ἔχεις ἀγαθὸν εἰς φίλων κτῆσιν, δίδασκε. Οὐδὲ τὸ σῶμα ἐν (ἔφη ὁ Σωκράτης) πρὸς τὸ σῶμα προσθήσεις. Θάρρει· (ἔφη ὁ Κριτόβουλος) ἔδεν γὰρ τὸ σῶμα πρὸς τὸ σῶμα προσοίσω ἔδεν, εἰ μὴ καλὸς ἦ. Εὐθύς (ἔφη) σύ γε, ὦ Κριτόβουλε, τὴν κτῆσιν ἐξυμφοροῦντο εἰρηκας. οἱ μὲν γὰρ καλοὶ τὰ πιαῦτα ἐκ ὑπομύουσιν· οἱ δὲ αἰσχροὶ καὶ ἡδέως προσίεν, νομίζοντες διὰ τὴν ψυχὴν καλοὶ καλεῖσθαι.

λγ'. Καὶ

ad eos, qui animi bonitate præstant, & qui corporis elegantia excellunt.

31. Tum Socrates, At verò, mi Critobule, inquit, non hoc scientia meâ continetur, ut manus injiciens, formâ præstantes aliquis remoretur. Sum enim persuasus, homines eâ de causâ Scyllam fugisse, quòd manus eis admoveveret. Sirenes verò, quia nemini manus injicerent, sed longo ex intervallo homines incantarent, universos autem remoratas esse, qui quidem audiendo demulcerentur.

32. Et Critobulus, Doce

verò me, inquit, si quid habes, quod ad conciliandos amicos conferat. Non enim cuiquam manus injiciam. Ac ne os quidem, ait Socrates, ori admovebis? Bono animo es, inquit Critobulus. Nec enim os ulli admovebo, nisi formâ præstet. Tu verò mox, ait, mi Critobule, contrarium ei, quod expediat, dixisti. Nam qui pulchri sunt, nihil ejusmodi morantur; at qui deformes, libenter admittunt; quod existiment, propter animum se formosos appellari.

33. Ad

λγ'. Καὶ ὁ Κριτόβουλος ἔφη· ὡς τὰς μὲν καλὰς φιλήσοντός με, τὰς δ' ἀγαθὰς καὶ φιλήσοντός, τὰρ ῥῶν διδάσκει τὴν φίλων τὰ θηρατικά. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· ὅταν ᾖν, ὦ Κριτόβουλε, φίλος τινὶ βέλῃ γινέσθαι, εἴσεις με καλεῖσθαι σε πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἀγαθαὶ τε αὐτῷ, καὶ ὀφειλόμενός φίλος αὐτῷ εἶναι; Κατηγορεῖ· (ἔφη ὁ Κριτόβουλος) ἔδενά γ' οἶδα μισῶντάς τας ἐπαινῶντάς.

λδ'. Εἰάν σε προσκατηγορήσω (ἔφη) ὅτι διὰ τὸ ἀγαθὸν αὐτῷ, καὶ ὀνοικῶς ἔχεις πρὸς αὐτὸν, ἄρα μὴ διαβάλλεσθαι δοῖς ὑπὲρ ἐμῶν; Ἀλλὰ καὶ αὐτῷ μοι (ἔφη) εἰγίγνετο εὐνοία πρὸς ἕως ἂν ὑπολάβω ὀνοικῶς ἔχειν πρὸς ἐμέ.

λε'. Ταῦτα μὲν δὴ (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἐξεταί μοι λέγειν περὶ σε, πρὸς ἕως ἂν βέλῃ φίλος ποιήσασθαι· εἰάν σε μοι ἐτι ἐξουσίαν δῶς λέγειν περὶ σε, ὅτι ὀφειλόμενός τε τὴν φίλων εἶ, καὶ ἔδεναι ἕτω χαίρεις ὡς φίλοις ἀγαθοῖς, καὶ ὀφί τε πῶς καλοῖς ἔργοις τὴν φίλων ἀγάλλῃ ἔχῃ ἥτιον, ἢ ἐπὶ πῶς εἰαυτῶν,

33. Ad ea Critobulus, Age, animo alacri me doceto, inquit, artem venandi amicos; quandoquidem pulchros osculaturus, honestos exosculaturus sum. Et Socrates, Ubi, mi Critobule, amicitiam cum aliquo, inquit, contrahere voles, an mihi permittes, ut ad ipsum deferam, te admiratorem ipsius esse, atque amicitiam ejus expetere? Licet istuc dicas, verò, ait Critobulus: Quippe neminem novi, qui se laudantes oderit.

34. At si præterea de te dixero, ait, quod præ admi-

ratione ipsius etiam benevolentiam singulari eum completaris, num me putabis invisum te velle reddere? Atqui in meipso, inquit, benevolentia quædam erga illos excitatur, quos animo in me benevolo esse suspicor.

35. Hæc igitur, ait Socrates, mihi de te dicere licebit ad eos, quos amicos efficere voles. Quod si mihi præterea potestatem facias dicendi de te, quod amici tibi curæ sint; & quod nullam re sic delecteris, atque bonis amicis; quod ob amicorum præclara facinora non minus exultes, quam ob

ἐαυτῶ, ἢ ὅτι πῶς ἀγαθοῖς τῷ φίλῳ χαίρεις ἔδεν ἤττον,
ἢ ὅτι πῶς ἐαυτῶ· ὅπως τε ταῦτα γίγνηται τοῖς φίλοις,
ὅσα δοκῶντες μηχανώμεθα· καὶ ὅτι ἐγνωκας ἀνδρὸς
δρετλὺν εἶναι, νικᾶν τὴν μὲν φίλος εὖ ποιῶντα, τὴν δὲ
ἐχθρὸς κακῶς· πάντῳ ἂν οἶμαι σοὶ ὀπλήδειον εἶναι με
ζωῶντον τῷ ἀγαθῶν φίλῳ.

λς'. Τί γὰρ (εἶφη ὁ Κερτόβελος) ἐμοὶ τῶν λόγων,
ὥστε ὅσα ὅτι σοὶ ὄν, ὅ, τι ἂν βέλη περὶ ἐμῶ λέγειν;
Μὰ Δί' ἔχ, ὥς ποτε ἐγὼ Ασπασίας ἤκουσα. Εἰρηδ
τὰς ἀγαθὰς προμηθεύδας, μὴ μὲν ἀληθείας τὰγαθὰ
διαγελήσας, δεινὰς εἶναι ζυγᾶν τὴν ἀνθρώπου εἰς
κηδείαν, ψαυδομύας δ' ὅσα ὠφελὸν ἐπαινῶντας· τὴν
δὲ ἐξαπατηθέντας, ἅμα μισεῖν ἀλλήλους τε καὶ τὴν προ-
μηθευμένην. Ἀ δὲ καὶ ἐγὼ περὶ οὐδὲν ἔχον ἡγῆμαι,
ἐκ τῶνταί μοι περὶ σὺ λέγειν ἐπαινῶντι ἔδεν ὅ, τι ἂν
μὴ ἀληθεύω.

λς'. Σὺ μὲν ἄρα (εἶφη ὁ Κερτόβελος) πῶτός μοι φί-
λος εἶ, ὡς Σώκρατες, οἷός, ἂν μὲν τι αὐτὸς ἔχω ὀπι-
τήδειον

ob tua; quod ob amicorum quando audiui. Aiebat e-
commoda non minùs gau- nim; bonas pronubas, quæ
deas, quàm ob tua; quod in cum veritate de aliis bona
studio perficiendi, ut amici commemorarent; plurimum ad
ea consequantur, non defa conciliandam inter homines
tigeris; quod denique virtu- affinitatem valere: quæ verò
tem viro dignam esse intel- mentirentur, eas laudando
lexeris, beneficiis amicos, nihil proficere. Fieri enim,
hostes lædendo vincere: ni- ut, qui decepti sunt, se ode-
mirum arbitrabor me tibi per- riant mutud, atque etiam con-
commodum fore socium ve- ciliatrices ipsas. Quæ quum
nationis bonorum amicorum. ita esse persuasus sim, rectè

36. Quamobrem, ait Cri- facturum me arbitror, si nihil
tobulus, hoc mihi commemo- mihi licere de te dicere lau-
moras, quasi non tuâ sit in dandi causâ statum, quod
potestate situm, ut de me, non verè proferri possit.

quod velis, dicas? Non 37. Nimirum tu, mi So-
profectò subiecit Socrates, u- crates, ait Critobulus, talis
tè quidem ego de Aspasia ali- amicus es mihi, ut me sis ad-
S juturus,

τῆδεον εἰς τὸ φίλος κήσαο, συλλαμβάνειν μοι· εἰ ᾗ μὴ, ὅκ' ἂν ἐθέλοις πλάσας τι εἰπεῖν ὅππῃ τῇ ἐμῇ ὠφελείᾳ. Πότερα δ' ἂν, (εἶφη ὁ Σωκράτης) ὦ Κερτόβιλλε, δοκῶ σοι μᾶλλον ὠφελεῖν σε τὰ ψεύδη ἐπαινῶν, ἢ πείθων περὶ ὧν αἰσθάνῃ σε ἀγαθὸν ἄνδρα γινέσθαι; Εἰ ᾗ μὴ φανερόν ᾔτω σοι, ὅκ' τῶνδε σκέψαι.

λη'. Εἰ γάρ σε βελόμην φίλον ποιῆσαι ναυκλήρω, ψεύδομην ἐπαινοῖν, φάσκων ἀγαθὸν εἶναι κυβερνήτην, ὁ δὲ μοι περὶ τούτων ὅππῃ εἴπῃς σοι τὸ ναῦν μὴ ὅππῃ εἴπῃς κυβερνᾶν· ἔχεις τινα ἐλπίδα μὴ ἂν σωτὴν τε καὶ τὸ ναῦν σωτρίαν; Ἡ εἰ σοι πείσασμι κοινῇ τὸ πόλιν ψεύδομην, ὥς ἂν στρατηγικῶς τε καὶ δικαστικῶς ἐπὶ πολιτικῶν ἐαυτῶν ὅππῃ εἴπῃς· τί ἂν οἶε σωτὴν καὶ τὸ πόλιν ὑπὸ σὲ παθεῖν; Ἡ εἰ τινὰς ἰδίᾳ τὸ πόλιν πείσασμι ψεύδομην, ὥς ὄντι οἰκονομικῶς τε καὶ ὅππῃ εἴπῃς, τὰ ἐαυτῶν ὅππῃ εἴπῃς· ἄρ' ὅκ' ἂν πᾶσαν διδῇς, ἅμα τε βλαβερὸς εἴης, ἔκ' ἀπαγέλας φαίνοιο;

λθ'. Ἀλλὰ

juturns, si ad parandos amicos aliquo modo aptus fuero: sin autem, nihil utilitatis meæ causâ ficti sis dicturus. Utrum autem, inquit Socrates, magis commodis tuis servire tibi videqr, si falsis te ornem laudibus; an si persuadeam, ut vir bonus esse studeas? Quod si hoc necdum perspicis, ex his quæ dicam, considera.

38. Nam si tibi cum naviculatore volens amicitiam conciliare, falsò te laudem, bonumque gubernatorem esse dicam, atque ille persuasus à me, navem imperito tibi gubernandam committat, aliudne quicquam sperare

possis, quàm te, tum navem, tum teipsum exitio daturum? Vel si, tuâ causâ, civitati publicè persuasero mentiens, ut se tibi, tanquam viro artis imperatoriæ, judiciorum, rerumque civilium perito, committat; quid putas & tibi, &, per te, civitati eventurum, vel si privatim civibus nonnullis persuadeam, idque mentiando, ut tibi res suas credant, nimirum homini administrandæ rei familiaris perito, atque industrio: annon, ubi periculum illi de te fecerint, damnosum te aliis esse, prætereaq; ridiculum declarabis?

*39. Ni-

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ. 131

λθ'. Αλλὰ σωτομωλάτη τε καὶ ἀσφαλεσάτη καὶ καλ-
λίστη ὁδὸς, ᾧ Κριτόβουλε, ὅ, τι ἂν βέλῃ δοκεῖν ἀγαθὸς
εἶναι, τὴν καὶ χρειαζόμενον ἀγαθὸν περὶ αὐτοῦ. Οἱ δ' ἐν ἀν-
θρώποις δρῶντες λέγοντες, σκεπτόμενοι δὲ ὅτι πάντας
μαθήσει τε καὶ μελέτη αὐξανομένης. Εγὼ μὲν οὖν, ᾧ
Κριτόβουλε, οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ταύτας θηροῦσθαι· εἰ δὲ σύ
πως ἄλλως γινώσκεις, δίδασκε. Καὶ ὁ Κριτόβουλος,
ἀλλ' αἰσχυροῦμί μιν ἂν, ἔφη, ᾧ Σώκρατες, ἀντιλέγων
ταῖς· ὅτε γὰρ καλὰ, ὅτε ἀληθὴ λέγῃμι ἂν.

Κ Ε Φ. ζ'.

ΚΑΙ μὲν τὰς ἀπορίας γε τῶν φίλων, τὰς μὲν δι'
ἀγνοίας ἐπερᾶτο γνώμη ἀκείῃ· τὰς δὲ δι' ἐν-
δείας, διδάσκων καὶ διώκων ἀλλήλοις ἐπαρκεῖν. Ερῶ
δὲ καὶ ἐν ταῖς αἰσώσοις αὐτῶν. Αἰσῶν γὰρ ποτὶ
ἐρῶν σκεπτομένως ἔχοντες. Εοικας, ἔφη, ᾧ Αἰσῶν, ᾧ
βαρέως φέρειν τι. Χρὴ δὲ τῷ βαρέως μελετᾶν πᾶσι
φίλοις.

39. Nimirum via maximè
compendiaria, tutissima, &
rectissima est, mi Critobule,
ut, in quo bonus esse videri
velis, operam des, ut bonus
sis. Quæcunque autem in
vitâ mortalium virtutes ap-
pellantur, eas omnes si con-
sideres, doctrinâ & studio
posse augeri animadvertes.
Atque has, mi Critobule,
venandas nobis esse arbitror.
Tu, si aliter judicas, velim
me doceas. Et Critobulus,
Me verò pudeat, inquit, his
contradicere, mi Socrates:
Nec enim honesta, nec vera
dicerem.

C A P. VII.

PRÆTEREA Socrates ami-
corum difficultatibus, ex
ignoratione profectis, consi-
lio mederi conabatur: quæ
verò ex egestate proficisce-
rentur, eis medebatur docen-
do, ut pro viribus alter alte-
rius inopiæ subveniret. Di-
cam autem, quid hæc etiam
in parte mihi de ipso constet.
Nam, quum aliquando Ari-
starchum tristem cerneret:
Videris, ait, mi Aristarche,
quiddam molestè ferre. De-
bes autem molestiam hæc
cum amicis communicare.

φίλοις· ἴσως ᾧ ἂν τι σε καὶ ἡμῖς καφίσαιμι.

β'. Καὶ ὁ Αῤῥίσταρχος, ἀλλὰ μὲν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐν πολλῇ γε εἰμὶ ἀπορία. Ἐπεὶ ᾧ ἐξασίασεν ἡ πόλις, πολλῶν φυγόντων ὡς τῇ Πειραιᾷ, σιωπηλῶς θάσιν ὡς ἐμὲ καταλελειμμέναι ἀδελφαί τε καὶ ἀδελφίδαι καὶ ἀνεψιαί ποσαῦ), ὡς εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ τεσσαρεσκαίδεκα τὰς ἐλευθέρους. Λαμβάνομεν δὲ ἔτε ἐκ τῆ γῆς ἔδην, (οἱ δὲ ἐναντιοὶ κρατῶσιν αὐτῆς) ἔτε δὲ τῶν οἰκῶν (ὀλιγανθρωπία δὲ ἐν τῷ ἄσπῳ γέγονε.) τὰ ἐπιπλα δὲ ἔδεις ὠνεῖ), ἔδδ' δανείσομαι ἑξαμόθεν ἐστὶν δρυμόν· ἀλλὰ πρότερον ἂν τις μοι δοκεῖ ἐν τῇ οἰκίᾳ ζῆται ὄρεῖν, ἢ δανειζόμενος λαβεῖν. Χαλεπὸν μὲν ἔν ἐστιν, ὦ Σώκρατες, τὰς οἰκείας πειορᾶν ἀπολυμνῆς, ἀδυνάτον δὲ πᾶσι τρέφειν ἐν ταῖς ταῖς πράγμασιν.

γ'. Ἀκῶσας ἔν ταῦτα ὁ Σωκράτης, τί ποτέ ἐστιν, ἔφη, ὅτι ὁ Κεράμων μὲν πολλὰς τρέφω, καὶ μόνον ἑαυτῷ τε καὶ ταῖς ταῖς δῆπνῃσι διῶν) παρέχειν, ἀλλὰ καὶ πεποιεῖται τοσαῦτα, ὥστε καὶ πλεῖν· οὐ

δ

Fortassis enim aliquā hujus molestiae parte nos quoque te sublevaverimus.

2. Et Aristarchus, Enimvero, mi Socrates, ait, magnā in difficultate versor. Nam quia seditiones hāc in civitate motae sunt, multis in Piræum confugientibus, convenerunt ad me relictae tot sorores, sororum filiae, confortatae, ut meis in aedibus xiv. homines ingenui sint. Neque verò vel ex agro quicquam accipimus, quo possuntur adversarii; neque ex aedibus, quod hominum exiguus in urbe sit numerus: & supellectilem emit nemo; neque

usquam mutuum capi potest: sed citius in viā quis argentum quaerendo inveniat, quā mutuum accipiat. Grave quidem certè est, mi Socrates, propinquorum interitu nihil moveri: sed fieri non potest, ut in tantā rerum perturbatione tot homines aliquis aliat.

3. Hæc quum audiisset Socrates, Quid est causæ, inquit, quod Ceramo complures alens, non sibi solum atque illis suppeditare necessaria potest; sed etiam tantum præterea lucrum facit, ut dives sit: tu multos alens metuis, ne ob necessarium

rum

ἢ πολλὰς τρέφων, δέδοικας μὴ δι' ἐνδειαν τῆς Πηληϊάδων ἀπαντες ἀπολῇσθαι; Οἷον νῆ Δι' (ἔφη) ὁ μὲν δάλας τρέφει, ἐγὼ δ' ἐλευθέρας.

δ'. Καὶ πότερον (ἔφη) τὰς παρὰ σοὶ ἐλευθέρας οἶε βελτίους εἶναι, ἢ τὰς παρὰ Κεράμῳ δάλας; Εγὼ μὲν οἶμαι (ἔφη) τὰς παρὰ ἐμοὶ ἐλευθέρας. Οὐκ ἔν (ἔφη) αἰσχρὸν τῷ μὲν ἀπὸ τῆς πονηροτέρων ἀπορεῖν, σὲ δ' ἀπὸ πολλῶν βελτίους ἔχοντα ἐν ἀπορείᾳ εἶναι; Νῆ Δι' (ἔφη) ὁ μὲν δ' ἐλευθέρας τρέφει, ἐγὼ δ' ἐλευθερίως πεπαιδευμένους.

ε'. Ἀρ' ἔν (ἔφη) τεχνῆταί εἰσιν, οἱ χρήσιμόν τι ποιεῖν Πηϊσάμῳ; Μάλιστα γ', ἔφη. Οὐκ ἔν γ' ἀλφίτα; Σφόδρα γέ. Τί δ' ἄρ' οἱ; Οὐδέν ἤττον. Τί δ' (ἔφη) ἱμάτιά τε ἀνδρῆα καὶ γυναικεῖα, καὶ χιωνίσκοι, καὶ χλαμύδες, καὶ ἐξωμίδες; Σφόδρα γ' (ἔφη) ἔστι πάντα ταῦτα χρήσιμα. Ἐπειτα (ἔφη) οἱ παρὰ σοὶ τῶν ἄλλων Πηϊσάν ποιεῖν; Πάντα μὲν ἔν, ὡς ἐγώ μαι.

ς'. Εἰτ' οὐκ οἶδα, ὅτι ἀφ' ἐνὸς μὲν τῶν ἀλφίτοποιας Ναυσικύδης καὶ μόνον ἑαυτὸν τε καὶ τὰς οἰκέτας τρέφει, ἀλλὰ

rum inopiam omnes pereatis? Quia profectò, ait, servos alit Ceramo, ego liberos homines.

4. Utrum verò, subjecit Socrates, putas ingenuos, qui tecum sunt, meliores esse, an Ceramonis servos? Nimirum meliores sunt ingenui qui tecum vivunt. Annon igitur est turpe, ait Socrates, illum per homines viliores rerum acquirere copiam: te, qui multo meliores habeas, inopiâ premi? Minimè verò, inquit. Nam ille artifices alit, ego liberaliter educatos.

5. Artifices ergo sunt, in-

quit, qui facere aliquid possunt, quod utile sit? Maximè, ait. Ergo farina est utilis? Ac vehementer quidem. Quid Panes? Nihilominus. Quid vestes viriles ac muliebres, & tuniculae, & chlamydes, & exomides? Admodum, ait, utilia sunt hæc, & quidem omnia. Jam verò, inquit Socrates, qui tecum sunt, nihil horum possunt elaborare? Immodè verò omnia, ut arbitror.

6. Ergo tu ignoras Nausicydem faciendâ farinâ, quod unum ex his est, non solum seipsum & domesticos alere, sed præterea multas suæ, & vaccas,

ἀλλὰ πρὸς τέτοις καὶ ὅς πολλὰς καὶ βῆς, καὶ πεποιθὴ
 παῦτα, ὥς καὶ τῇ πόλει πολλάκις λειψυγῆν· ὅπῃ δὲ
 δροποῖας Κίρβου τὴν τε οἰκίαν πᾶσαν διατρέφει, καὶ
 ζῇ δαψιλῶς· Δημίας δὲ ὁ Κολλυτοῦς ἀπὸ χλαμυδερ-
 γίας· Μένων δὲ ἀπὸ χλανοδοποῖας· Μεγαρέων δὲ οἱ
 πλεῖστοι (ἔφη) ἀπὸ ἐξωμυδοποῖας διατρέφονται· Νῆ-
 Δί (ἔφη) ἔπει μὴ γὰρ ἀνδρες βαρβάρους ἀνθρώπους
 ἔχουσιν, ὥς ἀναγκάζειν ἐργάζεσθαι, ἀ καλῶς ἔχει· ἐγὼ
 δὲ ἐλευθέρους τε καὶ συγχεῖς.

Ζ'. Εἰπὺν (ἔφη) ὅτι ἐλευθεροὶ τ' εἰσὶ καὶ συγχεῖς σοι,
 οἷα χρῆναι αὐτοὺς μηδὲν ἄλλο ποιεῖν, ἢ ἐδίδειν καὶ καθύ-
 δειν; Πότερον καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθέρων τὰς ἔργων ζῶντας ἀ-
 μείνον διαφέροντας ὁρᾷς, καὶ μᾶλλον δὴ δαίμονιζεις, ἢ τὰς ἀ-
 πείσαντες χρήσιμα πρὸς τὸ βίον, τῶν δὲ πλεονεχέων;
 ἢ μὴ δρογίαν καὶ τὴν ἀμείλιαν αἰσθάνῃ πῶς ἀνθρώποις πρὸς
 τὸ μαθεῖν ἀπὸ προσήκει ἀπείσαντες, καὶ πρὸς τὸ μνημονεύειν
 ἀπὸ ἀνμαθῶσι, καὶ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν τε καὶ ἰσχύειν πῶς ζώ-
 μασι, καὶ πρὸς τὸ κηρύττειν τε καὶ ζῶντας τὰ χρήσιμα
 πρὸς

vaccas, atque etiam lucrari tantum, ut nonnunquam in usum civitatis sumtum sup-
 peditet: Ciribum pane faciendo familiam omnem nutrire, & vivere largiter: Demeam Collytensem, conficiundis chlamydibus: Menonem, penulis: Megarensium maximam partem exomidum confectio-
 ne sese alere? Verò, inquit. Nam illi barbaros quosdam emptos habent, quos possunt cogere ad elaborandum ea quæ ipsis expediant: Ego mecum liberos homines, & cognatos habeo.

7. Ergo, subiecit Socrates;

quod ingenui sunt, ac tibi cognati, propterea putas eis aliud nihil faciendum esse, quàm ut edant ac dormiant? Num & inter alios ingenuos homines, si qui ita vivant, eos commodius degere vides, felicioresque prædicas illis, qui eorum curam habent, quæcunq; ad vitam utilia norunt? An otium & negligentiam prodesse animadvertis hominibus ad discendum ea quæ scire convenit, & ad reminiscendum, quæ didicerint; & ad valetudinem, roburque corporum; & ad parandum ac conservandum ea quæ

πρὸς τὸ βίον, ὠφελίμια ὄντα· τὸ δὲ ἐργασίαν ἢ τὸ ἐπιμελείαν ἔδεν χρήσιμα;

η'. Εἰπάθον δὲ. ἀφ' ἧς αὐτὰς ἐπίστασθαι, πότερον ὡς ἔτε χρήσιμα ὄντα πρὸς τὸ βίον, ἔτε ποιήσασθαι αὐτῶν ἔδεν· ἢ τέναντίον. ὡς καὶ ἐπιμεληθῆσόμεθα τέτων, καὶ ὠφεληθῆσόμεθα ἀπ' αὐτῶν; Ποτέρως δὲ ἂν μᾶλλον ἀνθρώποι ζωφρονοῖεν, δεγνῆτες, ἢ τὸ χρησίμων ἐπιμελόμενοι; Ποτέρως δ' ἂν δικαιότεροι εἴεν, εἰ ἐργάζοιτο, ἢ εἰ δεγνῆτες βελούοιτο περὶ τὸ ἐπιηδεῖαν;

θ'. Ἀλλὰ καὶ νῦν μὲν (ὡς ἐγὼ οἶμαι) ἔτε σὺ ἐκείνας φιλεῖς, ἔτε ἐκείναι σέ· σὺ μὲν ἡγάμεθα αὐτὰς ἐπιζημίως εἶναι ζεαυτῶ, ἐκείναι δὲ σέ ὀρῶσαι ἀχθόμερον ἐφ' ἐαυταῖς. Ἐκ δὲ τέτων κίνδυνον μείζω τε ἀπεχθεῖαν γίγνεσθαι, καὶ τὸ προγεγονῆαν χάριν μειῶσθαι. Ἐὰν δὲ προσάτης ἦς, ὅπως ἐνεργοὶ ᾖσι, σὺ μὲν ἐκείνας φιλήσεις, ὀρῶν ὠφελίμως ζεαυτῶ ἕσας· ἐκείναι δὲ σέ ἀγαπήσασιν, αἰδομέναι χαίροντά σε αὐταῖς. τὸ δὲ προγεγονῶν ὠφελισίων ἡδὺν μεμνημένοι, τὸ ἀπ' ἐκείνων χάριν αὐξή-

quæ ad vitam utilia sunt: opus autem facere, ac diligentiam adhibere, nihil prodesse putas?

8. Num ea, quæ dicis illas tenere, sic didicerunt, ut neque ad vitam utilia ducerent, neque quicquam eorum facerent: an è diverso, ut & diligenter in eis elaborarent, & utilitatem inde caperent? Utrâ homines ratione modestiores sint, in otio degendo, an curam iis impendendo, quæ expediant? Utro modo iustiores fuerint, si opus faciant, an si in otio de victu deliberent?

9. Quinetiam, meâ sententiâ, neque tu jam illas diligis, neque illæ te: tu, quod eas esse tibi detrimento existimes; illæ, quod te suâ causâ gravari videant. Ex his periculum est, ne & majus odium oriatur, & pristina gratia minuat. At si, te Præsides, operas faciant, tu quidem eas diliges, quia videbis ipsas tibi esse utiles: & amabunt illæ te contrâ, ubi animadvertent, te delectationem ex eis capere. Atque etiam priorum beneficiorum cum voluptate recordantes, gratiam eis partam augebitis,

αὐξήσῃ, καὶ ὅς τε τῶν φιλικωτέρων τε καὶ οικειότερων ἀλλήλοις ἔξεῖ.

ί. Εἰ μὲν πίνω αἰχρὸν τι ἔμελλον ἐργάσασθαι, θάνατον ἀντ' αὐτῷ προαιρετέον ἴω. Νὺν δ' ἂν μὲν δοκεῖ κάλλιστα καὶ περιωδέστερα γυναικὶ εἶναι, θήσαν), ὡς εἰσὶ. Πάντες δ' ἂν θήσαν), ῥᾶτά τε καὶ τάχιστα καὶ κάλλιστα ἔηδιστα ἐργάζον). Μὴ ἔν ὅνκει (ἔφη) ταῦτα εἰσηγῶμαι αὐταῖς, ἃ σοὶ τε λυσιτελεῖ καί κείναις, καὶ (ὡς εἰκός) ἡδίως ὑπακούσων).

ια'. Ἀλλὰ νῆ τῆς Θεᾶς (ἔφη ὁ Ἀρίσταρχος) ἔτω μοι δοκεῖς καλῶς λέγειν, ὦ Σώκρατες, ὥστε πρόδεν μὲν καὶ προστέμνω δανείσασθαι, εἰδὼς ὅτι ἀναλώσας ὁ ἀνὴρ λάβω, ἔχ' ἔξω ἀποδύναι. νὺν δέ μοι δοκῶ εἰς ἐργῶν ἀφορμὴν ὑπομῆναι αὐτὸ ποιῆσαι.

ιβ'. Ἐκ τῶν δ' ἐπορίσθη μὲν ἀφορμῇ, ἐανήθη δ' ἔρμα, ἔργαζόμεναι μὲν ἡρίσαν, ἐργασάμεναι δὲ εἰδήπιναν· ἰλαραὶ δ' ἀντὶ σκυθρωπῶν ἦσαν, καὶ
ἀντὶ

ac deinceps amicus familiarisque vosmet mutuo complectemini.

10 Jam si turpe quid eis esset agendum, mors potius esset eligenda. At vero norunt illæ, ceu par est, quæcunque videntur mulieri honestissima esse, maximeque decere. "Quivis autem quæ novit, tum facillimè, tum celerrimè, tum elegantissimè, tum summâ cum voluptate facit." Quapropter tibi cunctandum non est, inquit, ut ad ea sis illis auctor, quæ tum tibi tum illis expediant: in quo qui-

dem, ceu par est, perlibenter tibi obtemperabunt.

11. Προσέειπε δὲ, inquit Aristarchus, τὰ μὲν μοι πρὸς τὸν Σωκράτη λέγειν, ὡς ἔστιν ἀναλώσας ὁ ἀνὴρ λάβω, καὶ ἔξω ἀποδύναι. νὺν δέ μοι δοκῶ εἰς ἐργῶν ἀφορμὴν ὑπομῆναι αὐτὸ ποιῆσαι.

12. Inde comparata fuit impensa emptæ lanæ; mulieres inter operas prædebant, ac operis absolutis cœnabant. Jam pro tristibus hilares erant, proque eo, quod prius

ἀντὶ ὑφορωμένων ἑαυτὰς, ἡδέως ἀλλήλας ἐώρων· καὶ αἰ
μὲν ὡς κηδεμόνα ἐφίλουν, ὁ δὲ ὡς ἀφελίμους ἠγάπα·
τέλῃ δὲ ἐλθὼν πρὸς τὸ Σωκράτην, χαίρων διηγεῖτο
ταῦτά τε, καὶ ὅτι αἰτιῶν αὐτὸν μόνον τὸ ἐν τῇ οἰκίᾳ δε-
γνὸν ἐοδίεν.

ιγ'. Καὶ ὁ Σωκράτης (εἶφη) εἶτα ἐ λέγεις αὐταῖς
τὸ τῷ κυνὸς λόγον; Φασὶ δὲ, ὅτε φωνήεντα λέγῃ τὰ ζῶα,
τὸ οἶν πρὸς τὸ δεσπότην εἰπεῖν. Θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς
ἡμῖν μὲν τὸ καὶ ἐρεῖ σοι καὶ ἀρεῖς καὶ τύρον παρέχῃσαι καὶ
δὲν δίδως ὅ, τι αὐτὸν μὴ ἐκ τῆ γῆς λάβωμεν. τῷ δὲ κυνὶ,
ὅς καὶ δὲν τιθέν σοι παρέχει, μελαδίδως ἔπερ αὐτὸς ἔχεις
σίτη.

ιδ'. Τὸν κυῖα ἐν ἀκρόσασθαι εἰπεῖν· ναὶ μὰ Δία·
ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ καὶ ὑμᾶς αὐτὰς σώζων, ὥστε μήτε ὑπὸ
ἀνθρώπων κλέπτεσθαι, μήτε ὑπὸ λύκων ἀρπάζεσθαι·
εἴπερ ὑμεῖς γε, εἰ μὴ ἐγὼ προφυλάττοιμι ὑμᾶς. καὶ
αὐτὸν νέμεσθαι διώκεισθε, φοβέσθαι μὴ ἀπολέσθαι. Οὕτω
δὲ

prius suspicionibus indulge-
bant, libenter sese intue-
bantur. Aristarchum illæ
curatoris loco diligere, A-
ristarchus ipsas, tanquam u-
tiles sibi, vicissim complecti.
Tandem ad Socratem quum
accessisset, narrabat & hæc
cum voluptate, & quòd se
solum inter omnes, quot-
quot essent in domo, repre-
henderent; ut qui cibis otio-
sus vesceretur.

13. Tum Socrates; Tu
verò non canis fabulam eis
narras? Ajunt enim, id tem-
poris, quum voce uteren-
tur animalia, dixisse ad he-
rum suum ovem: Facis sa-

nè mirum quiddam, qui no-
bis, lañas, agnos, caseum ti-
bi suppeditantibus, nihil das,
extra id quod è terrâ conse-
quimur: cani verò, qui ni-
hil tale tibi præbet, cibum il-
lum communicas, quo ipse
vesceris.

14. At canem his auditis
dixisse; Non abs re profe-
ctò. Nam ego is sum, qui
vos ipsas conservat, ut ne-
que furto ab hominibus au-
feramini, neque à lupis rapi-
amini: Vos quidem certè,
nisi pro vobis ego excuba-
rem, ne pastum quidem ha-
bere possietis; veritatē scili-
cet, ne periretis. Atque hoc
modo

δὴ λέγει) καὶ τὰ πρόβατα συγχωρῆσαι τῷ κυῖα προμι-
μᾶσθαι. Καὶ σὺ ἐν σκέιναις λέγε, ὅτι ἀντὶ κυνὸς εἰ φύ-
λαξ καὶ ὀπιμελητής, καὶ διὰ σὲ εἰδὲ ὑφ' ἐνὸς ἀδικήματος
ἀσφαλῶς τε καὶ ἡδέως ἐργαζόμεναι ζῶσιν.

Κ Ε Φ. γ'.

ΑΛΛΟΝ δὲ πῶς δρχαῖον ἐταῖρον διὰ χρόνον ἰ-
δὼν, πόθεν, (ἔφη) Εὐθύρε, Φαίνη; Ἰπὸ μὲν
τῷ καλᾷ λυσιν τῷ πολέμῳ, (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ἐκ τῆς
δοσθημίας· νυνὶ μὲν αὐτόθεν. Ἐπειδὴ γὰρ ἀφῆρέθη
μὲν τὰ ἐν τῇ ὑπερορίᾳ κτήματα, ἐν δὲ τῇ Ἀττικῇ ὁ πα-
τήρ μοι εἰδὲν κατέλιπεν, ἀναγκάζομαι νῦν ὀπιδημήσας
τῷ σώματι ἐργαζόμεναι τὰ ὀπιτήδεια πορίζεσθαι. Δοκεῖ
δὲ μοι τῷτο κρεῖττον εἶναι, ἢ δεῖσθαι τινος ἀνθρώπων,
ἄλλως τε καὶ μηδὲν ἔχοντα ἐφ' ὅτῳ ἀνδραζοίμην.

β'. Καὶ πόσον χρόνον οἶε σοι (ἔφη) τὸ σῶμα
ικανὸν εἶναι μισθῷ τὰ ὀπιτήδεια ἐργάζεσθαι; Μὰ

τ

modo perhibetur, oves ip-
sas permisisse, ut canis po-
tiori conditione frueretur.
Itaque tu etiam illis dicito,
te, canis instar, custodem ef-
fe, curamque gerere: cujus
operâ læsæ à nemine, secu-
rè suaviterque suas operas
obeundo vivant.

C A P. VIII.

IDEM Socrates, quum ali-
quando sodalem alium
quendam veterem longo ex
intervallo videret: Unde
nobis ades, ait, Euthere?
Sub exitum belli, mi Socra-

tes, inquit, peregrè venie-
bam, nunc ex hoc ipso lo-
co. Quando enim extra fi-
nes Atticæ sita prædia mihi
sunt adempta, nec pater in
Atticâ mihi quicquam reli-
quit; cogor jam domi de-
gens corpore faciundis ope-
ris victum quærere. Et vi-
detur hoc mihi præstare,
quàm aliquem rogare mor-
talium: præsertim quum pig-
noris nihil habeam, quo pe-
cuniam accipere mutuo pos-
sim.

2. At quamdiu putas, ait
Socrates, corpus tibi suffe-
cturum, ut victum pro mer-
cede laborando quæras? Pro-
fectò

τ' Δι' (ἔφη) ἔ' πολὺν χρόνον. Καὶ μὲν (ἔφη) ὅταν γε πρεσβύτερον γῆν, δηλονότι δαπάνης μὲν δεήσει, μισθὸν δ' ἔδεις σοι θελήσει τ' τῷ σώματι ἔργων διδόναι. Αληθῆ λέγεις, ἔφη.

γ'. Οὐκ ἔν (ἔφη) κρείττον ἐστὶν αὐτόθεν τοῖς ποῖσις τ' ἔργων ὀπιτίθεσθαι, ἢ καὶ πρεσβυτέρῳ γημοδύνῳ ἐπαρκεῖται, καὶ προσελθόντά τῳ τ' πλείονα χρήματα κεκλήμεδών, τῷ δεομδύν τῷ συνεπιμελησομδύν, ἔργων τε ὀπιζατῶντα, καὶ συγχωμίζοντα καρπῶς, καὶ συμφυλάττοντα τ' ἔστιαν, ὠφελῶντα ἀντωφελεῖσθαι.

δ'. Χαλεπῶς ἂν (ἔφη) ἐγὼ, ὦ Σώκρατες, δαλείαν ὑπομείναιμι. Καὶ μὲν οἱ γε ἐν τ' πόλεσι προσαῖδοντες, καὶ τ' δημοσίων ὀπιμελόμδμοι, ἔ' δαλοπρεπέτεροι ἔνεκα τῶντα, ἀλλ' ἐλθεθερλώτεροι νομίζοντ'.

ε'. Ολως μὲν, (ἔφη) ὦ Σώκρατες, τὸ ὑπαίτιον εἶναί τινι ἔ' πάνυ προσέειμαι. Καὶ μὲν, (ἔφη) Εὐθρε, ἔ' πάνυ γε ράδιόν ἐστιν ὄρεῖν ἔργον, ἐφ' ὃ οὐκ ἂν τις αἰτίαν ἔχοι. χαλεπὸν γ' ἔτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἀμαρτεῖν.

fecit non diu, inquit. Itaque quum consenueris, sumptu tu quidem egebis, at nemo tibi mercedem pro corporis laboribus pendet. Verè dicis, inquit.

3. Ergo, subiecit Socrates, præstat ea te opera jam nunc aggredi, quæ tibi etiam, quum senueris, alendo sufficiant: atque ut locuplete quodam convento, qui socio procurationis indigeat, sic illi re iuvanti vicissim pro sis; ut operis præsis, & fructus congeras, & facultates ipsius unà custodias.

4. Ego verò, mi Socrates, inquit, ægrè servitutem perferre possim. Atqui civitatum præsides, publicarumque rerum curatores, non idcirco magis serviles, sed magis ingenui existimantur.

5. Omnino, mi Socrates, non admodum velim me reprehensioni alicujus obnoxium esse. Atqui, mi Euthere, inquit Socrates, non facile reperiri potest opus, in quo non aliquis culpetur. "Est enim difficile, sic aliquid agere, ut nihil omnino delinquas: atque e-

ἀμαρτεῖν· χαλεπὸν ᾧ καὶ ἀναμαρτήτως τι ποιήσαντας μὴ ἀγνώμονι κερτῇ πείσχειν. ἐπεὶ, καὶ οἷς νῦν ἐργάζεσθαι φης, θαυμάζω εἰ ῥαδίον ἐστὶν ἀνέγκλητον διαγίνεσθαι.

ε'. Χρὴ ἔν περὶ τὰς τε φιλαίτις φύγειν, καὶ τὰς ἀγνώμονας διώκειν· καὶ τὰ πραγμάτων ὅσα μὲν δύνασθαι ποιεῖν, ὑπομῆναι· ὅσα δὲ μὴ διώσθαι, φυλάττεσθαι. ὅ, τι δ' ἂν πρᾶτῃς, τὰτα ὡς κάλλιστα καὶ προθυμότεα ἰπμελεῖσθαι. Οὕτω γὰρ ἤκιστα μὲν σε οἰμαῖεν αἰτία εἶναι, μάλιστα δὲ τῇ δυνάμει βοήθειαν εἶναι, ῥᾶτα δὲ καὶ ἀκινδυνότεα ζῆν, καὶ εἰς τὸ γῆρας διαρκεῖσθαι.

Κ Ε Φ. θ'.

ΟΙΔΑ δὲ πῶς αὐτὸν καὶ Κρίτωνος ἀκῆσαντα, ὡς χαλεπὸν ὁ βίος Ἀθλήσιν εἴη ἀνδρὶ βελομήνῳ τὰ ἑαυτοῦ πρᾶτῃν· νῦν γὰρ (ἔφη) ἐμὲ τινες εἰς δίκας ἄγασιν, ἔχοντες ὅτι ἀδικῶν ὑπὸ ἐμῷ, ἀλλ' ὅτι νομίζουσιν ἥδιον ἂν με δαγύμενον τελέσαι, ἢ πρᾶγμαλα ἔχειν.

β'. Καὶ

“ tiam, quum absque deli-
“ cto factum est aliquid, in
“ judicem non iniquum in-
“ cidere, difficile est.” Nam
equidem miror, te in iis e-
tiam operis, in quibus nunc
versaris, facile consequi, ut
inculpatus maneas.

“ culperis, inopiamque tu-
“ am maximè subleves, ac
“ facillimè omnis expers pe-
“ riculi magnâ in rerum co-
“ piâ etiam in senectâ vivas.

C A P. IX.

6. “ Quamobrem danda
“ est opera, ut culpandi cu-
“ pidos fugiamus, æquos au-
“ tem æstimatorum sectemur:
“ itemque negotia, quæcun-
“ que conficere potes, ut su-
“ scipias; quæ non potes,
“ caveas; quicquid autem
“ feceris, in id uti quam re-
“ ctissimè promptissimèq; in-
“ cumbas. Nam ita futu-
“ rum arbitror, ut minimè

PRÆTEREA scio Socratem aliquando ex Critone audivisse, difficulter Athenis hominem degere posse, qui sua velit agere. Nunc enim me nonnulli, ait, in jus rapiunt, non quod à me fiat eis injuria; sed quod existiment, lubentius me pecuniam exsoluturum, quàm cum aliis habiturum negotia.

2. Tum

β'. Καὶ ὁ Σωκράτης, Εἰπέ μοι (ἔφη) ὦ Κρίτων, κινῶς ἢ τρέφεις, ἵνα σοι τὰς λύκας ἀπὸ τῶν προβάτων ἀπερύκωσιν; Καὶ μάλα, (ἔφη) μάλλον γάρ μοι λυσίλεαί τρέφειν, ἢ μή. Οὐκ ἂν ἔν θρέψαις καὶ ἄνδρα, ὅστις ἐθέλοι τε καὶ διώαιτό σε ἀπερύκειν τὰς ἐπιχειρῶντας ἀδικεῖν σε; Ἡδέως γ' ἂν, (ἔφη) εἰ μὴ φοβοίμην, ὅπως μὴ ἐπ' αὐτὸν με τρέποιτο.

γ'. Τί δ'; (ἔφη) ἔχ' ὁρᾷς, ὅτι πολλῶν ἡδίων ἐστὶ, χαρμζόμενον οἷω σοι ἄνδρα, ἢ ἀπεχθανόμενον, ὠφελεῖσθαι; Εὖ ἰδ', ὅτι εἰσὶν ἐνθάδε τῶν πλείων ἀνδρῶν, οἱ πάντες ἂν φιλοδιμηθεῖεν φίλῳ σοι χεῖρα. Καὶ ἐκ τῶν ἀνδρῶν σκεπασσὶν Ἀρχέδημον, πάντες μὲν ἱκανὸν εἰπεῖν τε καὶ πράττειν, πένητα δέ. Οὐ γὰρ ἔγωγε ἀπὸ πάντων κερδαίνειν, ἀλλὰ φιλόχρηστος τε, καὶ ἔφη ῥᾶστον εἶναι ἀπὸ τῶν συκκοφαντῶν λαμβάνειν.

δ'. Τάτω ἔν ὁ Κρίτων, ὅποτε συγχρομίζοι ἢ σῖτον, ἢ ἔλαιον, ἢ οἶνον, ἢ ἔρμα, ἢ ἄλλό τι τῶν ἐν ἀρχῇ γιγνομένων χρησί-

2. Tum Socrates, Dic mihi, mi Crito, ait, annon canes alis, ut lupos ab ovibus arceant? Maximè, inquit: quum plus expediat mihi eos alere, quàm non alere. Annon igitur etiam hominem velis alere, qui & velit, & possit illos arcere, quotquot injurià te conantur afficere? Perlubenter sanè, inquit, nisi vereretur, ne adversus meipsum se converteret.

3. Quid autem? ait, non multo jucundius esse vides, aliquem viro tali, qualis tu es, gratificantem potius, quàm infestum, vicissim ab eo ju-

vari? Certò velim scias, esse tales hîc homines, qui magno sibi honori ducerent, si te amico uterentur. Ex eorum numero Archedemum inveniunt, dicendi quidem illum & agendi peritissimum, sed pauperem. Non enim is erat, qui abs quovis lucrum caperet: sed, quum æquitatis studiosus esset, dicere solebat, esse facillimum, sycophantis aliquid eripere.

4. Huic igitur Crito, quoties aut frumentum, aut oleum, aut vinum, aut lanas, aut aliquid aliud rerum in prædio suo nascentium, & ad

χρησίμων πρὸς τὸ βίον, ἀφελὼν ἔδωκε· καὶ ὁπότε θύει σκάλει, καὶ τὰ πιαῦτα πάντα ἐπεμελεῖται.

ε'. Νομίσας ὅτι ὁ Ἀρχέδημος ἀποτροφῶν οἱ τὸν Κρίτωνος οἶκον, μάλα περὶ αὐτὸν καὶ αὐτὸς τὸ συκοφαντῆνται τὸν Κρίτωνα ἀνδρῆκει πολλὰ μὲν ἀδικήματα, πολλὰς δ' ἐχθρὰς· καὶ προεκαλέσατο εἰς δίκην δημοσίαν, ἐν ᾗ αὐτὸν ἔδει κερθύναι ὅ, τι δεῖ παθεῖν, ἢ ἀποτίσαι.

ς'. Οὗτος, σιωπῶν αὐτῷ πολλὰ καὶ πονηρὰ, πάντ' ἐποίει, ὥστε ἀπαλλαγῆναι τῷ Ἀρχέδημῳ. Οὗτος Ἀρχέδημος σὺν ἀπηλλάτῃ, ἕως τὸν τε Κρίτωνα ἀφῆκε, καὶ αὐτῷ χρήματα ἔδωκεν.

ζ'. Ἐπει ὅτι τὰς τε καὶ ἄλλα πιαῦτα ὁ Ἀρχέδημος διεπράξατο ἤδη, τότε (ὥσπερ ὅταν νομῶς ἀγαθὸν κῦα ἔχει, καὶ οἱ ἄλλοι νομῆς βέλων) πλησίον αὐτοῦ τὰς ἀγέλας ἰσάναι, ἵνα τῷ κυῶς ἀπολαύωσιν· ἔτω δ') τῷ Κρίτωνος πολλοὶ τὸ φιλῶν

ad vitam utilium, colligeret; partem detractam donabat. Eundem, quoties rem sacram faceret, invitabat; ac in omnibus huiusmodi eum non negligebat.

5. Itaque quum existimaret Archedemus, domum Critonis sibi refugii loco esse, coepit eum plurimum observare: statimque calumniatorum Critonis injusta pleraque facinora perquirendo reperit, & infestos iisdem non paucos, adeoque publicum in iudicium eos accessivit, in quo cognosci oportebat, quo supplicio, quave multa puniri deberent.

6. At reus, multorum sibi malorumque facinorum conscius, nihil non moliebatur, ut ab Archedemo liberaretur. Archedemus vero finem nullum faciebat, donec ille Critonem dimisisset, & pecuniam sibi numerasset.

7. Id ubi jam Archedemus, aliaque similia perfecisset; tum vero non aliter, atque ubi pastor aliquis canem egregium habet, ceterisque pastores haud procul ab illo greges suos sistere cupiunt, ut ejus canis operam fruantur; ita & complures Critonis Amici rogabant,

λων ἐδέοντο καὶ σφίσι παρέχειν φύλακα τὸν Αρχέδημον.

ή. Ο ὃν Αρχέδημος τῷ Κρίτωνι ἠδέως ἐχαρίζετο, ἔχ' ὅτι μόνος ὁ Κρίτων ἐν ἡσυχίᾳ ἦν, ἀλλὰ ἔοι φίλοι αὐτοῦ. Εἰ δὲ τις αὐτῷ τέτων οἷς ἀπήχθετο, ὀνειδίσει, ὡς ὑπὸ Κρίτωνος ὠφελόμενος κολακάζειν αὐτόν· πότερον ἔν (ἔφη ὁ Αρχέδημος) αἰσχρὸν ἐστὶν διεργετόμενον ὑπὸ χρησῶν ἀνθρώπων καὶ ἀνιδεργετῶν, τὰς μὲν πιστὰς φίλας ποιεῖν, τὰς δὲ πονηροῖς ἀφαιρεῖν· ἢ τὰς μὲν καλὰς ἀγαθὰς ἀδικεῖν περιττόμενον ἐχθρὰς ποιεῖν, τὰς δὲ πονηροῖς σωεργῶντα περιττὰς φίλας ποιεῖν, καὶ χρηστὰς τέτοις ἀντικείμενους; Ἐκ δὲ τούτων εἰς τε τὸν Κρίτωνος φίλον Αρχέδημον ἦν, καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Κρίτωνος φίλων ἐτιμάτο.

Κ Ε Φ.

bant, ut etiam sibi Archedemum custodem concederet.

8. Archedemus autem Critoni perlubenter gratificabatur, neque jam solus Crito quiete fruebatur, sed etiam ipsius amici; ac si quis eorum, quibus erat in odio, exprobraret ei, quod, perceptis quibusdam à Critone commodis, eidem adularetur: Utrum, inquit, turpe est, eum, qui à probis hominibus beneficiis affectus sit,

vicissim beneficium præstando, ejusmodi homines amicos facere, & ab improbis diffidere; an honestos & egregios homines lædere conantem, eosdem hostes efficere, perversos autem juvando, amicitiam eorum conciliare; hisque potius quam illis uti? Ex eo tempore Critonis amicorum in numero Archedemus erat, & à cæteris ejus amicis colebatur.

С Α Ρ.

Κ Ε Φ. Ι.

ΟΙΔΑ ὅτι καὶ Διοδώρῳ αὐτὸν ἐταίρῳ ὄντι τοιαύτῃ Δι-
λεχθέντῃ. Εἰπέ μοι, (εἶφη) ὦ Διοδώρε, ἂν
τίς σοι τῶν οἰκετῶν δόποδρά, ἐπιμελῇ ὅπως ἀνακομίσῃ;
Καὶ ἄλλως γε νῆ Δι' (εἶφη) ὥρκα καλῶ σώσεια τέτῳ
ἀνακηρύσσειν.

β'. Τί γ; (εἶφη.) εἰάν τις σοι κάμνῃ τῶν οἰκετῶν,
τέτῳ ἐπιμελῇ, καὶ ὥρκα καλῆς ἰατρῆς, ὅπως μὴ δόπο-
δάνῃ; Σφόδρα γ', εἶφη. Εἰ δὲ τίς σοι τῶν γνωρίμων,
(εἶφη) πολὺ τῶν οἰκετῶν χρησιμώτερός ὢν, κινδυνεύει
δι' ἐνδεῖαν δόπολέα, οὐκ οἶε σοι ἀξίον εἶναι ἐπιμελη-
θῆναι, ὅπως Διὰσωθῇ;

γ'. Καὶ

CAP. X.

MEMINI Socratem etiam
cum Diodoro familia-
ri suo in hanc sententiam
differuisse: Dic mihi, mi
Diodore, ait, si quis famu-
lorum tuorum aufugiat, das-
ne operam, ut eum retra-
has? Immo etiam profecto
alios hortor, inquit, ut de-
nuncient cessura quædam

recuperanti præmia.

2. Quid autem? si quis
servorum adversâ valetudi-
ne laboret, annon curam e-
jus habes, ac medicos ar-
cessis, ne moriatur? Admo-
dum verò, inquit. Jam si
quis familiarium tuorum, ait,
qui longè pluris sit tibi,
quàm quisquam servorum,
in periculo sit pereundi ex
inopiâ; non æquum esse
ducis, ejus te curam habe-
re, ut evadat incolumis?

3. Atqui

γ'. Καὶ μὲν οἶδά γε, ὅτι σὺ ἀγνώμων εἶναι Ερμῆς· αἰσχυροῖο δ' ἂν, εἰ ὠφελέμεθα ὑπὸ σὺ, μὴ ἀνῶφελοιη σε. Καίτοι τὸ ὑπερέτερον ἐκίνησά τε καὶ εὖνεν, καὶ πρῶτον, καὶ τὸ κελύμενον ἱκανὸν ποιεῖν ἔχειν, καὶ μὴ μόνον τὸ κελύμενον ἱκανὸν ὄντα ποιεῖν, ἀλλὰ δυνάμενον καὶ ἀφ' ἑαυτῶ χρησίμον εἶναι, καὶ προνοεῖν, καὶ προσεχάλασθαι, πολλῶν οἰκείων αἵμαι ἀντάξιον εἶναι.

δ'. Οἱ μὲν τι ἀγαθοὶ οἰκονόμοι, ὅταν τὸ πολλὸν ἄξιον μικρῷ ἐξῇ πρῶτον, τότε φασὶ δεῖν ἀνείσθαι. Νῦν ᾧ δὴ τὰ πρῶτα δυνάστες ἐστὶ φίλος ἀγαθὸς κτήσασθαι.

ε'. Καὶ ὁ Διόδωρος, ἀλλὰ καλῶς γε, (εἶπεν) λέγεις, ὦ Σώκρατες· καὶ κέλαισον εἰσεῖν ὡς ἐμὲ τὸ Ερμῆς. Μὰ Δι' (εἶπεν) σὺ ἐγώ γε. νομίζω γὰρ ὅτι σοὶ κάλλιον εἶναι τὸ καλεῖσθαι ἐκείνον, τῷ αὐτὸν εἰσεῖν πρὸς ἐκείνον, ὅτε ἐκείνῳ μᾶλλον ἀγαθὸν τὸ πρᾶχθῆναι ταῦτα, ἢ σοί.

ς'. Οὕτω

3. Atqui non ignoras Hermogenem minimè ingratum esse, quem quidem pueret adjutum abs te non vicissim rebus tuis commodare. Habere autem ministrum quendam non invitum, & benevolum, & constantem, & ad agenda imperata idoneum, immò non solum ad imperata facienda promptum, sed qui etiam per se usui possit esse tum in providendo, tum in præcipiendis consiliis: equidem longè præstare arbitror, quàm ut multos aliquis servos habeat.

4. Jubent autem rei fami-

liaris administratores boni tunc emere, quàm magni quidpiam pretii licet exiguo comparare. Boni verò amici hoc rerum statu vilissimo pretio parari possunt.

5. Rectè mones, mi Socrates, inquit Diodorus; jubere veniat ad me Hermogenes. Id verò, subjecit Socrates, equidem minimè fecero. Etenim neque tibi honestius esse duco, te potius illum arcessere, quàm convenire: neque magis ex illius esse re, quàm tuâ, hæc ita fieri.

U

6. Hoc

ς'. Οὕτω δὴ ὁ Διόδωρος ἔχει πρὸς τὸν Ἑρμοχίην.
 καὶ ἔπειτα τελέσας, ἐκτήσατο φίλον, ὅς ἐργον εἶχεν
 λαπεῖν ὅ, τι αὐτὸν ἢ λέγων ἢ πράττων ἀφελοῖν τε ἐδ-
 ούσαντο Διόδωρον.

X E N O-

6. Hoc modo factum, ut set, ut quid vel proferendo,
 ad Hermogenem Diodorus vel agendo commodare Dio-
 accederet; neque magnā pe- dori rebus, eumque posset
 cuniā erogata, compararet ex- hilarare, dispiceret.
 micum talem; cui cordi es-

Ξ Ε Ν Ο-

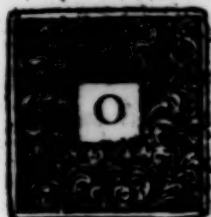
28 MR 59

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ

Βιβλίον Τρίτον.

Κ Ε Φ. α.

ΤΙ ὅτι τὰς ὁρεγομένης τῆ καλῶν, Σπριμελῆς
ὡν ὁρεγομένη ποιῶν ὠφέλη, ὅν τῷ διηγέ-
σονται. Αἰσῆας γὰρ πρὸς Διονυσόδωρον
εἰς τὴν πόλιν ἤκειν, ἐπαγγελόμενον στρα-
τηγεῖν διδάξεν, ἔλεξε πρὸς τινὰ τὴν ξυν-
όντων, ὃν ἡδ' ἀνέλε βελλόμενον τὴν τιμῆς ταύτης ἐν τῇ
πόλει τυγχάνειν.

Β. Αἰσῆας μὲν τοῦ, ὡς νεανία, τὴν βελλόμενον ἐν τῇ πό-
λει στρατηγεῖν, ἐξόν τῷ μαθεῖν, ἀμελήσαι αὐτῷ. Ἐ
δικαίως

XENOPHONTIS MEMORABILIMUM

Liber Tertius.

C A P. I.

ÆTERUM juvisse
Socratem rerum
honestarum cupi-
dos, in hoc, ut
illorum, quæ ex-
petebant, studium in eis ex-
citaretur; id jam commemo-
rabo. Nam, quum audiisset
aliquando, Dionysodorum in
urbem venisse, qui artem im-

peratoriam docere se velle
polliceretur: ad quendam e
familiaribus dixit, quem hu-
jus honoris in civitate con-
sequendi cupidum esse ani-
madverteret:

1. Turpe est eum, mi ad-
lescens, qui fungi munere
imperatorio velit in Republi-
câ, negligere discendi filios
U 3

εἰσα-

δικαίως ἂν ἔτῳ ὑπὸ τῇ πόλει ζῆμοιτο πολὺ μᾶλλον, ἢ ἔτις ἀνδραίντας ἐρτολαβοίη, μὴ μεμαθηκώς ἀνδρανοποιεῖν.

γ'. Οὐκ ἔστι τῇ πόλει ἐν ταῖς πολεμικοῖς κινδύνους ἑπιτεπορμήδης τῷ στρατηγῷ, μεγάλα τάτε ἀγαθὰ καὶ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ, καὶ τὰ κατὰ Δραμαρίωνος εἰκὸς γίγνεσθαι. Πῶς ἔν σῶν ἂν δικαίως ὁ ἔμψυ μανθάνειν τέττα ἀμελῶν, τῷ ἢ αἰρεθῆναι ἑπιμελέμενον, ζῆμοιτο; Τοιαῦτα μὲν δὴ λέγων ἐπεισεν αὐτὸν ἐλθόντα μανθάνειν.

δ'. Επεὶ ἢ μεμαθηκώς ἦκε, προσέειπεν αὐτῷ, λέγων· ἔδοκεῖ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ Ομηρῷ τῷ Ἀγαμέμνονα γεγαρόν ἔφη εἶναι· καὶ ἔτῳ ὁδὲ στρατηγεῖν μαθὼν, γεγαρώτερον φαίνεται; Καὶ ἔστι ὥσπερ ὁ κιθαρίζων μάθων, καὶ μὴ κιθαρίζῃ, κιθαριστὴς ἐστὶ· καὶ ὁ μαθὼν ἰατρεύει, καὶ μὴ ἰατρεύῃ· ὅμως ἰατρός ἐστιν· ἔτῳ ἔστι ὁδὲ διὰ τῶνδε τῶν χρόνων Δραλελεῖ στρατηγὸς ὢν, καὶ μηδεὶς αὐτὸν ἔλεγε. Οὐ ἢ μὴ ἑπιστάμενον, ἔτε στρατηγός,

occasionem, quæ offeratur : atque hic multò justius à civitate puniretur, quàm si quis imperitus statuariæ, nihilominus statuas fingendas susciperet.

3. Nam quum bellicis in periculis universa Respublica Imperatori committatur; consentaneum est, eo rem feliciter gerente, magna Reipublicæ commoda, contrâque, peccante ipso, magna mala evenire. Cur igitur non is meritò, qui artem hanc discere negligit, ac nihilominus ut Imperator deligatur, omni curâ consequi nititur, multari debeat? Hæc quum diceret, persuasit homini, ut ad discendum accederet.

4. Posteaquam re perceptâ rediret, cum eo jocans, Annon, inquit, videtur vobis, amici, perinde atque Homerus Agamemnonem augustum dixit, ita etiam hic, posteaquam Imperatoriam artem didicit, augustior videri? Etenim, quemadmodum qui citharam pulsare didicit, etiamsi non pulset citharam, nihilominus citharædus est; & qui medendi artem didicit, etiamsi medicinam non faciat, nihilominus medicus est: ita hic quoque semper ex hoc tempore Imperator est, etiamsi à nemine ad munus hoc deligatur. At verò qui alicujus rei rudis est, is nec Imperator;

γός, ὅτε ἰατρός ἐσῶ, εἰδὲ εἰάν τι πᾶν ἀνθρώπων αἰρεθῇ.

ε'. Ατὰρ, (εἶφη) ἵνα καὶ εἰάν ἡμῶν τις ταξιαρχῇ, ἡ λοχαγῇ σοι, ἐπιστημονέστεροι τῷ πολεμικῶν ὤμῳ, λέξον ἡμῖν πόθεν ἤρξατό σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. Καὶ ὅς, ὅκ τῷ αὐτῷ, (εἶφη) εἰς ὅπερ καὶ ἐτελεύτα. τὰ γὰρ ταχικά ἐμὲ γε, καὶ ἄλλοι εἰδὲν ἐδίδαξαν.

ς'. Ἀλλὰ μὲν, εἶφη ὁ Σωκράτης, τῷτό γε πολλοὺς ἐστὶν ἐστὶν στρατηγίας. καὶ γὰρ πρῶτον στρατηγικὸν τῷ εἰς τὸ πόλεμον τὴν στρατηγὸν εἶναι χρὴ, ὅς πολεμικὸν τῷ ἐπιθετικῶν πᾶσι στρατηγίαις, καὶ μηχανικόν, καὶ ἐργαστικόν, καὶ ἐπιμελῆ, καὶ καρτερικόν, καὶ ἀγκύρην, καὶ φιλόφρονά τε καὶ ὤμον, καὶ ἀπλὴν τε καὶ ἐκτετακτομένην, καὶ φυλακτικόν τε καὶ κλέπτειν, καὶ πρᾶκτικόν, καὶ ἀρπαγῆ, καὶ φιλόδοξον, καὶ πλεονέκλει, καὶ ἀσφαλῆ, καὶ ἐπιθετικόν, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ φύσει καὶ ἐπιστήμῃ, ἀ δὲ τῷ εὖ στρατηγήσοντα ἔχειν καλὸν ὅ καὶ τὸ, ταχικὸν εἶναι.

ζ'. Πολύ

tor, nec Medicus est, etiam si vel ab universis hominibus deligatur.

5. Ut autem, ait, etiam istos, si quis forte nostrum, te prætore, vel cohortis præfectus, vel manipuli ductor fuerit, rerum bellicarum peritiores simus: dic nobis, unde coeperit artem Imperatoriam tibi tradere. Ab illo ipso, inquit, in quod etiam defuit. Nam ordinum rationes, nihilque præterea me docuit.

6. Atqui, subjecit Socrates, aliqua hæc artis Imperatoriæ pars est. Nam necesse est, Imperatorem esse peritum parandi ea, quæ

ad bellum requiruntur, & suppeditandi commeatum militibus, & in consiliis solertem, & in labore strenuum, & diligentem & tolerantem, & perspicacem ingenio, & benignum, & sævum, & simplicem, & insidiosum, & cautum, & furem, & profusum, & rapacem, & largiendi cupidum, & avarum, muniendi sese, & alios aggrediendi non ignarum: alia denique multa tum à naturâ, tum à scientiâ requiruntur in eo, qui rectè munere Imperatorio functurus sit. Nihilominus bonum est etiam aciei struendæ peritum esse.

7. Nam

ζ'. Πολὺ γὰρ διαφέρει τράτημα τετραγώνον ἀτάκτε, ὥσπερ λίθοι τε, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ κέραμα, ἀτάκτως μὲν ἐρριμμένα εἶδεν χρησιμὰ εἶναι· ἐπειδὴν δὲ ταχθῇ, κάτω μὲν καὶ ὀπισθοῦς, τὰ μῆτε σπηῖον, μη-τε τηκόμην, οἷτε λίθοι, καὶ ὁ κέραμα, ἐν μέσῳ δὲ αἷτε πλίνθοι, καὶ τὰ ξύλα, ὥσπερ ἐν οἰκοδομίᾳ (σωτί-θεν), τότε γίγνεται πολλὰ ἄξιον κτήμα, οἰκία.

η'. Ἀλλὰ πάνυ, ἔφη ὁ νεανίσκος, ὁμοιον, ὡς Σώκρατες, εἴρηκας. Καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς τε πρώτας δρίσας δεῖ τάττειν καὶ τὰς τελευταίας, ἐν δὲ μέσῳ τὰς χειρίσας, ἵνα ἀπὸ μὲν αὐτῶν ἄγων, ὑπὸ δὲ τῶν ὀπίσθων.

θ'. Εἰ μὲν πίνω (ἔφη) καὶ διαγινώσκω σε τὰς ἀγα-θὰς καὶ τὰς κακὰς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μή, τί σοι ὄφελος ὦν ἔμαθες; Οὐδὲ γὰρ εἰ σε δέγνυμι ἐκέλευσε πρώτων μὲν καὶ τελευταίων τὸ κάλλιστον τάττειν, ἐν μέσῳ δὲ τὸ χείριστον, μὴ διδάξας διαγινώσκω τὸ τε καλὸν καὶ τὸ κίβδηλον, εἶδεν ἂν σοι ὄφελος ἦν. Ἀλλὰ μὰ Δί, (ἔφη) οὐκ ἐδίδα-
ξεν,

7. Nam multum interest inter ordinatas & confusas copias: quemadmodum lapides, & lateres, & ligna, & tegulae, si confusè disiecta sint, usum nullum habent: verum posteaquam ea, quæ neque putrescunt, neque liquecunt, ut sunt lapides ac tegulae, in imo ac summo collocantur, in medio verò lateres & ligna, quemadmodum in ædium structurâ componi solent; tum scilicet efficitur res magni pretii, videlicet domus.

8. Et Adolescens, Dixisti, ait, quiddam valde simile, mi Socrates. Nam & in bello

fortissimi quique primo ultimoque loco sunt collocandi; pessimi verò in medio, ut ab illis ducantur, ab his impellantur. Tum Socrates:

9. Siquidem, ait, etiam te docuit strenuos ab ignavis discernere: sin autem, quid expedit tibi quicquam didicisse? Nam si te argentum iussit pulcherrimum primo ultimoque loco ponere, in medio verò pessimum, neque tamen docuit bonum ab adukerino discernere, nulli id tibi usui fuerit. Profe-
ctò, inquit, non hoc me docuit: quo fit, ut nos ipsos ne-

ξεν, ὥστε αὐτὰς ἀν ἡμᾶς δεοὶ τὰς τε ἀγαθὰς καὶ τὰς κακὰς κρίνειν.

ι. Τί γὰρ ἐκπεῖρμι, (ἔφη) πῶς ἀν αὐτῶν μὴ διαμαρτάνοιμι; Βλέπωμαι, ἔφη ὁ νεανίσκος. Οὐκ ἔν (ἔφη) εἰ μὴ γὰρ δὲ γυμνασίῳ δεοὶ ἀρπάζειν, τὰς φιλαργυροφάτας πρώτας καθιστάτης, ὁρθῶς ἀν τάττοιμι; Εμοίγε δοκεῖ. Τί γὰρ, τὰς κινδυνώειν μέλλοντας, ἄρα τὰς φιλοσημασίας προσηλίων; Οὔτοι γὰρ εἰσιν (ἔφη) οἱ ἐνταῖς ἐπαίνας κινδυνώειν ἐθέλοντες. Οὐ πίνω γὰρ τοὶ γε ἀδελφοί, ἀλλ' ὀπιφανεῖς πανταχῇ ὄντες, δαίρειν ἀν εἶναι.

ια. Ατὰρ, (ἔφη) πότερός σε τάττειν μόνον ἐδίδαξεν, ἢ καὶ ὅποι, καὶ ὅπως χρησιότεον ἐκάστῳ τῷ ταχέει; Οὐ πάν, (ἔφη) Καὶ μὲν πολλά γ' εἰσιν, πρὸς ἃ ἔτε τάττειν ἔτε λέγειν ὡσαύτως προσήκει. Ἀλλὰ μὰ Δί, (ἔφη) ἔδὲ διεσαφηνίζει ταῦτα. Νη Δί, (ἔφη) πάλιν πίνω ἐλθὼν ἐπανέρωτα. Ἦν γὰρ ὀπίστη, καὶ μὴ ἀνακλῆς ἦ, αἰχμηεῖ, δὲ γυμνασίῳ αἰληφῶς, ἐνδεῶς δὲ ἀποπέμψασθαι.

Κ Ε Φ.

necesse sit fortes ab ignavis discernere.

10. Cur igitur non consideramus, ait Socrates, quo pacto in eis non fallamur? Equidem hoc cupio, subiecit adolescens. Ergo, inquit Socrates, si argentum diripiendum sit, annos argenti cupidissimis primo loco dispositis, rectè aciem instruere-mus? Ita mihi videtur. Quid si eos collocare libeat in fronte, qui periculum subire debeant, nonne cupidissimos honoris istius disponemus? Nam hi certè sunt, ait, qui laudis gratiā pericula non reformidant. Ideoque obscuri esse nequeant, sed ubique

conspicui, facile deligi poterunt.

11. At enim utrū te solummodo aciei struendæ rationem docuit, an etiam ubi, & quo pacto singulis ordinibus utendum sit? Non admodum, ait. Atqui multa sunt, ad quæ neque ducere, neque instruere convenit eodem modo. Ea verò, inquit adolescens, non profectò declaravit. Ergo rursus ad eum accedito, hominemque interrogato. Nam siquidem hæc sciet, ac impudens non erit, pudebit eum acceptā pecuniā te adhuc indigentem doctrinā dimisisse.

CAP.

Κ Ε Φ. Β'.

ΕΝΤΥΧΩΝ δὲ πῶς στραγγεῖν ἡρημύω τῷ· τῷ ἔνε-
 κεν, (ἔφη) Ὀμηρον οἶει τ' Ἀγαμέμνονα προσάλο-
 ρεῖσθαι ποιμένα λαῶν; Ἀρά γε ὅτι ὥσπερ τ' ποιμένα ἐ-
 πιμελεῖσθαι δεῖ, ὅπως σῶαί τε ἔσονται αἱ οἰές, καὶ τὰ ἐπι-
 τήδεια ἔξωσι, ἔγωγε τ' στραγγὸν ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, ὅπως
 σῶαί τε αἱ στρατῶν ἔσονται, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔξωσι, καὶ ὅ-
 ἕνεκα στρατῶν, τῷτο εἶναι; Στρατῶν γάρ, ἵνα κρα-
 τῦντες τ' πολέμων ὀδαιμονέστεροι ᾖσιν.

Β'. Ἡ τι δὴ πῶς ἔτως ἐπήνεσε τ' Ἀγαμέμνονα, εἰπὼν·

Ἐμφοτέρων, βασιλῆς τ' ἀγαθός, καὶ κρείττος τ' αἰχμητής;

Ἀρά γε ὅτι αἰχμητής τε καὶ κρείττος ἂν εἴη, ἢ εἰ μόνον
 αὐτὸς εὖ ἀγωνίζοιτο πρὸς τὰς πολέμους, ἀλλ' εἰ καὶ παντὶ
 τῷ στρατοπέδῳ τάττα αἰτίῃ εἴη; Καὶ βασιλῆς ἀγαθός,
 ὅτι

CAP. II.

QUOM etiam Socrates ali-
 quando in aliquem inci-
 cidisset, qui delectus erat, ut
 Imperatorio munere fungere-
 tur: Quamobrem, ait, Ho-
 merum existimas appellasse
 Agamemnonem pastorem po-
 pulorum? An ided, quod
 quemadmodum pastorem in
 hoc adhibere curam oportet,
 ut oves & salva fiat, & ha-
 beant pabulum necessarium:
 ita etiam Imperatori curan-
 dum sit, ut milites sint incó-
 lumes, & comitatum ha-

beant; id ipsum hoc modo
 consequuturi, cujus causâ
 militant? Idcirco autem mi-
 litant, ut hostibus victis bea-
 tiores sint.

2. Nam cur ita laudavit
 Agamemnonem, ut diceret,

*Rex erat egregius pariter Bel-
 lator & acris?*

Annon propterea, quod tum
 demum aliquis & bellator, &
 fortis futurus sit, non si so-
 lus ipse rectè se gerat in præ-
 liis adversus hostes, sed etiam
 in universo exercitu idem ef-
 ficiat? Quodque Rex bonus,
 non

ὅτι εἰ μόνον τῷ ἑαυτῷ βίῃ καλῶς προεσῆκοι, ἀλλ' εἰ ὢν βασιλεύοι, τέτοις δαίμονίας αἰτίᾳ ἔη;

γ'. Καὶ ᾧ βασιλεὺς αἰρεῖται, ἔχ' ἵνα ἑαυτῷ καλῶς ἐπιμέληται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἐλόμφοι δι' αὐτὸν εὖ πράττωσι. Καὶ στρατὸν ᾧ πάντες, ἵνα ὁ βίῃ αὐτοῖς ὡς βέλῃς ᾧ, καὶ στρατηγὸς αἰρεῖται τέττα ἕνεκα, ἵνα πρὸς τέτοις αὐτοῖς ἡγεμόνες ᾧσι.

δ'. Δεῖ δὲ τὸν στρατηγὸν τῷ παρασκευάζειν τοῖς ἐλομφοῖς αὐτὸν στρατηγόν. Καὶ ᾧ ἔτε κάλλιον τέττα ἄλλο ράδιον εἶναι, ἔτε αἰσχρὸν τῷ ἐναντίῳ. Καὶ ἔτις ἐπισκοπῶν, τίς ἔη ἀγαθὸς ἡγεμόνῳ δρετῇ, τὰ μὲν ἄλλα περὶ αὐτοῦ, κατέλειπε ᾧ, τὸ δαίμονας ποιεῖν, ὃν ἂν ἡγῆται.

Κ Ε Φ. γ'.

ΚΑΙ ἵππαρχεῖν δὲ τινὶ ἡρημώῳ οἶδ' ὅτι αὐτὸν ποιά-
δε διαλεχθέντα. Εχοῖς ἂν, ἔφη, ὦ νεανία, εἰ-
πεῖν

non si suæ tantum vitæ bene præsit, sed iis etiam, quibus imperat, auctor sit felicitatis?

3. Nam Rex creatur, non ut egregiè sui ipsius curam habeat: sed ut illi etiam, qui eum creârunt, per ipsum beati sint. Et militant omnes, ut quam optimâ vitâ fruantur: & Imperatores propterea legunt, ut eis ad hoc ipsum duces sint.

4. Itaque debet is, qui munere Imperatorio fungitur, hoc ipsum illis procurare, qui eum Imperatorem legunt. Nec enim proclive est

quicquam hoc pulchrius invenire, vel contrario turpius. Atque hoc modo considerans, quæ boni ducis esset virtus, cætera quidem aufererat, hoc solo ei relicto, ut illos, quibus præest, beatos reddat.

C A P. III.

MEMINI etiam ipsum aliquando in hanc sententiam ad quendam differuisse, qui, ut copiis equestribus præesset, lectus erat. Potestne dicere nobis, mi adole-
X scens,

παῖν ἡμῖν, ὅτι ἕνεκα ἐπεθύμησας ἱππαρχεῖν; Οὐ γὰρ δὴ τῷ πρῶτῳ τῶν ἱππέων ἐλαύνειν. Καὶ γὰρ οἱ ἱπποβοσχοὶ τὰς γε ἀξιῶν προελαύνουσι γὰρ καὶ τῶν ἱππάρχων. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Ἀλλὰ μὲν οὖν καὶ τῷ γνωστῷ αἰ γέ. Ἐπεὶ δὲ οἱ μαυρόμοροι γε ὑπὸ πάντων γινώσκον. Ἀληθές, ἔφη, καὶ τὸ λέγεις.

β'. Ἀλλ' ἄρα ὅτι τὸ ἱππικὸν οἶσι τῇ πόλει βέλιον ἀνποιήσας πρᾶξάναι, καὶ, εἰ τις χρεία γίγνοιτο ἱππέων, τῶν ἡγέμενον, ἀγαθὴν αὐτῷ φρέσιν τῇ πόλει; Καὶ μάλα, ἔφη. Καὶ ἔστι γε νῆ Δι', ἔφη ὁ Σωκράτης, καλὸν, εἰν διῶν ταῦτα ποιῆσαι. Ἡ δὲ δρχή παρ' ἧς ἤρῃσαι, ἱππων τε δὲ ἀμβολῶν ἔστιν. Ἐστὶ γὰρ ἔν, ἔφη.

γ'. Ἰθὺ δὴ λέξον ἡμῖν πρῶτον τὸ, ὅπως ἀναοῇ τὰς ἱππας βελίστης ποιῆσαι. Καὶ ὅς, ἀλλὰ τὸ μὲν, ἔφη, σὺ ἐμὸν οἶμαι τὸ ἔργον εἶναι, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἕκαστον δεῖν τῷ ἑαυτῷ ἔργῳ ἐπιμελεῖσθαι.

δ'. Ἐὰν

scens, quamobrem Magister equitum esse concupiveris? Non enim idēd certē, ut inter Equites ceteros primus ipse equitares. Nam id Equites Sagittarii sibi deposcunt: Qui quidem etiam Magistros Equitum præcedunt. Verēd dicis, ait. Enimverēd ne idēd quidem, ut notus esses. Nam & furiosi omnibus noti sunt. Hoc etiam, inquit, verēd dicam.

2. Num igitur propterea, quōd equestres copias Reipublicæ te meliores, effectas traditurum existimas? atque ut, si necessitas Equitum o-

peram desideret, iis ita præsis, ut patriæ boni alicujus auctor sis? Omnino, inquit. Egregium profectō quiddam hoc fuerit, ait Socrates, si præstare possis. Imperium verēd, quod tibi mandatum est, nimirum in equos est, & equites. Ita scilicet est, inquit.

3. Age igitur, hoc primum nobis dicito, quo pacto equos te præstantissimos effecturum cogites. Et ille, Puto equidem, ait, hoc ad munus meum nihil pertinere, sed cuivis seorsum equum suum curandum esse.

4. Ergo

δ'. Εάν ἔν, ἔφη ὁ Σωκράτης, παρέχωνταί σοι τὰς ἵππους, οἱ μὲν ἔτω κακόποδας, ἢ καχῶσκειλῆς, ἢ ἀδενεῖς, οἱ δὲ ἔτως ἀτρόφους, ὥστε μὴ διῦναι ἀκολουθεῖν, οἱ δὲ ἔτως ἀναγώγους, ὥστε μὴ μῦναι ὅπῃ ἀνὰ τὴν τάξιν, οἱ δὲ ἔτως λακίσις, ὥστε μὴδὲ τάξαι διωκτὸν εἶναι, τί σοι τὰ ἵππικα ὄφελ' ἔσαι; Ἡ πῶς διωκτὸν τῶν ἡγμένων ἀγαθόν τι ποιῆσαι τὸ πόλιν; Καὶ ὅς, ἀλλὰ καλῶς τε λέγεις, ἔφη, καὶ περὶ σομαι τὸ ἵππων εἰς τὸ διωκτὸν ὀφελῆσαι.

ε'. Τί δέ; Τὰς ἵππους οὐκ ἐπιχειρήσεις, ἔφη, βελτίονας ποιῆσαι; Εἰ γὰρ, ἔφη. Οὐκ ἔν πρῶτον μὲν ἀναβαλινκώτερες ὅτι τὰς ἵππους ποιήσεις αὐτὰς; Δεῖ γὰρ, ἔφη. Καὶ ὅς, εἰς αὐτῶν καλὰ πέσοι, μᾶλλον ἀνὰ ἔτως σώζοιτο.

ς'. Τί γάρ; εἰάν πῃ κινδυνεύειν δέη, πότερον ἐπάγειν τὰς πολέμους ὅτι τὸ ἄρμον κελύσει, ἢ θαπὲρ εἰώθει ἵππους, ἢ περὶ τὰς μελέτας ἐν ταῖς ποιεῖται χωρίοις, ἐν οἷσιν περὶ οἱ πολέμοι γίνονται; Βέλτιον γὰρ, ἔφη.

ζ'. Τί

•4. Ergo si tibi, subjecit Socrates, equos exhibeant alii tam vitiatis pedibus, tam ægris cruribus, tam imbecillos, alii tam malè pastos, ut sequi non possint; alii tam contumaces, ut, quo tu eos loco constitueris, manere nollint; alii tam calcitrosos, ut ne quidem constitui alicubi possint: quam ad rem equitatus hic utilis erit tibi? aut quo pacto poteris, dum talibus præes, Reipublicæ prodesse? Tum ille, Præclare mones, inquit, & conabor equidem pro meis viribus equorum habere curam.

5. Quid autem? non ope-

ram dabis, ut equites meliores efficias? Verò, inquit. Ergo primum hoc efficias, ut in equos ascendendi sint peritiores. Hoc quidem necesse est, inquit. Nam etiam, si quis eorum delabatur, multò tamen magis hoc modo salvus evaserit.

6. Quid verò? sicubi periculum subeundum sit, utrùm hostes ad arenam jubebis adducere suos, ubi vos equitare consuevistis, an operam dabis, ut iis in locis tales exercitationes instituas, in quibus hostes esse solent? Melius hoc sanè fuerit, inquit.

X 2

7. Quid

ζ'. Τί γάρ; τῷ βάλλειν ὡς πλείους ἀπὸ τῶν ἵππων
 ὀπιμέλειάν τινα ποιήσῃ; Βέλιον γὰρ, ἔφη, καὶ τῷ π.
 Θήγειν τε τὰς ψυχὰς τῶν ἵππων, καὶ ἐξοργίζειν πρὸς τὰς
 πολεμίους, ἔπερ ἀλκιμώτερος ποιεῖν ἀφενεόησαι; Εἰ δὲ
 μὴ, ἀλλὰ νῦν γε πειράσομαι, ἔφη.

η'. Ὅπως δὲ σοι πείθων; οἱ ἵπποις, πεφρίνικας τι;
 Ἀνδρὶ γὰρ δὴ τέττα ἔτε ἵππων ἔτε ἵππων ἀγαθῶν καὶ
 ἀλκίμων ἔδεν ὀφελῶ. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Ἀλλὰ
 πῶς ἂν τις μάλισα, ὡς Σώκρατες, ὅτι τῷ π. αὐτὸς πρῶ-
 τέρηται;

θ'. Εκείνο μὲν δὴ πρὸς οἶδ' α, ὅτι ἐν παντὶ πρῶτα οἱ
 ἄνθρωποι τέτοις μάλισα ἐθέλουσιν πείθεσθαι, ἥς ἂν ἡγῶν
 βελτίστες εἶναι. Καὶ γὰρ ἐν νόσῳ, ὃν ἂν ἡγῶν ἰατρικώ-
 ταιον εἶναι, τέττα μάλισα πείθων. Ἐν πλοίῳ οἱ πλε-
 οντες, ὃν ἂν κυβερνητικώτατον καὶ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γε-
 ωργικώτατον. Καὶ μάλα, ἔφη. Οὐκ ἐν εἰκός, ἔφη, καὶ
 ἐν ἵππικῇ, ὃς ἂν μάλισα εἰδὼς φαίνηται ἀδελφῶν ποιεῖν,
 τέττα μάλισα ἐθέλειν τὰς ἄλλας πείθεσθαι.

ι'. Ἐὰν

7. Quid autem? Num ut
 quam plurimi ab equis deji-
 ciantur, curæ tibi erit? Hoc
 quoque melius fuerit, ait.
 An verò cogitasti acuendos
 esse animos Equitum, & irri-
 tandos adversus hostes, quæ
 quidem res ipsos fortiores
 reddunt? Si non hæcenus,
 saltem nunc id aggrediar, in-
 quit.

8. An autem curæ tibi fu-
 it, ut dicto sint audientes E-
 quites? Nam absque illo fit,
 nec equorum, nec Equitum
 bonorum ac fortium usus
 ullus erit. Verè dicis, ait,
 sed quā potissimum ratio-
 ne, mi Socrates, ad hoc

quis eos impulerit?

9. Nimirum nōsti, quāvis
 in re parere homines illis ma-
 ximè velle, quos existimant
 esse præstantissimos. Nam
 in morbo potissimum illi pa-
 rent, quem medicæ rei pu-
 tant esse peritissimum; & in
 navi qui navigant, ei, quem
 gubernandi putant esse peri-
 tissimum; & in agriculturâ,
 quem agri colendi peritum
 in primis arbitrantur. Om-
 nino, inquit. Igitur consen-
 taneum est, etiam in eque-
 stri re cæteros ei, qui maxi-
 mè scire videatur quæ faci-
 unda sint, maximè paritu-
 ros.

10. Itaque

ί. Εάν ἔν, ἔφη, ἐγώ, ὦ Σώκρατες, βέλυσθ' ὦν αὐτῶν δηλῶ ὦ, ἄρκεσθ' μοι τῆτο εἰς τὸ πείθεσθ' αὐτὰς. ἐμοί; Εάν γε πρὸς τῆτο, ἔφη, διδάξης αὐτὰς, ὥς τὸ πείθεσθαι σοι κάλλιον τε καὶ ζωηρωτέρον αὐταῖς ἔσται. Πῶς ἔν, ἔφη, τῆτο διδάξω; Πολὺ νῆ Δί, ἔφη, ῥᾶον, ἢ εἰ σοι δεοὶ διδάσκειν, ὥς τὰ κακὰ τ' ἀγαθῶν ἀμείνω ἔλυσθ' ἐλέσθ' ἔστι.

ια. Λέγεις, ἔφη, σὺ τ' ἵππαρχον πρὸς τοῖς ἄλλοις θημελεῖσθ' δεῖν καὶ ἔλγειν διώσθ'; Σὺ δ' ὥς, ἔφη, χρῆναι σιωπῇ ἵππαρχεῖν; Ἡ σὺ ἐνθεύμῃσαι, ὅτι ὅσα τε νόμῳ μεμαθήκαμεν κάλλιστα ὄντα, δι' ὧν γε ζῆν θημελεῖσθαι, ταῦτα πάντα διὰ λόγον ἐμάθομεν, καὶ εἴτε ἄλλο καλὸν μανθάνει τις μάθημα, διὰ λόγον μανθάνει, ἔοι ἄρ' ἡμεῖς διδάσκοντες, μάλιστα λόγῳ χρῶμεν, ἔοι τὰ σπυδαῖότα μάλιστα θημελεῖσθαι, κάλλιστα διὰ λέγον;

ιβ. Ἡ πόδε σὺ ἐνθεύμῃσαι, ὥς ὅταν γε χορὸς εἰς ἐκ τῆσδε τ' πόλεως γίγνηται, ὥσπερ ὁ εἰς Δῆλον πεμ-
πόμῃσθ'.

10. Itaque si ego, mi Socrates, præstantissimum me declaravero, num ad hoc mihi sufficiet illud, ut mihi pareant? Siquidem præterea, subjecit Socrates, docueris eos, fore melius ipsis ac salutarius, si tibi obtemperent. At quo pacto, inquit, hoc docebo? Multo facilius profectò, quàm si docere te oporteat, mala bonis præstare, magisque conducere.

11. Dicis tu, inquit, debere Magistrum Equitum præter alia curam adhibere, ut etiam dicendi facultatem habeat? Tu verò existimabas,

respondit, tacitè præfecturam Equitum administrari posse? Annon tecum ipse cogitas, nos ea universa, quæcunque de præscripto legis longè pulcherrima didicimus, & per quæ vivendi modum tenemus, unà cum quavis aliâ bonâ disciplinâ, orationis ope didicisse; quodque doctores optimi sermone imprimis utantur, & qui dignissima cognitione tenent, pulcherrimè differant?

12. An ad animum tibi nunquam accidit, quòd quum chorus unus ex hac urbe efficitur, verbi causâ, qui in De-
lum

πόμορος, ἔδοξεν ἄλλοθεν ἔδαμόθεν τέτρω ἐφάμιλλῳ γίγνεσθαι, ἔδεν δὲ θανδρεία ἐν ἄλλῃ πόλει ὁμοία τῇ ἐνθάδε συνάγεσθαι; Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη.

ιγ'. Ἀλλὰ μὲν ἔτε Ὀφωνία ποῦτον διαφέρουσιν Ἀθιναῖοι τῶν ἄλλων, ἔτε ζωμάτων μεγέθει καὶ ῥώμῃ, ἔσον Φιλομία, ἥπερ μάλιστα παροξύνει πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἐνίμα. Ἀληθές, ἔφη, ἐστὶν.

ιδ'. Οὐκ ἔν οἶε, ἔφη, καὶ τῶν ἵππικῶν τῶν ἐνθάδε εἰς τις ὀπιμελεσθεῖν, ὥς πολὺ ἂν καὶ τῶτο διενέγκουσιν τῶν ἄλλων, ἔπλων τε ἐκ ἵππων ὠρεσκόων, καὶ ὠταξία, καὶ τῶ ἐπίμως κινδυνεύειν πρὸς τὰς πολεμίας, εἰ νομίσαιαν ταῦτα ποιεῖντες ἐπαίνει καὶ τιμῆς τρέφεσθαι; Εἰκός γε, ἔφη.

ιε'. Μὴ πόινω ὄκνει, ἔφη, ἀλλὰ πειρώ τὰς ἀνδρας ὅτι ταῦτα προτρέπεν, ἀφ' ὧν αὐτὸς τε ὠφεληθήσεται, ἐπεὶ οἱ ἄλλοι πολέῳ διασέ. Ἀλλὰ νῆ Δία πειράσσομαι, ἔφη.

K E Φ.

Tum mittitur, nullus aliunde huic æqualis institui possit; quodque tanta virorum præstantia in aliâ urbe nulla cogatur, quæ huic nostræ repondeat? Verè dicis, ait.

13. Atqui neque vocis elegantiam tantum præstant Athenienses aliis, neque corporum magnitudine ac robore; quantum ambitione, quæ maximè ad præclara & honorifica mortales excitat. Etiam hoc, ait, verum est.

14. Ergone putas, inquit, etiam equestres copias, quæ hic sunt, si quis diligenter

curet, longè præstaturas aliis armorum equorumque apparatu, ac ordine, & promptè pericula adversus hostes subeundo, si existimarent, hæc facientes, se laudem ac gloriam consequuturos? Hoc quidem est consentaneum, inquit.

15. Ergò ne cuncteris, ait, sed operam dato, ut Equites ad ea propellas, de quibus & tibi, & propter te cæteris civibus commodum aliquid sperandum sit. Equidem hoc profectò conabor, inquit.

C A P.

Κ Ε Φ. δ'.

ΙΔΩΝ δέ ποτε Νικομαχίδην ἐξ ἀρχαιρεσιῶν ἀπιόν-
τα, ἤρετο· τίνες, ὦ Νικομαχίδη, στρατηγοὶ ἦσαν ;
καὶ ὅς, ὃ γ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, πῶς ποτε εἰσιν Ἀθῆναιοι,
ὥς ἐμὲ μὲν ἔχ' εἰλοντο, ὅς ἐκ καλολόγου στρατιώτου
κατατέτρεμμαι, καὶ λοχαγαγῶν καὶ ταξιαρχῶν καὶ τραύ-
ματα ὑπὸ τῷ πολεμίων πταῦτα ἔχων· (ἀμα γ' τὰς ἐ-
λάς τῶν τραυμάτων ἀπολυμνέμενος ἐπεδείκνυεν·) Ἀθη-
σένῳ γ', ἔφη, εἰλοντο, τὸ ἔτε ὀπλίτῳ πῶς ποτε στρατιώ-
τάμενον, ἔνι τοῖς ἰππεύσιν ἔδεν περικλεπτον ποιήσαντα,
ὅπιστάμενον τε ἄλλο ἔδεν, ἢ χεῖμαλα συλλέγειν.

β'. Οὐκ ἔν, ἔφη ὁ Σωκράτης, τῷ μὲν ἀγαθόν, εἴ-
γε τοῖς στρατιώταις ἱκανὸς εἶσαι τὰ δεινὰ πορίζειν.
καὶ γ' οἱ ἔμποροι, ἔφη ὁ Νικομαχίδης, χεῖματα συλ-
λέγειν ἱκανοὶ εἰσιν· ἀλλ' ὅς ἐνεκα τῶν ἐστὶν ἐστρατιωγῶν
δύνανται ἄν.

γ'. καὶ

C A P. IV.

QUUM autem aliquando
Nicomachidem abeun-
tem ἐ comitiis vidisset, quæ-
rebat; Quinam, mi Nico-
machides, Imperatores lecti
sunt? Et ille, Annon tales
sunt, ait, Athenienses, mi
Socrates, ut me quidem non
elegerint, qui ex delectus ta-
bellis militans tum manipu-
los ducendo, tum cohortibus
imperando, tum vulnera tot
ab hostibus accipiendo, (si-
mil se denudans, vulnorum

cicatrices ostendebat) jam
confectus sum: Antisthenem
verò legerunt: qui neque
gravis armaturæ pedes ullâ
in expeditione unquam fuit,
neque inter Equites quicquam
illustre gessit, ac præter ra-
tionem cogendæ pecuniæ ni-
hil novit.

Bonum verò id fuerit, ait
Socrates, posse militibus ip-
sum necessaria suppeditare.
Enimvero, inquit Nicoma-
chides, etiam mercatores co-
gendæ pecuniæ rationem nõ-
runt, neque tamen idcirco
fungi munere Imperatorio
possunt.

3. Et

γ'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη, ἀλλὰ καὶ φιλόνηκος Ἀντιθένης ἐστίν, ὃ τραγῶν προσεῖναι ὀπιηδεῖν ἐστίν· ἔχ' ὁρᾷς, ὅτι καὶ ὁσάκις κεχορήγηκε, πᾶσι τοῖς χοροῖς νενίκηκε; Μαὶ Δί', ἔφη ὁ Νικομαχίδης, ἀλλ' ἔδεν ὁμοίον ἐστὶν χορῶν τε καὶ τραγῶν προσεῖναι.

δ'. Καὶ μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἔδεν ὡδῆς γε ὁ Ἀντιθένης, ἔδεν χορῶν διδασκαλίας ἔμπειρος ὢν, ὅμως ἐγένετο ἱκανὸς δοῦναι τὰς κρατίστας ταῦτα. Καὶ ἐν τῇ τραγῳδίᾳ ἔν, ἔφη ὁ Νικομαχίδης, ἄλλως μὲν δοῦναι τὰς τάξιόντας ἀνθ' ἑαυτῶν, ἄλλως δὲ τὰς μαχομένων.

ε'. Οὐκ ἔν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐάν γε ἔν τοις πολεμικοῖς τὰς κρατίστας, ὥσπερ ἐν τοῖς χορικοῖς, ἐξδουλοσκή, καὶ προαιρή, εἰκότως ἂν καὶ τὰτα νικηφίρῃ. Καὶ δαπανᾷν δ' αὐτὸν εἰκὸς μᾶλλον ἂν ἐθέλειν εἰς τὴν ζωὴν ὅλην τῇ πόλει τῇ πολεμικῶν νίκῃ, ἢ εἰς τὴν ζωὴν τῇ φυλῇ τῇ χορικῶν.

ς'. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὡς ἔσται αὐτὸς ἀνδρὸς ἐστὶ χορηγεῖν

3. Et Socrates, Etiam victoriæ cupidus est Antisthenes, inquit: quod in Imperatore necessariò requiritur. Annon vides, eum, quoties chori dux fuit, omnibus choris vicisse? Profectò, ait Nicomachides, nihil similitudinis habet chori & exercitus præfectura.

4. Atqui, subjecit Socrates, quum neque canendi, neque doctrinæ chororum peritus esset Antisthenes, nihilominus reperire potuit eos, qui in his longè præstarent aliis. Ergo & Imperatorio dum munere fungetur, inquit Nicomachides, alios inveniet, qui ejus loco aciem

struent; alios, qui pugnabunt.

5. Nimirum, ait Socrates, si etiam in rebus bellicis præstantissimos quosque, perinde ac in iis quæ ad chorum pertinent, repererit, ac præ aliis delegerit: consentaneum est, eum hæc quoque in parte victoriam reportaturum. Prætereà credi par est, eum majores facturum sumptus in hanc rerum bellicarum victoriam, quæ communis ei cum civitate universa est; quàm in victoriam chori, cum tribu suâ partam.

6. Hoccine vis, mi Socrates, inquit, ejusdem esse hominis, choro & exercitui

χορηγεῖν τε καλῶς καὶ τραχηγεῖν; Λέγω ἔγωγ', ἔφη, ὡς ὅτε ἂν τις προσάδῃ, εἰάν γινώσκῃ τε ὧν δεῖ, καὶ ταῦτα πορίζεσθαι διῶν), ἀγαθὸς ἂν εἴη προσάτης· εἴτε χορᾶ, εἴτε οἴκῃ, εἴτε πόλεως, εἴτε τραγῳμάτων προσάδῃ.

Ζ'. Καὶ ὁ Νικομαχίδης, μαὶ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅτε ἂν ποτὶ ᾧ μὲν ἐγὼ σε ἀκῶσαι, ὡς ἀγαθοὶ οἰκονόμοι ἀγαθοὶ τραχηγοὶ ἂν εἴεν. Ἰθὶ δὴ, ἔφη, ἐξελάσω μὲν τὰ ἔργα ἐκατέρωθεν αὐτῶν, ἵνα εἰδῶ μὲν, πότερον τὰ αὐτὰ εἰσιν, ἢ διαφέρει τι. Πάνυ γε, ἔφη.

Η'. Οὐκ ἔν, ἔφη, πὸ μὲν τὰς δαρχομύνας καληκόους τε καὶ ἀπειθεῖς ἑαυτοῖς ὡδασκιάζουσιν, ἀμφοτέρων εἰσιν ἔργον; Καὶ μάλα. ἔφη. Τὶ δ', πὸ προσάειν ἐκάστας ὀπληδεύς πράττειν; Καὶ τὸτο, ἔφη. Καὶ μὲν καὶ πὸ τὰς κακὰς κολάζουσιν, καὶ τὰς ἀγαθὰς τιμᾶν ἀμφοτέρωθεν οἶμαι προσήκειν. Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη.

Θ'. Τὸ δ' ἡ τὰς ὑποκόους ἀμφοτέρωθεν ποιεῖσθαι, πῶς ἔκαλόν ἀμφοτέροισι; Καὶ τὸτο, ἔφη. Συμμάχους δ' καὶ βοηθούς

citui præesse? Equidem, inquit, aiō, illum, qui sciat, quibus sit opus, eaque comparare possit, cuicunque tandem rei præsit, bonum tamen præfectum esse; siue choro, seu domui, seu civitati, seu exercitui præsit.

7. Profectō, ait Nicomachides, nunquam de te auditurum equidem me arbitrabar, mi Socrates, bonos patres-familias etiam bonos Imperatores esse. Age igitur, inquit Socrates, utriusque officia indagemus; ut sciamus, eadem ne sint, an diversa. Omnino, ait.

8. Annon igitur ad utrumque pertinet, ut imperio suo subiectos sibi morigeros & obsequentes reddat? Verò, inquit. Quid? annon, ut singulis imperent ea quæ ipsos facere conveniat? Hoc quoque, respondit. Etiam hoc utrique convenire arbitror, ut malos puniant, & afficiant honore bonos. Prorsus ita est, ait.

9. Subditorum autem benevolentiam sibi conciliare, qui non utrique fuerit honestum? Ita est, inquit. Ut socios & auxiliares adsciscant, num utrique putas ex

Θὺς· προσάγειας, δοκεῖ σοι συμφέρεν ἀμφοτέροις, ἢ ὅ; Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη. Ἀλλὰ φυλακτικὰς τ' ὀνίων σὸς ἀμφοτέρως εἶναι προσήκει; Σφόδρα γ', ἔφη. Οὐκ ἔν κ' ἑπιμελεῖς, κ' φιλοπόνως ἀμφοτέρως εἶναι προσήκει πρὸς τὰ αὐτῶν ἔργα;

ἰ. Ταῦτα μὲν ἔν, ἔφη, πάντα ὁμοίως ἀμφοτέρων ἐστίν. Ἀλλὰ τὸ μάχεσθαι, ἔκτετι ἀμφοτέρων. Ἀλλ' ἐχθροὶ γέ τι ἀμφοτέροις γίνοντο; Καὶ μάλα, ἔφη, τὸ γέ. Οὐκ ἔν τὸ πειγνέσθαι τῶν ἀμφοτέροις συμφέρε; Πάνυ γ', ἔφη.

ια. Ἀλλ', ἐκείνο παρμεις, ἀν δὲ μάχεσθαι, τί ὠφελήσει ἡ οἰκονομική; Ἐνταῦθα δὴ πρὸς κ' πλεῖστον, ἔφη. ὁ γὰρ ἀγαθὸς οἰκονόμος εἰδὼς, ὅτι ἔδεν ἔτι λυσίτελές τε καὶ κερδαλέον ἐστίν, ὡς τὸ μαχόμενον τὴν πολεμίας νικᾶν, ἔδεν ἔτι λυσίτελές τε κ' ζημιώδες, ὡς τὸ ἡττᾶσθαι, προθύμως μὲν τὰ πρὸς τὸ νικᾶν (συμφέροντα) ζητήσει καὶ πρᾶσσεσθαι, ἑπιμελῶς δ' τὰ πρὸς τὸ ἡττᾶσθαι φέροντα (κρίψει) καὶ φυλάξει. ἐνεργῶς δ', ἀν τ' ὡφελιστικῶς ἰσὺ νικητικῶς ἔσαν, μαχέσθαι. ἔχ

ἤκιστα

usu esse, necne? Omnino. Nonne ad res suas custodiendas utrosque idoneos esse convenit? Maximè. Ergo & diligentes, & laborum tolerantes in officiis suis oportet esse utrosque.

10. Omnia hæc, inquit, ex æquo utrisque competunt: verum pugnâ decernere, non utrique commune est. An non utrique hostes habere possunt? Omnino, ait. Ergo ne utrisque expedit, ut his superiores evadant? Expedit planè.

11. Verum si omittas illud,

si pugnandum fit, quid rei familiaris administrandæ ratio proderit? Plurimum, inquit Socrates. Nam rei familiaris administrandæ peritus, quum sciat, nihil adeo utile ac fructuosum esse, ac pugnando hostes vincere, neque quicquam esse tam inutile ac damnosum, ac superari, alacri studio, quæ ad vincendum conducunt, quæret ac parabit; ac diligenter considerabit & cavebit, quæcunque ad hoc faciant, ut vincatur; quumque videbit apparatus ad victoriam idoneum esse, viri-

liter

ἦκιστα ᾗ τῶν, ἐὰν ἀπαράσκευος ᾖ, φυλάξει) σω-
ἀπτεν μάχην.

ιβ'. Μὴ καταφρόνει, ἔφη, ὦ Νικομαχίδη, τὴν οἰκονομι-
κῶν ἀνδρῶν· ἡ γὰρ τῶν ἰδίων ἐπιμέλεια πλήθει μόνον διαφέ-
ρει τῶν κοινῶν, τὰ δὲ ἄλλα ὅρα πλήσια ἔχει· τὸ μέγιστον,
ὅτι ὅτε ἀνδρῶν ἀνθρώπων ἐδείξα γίγνεται, ὅτε δι' ἄλλων
μὴ ἀνθρώπων τὰ ἴδια πράττει, δι' ἄλλων δὲ τὰ κοινά·
καὶ γὰρ ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις οἱ τῶν κοινῶν ἐπιμελόμενοι
χρῶνται, ἢ οἵπερ τὰ ἴδια οἰκονομῶντες, ὅσοι ἐπιστάμενοι
χρῶνται, καὶ τὰ ἴδια καὶ τὰ κοινὰ καλῶς πράττουσιν· οἱ δὲ
μὴ ἐπιστάμενοι, ἀμφοτέρωθεν πλημμελεῖσι.

Κ Ε Φ. ε'.

ΠΕΡΙΚΛΕΙ δὲ ποιε, τῷ δὲ πάντῃ Περικλέει ἢ
Διαλεγόμενῳ, ἐγὼ πρὶν, ἔφη, ὦ Περικλείς, ἐλ-
πίδα ἔχω, σὲ στρατηγὸς ἀμείνω τε καὶ ἐνδοξότερον τῶν
πόλεων εἰς τὰ πολεμικὰ ἔσεσθαι, καὶ τῶν πολεμίων κρα-
τήσαιν.

liter dimicabit. At si impa-
ratus sit, manum nē conferat,
imprimis cavebit.

12. Ne tu, mi Nicoma-
chides, inquit, homines ad-
ministrandæ familiaris rei pe-
ritos contempseris. Nam re-
rum privatarum procuratio
tantum à publicarum tracta-
tione differt multitudine: cæ-
tera confimiles sunt. Quod-
que maximum est, neutra sit
absque hominibus; neque per
alios quidem homines priva-
tæ, per alios autem publicæ
res tractantur. Nam qui
publica procurant, non aliis
utuntur hominibus, quàm
quibus illi qui privata guber-

nant: quotquot sanè periti
quo pacto conveniat homini-
bus uti, tum privatas tum
publicas res egregiè admini-
strant: id verò qui nesciunt,
utrimque peccant.

C A P. V.

QUUM etiam aliquando
cum Pericle, Periclis il-
lius clarissimi Filio, differe-
ret: Equidem, mi Pericles,
ait, spero futurum, ut, si tu
Imperatoris munere fungaris,
& fortius, & majori cum glo-
riâ se bellicis in rebus civitas
nostra gerat, ac de hostibus
victoriâ

τήσιν. Καὶ ὁ Περικλῆς, βελοίμην ἂν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἃ λέγεις· ὅπως ᾗ ταῦτα γήνοιτ' ἂν, ἃ δυνάμει γνῶναι. Βέλει ἔν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἀγαθοὶ ζώοντες, ὅπως ἡδὴ πὺ δυνάτον ἐστί; Βέλομαι, ἔφη.

β'. Οὐκ ἔν οἶδα, ἔφη, ὅτι πλήθει μὲν ἔδεν μέγας εἶσιν Ἀθιναῖοι Βοιωτῶν; Οἶδα γάρ, ἔφη. Σώματα ᾗ ἀγαθὰ ἔσονται κατὰ πότερον ἐκ Βοιωτῶν οἷα πλείω ἂν ἐκλεχθῶσι, ἢ ἐξ Ἀθιναίων; Οὐδὲ ταύτη μοι δοκᾷσι λείπεσθαι. Εὐμμετέρας ᾗ πότεις ἑαυτοῖς εἶναι νομίζεις; Ἀθιναῖος ἔγωγε. Βοιωτῶν μὲν γὰρ πολλοὶ πλεονεκτεῖν οἱ ὑπὸ Θηβαίων, δυσμενῶς αὐτοῖς ἔχουσιν. Ἀθιναῖοι ᾗ ἔδεν ὁρᾷ τοῖς.

γ'. Ἀλλὰ μὲν φιλοτιμότεροι γε καὶ φιλοφρονέσασθαι πάντων εἶσιν, ἅπερ ἔχ' ἡκιστα παροξύνει κινδυνεύειν ὑπὲρ δόξης τε καὶ παλῆς δόξης. Οὐδὲ ἐν ταῖς Ἀθιναῖς μεμπτοί. Καὶ μὲν προγόνων γε κατὰ ἔργα οἷα ἔστιν οἷς μέγας καὶ πλείω ὑπάρχει, ἢ Ἀθιναῖοις· ὅ πολλοὶ

victoriā potiatur. Cui Pericles, Velim eveniant, mi Socrates, inquit, quæ tu nar-ras. Verūm, quo pacto fieri possint, intelligere nequeo. Vis igitur, subiecit Socrates, de his disputando considerare-mus, quo pacto fieri possint? Volo, inquit.

2. Ergo nōsti, ait, Athe-nienses multitudine Bæotis nequaquam inferiores esse? Scio, inquit. Utrūm verò putas plura egregia pulchra-que corpora deligi de Bæotis posse, an Atheniensibus? Ne hæc quidem in parte mihi vi-dentur inferiores esse. U-tros autem putas magis esse

benevolō erga se animo? E-quidem Athenienses arbitror. Nam plerique Bæoti, quod à Thebanis conditionem me-liorem affectantibus circum-veniantur, infestis sunt in eos animis: Athenis nihil ejus-modi video.

3. At enim Bæoti hōnoris cupidissimi sunt, maximāque comitate supra cæteros præ-diti: quæ sanè haud parum excitant homines, ut pro gloriā patriæque periculum a-deant. Ne in hoc quidem A-thenienses reprehendi possunt. Majorum quidem præclara facinora nulli, nec insigniora, nec plura habent, quàm Athe-nienses:

πολλοὶ ἐπαιρόμενοι προτρέπονταί τε δρεῖης Ὀπμιελῆος,
καὶ ἄλκιμοι γίγνεσθαι.

δ'. Ταῦτα μὲν ἀληθῆ λέγεις πάντα, ὦ Σώκρατες·
ἀλλ' ὁρᾷς ὅτι ἀφ' ἧς ἤτε σὺ Τολμίδῃ τ' χιλίων ἐν Λε-
βαδείᾳ (συμφορὰ ἐγγύς, καὶ ἡ μετ' Ἱπποκράτους ὅτι Δη-
λίῳ, ἐκ τούτων τεταπεινώ) μὲν ἡ τ' Ἀθιναίων δόξα
πρὸς τὰς Βοιωτὰς, ἐπὶ ἧς ὅτι τὸ τ' Θηβαίων φρόνημα
πρὸς τὰς Ἀθιναίους· ὥστε Βοιωτοὶ μὲν, οἱ πρόσθεν εἰδ'·
ἐν τῇ ἐαυτῶν πολυμῶνις Ἀθιναίοις ἀνὰ Λακεδαιμονίων
τε ἔτ' ἄλλων Πελοποννησίων ἀνιστάντων, νῦν ἀπειλῶ-
σιν αὐτοὶ καθ' αὐτὰς ἐμβαλεῖν εἰς τ' Ἀττικὴν. Ἀθιναῖοι
ὅτι οἱ πρότερον, ὅτε Βοιωτοὶ μόνοι ἐγγύς, πορθήντες τ'
Βοιωτίαν, φοβῶνται μὴ Βοιωτοὶ δηλώσωσι τ' Ἀττικὴν.

ε'. Καὶ ὁ Σωκράτης, ἀλλ' αἰδοῦμαι μὲν, ἔφη, ταῦτα
ἔτι εἶναι· δοκῶ δέ μοι ἀνδρὶ ἀγαθῷ ἀρχοῦν νῦν Ὀ-
ρεστιάδῃ Διαικίδῃ ἢ πόλιν. Τὸ μὲν γὰρ θάρσος ἀμέ-
λειαν τε καὶ ραθυμίαν καὶ ἀπειθειαν ἐμβαλλει, ὃ γὰρ
φόβος.

nientes : quo fit, ut multi
accensi seipsos excitent ad
exercendam virtutem ac for-
titudinem.

4. Verè tu quidem dicis
hæc omnia, mi Socrates :
sed ex quo clades illa acce-
pta est, in quâ cum Tolmide
CIC Milites ad Lebadeam
cæsi sunt, itemque postea-
quam cæsus fuit ad Delium
Hippocrates, vides Athenien-
sium gloriam apud Bæotos
imminutam esse; & è con-
trario Thebanos adversus A-
thenienses eos animos sump-
sisse, ut jam Bæoti, qui an-
tea ne suis quidem in finibus
absque Lacedæmoniis, reli-

quisque Peloponnesiis, aciem
adversam Atheniensibus au-
debant opponere, nunc se suo
Marte Atticam invasuros mi-
nitentur : Athenienses verò,
qui prius, quum adhuc Bæoti
soli essent, Bæotiam popu-
labantur, nunc, nè Atti-
cam Bæoti vastent, metu-
unt.

5. Et Socrates, Animad-
verto, inquit, hæc ita se ha-
bere. Sed videtur mihi ci-
vitas nostra nunc animo be-
nigniori erga virum fortem
affecta, quem imperio præfi-
cit. Nam fiducia negligen-
tiam, & ignaviam, & inobe-
dientiam in hominum animis
excitat :

φόβῳ προσεκλικωτέρως τε καὶ ὑπειθεσέως ἔσται κω-
τέρως ποιεῖ.

ε'. Τεκμήριον δ' ἂν τῆτο καὶ διὰ τὸ ἐν τῇ ναυσίν. ὅ-
ταν μὴ πῶ δῆπρ μὴδὲν φοβῶν, μεσοὶ εἰσιν ἀταξίας.
ὅταν ᾗ ἢ χειμῶνα ἢ πολέμους δέσσωσιν, καὶ μόνον τὰ κε-
λεύματα πάντα ποιεῖσιν, ἀλλὰ ἔστι γὰρ καταδοκῆναι
τὰ προσαχθησόμενα, ὥσπερ χοροῖαι.

ζ'. Ἀλλὰ μὲν, ἔφη ὁ Περικλῆς, ἔγωγε νῦν μάλιστα
πειθοίην, ὥρα ἂν εἴη λέγειν, πῶς ἂν αὐτὸς προτρε-
ψαίμεθα πάλιν ἀνερθεσθῆναι τὴν δρεχίαν δρετῆς τε, καὶ
δουλείας, καὶ ὑδαιμονίας.

η'. Οὐκ ἔν, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ μὴ ἐβλόμεθα χρη-
μάτων αὐτὸς, ὧν οἱ ἄλλοι ἔχον, ἀντιποιεῖσθαι, διὰ δει-
κνύτες αὐτοῖς ταῦτα πατρῷά τε ὄντα ἔσθαι προσήκοντα,
μάλιστα ἂν ἔτι αὐτὸς ἐξορμῶν ἀνέχεσθαι τῶν. Ἐπεὶ
ᾗ ἔμει δρετῆς πρῶτον αὐτὸς ἔπιμελεῖσθαι βεβλόμεθα,
τῶν αὖ δευτέρων ἐκ παλαιῶν μάλιστα προσήκον αὐτοῖς, καὶ
ὡς τῶν ἔπιμελόμενοι, πάντων ἂν εἴεν κρείττους.

θ'. Πῶς

excitat: metus autem efficit
attentiores, magisque parendi
studiosos, atque compositos.

6. Quod quidem intelligi
magis etiam potest, sumpto
de nautis argumento. Nam
quum illi nihil sibi metuunt,
nihil rectè atque ordine ge-
runt; at ubi vel tempesta-
tem, vel praelia verentur,
non solum imperata cuncta
faciunt; sed etiam cum silen-
tio quid futurum sit, ut ipsis
mandetur, sollicitè expectant,
instar eorum qui navant in
choris operam.

7. Enimvero, subjecit Pe-
ricles, si jam maximè parituri
sunt, opportunum fuerit dis-

serere, quo pacto eos impel-
lere possimus, ut rursus à
virtute, gloriâ, felicitateque
pristinâ excitentur.

8. Ergo, ait Socrates, si
velimus eos opes sibi vindi-
care, quas habebant alii, in
primis ad has repetendas in-
citaremus, si ostenderemus
has illis patrias & peculiares
esse. Quia verò volumus eos
operam dare, ut virtute lo-
cum obtineant principem;
demonstrandum erit, hoc ip-
sum à priscis jam sæculis ad
ipsos pertinere, ac futurum,
ut, si in hoc incumbant, om-
nium præstantissimi fiant.

9. At

θ'. Πῶς ἔν' ἂν τῷτο διδάσκειμῃ; Οἶμαι μὲν, εἰ τὰς γε παλαιολάτεις, ὧν ἀκρόμῃ, προγόνους αὐτῶν ἀναμιμνήσκειμῃ αὐτὰς, ἀκηκότας δέϊστας γεγονέναι.

ι'. Ἀρα λέγεις τ' ὅτι Θεῶν κρείσσιν, ἢ οἱ περὶ Κέκροπα δι' ἀρετῆς ἔκριναν; Λέγω ὅτι, καὶ τ' Ἐρεχθίδας γε τροφῇ καὶ γένεσιν, καὶ τ' πόλεμον τ' ἐπ' ἐκείνων ἡρόμενον πρὸς τὰς ἐκ τ' ἐχομένης ἡπείρου πάσης, καὶ τ' ἐφ' Ἡρακλειδῶν πρὸς τὰς ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ πάντας τὰς ἐπὶ Θησέως πολεμηθέντας, ἐν οἷς πάνσιν ἐκείνοι δῆλοι γεγονάσι τ' καθ' ἑαυτὰς ἀνθρώπων ἀρετῶσαντες.

ια'. Εἰ δὲ βάλαι, ἃ ὕστερον οἱ ἐκείνων μὲν ἀπόγονοι, καὶ πολὺ δὲ πρὸ ἡμῶν γεγονότες ἐπραξαν, τὰ μὲν αὐτοὶ καθ' ἑαυτὰς ἀγωνιζόμενοι πρὸς τὰς κυρμόουσας τ' τε Ἀσίας πάσης καὶ τ' Εὐρώπης μέχρι Μακεδονίας, καὶ πλείω τ' προεγεγονότων δυνάμιν καὶ ἀφορμὴν κατήμυνες, καὶ μέγιστα ἔργα κατήρτασμάρας· τὰ δὲ καὶ μὲν
Πελο-

9. At quomodo possumus hoc docere? Sic arbitror, si majores ipsorum longè antiquissimos, de quibus accepimus, in memoriam ejus revocemus, quòd nimirum audiverint eos fuisse optimos.

10. Num de judicio Deorum loqueris, quod ob virtutem Cecropi cum suis commissum fuit? De hoc ipso loquor, & de educatione, ac ortu Erechthei, de bello, quod ejus tempore coortum fuit adversùs incolas totius proximæ continentis, de bello, quod Herculis nepotum tempestate contra Peloponnesios

est susceptum; de bellis denique omnibus, quæ sub Theseo gesta sunt: in quibus universis tales illi se declararunt, qui ætatis suæ hominibus longè præstarent.

11. Adde, si placet, quæ deinde illorum nepotes gesserunt, qui paulò antè memoriam nostram extiterunt: dum partim illi ductu suo dimiclarunt adversùs eos, qui Asiæ universæ ac Europæ ad Macedoniam usque imperitabant, maximamque supra majores suos potentiam atque opes possidebant, ac res maximas gesserant: partim etiam cum Peloponnesiis fortiter

Πελοποννησίων ἀρεσδόνες ἢ καὶ γῆν ἢ καὶ θάλατταν, οἱ δὲ ἐ λέγον) πολὺ διενεγκεῖν τ' καθ' ἑαυτὰς ἀνθρώπων. Λέγον) γδ, ἔφη.

ιβ'. Τοιγαρὲν πολλῶν μὲν μέγανασάσεων ἐν τῇ Ἑλλάδι γενομένων, διέμειναν ἐν τῇ ἑαυτῶν· πολλοὶ δ' ὑπὲρ δικαίων ἀντιλέγοντες, ἐπέτρεπον ἐκείνοις· πολλοὶ δ' ὑπὸ κρείττονων ὑβρίζοντες, κατέφθον πρὸς ἐκείνους.

ιγ'. Καὶ ὁ Περικλῆς, ἐ θαυμάζω γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἢ πόλις ὅπως ποτ' ὅτι τὸ χεῖρον ἐκλινεν. Εγὼ μὲν οἶμαι, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥστερ ἢ ἄλλοι τινες, διὰ τὸ πολὺ ὑπερενεγκεῖν ἐ κρηγίσευσαι, κατὰ ραθυμότησιν ὑστερίζουσι τ' ἀντιπάλων, ἔτω ἢ Ἀθηναίους πολὺ διενεκόντας ἀμελεῖσαι ἑαυτῶν, ἢ διὰ τὸ χεῖρος γεγόνεναι.

ιδ'. Νὺν ἔν, ἔφη, τί ἂν ποιῶντες ἀναλάβοιεν τ' δόξαίαν δόξην; Καὶ ὁ Σωκράτης, ἔδεν ἀπόκρυφον δοκεῖ μοι εἶναι· Ἀλλ' εἰ μὲν ἐξδρόνεις τὰ τ' προγόνων ὀπλιηδόμενα, μηδὲν χεῖρον ἐκείνων ὀπλιηδόμεν, ἔδεν ἂν χεῖρος ἐκείνων γενέσθ.

titer se gesserunt terrâ & mari; quum quidem hi longè præstitisse suæ ætatis hominibus dicantur. Nimirum ita perhibetur, ait Pericles.

12. Quumque multæ in Græciâ migrationes acciderent, nihilominus illi suo in agro permanferunt: quum inter se multi de jure disceptarent, ipsorum arbitrio controversias permittebant: quum multi à potentioribus petulanter læderentur, ad eos confugiebant.

13. Tum Pericles, Equidem miror, mi Socrates, inquit, quo pacto civitas hæc pejorem ad statum prolapsa

fit. Arbitror, inquit Socrates, perinde ac alii quoque nonnulli desides facti ob res egregiè supra virtutem cætegorum gestas, non ampliùs adversariis pares sunt: sic & Athenienses; quum longè præstarent aliis, seipsos neglexisse, ac propterea evasisse peiores.

14. Quid igitur faciundum jam esset, ut virtutem pristinam recuperarent? Et Socrates; Id verò nemini occultum esse arbitror. Nimirum si, cognitis majorum suorum institutis, eis nihilominus essent dediti, atque illi fuerunt; non essent eis deteriores.

νάδῃ. εἰ δὲ μὴ, τὰς γε νῦν πρῶτοντας μιμέμενοι, καὶ
τῆς αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἡλικίας, ἰμοίως μὲν πῶς αὐτοῖς
χρῶμενοι, εἴδεν ἂν χεῖρας ἐκείνων εἶεν· εἰ δ' ἐπιμελέ-
σερον, ἔβελτίους.

ιε'. Λέγεις, ἔφη, πόρρω πα εἶναι τῇ πόλει τὸ καλο-
καγαθίαν. Πότε γὰρ ἔτις Ἀθῆναι, ὥσπερ Λακεδαιμό-
νιοι, ἢ πρεσβυτέρους αἰδέσονται, οἱ ἀπὸ τῶν πατέρων ἄρ-
χοντες καλαφρονεῖν τῶν γενηθέντων; ἢ σωμασκήσασιν ἔτις,
οἱ δὲ μόνον αὐτοὶ δεξίας ἀμελεῖσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιμελε-
μένων καλαγεῶσι;

ισ'. Πότε δὲ ἔτις πείσονται πῶς ἄρχασιν, οἱ καὶ ἀγά-
λον δὲ τῷ καλαφρονεῖν τῶν δρχόντων; ἢ πότε ἔτις
ὁμονήσασιν, οἷγε, ἀντὶ μὲν τῶν συνεργεῖν ἑαυτοῖς τὰ
συμφέροντα, ἐπηρεάζουσιν ἀλλήλοις, καὶ φθονοῦσιν ἑαυ-
τοῖς μᾶλλον, ἢ πῶς ἄλλοις ἀνθρώποις; μάλιστα δὲ
πάντων ἐν τε ταῖς ἰδίαις συνόδοις, ἔν ταῖς κοιναῖς
διαφέροντες, καὶ πλείους δικὰς ἀλλήλοις δικάζοντες,
καὶ προαιρῶντες μᾶλλον ἔτις κερδαίνειν ἀπ' ἀλλήλων,
ἢ

teriores: Sin minus, saltem
eos imitando, qui nunc pri-
mas tenent, & eorundem in-
stitutis inhærendo, siquidem
id pari facerent industriâ, ni-
hilo pejores illis essent: sin
majori, etiam meliores.

15. Dicis, ait, longè civi-
tatem nostram abesse à vir-
tute. Nam quando tandem
Athenienses ita, ut Lacedæ-
monii, vel natu grandiores
reverebuntur, quum ab ipsis
patribus orsi contemnere se-
niore incipiant? vel corpo-
ris exercitiis utentur, quum
non solum ipsi bonam cor-
poris constitutionem parvi sa-

cient, verum etiam illos ir-
rideant, qui curam ejus ha-
bent?

16. Quando magistratibus
obtemperabunt, qui exultant
etiam propterea, quod magi-
stratus contemnant? Quan-
do concordēs erunt, qui, pro
studio juvandi se invicem,
injuriis sese afficiunt, & ma-
gis invident sibi, quàm ho-
minibus cæteris? Qui om-
nium maximè tum in pri-
vatis tum publicis congressi-
bus inter se dissident, lites
invicem sibi plurimas mo-
vent, maluntque sic alter ab
altero lucri aliquid extorque-
re,

ἢ σιωφελῆνες αὐτάς; Τοῖς ᾗ κοινοῖς ὥσπερ ἀλλοτρίοις χρώμενοι, πρὶ τῶν αὐτῶν μάχων, καὶ ἔτι εἰς τὰ τοιαῦτα διωάμεσι μάλιστα χαίρουσιν;

17. Εξ ὧν πολλὴ μὲν ἀπειρία καὶ κακία τῇ πώλῃ ἐμφύει, πολλὴ δὲ ἔχθρα καὶ μῖσος ἀλλήλων τοῖς πολίταις ἐγγίγει. δι' αὐτῶν μάλιστα φοβεῖσθαι αἰεὶ μή τι μείζον, ἢ ὥστε φέρειν διώσας, κακὸν τῇ πόλει συμβῇ.

18. Μηδαμῶς, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Περικλῆς, ἕτως ἢ γὰρ ἀνηκέστω πονηρὰ νοσεῖν Ἀθηναίους. Οὐχ ὁρᾷς, ὡς εὐτακτοὶ μὲν εἰσιν ἐν τοῖς ναυτικοῖς, ἀτάκτως δ' ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσι πείθονται τοῖς ἐπιστάταις, ἔδυνῶν δὲ καλαδέες εἰσιν ἐν τοῖς χοροῖς ὑπερηφάνοι τοῖς διδασκάλοις;

19. Τῶν γάρ τοι, ἔφη, καὶ θαυμαστὸν ἐστὶ, τὸ τὰς μὲν τοιαύτας πειθαρχεῖν τοῖς ἐφεσῶσι, τὰς δὲ ὀπλίτας καὶ τὰς ἵππεας, οἱ δοκῶσι καλοκαταβία προκεκρίσθαι τῶν πολλῶν, ἀπειθεσάτας εἶναι πάντων.

20. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη, ἢ ᾗ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βελή.

re, quàm mutuo sibi prodesse? Qui communibus rebus perinde utuntur ac alienis, deque iis rixantur, & maximam ex potentia, quam in huiusmodi rebus consequuntur, voluptatem capiunt?

17. De quibus sanè magna incivitas & vitiositas in Republica oritur, magnæque inimicitiae, ac odia mutua inter cives excitantur. Quas ob res equidem vehementer metuerem non desino, ne quod Res publica detrimentum capiat majus, quàm quod tolerare possit.

18. Nequaquam, mi Pericles, existimaveris Athenien-

ses adeo incurabili perversitate laborare, subiecit Socrates. Annon vides, quàm compositè se nauticis in rebus gerant, quàm compositè gymnasticis in certaminibus praefectis obediant, quàm nullis inferiores sint in subser-viando magistris in choris?

19. Est hoc certè mirum, ait, quod, quum tales sint, praefectorum tamen obtemperarent imperio: quum interim gravis armaturæ pedites, & equites, qui virtute civibus cæteris praestare videntur, longè omnium sint inobedientissimi.

20. Et Socrates, At verò is, qui est in Areopago, Senatus,

ὦ Περικλεις, ὅκ ἐκ τῶ δεδοκίμασθῶν καθίσα; Καὶ μάλα, ἔφη. Οἶδα ἔν τινας, ἔφη, κάλλιον, ἢ νομιμώτερον, ἢ σεμνότερον, ἢ δικαιοτέρον τὰς τε δίκας δικάζοντας, καὶ τὰλλα πάντα πράττοντας; Οὐ μέμφομαι, ἔφη, τῆς. Οὐ πίνω, ἔφη, δὲ ἀθυμεῖν, ὡς ὅκ ἀτάκτων ὄντων Ἀθηναίων.

κα'. Καὶ μὲν ἐν γε πῶς τραγῳικοῖς, ἔφη, ἔνθα μάλιστα δεῖ ζωφρονεῖν τε, καὶ ἀτακτεῖν, καὶ πειθαρχεῖν, ἔδενι τῶντων προσέχουσιν. Ἰσως γὰρ, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐν τῆς οἱ ἤκιστα ἴππιδάμωροι ἀρχουσιν αὐτῶν. Οὐχ ὁρᾷς, ὅτι κιθαριστῶν μὲν, καὶ χορευτῶν, καὶ ὀρχηστῶν ἔδὲ εἰς ἴππικεῖν ἀρχεῖν μὴ ἴππιδάμωροι, ἔδὲ παλαιστῶν, ἔδὲ παγκρατιαστῶν· ἀλλὰ πάντες, ὅσοι τῶντων ἀρχουσιν, ἔχουσι δεῖξαι ὁπόθεν ἔμαθον ταῦτα, ἐφ' οἷς ἐφεσῶσι· τὸ γὰρ τραγῳγῶν οἱ πλεῖστοι αὐτοαγεδιάζουσιν;

κβ'. Οὐ μὲντοι σέ γε πῶς ἐγὼ νομίζω εἶναι, ἀλλ' οἶμαί σε ἔδὲν ἦττον ἔχειν εἰπεῖν, ὁπότε τραγῳγεῖν, ἢ ὁπότε παλαίειν

tus, mi Pericles, annon ex probatis hominibus constat? Omnino, inquit. An igitur nōsti alios, ait, qui vel magis legitimè, vel gravius, vel æquius causas in judiciis cognoscant, aliáque cuncta gerant? Nihil habeo, respondit, de iis quod querar. Non igitur animum despondere debemus, quasi Athenienses compositi se gerere nequeant.

21. Atqui, subjecit Pericles, in re militari, ubi maximè temperantem, compositum, obedientem esse convenit, nihil horum curant. Fortassis, ait Socrates, in his

præsumt eis homines maximè imperiti. Annon vides, neminem citharædorum, & eorum, qui suam in choris operam locant, & saltatorum, & pugilum, & pancratiastarum, conari, ut imperet, si quidem imperitus sit: sed omnes, quotquot his præsumt, posse commonstrare, à quibus ea didicerint, quibus sunt præpositi; quum interim maxima Imperatorum parstermerè munus hoc capeffat?

22. Te quidem certè nequaquam talem esse arbitror, sed potiùs dicere non minùs posse, quo tempore Imperatoriam, quàm quo luctandi artem

παλαίειν ἤρξω μαθάνειν. Καὶ πολλὰ μὲν οἶμαί σε τῷ πατρῴων στρατηγημάτων παρεληφότα διὰσώζειν, πολλὰ δὲ τῷ πανταχόθεν ζυγνυομένῳ, ὅπως οἶόν τε ἴω μαθεῖν τι ὠφελίμον εἰς στρατηγίαν.

κγ'. Οἶμαι δὲ σε πολλὰ μερμυγῶν, ὅπως μὴ λάθῃς σεαυτὸν ἀγνοῶν τι τῷ εἰς στρατηγίαν ὠφελίμων, ἔάν τι πιεστον αἰσθῇ σεαυτὸν μὴ εἰδότε, ζητεῖν τὰς ἰππικὰς ἀμύνας ταῦτα, ἔτε δάρων ἔτε χαρίτων φειδόμενον, ὅπως μάθῃς παρ' αὐτῶν, ἀ μὴ ἴππιασαι, καὶ ζυγεργὰς ἀγαθὰς ἔχῃς.

κδ'. Καὶ ὁ Περικλῆς, ἐλθὼν με, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ὅτι ἐγὼ οἰόμενος με τέτων ἰππικῶν ἀμύνας, ταῦτα λέγεις, ἀλλ' ἐγχερῶν με διδάσκειν, ὅτι τὸ μέλλοντα στρατηγεῖν τέτων ἀπάντων ἰππικῶν ἀμύνας δεῖ.

κε'. Ομολογῶ μὲντοι καὶ γὰρ σοι ταῦτα. Τῷ δ', ἔφη, ὦ Περικλῆς, κατανενόηκας, ὅτι πρόκει' ἡ χώρας ἡμῶν ὄρη μεγάλα, καθήκοντα ἰππικῇ τῇ Βοιωτίαν, δι' ἣν εἰς τὴν χώραν

artem discere occeperis. Multa etiam te Imperatoria confilia de patre accepta tenere memoriā puto, multa undecunque congefisse, unde disci abs te poterat aliquid, quod ad Imperatoriam artem conferret.

23. Præterea te arbitror valde sollicitum esse, ne ipse nescias, ignorare te aliquid eorum quæ ad munus Imperatoris pertinent; ac si quid ejusmodi nescire te animadvertis, id te à peritis existimo inquirere, neque muneribus, neque beneficiis parcentem, ut ab eis discas, quæ nescis, & egregios

adjutores habeas.

24. Tum Pericles, Non me clam est, mi Socrates, ait, hæc te dicere, ne quidem existimantem, me aliquid in his studii pōnere, sed conantem me docere, quod necesse sit, eum, qui fungi munere Imperatorio velit, his omnibus operam dare.

25. Equidem hoc fateor, ait Socrates. Cæterum animadvertisti, mi Pericles, magnos quosdam montes ante nostram regionem sitos esse, ad Bœotiam usque pertinentes, per quos in agrum nostrum aditus arcti, & ardui

χώραν εἰσοδοὶ σεναί τε καὶ προσάντης εἰσὶ, καὶ ὅτι μέση διέζωσαι ὄρεσιν ἐρυμνοῖς; Καὶ μάλα, ἔφη.

κς'. Τί δέ γε, σκέψομαι ἀκήκτας, ὅτι Μυσοὶ, καὶ Πισίδαι, ἐν τῇ βασιλείῳ χώρᾳ κατέχοντες ἐρυμνὰ πάνυ χωρία, καὶ κεφῶς ὠπλισμένοι, διώκοντες πολλὰ μὲν τῇ βασιλείῳ χώρᾳ κατὰ θεοῖς κακοποιεῖν, αὐτοὶ δὲ ζῆν ἐλπίεροι; Καὶ τῆτό γε, ἔφη, ἀκῶ.

κζ'. Αἰσχύνης δ' ὅσον ἂν οἶε, ἔφη, μέχρι τῆς ἐλαφροῦς ἡλικίας ὠπλισμένους κεφολέροις ὅπλοις, καὶ τὰ προκείμενα τῇ χώρᾳ ὅρη κατέχοντας, βλαβεροὺς μὲν πῶς πολεμίοις εἶναι, μεγάλῳ δὲ προβολῇ πῶς πολίταις τῇ χώρᾳ κατεσκόδαζ; Καὶ ὁ Περικλῆς, πάντ' οἶμαι, ἔφη, ὡς Σωκράτης, καὶ ταῦτα χρήσιμα εἶναι.

κη. Εἰ πίνω, ἔφη ὁ Σωκράτης, δέξομαι σοὶ ταῦτα, ὅτι πεινᾷ αὐτοῖς, ὡς ἀρετῇ ὅ, τι μὲν γὰρ ἂν τῶν καταπράξεως, καὶ σοὶ καλὸν εἶναι, καὶ τῇ πόλει ἀγαθόν· εἰ δὲ τι ἀδυνατῆς, ἔτε τῇ πόλιν βλάψεις, ἔτε σωτὴν καὶ αἰσχυρῶς.

Κ Ε Φ.

dui sunt, eumque medium cinctum esse montibus inaccessibleibus? Omnino, inquit.

26. Quid? an & illud audivisti, Mysos ac Pisidas, qui Persici Regis in ditione munitissima tenent loca, armatique sunt leviter, multum infestare Regis agrum percurrere posse, quum interrim ipsi libertate fruuntur? Etiam hoc audio, inquit.

27. Et non existimas, Athenienses, si leviori armaturâ ad ætatem usque agilem utantur, ac montes ante regionem suam sitos præli-

dio teneant, hostibus quidem detrimento, ipsius autem agri civibus magni propugnaculi instar esse constitutos? Tum Pericles, etiam hæc omnia, mi Socrates, inquit, esse utilia duco.

28. Ergo, subiecit Socrates, si hæc tibi placent, vir optime, aggredere tandem ea. Nam quicquid horum perfeceris, id & tibi præclarum, & utile Reipublicæ fuerit. Quod si à viribus destituere, non tamen vel patriæ detrimento eris, vel turpe quid tibi designabis.

Σ Α Ρ.

Κ Ε Φ. 5'.

ΓΛΑΥΚΩΝΑ ὃ τ' Αῤῥίστων, (ὅτ' ἐπεχείρει δη-
μηγορεῖν, Ὀπιθυμῶν προσαΐδεν τ' πόλεως, εἰδε-
πω εἰχθσιν ἔτη γεγονώς) ὄντων ἄλλων οἰκείων καὶ φίλων,
εἰδὲς ἐδυῶλο παῦσαι, ἐλκόμενόν τε δὸτ' ὧ βήματ',
καὶ κατὰ γέλασον ὄντα. Σωκράτης ὃ εὖντος ἂν αὐτῷ Διὰ τε
Χαρμίδην τ' Γλαύκων, ἔ Διὰ Πλάτωνα, μόν' ἔ-
παυσεν.

Β'. Εὐτυχὼν γὰρ αὐτῷ, πρῶτον μὲν εἰς τὸ ἐθελῆσαι ἀ-
κῆεν, τοιάδε λέξας, καί εἰχεν· ὦ Γλαύκων, ἔφη, προ-
σαΐδεν ἡμῖν Διανενόησαι τ' πόλεως; Εγώ γ', ἔφη, ὦ
Σώκρατες. Νή Δί', ἔφη· καλὸν γὰρ, εἴπερ τι καὶ ἄλλο τ'
ἐν ἀνθρώποις. Δῆλον γὰρ, ὅτι, εἰ ἂν τὰ τοιαῦτα Διὰ πράξης, δυνα-
τὸς μὲν ἔσθ' αὐτὸς τυχεράνῃ ὅτ' ἂν Ὀπιθυμῆς, ἱκανὸς ὃ
τὰς φίλους ὠφελεῖν, ἐπαρεῖς ὃ τ' πατρῶον οἶκον, αὐξή-
σεις ὃ τ' πατρίδα, ὀνομαστὸς δ' ἔσθ' αὐτῶν μὲν ἐν τῇ
πόλει,

C A P. VI.

CÆTERUM Glauconem A-
ristonis filium, (quum is,
necdum viginti natus annos,
Oratoris usurpare munus, ac
præses esse civitatis cuperet)
nemo ab hoc instituto pote-
rat abducere; quanquam a-
lios & propinquos & amicos
haberet, ac de tribuli detra-
heretur, planèque ridiculus
esset. Hunc Socrates, qui ei
benè cuperet, ob Charmidem
Glauconis filium, & ob Pla-
tonem, solus ab hoc institu-
to avertit.

2. Nam quum in eum in-
cidisset, primùm verbis hu-
jusmodi prolatis detinuit ho-
minem, ut se audire vellet.
Præesse civitati nostræ cogi-
tas, mi Glauco? Cogito e-
quidem, mi Socrates, inquit.
Profectò, ait Socrates, si
quid aliud humanis in rebus,
hoc certè præclarum est.
Perspicuum est enim, futu-
rum, ut si hoc impetres, &
ipse consequi possis ea quæ
concupiveris, & amicis usui
esse, & familiam paternam
extollere, & amplificare pa-
triam: Præterea celebra-
tem nominis primùm in hac
urbe

πάλαι, ἔπειτα δ' ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἴσως ᾗ, ὥσπερ Θεμιστοκλῆς, καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις· ὅπως δ' ἂν ᾗς, παλαιὰ καὶ παρὲν ἐστὶν.

γ'. Ταῦτ' ἔν ἀκάν ὁ Γλαύκων ἐμεγαλυνέτω, καὶ ἡδέως παρέμεινε. Κατὰ ᾗ ταῦτα ὁ Σωκράτης, ἔκταν, ἔφη, τὸ μὲν, ὡς Γλαύκων, δῆλον, ὅτι, εἴπερ τιμᾶσθαι βέλαι, ὠφελήεα σοι ἢ πόλις ἐστίν. Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη. Πρὸς Θεῶν, ἔφη. μὴ τοίνυν ἀποκρύψῃ, ἀλλ' εἰπὲ ἡμῖν, ἐκ τίνος ἄρξῃ τὴν πόλιν ἀερετεῖν.

δ'. Επεὶ ᾗ ὁ Γλαύκων διεσιώπησεν, ὡς ἂν τότε σχολῶν ἐπέθεν ἀρχοίῳ. Ἀρ', ἔφη ὁ Σωκράτης, ὥσπερ φίλος οἶκον εἰ αὐξήσαι βέλοιο, πλεονώτερον αὐτὸν ὀππχειροῖς ἂν ποιεῖν, ἔτω καὶ τὴν πόλιν πλεονώτερον ποιεῖν; Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη.

ε'. Οὐκ ἔν πλεονώτερον γ' ἂν εἴη, προσόδων αὐτῇ πλεονώνων γηρομύων; Εἰκὸς γ' ἔν, ἔφη. Λέξον δὴ, ἔφη, ἐκ τίνων νῦν αἱ προσοδοὶ τῇ πόλει, καὶ πόσαι τινὲς εἰσὶ. Δῆλον γ', ὅτι ἐσκεψάμην, ἵνα εἰ μὲν τινες αὐτῶν ἐνδεῶς ἔχουσιν, ἐκ πληρώσεως·

urbe adipiscēris, deinde in Græciâ, ac fortassis etiam, ut Themistocles, apud barbaros. Ubicumque autem fueris, nusquam non eris illustris.

3. Hæc quum audiret Glaucō, efferebatur animo, lubenterque manebat apud Socratem. Is verò deinde, Planum est omnino, ait, mi Glaucō, necessarium esse, ut si quidem esse in honore velis, aliquam Reipublicæ utilitatem afferas. Omnino, ait. Non igitur rem celaveris, per Deos, inquit Socrates, sed dicito nobis, unde principium afficiendi beneficiis Rempublicam, facturus sis.

4. Hic quum Glaucō subtimeret, ut qui tum consideraret, unde potissimum inciperet: Annon, ait Socrates, perinde ac, dum amici domum vis amplificare, locupletiores efficere niteris, ita & civitatem consaberis opulentiores reddere? Omnino, inquit.

5. Fueritne igitur opulentior, si proventus eis plures accederent? Hoc quidem consentaneum est, ait. Dic ergo, quibus ex rebus nunc civitas hæc proventus habeat, & quanti sint. Nam planum est, hæc te considerasse, ut, si quidam ex eis exigui sint, eos tu ex-

πληρώσης· εἰ δὲ πῶς αὐτὸν ἀφαιρήσῃ, προσωπολήψης. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Γλαῦκων, ταῦτά γε οὐκ ἐπίσκεμμαι.

ζ'. Ἀλλ' εἰ τῶν, ἔφη, παρὲλπιπες, τὰς γε δαπάνας τῆς πόλεως ἡμῖν εἰπέ· δῆλον γάρ, ὅτι καὶ τῶν τὰς περὶ τὰς ἀφαιρῆν Διανοῇ. Ἀλλὰ μὰ πρὸς τὴν Δί', ἔφη, καὶ πρὸς ταῦτά πω ἐχόλασα. Οὐκᾶν, ἔφη, τὸ μὲν πλεονάζειν τῆς πόλιν ποιεῖν ἀναβαλόμεθα· πῶς γὰρ οἷόν τε μὴ εἰδόμενα γε τὰ ἀναλώματα καὶ τὰς προσόδους, ὅτι μελεθῶναι τῶν;

ζ'. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Γλαῦκων, δυνατὸν ἐστὶ καὶ διὰ πόλεμίων τῆς πόλιν πλεονάζειν. Νὴ Δία σφόδρα γ', ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰάν τις αὐτῶν κρείττων ᾖ· ἥτις δὲ αὐτῶν, καὶ τὰ οἰκεία προσαποβάλοι ἄν. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη.

η'. Οὐκᾶν, ἔφη, τὸν γε βελούσαμνον πρὸς ἕσιναις δὲ πολεμεῖν, τίς τε τῆς πόλεως διώσκει καὶ τῆς ἐναντίας εἰδέναι δεῖ, ἵνα, εἰάν μὲν ἡ τῆς πόλεως κρείττων ᾖ, συμβαλέῃ ὅτι χειρὲν τῷ πολέμῳ· εἰάν δὲ ἡ ἐναντία, ἀλαβείσθαι πείσθῃ. Ορθῶς λέγεις, ἔφη.

θ'. Πρῶτον

expleas: si qui autem amittuntur, eos rursus compares. Ego verò, ait Glaucò, nunquam hæc profectò consideravi.

6. Quòd si hoc neglexisti, ait Socrates, saltem sumptus, quos facit civitas, nobis exponito. Nam certum est, cogitare te jam, ut supervacaneos tollas. Ne his quidem, ait, unquam vacavi. Ergo subjecit Socrates, differamus aliquantum rationem locupletandæ Reipublicæ. Nam quòd possit fieri, ut harum rerum curam aliquam suscipiat is, qui & sumptus & proventus ignoret?

7. Verùm, mi Socrates, inquit Glaucò, potest etiam ab hostibus Respublica reddi locupletior. Ac vehementer quidem, ait Socrates, si quis eos superet. At si eis inferior sit, etiam sua amiserit. Verè dicis, inquit.

8. Ergo qui de bello gerendo adversus illos, quos oppugnari necesse est, deliberat; eum civitatis & adversariorum vires habere cognitæ oportet, ut, si majores sint civitatis, bellum suadeat: sin eæ minores sint, quàm hostium, auctor suis sit, ut cautè agant. Rectè dicis, ait.

9. Ergo

θ'. Πρῶτον μὲν πίνω, ἔφη, λέξον ἡμῖν τὴν πόλεως
τὴν τε πεζικὴν καὶ τὴν ναυτικὴν δυνάμιν, εἴτα τὴν ἐναν-
τίων. Ἀλλὰ μὰ τὸ Δι', ἔφη, ὅσα ἂν ἔχοιμί σοι ἔτῳς
γε ἀπὸ εἰσμάτων εἰπῶν. Ἀλλ' εἰ γέγραπταί σοι, ἐνε-
κε, ἔφη· πάνυ γὰρ ἡδέως ἂν τὰτο ἀκῶσαιμι. Ἀλλὰ
μὰ τὸ Δι', ἔφη, ἔδδ' ἐγέγραπταί μοι πῶ.

ι'. Οὐκ ἔν, ἔφη, καὶ περὶ πολέμου συμβαλῶεν τὴν γε
πρώτῃν ἑπικλήσομαι· ἴσως γὰρ καὶ διὰ τὸ μέγεθος αὐτῶν
ἀρῆς δαχόμεναι τὴν προσαίειας ἔγω ἐξήτακας. Ἀλλὰ
περὶ περὶ γε φυλακῆς τὴν χώρας οἶδ' ὅτι σοι μεμέληκεν,
καὶ οἶδα ὁπόσαι τε φυλακαὶ ἐπικαιροὶ εἰσι, καὶ ὁπόσαι
μὴ, καὶ ὁπόσοι τε φρεροὶ ἱκανοὶ εἰσι, καὶ ὁπόσοι μὴ εἰσι·
καὶ τὰς μὲν ἐπικαίρους φυλακὰς συμβαλῶεν μέζοντας
ποιεῖν, τὰς δὲ περὶ τὰς ἀφαιρεῖν.

ια'. Νῆ Δι', ἔφη ὁ Γλαῦκων, ἀπάσας μὲν ἐν ἔγω-
γε, ἐνεκά γε τῶν ἔτῳς αὐτὰς φυλάττειας, ὥστε καὶ ἀπείσθῃ
τὰ ὅσα τὴν χώρας. Εἰ δέ τις ἀφέλῃ γ', ἔφη, τὰς φυλα-
κὰς,

9. Ergo nobis primūm in-
dicato, subjecit Socrates, quæ
hujus civitatis tum pedestres
tum navales sint copiæ; de-
inde, quæ adversariorum. E-
go verò, inquit, non possim
hoc tibi profectò de memo-
riâ promptum exponere. At
si quid conscriptum habes,
profer, ait. Nam lubens hoc
audiero. At ne conscriptum
quidem hoc unquam est à
me, inquit.

10. Ergo, subjecit Socra-
tes, etiam deliberationem de
bello nonnihil initio suspen-
demus. Nam ob rei mag-
nitudinem fortasse nondum
explorati quicquam habes,

præsertim quum nuper adeò
præfisse Reipublicæ coeperis.
Cæterum custodiam regionis
hujus scio tibi curæ fuisse,
teque tenere, quot ejus præ-
sidia sint opportuna, necne:
quot præfidiarii milites suffi-
ciant, quot non: denique
consulere te, ut opportuna
præsidia adaugeantur, ac su-
perflua tollantur.

11. Immo verò, subjecit
Glauco, equidem tollenda
universa arbitror, quodd ita
custodiant, ut ea quoque at-
tingantur, quæ nostro in a-
gro sunt. At si quis præsi-
dia tollat, inquit Socrates,
annon existimas cuivis rapi-
endi

κας, ὅκ οἱ εἰς ἑ ἀρπάζειν ἐξυσίαν ἔσεσθαι τῷ βαλομένῳ ;
 Ἀτὰρ, ἔφη, πότερον ἐλθὼν αὐτὸς ἐξήτακας τὸ, ἢ
 πῶς οἶσθα, ὅτι κακῶς φυλάττον ; Εἰκάζω, ἔφη.
 Οὐκ ἔν, ἔφη, ἑ πρὸς τῶν, ὅταν μηκέτι εἰκάζωμεν,
 ἀλλ' ἤδη εἰδῶμεν, τότε συμβαλῶσομεν. Ἰσως, ἔφη ἑ
 Γλαύκων, βέλιον.

ιβ. Εἰς γε μὴν, ἔφη, τὰργύρεα οἶδ' ὅτι σὺ ἀφί-
 ξαι, ὥς ἔχειν εἰπεῖν, διότι νῦν ἐλάττω, ἢ πρόθεν, προσ-
 ἔρχε) αὐτόθεν. Οὐ γὰρ ἔν ἐλήλυθα, ἔφη. Καὶ γὰρ νῦν
 Δί, ἔφη ὁ Σωκράτης, λέγε) βαρὺ τὸ χωρίον εἶναι, ὥ-
 στε, ὅταν πρὸς τῶν δὴ συμβαλῶσιν, αὐτῇ σοι ἢ πρόφα-
 σις δέξεται. Σκέπτομαι, ἔφη ὁ Γλαύκων.

ιγ. Ἀλλ' ἐκείνῃ γέ τοι, ἔφη, οἶδ' ὅτι σὺ ἡμέληκας,
 ἀλλ' ἔσκεψαι, πόσον χρόνον ἱκανὸς ἐσιν ὁ ἐκ τῆς χώρας
 γινόμεν) σίτ) διατρέφειν τὴν πόλιν, καὶ πόσῃ εἰς τὴν
 ἐνιαυτὸν προσδέε), ἵνα μὴ τὸ γε λάθῃ σε πῶς ἢ πό-
 λις ἐνδεὴς γνομμένη, ἀλλ' εἰδὼς, ἔχῃς ὑπὲρ τῆς ἀναγκαίῃς
 συμβαλῶν τῇ πόλει βοηθεῖν τε, καὶ ζῶειν αὐτῇ. Λέ-
 γεις,

endi potestatem fore? Tu
 verò num profectus ed, rem
 investigasti, aut quomodo scis
 eos malas excubias agere?
 Conjicio, inquit. Ergo de
 his quoque tum deliberabi-
 mus, quum non ampliùs u-
 temur conjecturâ, sed cog-
 nitam rem habebimus. For-
 tassîs hoc fuerit potius, ait
 Glaucô.

12. In argentifodinas qui-
 dem certè, subjecit Socrates,
 non venisse te scio; ut di-
 cere possis, quamobrem nunc
 minus inde, quàm antehac,
 proveniat. Equidem ed non
 sum profectus, ait. Profe-
 ctò, inquit Socrates, fertur

is locus esse gravis. Quam-
 obrem ubi de hoc consultan-
 dum erit, hæc tibi excusatio
 sufficiet. Hoc equidem me-
 ditor, ait Glaucô. Et So-
 crates,

13. Hoc autem, ait, non
 neglexisse te scio, sed omni-
 no considerâsse, quam diu
 frumentum, quod nostro in
 agro nascitur, ad alendam
 civitatem hanc sufficiat; quan-
 tumque præterea in annum
 requiratur: ne, te inscio, ci-
 vitas ejus inopiâ laboret: sed,
 quia tibi de hoc constiterit,
 consulendo Republicæ de
 necessariis rebus prospicere,
 eamque conservare possis.

Rem

γῆς, ἔφη ὁ Γλαῦκων, παρμέγεθες πρᾶγμα, εἰ γε τῷ πλείων ὀπιμελεῖσθαι δεήσει.

ιδ'. Ἀλλὰ μὲντοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἴδ' ἂν τὸ ἐαυτῷ πῶς οἶκον καλῶς τις οἰκῆσειεν, εἰ μὴ πάντα μὲν εἴσει ὧν προσδέει, πάντων δ' ὀπιμελόμηντο ἐκπληρώσει. Ἀλλ' ἐπεὶ ἡ μὲν πόλις ἐκ πλείωνων ἢ μυρίων οἰκιῶν ζυέστηκε, χαλεπὸν δὲ ἐστὶν ἅμα πλείων οἶκων ὀπιμελεῖσθαι, πῶς ἔχ' ἕνα τὸ τῷ θεῷ πρῶτον ἐπερσάδης αὐξῆσαι; (Δέει δ' ὅτι.) Καὶ μὲν τῷτον διώη, καὶ πλείοσιν ὀπιχειρήσεις· ἕνα δ' μὴ διωάμηντο ὠφελῆσαι, πῶς ἂν πολλὰς γε διωηθείης; Ὡστερ εἰ τις ἐν τάλασιν μὴ δύνατο φέρειν, πῶς καὶ φανερόν, ὅτι πλείω γε φέρειν εἴδ' ὀπιχειρήσειεν αὐτῷ;

ιε'. Ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη ὁ Γλαῦκων, ὠφελοῖμαι ἂν τὸ τῷ θεῷ οἶκον, εἰ μοι ἐθέλοι πείθεσθαι. Εἰτα, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ θεῖον καὶ διωάμηντο πείθειν, Ἀθιναῖς πάντας μὲν τῷ θεῷ νομίζεις διωήσεσθαι ποιῆσαι πείθεσθαι σοι;

ις'. Φυλάττω, ἔφη, ὦ Γλαῦκων, ὅπως μὴ τῷ ὀδοῦν ὀπι-

Rem magnam dicis, ait Glauco, si quidem erit etiam talium habenda cura.

14. Enimverò, subjecit Socrates, ne suam quidem domum rectè quis administraverit, si non omnia, quibus opus sit, teneat; & omnia diligenti curâ suppleat. Sed quum civitas ex pluribus quàm decies mille domibus constet, ac difficile sit tot domuum curam simul habere, cur non patui tui domum unam primùm augere conatus es? Te quidem ille rogat. Id facere si possis, etiam ad plures animum adjicies,

siñ. ubi prodesse nequeas, quî pluribus prosis? Quemadmodum siquis unum talentum gestare nequeat, quî non manifestum est, huic ne conandum quidem esse, ut plura gestet?

15. Ego verò, subjecit Glauco, prodessem patruî familiæ, si mihi vellet obtemperare. Ergo, ait Socrates, quum patruo persuadere non possis, effecturum te putas, ut Athenienses universi, unâ cum patruo, tibi pareant?

16. Cave, mi Glauco, inquit, ne gloriæ cupiditate in

Ἐπιθυμῶν εἰς τὸνανλίον ἔλθης. Ἡ δ' ἔχ' ὁρᾷς, ὥς σφαλε-
ρόν ἐστι τὸ, ἂ μὴ οἶδέ τις, ταῦτα λέγειν ἢ πράττειν ;
Ἐνθυμῷ δ' ἢ τ' ἄλλων, ὅσας οἶδα πικρίας, οἷοι φαίνοντ' ἢ
λέγοντες, ἂ μὴ ἴσασι, καὶ πράττοντες, πότερά σοι δοκῶ-
σιν ἔπι τοῖς πικρίοις ἐπαίνεσθαι μᾶλλον, ἢ ψόγεσθαι τυχεράναι,
καὶ πότερον θαυμάζεσθαι μᾶλλον, ἢ καταφρονεῖσθαι.

15. Ἐνθυμῷ δ' ἢ καὶ τ' εἰδότες, ὅ, τι τε λέγῃσι, καὶ ὅ, τι
ποιῇσι. Ἐ, ὥς ἐγὼ νομίζω, δέησεις ἐν πᾶσιν ἔργοις
τὰς μὴ δοκιμασθῆναι τε καὶ θαυμαστομίας, ἐκ τ' μά-
λιστα ἑπισταμένων ὄντας, τὰς δ' κακὸδοξίας τε καὶ κα-
ταφρονεμάτων, ἐκ τ' ἀμαθισμάτων.

16. Εἰ δ' ἐν ἑπιθυμίᾳ δοκιμαῖν τε καὶ θαυμάζεσθαι ἐν
τῇ πόλει, περὶ κατεργάσασθαι ὥς μάλιστα τὸ εἶδέναι ἂ
βέλτερά πράττειν. εἰάν γ' ἔτι διετελεῖν τ' ἄλλων, ἑπι-
χειρήσας τὰ τ' πόλει ὡς πράττειν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἰ
πάνυ ῥαδίως τύχοις, ὧν ἑπιθυμῇς.

Κ Ε Φ.

contrarium prolabaris. An-
non vides, quàm peticulo-
sum sit, ea vel dicere, vel a-
gere aliquem, quæ ignorat?
Etiam de aliis, quoscunque
tales nôsti, cogites velim,
quales esse videantur, dum
vel dicunt ea quæ nesciunt,
vel tractant: num tibi vide-
antur propterea laudem po-
tius, quàm vituperationem
consequi; atque utrùm in ad-
miratione magis, quàm in
contemptu esse.

17. Itidem cogites velim
de iis qui nôrunt, quicquid
vel dicunt, vel agunt; in-
venies, meâ quidem senten-
tiâ, in omnibus actionibus

eos, qui cum gloriâ sunt,
& in hominum admiratione,
maximè ex illorum esse nu-
mero, qui rerum periti sunt:
inglorios autem, hominum-
que contemptui expositos, ex
impèritissimorum esse nume-
ro.

18. Quamobrem si & cla-
rus esse vis in Republicâ, &
in hominum admiratione, im-
primis operam dato, ut ea
nôris, quæ suscipere cogitas.
Nam si, cæteris in hoc præ-
stans, tractare negotia rei-
publicæ cœperis, mirum mi-
hi non videbitur, si facile
consequaris ea quæ concu-
piscis.

C A P.

Κ Ε Φ. ζ'.

ΧΑΡΜΙΔΗΝ ἧ ἔ Γλαύκων· ὁρῶν αἰτιόλογον μὲν ἄνδρα ὄντα, ἔ πολλῷ διωαλώτερον ἢ τὰ πολίτι- καὶ τότε πραττόντων, ὁκνεῖντα ἧ προσιέναι τῷ δήμῳ, καὶ ἢ ἔ πόλεως πραγμάτων Ἰπμιελείας, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Χαρμίδη, εἰ τις ἱκανὸς ὢν τὰς σεφανίτας ἀγῶνας νικᾷν, ἔ Διὰ τῆτο αὐτὸς τε τιμᾷας, καὶ ἔ παρίδα ἐν τῇ Ελλάδι δοκιμαζέραν ποιεῖν, μὴ θελοὶ ἀγωνίζεας, ποῖόν τινα τῆτον νομίζεις ἂν ἔ ἄνδρα εἶναι; Δηλονότι, ἔφη, μαλακόν τε καὶ δειλόν.

β'. Εἰ δέ τις, ἔφη, διωατὸς ὢν ἢ ἔ πόλεως πραγμάτων Ἰπμιελόμῃρος τῷ τε πόλιν αὖξεν, ἔ αὐτὸς Διὰ τῆτο τιμᾷας, ὁκνοῖη τῆτο πράττειν, οὐκ ἂν εἰκότως δειλὸς νομίζοιτο; Ἰσως, ἔφη· ἀτὰρ πρὸς τί με ταῦτα ἐρωτᾷς; Οτι, ἔφη, οἶμαί σε διωατὸν ὄντα ὁκνεῖν Ἰπμιελείας, καὶ ταῦτα ὢν ἀνάγκη σοι μέεχεν πολίτη γε ὄντι.

γ'. Τῷ

C A P. VII.

QUUM autem videret Charmidem, Glauconis filium, hominem esse quantitativis pretii, multoque magis idoneum aliis Rempublicam tunc gerentibus, qui tamen populum accedere, Reique publicæ negotiis operam dare formidaret: Dic mihi, mi Charmides, inquit, si quis, quum in certaminibus, quæ coronas præmii loco referunt, potiri victoriâ possit, eaque re tum ipse honorem consequi, tum patriam in Græciâ illustriorem efficere,

decertare nolit; qualem existimes hunc hominem esse? Certè mollem, ait, ac ignavum.

2. At si quis, quum possit, negotia Reipublicæ capeffendo, tum civitatem amplificare, tum ipse hæc viâ mereri honorem, hoc tamen facere reformidet; annon is meritò pro ignavo habeatur? Fortassis inquit. Cæterum quamobrem hæc tu me interrogas? Quod te, ait, posse quidem arbitrer negotia Reipublicæ procurare, verum id præ ignaviâ reformidare; licet eorum participem esse te necesse sit, quum sis civis.

3. At

γ'. Τὴν ᾗ ἐμὴν διώκω, ἔφη ὁ Χαρμίδης, ἐν ποίῳ ἔργῳ καταμαθὼν, ταῦτά με καταγιγνώσκεις; Ἐν τῇ ζυωσσίᾳ, ἔφη, αἷς ζυῖται τὰς πόλεις περὶ τῆς καλῶς συμβαλλόντα, καὶ, ὅταν τι ἀνακοινῶνταί σοι, ὁρᾷ σε καλῶς συμβαλλόντα, καὶ, ὅταν τι ἀμαρτάνωσιν, ὁρᾷ τὴν ἁμαρτίαν.

δ'. Οὐ ταυτὸν ἐστίν, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ἰδίᾳ τε ἀγαθὸν λέγειν, ἢ ἐν τῇ πᾶσι ἀγωνίζεσθαι. Καὶ μὴν, ἔφη, ὅγε δριμύτην διωκόμενος, εὐδὲν ἤττον ἐν τῇ πᾶσι, ἢ μόνον ἀρετῇ, καὶ οἱ καὶ μόνον ἀρετὰ καθαρίζοντες, ἔστι καὶ ἐν τῇ πᾶσι καθαρίζοντες.

ε'. Αἰδῶ ᾗ καὶ φόβον, ἔφη, ἔχῃ ὁρᾷ ἐμφυλῆ τε ἀνθρώποις ὄντα, καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς ὄχλοις, ἢ ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ παρσιμένον; Καὶ σέ γε διδάξων, ἔφη, ὡρμημαί, ἔτε τὰς φρονιμώτατας αἰδέμενον, ἔτε τὰς ἰσχυρώτατας φοβόμενον, ἐν τοῖς ἀφρονεσάτοις τε ἢ αἰδέμενος αἰσχυρῇ λέγειν.

ς'. Πότερον

3. At quonam ex facinore, subiecit Charmides, virtutem meam cognitam habes, qui hoc modo de me sentias? Iis, inquit, ex congressibus, in quibus adesse soles illis, qui Rempublicam administrant. Etenim, ubi quid tecum communicant, video te rectum consilium dare; atque, ubi peccant, rectè illos reprehendere.

4. Non idem est, mi Socrates, inquit, privatim deferere, & apud multitudinem certare. Atqui, respondit Socrates, qui numerare potest, nihilo minus apud multitu-

dinem quàm solus numerat: & qui privatim citharâ cantant elegantissima, iidem etiam apud multitudinem primas ferre possunt.

5. Tu verò non vides, inquit, verecundiam ac metum à naturâ hominibus inesse, multoque magis hæc in publico, quàm privatis in congressibus, nobis esse molesta? Ego verò te docere exorsus sum, inquit, quòd neque prudentissimos reveritus, neque potentissimos metuens, inter stultissimos ac maximè imbecillos verba facere erubescas.

6. Num

ς'. Πότερον γὰρ τὰς γναφεῖς αὐτῶν, ἢ τὰς κυλεῖς, ἢ τὰς τέκλυνας, ἢ τὰς χαλκεῖς, ἢ τὰς γεωργὰς, ἢ τὰς ἐμπόρους, ἢ τὰς ἐν τῇ ἀγορᾷ μεταβαλλομένους, καὶ φροντίζοντας ὅ, τι ἐλάττωτος πλεονέκτημα ἔσται, αἰσχυρῶς; Ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων ἡ ἐκκλησία συνίσταται.

ζ'. Τί γὰρ οἶε διαφέρειν ἀ σὺ ποιεῖς, ἢ τὰ ἀσκητῶν ὅσα κρείττω τὰς ἰδιώτας φοβεῖσθαι; Ἐν γὰρ πῶς παρῴντων ἐν τῇ πόλει, ὧν ἔνιοι κατὰ φρονῆσιν σε, ῥαδίως διαλεγόμενος, καὶ τὰ ὑπερμελῶν τῆ πόλει διαλέγεσθαι πολὺ πεινῶν, ἐν πῶς μηδεπώποτε φρονίσασιν τὰ πολιτικῶν, μηδὲ σε καταπεφρονήκοσιν ὅκνεῖς λέγειν, δεδιδώς μὴ καταγελασθῆς.

η'. Τί δ', ἔφη, εἰ δοκῇ σοι πολλάκις οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τὰ ὀρθῶς λεγόντων καταγελαῖν; Καὶ γὰρ οἱ ἕτεροι, ἔφη· διὸ καὶ θαυμάζω σε, εἰ σκέινεις, ὅταν τὰ τοιαῦτα ποιῶσι, ῥαδίως χειρὸς ἄνω, τούτοις γὰρ μηδένα τρόπον οἶε διωγέσθαι προσεχθῆναι.

θ. Ω

6. Num eos, qui ex illis fullones sunt, vel futores, vel fabri, vel artifices ararii, vel agricolæ, vel mercatores, vel qui negotiantur in foro, & quid minoris emere possint, ut pluris vendant, cogitant, revereris? Nam de his omnibus constat certè concio.

7. Et quid interesse putas inter hoc, quod tu facis, atque si quis eorum, qui assidue semet exercent, longè aliis superior, imperitos metuat? Nimirum quum inter Principes Reipublicæ, quorum nonnulli te contem-
nunt, facillimè differas, lon-

gèque superes illos, qui magnà curâ perorare ad cives volunt, inter eos loqui reformidas, qui nunquam rerum civilium studiosi fuerunt, neque te contempserunt, metuens scilicet, ne deridearis.

8. Quid autem? respondit Charmides, annon tibi videntur in comitiis sæpenumero rectè perorantes irrideri? Nimirum ab illis aliis, respondit Socrates. Quæ causa est quamobrem te mirer illos quidem, quum hoc faciunt, vincere; cum his autem putare te nullo modo posse agere.

9. Noli

θ'. Ω ἀγαθὲ, μὴ ἀγνόει σεαυτὸν, μηδὲ ἀμάρτανε ἀ οἱ πλεῖστοι ἀμαρτάνουσιν· οἱ γὰρ πολλοὶ ὠρμηκότες ὅππῃ τὸ σκεπεῖν τὰ τ' ἄλλων πράγματα, ἢ τρέπον) ὅππῃ τὸ ἑαυτὰς ἐξείλκεν. Μὴ ἔνδοξα ῥαθυμὴ τέττα, ἀλλὰ Διόφεινε μάλλον πρὸς τὸ ζαυτῷ προσέχευ, καὶ μὴ ἀμέλει τ' τ' πόλεως, εἴ τι δυνατὸν ἐστὶν Διὰ σὲ βέλιον ἔχειν· τέτων γὰρ καλῶς ἐχούων, ἢ μόνον ἄλλοι πολέ), ἀλλὰ εἰ οἱ σοὶ φίλοι εἰ αὐτὸς σὺ οὐκ ἐλάχιστα ὠφελήσῃ.

Κ Ε Φ. η'.

ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΥ ὃ ὅππῃ χειρῶντος ἐλέγχευ τ' Σωκράτη, ὥσπερ αὐτὸς ὑπὸ ὀκείνῃ τὸ πρότερον ἠλέγχετο, βελόμοδος τέττα ζωνόντας ὠφελεῖν, ὁ Σωκράτης ἀπεκρίνατο, ἔχ' ὥσπερ οἱ φυλαττόμοδοι μή πῃ ὁ λόγος ἐπαλλαχθῇ, ἀλλ' ὡς ἂν πεπεισμένοι μάλιστα πρῶττοιεν τὰ δέοντα.

β'. Ο μὲν γὰρ αὐτὸν ἤρετο, εἴ τι εἰδείῃ ἀγαθὸν, ἵνα, εἴ τι εἴποι τ' τοιούτων, οἷον ἢ σιτίον, ἢ ποτὸν, ἢ χρέματα

9. Noli teipsum, vir optime, ignorare: nec in illis delinque, in quibus maxima pars solet delinquere. "Nam multi magno studio excitati ad considerandum aliena negotia, non eò se convertunt, ut seipfos explorent." Itaque ne hoc per ignaviam negligas, sed magis enitere, ut teipsum respicias: nec Reipublicæ curam abjice, si quâ parte poterit ea per te juvari. Nam si rectè id curetur, non modo cives cæteri, sed amici etiam tui non parum ex te utilitatis capient.

C A P. VIII.

QUUM autem Aristippus in hoc incumberet, ut Socratem convinceret, quemadmodum ipse convictus à Socrate priùs fuerat: volens Socrates nonnihil afferre utilitatis familiaribus suis, sic respondebat, non ut illi, qui cavent, ne quâ parte sermo ipsorum invertatur; sed ut persuasi maximè facerent ea, quæ deberent.

2. Nam interrogabat eum Aristippus, an aliquid nôset bonum: ut siquid hujusmodi diceret, verbi gratiâ, cibum, potum,

ἢ ὑγίαιαν, ἢ ῥώμην, ἢ πόλμαν, δεικνύη δὴ τὸ κακὸν ἐνιοτέον. Οὗ εἰδώς, ὅτι, εἰάν τι ἐνοχλῇ ἡμᾶς, δεόμεθα τῷ παύσειν, ἀπεκρίνατο ὅπερ εἰ ποιεῖν κράτιστον.

γ'. Ἀρα οὐκ, ἔφη, ἐρωτᾷς με, εἰ τι οἶδα πύρετ' ἀγαθόν; Οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Ἀλλὰ ὀφθαλμίας; Οὐδὲ τῷ· ἀλλὰ λιμὲν; Οὐδὲ λιμὲν. Ἀλλὰ μὲν, ἔφη, ἐγὼ ἐρωτᾷς με, εἰ τι ἀγαθὸν οἶδα, ὃ μηδενὸς ἀγαθὸν ἐστίν, ἔτ' οἶδα, ἔφη, ἔτε δεόμεαι.

δ'. Πάλιν οὖν τῷ Ἀριστίππῳ ἐρωτῶντι αὐτὸν, εἰ τι εἰδείη καλόν· καὶ πολλὰ, ἔφη. Ἀρ' ἔν, ἔφη, πάντα ὅμοια ἀλλήλοις; Ὡς οἷόν τε μὲν ἔν, ἔφη, ἀνομοιοτάτα ἐνία. Πῶς ἔν, ἔφη, πὲρ τῷ καλῷ ἀνόμοιον, καλὸν αὖ εἴη; Ὅτι νῆ Δί', ἔφη, ἐστὶ μὲν τῷ καλῷ πρὸς δρόμον ἀνθρώπων ἄλλος ἀνόμοιος, καὶ ἄλλος πρὸς πάλιν· ἐστὶ οὖν ἀπ᾽ αὐτοῦ καλὴ πρὸς τὸ προβαλεῖσθαι, ὡς ἐνὶ ἀνομοιοτάτῃ τῷ ἀκοντίῳ, καλῷ πρὸς τὸ σφύδρα τε καὶ ταχὺ φέρεσθαι.

ε'. Οὐδὲν διαφερόντως, ἔφη, ἀποκρίνη μοι, ἢ ὅτε σε ἡρώ-

potum, pecuniam, valetudinem, robur, audaciam, idipsum ostenderet aliquando malum esse. At Socrates, qui sciret nos, si quid molesti sit, eo liberari cupere, sic respondebat, ut erat optimum.

3. Tunc me rogas, inquit, num febris aliquod bonum sciam? Minimè, ait. At lipitudinis? Ne hoc quidem. At famis? Nec famis. Atqui, ait, si me rogas, an aliquod noverim bonum, quod nullius bonum sit, equidem neque novi, neque ejus ego.

4. Ibi rursus Aristippo eum interrogante, an quid

pulchrum sciret: Permulta quidem, ait. An verò, inquit, omnia sibi invicem similia sunt? Quantum fieri potest, inquit, nonnulla quidem sunt dissimillima. Quo pacto igitur, subjecit Aristippus, id pulchrum fuerit, quod est pulchro dissimile? Quoniam, inquit, homini ad cursum pulchro dissimilis alius est, alius ad palæstram. Et scutum, quod ad objiciendum hosti pulchrum est, quam dissimillimum est jaculo, quod ad hoc pulchrum est, ut celeriter vehementerque feratur.

5. Non aliter, ait Aristippus, mihi respondes, ac tum, quum

ἠρώτησα, ἐς τι ἀγαθὸν εἰδέης. Σὺ δ' οἶσι, ἔφη, ἄλλο μὲν ἀγαθὸν, ἄλλο δὲ καλὸν εἶναι. Οὐκ οἶδ', ὅτι πρὸς ταυτὰ πάντα καλὰ τε ἔστι ἀγαθὰ ἔστι; Πρῶτον μὲν ᾧ ἡ Ἀρετὴ ἔστι πρὸς ἄλλα μὲν ἀγαθὸν, πρὸς ἄλλα δὲ καλὸν ἔστιν· ἔπειτα οἱ ἄνθρωποι τὸ αὐτὸ τε ἔστι πρὸς τὰ αὐτὰ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ λέγοντες· πρὸς τὰ αὐτὰ δὲ καὶ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων καλὰ τε καὶ ἀγαθὰ φαίνει· πρὸς ταυτὰ δὲ ἔστι τὰλλα πάντα οἷς ἄνθρωποι χρῶνται, καλὰ τε καὶ ἀγαθὰ νομίζουσιν, πρὸς ἅπερ ἂν εὐχρησάμεθα ἦ.

5. Ἀρ' ἔν, ἔφη, ἔστι κοφίνος κοπροφόρος καλὸν ἔστιν; Νηδὶς, ἔφη· καὶ χρυσὴ γε ἀσπίς αἰχρὸν, εἰάν, πρὸς τὰ ἐαυτῶν ἔρτα, ὁ μὲν καλῶς πεποιημένος ἦ, ἡ δὲ κακῶς.

6. Λέγεις σὺ, ἔφη, καλὰ τε καὶ αἰχρὰ τὰ αὐτὰ εἶναι; Καὶ νηδὶς ἐγὼ γάρ, ἔφη, ἀγαθὰ τε καὶ κακὰ· πολλάκις γὰρ τὸ γε λιμὲς ἀγαθὸν, πυρετὸς κακὸν ἔστιν, καὶ τὸ πυρετὸς ἀγαθὸν, λιμὲς κακὸν ἔστιν· πολλάκις δὲ τὸ μὲν πρὸς δρόμον καλὸν, πρὸς πάλιν αἰχρὸν, τὸ δὲ πρὸς πάλιν

quum interrogarem, an aliquid bonum nosses. An verò tu putas, inquit Socrates, aliud bonum, aliud pulchrum esse? An ignoras omnia pulchra & bona ad eadem referri? Nam primum Virtus non ad alia bonum quiddam est, ad alia verò pulchrum. Deinde homines eodem modo, & eorundem respectu, pulchri bonique dicuntur; & hominum corpora eorundem respectu esse pulchra bonaque videntur. Denique cætera omnia, quibus utuntur homines, eorundem respectu pulchra bonaque putantur, eorum scilicet, quorum usui accommodata sunt.

6. Num igitur, ait Aristippus, etiam qualus, quo efferuntur stercora, pulchrum quiddam est? Est profectò, ait Socrates. Atque etiam scutum aureum est turpe; modò ad usus suos ille quidem pulchrè factus sit, hoc verò malè.

7. Dicis tu, inquit, pulchra & turpia eadem esse? Dico, ait, atque etiam eadem esse bona & mala. Nam sæpenumero quod fami bonum, febri malum est; quod febri bonum, fami malum. Et sæpenumero quod ad cursum pulchrum est, ad lucram est turpe: quod ad lucram pulchrum, ad cursum turpe.

πάλλω καλόν, πρὸς δρόμον αἰχρὸν. Πάντα γὰρ ἀγαθὰ μὴ καλὰ εἰν πρὸς ἃ ἂν εὖ ἔχη, κακὰ δὲ καὶ αἰχρὰ πρὸς ἃ ἂν κακῶς.

η'. Καὶ οἰκίας δὲ λέγων τὰς αὐτὰς καλὰς τε εἶναι καὶ χρησίμους, παιδᾶν ἐμοιγ' ἐδίδκει, οἷας καὶ οἰκοδομεῖσθαι. Επισκόπει δὲ ὧδε· ἀρχὴ γὰρ τὸ μέλλοντα οἰκίαν οἷαν καὶ ἔχειν, τῶν δὲ μηχανᾶσθαι, ὅπως ἡδίστη τε ἐνδιαλῆσθαι, ἐχρησιμώταται;

θ'. Τάττε δὲ ὁμολογῶν, ἔκῃν ἡδὺ μὴ θέρους ψυχρῶν ἔχειν, ἡδὺ δὲ χειμῶν αἰεεινῶ. Επειδὴ δὲ καὶ τῶν συμφαιεν, ἔκῃν ἐν τῷ πρὸς μεσημβρίαν βλέπυσσας οἰκίας δὲ μὴ χειμῶν ὁ ἥλιος εἰς τὰς πασάδας ὑπολάμπει, τῶν δὲ θέρους ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν τεγῶν πορδόμεν σκιὰν παρέχει. Οὐκῃν εἶγε καλῶς ἔχει ταῦτα ἔτω γίγνεσθαι, οἰκοδομεῖν δὲ ὑψηλότερα μὴ τὰ πρὸς μεσημβρίαν, ἵνα ὁ χειμερινὸς ἥλιος μὴ ἀποκλείηται· χαμαλιώτερα δὲ τὰ πρὸς ἀρκίον, ἵνα οἱ ψυχροὶ μὴ ἐμπίπτωσιν ἀνεμοί.

ι. Ως

pe. Quippe omnia bona sunt ac pulchra ad ea quibus conveniunt; mala verò ac turpia, respectu eorum quibus malè conveniunt.

8. Idem quum diceret easdem ædes pulchras & utiles esse, docere mihi quidem videbatur, cujuscmodi sint extruendæ. Id autem considerabat hoc modo. Annon illud, qui domum habere velit, qualem habere convenit, hoc moliri necesse est, ut habitatu sit jucundissima, & utilissima?

9. Quod quum pro confesso haberetur; Ergo jucun-

dum est, inquit, per æstatem domum habere frigidam; per hyemem, calidam. Quum hoc quoque concederetur; Ergo in ædificiis, ait, quæ meridiem spectant, per hyemem sol in cubicula splendet, per æstatem verò, supra nos supraque tecta incedens, umbram suppeditat. Quamobrem, si hæc ita fieri bonum est, altius ædificanda sunt ea, quæ meridiem spectant, ut sol hybernus non excludatur; humilior verò, quæ septentriones spectant, ne venti frigidi possint incidere.

B b 2

10. At-

ί. Ως ἡ στωικόνη εἰπεῖν, ὅποι πάσας ὥρας αὐτῆς τε αὖν ἡδίστα καλαφύγοι, καὶ τὰ ὅληα ἀσφαλέςατα τιθοῖται, αὕτη αὖν εἰκότως ἡδίστη τε ἔστι καλλίστη οἰκησις εἴη. Γραφαὶ ἡ καὶ ποικιλίαι πλείονας ἀφροσύνας ὑποστρέψουσιν, ἢ παρέρχουσι. Ναοὺς γε μὲν καὶ βωμοὺς χώραν εἴη εἶναι περιπαδεσάμεν, ἥτις ἐμφανεσάτη ἔστα, ἀστεινέσάτη εἴη. ἡδὺ μὲν ὅτι εἰδότες προσδέξασθαι, ἡδὺ ὅτι ἀγνώως ἐχούσας προσσιέναι.

Κ Ε Φ. θ'.

ΠΑΛΙΝ ἡ ἐρωτώμενος, ἡ Ανδρεία πότερον εἴη διδάκτων, ἢ φυσικόν· οἶμαι μὲν, εἴη, ὥσπερ σῶμα (σώματος ἰσχυρότερον πρὸς τὰς πόνους φύσεως), ἔτω καὶ ψυχὴν ψυχῆς ἐρωτουμεσέραν πρὸς τὰ δεινὰ φύσει γίγνεται. Οὐδὲν ὅτι ἐν τοῖς αὐτοῖς νόμοις τε ἔστι θεοὶ τετραμύχως πολὺ διαφέροντας ἀλλήλων τέλμη.

β'. Νομίζω μάλιστα πᾶσαν φύσιν μαθήσεται καὶ μελέτη πρὸς

10. Atque, ut res summatim indicetur, quo quis singulis anni temporibus jucundissime se recipiat, ac res suas tutissime collocet, id verò haud dubiè jucundissimum ac pulcherrimum ædificium fuerit. Cæterum picturæ, variique colores, plures delectationes adimunt, quàm suppedient. Templis ac aris locum illum aiebat esse convenientissimum, qui & aperitissimus pariter, ac minimè tritus esset. Nam jucundum esse, ut ii, qui orare volunt, videant; nequè minus jucundum, ut puri accedant.

C A P. IX.

RURSUM interrogatus, num Fortitudo acquiri doctrinâ possit, an esset à naturâ? Equidem arbitror, ait, perinde ac corpus aliud alio robustius à naturâ est ad perferendos labores, sic & animus animo firmiorem esse naturâ ad subeunda pericula. Nam video illos, qui eisdem legibus ac moribus sunt educati, longè inter se audaciâ differre.

2. Idem tamen existimo, naturam omnem doctrinâ & exerci-

πρὸς Ἀνδρείαν αὖξιας. Δῆλον μὲν γάρ, ὅτι Σκύθαι καὶ Θράκες ὅσα ἂν πληρῶσαι ἀπείδαι καὶ δόξα λαβόντας Λακεδαιμονίοις διαμάχεται. Φανερόν γ', ὅτι καὶ Λακεδαιμόνιοι ἔτ' ἂν Θραξίν ἐν πέλαις ἔ' ἀκοντίοις, ἔτε Σκύθαις ἐν πόχοις ἐθέλοιεν ἂν διαγωνίζεσθαι.

γ'. Οὐδ' ἔγωγε καὶ ἐπὶ τῷ ἄλλων πάντων ὁμοίως καὶ φύσει διαφέροντας ἀλλήλων τὰς ἀνθρώπους, ἔ' ἐπιμελεία πολὺ ἐπιδιδόντας. Ἐκ γ' τῶν δῆλόν ἐστιν, ὅτι πάντας καὶ τὰς ὀφυσέρας καὶ τὰς ἀμβλυέρας τὴ φύσιν, ἐν οἷς ἂν ἀξιόλογοι βέλων γνῆας, ταῦτα καὶ μανθάνειν καὶ μελεῖαν.

δ'. Σοφίαν γ' καὶ ζωφροσύνην καὶ διώριζεν, ἀλλὰ τὰ μὲν καλὰ τε καὶ ἀγαθὰ γινώσκοντα καὶ αὐτοῖς, καὶ τὰ αἰσχροὶ εἶδота διαλαβῆας, ζωφόν τε καὶ ζωφρονα ἐκρινεν. Προσεπαλάμην γ', εἰ τὰς ἐπιστημὰς μὲν ἀδελφείῃ, ποιῶντας γ' τὰναντία, σοφὸς τε καὶ ἐκκρατὴς εἶναι νομίζοι· ἔδεν γε μᾶλλον, ἔφη. ἢ ἀσόφους τε καὶ ἀμαθεῖς. Πάντας γ' οἶμαι προαιρημένους ἐκ τῷ ἐνδεχομένῳ

exercitatione ad Fortitudinem proficere. Nam patet omnino, Scythas ac Thraces non ausuros sumptis clypeis ac hastis adversus Lacedæmonios dimicare: contraque manifestum est, non etiam Lacedæmonios vel adversus Thraces cetris ac jaculis, vel adversus Scythas arcubus depugnatos.

3. Atque equidem in aliis etiam omnibus consimiliter homines video naturā inter se differre, ac studio multum proficere. De quibus patet, debere omnes, sive sint præstantiori à naturā indole præ-

diti, seu hebetiores, ea discere ac meditari, in quibus excellere velint.

4. Sapientiam verò ac sanitatem mentis non discernebat, sed sapientis ac sani esse judicabat, uti aliquem eis, quæ bona honestaque esse cognosceret; ac vitare, quæ sciret esse turpia. Præterea interrogatus, num eos, qui scirent, quid agere oporteat, & his contraria facerent, sapientes ac temperantes esse putaret: potius insipientes ac stupidos esse respondit. Et enim, ait, omnes arbitror, eligentes ex iis quæ fieri possunt

χομδαίων αὐτοῖς οἷόν τε Συμφερώτατα αὐτοῖς εἶναι, ταῦτα πράττειν· νομίζω ἔν τῃς μὴ ὀρθῶς πράττειν, ἔτε σοφὸς, ἔτε Λάφρονας εἶναι.

ε'. Εἶπε ὅτι καὶ τὴν Δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν ἀρετὴν, Σοφίαν εἶναι· τὰ τε γὰρ δίκαια, καὶ πάντα ὅσα ἀρετῇ πράττει, καλὰ τε καὶ ἀγαθὰ εἶναι· καὶ ἔτι ἂν τῃς ταῦτα εἰδότες ἄλλο ἂν τι τῶντων ἔδειν προελέαθ, ἔτε τῃς μὴ Ἐπισαμύδους διώαθ πράττειν, ἀλλὰ καὶ, εἰς ἐγχειρῶσιν, ἀμαρτάνειν· ἔτι καὶ τὰ καλὰ γε καὶ ἀγαθὰ τῃς μὴ σοφὸς πράττειν, τῃς ὅτι μὴ σοφὸς ἔδειν διώαθ, ἀλλὰ καὶ, εἰς ἐγχειρῶσιν, ἀμαρτάνειν· ἐπεὶ ἔν τῃς δίκαια καὶ τὰ ἄλλα καλὰ τε καὶ ἀγαθὰ πάντα δρετῇ πράττεται, δῆλον εἶναι, ὅτι καὶ Δικαιοσύνη, καὶ ἡ ἄλλη πᾶσα δρετῇ, Σοφία ἐστίν.

ς'. Μανίαν γε μὴ ἐναντίον μὴ εἶπε εἶναι σοφία· καὶ μὴ γὰρ γε τὴν ἀνεπιστημοσύνην μανίαν ἐνόμιζεν· πῶς ὅτι ἀγνοῶν ἑαυτὸν, καὶ μὴ αὐτὸς οἶδε, δοξάζειν τε καὶ οἶεσθαι καὶ γινώσκειν, ἐγὼ γὰρ μανίας ἐλογίζετο εἶναι. Τῃς μὴ γὰρ

sunt quàm maximè ipsis utilia, facere illa debere. Quamobrem qui non rectè agunt, eos nec sapientes, nec mente sanos esse statuo.

5. Dicebat & Justitiam, & omnem aliam virtutem esse, sapientiam. Nam omnia, quæ justa sunt, & ex præscripto virtutis aguntur, honesta & bona esse: neque eos, qui hæc sciunt, aliud quippiam his præferre, neque illos, qui nesciant, præstare posse: immò verò, etiamsi præstare conentur, peccare. Usque aded sapientes ea, quæ ho-

nesta bonaque sint, facere: qui sapientes non sint, id non posse, atque etiam in conatu peccare. Quum igitur & iusta, & alia honesta ac bona cum virtute efficiantur, manifestum aiebat esse, tum Justitiam, tum omnem aliam virtutem, esse sapientiam.

6. Et quanquam Insaniam sapientiæ quiddam esse contrarium putaret, non tamen insaniam existimabat esse insaniam: sed ignorare se ipsum, & quæ quis nesciat, opinari ac scire velle, proximum quiddam esse arbitratur insanix. Addebat, hominum

μῦθοι πολλὰς ἔφη, ἀ μὲν οἱ πλεῖστοι ἀγνοοῦσι, τὰς
διημαρτηκότας τῶν ἐφ' αὐτοῖς μαίνεσθαι, τὰς δὲ διη-
μαρτηκότας ὧν οἱ πολλοὶ γινώσκουσιν, μαινομένους κα-
λεῖν.

ζ'. Εἰς γὰρ τις μέγας ἔτι οἶν εἶναι, ὥστε κύπλιν
τὰς πύλας τῶν τεύχεων διεξιῶν, εἰς τε ἔτι ἰσχυρὸς,
ὥς ὅτι χειρὶν οἰκίας αἰρεῖται, ἢ ἄλλω τῷ ὀπίσθῳ
τῷ πᾶσι δῆλων ὅτι ἀδυνάτῃ ἐστὶ, τῶν μαίνεσθαι φά-
σκον· τὰς δὲ μικρὸν διαμαρτάνουσας ἐδοκεῖν πῶς πολ-
λοῖς μαίνεσθαι, ἀλλ' ὥστε τὴν ἰσχυρὰν ὀπίσθῳ ἐρῶσα
καλεῖται, ἔτι καὶ τὴν μεγάλῃ πᾶσι μανίαν αὐτὴς
καλεῖται.

η'. Φθόνον δὲ ζῆλον ὅ, τι εἴη, κύπλιν μὲν τινὰ ἐξ ἑρ-
σκεν αὐτὸν ὄντα, ἔτι μὲν τὴν φιλίαν ἀτυχίας, ἔτι δὲ
ἐπ' ἐχθρῶν ἀτυχίαις γινόμενον· ἀλλὰ μόνους ἔφη φθονεῖν
τὰς φιλίαν καὶ τὴν φιλίαν ἀπραξίας ἀνωμένων. Θαυμάζοντων
δὲ τινων, εἰ τις φιλῶν τινὰ φιλίᾳ τῇ ἀπραξίᾳ αὐτὸν λυ-
ποῖτο, ὑπεμνήσκον ὅτι πολλοὶ ἔτι πρὸς τινὰς ἔχουσιν,
ὥς

minum vulgus negare illos
insanire, qui ab iis aberrant,
quæ maxima pars ignoret:
at qui ab illis aberrant, quæ
vulgò nota sint, furiosos ap-
pellare.

7. Nam aiunt, eum, qui
se tam magnum esse putet,
ut per oppidi portas tran-
siens sese inclinet, tamque
robustum, ut ædes sustol-
lere conetur, vel aliquid a-
liud eorum aggrediatur, de
quibus constet omnibus, fie-
ri ea non posse; hunc in-
quam omnino insanire ai-
unt. At qui paulum quid
delinquant, non videri vul-
gò insanire: sed quemad-

modum vehementem libidi-
nem appellant amorem, ita
dementiam ingentem ab eis
Insaniam vocari.

8. Quum autem, quid ef-
fet Invidia, consideraret, do-
lorem esse quendam reperie-
bat, non in amicorum ad-
versis rebus, nec in secun-
dis hostium; sed eos solum
aiebat invidere, qui amico-
rum fortunam prosperam ini-
quò animo ferrent. Quum-
que mirarentur nonnulli, pos-
se aliquem in ejus successu
prospero, quem diligeret, per-
cipere dolorem; commone-
faciebat eos; esse quosdam
sic affectos ad alios, ut, si
cum

ὥς τε κακῶς μὲν πράττειας μὴ διώσας περὶοῦν, ἀλλὰ βοηθεῖν αὐτοῦσιν, αὐτοῦσιν ὅτι λυπεῖσθαι τῶν ὅτι φρονίμῳ μὲν ἀνδρὶ οὐκ ἂν συμβῆναι, τὰς ἡλιθίας ὅτι δὲ πάσχειν αὐτῶν.

θ. Σχολίῳ ὅτι ῥοπῶν, τὶ εἴη, ποιῶντας μὲν τι τὰς πλείους ἔφη δέσκειν. Ἐπὶ τὰς περὶ δούλας, Ἐπὶ τὰς γελοιοποιῶντας ποιῶν τι· πάντας ὅτι τῶντας ἔφη χολάζειν· ἐξεῖναι ὅτι αὐτοῖς εἶναι πράττοντας τὰ βελτίω τῶν. Ἀπὸ μὲν τῶν βελτιόνων ὅτι τὰ χεῖρα εἶναι, ὅτι δὲ χολάζειν· εἰ δὲ τις ἴοι, τῶν, ἀχολίας αὐτῶν ἔσσης, κακῶς ἔφη τῶν πράττειν.

ι. Βασιλεῖς ὅτι καὶ Ἀρχόντες καὶ τὰς τὰς ῥοπῶντας ἔχοντας ἔφη εἶναι, καὶ τὰς ὑπὸ τῶν τυχόντων αἰρεθείας, καὶ δὲ τὰς κλήρω λαχόντας, καὶ δὲ τὰς βιασαμένους, καὶ δὲ τὰς ἐξαπαλήσαντας, ἀλλὰ τὰς ὁπισσαμένους ἄρχειν.

ια. Ὅποτε γὰρ τις ὁμολογήσῃ ὅτι μὲν ἄρχοντος εἶναι τὸ προσάτειν ὅ, τι χρὴ ποιῆν, ὅτι δὲ δεχομένου τὸ πείθεσθαι, ἐπειθεῖν.

cum miseriis eos conficiari videant, negligere ipsos non possint, omninoque calamitatibus eorum succurrant: contrā, si secundæ res ipsorum sint, doleant. Atque hoc viro prudenti non usu venire, sed fatuis.

9. Quum, quid sit Otium, consideraret; aiebat se deprehendere, maximam hominum partem aliquid facere. Quippe illos etiam, qui calculis ludunt, & joculatores, agere quidem aliquid aiebat, verum eosdem nihilominus esse otiosos: Etenim posse ipsos discedere, ad agendum

aliquid rei melioris. A melioribus autem ad pejora se conferendi otium esse nemini: ac si maximè quis id faceret, aiebat eum malè facere, præsertim qui jam ante in negotio esset.

10. Reges ac Principes non illos dicebat esse, qui sceptrā tenerent, nec illos, qui vel à quibusvis essent delecti, vel sorte, vi, fraudibus eò pervenissent: sed quotquot imperandi periti essent.

11. Nam ubi quis fatetur, ejus esse, qui cum imperio præsit, imperare quod agendum sit, subditi verò parere:

ἐπεδείκνυεν ἐν τῇ νηὶ τὸ μὲν ὀπισθάμφορον, ἄρχοντα, τὸ δὲ ναύκληρον καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐν τῇ νηὶ πάντας, πειθομένους τῷ ὀπισθάμφο· καὶ ἐν γεωργίᾳ, τὰς κεκλημένους ἀγροῦ καὶ ἐν νόσῳ, τὰς νοσούντας καὶ ἐν σωμαστικῇ, τὰς σωμασκούντας καὶ τὰς ἄλλας πάντας οἷς ὑπάρχειν τι ὀπιμελείας δεόμενον, ἀνὰ μὲν αὐτοὶ ἡγῶντο ὀπίσσω, ὀπιμελείας· εἰ δὲ μὴ, τοῖς ὀπισθάμφοις καὶ μόνον παρῶσι πειθομένους, ἀλλὰ καὶ ἀπόντας μεταπεμπομένους, ὅπως ἐκείνοις πειθόμενοι τὰ δεόντα πράττωσιν. Ἐν δὲ ταλασίᾳ καὶ τὰς γυναικάς ἐπεδείκνυεν δαχτύλους τοῦ ἀνδρῶν. Διὰ τὸ τὰς μὲν εἶδέναι ὅπως καὶ ταλαιωρεῖν, τὰς δὲ μὴ εἶδέναι.

ιβ'. Εἰ δὲ τις πρὸς ταῦτα λέγοι, ὅτι τῷ Τυράννῳ ἔξεσι μὴ πείθεσθαι τοῖς ὀρθῶς λέγουσι· καὶ πῶς ἂν (ἐφη) ἔξειν μὴ πείθεσθαι, ὀπικιμένης γε ζημίας, εἰάν τις τῷ εὖ λέγωνι μὴ πείθῃ; Ἐν ᾧ γὰρ ἂν τις πράγματι μὴ πείθῃ τῷ εὖ λέγωνι, ἀμαρτήσῃ δὴ πᾶς ἀμαρτάνων δὲ ζημιωθήσῃ.

ιγ'. Εἰ δὲ φαίη τις τῷ Τυράννῳ ἐξεῖναι καὶ δοποκτεῖναι

rere: demonstrabat, in navi eum, qui rei nauticae peritus sit, aliis praesse, naviculatorem vero, cum caeteris omnibus, huic perito parere: iidem in agriculturâ, illos, qui agros possiderent: in morbo, qui eo laborarent: in corporis exercitio, qui eo uterentur: alios denique omnes, quibus quiddam sit, quod curatione indigeat, si quidem se arbitrentur rem intelligere, curam ejus habere: sin minus, non modò peritis praesentibus obtemperare, sed etiam absentes arcessere, ut ipsis parentes, quæ oporteat, agant. In lanificio etiam mulieres

viris praesse demonstrabat, quod illæ sciant, quo pacto exercendum sit lanificium, viri contra ignorent.

12. Quòd si quis ad hæc diceret, posse Tyrannum rectè monentibus non obtemperare: Et quò non parere possit, respondebat; quum, si quis rectè monenti non obtemperet, damnum propositum sit? Nam si quâ in re non pareat aliquis rectè monenti, nimirum peccabit: qui verò peccat, damno mulcatur.

13. Quòd si quis diceret, habere Tyrannum potestatem occidendi eum, qui rectè sapiat:

τ' εὖ φρονεῖντα. Τὸν δὲ ἀποκλείοντα (ἔφη) τὰς καλίστας τὴν
 Συμμάχων οἷσι ἀξίμιον γίνεσθαι, ἢ ὡς ἐτύχε ζημιῶσθαι;
 Πότερον γὰρ ἂν μᾶλλον οἷσι ζώεσθαι τὰ ταῦτα ποιεῖντα, ἢ
 ἔττω καὶ τάχιστα ἂν ἀπολέσθαι;

ιδ'. Εὐρυκλῆς δὲ τινὲς αὐτὸν, τὴν δοκοῦσαν αὐτῷ καλίστην
 ἀνδρὶ ἐπιήδδωκε εἶναι, ἀπεκρίνατο Ὀπραξίαν. Εὐρυ-
 κλῆς δὲ πάλιν, εἰ καὶ τὴν Ὀτυχίαν ἐπιήδδωκε νομίζω εἶ-
 ναι. Πάν μὲν ἔν τ' ἐναντίον ἔγωγ' (ἔφη) τύχῃ καὶ πρᾶ-
 ξιν ἡγᾶμαι· τὸ μὲν γὰρ μὴ ζητῶντα ἐπιτυχεῖν τινὶ τ' δεόν-
 των, Ὀτυχίαν οἶμαι εἶναι· τὸ δὲ μαθόντά τι καὶ μελετή-
 σαιτα εὖ ποιεῖν, Ὀπραξίαν νομίζω· καὶ οἱ τῶτο ἐπιή-
 δδόντες, δοκῶσί μοι εὖ πράττειν.

ιε'. Καὶ ἀρίστους δὲ καὶ θεοφιλεσάτους ἔφη εἶναι, ἐν
 μὲν γεωργίᾳ, τὰς τὰ γεωργικὰ εὖ πράττοντας, ἐν δὲ
 ἰατρείᾳ, τὰς τὰ ἰατρικὰ, ἐν δὲ πολιτείᾳ, τὰς τὰ πολι-
 τικά· τὸ δὲ μὴδὲν εὖ πράττοντα, ἔτε χρησίμους ἔδεν ἔφη
 εἶναι, ἔτε θεοφιλεῖ.

Κ Ε Φ.

piat: Tu verò existimas, in-
 quit, eum, qui præstantissi-
 mos quosque ex sociis occi-
 dat, damni expertem esse, vel
 leve damnum pati? Utrum
 enim arbitraris, eum, qui hoc
 perpetret, incolumem posse
 manere, an potius hoc pacto
 celerrimè perituum?

14. Quum autem ex eo
 quidam quæreretur, quodnam
 ipli videretur vitæ institutum
 homini optimum esse: re-
 spondit, actionem bonam. At
 quum rursus ille quæreretur,
 an etiam fortunam prospe-
 ram pro instituto quodam
 duceret? Equidem, ait, for-
 tunam & actionem prorsus
 esse statuo contraria. Nam,

si quis, nihil quærens, aliquid
 rei necessaria consequatur,
 id fortunam esse prosperam
 puto: at si quis doctrinâ &
 exercitatione rectè quid fa-
 ciat, id actionem bonam esse
 duco; quique hoc instituto
 gaudent, ii mihi videntur be-
 ne agere.

15. Homines etiam opti-
 mos Deoque acceptissimos
 aiebat esse, in agriculturâ, eos
 qui ad agri cultionem perti-
 nentia rectè faciunt: in me-
 dicinâ, qui res medicas: in
 Republicâ, qui res civiles.
 At qui nihil rectè agit, eum
 neque utilem ad quicquam
 esse dicebat, neque acceptum
 Deo.

C A P.

Κ Ε Φ. ι.

ΑΛΛΑ μὲν καὶ εἰ ποτε τὰς τέχνας ἐχόντων, καὶ ἐργασίας ἕνεκα χρωμάτων αὐταῖς, διαλέγοιτό τις, ὅς τις αὐτῶν ἐφελιμῶν. Εἰσελθὼν μὲν γὰρ ποτε πρὸς Παρράσιον τὸ ζωγράφον, καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, Ἀρε, εἴη, ὦ Παρράσιε, Γραφικὴ ἐστὶν ἡ εἰκασία τῶν χρωμάτων; Τὰ γὰρ κοῖλα καὶ τὰ ὑψηλά, καὶ τὰ σκληρὰ καὶ τὰ μαλακά, καὶ τὰ κληροῦ καὶ τὰ μαλακά, καὶ τὰ τραχέα καὶ τὰ λεία, καὶ τὰ νέα καὶ τὰ παλαιὰ σώματα διὰ τῶν χρωμάτων ἀπεικάζοντες ἐκμιμῶμεν. Ἀληθῆ λέγεις, εἴη.

β'. Καὶ μὲν τὰ γε καλὰ εἶδη ἀφομοιώντες, ἐπειδὴ ἔστιν ἰσχυρὸν ἐνὶ ἀνθρώπῳ περὶ τοιαύτης ἀμεμπτοῦς πάντα ἔχοντι, ἐκ πολλῶν ζωόγοντες τὰ ἐξ ἑκάστης κάλλιπα, ὥστε ὅλα τὰ σώματα καλὰ ποιεῖτε φαίνεσθαι. Πειθόμεν γὰρ (εἴη) ὥστε.

γ'. Τί γάρ; (εἴη) πρὸ πιθανώτατον τε, καὶ ἡδιστον, καὶ φιλικώτατον, καὶ ποθεινώτατον, καὶ ἐρασιμώτατον διπομιμῶμεν.

C A P. X.

PRÆTEREA, si quando cum aliquibus colloqueretur, qui artificia nōssent, & quæstus gratiâ iis uterentur, etiam his proderat. Nam quum aliquando ad Parrhasium pictorem ingressus esset, cumque eo colloqueretur; Num Pictura, inquit Parrhasi, ait, earum rerum est assimilatio, quæ cernuntur? Nam & concava, & eminentia, & obscura, & lucida, & dura, & mollia, & aspera, & lævia, & nova & vetera corpora per

colores repræsentando exprimitis. Verè dicis, ait Parrhasius.

2. Atqui quum formas elegantes imitamini, quando non facile est unum hominem nancisci, in quo reprehensionis omnia sint expertia, de multis colligentes ea, quæ in singulis pulcherrima sunt, ita scilicet tota corpora, ut pulchra videantur, efficitis. Sic facimus, ait.

3. Quid verò? Subjecit Socrates, num indolem animi ad persuadendum aptissimam, & suavissimam, & amicissimam, & desiderabilem maximè,

μεῖωθε τὴ ψυχῇς ἡθροῦ; Ἡ δὲ μιμητὸν ἐστὶ τῆτο; Πῶς γὰρ ἂν (ἔφη) μιμητὸν εἴη, ὧς Σώκρατες, ὃ μήτε Συμμετρίαν, μήτε χρῶμα, μήτε ὧν σὺ εἶπας ἄρτι μηδὲν ἔχει, μηδὲ ὅλως ὁρατὸν ἐστὶν;

δ'. Αὐτὸν (ἔφη) γίγνεται ἐν ἀνθρώπῳ πάποτε φιλοφρόνως καὶ τὸ ἐχθρῶς βλέπειν πρὸς τινας; Εμοίγε δοκεῖ, ἔφη. Οὐκ ἂν τό γε μιμητὸν ἐν τοῖς ὁμμασιν; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἐπὶ ᾧ τοῖς τῶ φίλων ἀγαθοῖς καὶ τοῖς κακοῖς ὁμοίως δοκεῖσιν ἔχειν τὰ πρόσωπα, οἱ τε φρονιζόντες καὶ οἱ μὴ; Μὰ Δι' ἔδῃτα, ἔφη. Ἐπὶ μὲν γὰρ τοῖς ἀγαθοῖς φαιδροὶ, ἐπὶ δὲ τοῖς κακοῖς κυθρωποὶ γίγνονται. Οὐκ ἂν (ἔφη) καὶ ταῦτα διωατὸν ἀπεικάζειν; Καὶ μάλα, ἔφη.

ε'. Ἀλλὰ μὲν ἔστι τὸ μεγαλοπρεπὲς τε καὶ ἐλαθέριον, καὶ τὸ ταπεινόν τε ἔστι ἀνελεύθερον, καὶ τὸ σωφρονητικόν τε καὶ φρόνιμον, καὶ τὸ ὑβριστικόν τε καὶ ἀπειρόκαλον, καὶ διὰ τὸ πρόσωπον, καὶ διὰ τὸ χημάτων, καὶ ἐσώτων ἔστι κινεμένων ἀνθρώπων διαφαίνει. Ἀληθῆ λέγεις, ἔφη. Οὐκ ἂν ἔστι ταῦτα μιμητά; Καὶ μάλα, ἔφη. Πότερον οὖν (ἔφη) νομίζεις

me, maximèque amabilem imitamini? An verò illa imitabilis est? Quo pacto, mi Socrates, ait Parrhasius, possit hoc esse imitabile, quod neque proportionem, neque colorem, neque quicquam habet illorum, quæ modò tu commemorabas, ac omnino ne cerni quidem potest?

4. Annon, inquit, usu venit homini nonnunquam, ut blandè vel hostiliter quòdam intueatur? Ita mihi videtur, ait. Ergo in oculis est, quod exprimi potest? Omnino, inquit. At in amicorum rebus secundis & adversis iidemne vultus esse tibi videntur eo-

rum qui solliciti sunt, & qui non? Nequaquam, ait. Nam in prosperis, hilares, in adversis, tristes fiunt. Ergo possunt, ait Socrates, hæc quoque repræsentari? Omnino, respondit Parrhasius.

5. Quinetiam indoles quædam magnifica, & liberalis, & humilis, & illiberalis, & casta, & prudens, & petulans, & turpis, per vultum, per gestus hominum, tam eorum qui stant, quam qui moventur, elucet. Verè dicis, ait. Et possunt igitur hæc quoque imitando exprimi? Omnino, inquit. Utrùm ergo, subjecit Socrates, illa cernere luben-

luben-

νομίζεις ἥδιον ὄραν τὰς ἀνθρώπους, δι' ὧν τὰ καλὰ τε
κἀγαθὰ καὶ ἀγαπητὰ ἦθ' φαίνει, ἢ δι' ὧν τὰ αἰχρὰ τε
ἐπ' ὀνηρὰ ἐμίσθ' αἰ; Πολὺ νῆ Δί' (ἔφη) διαφέρει, ὦ
Σώκρατες.

ς'. Πρὸς τὴν Κλείωνα τὸν ἀνδραγαθοποιὸν εἰσελθὼν πο-
τε, καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, ὅτι μὴ, ἔφη, ὦ Κλείων,
ἀλλοίους ποιεῖς δρομῆς τε ἐπ' ἀλυστάς, καὶ πόδας, ἐπ'
παγκρατίας, ὅρῳ τε καὶ οἶδα· ὃ δὲ μάλιστα ψυχαγωγῇ
διὰ τὸ ὅπως τὰς ἀνθρώπους, τὸ ζῶικόν φαίνεται, πῶς
τὴν ἐνεργάζῃ τοῖς ἀνδράσιν.

ζ'. Ἐπεὶ δὲ διαπορῶν ὁ Κλείων ἐταχὺ ἀπεκρίνατο·
Ἀρ' (ἔφη) τοῖς τὴν ζῶντων εἰδῶσιν ἀπεικάζων τὸ ἔργον, ζω-
τικώτερος ποιεῖς φαίνεται τὰς ἀνδράνας; Καὶ μάλα,
ἔφη. Οὐκ ἔν τ' ἐπὶ τῶν γυμνασίων καλῶν ἀνδράνων καὶ
τὰ ἀνασπώμενα ἐν τοῖς σώμασι, καὶ τὰ συμπιεζόμενα ἐπ'
τὰ διεκλόμενα, καὶ τὰ ἐπ' ἐκτόνους καὶ τὰ ἀνιέμενα ἀπει-
κάζων, ὁμοιότερα τε τοῖς ἀληθινοῖς καὶ πιθανώτερα ποιεῖς
φαίνεται; Πάνυ μὴ ἔν, ἔφη.

η'. Τὸ

lubentius homines putas, per
quæ honesti, boni, amabiles
mores elucet: an per quæ
mores turpes, improbi, odio
digni? Multum inter hæc,
mi Socrates, ait, profectò in-
terest.

6. Etiam ingressus aliquan-
do ad Clitonem statuarium,
institutóque cum hoc collo-
quio; Varios te, mi Clito,
ait, cursores, luctatores, pu-
giles; pancratiastas fingere
video & scio: quod autem
maximè recreat homines af-
fectu, si vivax quiddam eis
in esse videatur, quo pacto id

in statuis efficis?

7. Hic quum, subdubitans
Clito, non celeriter respon-
deret: An, inquit, opus tu-
um ad formas eorum quæ
vivunt comparando, statuas
vivaciores videri facis? Om-
nino, inquit. Nonne igitur,
dum quæ per gestus deorsum
sursumque trahuntur in cor-
poribus, & quæ comprimun-
tur, & quæ diducuntur, &
quæ intenduntur, & quæ re-
mittuntur, exprimis, facis, ut
similiora, magisque consen-
tanea veris appareant? Maxi-
mè scilicet, inquit.

8. At

η'. Τὸ ᾧ καὶ τὰ πάθη τῶ ποιήσαντι ζωμάτων ὁπομιμείσθ, ὅ ποιῇ τινα τέρψιν πῶς θεωμήσοις; Εἰκός γ' ἔν, ἔφη. Οὐκ ἔν τ' μὲν μαχομένων ἀπειλητικὰ τὰ ὄμματα ἀπεικατέον, τῶ νενικηκότων δ' φραινόμενων ὅψις μιμητέα. Σφόδρα γε, ἔφη. Δεῖ ἄρα (ἔφη) τῶ ἀνδραγαθοποιῶν τὰ τ' ψυχῆς ἔργα τῶ εἶδει προσεικάζειν.

θ'. Πρὸς τῶ Πισίαν τῶ θωρακοποιῶν εἰσελθὼν, (Ἰπιδείξαντος αὐτῶ τῶ Σωκράτῃ θώρακας εὖ εἰργασμένους) Νῆ τ' Ἡραν, ἔφη, καλόν γε, ὦ Πισία, τὸ εὖρημα, τῶ τὰ μὲν δέομα ζκέπης δ' ἀνθρώπων ζκεπάζειν τῶ θώρακα, τῶ τῶ χερσὶ μὴ κωλύειν χρῆσθ.

ι'. Ἀτὰρ (ἔφη) λέξόν μοι, ὦ Πισία, τί τὶ ἔτε ἰχυροτέρους ἔτε πολυελεστέρας τῶ ἄλλων ποιῶν τὰς θώρακας, πλείονος πωλεῖς; Οτι, (ἔφη) ὦ Σώκρατες, δ' ρυθμοτέρους ποιῶ. Τὸν ρυθμὸν (ἔφη) πότερα μέτρω ἢ σταθμῶ Ἰπιδεικνύων, πλείονος τίμα; Οὐ γὰρ δὴ ἴσους γε πάντας, καὶ οἷοις οἶμαί σε ποιεῖν, εἰ γε ἀρμόττοντας ποιῇς.

Ἀλλὰ

8. At verò etiam affectiones corporum aliquid agentium imitari, an non delectationem aliquam spectantibus affert? Id verò consentaneum est, ait. Quamobrem pugnantium oculi representandi sunt ut minaces, victorum verò vultus sic effingendus, ut lætorum esse solet. Prorsus, inquit. Ergo statuarium, subiecit Socrates, animi actiones per formam representare oportet.

9. Idem ad Pistiam fabricum loricarium ingressus, (quum is ipsi loricæ egregiè factas ostenderet,) Profectò, ait, mi Pistia, pulchrum hoc

inventum est, tegere loricam eas hominis partes, quas tegi necesse est; neque tamen impedire, quò minùs quis manibus utatur.

10. Verùm, inquit, dicito mihi, mi Pistia, quamobrem nec firmiores nec majoris pretii thoracès ac loricæ faciens, quàm alii, pluris tamen eas vendis? Propterea, mi Socrates, ait, quod concinniores facio. Illud autem concinnum an mensurâ, vel pondere demonstrans, pluris æstimas? Nec enim thoracès omnes æquales, neque similes te puto facere, siquidem tales facis, qui congruant. Sic

Αλλὰ νῆ Δί' (ἔφη) ποιῶ· εἶδ' ἔν γ' ὄφελός ἐστι θώρα-
κ' ἄνδ' τέττα.

ια'. Οὐκ ἔν (ἔφη) ζώματά γε ἀνθρώπων, τὰ μὲν
εὐρυθμά ἐστι, τὰ δ' ἄρρυθμα; Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη. Πῶς
ἔν (ἔφη) τῷ δ' εὐρυθμῷ σώματι ἀρμόττοντα τ' θώρακα εὐ-
ρυθμον ποιεῖς; Ὡστερ κ' ἀρμόττοντα, ἔφη· ὁ ἀρμόττων
γάρ ἐστιν εὐρυθμ'.

ιβ'. Δοκεῖς μοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ εὐρυθμον εἰ καθ'
ἐαυτὸ λέγειν, ἀλλὰ πρὸς τ' ἡρώδη· ὥστερ ἂν εἰ
φαίης, ἀπιδά, ὃ ἐὰν ἀρμότῃ, τέττω εὐρυθμον εἶναι κ'
χλαμύδα, κ' τάλλα ὡσαύτως εἰσικεν ἔχειν τῷ σῶ λόγῳ.
Ἰσως δ' κ' ἄλλό τι εἰ μικρὸν ἀγαθὸν τῷ ἀρμόττειν πρὸς-
ἐστι. Δίδαξον, (ἔφη) ὦ Σώκρατες, εἰ τι ἔχεις.

ιγ'. Ἡττον (ἔφη) τῷ βάρει πιέζουσιν οἱ ἀρμόττον-
τες τ' ἀναρμόσων, τ' αὐτὸν σταθερὸν ἔχοντες. οἱ μὲν
γ' ἀνάρμοστοι, ἢ ὅλοι ἐκ τ' ὤμων κρεμάνοντο, ἢ καὶ
ἄλλό τι σώματ' ἐφ' ὅδρα πιέζοντες, δύσφοροι καὶ
χαλε-

Sic est, inquit. Nam absque illo sit, nullus loricae usus fuerit.

11. Ergo, ait Socrates, etiam hominum corpora partim concinna sunt, partim non concinna? Maximè, inquit. Quo igitur pacto, inquit, thoracem inconcinno corpori congruentem, concinnum efficis? Sic nimirum, ait, ut & congruentem facio. Nam qui congruit, concinnus est.

12. Videris mihi, ait Socrates, concinnitatem non per se appellare, sed respectu ejus qui utitur. Quemadmodum si dicas clypeum

concinnum illi esse, cui congruit: idemque de clamyde, rebusque cæteris, ex tuo quidem sermone existimandum videtur. Fortassis autem etiam aliud quoddam non exiguum bonum inest huic congruentiæ. Doce verò me, mi Socrates, ait, si quid habes.

13. Minus, inquit, pondere suo premunt thoraces, qui congruunt, quam qui non congruunt, licet pondus æquale habeant. Etenim, qui non congruunt, vel ab humeris toti dependendo, vel aliam partem corporis aliquam vehementer premendo, gestatu

χαλεποί γίγνοντο· οἱ δὲ ἀρμόττοντες, διελθήμευοι τὸ βάρος, τὸ μὲν ὑπὸ τῶν κλειδῶν καὶ ἐπωμίδων, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν ὤμων, τὸ δὲ ὑπὸ τῆς στήθους, τὸ δὲ ὑπὸ τῆς νώτης, τὸ δὲ ὑπὸ τῆς γαστρὸς, ὀλίγα δὲ φορημασί, ἀλλὰ προσημασί, εἰκάσιν.

ιδ'. Εἰρηκας (ἔφη) αὐτὸ, δι' ὅπερ ἔγνων τὰ ἐμὰ ἔργα πλείους ἀξία νομίζω εἶναι. Ἐνιοὶ μὲν τι τὰς ποικίλης καὶ τὰς ὀπίσθους θώρακας μᾶλλον ὠνῶν. Ἀλλὰ μὲν (ἔφη) εἶγε διὰ ταῦτα μὴ ἀρμόττοντας ὠνῶν, κακὸν ἐμοίγε δοκᾷσι ποικίλον τε καὶ ὀπίσθον ὠνῆσθαι.

ιε'. Ἀτὰρ (ἔφη) τὸ σῶμα μὴ μόνον, ἀλλὰ πότε μὲν κυρτὰ μὲν, πότε δὲ ὀρθὰ μὲν, πῶς ἂν ἀκρεβεῖς θώρακες ἀρμόττοιεν; Οὐδαμῶς, ἔφη. Λέγεις (ἔφη) ἀρμόττειν καὶ τὰς ἀκρεβεῖς, ἀλλὰ τὰς μὴ λυπᾶντας ἐν τῇ χρήσει. Αὐτὸς (ἔφη) τὰ πλεονάζοντα, ὡς Σώκρατες, καὶ τὰ νῦν ὀρθῶς ἀποδέχῃ.

Κ Ε Φ.

gestatu difficiles ac molesti fiunt: at verò qui congruunt, quum onus partim à claviculis, & parte scapulis vicinâ, partim ab humeris, à pectore, à tergo, à ventre distributum sublevetur, prope non gestaminis sed appendicis esse loco videntur.

14. Dixisti hoc ipsum, ait, propter quod equidem opera mea maximi esse pretii duco. Nonnulli tamen thoraces varios ac deauratos lubentius emunt. At verò, ait Socrates, si propterea non

congruentes emunt, varium mihi & inauratum malum emere videntur.

15. Quum autem corpus eodem modo non manet, ait, sed modò cûrvatur, modò erigitur, quo pacto accurati thoraces congruere possunt? Nequaquam, inquit. Dicis tu congruere, ait, non accuratos, sed qui in ipso usu molesti non sint. Id verò, mi Socrates, ait, ipse dicis, & nunc quidem rem rectè accipis.

CAP.

Κ Ε Φ. ια'.

ΓΥΝΑΙΚΟΣ δὲ ποτὲ ἔσης ἐν τῇ πόλει καλῆς, ἣ ὄνομα ἔω Θεοδότῃ, καὶ οἷα ζῶειναι τῷ πείθει, μνησθέντ' αὐτῆς τὸ παρὸν τινός, καὶ εἰπόντ', ὅτι κρεῖττον εἴη λόγος τὸ κάλλ' ἢ τὸ γυναικός, καὶ ζωγράφος φήσαντ' εἰσιέναι πρὸς αὐτὴν ἀπεικασομένους, οἷς ἐκείνῃ δῆδεικνύειν ἑαυτῆς ὅσα καλῶς ἔχοι· ἴτεον ἂν εἴη θεασομένης, ἔφη ὁ Σωκράτης· καὶ γὰρ δὴ ἀκῆσασί γε ἔτι λόγος κρεῖττον ἐστὶ καταμαθεῖν. Καὶ ὁ διηγησάμενος, ὡς ἂν φθάνοιτ', ἔφη, ἀκολαθῆντες.

β'. Οὕτω μὲν δὴ παρασθέντες πρὸς τὴν Θεοδότην, καὶ καταλαβόντες ζωγράφῳ τινὶ παρεστηκῶσαν, ἐθεάσαντο. Πausamēnos γὰρ ζωγράφος, ὦ ἄνδρες, ἔφη ὁ Σωκράτης, πότερον ἡμᾶς δεῖ μᾶλλον Θεοδότῃ χάριν ἔχειν, ὅτι ἡμῖν τὸ κάλλ' ἑαυτῆς ἐπέδειξεν, ἢ ταύτῃ ἡμῖν, ὅτι ἐθεασάμεθα; Ἀρ' εἰ μὲν ταύτῃ ὠφελιμώτερον ἐστὶν ἢ δῆδειξαι,

C A P. XI.

CÆTERUM quum aliquando mulier quædam esset in urbe, sane formosa, cui nomen esset Theodota, quæque talis esset, ut cum persuadente consuesceret: factâ ejus mentione ab aliquo eorum, qui aderam, dicente, mulieris ejus elegantiam verbis exprimi non posse, atque etiam commemorante pictores ad eam commeare, ut ejus imaginem exprimerent, quibus illa demonstraret omnia, quæcunque honestè posset: Nos etiam, ait So-

crates, hanc spectatum ire par erat. Nec enim illi, qui audierint, cognoscere possunt, an ipsius forma commemorationem omnem superet. Tum is qui hæc narraverat; Quin confestim, ait, sequimini.

2. Itaque quum ad Theodotam ivissent, & hanc pictori adstantem reperissent, spectabant mulierem. Quumque cessasset pictor: Utrum nos, ait Socrates, gratiam potius habere Theodotæ convenit, quod pulchritudinem suam nobis ostenderit; an nobis illam, quod eam spectaverimus? Nam si quidem hæc

D d

ostentio

Ἰππίδειζις, ταύτῃ ἡμῖν χάριν ἐκείον· εἰ δὲ ἡμῖν ἡ θεία, ἡμᾶς ταύτη.

γ'. Εἰπόντες δὲ τινες, ὅτι δίκαια λέγοι. Οὐκ ἔν (ἔφη) αὐτῇ μὲν ἤδη τὸ παρ' ἡμῶν ἔπαινον περδαινέει, καὶ ἐπειδὴν εἰς πλείους· ἀγαγείλωμεν, πλείω ὠφεληθήσεται. ἡμεῖς δὲ ἤδη τε ὧν ἐθεασάμεθα Ἰππιθυμῶν ἀψαδῶ, καὶ ἀπειμῶν ὑποκνηζόμενοι, καὶ ἀπελθόντες ποθήσομεν· ἐκ δὲ τούτων εἰκός, ἡμᾶς μὲν θερραπείαν, ταύτῃ δὲ θερραπείαν. Καὶ ἡ Θεοδότη, νῆ Δί', ἔφη, εἰ πίνω ταύτῃ πῶς ἔχει, ἐμὲ αὖν δεῖο ὑμῖν τὴν θείαν χάριν ἔχειν.

δ'. Εἰ δὲ τούτῃ ὁ Σωκράτης ὁρῶν αὐτῇ τε πολυτελεῶς κεκοσμημένῃ, καὶ μητέρα παρῆσαν αὐτῇ ἐν ἐοδῇτι καὶ θερραπείᾳ καὶ τῇ τυχέσῃ, καὶ θερραπείας πολλὰς ἐδίδεικε, καὶ ἐδὲ ταύτας ἡμελημένως ἐχέσας, καὶ πῶς ἄλλοις τὴν οἰκίαν ἀφθόνως κατεσκευασμένῃ, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Θεοδότη, ἔστι σοι ἀγρός; Οὐκ ἔμοιγ', ἔφη. Ἀλλ' ἄρα οἰκία προσόδους ἔχουσα; Οὐδὲ οἰκία, ἔφη. Ἀλλὰ μὴ χειροτέχνηαι τινές; Οὐδὲ χειροτέχνηαι,

ostensio ipsi utilior est, nobis habere gratiam debet: sin autem nobis utilior est contemplatio, nos ipsi.

3. Hic quum quidam diceret, proferri ab eo æquissima: Ergo, inquit, hæc quidem modò laudem hanc à nobis lucri accipit loco, ac posteaquam ad plures rem e-nuntiaverimus, majorem utilitatem capiet: nos autem, quæ jam spectavimus, attingere cupimus, ac abimus non-nihil titillati, denique, ubi discesserimus, desiderabimus. De quibus consentaneum est, nos quidem hanc colere, ipsam verò coli. Tum Theo-

dota, Profectò, inquit, si hæc ita se habent, me vobis spectationis causâ gratiam habere oporteat.

4. Deinde Socrates, quum eam sumptuosè ornata vi-deret, ac matrem cum eâ, in veste & cultu non vulgari, itemque multas ac formosas ancillas, ne illas quidem neglectim habitas, aliisque rebus abunde instructas ædes: Dic mihi, ait, mea Theodota, prædiùmne quoddam habes? Non habeo, inquit. At domum habes cum proven-tibus? Ne illam quidem. At servos manibus tibi lucrum querentes? Ne illos quidem, ait.

τέχναι, ἔφη. Πόθεν ἔν (ἔφη) τὰ ἐπιήδεια ἔχεις ;
Εάν τις (ἔφη) φίλῳ μοι γρόμῳ εὖ ποιῆν ἐθέλῃ,
δὲς μοι βίῳ ἐσί.

ε'. Νῆ ἥ Ἡραν, (ἔφη) ὦ Θεοδότῃ, καλόν γε τὸ
κῆμα, καὶ πολλῷ κρεῖττον ἢ οἰῶν τε ἔ βαῶν καὶ αἰγῶν,
φίλων ἀγγέλλω κεκῆσθαι. Ἀτὰρ (ἔφη) πότερον τῇ τύ-
χῃ ἐπιτρέψῃς, εἰάν τις σοι φίλῳ ὥσπερ μῆα προσ-
πῇ, ἢ καὶ αὐτὴ τι μηχανᾷ ;

ς'. Πῶς δ' ἂν (ἔφη) ἐγὼ τὰς μηχανὰς εὖροιμι ;
Πολὺ νῆ Δί (ἔφη) προσηκόντως μᾶλλον, ἢ αἱ Φά-
λαγγες. Οἶδα γὰρ ὡς ἐκείναι θηρῶσι τὰ πρὸς τὸ βίον·
ἀράχματα γὰρ δὴ πᾶς λεπτὰ ὑφηνάμματα, ὅ, τι ἂν ἐπὶ αὐτὰ
ἐμπέσῃ, τὰς τρωφῇ χερῶν).

ζ'. Καὶ ἐμοὶ ἔν (ἔφη) συμβαλόντες ὑφίνασθαι τι
θήραρον ; Οὐ γὰρ ἔτις γε ἀτεχνῶς οἶεσθαι χερὶ τὸ
πλείους ἄξιον ἀγρόμα φίλος θηράσεν. Οὐχ ὁρᾷς,
ὅτι καὶ τὸ μικρὸν ἄξιον τὰς λαγῶς θηρῶντες πολλὰ
τεχνάζουσιν ;

η'. Οτι

ait. Unde igitur habes ne-
cessaria? Siquis, inquit, ami-
cus mihi factus, bene mihi
facere velit, is mihi facul-
tatum instar est.

5. Profecū, ait Socrates,
mea Theodota, præclara illa
possessio est, multoque po-
tius est amicorum habere gre-
gem, quàm ovium, boum,
caprarum. Verùm, ait, an
fortunæ rem committis, ut
aliquis ad te amicus instar
muscæ advolet, an & ipsa
nonnihil artis adhibes?

6. Qui possim ego, inquit,
artis aliquid ad hoc invenire?
Multo, inquit Socrates, con-

venientius profecū, quàm
araneæ. Nōsti enim, quo
pacto illæ victum veniuntur.
Telas enim tenues texunt,
& quicquid in eas inciderit,
eo, cibi loco, utuntur.

7. Ergo mihi quoque, ait
Theodota, das hoc consiliū,
ut rete aliquod texam? Non
enim scilicet, aded te sine
arte putare debes prædam
longè pretiosissimam, nimi-
rum amicos, venaturam. Non
vides, eos, qui lepores, rem
non magni æstimandam, ve-
nantur, multa artificiosè mo-
liri?

ή. Οτι μὲν γὰρ τὸ νυκτὸς νέμον, κύνες νυκτερευτικάς πορευσάμενοι, ταύταις αὐτὰς θηρώσιν· ὅτι ἡ μεθ' ἡμέραν ἀποδιδοῦσιν, ἄλλας κλῶν κυίας, αἵτινες ἢ ἂν ἐκ τῆ νομῆς εἰς τὴν ἀνὺ ἀπέλθωσι, τῇ ὁσμῇ αἰδομένην δρέσκουσιν αὐτὰς· ὅτι ἡ παρδάκαις εἰσιν, ὥς ἐκ τῆ φανερᾶ τρέχουσαι ἀποφύγαι, ἄλλας αὖ κυίας ταχείας παρδοσκιδάζον, ἵνα καὶ πόδας αἰλίσκων· ὅτι ἡ καὶ ταύτας αὐτῶν τινες ἀποφύγαι, δίκλυσιν ἰσῶσιν εἰς τὰς ἀτραπὰς, ἢ φύγαι, ἢ εἰς ταῦτα ἐμπίπτοντες (συμποδίζον).

θ. Τίνι ἔν (ἔφη) πρῶτον φίλος ἂν ἐγὼ θηρώω; Εἰ μὴ Δί (ἔφη) ἀντὶ κυνὸς κλήση, ὅστις σοι ἰχθυῶν μὲν τὰς φιλοκάλης καὶ πλεονεξίας δρέσκει, δρωὶν ἡ μηχανήσεται ὅπως ἐμβάλη αὐτὰς εἰς τὰ σα δίκλυσιν.

ι. Καὶ ποῖα (ἔφη) ἐγὼ δίκλυσιν ἔχω; Ἐν μὲν δή (ἔφη) καὶ μάλα εὖ πεπλεκόμενον, τὸ σῶμα· ἐν δὲ τῇ ψυχῇ, ἡ καταμανθάνει, καὶ ὡς ἂν ἐμβλέψατα χαρίζεται.

8. Nam quum illi noctu pascantur, comparatis canibus ad operas nocturnas aptis, eos venantur. Et quia interdum aufugiunt, alios acquirunt canes, qui ex odore sentientes, quod se ex pastu ad cubile receperint, eos reperiant. Quia verò pedibus celeres sunt, ut etiam ex oculis effugere currendo possint; rursus alios canes veloces comparant, ut è vestigio capiantur. Rursum quia lepores nonnulli hos quoque effugiunt, retia statuunt iis in semitis, per quas fugiant, ut, in ea delapsi, compedibus quibusdam im-

plicentur. Et Theodota,

9. Quà igitur, ait, re tali possim amicos ego venari? Si profectò canis loco, ait Socrates, comparaveris aliquem tibi, qui indagando tibi formæ studiosos ac locupletes inveniat; atque ubi invenerit, hoc machinetur, ut eos in retia tua conjiciat.

10. Et qualianam, inquit, retia mihi sunt? Unum rete, ait, corpus ipsum est, ad amplectendam prædam aptissimum; atque in hoc animus, quo intelligere potes, quo pacto homines intueodo grata esse possis, quid dicens

καὶ ὅ, τι ἂν λέγῃσα ὁφραίνῃς· καὶ ὅτι δεῖ τὸ μὲν Ἰππικὸν
λόγιον ἀσμελῶς ὑποδέχεσθαι, τὸ δὲ τρυφῶντα ἀποκλεί-
ειν· καὶ ἀρρωστήσαντός γε φίλου, φρονιστικῶς Ἰππικέψα-
σθαι, καὶ καλὸν τι πράττειν σφόδρα ζυγηθῆναι· καὶ
τῷ σφόδρα σε φρονίζοντι ὅλη τῇ ψυχῇ κεχαρμένα. Φι-
λεῖν γε μὲν εὖ οἶδ' ὅτι Ἰππικῆσαι ἐ μόνον μαλακῶς,
ἀλλὰ καὶ δουρικῶς· καὶ ὅτι ἀριστοὶ σοι εἰσὶν οἱ φίλοι, οἶδ'
ὅτι ἐ λόγῳ ἀλλ' ἐρῶ ἀναπείθεις. Μαὶ τ' Δί', ἔφη ἡ
Θεοδότη, ἐγὼ τέτων ἔδην μηχανῶμαι.

ια'. Καὶ μὲν (ἔφη) πολὺ διαφέρει τὸ καὶ φύσιν
τε καὶ ὀρθῶς ἀνθρώπῳ προσφέρεισθαι· καὶ γὰρ δὴ βία μὲν ἔτ'
ἂν εἰλοῖς, ἔτε καλὰ τοῖς φίλοις· ἀρετῆς δὲ καὶ ἡδονῇ τὸ
θελόν τῷ ἀλάσιμόν τε καὶ ὀφειλόμενον εἶναι. Ἀληθῆ
λέγεις, ἔφη.

ιβ'. Δεῖ τοίνυν (ἔφη) πρῶτον μὲν τὰς φρονιζοντίας σε
παντὰ ἀξίειν, οἷα ποιῇσιν αὐτῆς μικρότατα μελήσει·
ἔπειτα δὲ αὐτῇ ἀμείβεσθαι χαριζομένην τὸ αὐτὸν τρόπον.
Οὕτω

dicens afferre possis lati-
tiam: ac præterea suscipien-
dum esse comiter illum, qui
tui sit studiosus; excluden-
dum verò, qui te habeat lu-
dibrio; magnā cum sollicitu-
dine invisendum amicum, qui
adversam in valetudinem in-
ciderit: vehementer congra-
tulandum ei, qui præclare
quid gesserit: denique toto
pectore gratificandum illi,
cui admodum curæ sis. A-
moribus quidem certè scio te
non modò molliter inservire
nòsse, sed etiam magnā cum
animi benevolentia: quod-
que præstantissimos amicos
habeas, id te scio non ora-
tione, sed ipsā re persuaden-

do efficere. Ego verò, sub-
jecit Theodota, nihil profe-
ctò his artibus moliri soleo.

11. Atqui, ait Socrates,
multum refert, prout natu-
ra fert, ac rectè hominem
aggredi. Nam vi quidem
neque capere, neque retinere
amicum possis: sed hæc fe-
ra tum beneficio, tum vo-
luptate capi potest, & ut ma-
neat, retineri. Verè dicis, in-
quit.

12. Quamobrem oportet,
ait, primùm ab eis, qui tui
studiosi sunt, hujusmodi pe-
tere, qualia minimi sint fa-
cturi: deinde ut tu quoque
gratificando vicem eodem
modo referas. Nam hoc pa-
cto

Οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα φίλοι γίγνωντο, καὶ πλεῖστον χρόνον φίλοιεν, καὶ μέγιστα ἀερίεσθαι.

ιγ'. Χαρίζοιο δ' ἂν μάλιστα, εἰ δεομένοις δωροῖο τὰ πρῶτα ἑαυτῆς. Οἷός γ' ὅτι καὶ τὰ βρωμάτων τὰ ἡδίστα, εἰ ἂν μὴ τις προσφέρῃ πρὸς ἑπιθυμεῖν, ἀλλ' ἡ φαίνεται, κεκορεσμένοις καὶ βδελυγμίαν παρέχει· εἰ ἂν δὲ τις προσφέρῃ λιμὸν ἐμποιήσας, καὶ φανυλότερα ἢ, πάντῃ ἡδέα φαίνεται).

ιδ'. Πῶς ἔν ἂν (ἔφη) ἐγὼ λιμὸν ἐμποιῶν τῷ τῷ παρ' ἐμοὶ διωαίμην; Εἰ νῆ Δί' (ἔφη) πρῶτον μὴ τοῖς κεκορεσμένοις μήτε προσφέροισ, μήτε ὑπομνησκόις, ἕως ἂν τὸ πλεονονῆς παυσάμενοι πάλιν δεόν). ἔπειτα τὰς δεομένους ὑπομνησκόις ὡς κοσμιωτάτῃ τε ὁμιλίᾳ, καὶ τῷ φαίνεσθαι βελανιδνὴ χαρίζεσθαι, καὶ ἀγαφάγιστα, ἕως ἂν ὡς μάλιστα δεηθῶσι· τῶν καὶ τὰ πολὺ ἀγαφίσει τὰ αὐτὰ δῶρα, καὶ πρὸς ἑπιθυμῆσαι, διδόναι.

ιε'. Καὶ ἡ Θεοδότῃ, τί ἔν; Οὐ σύ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐγὼς ζωηρατῆς τῷ φίλων; Εἰ ἂν γε
 νη

elo maximè tibi amici fient, ac diutissimè diligent, & plurimis te beneficiis afficient.

13. Gratificaberis autem maximè, si tua, quum eis indigent, concesseris. Vides enim etiam suavissimas escas, allatas prius quàm appetantur, insuaves videri: exsaturatis verò etiam fastidium parere. At si quis eas porrigat iis, in quibus famem excitaverit; etiam si viliores sint, persuaves videntur.

14. Quo igitur pacto, subjecit Theodota, famem ego in aliquo mecum versante possim excitare? Primum

profectò, ait, si saturatis neque porrigas, neque eos commonefacias prius quàm, si ne repletionis facto, rursus egeant. Deinde si commonefeceris indigentes colloquio maximè decoro, atque declarando, quasi gratificare velis, interimque elabaris, donec maximè operâ tuâ indigeant. Tunc enim longè præstat eadem dona concedere, quàm prius, quum necdum expeterentur.

15. Et Theodota, Quid ergo? inquit; Non tu mihi, mi Socrates, opem in venandis amicis ferre velis? Profectò,

ἢ Δί' (ἔφη) πείθης με οὐ. Πῶς ἔν' ἂν (ἔφη) πεί-
σαιμί σε; Ζήήσεις (ἔφη) τῷτο αὐτῇ, καὶ μηχανήσῃ
ἵάν τι μὲ δέῃ. Εἴσιθι πίνω (ἔφη) θάμινά.

15'. Καὶ ὁ Σωκράτης ὀπισκώπων τ' αὐτῆς ἀπραγμο-
σύλῳ, ἀλλ', ὦ Θεοδότῃ, ἔφη, εἰ πάνυ μοι ραδίον ἐστὶ
χολάσαι· καὶ γὰρ ἴδια πράγματα πολλὰ, καὶ δημόσια,
παρέχει μοι μάχολίαν· εἰσὶ δ' καὶ φίλαι μοι, αἱ ἔτε ἡ-
μέρας ἔτε νυκτὸς ἀφ' αὐτῶν ἐάσασί με ἀπύναι, φίλ-
τρα τε μαρτάνυσαι παρ' ἐμῶ, καὶ ἐπωδάς.

16'. Επίσασαι γὰρ (ἔφη) καὶ ταῦτα, ὦ Σάκρατες;
Ἀλλὰ τί οἶα (ἔφη) Ἀπολλόδαρόν τε πίνδε καὶ
Ἀλιδένῳ ἐδὲπόξ με ὑπολείπει; Διὰ τί δ' καὶ Κέ-
βηλα καὶ Σιμμίαν Θήβην ἐδ' ἄγγιγναι; Εὖ ἴσθι, ὅτι
ταῦτα οὐκ ἂν πολλῶν φίλων τε καὶ ἐπαδῶν καὶ ὑγ-
γων ἐσὶ.

17'. Χρῆσον πίνω μοι (ἔφη) τ' ὑγῆα, ἵνα δῶ σοι
πρῶτον ἔλκω αὐτῶ. Ἀλλὰ μά Δί' (ἔφη) οὐκ αὐτὸς ἔλ-
κει; πρὸς σε βέλομαι, ἀλλὰ σε πρὸς ἐμὲ πορεύει.

Ἀλλὰ

sed, ait, si tu me persuade-
ris. Quo igitur pacto, ait,
te persuaserim? Quæres; in-
quit, hoc ipsa tu, & exco-
gitabis, si quâ in re meâ ti-
bi opus futurum sit operâ.
Ergo frequenter, ait, ad me
ingere.

16. Et Socrates, in otium
suum jocans, Enimverò, mea
Theodora, inquit, non mihi
admodum facile est otari.
Nam compluribus tum pri-
vatis tum publicis negotiis
occupatus sum. Atque etiam
amicæ quædam mihi sunt,
quæ nec interdū, nec nocte
abesse me abs se patiuntur;
quod & amoris concellandi

rationes, & incantationes ex
me discant.

17. An & illa nôsti, ait,
mi Socrates? Cur enim exi-
stimas, respondit, & Apo-
lodorum hunc, & Antisthe-
nem nunquam à me disce-
dere? Cur & Cebetem &
Simmiâ Thebis ad me ven-
tulare? Sat scito ea non abs-
que multis philtreis, & incan-
tationibus, & illecebris fi-
eri.

18. Ergo tu, inquit, com-
modatò mihi des lyngem, ut
eam in te primùm attraham.
At enim, subiecit Socrates,
nolo ad te profectò pertra-
hi, sed te ad me venire. Ve-
niam

Ἀλλὰ πορεύσομαι, (ἔφη) μόνον ὑποδέχεσθαι. Ἀλλ' ὑποδέχομαι σε, ἔφη, εἰ μὴ τις φιλιώερα σφ' ἔνδον ᾖ.

Κ Ε Φ. ιβ'.

ΕΠΙΓΕΝΗΝ ὃ τ' ξυνόντων τινὰ νέον τε ὄντα καὶ τὸ σῶμα κακῶς ἔχοντα ἰδὼν, ὧς ἰδιώτικῶς, ἔφη, τὸ σῶμα ἔχεις, ὦ Επίγηνες. Καὶ ὅς, ἰδιώτης μὲν, ἔφη, εἰμὶ, ὦ Σώκρατες. Οὐδὲν γὰρ μᾶλλον (ἔφη) τ' ἐν Ολυμπίᾳ μελλόντων ἀγωνίζεσθαι.

β'. Ἡ δοκεῖ σοι μικρὸς εἶναι ὁ πρὸς τὴν ψυχῆς πρὸς τὰς πολεμίας ἀγῶν, ὃν Ἀθηναῖοι θήσασιν, ὅταν τύχωσι; Καὶ μὲν οὐκ ὀλίγοι μὲν λέγουσι τ' ὅτι σώματος καχεξίαν ἀποθνήσκασί τε ἐν ταῖς πολεμικαῖς κινδύνοις, καὶ αἰσχροῦς (ζώον) πολλοὶ δὲ αὐτὸ τῆτο (ζῶντες αἰσχροῦ), καὶ αἰσχροῦς ἦτοι δαλύνει τ' λοιπὸν βίον, εἰ μὴ ἔτω τύχωσι, τ' χαλεπώτερον δαλείαν, ἢ εἰς τὰς ἀνάγκας τὰς αἰσχροτάτας ἐμπεσόντες, καὶ ἐκλίσαντες ἐνίοτε πλείων τ' ὑπαρχόντων αὐτοῖς,

niam verò, ait, tantum me suscipe. Suscipiam, inquit, si non aliqua te carior apud me fuerit.

C A P. XII.

QUUM itidem aliquando Epigenem quendam vidisset ex familiaribus, qui & juvenis esset, corpore male affecto: Quam vulgariter, inquit affectum tibi corpus est, mi Epigenes. Et ille, Vulgaris sum, mi Socrates, ait. Nihilo magis, inquit, quam ii, qui apud Olympiam decertaturi sunt.

2. An tibi certamen exiguum esse de vitâ videtur adversus hostes, quod Athenienses proponunt, quum res feret? Atqui non pauci bellicis in periculis ob malam corporis valetudinem moriuntur, vel turpiter evadunt. Multi eadem de causâ capiuntur vivi, & capti vel reliquum vitæ serviunt, si res ita ferat, servitutem longè gravissimam: vel in necessitates maximo cum dolore conjunctas prolapsi, atque etiam persolventes nonnunquam plura, quam in bonis habeant; quod reliquum est vitæ;

αὐτοῖς, ἢ λοιπὸν βίον ἐνδεῆς τῷ ἀναγκάϊων ὄντες κα-
καπαθῆντες διαζῶσι· πολλοὶ δὲ δόξαν αἰσχροὺς κλῶν-
ται, διὰ τὸ σῶματ' ἀδυναμίαν, δοκῆντες δ' ὑπο-
δειλιάειν.

γ'. Ἡ κατὰ φρονεῖς τῷ ὁπλημιῶν τῷ καχεξίας τέτων,
καὶ ῥαδίως ἀν' οἷς φέρειν τὰ πιαῦτα; Καὶ μὲν οἱμαί
γε πολλῶ ῥάω καὶ ἡδίω τέτων εἶναι, ἀ δὲ ὑπομῶν τῷ
ὁπμελόμῶν τῷ σῶματ' ἀεξίας. Ἡ ὑγιεινότερον
τε καὶ εἰς τὰλλα χρησιμώτερον νομίζεις εἶναι τὸ καχε-
ξίαν τῷ ἀεξίας; Ἡ τὸ διὰ τὸ ἀεξίαν γιγνομῶν κα-
ταφρονεῖς;

δ'. Καὶ μὲν πάντα γε τὰναντία συμβαίνει πῶς εὖ
τὰ σώματα ἔχουσιν, ἢ πῶς κακῶς. Καὶ γὰρ ὑγιαίνουσιν
οἱ τὰ σώματα εὖ ἔχοντες, καὶ ἰσχύσι, καὶ πολλοὶ μὲν
διὰ τὸτο ἐκ τῷ πολεμικῶν ἀγῶνων ζῶσιν αἱ τε διαχ-
μόνως, καὶ τὰ δεινὰ πάντα διαφύγῃσι· πολλοὶ δὲ
φίλοις τε βοηθῶσι, καὶ τὸ παρ' ἑαυτῶν ἀερετῶσι, καὶ διὰ
ταῦτα

vita, in maximâ rerum ne-
cessariarum inopiâ & ærum-
nis transigunt. Multi etiam
sibi existimationem turpem
comparant, quod ob corpo-
ris imbecillitatem formido-
losè gerere se videantur.

3. An has tu malæ va-
letudinis poenas contemnis,
teque putas hæc faciliè laturum?
Atqui arbitror equi-
dem longè faciliora & ju-
cundiora his esse, quæ illum
tolerare necesse sit, qui bo-
næ corporis valetudini dat
operam. An tu salubrio-
rem, ac ad alia putas utilio-
rem esse malam corporis con-

stitutionem, quàm bonam?
An ea, quæ per bonam cor-
poris constitutionem fiunt,
contemnis?

4. Atqui omnia diversa
sunt in iis, quibus vel be-
nè vel malè affecta sunt cor-
pora. Nam quibus affecta
benè sunt corpora, valetu-
dine utuntur commodâ, &
robusti sunt, & multi hæc
ratione incolumes è præliis
evadunt honestissimè, cun-
ctisque pericula effugiunt:
multi amicis succurrunt, de
patriâ bene merentur, & ob
hæc gratiam consequuntur,
& ingentem gloriâ com-
parant,

ταῦτα χάρις τε ἀξίαν, καὶ δόξαν μεγάλην κτῶν, ἔτι μὲν καλλίστων τυγχάνουσι· καὶ ἀλλὰ ταῦτα τὸν τι λοιπὸν βίον ἥδιον καὶ κάλλιον διαζῶσι, καὶ τοῖς ἑαυτῶν πασι καλλίως ἀφορμὰς εἰς τὸ βίον καταλείπουσιν.

εἰ. Οὐ περὶ γὰρ, ὅτι ἡ πόλις οὐκ ἀσκει δημοσίᾳ τὰ πρὸς τὸ πόλεμον, ἀλλὰ τὰ καὶ ἰδίᾳ ἀμελεῖν, ἀλλὰ μηδὲν ἤτιον ἐπιμελεῖσθαι. Εὖ γὰρ ἴσθι, ὅτι οὐδὲ ἐν ἄλλῳ οὐδὲν ἀγῶνι, οὐδὲ ἐν πράξει οὐδεμιᾷ μείον ἔξεις ἀλλὰ τὸ βέλιον τὸ σῶμα παρυσκιάσθαι. Πρὸς πάντα γὰρ, ὅσα πράττουσιν ἄνθρωποι, χρήσιμον τὸ σῶμά ἐστιν, ἐν πάσαις γὰρ τῶν ζώματων χρήσις πολὺ διαφέρει ὡς βέλιστα τὸ σῶμα ἔχειν.

ς. Ἐπεὶ καὶ ἐν ᾧ δοκεῖς ἐλαχίστην ζώματι χρήαν εἶναι, ἐν τῷ διανοεῖσθαι, τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι καὶ ἐν τῷ τῷ πολλοὶ μεγάλα σφάλλον, ἀλλὰ τὸ μὴ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα; Καὶ λήθῃ γὰρ, καὶ ἀθυμία, καὶ δυσκολία, ἐμάνια πολλάκις πολλοῖς, ἀλλὰ τὸ τῷ ζώματος καχεξίαν, εἰς

parant, & honores præclarissimos adipiscuntur. Quo fit, ut reliquam vitam suavius ac præclariùs transigant, liberisque suis pulchriora relinquant ad vitam subsidia.

5. Nequaquam certè propterea, quod civitas publicè res bello necessarias non exerceat, etiam privatim illæ negligendæ sunt, sed nihilo minùs sunt excolendæ. Quippe scire te velim, nec in aliò quovis certamine, nec ullà in actione deteriorẽ idcirco te futurum, quod à corpore rectiùs com-

paratus sis. Nam ad omnia, quæcunque agunt homines, utile corpus est; atque in omnibus corporis usibus multum interest, esse quàm optimè affecto corpore.

6. Quis enim ignorat, etiam in eo, in quo putas usum corporis minimum esse, videlicet in cogitando, multos vehementer impingere, propterea quod corpus non rectè valeat? Etiam ob livio, & mœror, & morositas, & insania sæpenumero in multis, ob malam corporis affectionem, sic in mentem

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ. 211.

εἰς τὴν Διδόνειαν ἐμπίπλυσιν ἔτως, ὥς τε καὶ τὰς ἑπισήμας ἐκβάλλειν.

ζ'. Τοῖς δὲ τὰ σώματα εὖ ἔχουσι πολλὴ ἀσφάλεια, καὶ ἔτι κίνδυνος Διδόνειαν τε καὶ τὰ σώματα καχεξίαν ποιῶν τι παθεῖν· εἰκὸς δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ ἐναντία τὴν Διδόνειαν καχεξίαν γιγνομένων καὶ τὴν Διδόνειαν χρήσιμον εἶναι. Καίτοι τὴν γε πῶς εἰρημνοῖς ἐναντίων ἕνεκα τί οὐκ ἂν τις νῦν ἔχων ὑπομείνειεν;

η'. Αἰσχρὸν δὲ καὶ τὴν Διδόνειαν ἀμέλειαν γηράσαι, πρὶν ἰδεῖν ἑαυτὸν, ποῖον ἂν κάλλιστον καὶ κράτιστον τῷ σώματι γένοιτο· ταῦτα δὲ οὐκ ἔστιν ἰδεῖν ἀμελῶντα· καὶ ἢ ἐδέλκεται αὐτόματα γίγνεται.

Κ Ε Φ. ιγ'.

ΟΡΓΙΖΟΜΕΝΟΥ δὲ ποτὲ τινος, ὅτι προσ-
επιών τινα χαίρειν, οὐκ ἀντιπροσέτρεθη· γε-
λοῖον,

tem penetrant; ut etiam sci-
entias ejiciant.

7. At quibus affecta benè
sunt corpora, valde securi
sunt, neque quicquam est
periculi eis ob malam cor-
poris constitutionem hujus-
modi quid eventurum: po-
tiusque consentaneum est,
valetudinem integram ad iis
contraria, quæ ex malâ con-
stitutione oriuntur, condu-
cere. Atqui propter ea, quæ
nunc indicatis contraria sunt,
quid non toleret is, qui men-
tis sit compos?

8. Etiam turpe est, ali-

quem negligentia suâ sene-
scere priusquam videat, qua-
lis sit, ubi & pulcherrimus
& robustissimus corpore e-
vaserit. At hoc videre ne-
quit, si curam nullam adhi-
beat. Non enim illa sponte
suâ fiunt.

C A P. XIII.

QUUM autem aliquando
quidam excandesceret,
quoddam salutans quendam, re-
salutatus non fuisset: Ridi-
culum est, inquit, te, si cui
E e 2 occur-

λοῖον, (ἔφη) εἰ μὴ τὸ σῶμα κάκιον ἔχοντι ἀπλώ-
τησάς τῳ, μὴ ἀν' ὀργίζεσθ'· ὅτι ᾗ τ' ψυχῇ ἀγροικη-
τέρως διακειμένῳ πεῖετυχες, τὴν σε λυπεῖ.

β'. Ἀλλὰ ᾗ λέγοντ', ὅτι ἀηδῶς ἐσθίοι· ἀκέ-
μην, ἔφη, τὰτα φάρμακον ἀγαθὸν διδάσκειν. Ε-
ρομένης ᾗ, ποῖον; Παύσαο ἐσθίωντα ἔφη· καὶ ἡδίων
τε καὶ ὀτελέστερον καὶ ὑγιεινότερόν φησι μάξιμ' παυσά-
μενον.

γ'. Ἀλλὰ δ' αὖ λέγοντ', ὅτι θερμὸν εἴη παρ'
ἐαυτῷ τὸ ὕδωρ, ὃ πῖνοι. Οταν ἄρ' (ἔφη) βέλῃ
θερμῷ λῆσαο, ἐπιμον' ἔσαι σοι. Ἀλλὰ ψυχρόν
(ἔφη) ὥςτε λῆσαοταί ἐσιν. Ἀρ' ἔν' (ἔφη) καὶ αἱ
οἰκείται καὶ ἀχθονται πῖνοντες τε αὐτὸ καὶ λεόμενοι
αὐτῷ; Μὰ τ' Δι' (ἔφη.) Ἀλλὰ καὶ πολλάκις τε-
θαύμακα, ὥς ἡδέως αὐτῷ πρὸς ἀμφοτέρω ταῦτα χρῶν-
ται. Πότερον ᾗ (ἔφη) τὸ πρὸ τοῦ ὕδωρ θερμότε-
ρον πῖν' ἐσιν, ἢ τὸ ἐν Ἀσκληπιῷ; Τὸ ἐν Ἀσκλη-
πιῷ,

occurrisses, qui minus com-
modè corpore fuisset affe-
ctus, non succensurum fu-
isse: quod autem in homi-
nem incideris animo rusti-
ciore præditum, id tibi mo-
lestum esse.

2. Itidem quum alius di-
ceret, insuaviter se comede-
re: ut illi mederetur, bo-
num se remedium ad hoc
docere velle dicebat. Illo
interrogante, qualenam id ef-
fet: si comedere cessaveris,
inquit. Et quidem si desie-
ris, ait, etiam suavius, vilio-
rique cum apparatu, & vale-
tudini convenientius vives.

3. Rursus alio dicente, a-

quam apud se calidam ef-
se, quâ uteretur ad potum:
Ergo quum lavare calidâ vo-
les, inquit, in promptu ti-
bi erit. Atqui, ait ille, fri-
gidior est, quàm ut lotioni
conveniat. Ergo, subjecit
Socrates, etiam domesticis
tuis molestum est eâ tum
ad potum tum ad lotionem
uti? Non profectò, inquit.
Immo sæpenumero miratus
sum, quod tam jucundè ad
horum utrumque illâ utan-
tur. Num aqua, subjecit So-
crates, quæ apud te est, ca-
lidior est ad potum eâ quæ
est in Æsculapii? Immo il-
lâ, inquit, quæ in Æscula-

πιῦ, ἔφη. Ενθυμῶ ἔν, ἔφη, ὅτι κινδυνώεις δυσαρ-
εότερον εἶναι τῷ τε οἰκείῳ καὶ τῷ ἀρρώστῳ.

δ. Κολάσαντ' δὲ τιν' ἰσχυρῶς ἀκόλῃθον, ἤρειο
τί χαλεπαῖνοι τῷ θεράποντι; Ὅτι (ἔφη) ὀψοφαγί-
σατός τε ὢν, βλακώτατός ἐστι· καὶ φιλαργυράτατος ὢν,
δργότατος. Ἡδὴ ποτὲ ἔν ἰατρικῇ (ἔφη) πότε-
ρ' πλείονων πληγῶν δεῖ, σὺ, ἢ ὁ θεράπων;

ε. Φοβεμὲν δὲ τιν' τῷ εἰς Ολυμπίαν ὁδόν, τί
(ἔφη) φοβῇ τῷ πορείᾳ; Οὐ καὶ οἶκoi χεῖδόν ὅλῳ
τῇ ἡμέρᾳ πεπαλῆς; Καὶ ἐκεῖσε πορδύμνους, πε-
παλῆσας δεισιήσεις, πεπαλῆσας δειπνήσεις καὶ ἀνα-
παύσῃ. Οὐκ οἶδα, ὅτι εἰ ἐκλείνας τὰς πεπαλάτας,
ὅς ἐν πέντε ἢ ἑξ ἡμέραις πεπαλῆς, ραδίως ἂν Αθή-
νηθεν εἰς Ολυμπίαν ἀφίκοιο; Χαριέστερον ἢ καὶ προ-
εξομαῖν ἡμέρα μιᾷ μᾶλλον, ἢ ὑπερῖζειν. Τὸ μὲν γὰρ
ἀνακάζεσθαι περαιτέρω τῶν μερῶν μηκύνει τὰς ὁδούς,
χαλεπόν· τὸ δὲ μιᾷ ἡμέρᾳ πλείονας πορδύθῃαι, πολ-
λὸν

prius fano est. Ergo cogita-
to, ait, periculum esse, ne
& servis & ægrotantibus sis
morosior.

4. Jam quum quidam pe-
dissequum suum vehementer
cæcidisset, quamobrem ser-
vo succenseret, interroga-
bat? Quodd, inquit, voracis-
simus sit obsoniorum, & ti-
mul, inertissimus: avarissi-
mus idem, & otiosissimus.
Tunc verò, subiecit Socra-
tes, unquam considerasti, u-
ter plures plagas meréatur;
tu, an servus tuus?

5. Rursus quum quidam
iter ad Olympiam reformi-
daret: Quamobrem, inquit,

profectionem hanc metuis?
Annon etiam domi totum
ferè diem obambulas? I-
ta quoque, dum eò proficif-
cens ambulaveris, prande-
bis; quumque rursus ambula-
veris, cœnabis & quiesces:
An nescis te, si obambulationes,
quibus quinque vel sex die-
bus uteris, extendas, faciliè
Athenis Olympiam ventu-
rum? Atque etiam gratus
erit, si uno die præcipies i-
ter, quàm si seriùs eas. Nam
cogi quem, ut itinera, quàm
par sit, longiora faciat, mo-
lestum est: at unum diem
ampliùs in itinere consume-
re, magnam recreationem af-
fert.

λὺν ρατῶνιν παρέχει. Κρεῖττον ἔν ἐν τῇ ὁρμῇ ἀνδρῶν, ἢ ἐν τῇ ὁδῷ.

ς'. Ἀλλ' ἢ λέγοντες, ὡς παρ' ἁλῆθι μακρὰν ὁδὸν πορεύσθαι, ἤρετο αὐτὸν, εἰ καὶ φορτίον ἔφερε. Μαὶ Δι' οὐκ ἔγωγ', ἔφη, ἀλλὰ τὸ ἱμάτιον. Μόνος δ' ἐπορεύετο, ἔφη, ἢ καὶ ἀκόλουθός σοι ἠκολούθει; ἠκολούθει, ἔφη. Πότερον (ἔφη) κενός, ἢ φέρων τι; Φέρων νῆ Δι' (ἔφη) τὰ τε τρώματα καὶ τὰλλα (ἔφη). Καὶ πῶς τι (ἔφη) ἀπῆλλαχεν ἐκ τῆς ὁδοῦ; Εμοὶ μὲν δοκεῖ (ἔφη) βέλιον ἔμῃ. Τί ἔν, ἔφη, εἰ τὸ σκεῖνος φορτίον ἔδει σε φέρειν, πῶς ἂν οἶε ἀβελήθηναι; Κακῶς νῆ Δι', ἔφη· μᾶλλον ἔδ' ἂν ἡδυμήδην κομίσαι. Τὸ ἔν πᾶσι τῶν ἡτῶν ἔσσι παῖδός διώσας πονεῖν, πῶς ἡσκημὴς δοκεῖ σοι ἀνδρὸς εἶναι;

Κ Ε Φ. ιδ'.

ΟΠΟΤΕ ἢ τῶν ζωνιόνων πρὸς τὸ δεῖπνον οἱ μὲν μικρόν οἶνον, οἱ δὲ πολὺ φέροιεν, ἐκέλευσεν ὁ Σωκράτης

fert. Quo fit, ut potius sit festinandum in faciundo itineris initio, quàm ipsâ in viâ.

6. Quam alius diceret, se longo itinere conficiendo defessum esse: Num quid oneris gestâisset, interrogabat. Minimè, ait, præter vestem. Num solus ibas, an & pedissequus te comitabatur? Comitabatur, inquit. Vacuus erat ille, an quid gestabat? Gestabat, inquit, tum stragula, tum alia vasa. Et quo pacto is, ait, itinere perfessus est? Melius me, inquit, uti quidem mihi vide-

tur. Quid ergo? subjecit Socrates, si tibi gestandum fuisset ipsius onus, quo te pacto nunc affectum putares? Malè profectò, inquit. Immo ne gestare quidem id potuisssem. At tanto minus laboris perferre, te posse, quàm puer possit tuus, qui tibi esse viri videtur exercitati?

Κ Α Ρ. XIV.

QUOTIES autem aliquibus ad cœnam convenientibus, alii parum obsonii, multum alii afferrent: jubebat Socrates,

κράτης τὴν παῖδα τὸ μικρὸν ἢ εἰς τὸ κοινὸν τιθέναι, ἢ ἀνένεμειν ἐκάστῳ τὸ μέρος· οἱ δὲ τὸ πολὺ φέροντες ἡχύνοντο τε μὴ κοινωνεῖν ἔτι εἰς τὸ κοινὸν τιθεμένης, καὶ τὸ μὴ ἀντιμίσθηναι τὸ ἑαυτῶν. Ἐτίθεσαν δὲ καὶ τὸ ἑαυτῶν εἰς τὸ κοινόν· καὶ ἐπεὶ ἔδει πλεονεχόντων τὸ μικρὸν φερομένων, ἐπαύοντο πολλὰ ὀψωνύοντες.

β'. Καταμαθὼν δὲ τινα τὸ ξυδοιπνέεσθαι ἔτι μὲν σίτῃ πεπαιμμένον, τὸ δὲ ὄψον αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἐοδίοντα, (λόγῳ ὄντι πρὸς ὀνομάτων, ἐφ' οἷον ἔργον ἑκάστον εἴη) Ἐχοιμὲν αὖν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, εἰπῆν ὅτι ποῖον ποτὲ ἔργον ἀνθρώπου ὀψοφάγος καλεῖται; Ἐοδίσαι μὲν γὰρ δὴ πάντες ὅτι τῷ σίτῃ ὄψον, ὅταν παρῇ· ἀλλ' οἶμαι, ἔγωγε ὅτι γε τῷ ὀψοφάγῳ καλεῖται. Οὐ γὰρ δὲν, ἔφη τις τὸ παρόντων.

γ'. Τί γάρ; ἔφη, εἰάν τις ἀνδρὶ τῷ σίτῃ τὸ ὄψον αὐτῷ ἐοδίῃ, μὴ ἀσκήσειας, ἀλλ' ἡδονῆς ἕνεκα, πότερον

Socrates, ut puer parum illud obsonii vel in commune apponeret, vel de eo partem aliquam in singulos distribueret. Quo fiebat, ut eos, qui multum attulerant, non ejus participes fieri pueret, quod esset in medio propositum omnibus, ac non obsonium suum ibidem collocare. Itaque suum etiam in commune apponebant, & quia nihilo plus habebant quam illi, qui parum afferebant; à magno in emendis obsoniis sumptu abstinebant.

2. Idem quum animadverteret quendam ex iis, qui una cœnabant, panem quidem co-

medere desiisse, sed obsonio tamen adhuc mero vesci, habereturque sermo de nominibus, quibus illa rebus singula essent indita: Possumusne dicere, ait, ὁ viri, quomobrem aliquis obsoφagus, hoc est, obsonii heluo, appelletur? Quippe nemo non ad panem obsonium adhibet, quum adest: verum, mea sententia, non ob eam causam aliqui obsoφagi vocantur. Minime scilicet, subjecit quidam ex iis qui aderant.

3. Quid? inquit, si quis absque pane comedat obsonium, non condimenti, sed voluptatis

πότερον ὀψοφάγῳ εἶναι δοκεῖ, ἢ ὕ; Σχολῇ γ' αὖ (ἔφη) ἄλλός τις ὀψοφάγῳ εἴη. Καί τις ἄλλῳ τῷ παρόντων, ὃ ᾧ μικρῷ σίτῳ, ἔφη, πολὺ ὄψον ἐπεσθίαν; Εἰμοὶ μὲν, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ ἔτῳ δοκεῖ δικαίως αὖ ὀψοφάγῳ καλεῖσθαι. Καὶ ὅταν γε οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τοῖς Θεοῖς εὐχων πολυκαρπίαν, εἰκότως αὖ ἔτῳ πολυσίαν εὐχοίτο.

δ'. Ταῦτα δὲ ὁ Σωκράτης εἰπόντῳ, νομίσας ὁ νεανίσκος εἰς αὐτὸν ἐρῆσθαι τὰ λεχθέντα, τὸ μὲν ὄψον εὖ ἐπαύσατο ἐσθίαν, ἄρτον δὲ προσέλαβεν. Καὶ ὁ Σωκράτης καλαμαθὼν, πρὸς αὐτὸν ἔφη, τῶν οἱ πλεονέκτων, ὁπότῃ τῷ σίτῳ ὄψω, ἢ τῷ ὄψῳ σίτῳ χρῆσεται.

ε'. Ἄλλον δὲ πῶς τῶν ζυωδείπνων ἰδὼν ἦν τῷ ἐνὶ ψώμῳ πλεονέκτων ὄψων γαστέρον. Ἀρα ῥηοῖτ' αὖ (ἔφη) πολυελεστέρα ὀψοποιεῖα, ἢ μάλλον τὰ ὀψα λυμάνορμή, ἢ ὡς ὀψοποιεῖται ὁ ἅμα πολλὰ ἐσθίαν,

tatis causâ, utrûm obsonii helluo esse videtur, an non? Vix alius, ait, magis obsonii helluo dici merebitur. Tum alius quidam illorum, qui aderant, At verò qui cum exiguo pane, inquit, multum obsonii comedit? Is etiam mihi, subjecit Socrates, meritò dici obsonii helluo videtur. Quumque votis conceptis homines cæteri à Diis fructuum poscent copiam, par fuerit illum obsonii copiam poscere.

4. Atque his à Socrate prolatis, existimans is ado-

lescens, in se illa esse dicta, non ille quidem obsonio vesci desinebat, sed panem tamen adhibebat. Quod Socrates ut animadvertit, Observate vos hunc, ait, qui ei propius assidetis, num pane pro obsonio, an obsonio pro pane utatur.

5. Quum itidem aliquando vidisset alium ex convivis, ad unum panis frustum obsonia plura degustantem: Num fuerit, ait, sumptuosior obsonii confectio ea, quæ magis obsonia corrumpit, an quæ ab illo instituitur, qui multa simul comedit,

ἐοδίαν, καὶ ἅμα παντοδαπὰ ἡδύσματα εἰς τὸ σῶμα λαμβάνων; Πλείω μὲν γὰρ τῶν ὀψοποιῶν ζυμμιγνύων; πολυελέστερα ποιεῖ· ἂν δὲ ἐκείνοι μὴ ζυμμιγνύσιν, ὥς ἔχ' ἀρμότιοντα, ὁ ζυμμιγνύων (εἴπερ ἐκείνοι ὀρθῶς ποιεῖσιν) ἀμαρτάνει τε, καὶ καταλύει τὴν τέχνην αὐτῶν.

ζ'. Καίτοι πῶς ἔ' γελοῖόν ἐστι, πρᾶσιν ἀσάσασθαι μὲν ὀψοποιὸς τὰς ἄρτας ὀψισαμύνας, αὐτὸν δὲ μὴδ' ἀντιστοιχεῖν τῇ τέχνῃ ταύτῃ, τὰ ὑπὸ ἐκείνων ποιῆμα μελατιθῆναι; Καὶ ἄλλο δέ τι προσγίγνηται ἅμα πολλά, ἐοδίαν ἐθιοδίῃ, ἢ μὴ. Μὴ παρόντων γὰρ πολλῶν μειονεκτεῖν ἂν τι δοκοῖη, ποθῶν τὸ σωφρονεῖν· ὁ δὲ ζυμμιγνύων τὸ ἓνα ψωμὸν ἐν ὀψῳ προπέμπειν, ὅτε μὴ παρείη πολλά, δυνάται ἂν ἀλύπως τῷ ἐν γαστρὶ.

ζ'. Εἶπε γὰρ ὅτι ὡς τὸ [δωχεῖσθαι] ἐν τῇ Αθηναίων γλώττῃ ἐοδίαν καλοῖτο· τὸ δὲ [εὖ] προσκείσθαι ἔφη,

dit, ac varia simul condimenta in os ingerit? Qui certe plura commiscet, quam instructores obsoniorum; sumptuosiora facit; qui vero commiscet ea, quæ illi, tanquam sibi invicem non congruentia, minime commiscunt, siquidem recte illi faciunt, peccat, & artem ipsorum evertit.

6. Atqui quo pacto non ridiculum fuerit, aliquem sibi instructores obsoniorum comparare, qui artem eam optime teneant, atque ipsum interim, artis ejus cognitionem sibi non tribuentem,

ab illis confecta immutare? Quinetiam aliud quiddam accidit ei, qui multa simul vorare consuevit. Nam, ubi parum adest, minus habere se putat, quippe qui consuetudine desiderat. At, qui se consuefecit, ut unum panis frustum uni obsonii frusto comitis instar adjungat; is, quum multa non adsunt, sine molestia potest uno illo uti.

7. Aiebat etiam, verbum [δωχεῖσθαι] Atheniensium linguâ edendi significationem habere. Additam vero esse vocem [εὖ], ut ea comedantur,

218 ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝ.

ἔφη, ὅτι τῶ ταῦτα ἐδίεν, ἅτινα μήτε τ' ψυχῶν
μήτε τὸ σῶμα λυποίη, μήτε δυσδύρετα εἴη. ὥς τε καὶ τὸ
[διωχῆσθαι] πῶς κοσμίως διαίωμόις ἀνελίθει.

Ξ Ε Ν Ο.

dantur, quæcunque nec ani- que verbum etiam hoc [διω-
mum nec corpus lædant, nec χῆσθαι] victu decenter uten-
inventu difficilia sint. Ita- tibus tribuebat.

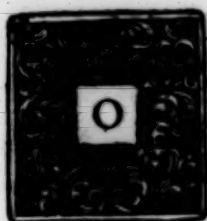
X Ε Ν Ο.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ

Βιβλίον Τέταρτον.

Κ Ε Φ. α΄.

ΥΤΩ ὁ Σωκράτης ὡς ἐν παντὶ πράτ-
μασι καὶ πάντῃ τρόπῳ ὠφέλιμος, ὥστε
τῷ Σωκράτῳ τῶν, ὅτι εἰ μετρίως αἰσθα-
νομενῶν, φανερόν ἐστιν, διότι ἔστιν ὠφε-
λιμώτερον ὡς τῷ Σωκράτῃ ζῆναι, καὶ
μετ' ἐκείνου ἀφαιρῆσαι ὅπῃ, καὶ ἐν ὅτῳ πράττει.
Ἐπεὶ καὶ τὸ ἐκείνου μεμνήσθαι μὴ παρόντος ἔστι μικρὰ ὠφέ-
λει τὰς εἰσθότας τε αὐτῷ ζῆναι, καὶ ἀποδεχομένων
ἐκείνου. Καὶ ὅτι παίζων ἔστιν ἥτιον ἢ σπουδάζων ἐλυ-
σιτέλει πῶς ζῶ διαλέγεσθαι.

β'. Πολ-

XENOPHONTIS MEMORABILUM

Liber Quartus.

C A P. I.

A M verò Socra- & cum eo ubivis locorum, &
tes utilis erat in quavis de re differente, ver-
negotio quovis, sari. Nam ejus etiam absen-
atque omni mo- tis recordari, non parùm pro-
do, ut cuivis hoc derat illis, qui ei familiares
consideranti, etiam si vel pa- erant, & qui probabant eum.
rùm quid intelligat, perspi- Quippe non minus ludens,
cium sit, nihil fuisse utilius, quàm seridè quid agens, fa-
quàm Socrate familiariter uti, miliaribus suis proderat.

F f 2

2. Et-

β'. Πολλάκις γὰρ ἔφη μὲν ἂν τινος ἐρᾶν, Φανερός δ' ἔγωγε τὰ σώματα πρὸς ὥραν, ἀλλὰ τὰς ψυχὰς πρὸς ζῆλόν εὖ πεφυκότων ἐφιδέμενος. Ετεκμαίρειο ἢ τὰς ἀγαθὰς φύσεις ἐκ τῆς ταχύ τε μαθηθῆναι οἷς ἄριστοι εἴκοιεν, καὶ μνημονεύειν ἃ ἂν μάθοιεν, ἔπειθ' ἐπιδυμεῖν τὰ μαθημάτων πάντων, δι' ὧν ἐσιν οἰκίαν τε καλῶς οἰκεῖν, καὶ πόλιν καὶ πᾶν ὅλον, ἀνθρώποις τε καὶ ἀνθρωπίνους πραγμάτων εὖ χρῆσθαι. Τὰς γὰρ πλείους ἡγήτορα παιδευθέντας ὥστε ἂν μόνον αὐτὰς τε δαΐμονας εἶναι, καὶ τὰς ἑαυτῶν οἴκους καλῶς οἰκεῖν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἀνθρώπους καὶ πόλεις διώματι δαΐμονας ποιεῖν.

γ'. Οὐ γὰρ αὐτὸν ἢ τρόπον ἐπὶ πάντας ἦεν, ἀλλὰ τὰς μὲν οἰομένους φύσει ἀγαθὰς εἶναι, μαθήσεως ἢ κατὰ φρονεῖντας, ἐδίδασκεν, ὅτι αἱ ἀρεταὶ δοκῆσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δεόντες. Ἐπιδεικνύων γὰρ τε ἵππων τὰς ἀφυστάτας, θυμοειδεῖς τε καὶ σφοδρὰς ὄντας, εἰ μὲν ἐκ νεῶν δαμασθεῖν, ἀχρηστοτάτας καὶ ἀείρους γιγνομένους, εἰ δὲ ἀδάμαστοι γυμνοῖντο, δυσκατεκλιτάτας καὶ φασλολάτας.

2. Etenim sæpenumerò amare se aliquem aiebat, sed re ipsà declarabat se non illos, quorum corpora ad pulchritudinem, sed quorum animi ad virtutem à naturâ comparati essent, expetere. Indicia verò bonæ in eis indolis colligebat ex eo, si celeriter discerent illa, quibus animum adjicerent; quæque didicissent, memoriâ tenebant; omnesque artes expetebant, quibus & domus, & civitas præclarè gubernari posset; ac ad summam, per quas tum ipsis hominibus, tum rebus humanis rectè uti liceret. Nam, si tales institue-

rentur, existimabat non ipsos modò beatos esse, suasque domos rectè gubernare: sed eosdem posse tum cæteros etiam homines tum civitates beare.

3. Non eodem verò modo ad omnes accedebat, sed eos, qui naturâ se bonos esse arbitrantur, doctrinam autem contemnerent, docere solebat, illas naturas, quæ videntur esse præstantissimæ, imprimis institutione indigere; quum quidem ostenderet, eos quos generosissimos, qui & animosi & acres sunt, si ab ineunte ætate domentur, utilissimos ac præstantissimos fieri;

καὶ τῶν κυνῶν τῶν ὀφεισάτων, φιλοπόνων τε ὑσῶν καὶ ὀφεισάτων πῶς θηρίοις, τὰς μὲν καλῶς ἀχθείσας, ἀρίστας γίγνεσθαι πρὸς τὰς θήρας, καὶ χρησιμώτατας· ἀναγώγας δὲ γιγνομένης, μαλαίνας τε καὶ μανιώδεις καὶ δυσπηρεσάτας.

δ'. Ομοίως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων. τὰς ὀφεισάτας, ἑρρωμένους τε τῶν ψυχῶν ὄντας, καὶ ἐξεργαστικώτατους ὧν ἂν ἐγχειρῶσι, παιδευθέντας μὲν καὶ μαθόντας ἃ δεῖ πράττειν, ἀρίστους τε καὶ ὠφελιμώτατους γίγνεσθαι. (πλεῖστα γὰρ καὶ μέγιστα ἀγαθὰ ἐργάζεσθαι.) ἀπαιδευτάς δὲ ὅτι ἀμαθείς ἡμιόβους, κακίους τε καὶ βλαβερώτατους γίγνεσθαι. Κρίνειν γὰρ οὐκ ὅτις αὐτοὺς ἃ δεῖ πράττειν, πολλὰ καὶ πονηροῖς ὀπιχειρῆσαι πράγμασι· μεγάλας δὲ σφοδρὰς ὄντας, δυσκαθέκτους τε καὶ δυσπαπορέπτους εἶναι· διὸ πλεῖστα καὶ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι.

ε'. Τὰς δὲ ὅτι πλεῖστον μέγα φρονέουσας, καὶ νομίζουσας ἃ δὲν προσδεῖσθαι παιδείας, ἐξαρκέσειν δὲ σφισι τὸ πλεῖστον οἰομένους

eri; sin relinquantur indomiti, effrenatissimos ac pravissimos, & canes à naturâ optimos, qui laboriosi sint, & feras aggrediantur, si rectè educentur, optimos fieri, ac ad venationes aptissimos; sin absit educatio, ineptos reddi, ac furiosos, & contumacissimos,

4. Itidem aiebat, homines optimæ indolis, qui & animis essent firmissimis, & in efficiendis iis, quæ molirentur, efficacissimi; si quidem instituti essent, & quæ agenda sint, didicissent, præstantissimos atque utilissimos fieri; quod & plurima & maxima

bona conficerent: at si tum institutionis, tum doctrinæ expertes manerent, fieri pessimos ac nocentissimos. Nam, quum dijudicare non possint, quæ sint faciunda, sæpenumero prava moluntur; quinque magnifici, ac vehementibus animis præditi sint, difficulter contineri ac abduci ab instituto possunt. Quo fiat, ut plurima maximæque mala committant.

5. Quod si qui ob divitias elatis essent animis, ac se nihil institutionis egere ducerent, quippe qui opes sibi suffecturas putarent ad impe-

οιομένης πρὸς τὸ διαπράττειν αὐτῇ τε ὅ, τι αὐτὴ βέλων), καὶ τιμᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἐφρένας λέγων, ὅτι μαρὸς μὲν εἴη, εἴ τις οἴετο, μὴ μαθὼν, τὰ τε ἀφελίμα καὶ τὰ βλαβερά τῶν πράξεων διαγνώσκειν. μαρὸς δ', εἴ τις μὴ διαγιγνώσκων μὲν ταῦτα. ἀλλὰ ἥ τ' ἡ πλῆστον ὅ, τι αὐτὴ βέλων) πορευόμενον, οἴετο διωκόμενον καὶ τὰ συμφέροντα πράττειν. ἡλίθιος δ', εἴ τις μὴ διωκόμενον τὰ συμφέροντα πράττειν, ἕτερά πράττειν οἴετο, καὶ τὰ πρὸς τὸ βίον αὐτοῦ ἢ καλῶς ἢ ἱκανῶς παρσκευάσκειν. ἡλίθιος ἥ, καὶ εἴ τις οἴετο ἀλλὰ τ' ἡ πλῆστον, μηδὲν ὀφεισάμενον, δόξειεν τι ἀγαθὸς εἶναι, ἢ μηδὲν ἀγαθὸς ὢν, δοκεῖν ἄδοκιμήσειν.

Κ Ε Φ. β'.

ΤΟΙΣ ἣ νομίζουσι παιδείας τε καὶ ἀρετῆς τεύχεσθαι, καὶ μέγα φρονέουσιν ἐπὶ σοφίᾳ, ὡς προσεφέρετο, νῦν διηγέσομαι. Καταμαθὼν γὰρ Εὐθύδημον

impetrandum, quæ vellent, & ad consequendum honores ab hominibus, eos ita ad sanam mentem revocabat, ut diceret, stultum esse, si quis existimet posse se absque doctrinâ tum utiles tum noxias res discernere; itemque stultum esse, qui, discrimen horum ignorans, ac propter opes quicquid velit sibi comparans, posse se putet agere, quæ ex usu sint: stolidum item, qui, quum nequeat agere, quæ sint ex usu, nihilo minus prosperè se agere putet, ac res ad vitam omnes vel rectè sibi vel idoneè com-

paratas esse: stolidum denique, qui, quum nihil sciat, ob divitias fore se putet hominum opinione bonum; vel quum bonus non sit, nihilo minus in existimatione futurum.

C A P. II.

QUOD si qui existimarent se optimè institutos esse, ac ob doctrinam magnos animos gererent; cum iis quomoddò solet agere, jam commemorabo. Nam quum bonum illum Euthydemum, intellexisset multa

τὸ καλὸν γράμματα πολλὰ συνειλεγμένον ποιητῶν τῶ ἐ-
σοφιστῶν τὸ ὑδοκιμοῦσιν, καὶ οὐκ ἔτι τῶν ἡδὴ τε νομί-
ζοντα διαφέρειν τὴν ἡλικιωτῶν ἐπὶ σοφία, καὶ μεγάλας
ἐλπίδας ἔχοντα διοίσειν τῷ διώσασθαι λέγειν τε καὶ πράτ-
τειν, πρῶτον μὲν αἰδομένομεν αὐτὸν διὰ νεότητά ἔπω-
εῖς τὸ ἀγορᾶν εἰσιόντα, εἰ δὲ τι βέλαιο διαπράττασθαι,
καθίζοντα εἰς ἡνιοποιεῖον τι τὸ ἐγγὺς τῇ ἀγορᾷ, εἰς τῆτο
καὶ αὐτὸς ἦεν τὸ μετ' αὐτῶν τινὰς ἔχων.

β'. Καὶ πρῶτον μὲν πτωχολογίας τινὸς, πότερον
Θεμιστοκλῆς διὰ συνουσίαν τινὸς τῶ σοφῶν, ἢ φύσει πο-
σῆτον διήνεγκε τὸν πολέμῳ, ὥστε πρὸς ἐκείνον λοδογέ-
πεν τὸ πόλιν, ὁπότε παρδαίης ἀνδρὸς δεηθείη· ὁ Σω-
κράτης βελόμενεν κινεῖν τὸν Εὐθύδημον, εὐηθὲς ἔφη ἔ-
ναι τὸ οἶσθαι, τὰς μὲν ὀλίγας ἀξίας τέχνας μὴ γίγνεσθαι
παρδαίης ἀνὸς διδασκάλων ἱκανῶν, τὸ δὲ προεσάναι
πόλεως (πάντων ἔργων μέγιστον οὖν) ἀπὸ ταυτομάτων
πρὸς γίγνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις.

γ'. Πάλιν

ta Poëtarum & Professorum
sapientiæ clarissimorum scri-
pta collegisse, jamque arbi-
trari, se sapientiâ suos æ-
quales vincere, ac magnâ ef-
se in spe, futurum, ut om-
nes & dicendo & rebus ge-
rendis excelleret; primum a-
nimadvertens eum propter æ-
tatem necdum in concionem
prodire, ac, si quid efficere
vellet, collocare se quan-
dam in officinam opificis fræ-
norum, haud procul à foro;
eamdem & ipse cum quibus-
dam familiaribus suis ingres-
sus est.

2. Hinc quodam interro-

gante, utrùm Themistocles
ex consuetudine cum aliquo
sapienti viro, an verò na-
turâ tantum civibus suis præ-
stitisset, ut oculos in eum
civitas conjiceret, si quando
magnâ virtute viri opera sibi
opus esse intelligeret: So-
crates, qui movere vellet
Euthydemum, stultum esse
dixit existimare, exigui qui-
dem momenti artes absque
magistris idoneis percipi à
studiosis haud posse; cum
imperio autem civitati præ-
esse fortuitò posse homines,
quod quidem opus sit omni-
um maximum.

3. Rursus

γ'. Πάλιν δὲ πρὸς παρόντος ἔ' Εὐθυδήμου, ὁρῶν αὐτὸν ἀποχωρεῖν τῇ Συνοδείᾳ, καὶ Φυλατφόρμῳ μὴ δόξῃ τῇ Σωκράτει διαμαρτυρεῖσθαι σοφίᾳ. Ὅτι μὲν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, Εὐθυδήμῳ ἔπρεσεν ἐν ἡλικίᾳ ἡρώδῳ, καὶ πάλιν λόγον περὶ τινος προβαίσης, ὥς ἀφίξετο τῇ Συνοδείᾳ, εὐδελόν ἐστιν ἐξ ὧν ἡγήσασθαι. Δοκεῖ δὲ μοι καλὸν προοίμιον τῇ δημηγορικῇ προσηκούσας, Φυλατφόρμῳ μὴ δόξῃ μαρτυρεῖν τι ὡς ταῦτα. Δῆλον γάρ, ὅτι λέγειν δεχόμενῳ ὥδε προοιμιάσει).

δ'. Παρ' ἑδενός μὲν πώποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἑδὲν ἔμαθον, ἑδ' ἀκούων τινὰς εἶναι λέγειν τε καὶ πρῶτον ἰκανῶς, ἐζήτησα τέτις ἐβουχέιν, ἑδ' ἐπεμαθήθην τῇ διδασκαλὸν τινὰ μοι ἡρώδῳ τῇ Πηισαμύδῳ· ἀλλὰ ἔ' τὰναντία· διατέλεκα γὰρ φάσαν ἑμὸν τὸ μαρτυρεῖν τι ὡς τινος, ἀλλὰ καὶ τὸ δόξαι. Ὅμως ἔ' ὅ, τι ἂν ἀπ' αὐμάτων ἡγή μοι, Συνοδείᾳ ὑμῶν.

ε'. Ἀρμό-

3. Rursus quum adesset aliquando Euthydemus, quia videbat eum à confesso secedere, caventem scilicet, ne Socratem admirari ob sapientiam videretur: Euthydemum hunc, inquit, postquam adoleverit, civitate de re quâpiam consultationem proponente, minimè à consilio dando sibi temperaturum, satis ex ipsis studiis manifestum est. Et videtur mihi præclarum jam orationum pro concione recitandarum exordium parasse, qui caveat scilicet, ne videatur ex quoquam aliquid discere. Nimirum ubi dicendi

volet initium facere, hoc quodam modo exordietur:

4. Equidem, cives, à nullo unquam quicquam didici, & quum audirem esse quosdam dicendi agendique peritos, non tamen ut eos convenirem, operam dedi; neque curam adhibui, ut hominem aliquem doctum mihi magistrum adungerem: "Sed è contrario, semper fugi, non solum ne quid ab aliquo discerem, verum etiam ne discere viderer: "Nihilominus id consilii vobis dabo, quodcunque fortuito mihi ad animum acciderit.

5. Eodem

ε'. Αρμόσειε δ' ἂν ἔτω προοιμιάζεας καὶ πῶς βελο-
μήοις ὡρᾷ τ' πόλεως ἰατρικὸν ἔργον λαβεῖν. Επιή-
δειόν γ' αὐτοῖς εἴη τῷ λόγῳ ἄρχεας ἐπέειπεν. Παρ'
ἑδενός μὲν πώποιε, ὡς ἄνδρες Αθηνῶσι, τ' ἰατρικῷ
τέχνῳ ἔμαθον, ἑδ' ἐζήτησα διδάσκαλον ἐμαυτῷ γνέας
τ' ἰατρῶν ἑδένα· διατετέλεκα γὰρ φυλατρίομνόν τι μόνον
τὸ μαθεῖν τι ὡρᾷ τ' ἰατρῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ δοῦναι μεμα-
θηκέναι τ' τέχνῳ ταύτῳ. Οὐτως δέ μοι τὸ ἰατρικὸν
ἔργον δότε. Περιέσομαι γὰρ ἐν ὑμῖν σκοπιδιωδῶν μαν-
θάνειν.

ς'. Πάντες ἐν οἷς παρόντες ἐγέλασαν ὅτι τῷ προ-
οιμῳ. Ἐπεὶ ὅς φανερός ἦν ὁ Εὐθύδημος ἤδη μὲν οἷς ὁ
Σωκράτης λέγοι προσέχων, ἔτι ὅς φυλατρίομνόν αὐτός
τι φθέγγεας, ὅς νομίζων τῇ Σιωπῇ Σωφροσύνης δόξαν
πεισάλλεας· τότε ὁ Σωκράτης βελομήνῳ αὐτὸν
παῦσαι τῆς, θαυμαστὸν γὰρ, ἔφη, τί ποιεῖ οἱ βελο-
μήοι καθαρίζειν, ἢ αὐλεῖν, ἢ ἱπποῦν, ἢ ἄλλο τι τ'
πιάτων ἱκανοὶ γνέας, μὴ περὶ ὧν ὡς Σωχεράσια
ποιοῖν

5. Eodem uti exordio con-
veniret etiam iis, qui meden-
di munus à Republicâ impe-
trare cuperent. Nam illis ex
usu fuerit hinc orationem
ordiri: "Equidem à nemine,
" cives, medendi artem didi-
" ci, neque quenquam medi-
" corum quæsi, quo ma-
" gistro uterer. Semper enim
" cavi, non solum ne à me-
" dicis aliquid discerem; sed
" etiam ne viderer artem
" hanc didicisse. Nihilomi-
" nus velim medendi munus
" mihi mandetis. Nam eni-
" tar equidem, in vobis pe-
" riculum faciendo, eam di-
" scere.

6. Ad hoc exordium ar-
risum est ab omnibus qui
aderant. Cæterum ubi jam
appararet Euthydemus iis, quæ
à Socrate dicerentur, animum
attendere; quanquam ipse, ne
quid proloqueretur, caveret;
seque per silentium arbitrare-
tur modestiæ laudem conse-
quuturum: tum verò Socra-
tes, qui vellet eum ab hoc in-
stituto avocare, Mirum est,
ait, quamobrem illi, qui ci-
tharâ canere vel tibiâ cupi-
unt, vel equitandi artem di-
scere, vel ad aliud ejusmodi
quippiam idonei fieri, non co-
nentur hoc sanè quam negli-
genter agere, in quo valere
G g volunt;

ποιεῖν ὅ, τι ἀν βέλων) δυνατοὶ γνέσθω, καὶ καθ' ἑαυτὰς, ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἀρίστοις δοκῶσιν εἶναι πάντα ποιήσας καὶ ὑπομνήσας, ἕνεκα δὲ μηδὲν ἀνδρὶ τῶν ἐκείνων γνώμης ποιεῖν; ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἀξιόλογοι γνέσθω. τῷ δὲ βαλομνήων δυνάων γνέσθω λέγειν τε καὶ πράττειν τὰ πολιτικά, νομίζουσι τινες ἀνδρὶ πρᾶσκαδῆς καὶ Ὀπμιελείας αὐτόμαλοι ἐξαίφνης δυνατοὶ ταῦτα ποιεῖν ἔσεσθαι.

Ζ. Καὶ τί γε πᾶσι ταῦτα ἐκείνων δυσκατεργασίους φαίνεσθαι, ὅσῳ περ πλείονων περὶ ταῦτα πραγματομνήων, ἐλάττω οἱ κατεργαζόμενοι γίγνων. Διὸν ἔν, ὅτι καὶ Ὀπμιελείας δέον) πλείονες καὶ ἰσχυρότεροι οἱ τῶν ἐφ' ἐκείνων, ἢ οἱ ἐκείνων.

Η. Καίτοι καὶ μὲν ἔν ἀκρότης Εὐθυδήμης πιατῆς λόγους ἔλεγε Σωκράτης. Ως δ' ἡδύτο αὐτὸν ἐπιμότερον ὑπομνήσας, ὅτε διαλέγοισα, καὶ προθυμότερον ἀκρότης, μόνος ἦλθεν εἰς τὸ ἡνιοποιεῖν. Παρακαθεζόμενος δ' αὐτῷ δὲ Εὐθυδήμης, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημε, τῷ ὄντι (ὡς περ ἐγὼ ἀκρό) πολλὰ γράμματα σωήξας τῷ λεγομνήων σοφῶν

volunt; neque Marte suo, sed apud eos, qui præstare cæteris videntur, omnia tum agant tum sustineant, ne quid absque illorum judicio faciant, quasi aliâ ratione dignum aliquid operâ consequuturi non sint; quum plerique, qui facultatem dicendi, gerendique publicas res, adipisci volunt, existiment se, absque præparatione ac studio, casu quodam, & subitò idoneos ad ea præstanda futuros.

7. Atqui tantum hæc illis effectu difficiliora sunt, quanto in his plures operam ponunt, ac pauciores id quod

moliuntur conficiunt. De quo pater, ab eis & studium majus requiri, & contentius, qui hæc concupiscunt, quàm qui illa.

8. Hujusmodi quædam Euthydemo audiente Socrates initio proferebat. Quum autem animadverteret, Euthydemum jam promptius ejus disputationes tolerare, atque alacrius eas audire, solus ad officinam habenarum opificis accessit. Quumque confedisset propter ipsum Euthydemum; Dic mihi, mi Euthydemo, an revera, quemadmodum audio, multa eorum scripta collegisti, qui viri sapientes

σοφῶν ἀνδρῶν γεγονέναι; Νῆ τ' Δί' (ἔφη) ὦ Σωκράτης·
ἔτι γε σινάγω, ἕως ἂν κήσωμαι ὡς ἂν διύωμαι
πλεῖστα.

8. Νῆ τ' Ἡρα (ἔφη ὁ Σωκράτης) ἀγαμαί σε διότι
οὐκ ἀρεταίᾳ καὶ χρευσίᾳ προείλας θησαυρὸς κεκληῖσθαι μάλ-
λον, ἢ σοφίας. Δῆλον γάρ, ὅτι νομίζεις ἀρετὴν καὶ
χρευσίον ἔσθαι βελτίους ποιεῖν τὰς ἀνθρώπους, τὰς δ' ἢ τ' σο-
φῶν ἀνδρῶν γνώμας ἀρετῇ πλεονεξοῦν τὰς κεκλημένους.
Καὶ ὁ Εὐθύδημος ἔχαιρεν ἀκούων ταῦτα, νομίζων δοκεῖν
τῷ Σωκράτι ὁρθῶς μετεῖναι τὴν σοφίαν.

9. Ο δὲ καταμαθὼν αὐτὸν ἠδένετο τῷ ἐπαίνῳ τῷ-
τῳ. Τί δ' ἂν βελτίονος ἀγαθὸς γινέσθαι, ἔφη, ὦ
Εὐθύδημε, συλλέγεις τὰ γράμματα; Ἐπεὶ δ' διε-
σιώπησεν ὁ Εὐθύδημος, σκοπῶν ὅ, τι ἀποκρίναίτο,
πάλιν ὁ Σωκράτης, ἄρα μὴ Ιατρός; (ἔφη) πολλὰ
καὶ Ιατρῶν ἐστὶ συγγράμματα. Καὶ ὁ Εὐθύδη-
μος, μὰ Δί' (ἔφη) οὐκ ἔγωγε. Ἀλλὰ μὴ Ἀρχιτέκ-
των βέλτε γινέσθαι; Γνωμονικὸν γάρ ἀνδρὸς καὶ τὸ τοῦ θεοῦ.

Οὐκ ἐν

pientes fuisse dicuntur? Est
ita profectò, mi Socrates, in-
quit, atque etiam modò col-
ligo, donec comparavero mi-
hi quàm fieri poterit pluri-
ma.

9. Suspicio te profectò, ait
Socrates, quòd nec auri nec
argenti thesauros tibi com-
parare malueris, quàm sapi-
entiae. Etenim ex hoc pa-
tet, quòd existimes argentum
& aurum homines nihilo me-
liores efficere; sed sapientiam
iudicia & sententias virtutis
opes illis largiri, qui eas ac-
quisiverint. Hæc quum au-
dieret Euthydemus, gaudebat;

ut qui existimaret videri So-
crati, rectè sapientiam ab ip-
so inquiri.

10. At Socrates, animad-
verso, hominem eâ lauda-
tione delectatum: In quo
verò, mi Euthydemus, bonus
ac peritus evadere desiderans,
hæc scripta colligis? Quum-
que taceret Euthydemus, se-
cum ipse, quid responderet,
dispiciens, rursus Socrates,
Num ut Medicus fias? Nam
multa etiam Medicorum sunt
scripta. Minimè equidem, ait
Euthydemus. At Architectus
fieri cogitas? Nam id quo-
que magno iudicio hominem
requirit.

Οὐκ ἐν ἔγωγ', ἔφη. Ἀλλὰ μὴ Γεωμέτρης ὀπιθυμῆς (ἔφη) ἡμέαδ' ἀγαθός, ὥσπερ ὁ Θεώδορος; Οὐδὲ Γεωμέτρης, ἔφη. Ἀλλὰ μὴ Αστρολόγος (ἔφη) βέλλ' ἡμέαδ'; (Ὡς ᾧ καὶ τῷτο ἤρνεϊτο) Ἀλλὰ μὴ Ραψωδός; (ἔφη) Καὶ ᾧ τὰ Ὀμήρου σέ φασιν πάντα κεκλήσθαι. Μὰ Δι' οὐκ ἔγωγ', (ἔφη) τὴς γάρ τοι Ραψωδὸς οἶδα τὰ μὲν ἔπη ἀκροβῆντας, αὐτὰς δὲ πᾶν ἡλιθίως ὄντας.

ια'. Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· εἰ δὴ περ, ὦ Εὐθύδημε, ταύτης τ' ἀρετῆς ἐφίεσαι, δι' ἣν ἄνθρωποι πολῖται γίγνοντο, ἔστι οἰκονομικοὶ, καὶ ἄρχεσθαι ἱκανοὶ, καὶ ἀφελίμην πῶς τε ἄλλοις ἀνθρώποις καὶ ἑαυτοῖς; Καὶ ὁ Εὐθύδημος, σφόδρα γ', ἔφη. ὦ Σώκρατες, ταύτης τ' ἀρετῆς δέομαι. Νῦν Δία (ἔφη ὁ Σωκράτης) τ' καλλίστης ἀρετῆς καὶ μεγίστης ἐφίεσαι τέχνης· ἐστὶ γὰρ τ' βασιλείαν αὐτή, ἔστι καλεῖται βασιλική. Ἀτὰρ (ἔφη) κατανενόηκας, εἰ οἶόν τ' ἐστὶ, μὴ ὄντα δίκαιον, ἀγαθὸν ταῦτα ἡμέαδ'; Καὶ μάλα, (ἔφη) καὶ εἴ γε οἶόν τε γε ἄνθρωπος Δικαιοσύνης ἀγαθὸν πολίτῳ ἡμέαδ'.

ιβ'. Τί

requirit. Nolo, inquit. At Geometra bonus fieri cupis, ut Theodorus? Ne Geometra quidem. At Astrologus fieri vis? Quum hoc quoque negasset: Num carminum recitator? ait. Nam te Homeri versus habere dicunt. Minimè profectò, inquit. Nam recitatores versuum scio accuratè quidem illos tenere versus ipsos, verùm homines esse stolidos.

11. Et Socrates, Num fortassis illam expetis virtutem, ait, mi Euthydeme, per quam homines rerum civilium & administrationis domesticæ periti fiunt, & ad

imperandum idonei, & utiles cum cæteris hominibus tum sibimetipsis? Hic Euthydemus, Vehementer, inquit, hæc virtute mihi, mi Socrates, opus est. Ergo tu, ait Socrates, virtutem profectò pulcherrimam, artemque maximam expetis. Nam Regum hæc propria est, ac regia vocatur. Sed an considerasti, ait, num is, qui iustus non est, fieri possit in rebus huiusmodi bonus? Maximè verò, inquit. Nec enim fieri potest, ut aliquis absque Iustitiâ civis bonus existat.

12. Quid

ιβ'. Τί ἔν, (ἔφη) σὺ δὴ τῶτο καλεῖσθαι; Οἶ-
μαί γ', (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ἔθενός ἀν ἤτλον φανῆναι
δικαίῳ. Ἀρ' ἔν (ἔφη) τὸ δικαίων ἐστὶν ἔργα, ὥπερ τὸ
τεκλόνων; Ἐστὶ μὲντοι, ἔφη. Ἀρ' ἔν, ἔφη, ὥσπερ οἱ τέκλι-
νες ἔχουσι τὰ ἑαυτῶν ἔργα ἐπιδιδῆσαι, ἕτως οἱ δίκαιοι τὰ
ἑαυτῶν ἔχουσι ἀν διεξηγήσασθαι; Μὴ ἔν (ἔφη ὁ Εὐθύ-
δημος) ἔδιδώμην ἐγὼ τὰ τὴ Δικαιοσύνης ἔργα ἐξη-
γήσασθαι; Καὶ, νῆ Δί', ἐγώ γε τὰ τῆς Ἀδικίας· ἐπεὶ
οὐκ ὀλίγα ἐστὶ καθ' ἑκάστῳ ἡμέραν πιαῦτα ὁρᾶν τε ἔ-
κκεῖν.

ιγ'. Βέλει ἔν (ἔφη ὁ Σωκράτης) γράψω μὲν ἐν λυ-
θοῖ μὲν Δ, ἐν λευκοῖς δὲ Α; ἔτα ὅ, τι μὲν ἀν δοκῇ ἡμῖν
τὴ Δικαιοσύνης ἔργον εἶναι, πρὸς τὸ Δ τιθῶμεν· ὅ, τι
δ' ἀν τὴ Ἀδικίας, πρὸς τὸ Α; Εἴ τι σοι δοκεῖ (ἔφη)
προσθεῖν τῶτων, ποίει ταῦτα.

ιδ'. Καὶ ὁ Σωκράτης γράψας, ὥσπερ εἶπεν· Οὐκ ἔν,
ἔφη, ἐστὶν ἐν ἀνθρώποις ψάδεσθαι; Ἐστὶ μὲντοι, ἔφη. Πο-
τέρωσε ἔν (ἔφη) θῶμεν τῶτο; Δῆλον (ἔφη) ὅτι πρὸς
τ

12. Quid igitur? ait, tunc
hoc ut esses perfecisti? Ar-
bitror equidem, mi Socrates,
inquit, me nemine minus vi-
deri iustum. Ergone iusto-
rum hominum opera qua-
dam sunt, uti fabrorum?
Sunt, inquit. Num igitur
perinde ac fabri opera sua
demonstrare possunt, sic &
iusti sua possunt exponere?
Ergone, subiecit Euthyde-
mus, opera Justitiæ non pos-
sim exponere? Quin & In-
justitiæ profectò. Nam ejus-
modi non pauca quotidie
tum cernere tum audire est.

13. Vis igitur, ait Socra-
tes, hic quidem D, istic ve-
rò A scribamus, ac deinde
quodcunque nobis esse opus
Justitiæ videbitur, id ad D
collocemus: quod autem In-
justitiæ, ad A? Facito ve-
rò hæc, ait, si quid horum
requiri tibi videtur.

14. Et Socrates postea-
quam hæc ita, uti dixerat,
scripsisset: Ergo, inquit, in-
ter homines est mendacium?
Est, ait Euthydemus. Utrâ
in parte hoc collocabimus?
Etiam hoc perspicuum est, in-
quit, nimirum ad Injustitiam.
Num

τὴν Ἀδικίαν. Οὐκᾶν (ἔφη) καὶ τὸ ἐξαπαλᾶν ἐστὶ; Καὶ μάλα, ἔφη. Τῷ ἔν πολεῖωσι θῶμα; Καὶ τῷ δὴλον ὅτι (ἔφη) πρὸς τὴν Ἀδικίαν. Τί ὃ τὸ κακουργεῖν; Καὶ τῷ, ἔφη. Τί δ' ἀνδραποδίζειας; Καὶ τῷ. Πρὸς τὴν Δικαιοσύνην ἔδεν ἡμῖν τῶν κείσε, ὦ Εὐθύδημε; Δεινὸν γὰρ ἂν εἴη, ἔφη.

14. Τί ὃ εἰάν τις Στρατηγὸς αἰρεθείς ἀδικόν τε καὶ ἐχθρὸν πόλιν ἐξανδραποδίσῃ, φήσομαι τῷτον ἀδικεῖν; Οὐ δῆτα, ἔφη. Δίκαια ὃ ποιεῖν ἔφησομαι; Καὶ μάλα. Τί δ' ἂν ἐξαπαλᾶ πολεμῶν αὐτοῖς; Δίκαιον (ἔφη) καὶ τῷ. Εἰάν ὃ κλέπῃ τε καὶ ἀρπάξῃ τὰ τῶν, ἔδικαια ποιήσει; Καὶ μάλα, (ἔφη) Ἀλλ' ἐγώ σε τὸ πρῶτον ὑπελάμβανον πρὸς τὰς φίλῃς μόνον ταῦτ' ἐρωτᾶν. Οὐκᾶν (ἔφη) ὅσα πρὸς τῇ Ἀδικίᾳ ἐθήκαμεν, πάντα καὶ πρὸς τῇ Δικαιοσύνῃ θείον ἂν εἴη; Εἰκεν, ἔφη.

15. Βλέπει ἔν (ἔφη) ταῦτα ἔτω θένεις, διορμώμεθα πάλιν, πρὸς μὲν τὰς πολεμίας δίκαιον εἶναι τὰ
 ποιᾶντα

Num & inter homines est fallere? Omnino, ait. Utrubi verò id collocabimus? Etiam hoc palam est, inquit, ad Injustitiam esse referendum. Quid damno afficere? Eodem, inquit. Quid in servitutem redigere? Eodem. Ad Justitiam verò, mi Euthydeme, nihil horum collocabitur? Mirum sanè id esset, ait.

15. Quid autem, si quis Imperator lectus injustam & infestam urbem in servitutem redigat, hunc cene quippiam in hoc injusti perpetrare dicemus? Nequaquam, ait. At

justè agere dicemus? Omnino, inquit. Quid si decipiat eos, dum bellum adversus illos gerit? Hoc quoque justum est, inquit. At si furtim adimat ac rapiat ipsorum res, non justè aget? Omnino, ait. At ego primum arbitrabar, hæc te, quantum ad amicos attineat, solummodò interrogare. Quæcunque igitur ad Injustitiam retuleramus, ea sunt omnia ad Justitiam quoque referenda? Sic videtur ait.

16. Vis igitur, his ita positis, iterum definiamus, adversus hostes quidem justum esse

παντα ποιῶν, πρὸς ᾧ τὰς φίλους ἀδικῶν· ἀλλὰ δεῖν
πρὸς γε τέτῳ ὡς ἀπλῆστατον εἶναι; Πάνυ μὲν ἔν,
ἔφη ὁ Εὐθύδημος.

ιζ'. Τί ἔν (ἔφη ὁ Σωκράτης) εἰάν τις Στρατηγὸς
ὄρων ἀθύμως ἔχον τὸ στρατόμα, ψεύσάμενος φήσῃ
Συμμάχους προσεῖναι, καὶ τῷ ψεύδει τέτῳ παύσῃ τὰς
ἀθυμίας τῶ στρατόμα· ποτέρωτι τ' ἀπάτῃ ταύ-
τῃ θήσομεν; Δοκεῖ μοι (ἔφη) πρὸς τ' Δικαιοσύνῃ.
Εἰάν τις ἦν εἰαυτῶ δεόμενον Φαρμακείας, καὶ μὴ
προσιέμενον Φάρμακον, ἐξαπαλήσας, ὡς σίλιον τὸ Φάρ-
μακον δῶ, καὶ τῷ ψεύδει χρῆσάμενος ἕτως ὑγιᾶ ποιή-
σῃ· ταύτῃ αὖ τ' ἀπάτῃ ποῖ θείον; Δοκεῖ μοι
(ἔφη) καὶ ταύτῃ εἰς τὸ αὐτό. Τί ᾗ ἂν τις, ἐν ἀθυ-
μία ὄντος φίλου, δείσας μὴ Διαχρήσῃ) εἰαυτὸν, κλέ-
ψῃ ἢ ἀρπάσῃ ἢ ξίφος ἢ ἄλλό τι ποιῶν· τέτῳ αὖ πο-
τέρωτι θείον; Καὶ τέτῳ νῆ Δί' (ἔφη) πρὸς τ' Δικαιο-
σύνῃ.

ιη'. Λέγεις (ἔφη) σὺ εἰδὲ πρὸς τὰς φίλους ἅπαντας
δεῖν

esse facere quædam hujus-
modi; sed injustum, adver-
sus amicos, omninoque erga
hos quam simplicissimos esse
oportere? Volo, inquit Eu-
thydemus.

17. Quid igitur? subjecit
Socrates, si quis Imperator
dejectis animis esse copias
suas videat, & conficto men-
dacio, dicat adventare socios,
atque hoc mendacio militi-
bus animi dejectionem adi-
mat, quamnam ex parte frau-
dem hanc collocabimus? Vi-
detur mihi ad Justitiam, in-
quit, referenda. Siquis au-
tem filium suum indigentem

usu pharmacorum, & phar-
macum respuentem, ita de-
ceperit; ut pharmacum ei det
loco cibi, eoque usus men-
dacio, valetudini eum resti-
tuat? hæc item fraus ubi erit
collocanda? Videtur, inquit,
ea quoque mihi eodem refe-
renda. Quid autem, si quis
amicum habeat, qui magno
sit in mœrore, metuens ne
manus ille sibi afferat, suffu-
retur aut eripiat gladium, vel
quid ejusmodi, utro id quo-
que loco ponendum? Nimi-
rum ad Justitiam, inquit.

18. Ergo tu dicis, ait, non
debere nos etiam erga amicos
in

δεῖν ἀπλοῖζεσθαι. Μαὶ Δὲ ἔδῃτα, (ἔφη) ἀλλὰ μεταλί-
θεμαι τὰ εἰρημόδια, εἴπερ ἔξεσι. Δεῖ γέ τοι (ἔφη ὁ Σω-
κράτης) ἐξεῖναι πολὺ μᾶλλον, ἢ μὴ ὀρθῶς τιθέναι.

ιβ'. Τῶν δὲ τὰς φίλῃς ἐξαπαλόντων ὅτι βλάβη,
(ἵνα μὴδὲ τῷτο ὠφελείῳ μὲν ἀσκεπτον) πότερ' αἰδι-
κώτερός ἐστιν, ὁ ἐκὼν, ἢ ὁ ἄκων; Ἀλλ', ὦ Σώκρατες,
ἐκέτι μὲν ἔγωγε πιστεύω οἷς ἀποκρίνομαι. Καὶ γὰρ τὰ
πρόσθεν πάντα νῦν ἄλλως ἔχειν δοκεῖ μοι, ἢ ὡς ἐγὼ
τότε ᾤμην· ὅμως δὲ εἰρήστω μοι, ἀδικώτερον εἶναι τὸ
ἐκόντα ψυδρόμενον ἢ ἄκοντα.

κ'. Δοκεῖ δὲ σοι μάθησις καὶ ὁπισθήμη ἔσθαι δικαίαι εἶναι,
ὥσπερ τὰ γραμμαίων; Εμοὶ γε. Πότερον δὲ γραμματι-
κώτερον κρίνεις, ὃς ἂν ἐκὼν μὴ ὀρθῶς γράφῃ καὶ ἀνα-
γινώσκῃ, ἢ ὃς ἂν ἄκων; Ὅς ἂν ἐκὼν, ἔγωγε· διῶαί το
γὰρ ἂν, ὅποτε βέλοισι, καὶ ὀρθῶς αὐτὰ ποιῇν. Οὐ-
κᾶν ὁ μὲν ἐκὼν μὴ ὀρθῶς γράφων, γραμματικὸς ἂν
εἴη· ὁ δὲ ἄκων, ἀγράμματός; Πῶς γὰρ ἔ; Τὰ δίκαια
δὲ

in omnibus nosmet simplices
exhibere. Non profecto, ait;
immo, quæ dixi, retracto, si
quidem licet. Atqui, sub-
jecit Socrates, multo magis
hoc licere debet, quam non
rectè aliquid constituere.

19. Cæterum ex iis, qui
amicos nocendi causâ de-
cipiunt, ut ne id quidem
haud consideratum relinqua-
mus, uter injustior est, qui
volens hoc, an qui facit in-
vitus? Ego verò, mi Socra-
tes, non amplius eis fidem
habeo, quæ respondeo. Nam
quæ diximus antehac omnia
nunc aliter se habere mihi
videntur, quam ego tum pu-

tarem. Sed tamen dictum
sanè à me esto, qui volens
fallat, illò injustiorem esse,
qui fallat nolens.

20. Num verò tibi, quod
justum est, disci posse, atque
etiam esse scientia quædam
justi videtur, quemadmodum
est literarum? Mihi quidem,
ait. Utrum verò magis esse
literatum judicas, eumne qui
volens non rectè scribat &
legat, an qui nolens? Qui
volens scilicet. Nam pote-
rit is, ubi volet, etiam rectè
utrumque facere. Qui ergo
volens non rectè scribit, lite-
ratus scilicet erit; qui verò
nolens, illiteratus? Cur non?

Utrum

πότερον ὁ ἐκὼν ψεύδεται ἢ ἡ ἀπαλὴ οἶδεν, ἢ ὁ ἄκων; Δῆλον ὅτι ὁ ἐκὼν. Οὐκ ἔν γε γραμματικώτερον μὴ τὸ ὁπισάμενον γεράματα ἢ μὴ ὁπισάμενος φῆς εἶναι; Ναί. Δικαιότερον ἢ τὸ ὁπισάμενον τὰ δίκαια ἢ μὴ ὁπισάμενος; Φαίνομαι. δοκῶ δέ μοι καὶ ταῦτα σὺ οἶδ' ὅπως λέγῃ.

κα'. Τί ἢ δὴ, εἰς ἂν βελόμενος τὰ ληθῇ λέγῃ, μὴ δὲ πῶς τὰ αὐτὰ πῶς τὴ αὐτῶν λέγῃ, ἀλλ' ὁδὸν τε φράζων ἢ αὐτῶν, πῶς μὴ πρὸς ἑαυτὸν, πῶς ἢ πρὸς ἑστέραν φράζῃ; καὶ λογισμὸν ἀποφαινόμενος τὸ αὐτὸν, τότε μὴ πλείων, πῶς δ' ἐλάττω ἀποφαινῇ; τί σοι δοκεῖ ὁ πιεῖς; Διὰ τὸ νῆ Διὶ εἶναι, ὅτι, ἂν ὥσθ οἶδεναι, σὺ οἶδεν.

κβ'. Οἶδα δέ τινας ἀνδραποδώδεις καλῶμεν; Εὐγῶ. Πότερον χρὴ σοφίαν ἢ δι' ἀμαθίαν; Δῆλον ὅτι δι' ἀμαθίαν. Ἀρ' ἔν χρὴ ἢ ἢ χαλκῶν ἀμαθίαν ἢ ὀνόματος τέττα τοῦ χάνου; Οὐ δῆτα. Ἀλλ' ἄρα χρὴ ἢ ἢ τελευτῶν; Οὐδὲ χρὴ ταύτην. Ἀλλὰ χρὴ ἢ ἢ ἐκτελεῖν; Οὐδὲ χρὴ ἐν τέττα, (ἔφη,) ἀλλὰ καὶ τὴν ἀντιόνην.

Utrum verò is, qui volens monetur ac desipit, quæ iusta sunt novit, an qui volens? Nimirum is, qui volens. Ergo literatiorem illum, qui literas novit, eo putat esse, qui has ignorat? Ita est. Et qui iusta scit, eo iustiorum qui nescit? Videretur id ita esse. Atque hæc ipsa nescio qui mihi dicere videor.

21. Quid autem, si quis verum dicere velit, ac nunquam de illis eadem dicat, sed de eisdem vix loquens, modò quidem hanc versus orientem solem, modò versus occidentem dicat tendere: Et rationes easdem red-

dens, modò plures, modò pauciores exhibeat; de hoc homine quid tibi videtur? Patet, inquit, cum, quæ scire se putabat, nescire.

22. An autem nōsti quosdam, qui serviles homines appellantur? Novi equidem. Num ita vocantur ob scientiam, an propter inscientiam? Haud dubiè propter inscientiam. Ergone propter ignorantiam opificii ætiorum nomen hoc consequuntur? Minimè. An quod operas fabriles non teneant? Ne hæc quidem de causâ. An quod sutoriam nesciant? Ob nihil horum; immo verò ratione

τίον· οἱ γὰρ πλείστοι τὴν γὰρ τὰ τοιαῦτα ὁπίστα μὲν ἀνδραποδάδεις εἰσὶν. Ἀρ' ἔν τ' τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ δίκαια μὴ εἰδότες τὸ ὄνομα τῶν ἔστιν; Ἐμοίγε δοκεῖ, ἔφη. Οὐκ ἔν δὲ παντὶ τρόπῳ ἀξίονα μὲν φάσκει, ὥπως μὴ ἀνδραποδα ὦμεν.

κγ'. Ἀλλὰ, νῆ τες Θεός, (ἔφη) ὦ Σώκρατες, πάντες ὦμεν φιλοσοφεῖν φιλοσοφίαν, δι' ἧς ἂν μάλιστα ἐνὸς μίτον παιδευθῶμεν τὰ προσήκοντα ἀνδρὶ καλοκαγαθίας ὁρεσόμενοι· νῦν δὲ πῶς οἶμαι με αὐθύμως ἔχειν, ὁρῶντα ἐμαυτὸν ἀλλὰ μὲν τὰ προπεπονημένα καὶ τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνασθαι διωάμενον ὑπὲρ ὧν μάλιστα χρὴ εἰδέναι, ἄλλω δὲ ἔδον ἐδεμίαν ἔχοντα, ὡς ἂν πορδύμενος βελτίων ἡγοίμην;

κδ'. Καὶ ὁ Σωκράτης, εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐθύδημι, εἰς Δελφούς ἤδη πῶποτε ἀφίκεαι; Καὶ δὲ, νῆ Δί', ἔφη. Καλέμαθες ἔν πρὸς τῷ ναῷ περὶ γεγραμμένον πρὸς Γνώθι Σαυτὸν; Εἰγώ γε. Πότερον ἔν καὶ σοὶ ἔχει γραμμάς ἐμέλησεν, ἢ προσέχες τε καὶ ἐπεχείρησας Σαυτὸν ὁπίσσω πρῶτον,

tionem contrariam se res habet. Nam maximam ex parte qui tenent huiusmodi officia, serviles sunt. Ergo nomen hoc iis competit, qui quæ honesta, & bona, & iusta sunt, ignorant? Ita mihi videtur, inquit. Contentis itaque viribus omni modo fugere oportet, ne mancipia simus.

23. Ego verò, mi Socrates, ait, omnino me illi Philosophiæ vacare putabam, ita me Dii ament, per quam maximè futurum existimabam, ut in iis instituerer, quæ homini honesti virtutisque studiose convenirent. Nunc

quam mæsto me esse putas animo, quum videam, me, per ea quæ antehac laborando consequutus sum, ne respondere quidem de iis posse, quæ imprimis scienda sunt: ac via nulla restet, quâ pergens, evadam melior?

24. Tu, Socrates, Dic mihi, mi Euthydeme, ait, Delphosne profectus aliquando es? Immo bis, inquit. An animadvertisti ad templum sibi scriptum esse, Nosce teipsum? Sanè, inquit. Utrum igitur id ita scriptum nihili fecisti, an advertisti animum, ac temet considerare conatus

πῆν, ὅς τις εἴης; Μαὶ Δί' εἰ δῆτα, (εἶφη) καὶ γὰρ δὴ πᾶ-
νυ τὸ γὰρ ὅμιλῳ εἶδέναι. Σχολῇ γὰρ ἂν ἄλλό τι ἦδειν,
εἴγε μὴδ' ἐμαυτὸν ἐγίγνωσκον.

κε. Πότερα δὲ σοι δοκεῖ γινώσκειν ἑαυτὸν, ἔστις τῶ-
νομα τὸ ἑαυτῷ μόνον οἶδεν, ἢ ὅστις (ὥσπερ οἱ τὰς ἵππων
ἀνέμφοι, καὶ πρότερον οἶον) γινώσκειν ὃν ἂν βάλον
γινῶναι, πρὶν ἂν θῇσκέψων), πρότερον ὀπειθήης ἐστίν
ἢ δυσπειθήης, καὶ πρότερον ἰσχυρὸς ἐστίν ἢ ἀσθενής, καὶ
πρότερον ταχὺς ἢ βραδύς, καὶ τὰλλα τὰ πρὸς τὸ ἔῃ ἵππε
χρεῖαν θῆληδαί τε καὶ ἀνεπιήδεια ὅπως ἔχει· ἔτιως)
ἑαυτὸν θῆσκέψάμενος, ὁποῖός ἐστι πρὸς τὸ ἀνθρωπίνῳ
χρεῖαν, ἔγνωκε τὸ αὐτῷ διώαμιν; Οὕτως ἐμοίγε δοκεῖ
(εἶφη) ὃ μὴ εἰδὼς τὸ ἑαυτῷ διώαμιν ἀγνοεῖν ἑαυτόν.

κς'. Ἐκεῖνο γὰρ φανερόν (εἶφη) ὅτι διὰ μὲν τὸ εἶδε-
ναι ἑαυτὸς πλεῖστα ἀγαθὰ πάσχειν οἱ ἄνθρωποι, διὰ
γὰρ τὸ ἐψεύσθαι ἑαυτῶν, πλεῖστα κακά; Οἱ μὲν γὰρ εἰδότες
ἑαυτοὺς, τὰ τε θῆληδα ἑαυτοῖς ἴσασι· καὶ διὰ γινώ-
σκουσιν ἅτε διώαν), καὶ ἂ μὴ· καὶ ἂ μὲν θῆσαν)
πράτ-

conatus es, qui sis? Minimè
factum hoc à me profectò,
inquit. Nam prorsus id me
putabam jam scire. Nec e-
nim facile aliquid aliud sci-
rem, si ne meipsum quidem
nòsssem.

25. Utrùm verò tibi vi-
detur is semet nòsse, qui no-
men tantum suum novit, an
qui equos ementium more,
non prius equum se nòsse pu-
tantium, quem nòsse volunt,
quàm inspexerint, utrùm sit
tractabilis, necne; utrùm ro-
bustus, an debilis; utrùm ce-
ler, an tardus, itemquè in
cæteris, quæ vel equo con-

veniunt, vel non conveniunt,
quomodo affectus sit; ita &
ipse considerans semet, qua-
lis sit ad usum humanum, vi-
res suas novit? Sanè mihi
videtur is, ait, qui vires suas
non noverit, seipsum non
nòsse.

26. An verò non perspi-
cuum est, inquit, ex eo, quod
se noverint, maxima homi-
nes bona percipere; quum à
seipsis aberrando, mala plu-
rima sentiant? Nam qui se-
ipsos nòrunt, quæ sibi com-
moda sint, sciunt; & quæ vel
possint, vel nequeant, dig-
noscunt: præterea iis agen-
dis,

πράττοντες, πορεύονται τε ὦν δεινόν, καὶ εὖ πράττουν ὦν ἢ μὴ ᾔπισαν ἀπεχόμενοι, ἀναμάρτητοι γίνονται. καὶ διαφύγουσι τὸ κακῶς πράττειν. Διὰ τῶν ἢ καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων δυνάμει δοκιμάζον, καὶ διὰ τῶν ἄλλων χρειᾶς τὰ τε ἀγαθὰ πορεύονται. Ἐτα κακὰ φυλάττειν.

κζ'. Οἱ ἢ μὴ εἰδότες, ἀλλὰ διαφύγουσι τὸ ἐαυτῶν δυνάμει, πρὸς τε τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ τὰλλα ἀνθρώπινα πράγματα ὁμοίως διακρινόν, καὶ ὅτε ὦν δεινὸν ἴσασιν, ὅτε ὁ, τι πράττουν, ὅτε οἷς χρῶν, ἀλλὰ πάντων τῶν διαμαρτάνοντες, τὸ τε ἀγαθὸν διαφυλάττειν, καὶ τοὺς κακοὺς περιπίπτειν.

κη'. Καὶ οἱ μὲν εἰδότες ὁ, τι ποιοῦσιν, διαφυλάττειν ὦν πράττειν, εὐδοχοῖ τε καὶ τίμιοι γίνονται. καὶ οἷοι ὅμοιοι τῶν ἡδέως χρῶν, οἷοι διαφυλάττειν τὸ πράγματος ὁπλοῦσιν τῶν πρὸς αὐτῶν βλαβερῶν, καὶ προΐστασθαι τε ἐαυτῶν τῶν, Ἐταὶ ἐλπίδας τὸ ἀγαθὸν ἐν τῶν ἔχον, καὶ διὰ πάντα ταῦτα πάντων μάλιστα τῶν ἀγαπῶσιν.

κθ'. Οἱ

dis, quæ sciunt, comparant sibi necessaria, felicesque sunt: ab aliis autem abstinendo, quæ nesciunt, non delinquent, & quo minus infelices sint vivant. Itaque cæteros quoque mortales quum explorare possint, etiam ex aliorum usu bona sibi comparant, & à malis sibi cavent.

27. Quotquot verò per ignorantiam falluntur in æstimatione virium suarum, illi ad homines cæteros, resque humanas alias eodem modo affecti sunt; nec quibus opus sibi sit, norunt; nec quid agant, nec quibus utantur:

sed ab omnibus his aberrantes, ut bonis frustrantur, sic in mala incidunt.

28. Præterea qui, quum sciant, quid faciant, actionum suarum finem consequuntur; ii magnam & gloriam & honorem adipiscuntur, utunturque illis perlibenter alii, qui similes eis sunt; & qui frustrantur instituto suo, cupiunt hos sibi consiliis subvenire, sibi que præesse, ac spem suam in eis collocant, & propter hæc omnia maximè ipsos diligunt.

29. Qui

κθ'. Οἱ ᾗ μὴ εἰδότες ἂ ποιῶσι, κακῶς ᾗ αἰσόμενοι, καὶ οἷς ἂν διαχειρήσωσιν ἀπολύχάνοντες, ἔ μόνον ἐν αὐτοῖς τέτις ζημιῶναι τε ἔ κολάζον. ἀλλὰ καὶ ἀδοξῶσι διὰ ταῦτα, καὶ καταγέλαστοι γίνονται, καὶ καταφρονέμενοι, καὶ ἀτιμαζόμενοι ζῶσιν. Οὐδὲς ᾗ καὶ τῶν πόλεων ὅτι οἶσαι ἐὰν ἀγνοήσασαι τ' ἐαυτῶν δυνάμει κρείττεσι πολέμῳσιν, αἱ μὲν ἀνάστασι γίνονται, αἱ ᾗ ἔκ ἐλαθέρων δέλαι.

λ'. Καὶ ὁ Εὐθύδημος, ὡς πάνυ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἔφη, πρὶ πολλῶ ποιηέον εἶναι τὸ ἐαυτὸν γινώσκων, ἕτως ἴδι. Οπόθεν ᾗ καὶ ἀρχαῶς Πισισπῆν ἐαυτὸν, τῷ πρὸς σε ἀποβλέπω ἢ μοι εὐελήσας ἂν ἐξηγήσασθ.

λα'. Οὐκᾶν (ἔφη ὁ Σωκράτης) τὰ μὲν ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ὅποιά ἐστι, πάντως πε γινώσκεις. Νῆ Δί, (ἔφη) εἰ ᾗ μὴδε ταῦτα οἶδα, καὶ τ' ἀνδραπόδων φανλότερ' ἂν εἴην. Ἰθι ᾗ, (ἔφη) καὶ ἐμοὶ ἐξηγήσαι αὐτά. Ἀλλ' ἔ χαλεπόν, (ἔφη) πρῶτον μὲν ᾗ αὐτὸ ὑγιαίνειν ἀγαθὸν εἶναι

29. Qui verò nesciunt, quæ agant, & eligunt malè, posteaquam instituto suo frustrantur, non eâ duntaxat ratione damno quodam ac pœnâ mulentur, sed etiam inglorii & ridiculi fiunt, & ipreti; dedecoreque notati vivunt. Vides etiam civitates, quotquot ignorantes vires suas, bellum adversus potentiores suscipiunt, partim prorsus everti, partim ex liberis in servitutem redigi.

30. Tum Euthydemus, Velim scias, inquit, mi Socrates, verbum hoc, Nosce teipsum, prorsus magni mihi

æstimandum videri. Verùm unde cognoscendi sui sit faciundum initium, an exponere mihi velis, id equidem oculis in te defixis expecto.

31. Nōsti tu omnino, inquit Socrates, qualia sint tum quæ bona tum quæ mala sunt. Novi profectò, ait: Vel ipsis enim mancipiis vi lior essem, si hæc ignorarem. Age verò, mihi quoque illa exponito. Id quidem difficile non est, inquit Euthydemus. Primò, ipsum rectè valere, bonum esse arbitror: morbo autem

labo-

εἶναι νομίζω, τὸ ᾧ νοσεῖν, κακόν. Ἐπειτα τὰ αἷτια ἐκατέρω αὐτῶν, καὶ πόσι, καὶ βρωσί, καὶ ὀπλησδύματα, τὰ μὲν πρὸς τὸ ὑγιαίνειν φέροντα, ἀγαθὰ· τὰ ᾧ πρὸς τὸ νοσεῖν, κακά.

λβ'. Οὐκ ἔν (ἐφη) καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὅταν μὲν ἀγαθὸς τινος αἷτια γίγνηται, ἀγαθὰ ἂν εἴη· ὅταν ᾧ κακὸς, κακά. Πότε δ' ἂν (ἐφη) τὸ μὲν ὑγιαίνειν κακὸς αἷτιον γένοιτο· τὸ ᾧ νοσεῖν, ἀγαθόν; Ὅταν νῆ Δί' (ἐφη) στρατίας τε αἰχρῆς, καὶ ναυιλίας βλαβεράς, καὶ ἄλλων πολλῶν πημάτων οἱ μὲν διὰ ῥώμῃ μετὰ χρόνους ἀπόλωνται, οἱ ᾧ δὲ ἀδυνείαν ἀπολειφθέντες σωθῶσιν. Ἀληθὴ λέγεις· ἀλλ' ὁρᾷς (ἐφη) ὅτι καὶ τ' ὠφελίμων οἱ μὲν διὰ ῥώμῃ μετέχουσιν, οἱ ᾧ δὲ ἀδυνείαν ἀπολείπονται. Ταῦτα ἔν (ἐφη) ποτὲ μὲν ὠφελῆντα, ποτὲ ᾧ βλάπτοντα, καὶ μᾶλλον ἀγαθὰ ἢ κακά ἐσιν. Οὐδὲν μὰ Δία φαίνεται, κατὰ γὰρ τὸν τὸ λόγον.

λγ'. Ἀλλ' ἢ γὰρ τὴ σοφία, ὧς Σώκρατες, ἀναμφισβητήτως ἀγαθόν ἐστιν. Ποῖον γὰρ ἂν τις πρᾶγμα καὶ βέλτιον

laborare, malum. Deinde quæ horum utriusque causæ sunt, potus, cibi, studia, si qua rectam ad valetudinem pertinent, bona sunt: quæ verò ad ægrotationem, mala.

32. Ergo, inquit Socrates, tum rectè valere, tum ægrotare, quum quidem boni alicujus causa sunt, bona fuerint scilicet: quum verò mali, mala. At quando, ait Euthydemus, rectè quidem valere mali alicujus causa esse possit, ægrotare verò boni? Tum profectò, inquit, quum ii, qui vel militiæ turpi, vel navigationi

damnosæ, vel aliis plerisque talibus interesse roboris integri causâ potuere, pereunt: alii verò, qui propter imbecillitatem absunt, incolumes evadunt. Verè dicis. Sed vides, inquit, etiam nonnullos ob robur utilibus interesse, quum alii propter imbecillitatem absint. Ergo hæc, ait, quum nonnunquam ex usu sint, nonnunquam noceant; non magis bona quàm mala sunt. Non profectò apparet, ait, secundum hanc quidem rationem.

33. Sed tamen sapientia, mi Socrates, haud dubiè bonum est. Nam quate tandem nego-

βέλιον πρῶτοι σοφὸς ὢν, ἢ ἀμαθής; Τί γ'. τὸ Δαΐ-
δαλον (ἔφη) σὺ ἀκήκας, ὅτι ληφθεὶς ὑπὸ Μίνω Δαΐ-
τ σοφίαν, ἠναγκάζετο αὐτῷ δαλᾶν, καὶ τὸ παρ' αὐτοῦ
ἄμα ἔτ' ἐλευθερίας ἐστερήθη. καὶ ὁππαιρῶν διποδιδρά-
σκων μὲν τῷ ἡν, τὸν τε παῖδα ἀπώλεσε, καὶ αὐτὸς σὺν
ἐδωμήθῃ (αὐτῇ) ἀλλ' ἀπενεχθεὶς εἰς τὰς βαρβαρίας,
πάλιν ἐκεῖ ἐδάλαι; Λέγει γ' ἡ Δί' (ἔφη) ταῦτα.
Τὰ γ' Παλαμήδους σὺ ἀκήκας πάθῃ; Τὴν γ' δὴ
πάντες ὑμῶσιν, ὡς Δαΐ σοφίαν φθονηθεὶς ὑπὸ Ἐ-
δουσίῳ ἀπώλετο. Λέγει γ' καὶ ταῦτα, ἔφη. Ἀλλες γ'
ποῖος οἶε Δαΐ σοφίαν ἀναρπάξας πρὸς βασιλεῖα γε-
νῆναι, καὶ ἐκεῖ δαλᾶν;

Λδ'. Κινδυνῶν (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ἀναμφιλόγωτα-
τον ἀγαθὸν εἶναι τὸ δδαιμονεῖν. Εἴγε μὴ τις αὐτὸ,
(ἔφη) ὦ Εὐθύδημε, ἐξ ἀμφιλόγων ἀγαθῶν (ζω)ιθεῖν.
Τί δ' ἂν (ἔφη) τὸ δδαιμονικῶν ἀμφίλογον εἴη; Οὐ-
δέν, (ἔφη) εἴγε μὴ προσδήσομαι αὐτῷ κάλλος, ἢ ἰσχὺν,
ἢ πλῆθυν, ἢ δόξαν, ἢ καὶ τι ἄλλο τ' ποιῶτων. Ἀλλὰ
νη

negotium non melius effi-
cias, si quis sapiens sit, quàm
si rudis? Quid verò? subje-
cit Socrates, non audisti Dæ-
dalum, à Minoë propter sa-
pientiam captum, servitutem
servire coactum fuisse, tum
patriâ, tum libertate orba-
tum: quumque aufugere cum
filio conaretur, filium amisis-
se, ac ne ipsum quidem sal-
vum elabi potuisse; sed ad
barbaros delatum, rursus ibi-
dem serviisse? Dicuntur illa
sanè, inquit. At Palame-
dis calamitates non audisti?
Hunc enim prædicant om-
nes, ob sapientiam, Ulyssis

invidia perisse. Id etiam fer-
tur, ait. Quot item alios
existimas, inquit ob sapien-
tiam abreptos ad Regem Per-
sicum esse, atque illuc servire?
34. Videtur, mi Socrates,
ait, felicitas bonum esse, de
quo minimè dubitari possit.
Nisi quis, inquit, mi Euthy-
deme, de dubiis eam bonis
componat. Quid autem, sub-
jecit ille, dubium esse pos-
sit inter illa, quæ ad felicitatem
pertinent? Nihil, in-
quit, modò non addamus ei
pulchritudinem formæ, vel
robur, vel opes, vel gloriam,
vel quid aliud ejusmodi. At
verò,

νὴ Δία προσθήσομαι, (ἔφη) πῶς γὰρ ἂν τις αὐτὸ τέταν
 εὐδαίμωνι;

λε'. Νὴ Δί' (ἔφη) προσθήσομαι ἄρα ἐξ ὧν πολλὰ
 καὶ χαλεπὰ συμβαίνει τοῖς ἀνθρώποις. Πολλοὶ μὲν γὰρ
 διὰ τὸ καλὸν ἵππῃ τῇ τοῖς ὠραίοις ὥρεσιν κτηνέ-
 των ἀφαιρέσειν· πολλοὶ δὲ διὰ τὸ ἰσχυρὸν μάζουσιν ἑσθίας
 ὑπερβαῖνες, καὶ μικροῖς κακοῖς πεπνίχθαι· πολλοὶ δὲ
 διὰ τὸ πλεονάζον ἀφαιρῶντο μὲν τε καὶ ὑπερβαίνειν αὐ-
 τὰ καὶ πολλὰ· πολλοὶ δὲ διὰ δόξαν καὶ πολιτικῶν διασφιν
 μεγάλα κακὰ πεπνίχθαι.

λε'. Ἀλλὰ μὲν (ἔφη) ἄγε μὴδὲ τὸ εὐδαίμονον
 ἐπαινῶν ὁρθῶς λέγω, ὁμολογῶ μὴδ' ὅ, τι πρὸς τὰς
 θεὰς εὐχεσθαι χρὴ εἶδέναι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν (ἔφη ὁ
 Σαμωάτης) ἴσας, διὰ τὸ σφόδρα πιστῶς εἶδέναι, καὶ
 ἱκανῶς. Ἐπεὶ δὲ πόλεως δημοκρατίας ἀποσκευά-
 ζη προεστάναι, δῆλον ὅτι Δημοκρασίαν γε οἶδεν τί ἐστὶ.
 Πάντως δῆπερ, ἔφη.

λε'. Δοκεῖ ἔν σοι δυνατὸν εἶναι Δημοκρασίαν εἶδε-
 ναι, μὴ εἰδότα δῆμον; Μαὶ Δί', οὐκ ἔμοιγε. Καὶ τί

νομίζεις

verò, ait hæc addemus ei
 profectò. Nam quí possit abs-
 que his beatus aliquis esse?

35. Addamus illa sanè, re-
 spondit Socrates, ob quæ
 multa, eaque gravia homini-
 bus. accidunt: Multi enim
 violentur ob venustatem for-
 mæ, ab iis qui erga elegan-
 tes amore incitantur: multi
 propter robur suum majora
 quædam aggressi opera, non
 exiguas in calamitates inci-
 dunt: multi propter opes
 emolliti deliciis, ac infidis
 petiti, pereunt: multi ob glo-
 riam potentiamque in Repub-
 licâ, magna sunt mala per-
 pessi.

36. Enimverò, ait Euthy-
 demus, si nec felicitatem ip-
 sam laudans, rectè dico: fa-
 teor me ne id quidem, quod
 precibus petendum à Diis sit,
 nòsse. Fortasse tu hæc, sub-
 jecit Socrates, ne considerâsti
 quidem, propter quod om-
 ninò scire te illa crederes.
 Quis verò te parat, ut civi-
 tati, quæ dominationi popu-
 lari subiecta est, præsis: haud
 dubiè quid imperium populo
 re sit, nòsti. Omnino, ait.

37. Ergone putas scire te,
 quid populi sit dominatus, si
 nescias, quid populus sit?
 Minime, inquit. Et quid pu-
 113

ορίζεις δῆμον εἶναι; Τὰς πένητας τῶν πολλῶν ἔγωγε. Καὶ τὰς πένητας ἄρα οἶδα; Πῶς γὰρ ὅ; Ἀρ' ἔν κ' τὰς πλεσίς οἶδα; Οὐδὲν γ' ἥτιον ἢ κ' τὰς πένητας. Ποίους γ' πένητας κ' ποίους πλεσίς καλεῖς; Τὰς μὲν οἶμαι, μὴ ἱκανὰ ἔχοντας εἰς τὰ δεῖ τελεῖν, πένητας· τὰς γ' πλείω τῶν ἱκανῶν, πλεσίς.

λη'. Καταμεμάθηκας ἔν, ὅτι ἐνίοις μὲν πάνυ ὀλίγα ἔχουσιν ὃ μόνον δέκεῖ ταῦτα, ἀλλὰ κ' περιποιῶν) ἀπ' αὐτῶν· ἐνίοις γ' πάνυ πολλὰ σὺν ἱκανά ἐστι; Καὶ νῆ Δί', (ἔφη ὁ Εὐθύδημος) ὁρθῶς γάρ με ἀναμνησκεις· οἶδα γὰρ κ' Τυράννης τινὰς, οἳ δι' ἐνδειαν, ὥσπερ οἱ δούλωταί, ἀναγκάζον) ἀδικεῖν.

λη'. Οὐκ ἔν (ἔφη ὁ Σωκράτης) εἶγε ταῦτα ἔτι ἔχει, τὰς μὲν Τυράννης εἰς τὸ δῆμον θήσομεν, τὰς γ' ὀλίγα κεκλημμένους, εἰς οἰκονομικοὺς ὦσιν, εἰς τὰς πλεσίς. Καὶ ὁ Εὐθύδημος ἔφη, ἀναγκάζει με κ' ταῦτα ὁμολογεῖν δηλονότι ἢ ἐμὴ φαυλότης, ὅς φρονίζω μὴ κρέ-

τιςον

tas esse Populum? Equidem hoc nomine cives pauperes accipio. Et pauperes igitur nōsti? Cur non? Ergo etiam nōsti divites? Nihilominus quàm pauperes. Quales autem pauperes, & quales appellas divites? Pauperes, inquit, arbitror esse, quibus non suppetit sumptus, quem facere necesse est; at quibus etiam plus, quàm satis sit, suppetit, eos appello divites.

38. Ergone unquam animadvertisti, nonnullis, qui admodum pauca possident, non solùm ea ipsa sufficere, sed alia quoque de his acqui-

rere: quàm aliis etiam admodum multa non sufficiant? Ita est profectò, ait Euthydemus. Nam rectè memones. Etepiμ quosdam Tyrannos quoque novi, qui ob inopiam, perinde ac maximè egeni, aliis injuriam inferre coguntur.

39. Ergo si hæc, inquit Socrates, ita se habent, Tyrannos ad populum; alios, qui pauca possident, siquidem rei familiaris administrandæ periti fuerint, inter opulentos referemus. Etiam id fateri me, ait Euthydemus, stupiditas mea cogit: adeoque jam cogito, optimumne fuerit,

τιςον ἢ μοι, σιγᾶν· κινδυνώω γὰρ ἀπλῶς εἶδέν εἶδέναι.
Καὶ πάνυ ἀθύμως ἔχων ἀπῆλθε, καὶ κατὰ φρονήσας ἑαυ-
τῷ, καὶ νομίσας τῷ ὄντι ἀνδράποδον εἶναι.

μ'. Πολλοὶ μὲν ἔν τ' ἔτῳ ἀλξισθέντων ὑπὸ Σωκρά-
τους σκέτι αὐτῷ προσήεσαν, ὥς καὶ βλακώτερος ἐνόμι-
ζεν. Ο δ' Εὐθύδημος ὑπέλαβεν ὅτι ἂν ἄλλως αὐτὸν
ἀξιόλογον γνέσκει, εἰ μὴ ὅτι μάλιστα Σωκράτης ζυνείη
ἔσθ' ἀπελείπετο ἔτι αὐτῷ, εἰ μὴ τι ἀναγκαῖον εἴη
ἔνια ᾗ καὶ ἐμιμῆτο, ὥν ἐκείνῳ ὀπιηδόνει. Ο ᾗ ὡς
ἔγνω αὐτὸν ἔτῳ ἔχοντα, ἥμισυ μὲν διέλεσται, ἀπλῶ-
σταλά τε καὶ σαφέστατα ἐξηγεῖτο, ὅτε ἐνόμιζεν εἶδέναι δέν,
καὶ ὀπιηδόνει κράτιστα εἶναι.

Κ Ε Φ. γ'.

ΤΟ μὲν ἔν δεικτικὰς καὶ πραγματικὰς καὶ μηχανικὰς
γίγνεσθαι τὰς ζυνείοντας ὅτι ἑσώδεν, ἀλλὰ πρό-
τερον

fuerit, me filere. Nam sim-
pliciter metuo, ne nihil sci-
am. Itaque vehementi cum
animi dolore discessit, quum
quidem & contemneret se-
ipsum, & reapse mancipium
esse crederet.

40. Ac multi quidem hoc
modo habiti à Socrate, non
amplius eum conveniebant;
quos etiam stolidiores esse
putabat: Verum Euthyde-
mus non aliâ se ratione ho-
minem frugi posse fieri arbi-
trabatur, quàm si cum So-
crate frequentissimè versare-
tur: neque amplius ab ipso
poterat abesse, nisi quid rei
necessariæ impediret. Quin-

etiam quædam ipsius institu-
ta imitabatur. Itaque Socra-
tes, qui sic affectum esse ani-
madverteret, minimè ipsum
perturbabat: sed quàm sim-
plicissimè & clarissimè expo-
nebat, quæ putabat eum sci-
re debere, & quibus ope-
ram dari ducebat esse opti-
mum.

C A P. III.

NON ille quidem in hoc
studiosè incumbere, ut
familiares suos dicendi, a-
gendi, ingeniosè machinandi
aliquid peritos efficeret: sed
prius

τερον τῶν ἄλλων ἡμεῖς ἡμεῖς αὐτοὺς ἐγγράφει.
Τὸς δ' ἄνδρες ὧς ἡμεῖς αὐτοὺς διναμίδας, ἀδικαίους
τε ὧς διναμίδας κακουργεῖν ἐνόμιζεν εἶναι.

β'. Πρῶτον μὲν δὴ πρὸς Θεοὺς ἐπειροῦτο σώφρονας
ποιεῖν τὸς ἡμεῖς. Ἄλλοι μὲν ἔν αὐτῷ πρὸς ἄλλους
ἔως ὁμιλῶντες ὡς αὐτοὺς διναμίδας διηγῶντο· ἐγὼ δ' ὅτε πρὸς
Εὐθύδημον ποιάδε διελέγετο, παρεγγόμην.

γ'. Εἰπέ μοι. (ἔφη) ὦ Εὐθύδημε, ἤδη πόλλ' εἰ σοι
ἐπῆλθεν ἐνθυμηθῆναι, ὡς ἔπαινον οἱ Θεοὶ, ὧν οἱ
ἄνθρωποι δέον, καλεσθῶσιν; Καὶ ὅς, μὰ τὸ Δι',
ἔφη, ὅς ἐμοί γε. Ἀλλ' οἶδά γ' (ἔφη) ὅτι πρῶτον
μὲν φῶτος δεόμεθα, ὃ ἡμῖν οἱ Θεοὶ παρέχουσι; Νὴ
Δι', (ἔφη) ὃ γ' εἰ μὴ εἴχομεν, ὅμοιοι πῶς τυφλοῖς
ἂν ἦμεν, ἐνθά γε τῇ ἡμέτερον ὀφθαλμῶν. Ἀλλὰ μὲν
καὶ ἀναπαύσεως γε δεομένοις ἡμῖν νύκτα παρέχουσι
κάλλιστον ἀναπαυήσεων. Πάνυ δ' (ἔφη) καὶ τὰς χά-
ριτας ἄξιον.

δ'. Οὐκ ἔν

sed prius existimabat oportere moderationem ipsis indi. Nam quibus ira facultas hæc adesset, ut interim modestiam negligenter; eos & iniustiores, & ad nocendum magis instructos esse arbitrabatur.

2. Primum autem enitebatur familiares suos tales efficere, qui erga Deos modestè se gererent. Et alii quidem, quum aliis ipsius ad amicos sermonibus interessent, eos exposuerunt: ego verò aderam, quum ad Euthydemum huiusmodi quædam differeret.

3. Dic mihi, mi Euthy-

deme, ait, cogitarene tibi aliquando subiit, quàm diligenter Dii paraverint ea quibus homines indigent? Minimè protectò, inquit Euthydemus. At nòsti, ait, primum nos lucis egere, quàm Dii nobis suppeditant? Novi, inquit, atque hanc nisi haberemus, oculos sanè quod attinet, cæcis essemus similes. Nihilominus requietis causâ, quâ egemus, noctem nobis largiuntur, longè commodissimum quiescendi tempus. Hoc etiam, inquit, omnino gratiarum actionem meretur.

I i 2

4. Quia

δ'. Ουκὲν καὶ ἐπειδὴ ὁ μὲν ἥλιος φάεινός ἐστιν τὰς τε ὥρας καὶ ἡμέρας ἡμῖν καὶ τὰλλα πάντα λαφύζει· ἡ δὲ νύξ, διὰ τὸ καθεῖναι εἶναι, ἀσαφεστέρα ἐστίν, ἄστρα ἐν τῇ νυκτὶ ἀνέφηναν, ἃ ἡμῖν τὰς ὥρας καὶ νυκτὸς ἐμφανίζει, καὶ διὰ τὸ πολλὰ ὧν δεόμεθα πρᾶττομεν. Ἐστὶ ταῦτα, ἔφη. Ἀλλὰ μὲν ἤγε σελήνη καὶ μόνον καὶ νυκτὸς, ἀλλὰ καὶ τὰ μὲν τὰ μέρη φανερά ἡμῖν ποιεῖ. Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη.

ε'. Τὸ δὲ, ἐπεὶ τροφῆς δεόμεθα, ταῦτ' ἡμῖν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόναι, καὶ ὥρας ἀρμοτρίσας πρὸς τὸ παρῆχεν, αἱ ἡμῖν καὶ μόνον ὧν δεόμεθα πολλὰ καὶ παντοῖα πρᾶσσάμενοι, ἀλλὰ καὶ οἷς ὀφραϊνόμεθα; Πάνυ (ἔφη) καὶ ταῦτα φιλάνθρωπα.

ς'. Τὸ δὲ καὶ ὕδωρ ἡμῖν παρῆχεν ἔγωγε πολλὰ ἄξιον, ὥστε καὶ φυλάσκειν τε καὶ ζωαύξειν τῇ γῇ ἐκ τῶν ὥραις πάντα τὰ χρήσιμα ἡμῖν, ζωοῖ καὶ καὶ αὐτὰς ἡμᾶς, καὶ μὲν ὧν πᾶσι πῶς τρέφουσιν ἡμᾶς, ὀκαλεῖσθαι ἄλλοι τε καὶ ὀφελιμώτερά καὶ ἡδῶ ποιεῖν αὐτά· καὶ ἐπειδὴ πλείεστε δεόμεθα

4. Quia verò Sol lucidus est, ac nobis horas dici, aliaque clarè demonstrat, nox autem propter tenebras est obscurior: astrorum lucem noctu protulerunt, quæ noctis horas nobis indicarent; quo fit, ut multa tum, quæ necesse sit, perficiamus. Ita est, inquit. Enimvero Luna, non solùm noctis sed etiam mensis partes nobis patet facit. Omnino, ait.

5. Quid autem? quum nutrimento egeamus, quod illud è terrâ nobis producant, & ad hoc anni tempora convenientia tribuant, quæ nobis non modò magnâ copiam

necessaria præparant, sed et quoque de quibus delectationem capimus? Etiam hæc, inquit, magnæ sunt Deorum erga homines benignitatis & clementiæ.

6. Quod item nobis aquam largiantur, rem aded pretiosam, ut & producat & augeat unâ cum terrâ & cum anni temporibus omnia, quæ nobis usui sunt, simulque nos etiam alit, ac nutrimentis nostris omnibus admista, faciat ut & confici ea facilius possint, & usui nostro magis sint accommodata, & suaviora? Quodquæ maximâ nobis eandem copiam largiantur, quum

μεθα τέττα, ἀφθονέσθαι αὐτὸ παρέχῃν ἡμῖν; Καὶ τὸτο (ἔφη) προνοητικόν.

ζ. Τὸ ὃ καὶ τὸ πῦρ πορεύσασθαι ἡμῖν ὀπίκτερον μὴ ψυχῆς, ὀπίκτερον ὃ σκότους, ζυμεργόν ὃ πρὸς πᾶσαν τέχνην, καὶ πάντα ὅσα ὠφελείας ἕνεκα ἄνθρωποι καλᾶσκιδάζον; Ὡς καὶ ζυμερόνῃ εἰπεῖν, ἔδεν ἀξιόλογον ἄνθρωπος ἄνθρωποι τὸ πρὸς βίον χρησίμων καλᾶσκιδάζον. Ὑπερβάλλει (ἔφη) καὶ τὸτο Φιλανθρωπία.

η. Τὸ ὃ τὸ ἥλιον, ἐπειδὴν ἐν χειμῶνι τρέπηται, προσιέναι τὰ μὴ ἀδρύνοντα, τὰ ὃ ξηραίνοντα, ὧν καιρὸς διελήλυθεν· καὶ ταῦτα διαπραχθᾶμενον μηκέτι ἐγγυτέρω προσιέναι, ἀλλ' ἀποτρέπεσθαι, φυλαττόμενον μή τι ἡμᾶς μᾶλλον ἢ δεινὸς θερμαίνων βλάβῃ. Ἐὖτε αὖ πάλιν ἀπιδὼν γῆν, ἐνθα καὶ ἡμῖν δῆλόν ἐστιν, ὅτι, εἰ προσώτερω ἀπεισιν, ἀποπαγησόμεθα ὑπὸ τῆς ψυχῆς, πάλιν αὖ τρέπεσθαι καὶ προχωρεῖν, καὶ ἐνταῦθα ἢ ἔσθαι ἀνασρέφεισθαι, ἐνθα ὧν μάλιστα ἡμᾶς ὠφελοῖται; Νηὶ τὸ Δί' (ἔφη) καὶ ταῦτα παντάπασιν ἔοικεν ἀνθρώπων ἕνεκα γιγνόμενα.

θ. Τὸ

quum illâ plurimùm egeamus? Hoc quoque, ait, Providentiæ opus est.

7. Quod item nobis ignem dederint, qui nobis opem adversùs frigus, & adversùs caliginem ferret, nosque in omnibus opificiis, rebusque cæteris, quas utilitatis causâ suscipiunt homines, adjuvaret? Nam, ut summatim dicam, nihil homines, quod operæ pretium sit, absque igne, rerum ad vitam utilium parare possunt. Etiam hoc benignitatis est exhibitæ.

8. Quod item Sol, postea-

quam in hyeme se convertit, accedendo partim succrescere quædam facit, partim exsiccat, quorum scilicet tempus præterit; ac posteaquam id perfecit, non accedit propius, sed avertit sese cavens, ne, supra modum nos calefaciendo, lædat: deinde quum recedens eò pervenit, ubi animadvertimus ipsi futurum, ut frigore congelasceremus, siquidem abiret longius, ad eam cœli partem revertitur, ubi nobis plurimùm prodest? Profecit, ait, etiam hæc omnino videntur hominum causâ fieri.

9. Quod

θ'. Τὸ δ' αὖ (ἐπειδὴ καὶ τῷτο φανερόν, ὅτι καὶ ἂν ἔπεν-
εγκοιμῆμεν ἕτε τὸ καῦμα ἕτε τὸ ψύχου, εἰ ἐξαπίνης γί-
νοιτο) ἔγωγε μὲν καὶ μικρὸν προσιέναι τῷ ἥλιον, ἔγωγε δὲ καὶ
μικρὸν ἀπιέναι, ὥστε λαμβάνειν ἡμᾶς εἰς ἐκάτερα τὰ
ἰσχυρότατα καθισαμύρας; Εγὼ μὲν οὖν (ἔφη ὁ Εὐθύδη-
μος) ἤδη τῷτο ζῶμαι, εἰ ἄρα τί ἐστὶ τοῖς Θεοῖς ἔρπον, ἢ
ἀνθρώπους φεραπύειν· σκεῖνο δὲ μόνον ἐμποδίζει με, ὅτι
καὶ τὰλλα ζῶα τέτων μετέχει.

ι'. Οὐ γὰρ καὶ τῷτο (ἔφη ὁ Σωκράτης) φανερόν, ὅτι ἐ
ταῦτα ἀνθρώπων ἕνεκα γίγνεται τε καὶ ἀνατρέφεται; Τί γὰρ
ἄλλο ζῶον αἰγῶν τε καὶ ὑῶν καὶ ἵππων καὶ βοῶν καὶ ὄνων καὶ
ἄλλων ζῶων πᾶσι ταῦτα ἀγαθὰ διπολαύει, ὅσα ἀνθρώποι;
Εμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ πλείω τῷ φυλῶν. Τρέφοντες γὰρ καὶ
χρηματίζοντες ἔδδεν ἥτιον διὰ τέτων, ἢ ἀπὸ σκεῖνων. Πό-
λυ δὲ καὶ γὰρ ἀνθρώπων τοῖς μὲν ἐκ τῆς γῆς φυομένοις εἰς
τροφῶν καὶ χερῶν, διὰ δὲ βοσκημάτων γάλακτι, καὶ τυ-
ρῶν, καὶ κρέασι τρέφομενοι ζῶσι. Πάντες δὲ τιθαστεύοντες
καὶ δαμάζοντες τὰ χρήσιμα τῷ ζῶον, εἰς τε πόλεμον καὶ
εἰς

9. Quod item, quum ma-
nifestum sit, non posse nos
nec æstum, nec frigus tole-
rare, si repente illa existe-
rent, Sol ita paulatim acce-
dat, atque ita paulatim absc-
dat, ut ipsimet ad utraque
vehementissima nos pervenisse
ignoremus? Ego quidem
hoc ipsum, ait Euthydemus,
modò considero, aliāne quā-
piam re Dii occupentur, quā
ut commodis hominum in-
serviant. Nam illud solūm
mihi est impedimento, quod
hæc animalibus etiam cæte-
ris cum homine communia
sint.

10. An verò non perspi-

cuum est, ait Socrates, etiam
animalia hominum causā na-
sci ac nutriri? Quod enim a-
liud animal tot commodis
fruitur ex capris, suibus, e-
quis, bobus, asinis, animalibus
cæteris, quot homines? Ego
quidem certè plura de
his homines percipere puto,
quàm de plantis. Nam &
aluntur, & rem faciunt non
minùs de animalibus, quàm
plantis. Etiam magna pars
hominum nascentibus è ter-
rà non utitur ad cibum, sed
pecudum lacte, caseo, carni-
bus pro nutrimento utentes
vivunt. Præterea cicuratis ac
domitis utilibus animalibus
omnes

εἰς ἄλλα πολλὰ (συμφοροῦς ἡμῶν). Ομοιωμονῶ σοι ἔ
 καὶ τὰτ', ἔφη. Οὐαὶ ᾧ αὐτῶν καὶ τὰ πολὺ ἰσχυρότερα
 ἡμῶν, ἔτω ὑποχείρεια γιγνώμενα πῶς ἀνθρώποις, ὥστε
 χρῆσθαι αὐτοῖς ὅ, τι ἂν βέλων.

ια. Τὸ δ' (ἐπειδὴ πολλὰ μὲν καλὰ καὶ ἀφελίμα,
 διαφέροντα ᾧ ἀλλήλων ἐστὶ) προσδεῖναι πῶς ἀνθρώποις
 αἰσθήσεως ἀρμοτήσας πρὸς ἕκαστα, δι' ὧν διαπολαύομεν
 πάντων τ' ἀγαθῶν. Τὸ ἦ, καὶ λογισμὸν ἡμῶν ἐμφύσει,
 ὃ πρὶν ὧν αἰσθανόμεθα λογισμοῖς τε καὶ μνημονεύοντες
 καταμανθάνομεν, ὅπῃ ἕκαστα συμφέρει, καὶ πολλὰ μη-
 χανώμεθα, δι' ὧν τ' τε ἀγαθῶν διαπολαύομεν, καὶ τὰ κακὰ
 ἀλεξόμεθα. Τὸ ἦ καὶ ἐρμηνεύειν δύναι, δι' ἧς πάντων τ'
 ἀγαθῶν μελετῶμεν τε ἀλλήλους διδάσκοντες, καὶ χερσὶν ἑ-
 αυτῶν, καὶ νόμους τιθέμεθα, καὶ πολιτεύομεθα; Παντάπασιν
 εὐόκασιν, ὧ Σώκρατες, οἱ Θεοὶ πολλὰ τ' ἀνθρώπων
 ὀπιμέλειαν ποιῶσιν.

ιβ. Τὸ ἦ, καὶ εἰ ἀδιωκῶμεν τὰ συμφέροντα προ-
 νοεῖσθαι ὑπὲρ τ' μελλόντων, ταύτη αὐτὴς ἡμῖν συμφερεῖν,
 219

omnes ad bellum aliaque & reminiscendo discimus, ad
 multa utuntur, veluti adju- quæ singula conducant; mul-
 toribus. In hoc etiam assen- taque molimur, per quæ bo-
 tior tibi, ait. Nam inter ea nis fruamur, & mala depel-
 video quedam longè nos su- lamus. Quid? quod elo-
 perare viribus, quæ tamen a- quendi facultatem nobis lar-
 dedò se hominibus subiciant: giti sint, per quam invicem
 ut eis, quamcunque ad rem omnia bona inter nos docen-
 velint, utantur. do communicamus, & leges

II. Quod item Dii homi- ferimus, & Rempublicam ad-
 nibus, quam multa sint pul- ministramus? Omnino vi-
 chra & utilia, sed inter se di- dentur, mi Socrates, valde
 versa, sensus addiderint ad Dii de hominibus esse soli-
 singula congruentes, per quos citi.

bonis omnibus fruimur. I- 12. Quid? quæ nobis in
 tem, quod rationem nobis à futurum utilia prospicere non
 naturâ concesserint, quâ de possumus, quod ita nos ju-
 rebus sensilibus ratiocinando vent, ut per divinationem
 con-

διὰ μανικῆς πῆς πωθανομένων φερόντας τὰ δόξασι-
μῶμα, καὶ διδάσκοντες ἢ ἀν' ἄρματα γιγνοίη; Σοὶ δ',
(ἔφη) ὦ Σώκρατες, εἰκάσιν ἐτι φιλικώτερον, ἢ πῆς
ἄλλοις χρησθῆ, εἴγε μὴδὲ ἐπερωτώμενοι ὑπὸ σὺ προ-
σημαίνῃσι σοὶ ἅτε χρη ποιεῖν, καὶ ἂ μὴ.

ιγ'. Οτι δὲ γε ἀληθῆ λέγω, καὶ σὺ γνώσῃ, ἀν' μὴ
ἀναμνήσῃς, ἕως ἀν' τὰς μορφὰς τῶν Θεῶν ἴδῃς, ἀλλ' ἐξαρ-
κῇ σοὶ τὰ ἐρῶα αὐτῶν ὁρῶναι σέβεισθαι καὶ τιμᾶν τὰς Θεάς.
Εννοεῖ γ', ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ Θεοὶ ἔτις ὑποδεικνύουσιν. Οἱ
τε γὰρ ἄλλοι ἡμῖν τὰ ἀγαθὰ διδόντες, ἔδδεν τῶν εἰς
τὸ ἐμφανὲς ἰόντες διδόντες, καὶ ὁ τὸ ὅλον κόσμον ζω-
τάτων τε καὶ ζωέχων, ἐν ᾧ πάντα καλὰ καὶ ἀγαθὰ
εἰσι, καὶ αἰὲ μὴν χρημῶσις ἀτρεῖσθαι τε καὶ ὑγιᾶ καὶ ἀγῆρα-
τον παρέχων, θάττον γ' νοήματι ἀναμαρτήτως ὑπερ-
ρεῖσθαι, ἔτι τὰ μέγιστα μὴ πράττων ὁρᾶν, πόδε γ'
οἰκονομῶν ἀόρατοι ἡμῖν εἰσιν.

ιδ'. Εννοεῖ γ', ὅτι καὶ ὁ πᾶσι φανερός δοκῶν εἶναι
ἡλιος, οὐκ ὀπίσθι πῆς ἀνθρώποις ἑαυτὸν ἀκρεβῶς
ὁρᾶν,

consulentibus se de futuro-
rum eventu respondeant, &
quo pacto fiant optimè, do-
ceant? Te quidem, ait, mi
Socrates, etiam familiarius
uti videntur, quàm cæteris;
quando tibi, ne quidem in-
terrogati abs te, significant,
quid vel faciendum, vel non
faciendum sit.

13. At verum me dicere
etiam tu intelliges, si non
expectaveris, donec Deorum
formas intuearis; sed suffe-
cerit inspicienti eorum ope-
ra, tum venerari tum hono-
re prosequi Deos. Velim e-
tiam cogites, Deos ipsos ita
se nobis ostendere. Nam &

Dii cæteri, quum bona no-
bis largiantur, nihil tamen
horum ita largiuntur, ut in
apertum prodeant: Et is qui
mundum universum compo-
suit & continet, quo pulchra
& bona omnia comprehen-
duntur, quique utentibus eo
semper expertem detrimenti,
& morbi, & senectutis exhi-
bet, atque etiam cogitatione
celerius obsequentem sine ul-
lo errore: is, inquam, maxi-
ma quæque facere conspici-
tur, atque hæc gubernans, ni-
hilominus cerni non potest.

14. Etiam confideres velim,
quod Sol, quum omnibus ef-
se conspicuus videatur, non
permittat

ὁρᾶν, ἀλλ' εἰάν τις αὐτὸν ἀναιδῶς ἐγχειρῇ θεῶν, ὅψιν ἀφαιρῇ. Καὶ τὰς ὑπερήτας ἢ τῶν Θεῶν ὁρᾶς ἀφανεῖς ὄντας. Κεραυνός τε γὰρ ὅτι μὴ ἀνωθεν ἀφίε, δῆλον, καὶ ὅτι οἷς ἀν ἐλύχῃ, πάντων κρατεῖ. ὁρᾷ δ' ἔτ' Ἰππῶν, ἔτε καλασκήψας, ἔτε ἀπείων. Καὶ ἀνεμοὶ αὐτοὶ μὴ ἔχ' ὁρᾶν. ἀ ἢ ποιῶσι, φανερὰ ἡμῖν ἐστὶ, καὶ προσιόντων αὐτῶν αἰσθανόμεθα. Ἀλλὰ μὴ ἔανθρωπα γε ψυχὴ, (ἥπερ τι καὶ ἄλλο τῶν ἀνθρωπίνων) τῷ θεῷ μετέχει. Ὅτι μὴ γὰρ βασιλεύει ἐν ἡμῖν, φανερόν ὁρᾷ ἢ ἔδ' αὐτῇ. Ἀλλὰ καλανεῖν μὴ καλαφρονεῖν τῶν ἀοράτων, ἀλλ' ἐκ τῶν γινομένων τῶν διώκων αὐτῶν καλαμανθάνοντα, τιμᾶν τὸ Δαιμόνιον.

15. Εγὼ μὴ, ὦ Σώκρατες, (εἶπε ὁ Εὐθύδημος) ὅτι μὴ ἔδ' μικρὸν ἀμελήσω τῷ Δαιμονίῳ, σαφῶς οἶδα. ἐκεῖνο ἢ ἀθυμῶ, ὅτι μοι δοκεῖ τὰς τῶν Θεῶν βερεγείας ἔδ' ἀν εἰς πολλοὺς ἀνθρώπων ἀξίας χάρισιν ἀμβέβει.

15. Μη

permittat hominibus, uti se accuratè aspiciant : sed si quis impudenter eum spectare conetur, videndi facultatem amittat. Propterea Deorum quoque ministros conspici non posse reperies. Nam fulmen de loco quidem superiore demitti patet, & omnia, in quæ incidit, vincere : non tamen, vel quum accedit, vel quum ferit, vel quum recedit, cernitur. Nec venturi videntur, quanquam eorum effecta nobis conspicua sint, & accedentes sentiamus. Quinetiam, si quid rerum humanarum aliud, animus hominis certè quiddam

cum Naturâ Divinâ commune habet. Patet enim hunc in nobis imperare, quanquam non cernatur. Quæ considerantem te, nequaquam ea, quæ cerni nequeunt, contemnere decet : sed de iis quæ accidunt, eorum potestate animadversâ, Numen ipsum honore prosequi.

15. Scio equidem me, ait Euthydemus, ne minimâ quidem in parte Numen, mi Socrates, neglecturum. Verum id mihi molestum est, quod nemo mihi hominum beneficia divina gratiis rependere meritis videatur.

15'. Μὴ τῷτο ἀθύμει, (ἔφη) ὦ Εὐθύδημε. Οὐαὶ
 ᾧ, ὅτι ὁ ἐν Δελφοῖς Θεὸς, ὅταν τις αὐτὸν ἐπερωτᾷ,
 πῶς ἀνὰ τῆς Θεῆς χαρίζοιτο, δοσκέινε), Νόμῳ πόλεως.
 Νόμῳ ᾧ δὴ πᾶς πανταχῶς ἐστὶ, Κατὰ δυνάμιν ἰσχύος
 Θεὸς δέξασθαι. Πῶς ἔν ἄν τις κάλλιον καὶ Δοσεβέστερον
 τιμῇ Θεὸς, ἢ ὡς αὐτοὶ κελεύουσιν, ἔται ποιῶν;

15'. Ἀλλὰ χρὴ τὸ μὴ δυνάμειος μὴδὲν ὑφίεσθαι.
 Όταν γάρ τις τῷτο ποιῇ, Φανερός δὴ πᾶς ἐστὶ τότε ὁ τι-
 μῶν Θεός. Χρὴ ἔν μὴδὲν ἐλλείποντα καὶ δυνάμιν τι-
 μῶν τῆς Θεῆς, παρρεῖν τε καὶ ἐλπίζοντα τὰ μέγιστα ἀγα-
 θά. Οὐδὲ παρ' ἄλλων γ' ἄν τις μείζω ἐλπίζων σω-
 φρονοίη, ἢ πρὸς τὰ μέγιστα ὠφελεῖν δυναμένων. ἔδ'
 ἀν' ἄλλως μᾶλλον, ἢ εἰ τῷτο δέξασθαι. Ἀρίστοι ᾧ
 πῶς ἀνὰ μᾶλλον, ἢ εἰ ὡς μάλιστα πείθοιτο αὐτοῖς; Τει-
 αῦτα μὲν λέγων τε καὶ αὐτὸς ποιῶν, Δοσεβέστερος τε καὶ
 Σωφρονεστερος τῆς Συμῶντος παρισκιάζειν.

Κ Ε Φ.

16. Tibi verò, mi Euthy-
 deme, ait, molestum hoc ne
 sit. Vides etenim Delphicum
 Deum interrogatum, quo pa-
 cto quis gratificari Diis pos-
 sit, respondere; Ex civitatis
 instituto ac more. Est au-
 tem institutum hoc ubique,
 ut pro facultatibus Dii sacri-
 ficiis placentur. Qui ergo
 possit aliquis rectius & reli-
 giosius Deos honore afficere,
 quàm si ita agat, ut ipsimet
 jubent.

17. Sed tamen de faculta-
 tibus minimè aliquid remit-
 tere oportet. Nam, quum
 aliquis hoc facit, non se Deos

honore prosequi declarat. I-
 taque nihil intermittentem af-
 ficere Deos honore pro viri-
 bus oportet, & confidenter
 bona maxima sperare. Ne-
 mo enim mentis compos ab
 aliis majora sperare potest,
 quàm ab iis qui plurimùm
 prodesse possunt: nec aliud
 potiùs ratione, quàm si eis
 placeat. Et quo pacto ma-
 gis placere possit, quàm si
 maximè ipsis obtemperet?
 Hæc tum dicens, tum ipse
 faciens, & religiosiores &
 modestiores reddebat familia-
 res suos.

C A P.

Κ Ε Φ. δ'.

ΑΛΛΑ μὲν καὶ περὶ τῶ Δικαίου γε οὐκ ἀπεκρύπτειτο
ὡς εἶχε γνώμην· ἀλλὰ καὶ ἐργῶ ἀπεδείκνυτο,
ἰδίᾳ τε πᾶσι νομίμως καὶ ὠφελίμως χρώμενος καὶ κοινῇ,
ἀρχαὶς τε αἰ τοῖ νόμοι προσάτιον παθόμενος, καὶ κατ'
πόλιν καὶ ἐν τῇ στρατείᾳ ἕτως, ὥστε διὰ δὴ λῶ εἶναι
ὡς τὰς ἄλλας ὑπακλιῶν.

β'. Καὶ ὅτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳς Ἐπιστάτης γινόμενος,
οὐκ ἐπέτρεψε τῷ δήμῳ ὡς τὰς νόμους ψηφίσασθαι, ἀλ-
λὰ ζῶν τοῖς νόμοις ἠναντιώθη πιαύτῃ ὁρμῇ τῷ δήμῳ, ὡς
οὐκ ἂν οἶμαι ἄλλον εἶδεναι ἄνθρωπον ὑπομείναι.

γ'. Καὶ ὅτε οἱ Τριάκοντα προσέτατον αὐτῷ ὡς τὰς
νόμους τι, οὐκ ἐπέειπε. Τοῖς τε ᾧ νόμοις ἀπαγορεύοντων
αὐτῶν μὴ διαλέγεσθαι, καὶ προσαζάντων ὁκνεῖν τε καὶ ἄλ-
λοις τισὶ τῶ πολλῶν ἀγαγεῖν τινα ἐπὶ θανάτῳ, μόνος
οὐκ ἐπέειπε, ἀλλὰ τὸ ὡς τὰς νόμους αὐτῷ προσάτι-
σαι.

δ'. Καὶ

C A P. IV.

NE de Justitiâ quidem sen-
tentiam animi sui oc-
cultabat, sed eam reipsâ de-
clarabat, quum privatim ac
publicè erga omnes ex le-
gum præscripto & utiliter se-
se gereret, ac magistratibus,
in iis quæ lex mandat, adeo
tum domi tum militiæ pare-
ret; ut supra cives ceteros
eum se rectè atque ordine
gerere, palam esset.

2. Quinetiam quo tem-
pore Præses comitiorum factus
est, non permisit plebi, ut

præter leges suffragiis sen-
tentias ferret: sed cum legi-
bus tanto impetui plebis ad-
versatus est, quem non puto
ullum alium hominem tole-
raturum fuisse.

3. Quoties etiam Trigin-
ta viri contra leges aliquid ei
præciperent, non obtempera-
bat. Nam quum edixissent,
ne ad juvenes differeret, ac
mandassent tum ipsi tum aliis
quibusdam civibus, ut quen-
dam adducerent, qui morte
mulcandus esset: solus non
paruit, propterea quod con-
tra leges mandaretur.

K k 2

4. Quum

δ'. Καὶ ὅτε τ' ὑπὸ Μελίτῃ γραφῶν ἔφθλε, τ' ἄλλων εἰωθότων ἐν ταῖς δικαστηρίοις πρὸς χάριν τε ταῖς Δικασταῖς ἀγαλέγεσθαι, καὶ κολακάζειν, καὶ δεῖσθαι πρὸς τὰς νόμους, καὶ ἀφ' ταῦτα πολλῶν πολλὰκις ὑπὸ τῶν Δικαστῶν ἀφιερῶν, ἐκείνῳ ἔδεν ἠθέλησε τ' εἰωθότων ἐν τῷ δικαστηρίῳ πρὸς τὰς νόμους ποιῆσαι· ἀλλὰ ῥαδίως ἂν ἀφελθεῖς ὑπὸ τῶν Δικαστῶν, εἰ καὶ μετρίως τι τῶν ἐποίησε, προείλετο μᾶλλον ταῖς νόμοις ἐμμενῶν δοξάζαντιν, ἢ πρὸς ἀνομῶν ζῆν.

ε'. Καὶ ἔλεγε ὃ ἔτω καὶ πρὸς ἄλλας μὲν πολλὰκις οἶδα· δεῖ ποιεῖν αὐτὸν καὶ πρὸς Ἱππίαν τῷ Ἠλεῖον πρὸς τῶν Δικαστῶν τοιαύτῃ ἀγαλέχθεντα. Διὰ χρόνον γὰρ ἀφικόμενον ὁ Ἱππίας Ἀθλῶαζε, παρεστὼς τῷ Σωκράτῃ λέγοντι πρὸς τινὰς, ὡς θαυμάσων εἶναι τὸ, εἰ μὴ τις βέλτοιο (κυττα διδάσασθαι τινὰ, ἢ τέκνονα, ἢ χαλκίαν, ἢ ἵππειαν, μὴ ἀπορεῖν ὅποι ἂν πέμψας τῶν τύχῃ) (Φασὶ δὲ τινες καὶ ἵππον καὶ βῆναι τῷ βελτομῶν δικαίως ποιῆσασθαι, πάντα μετὰ εἶναι τῶν διδασκόντων) εἰάν τις βέλτῃ

4. Quum itidem, accusante Melito, reus ageretur, quanquam aliis in more sit, apud tribunalia iudicum in gratiam multa dicere, adulari, rogare præter leges, quibus sanè artibus multi multoties à iudicibus absolvuntur. Socrates nihil horum usu receptorum apud tribunal præter leges facere voluit, sed tamen si facillimè absolvi potuisset, si vel modicè horum aliquid fecisset, perstare tamen in legibus maluit, ac mori, quàm præter leges aliquid designando vivere.

5. Atque huiusmodi quæ-

dam ad alios sæpenumerò dixit, & ipse memini eum aliquando de Justitiâ quoque differere ad Hippiam Eleum in hanc sententiam. Quippe quum longo ex intervallo Athenas venisset Hippias, fortè Socrati aderat, dicenti ad quosdam, mirum esse, quod si quis futorem aliquem, vel fabrum, vel artificem ætarium, vel equitem docendum locare velit, non desint loca, ad quæ illo ire iussu, possit hoc impetrare: (aiunt quidem aliqui, si equum ac bovem quis rectè velit institui, omnia plena iis esse qui hos docere velint) at si quis vel

βέλη) ἢ αὐτὸς μαθεῖν τὸ Δίκαιον, ἢ υἱὸν, ἢ οἰκέτην διδάσασθαι, μὴ εἶναι, ὅποι ἀν ἐλθὼν τύχοι τῆς.

ε'. Καὶ ὁ μὲν Ἰππίας ἀκῶσας ταῦτα, ὥσπερ Θησκώπων αὐτὸν, Ἐτι γὰρ σὺ, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκείνα τὰ αὐτὰ λέγεις, ἀ' ἐγὼ πάσαι πότε σε ἤκουσα; Καὶ ὁ Σωκράτης, ὃ δὲ γε τῆς δεινότερον, ἔφη, ὦ Ἰππία, ἔ' μόνον αἰεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ πρὶ τ' αὐτῶν. Σὺ δ' ἴσως, διὰ τὸ πολυμαθὲς εἶναι, πρὶ τ' αὐτῶν ἐδέποτε τὰ αὐτὰ λέγεις. Ἀμίλει (ἔφη) πειρῶμαι καινὸν τι λέγειν αἰεὶ.

ζ'. Πότερον (ἔφη) καὶ πρὶ ὧν θήσασαι, οἷον πρὶ γεγραμμάτων, εἴαν τις ἐρηαί σε, πόσα καὶ ποῖα [Σωκράτης] εἰσιν, ἀλλὰ μὲν πρότερον, ἀλλὰ καὶ νῦν περὶ λέγῃ; Ἡ πρὶ δριμύτων ποῖς ἐρωτῶσιν, εἰ τὰ δίδας πέντε δέκα εἰσιν, ἔ' τὰ αὐτὰ νῦν, ἀ' καὶ πρότερον, ὑποκρίνη; Περὶ μὲν τῶν, (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ὥσπερ σὺ, καὶ ἐγὼ αἰεὶ τὰ αὐτὰ λέγω. Περὶ μὲν τοῦ τῷ Δικαίῳ πάνυ οἶμαι νῦν ἔχειν εἰπεῖν, πρὸς ἀ' ἔτε σὺ, ἔτ' ἀν ἄλλ' ἐδεῖς διώκειν ἀν εἰπεῖν.

η'. Νῆ

vel ipse Justitiam discere cupiat, vel filium domesticumve doceri, non esse, quo accedere possit, ut hoc consequatur.

6. Quæ quum audiisset Hippias, tanquam irridens Socratem, ait; Num adhuc tu, mi Socrates, illa ipsa dicis, quæ ego de te jam olim audiavi? Et Socrates, Imò quod hoc etiam gravius est, inquit, mi Hippias, non modò semper eadem dico; sed etiam de iisdem. Tu verò fortasse, quod doctrinæ magnam copiam habes, de iisdem nunquam eadem dicis. Certè, inquit, semper aliquid novi proferre conor.

7. Num & de iis, ait Socrates, quæ scis? verbi gratiâ, de literis; si quis te roget, quot & quales sint literæ vocabuli Socratis, antehac alia, itidemque nunc alia dicere conaris? Vel de numeris si qui rogent, an bis quinque sint decem, non eadem nunc, quæ & prius, respondes? De his, ait, mi Socrates, perinde ac tu quoque, semper eadem dico. Cæterum de eo, quod justum est, nunc me dicere posse omninò arbitror, ad quæ neque tu, neque quisquam alius respondere queat.

8. Mag.

η'. Νῆ τ' Ἡσαν (εἶπεν) μέγα λέγεις ἀγαθὸν ὄρηκ-
ναι, εἰ παύσον) μὲν οἱ Δικασταὶ δίχα ψηφίζομενοι,
παύσον) ὃ οἱ πολλοὶ) πρὶ τ' δικαίων ἀντιλέγοντες τε καὶ
ἀντιδικῶντες καὶ τασιάζοντες, παύσον) ὃ αἱ πόλεις ἀφ-
φερόμεναι πρὶ τ' δικαίων. καὶ πολεμεῖσαι. Καὶ ἐγὼ
μὲν οὐκ οἶδ' ὅπως ἂν ἀπολειφθεῖν σὺ, πρὸ τῆ ἀκῆ-
σαι τηλικῆτον ἀγαθὸν ὄρηκός τοι.

θ'. Ἀλλὰ μὰ Δι' (εἶπεν) οὐκ ἀκῆση, πρὶν γ' ἂν
αὐτὸς ἀποφῇν ὅ, τι νομίζεις τὸ Δίκαιον εἶναι. Ἀρκεῖ
ᾧ, ὅτι τ' ἄλλων καταβλάσας, ἐρωτῶν μὲν καὶ ἐλέγχων
πάντας, αὐτὸς ὃ ἕδενι θείων ὑπέχεν λόγον, ἕδεν γνώ-
μῃν ἀποφαίνεσθαι πρὶ ἕδενός.

ι'. Τί ὃ, ᾧ Ἰππία, (εἶπεν) οὐκ ἠδῆσαι ὅτι ἐγὼ, ᾧ
δοκεῖ μοι Δίκαια εἶναι, ἕδεν παύομαι ἀποδεικνύμεν;
Καὶ ποῖ) δὴ σοι (εἶπεν) ἔστ) ὁ λόγ) ἐστίν; Εἰ ὃ
μὴ λόγῳ, (εἶπεν) ἀλλ' ἔργῳ ἀπαδείκνυμαι. Ἡ δ' δοκεῖ
σοι ἀξιοσημαρτότερον τῆ λόγῳ τὸ ἔρ) εἶναι; Πολύ γε
νῆ Δι', (εἶπεν.) Δίκαια μὲν ᾧ λέγοντες πολλοὶ, ἄδικα
ποῖ) δίκαια ὃ πρῶτων ἕδεις ἄδικ) ἂν εἴη.

ια'. Ἡ δῆ-

8. Magnum profectò, ait, bonum reperisse te refert, si quidem iudices diversa statuere desinent, & cives de iis quæ iusta sint, disceptare, experiri jure, dissidere; denique civitates ipsæ discordes esse de iis quæ æqua sint, bellaque gerere desinent. Atque equidem quo pacto discedere abs te possim, prius quam te, qui tantum bonum inveneris, audierim, non video.

9. At tu profectò, inquit, non audies, prius quam ipse pronuntiâris, quid esse justum statuas. Nam sufficit tibi alios irridere, interroganti &

convincenti omnes; quum ipse nemini rationem reddere velis, neque sententiam tuam ullâ de re proferre.

10. Quid verò, mi Hippia? inquit, an nescis me illa, quæ iusta putem, nunquam non indicare? Et cujuscmodi ea, inquit, oratio tua est? At si non oratione, ait, saltem re ipsâ demonstro. Non tibi res ipsa videtur fide dignior esse, quàm sit oratio? Multo magis profectò, ait. Nam plerique, quum iusta dicant, injusta patrant: at qui iusta facit, injustus esse nequit.

11. Sen-

ια'. Ηιδῆσαι ἔν πάπῳί με ἡ ψαδομαρτυρῶντῳ, ἡ Συκοφαντῶντῳ, ἡ φίλως ἡ πόλιν εἰς σάσιν ἐμβάλ-
λοντος, ἡ ἄλλό τι ἀδικον πρᾶττοντος; Οὐκ ἔγωγ', ἔφη.
Τὸ ᾧ τ' ἀδικων ἀπέχεσθ', εἰ Δίκαιον ἡγῶ; Δῆλῳ εἶ,
(ἔφη) ὦ Σώκρατες, καὶ νῦν λαφύγαν ἐγχερῶν τὸ
δοποδείκνυσθ' γνώμην ὅ, τι νομίζεις τὸ Δίκαιον. Οὐ γὰρ
ἀ πρᾶτλῃσιν οἱ δίκαιοι, ἀλλ' ἀ μὴ πρᾶτλῃσι, ταῦτα
λέγεις.

ιβ'. Ἀλλ' ὅμῳ ἔγωγ' (ἔφη ὁ Σωκράτης) τὸ μὴ
θέλειν ἀδικεῖν, ἱκανὸν Δικαιοσύνης ὁπιδείμα εἶναι· εἰ
δὲ σοι μὴ δοκεῖ, Κρίψαι εἰάν τῷδε σοι μάλλον δέισκη.
Φημί γὰρ ἐγὼ τὸ νόμιμον Δίκαιον εἶναι. Ἀρα τὸ αὐτὸ
λέγεις, ὦ Σώκρατες, νόμιμόν τε καὶ Δίκαιον εἶναι;
Ἐγωγ', ἔφη.

ιγ'. Οὐ γὰρ αἰσθάνομαί σε, ὅποῖον νόμιμον, ἡ ποῖον Δί-
καιον λέγεις. Νόμος γὰρ πόλεως (ἔφη) γιγνώσκεις; Ἐγὼ γ',
ἔφη. Καὶ τίνας τᾶτας νομίζεις; Ἀ οἱ πολῆς, ἔφη,
ζωθένδροι ἅ, τε δεῖ ποιεῖν καὶ ὧν ἀπέχεσθ', ἐγράψαντο.
Οὐκ ἔν

11. Sensistine verò unquam, me vel falsum testimonium perhibuisse, vel calumniatum quenquam, vel amicos aut Rempublicam in dissensiones impulisse, vel aliud quippiam injusti designasse? Minime equidem, ait. Ab injustis autem abstinere, non justum esse arbitraris? Patet, ait, mi Socrates, etiam nunc id operam te dare, ut, quo minus sententiam de Justitiâ tuam proferas, declines. Non enim ea dicis quæ justî faciunt; sed ea quæ non faciunt.

12. Ego verò, ait Socrates, satis idoneum esse Justitiæ

specimen arbitrabar, nolle quid injustè designare. Quod si hoc tibi non videtur, considera, num magis hoc tibi placeat. Nam equidem aio, id, quod legibus sit consentaneum, esse justum. Tunc, mi Socrates, quod legibus est consentaneum, idem cum isto esse dicis? Dico equidem, ait.

13. Non animadverto, quid legibus consentaneum, quid justum dicas. An civitatis leges nōsti? Novi, ait. Et quas putas illas esse? Quæ nimirum, inquit, cives de agendis, vel non agendis, composita conscripserunt. Ergo legibus

Οὐκ ἔν (ἔφη) νόμιμον μὲν ἂν εἴη ὁ κτ' ταῦτα πολὺ
 τ' ἀνέμνον, ἄνομος ᾧ ὁ ταῦτα πρᾶτταίνων; Πάνυ μὲν
 ἔν, ἔφη. Οὐκ ἔν κ' δίκαια μὲν πρᾶττει ὁ τέττις πειθό-
 μων, ἄδικα ᾧ ὁ τέττις ἀπειθῶν; Πάνυ μὲν ἔν. Οὐ-
 κ' ἔν ὁ μὲν τὰ δίκαια πρᾶττων, δίκαιον· ὁ ᾧ τὰ ἄδικα,
 ἄδικον; Πᾶς ᾧ ἔ; Ο μὲν ἄρα νόμιμον, δίκαιός
 ἐστίν· ὁ ᾧ ἄνομον, ἄδικον.

ιδ'. Καὶ ὁ Ἰππίας, Νόμος δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες,
 πῶς ἂν τις ἡγήσαιο πρᾶττα ἔνασι, ἢ τὸ
 πείθεσθαι αὐτοῖς, ἔς γε πολλάκις αὐτὰς οἱ θεῖοι δο-
 δοκιμάσαντες μετέπειθεν; Καὶ ᾧ πείλεμον (ἔφη ὁ Σω-
 κράτης) πολλάκις ἀνέμνον αἱ πόλεις, πάλιν εἰρή-
 νην ποιεῖν; Καὶ μάλα, ἔφη. Διάφορον ἔν τι οἶε
 ποιεῖν (ἔφη) τὰς πῶς νόμοις πειθομένους φανλίζων, ὅτι
 καταλύοιεν ἂν οἱ νόμοι, ἢ εἰ τὰς πολεμίας ὀταλίζοντας
 ψέγοις, ὅτι γνοῖτ' ἂν εἰρήνη; Ἡ κ' τὰς ἐν πῶς πολεμοῖς
 π' παλαιοῖσι προθύμως βοηθῶντας μέμνη; Μὰ Δι' οὐκ
 ἔγωγ', ἔφη.

ιε'. Λυκῆρ-

legibus consentaneus erit, ait, qui secundum hæc in Republicâ sese gerit: alienus autem à legibus, qui in ea delinquit? Omnino, inquit. Igitur etiam ille, qui his obtemperat, iusta facit: iniusta verò, qui non obtemperat? Omnino. Ergo qui iusta facit, iustus: qui iniusta, iniustus est? Cur non? Itaque legibus consentaneus, iustus est: qui verò alienus est à legibus, iniustus.

14. Tum Hippias, quo pacto aliquis, ait, mi Socrates, vel leges, vel obedientiam in servandis legibus, rem

magni faciendam putare possit, quum eas auctores ipsi sæpenumerò improbatas mutant? Non enim bellum, inquit Socrates, sæpenumerò civitates suscipiunt, ac rursus pacem faciunt? Omnino, ait. Ergone quid aliud facere te putas, inquit, quum legibus obtemperantes vituperas, propterea quod antiquari possint; atque si hostes rectè ac decorè se gerentes reprehendas, propterea quod pax fieri possit? Num & illos, qui alacriter in bellis succurrunt patriæ, vituperas? Minimè equidem. ait.

15. An

14. Λυκῆρον ὃ τ' Λακεδαιμόνιον (ἔφη ὁ Σωκράτης) καλαμεμάθηκας, ὅτι ἔδεν ἂν Διόφορον τ' ἄλλων πόλεων τ' Σπάρτῃ ἐποίησεν, εἰ μὴ τὸ πείθεσθαι τοῖς νόμοις μάλις ἐνεργάσατο αὐτῇ; Τῶν δ' Ἀρχόντων ἐν τ' πόλεσιν οὐκ οἶδα, ὅτι οἵτινες ἂν τοῖς πολίταις αἰτιώτατοί εἰσι τ' τοῖς νόμοις πείθεσθαι, ἔτοι ἄριστοί εἰσι; Καὶ πόλις, ἐν ἣ μάλις αἱ πόλεις τοῖς νόμοις πείθονται, ἐν εἰρήνῃ τε ἄριστα διαγίγεται, καὶ ἐν πολέμῳ ἀνυπόστατος ἔστιν.

15. Ἀλλὰ μὲν καὶ Ομόνοιά γε μέγιστον τε ἀγαθὸν δοκεῖ τ' πόλεσιν εἶναι, καὶ πλεονάκεις ἐν αὐταῖς αἶτε Γερυσίαι, καὶ οἱ ἄριστοι ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους τοῖς πολίταις ὁμονοεῖν καὶ πανταχῶς ἐν τῇ Ἑλλάδι νόμος καίεται, τὰς πολίτας ὁμνύειν ὁμονοήσιν, καὶ πανταχῶς ὁμνύει τ' ὅρκον τῶτον. Οἶμαι δ' ἐγὼ ταῦτα γίγνεσθαι, ἔχ' ὅπως τὰς αὐτὰς χορὰς κρένωσιν οἱ πόλεις, ἔδ' ὅπως τὰς αὐτὰς αὐλητὰς ἐπαινώσιν, ἔδ' ὅπως τὰς αὐτὰς ποιητὰς αἰρῶν, ἔδ' ἵνα τοῖς αὐτοῖς ἡδῶν, ἀλλ' ἵνα τοῖς νόμοις πείθων. Τίς τις γὰρ τ' πολίων

15. An verò Lycurgum Lacedæmonium, ait Socrates, non animadvertisti aliâ re nullâ Spartam à Rebus publicis cæteris diversam reddidisse; quàm quod in eâ maximè perfecerit, ut legibus cives pareant? An item nescis magistratus in Rebus publicis optimos esse, qui maximè sunt auctores civibus, ut legibus obtemperent? Etiam civitas, in quâ maximè legibus parent cives, tum pace rectè constituta est, tum bello inexpugnabilis.

16. Quinetiam Concordia

maximum Rebus publicis bonum esse videbitur, & ut plurimum in eis Senatus ac optimi quique cives, uti concordēs sint, hortantur; & ubique in Græciâ moribus & usu receptum est, ut jurent cives, velle se concordiam colere: quod etiam sacramentum ubique præstatur. Existimo autem sic illud fieri, non ut de iisdem choris cives judicent, non ut tibicines eosdem laudent, non ut eosdem Poëtas deligant, non ut eisdem delectentur: sed ut legibus pareant. Nam, si cives in his

πολιτῶν ἐμμενόντων, αἱ πόλεις ἰσχυρόταται τε καὶ δαίμονες αὖ γίγνοντο. ἂν δὲ ὁμονομίας ἔτ' ἂν πόλεις εὖ πολιθθῇ, ἔτε οἰκῶν καλῶς οἰκηθῇ.

ἰζ'. Ἰδία δὲ πῶς μὲν ἂν τις ἦτον ὑπὸ πόλεως ζήμιοιτο, πῶς δ' ἂν μᾶλλον τιμῶτο, ἢ εἰ τοῖς νόμοις πείθοιτο; Πῶς δ' ἂν ἦτον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἡτῶτο; Ἡ πῶς ἂν μᾶλλον νικῶη; Τίνι δ' ἂν τις μᾶλλον πισύσειε ὥρκαταθέας ἢ χρήματα, ἢ ὑἷος, ἢ θυγατέρας; Τίνα δ' ἂν ἡ πόλις ὅλη ἀξιοπιστότερον ἡγήσαιτο τῶ νομίμου; Παρὰ τίνων δ' ἂν μᾶλλον τὴν δικαίαν τύχοιεν ἢ γονεῖς, ἢ οἰκεῖοι, ἢ οἰκέτης, ἢ φίλοι, ἢ πολῖται, ἢ ξένοι; Τίνι δ' ἂν μᾶλλον πολέμιοι πισύσειαν ἢ ἀνοχὰς, ἢ σπονδὰς, ἢ σωθήκας πρὸς εἰρήνης; Τίνι δ' ἂν μᾶλλον, ἢ τῷ νομίμῳ, σύμμαχοι ἐθέλοιεν γίγνεσθαι; Τῷ δ' ἂν μᾶλλον οἱ σύμμαχοι πισύσειαν ἢ ἡγεμονίαν, ἢ φρεσυχίαν, ἢ πόλεις; Τίνα δ' ἂν τις ἀρετῆσας ὑπελάβοι χάριν κομίσασθαι μᾶλλον, ἢ τὸ νόμιμον; Ἡ τίνα μᾶλλον ἂν τις ἀρετῆσταιν,

persistant, urbes potentissimæ beatissimæque fiunt. "At si ne Concordiâ nec civitas rectè gubernari poterit, nec domus rectè administrari."

17. Privatum verò quî possit aliquis vel minus à Republicâ mulctari, vel magis honorari, quàm si legibus obtemperet? Quo pacto minus pro tribunalibus vinci possit? Quo pacto magis vincere? Cui quis potius fidem habeat, ut apud eum vel pecunias, vel filios, vel filias deponat? Quemnam civitas universa fide digniorem putare possit, quàm eum, qui le-

gibus se conformem præstet? A quo vel parentes, vel propinqui, vel domestici, vel amici, vel cives, vel hospites magis id impetrare possint, quod æquum est? Cui potius hostes, vel inducias, vel sædera, vel conventa de pace credant? Cum quo potius societatem cœant, quàm cum homine legum studioso? Cui potius socii vel ducis munus, vel præsidiorum magisterium, vel civitates credant? A quo potius aliquis bene promerendo gratiam se iniciturum existimet, quàm à legum studioso? Aut de quo potius bene promereatur aliquis, quàm

τήσκειν, ἢ παρ' ἧς χάριν ἀπολήψεται νομίζει; Τῷ δ' ἂν τις βέλοιο μᾶλλον φίλῳ εἶναι, ἢ τῷ ἡτλον ἐχθρὸς, ἢ τῷ πιάτῳ; Τῷ δ' ἂν τις ἡτλον πολεμήσειεν, ἢ ὃς ἂν μάλιστα μὴ φίλῳ εἶναι βέλοιο, ἢ κίσα δ' ἐχθρὸς. Ἐῖς πλεῖστοι μὴ φίλοι καὶ σύμμαχοι βέλοιο εἶναι, ἐλάττω δ' ἐχθροὶ καὶ πολέμοι;

17. Εγὼ μὴ ἔν, ὦ Ιππία, τὸ αὐτὸ ἰπιδείκνυμι νόμιμόν τε ἔς Δίκαιον εἶναι· σὺ δ' εἰ τἀναντία γινώσκεις, δίδασκε. Καὶ ὁ Ιππίας, ἀλλὰ μὰ τὴν Δία, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἔμοι δοκῶ τἀναντία γινώσκην οἷς εἴρηκας περὶ τῆς Δικαίας.

18. Αγραφὸς δέ τις οἶδα, (ἔφη) ὦ Ιππία, νέμεις; Τὸς γ' ἐν πάσῃ (ἔφη) χώρα καὶ ταῦτα νομίζομεν. Εχοῖς ἂν ἔν εἰπὲν (ἔφη) ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτὰς ἔθεντο; Καὶ πῶς ἂν, (ἔφη) οἷγε ἔτε σιωπῶντες ἅπαντες ἂν διωθεῖν, ἔτε ὁμόφωνοί εἰσι; Τίνας ἔν (ἔφη) νομίζεις τεθεικέναι τὰς νόμους τῶν τῶν; Εγὼ μὴ (ἔφη) Θεὸς οἶμαι τὰς νόμους τῶν τῶν τοῖς ἀνθρώποις θεῖναι.

Καὶ

quàm à quo se gratiam reportaturum arbitretur? Cui quis vel magis amicus esse velit, vel minus hostis, quàm homini tali? Cui quis velit minus bellum facere, quàm cui esse cupiat amicissimus, ac minimè hostis, & cujus amicitiam societatemque plurimi experant, inimicitiam verò paucissimi?

18. Equidem, mi Hippias, demonstro idem esse, quod legitimum sit, & quod iustum. Tu si contrarium sentis, velim me doceas. Ego verò, subiecit Hippias, non profectò videor iis contraria

sentire de iusto, quæ tu, mi Socrates, protulisti.

19. An verò quasdam, mi Hippias, inquit, non scriptas leges esse nōsti? Eas, ait, quæ ubivis locorum eodem modo observantur. Hæne dicere potes, ait, ab hominibus esse conditas? Quī possim? inquit, quum homines universi convenire non possint, nec eodem sermone utantur? Quotnam igitur, ait, leges has condidisse arbitraris? Equidem, ait, has leges hominibus à Diis ferri existimo. Nam apud homines universos hoc pri-

Καὶ ᾧ πρὸς πάντας ἀνθρώποις πρῶτον νομίζεῖ), τὰς θεὰς σέβειν.

κ'. Οὐκ ἔν η̅ γονέας τιμᾶν πανταχῶ νομίζεῖ); Καὶ τῷτο, ἔφη. Οὐκ ἔν η̅ μήτε γονέας παισὶ μίγνυαθ, μήτε παῖδας γονεῦσιν; Οὐκέτι μοι δοκεῖ, (ἔφη) ὦ Σώκρατες, ἔτι θεὸς νόμος εἶναι. Τί δὴ; ἔφη. Ὅτι αἰσθάνομαί τινας (ἔφη) πρῶταβαίνοντας αὐτόν.

κα'. Καὶ ᾧ ἄλλα πολλὰ πρῶτανομήσιν. Ἀλλ' ἐν δίκῃν γέ τοι διδῶσιν οἱ πρῶταβαίνοντες τὰς ὑπὸ τῷ θεῷ κειμένης νόμους, ὡς ἐνὶ τῷ πρῶτῳ ἀνθρώπῳ Διὰφυγεῖν· ὡς περ τὰς ὑπὸ ἀνθρώπων κειμένης νόμους ἐνιοὶ πρῶταβαίνοντες Διὰφύγῃσι τὸ δίκῃν διδόναι, οἱ μὲν λανθάνοντες, οἱ δὲ βιαζόμενοι.

κβ'. Καὶ ποίαν (ἔφη) δίκῃν, ὦ Σώκρατες, ἐδύνανται Διὰφύγειν γονεῖς τε παισὶ, καὶ παῖδες γονεῶσι μίγνύμενοι; Τὴν μεγίστην, νῆ Δι', (ἔφη·) τί ᾧ ἀνμείζον πάθοιεν ἄνθρωποι τεκνοποιήμενοι κακῶς τεκνοποιήσας.

κγ'. Πῶς

mum lege receptum est, Deos esse colendos.

20. Annon & Parentes ubique locorum receptum est honore prosequendos esse? Etiam hoc, ait. Non & illud quod neque Parentes cum Liberis, neque Liberi cum Parentibus contuescere debeant? Illa mihi lex, ait, mi Socrates, non jam amplius esse Dei videtur. Quamobrem? inquit. Quod animadvertam, nonnullos hanc non observare.

21. At enim, ait Socrates, etiam alia multa contra leges committunt. Verum qui leges divinitus conditas

violant, poenas dant, quas homo nullâ ratione potest effugere, quemadmodum nonnulli leges latas ab hominibus transgredientes, quo minus poenas dent, vel latendo, vel vim adhibendo effugiunt.

22. Et quam, ait Hippias, poenam effugere, mi Socrates, non possunt tum Parentes, si sum Liberis, tum Liberi, si cum Parentibus misceantur? Maximam profecto, ait. Nam quid hominibus liberos procreantibus accidere majus possit, quam si malè procreent?

23. Quo

κγ'. Πῶς ἔν (ἔφη) κακῶς ἔτοι τεκνοποιῶν), ἅς γε
 ἔδεν κωλύει ἀγαθὰς αὐτὰς ὄντας ἐξ ἀγαθῶν παιδοποι-
 ῆσθαι; Οὔτι νη Δί' (ἔφη.) ἔ μόνον ἀγαθὰς δεῖ τὰς ἐξ
 ἀλλήλων παιδοποιεῖν εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀκμαζόντας
 πῆς ζώμασιν. Ἡ δοκεῖ σοι ὅμοια τὰ σπέρματα εἶναι
 τὰ τῶ ἀκμαζόντων πῆς τῶ μήπω ἀκμαζόντων. ἢ τῶ πα-
 ρηκμακότων; Ἀλλὰ μὰ Δί' (ἔφη) οὐκ εἰκὸς ὅμοια
 εἶναι. Πότερα ἔν (ἔφη) βελίω; Δῆλον, ἔτι (ἔφη)
 τὰ τῶ ἀκμαζόντων. Τὰ τῶ μὴ ἀκμαζόντων ἄρα ἔ παρ-
 δαῖα; Οὐκ εἰκὸς μὰ Δί', ἔφη. Οὐκ ἔν ἔτω γε ἔ δεῖ
 παιδοποιεῖσθαι. Οὐ γὰρ ἔν, ἔφη. Οὐκ ἔν οἷγε παιδο-
 ποιεῖσθαι, ὡς ἔ δεῖ παιδοποιεῖν). Εμοίγε δοκεῖ, ἔφη.
 Τίνες ἔν ἄλλοι (ἔφη) κακῶς ἀν παιδοποιεῖν, εἷγε
 μὴ ἔτοι; Ομοιωμένω σοι (ἔφη) καὶ τῶ.

κδ'. Τί δή; Τὰς εὖ ποιῶντας ἀνδραγυρεῖν καὶ
 πανταχῇ νόμιμόν ἐστι; Νόμιμον, ἔφη. Παρὰβαίνει)
 καὶ τῶ. Οὐκ ἔν καὶ οἱ τῶ παρὰβαίνοντες δίκην
 δίδασιν,

23. Quo verò pacto, in-
 quit, malè procreant hi, quos
 nihil vetat bonos ipsos ex
 bonis liberos suscipere? Quia
 non tantùm, ait, bonos esse
 necesse est, qui ex se invi-
 cem procreant: sed etiam
 corporibus vegetis. Num ti-
 bi semina illorum, qui ætate
 sunt vegeta, seminibus eo-
 rum esse similia videntur, qui
 ad ætatem vegetam necdum
 accesserunt, vel jam præter-
 gressi sunt eam? Nequa-
 quam, ait, esse similia viden-
 tur. Utra igitur sunt me-
 liora? Perspicuum est, in-
 quit, illorum meliora esse,
 qui sint ætate vegetâ. Er-

go illorum, qui hâc ætate
 non sunt, corpora minimè
 probantur. Ita videtur, in-
 quit. Ergo sic procreandum
 non est. Nequaquam, ait.
 Ergo hi dum Liberos pro-
 creant, ita procreant, ut mi-
 nimè decebat. Mihi sic sa-
 nè videtur, ait. Quinam igi-
 tur alii malè gignunt, si non
 hi? Sentio tecum, inquit,
 hâc etiam in parte.

24. Quid autem? de be-
 ne nobis facientibus vicissim
 bene merendum esse, an non
 ubivis gentium legibus con-
 sentaneum est? Est, inquit.
 Et committitur etiam adver-
 sus hoc. Quo fit, ut & illi,
 qui

διδόασι, φίλων μὲν ἀγαθῶν ἔρημοι γινόμενοι, τὰς δὲ μισῶντας ἑαυτὰς ἀναγκαζόμενοι διώκειν. Ἡ δ' οἱ μὲν εὖ ποιῶντες τὰς χρωμύδας ἑαυτοῖς, ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν· οἱ δὲ μὴ ἀνδρετῶνες τὰς τιμὰς, ἀλλὰ μὲν τὸ ἀχαρμίαν μισῶν) ὑπὸ αὐτῶν, ἀλλὰ δὲ τὸ μάλιστα λυσίλειν τοῖς τιμῶντες χρεῶδες, τὰς μάλιστα διώκῃσι; Νὴ τὸ Δία, ὦ Σώκρατες, (ἔφη) Θεοῖς ταῦτα πάντα ἔοικε. Τὸ γὰρ τὰς νόμους αὐτὰς τοῖς πρᾶτταίνουσι τὰς τιμωρίας ἔχον, βελτίον' ἢ κατ' ἄνθρωπον Νομοθέτης δοκεῖ μοι εἶναι.

κε'. Πότερον ἔν, ὦ Ἱππία, τὰς Θεοὺς ἡγῆ ταὶ δίκαια νομοθετεῖν, ἢ ἄλλα τὰ δικάων; Οὐκ ἄλλα μὰ Δί', (ἔφη) πολλὴ γὰρ ἂν ἄλλός γε τις τὰ δίκαια νομοθετήσκειν, εἰ μὴ Θεός. Καὶ τοῖς Θεοῖς ἄρα, ὦ Ἱππία, τὸ αὐτὸ Δικαίον τε καὶ νόμιμον εἶναι δέσκει. Τοιαῦτα λέγων τε ἔπερσάντων δικαιοφύρων ἐποίησε τὰς πλεσιάζοντας.

Κ Ε Φ.

qui in hoc delinquent, pœnas dent, ab amicis bonis deferti, & coacti eos quærere, quibus odio sunt. Annon qui benefaciunt illis, qui operâ ipsorum utuntur, amici boni sunt; at qui vicissim de illis bene non promerentur, licet ob ingratitudinem suam eis se odio esse sciant, tamen quod horum operam imprimis utilem sibi videant, eosdem studiosè quærunt? Profectò, inquit, mi Socrates, hæc omnia d. vina esse videntur. Nam leges ipsas delinquentium pœnas continere, id verò mihi cuiusdam

esse præstantioris Legislatoris videtur, quàm ut in hominem cadat.

25. Num igitur existimas, mi Hippias, Deos. iusta præscribere Legibus, an verò à justis aliena? Nequaquam à justis aliena, inquit. Non enim facile quis alius extra Deum iusta sancire potest. Ergo etiam Diis, mi Hippias, placet idem & iustum esse, & legitimum. Huiusmodi quædam quum & diceret, & faceret, reddebat illos, qui conveniebant ipsum, iustiores.

C A P.

Κ Ε Φ. ε΄.

ΩΣ ὅ καὶ προκαλῶντες ἐποίει τὰς ζωνόντας ἐαυ-
τῷ, νῦν αὖ τὸν λέξω. Νομίζων ὅτι Εὐκρά-
τειαν ἀγαθὸν εἶναι τῷ μέλλοντι καλὴν τι πράξαι, πρῶ-
τον μὲν αὐτὸς φανερὸς ἦν τοῖς ζωνῶσιν ἡσυχῶς αὐτὸν
μάλιστα πάντων ἀνθρώπων· ἔπειτα διαλεγόμενος προε-
τρέπετο πάντων μάλιστα τὰς ζωνόντας πρὸς Εὐκρά-
τειαν. Αἰεὶ μὲν ἔν. πρὸς δὲ τὴν χρῆσιν αὐτὸς
τε διετέλει μεμνημένος, καὶ τὰς ζωνόντας πάντας ὑπο-
μιμνήσκων.

β. Οἶδα δὲ ποτε αὐτὸν καὶ πρὸς Εὐθύδημον πρὸς Εὐ-
κρατείας τοιαύτη διαλεχθέντα· Εἰπέ μοι (εἶπε) ὦ Εὐθύ-
δημε, ἄρα καλὸν καὶ μεγαλεῖον νομίζεις εἶναι καὶ ἀνδρὶ ὅ
πόλλ' κτῆμα ἐλευθερίαν; Ὡς οἷόν τέ γε μάλιστα, εἶπε.

γ. Οἷς ἔν. ἀρχὴ ὑπὸ τῷ διατὰ (ὡς αἰὶν ἡδονῶν, καὶ
διατὰ ταύτας μὴ δυνά) πράττειν τὰ βέλιστα, νομίζεις
τὸν

C A P. V.

CÆTERUM, quo pacto fa-
miliares suos magis ad
agendum idoneos efficiebat,
nunc dicam. Nam quum
existimaret, Temperantiam
esse bonum ei qui præcla-
rum aliquid gesturus esset;
primum ipse ad familiares su-
os hominum omnium se ma-
ximè exercitatum in hoc esse
declarabat. Deinde differen-
do omnium maximè fami-
liares suos ad Temperantiam
impellebat. Itaque semper

& ipse meminerat illorum,
quæ ad virtutem conduce-
rent, & familiares suos om-
nes commonefaciebat.

2. Equidem scio ipsum a-
liquando ad Euthydemum de
Temperantiâ quoque hujus-
modi quædam differuisse. Dic
mibi, Euthydeme, ait, num
pulchram & amplam tum vi-
ro tum Reipublicæ possessio-
nem esse putas Libertatem?
Maximam, inquit ille.

3. Qui ergo à voluptati-
bus, quæ corpore percipi-
untur, vincitur; ac per eas,
quæ optima sunt, facere ne-
quit; cumne tu hominem
esse

τῆτον ἐλεύθερον εἶναι; Ηκιστα, ἔφη. Ἰσως γὰρ ἐλεύθερον φαίνεται σοι τὸ πρῶτον τὰ βέλιστα. Εἴτα τὸ ἔχειν τὰς κωλύσοντας τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ἀνελεύθερον νομίζεις; Παντάπασί γε, ἔφη.

δ'. Παντάπασιν ἄρα σοι δοκῶσιν οἱ ἀκράτεις ἀνελεύθεροι εἶναι; Νηὶ τὸ Δία (ἔφη) εἰκότως. Πότερον δέ σοι δοκῶσιν οἱ ἀκράτεις κωλύεσθαι μόνον τὰ κάλλιστα πρῶτον, ἢ καὶ ἀναγκάζεσθαι τὰ αἰσχιστα ποιεῖν; Οὐδέν ἤττον ἔμοιγ' (ἔφη) δοκῶσι ταῦτα ἀναγκάζεσθαι, ἢ ἐκείνα κωλύεσθαι.

ε'. Ποίους δὲ τινας θεαπότας ἡγῇ τὰς τὰ μὲν ἄριστα κωλύοντας, τὰ δὲ κάκιστα ἀναγκάζοντας; Ως δυνατὸν νῆ Δί (ἔφη) κακίστους. Δαλείαν δὲ ποίαν κακίστην νομίζεις εἶναι; Εγὼ μὲν (ἔφη) τὴν πρὸς τοῖς κακίοις θεαπόταις. Τὴν κακίστην ἄρα δαλείαν οἱ ἀκράτεις δαλεύουσιν; Εμοίγε δοκεῖ, ἔφη.

ς'. Σοφίαν δὲ (τὸ μέγιστον ἀγαθὸν) εἰ δοκεῖ σοι ἀπείργεσθαι τῶν ἀνθρώπων ἢ Ακρεσία, εἰς τὴν ἀντίον αὐτὰς

esse liberum putas? Minime, ait. Fortassis enim hoc tibi videtur esse ingenuum; facere nimirum optima. Ergo quosdam habere qui ventent, quo minus agas talia, putas esse alienum à Libertate? Omnibus sanè modis, ait.

4. Igitur Intemperantes tibi modis omnibus esse videntur illiberales? Videntur profectò, inquit, & meritò quidem. Utrum verò videntur homines Intemperantes tibi tantùm impediri, quo minus longè pulcherrima perficiant, an etiam cogi ad designandum turpissima? Nihil

lo mihi minus, inquit, ad hæc cogi videntur, quàm in illis impediri.

5. At quosnam illos esse putas dominòs, qui optima quidem impediunt, ad pessima verò cogunt? Longè pessimos, ait. Et quam esse pessimam Servitutem arbitraris? Eam, ait, quæ apud dominos pessimos serviatur. Ergone homines Intemperantes servitutem pessimam servant? Ita mihi videtur, inquit.

6. Annon etiam videtur tibi ab hominibus Sapientiam, bonum longè maximum, arcere Intemperantia, & in contrarium

αὐτὰς ἐμβάλλειν; Ἡ δ' δοκεῖ σοι προσέχειν τε τοῖς ὠ-
φελῶσι καὶ καταμανθάνειν αὐτὰ κωλύειν, ἀφέλκῃσα δὴ
τὰ ἡδέα, καὶ πολλάκις αἰσθάνομαι τὴν ἀγαθῶν τε καὶ τὴν
κακῶν ἐκπλήξασα, ποιεῖν τὸ χεῖρον ἀντὶ τοῦ βελτίονος
αἰρεῖσθαι; Γίγνεται τὸτ', ἔφη.

Ζ'. Σωφροσύνῃ καὶ Εὐθυδίῃ, τίνι ἂν φαίμεθα
ἡττον ἢ τῷ ἀκρατεῖ προσήκειν; Αὐτὰ γὰρ δὴ πᾶσι τὰ ἐναν-
τία, Σωφροσύνης καὶ Ακρασίας ἔργα εἰσὶν. Ομολογῶ
καὶ τὸτ', ἔφη. Τῷ δ' ὀπιμελεῖσθαι ὧν προσήκει, οἷον τι
κωλύειν ἢ Ακρασίας εἶναι; Οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Τῷ
δ' ἀντὶ τῶν ὠφελῶν τὰ βλάπτοντα προαιρεῖσθαι ποιεῖν
τὸ καὶ τῶν μὲν ὀπιμελεῖσθαι, ἐκείνων δ' ἀμελεῖν
πέθοντο, καὶ τοῖς Σωφρονέσι τὰ ἐναντία ποιεῖν
ἀναγκάζοντο, οἷον τι ἀνθρώπῳ κάκιστον εἶναι; Οὐδέν,
ἔφη.

Η'. Οὐκ ἔγωγ' Εὐκρατείαν τὴν ἐναντίων ἢ τὴν Ακρασίαν
εἰς τοῖς ἀνθρώποις αἰτίαν εἶναι; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
Οὐκ ἔγωγ' καὶ τὸ τὴν ἐναντίων τὸ αἴτιον εἰς ἀρετὴν εἶναι;
Εἰς

trarium eos conjicere? Non videtur tibi prohibere, quo minus aliquis rebus ex usu futuris animum attendat, easque discat, dum pertrahit nos ad res voluptuarias, ac sæpe numerum bona malaque sentientes percellens facit, ut, loco melioris, id, quod pejus est, eligamus? Fit hoc, inquit.

7. Cæterum Prudentiam, mi Euthydeme, cui minus convenire dicemus, quam Intemperanti? Nam Prudentiæ ac Intemperantiæ opera sibi met adversantur. Id etiam fateor, ait. An autem putas aliquid esse, quod magis nos

impediat, quo minus studiis rerum honestarum dediti simus, quam Intemperantia? Minimè, inquit. An quid homini putas esse nocentius, quàm quod efficiat, ut noxia præferat utilibus: ac illis quidem operam impendere, hæc verò negligere suadeat; denique cogat illis nos contraria facere, quæ solent homines prudentes? Nihil, ait.

8. Ergo Temperantiam consentaneum est hominibus esse causam contrariorum illis, ad quæ Intemperantia nos impellit? Omnino, ait. Igitur etiam causam hanc contrariorum consentaneum est opti-
mam

Εἰκὸς γάρ, ἴφη. Εοικεν ἄρ', (ἔφη) ὦ Εὐθύδημε, ἄλ-
 γον ἀνθρώπῳ ἡ Εὐκράτεια εἶναι. Εἰκότως γάρ, (ἔφη)
 ὦ Σώκρατες.

θ'. Εκείνο γ', ὦ Εὐθύδημε, ἥδη πάποτε ἐνεθυμήθης;
 Ποῖον; ἔφη. Ὅτι καὶ ἔτι τὰ ἡδέα, ἐφ' ἅπερ μόνον
 δοκεῖ ἡ Ακρασία τῆς ἀνθρώπου ἄγην, αὐτὴ μὲν ἔστι δύ-
 ναμιον ἄγην· ἡ δ' Εὐκράτεια πάντων μάλιστα ἡδέας ποιεῖ.
 Πῶς; ἔφη. Ὡς περ ἡ μὲν Ακρασία οὐκ ἐῷσα καρτερεῖν
 ἔτε λιμὸν, ἔτε δίψαν, ἔτε ἀφροδισίων ἑπιθυμίαν, ἔτε
 ἀργυπνίαν, (δι' ὧν μόνον ἐστὶν ἡδέως μὲν φαγεῖν τε καὶ
 πίνειν, ἔστι ἀφροδισιάσαι, ἡδέως δ' ἀναπαύσασθαι τε καὶ
 κοιμηθῆναι, καὶ περιμέναιας καὶ ἀναχομύδας, ἕως ἀν-
 ταῦτα ὡς ἐνὶ ἡδίστῃ γῆνι) καλύπτει τοῖς ἀναγκαίοις
 τε καὶ ὠρεχέσασιν ἀξιολόγως ἡδέας· ἡ δ' Εὐκράτεια
 μόνη ποιεῖσα καρτερεῖν τὰ εἰρημόδια, μόνη ἔστι ἡδέας ποιεῖ
 ἀξίως μνήμης ἔτι τοῖς εἰρημόδοις. Παντάπασιν (ἔφη)
 ἀληθὴ λέγεις.

ι'. Ἀλλὰ μὲν γὰρ μαθεῖν τὸ καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ

τὸ

nam esse? Est sanè, inquit.
 Ergo videtur, mi Euthydeme,
 Temperantiam quiddam esse
 homini optimum. Et meri-
 tò quidem, ait, ò Socrates.

9. Illud autem, mi Euthy-
 deme, num tibi ad animum
 aliquando accidit? Quale-
 nam id est? inquit. Quod
 ad ea, quæ jucunda sunt, ad
 quæ quidem sola nos perdu-
 cere videtur Intemperantia,
 minimè nos illa possit dedu-
 cere; sed quod ipsa Tempe-
 rantia longè maxima volup-
 tatis sit causa. Quis hoc?
 ait. Quoniam Intemperan-
 tia non ferens, ut tolerentur
 fames, sitis, rei veneræ cu-

piditas, vigiliæ (per quæ tan-
 tum suaviter comedere, bi-
 bere, venerem exercere pos-
 sumus, itemque suaviter qui-
 escere ac dormire, expectan-
 tes ac sustinentes, donec illa
 quam jucundissimè fiant) quo
 minus maximè necessariis &
 continuis voluptatibus egre-
 giè fruamur, impedit: Tem-
 perantia verò, dum sola fa-
 cit, ut quæ diximus tolere-
 mus; etiam sola voluptatem
 memoratu dignam excitat in
 iis quæ recensuimus. Om-
 ninò vera dicis, ait.

10. Quinetiam ex disci-
 plinâ rerum honestarum &
 egregiarum, & ex eorum
 studio

Ἐπιμεληθῶμαι τῇ τοιούτων τιχῇ, δι' ἧν ἂν τις καὶ τὸ
ἑαυτοῦ σῶμα καλῶς διοικήσῃ, ἢ τῇ ἑαυτοῦ οἴκῳ καλῶς
οἰκονομήσῃ, καὶ φίλοις καὶ πόλει ὠφέλιμος γένηται. Ἐ
ἐχθρῶν κραήσῃ, ἀφ' ἧν ἔμνον ὠφέλεια, ἀλλὰ καὶ
ἡδοναὶ μέγισται γίνονται. Οἱ μὲν γὰρ ἐγκρατεῖς ἀπολαύ-
ουσι, πρᾶττοντες αὐτὰ, οἱ δ' ἀκρατεῖς ἐδενὸς μετέχουσι.
Τῷ γὰρ ἂν ἦτον φῆσαι μὲν τῇ τοιούτων προσήκῃ, ἢ ὅτι ἡ-
σα ἔξει ταῦτα πρᾶττον, κατεχομένη τῇ τῷ (πρᾶ-
ζεν πρὸς τὰς ἐγλυτάτω ἡδονάς.

ια'. Καὶ ὁ Εὐθύδημος, δοκῇ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες,
λέγειν, ὡς ἀνδρὶ ἦτον τῇ Διὰ τῇ (ὡμαῖος ἡδονῶν πᾶμπαν
ἐδεμῆς δεξιῇ προσήκει. Τί γὰρ Διαφέρει, (ἔφη) ὦ Εὐθύ-
δημε, ἀνθρώπου ἀκρατὸς θηρίου ἢ ἀμαθεσάτου; Οἷς
γὰρ τὰ μὲν κράτιστα μὴ (κρᾶν, τὰ ἡδίστα δ' ἐκ παντὸς
πρὸς τὴν ζῆν ποιῇν, τί ἂν Διαφέρει τῇ ἀφρονεσάτων βο-
σκημάτων; Ἀλλὰ τοῖς ἐγκρατεῖσι μόνοις ἔξει (κρᾶν
τὰ κράτιστα τῇ πρᾶματων, καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ Διαλέγον-
τας καὶ γῆν, τὰ μὲν ἀγαθὰ προαιρέσας, τῇ γὰρ κακῶν
ἀπέχεσθαι.

ιβ'. Καὶ

studio quibus aliquis recte
corpus suum moderetur, ac
familiam recte administret, &
amicis patriæque profit, &
hostes superet, de quibus ma-
ximæ non utilitates modò sed
etiam voluptates existunt, sa-
nè fructum percipiunt Tem-
perantes, dum ea faciunt;
quum Intemperantes nullius
horum participes fiant. Nam
cui dicere possimus hæc mi-
nus convenire, quàm qui ea
minimè facit, occupatus quæ-
rendis voluptatibus maximè
obviis?

II. Tum Euthydemus,
Dicere mihi, ait, videris, mi

Socrates, omninò virtutem
ad eum, qui à corporeis vo-
luptatibus superetur, non per-
tinere. Nam quid interest,
mi Euthydeme, inter homi-
nem Intemperantem, & ru-
dissimam belluam? Nam qui
non considerat optima, & om-
ninò facere quærit ea quæ
jucundissima sunt, quid ille
differt ab insipientissimis pe-
cudibus? Soli Temperantes
res optimas considerare pos-
sunt, easque tum verbis tum
reipsà secundum genera se-
cernere; ac bonas quidem e-
ligere, à malis autem absti-
nere?

M m 2

12. At-

ιβ'. Καὶ ἔτως ἔφη ἀρίστους τε καὶ οὐδαιμονεστάτους ἀνδρας γίγνεσθαι, καὶ ἀγαλέγεσθαι διωδιωτάτους. Εἶπε δὲ καὶ τὸ [ἀγαλέγεσθαι] ὀνομασθῆναι ἐκ τῶν ζυγιόντων κοινῇ βελούεσθαι. ἀγαλέγοντας καὶ γῆν τὰ πρᾶγματα. Δεῖ ἔν περὶ οὐκ ἐτιμάλισα πρὸς τῷ ἑαυτὸν ἔπιμον πρᾶσκαλάειν, καὶ τὰτα μάλιστα ἐπιμελεῖσθαι. Ἐκ τῶν δὲ γίγνεσθαι ἀνδρας ἀρίστους τε καὶ ἡγεμονικωτάτους ἢ ἀγαλεκτικωτάτους.

Κ Ε Φ. ς'.

Ὡς δὲ καὶ ἀγαλεκτικωτέρους ἐποίει τὰς ζυγιόντας, περᾶσμαι καὶ τῷ λέγειν. Σώκράτης δὲ τὰς μὲν εἰδότες, τί ἕκαστον εἴη τῶν ὄντων, ἐνόμιζε καὶ τοῖς ἄλλοις ἀν' ἐξηγεῖσθαι διδάσκειν· τὰς δὲ μὴ εἰδότες, εἰδέναι, ἔφη, θαυμάσιον εἶναι αὐτοὺς τε σφάλλεσθαι, καὶ ἄλλους σφάλλειν. Ὡν ἕνεκα ζυγοῦν ζυγὸς τοῖς σωῶσι, τί ἕκαστον εἴη τῶν ὄντων, εἰδέναι ἔλεγε. Πάντα μὲν ἔν ᾗ διω-
ρίζοι,

12. Atque hoc modo dicebat viros præstantissimos ac felicissimos effici, maximèque ad differendum idoneos. Aiebat etiam [ἀγαλέγεσθαι] ex eo dictum esse, quod convenientes communiter consultant, dum res secundùm genera discernunt. Itaque enitendum esse, ut ad hoc se quam paratissimum quisque reddat, eique rei maximè studeat. Nam ex eo fieri homines præstantissimos, & imperio dignissimos, & differendi peritissimos.

C A P. VI.

QUO autem modo familiares suos etiam ratio- cinando differendi peritiores effecerit, jam exponere conabor. Etenim putabat Socrates, eos, qui scirent quid essent res singulæ, posse aliis etiam eas explicare: qui verò nescirent, eos & falli, & alios quoque secum in errorem abripere, non mirum esse dicebat. Ideoque nunquam suis cum familiaribus considerare desinebat, quid res quælibet esset. Et quo quidem modo definiret

εἰς, πολὺ ἔργον ἂν εἴη διεξελθεῖν· ἐν ὅσοις ᾗ καὶ τρέπον ἢ ὁπισκένεως δηλώσῃν οἶμαι, πσαῦτα λέξω.

β'. Πρῶτον ᾗ περὶ Εὐσεβείας ὡς πῶς ἐσκόπει. Εἰπέ μοι, (ἔφη) ὦ Εὐθύδημε, ποῖόν τι νομίζεις Εὐσεβεῖαν εἶναι; Καὶ ὅς, κάλλιστον νῆ Δί, ἔφη. Ἐχεις ἔν εἰπεῖν, ὁποῖός τις ὁ Εὐσεβής ἐστιν; Εμοὶ μὲν δοκεῖ (ἔφη) ὁ τῶς Θεὸς τιμῶν. Ἐξεσι ᾗ ὅν ἂν τις βάλῃ τρέπον τῶς Θεὸς τιμῶν; Οὐκ· ἀλλὰ νόμοι εἰσὶ, καθ' ἧς δεῖ τῶν ποιεῖν.

γ'. Οὐκᾶν ὁ τῶς νόμος τῶς ποιῶν, εἰδείη ἂν, ὡς δεῖ τῶς Θεὸς τιμῶν; Οἶμαι ἔγωγ', ἔφη. Ἀρ' ἔν ὁ εἰδὼς τῶς Θεὸς τιμῶν, ὅς ἄλλως οἶε) δεῖν τῶν ποιεῖν, ἢ ὡς οἶδεν; Οὐ γὰρ ἔν, ἔφη. Ἀλλως δέ τις Θεὸς τιμᾶ, ἢ ὡς οἶε) δεῖν; Οὐκ οἶμαι, ἔφη.

δ'. Ο ἄρα τὰ περὶ τῶς Θεὸς νόμιμα εἰδὼς, νομίμως ἂν τῶς Θεὸς τιμῶν. Πάνυ μὲν ἔν. Οὐκᾶν ὅγε νομίμως τιμῶν, ὡς δεῖ, τιμᾶ; Πῶς γὰρ ἔ; Ο δέ γε ὡς δεῖ τιμῶν, Εὐσεβής ἐστι; Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη.

Ο

definiret omnia, operosum fuerit percensere. Quapropter illa, quæ rationem ac modum considerationis hujus indicatura puto, dicam.

2. Primum de Pietate hoc modo considerabat. Dic mihi, mi Euthydeme, quale quiddam esse putas Pietatem! Et ille, Pulcherrimum profectò, ait. Potesne igitur dicere, qualis sit homo pius? Is, ait, esse mihi videtur pius, qui Deos honore afficit. An autem licet eo modo Deos honore afficere, quo quisque vult? Non, sed leges quædam sunt, secundum quas id faciendum est.

3. Ergo qui secundum leges illas facit, is scire possit quo pacto Dii sint afficiendi honore? Sic arbitror, ait. Ergo qui Deos honore novit afficere, non aliter id faciendum putat, quam uti scit? Non aliter, inquit. An verò Deos aliquis aliter afficit honore, quam uti putat affici debere? Non arbitror.

4. Ergo qui novit ea quæ legitima sunt erga Deos, is legitimè Deos honore affecerit. Omnino, ait. Qui igitur legitimè ipsos honore afficit, is ita honorat eos, ut fieri oportet? Cur non? Qui verò sic, ut oportet, honorat, an pius

Ο ἄρα τὰ περὶ τὰς Θεὰς νόμιμα εἰδὼς, ὀρθῶς ἂν ἡμῖν
 Δισεβὴς ὠρυσμὸν εἴη. Εμοὶ γὰρ (ἔφη) δοκεῖ.

ε'. Ανθρώποις τε ἄρα ἔξουσιν ὃν ἂν τις τρόπον βέλῃ
 χρῆσθαι; Οὐκ· ἀλλὰ καὶ πρὸς τέτοις ὁ εἰδὼς ἅ ἐστι νό-
 μιμα, καθὰ δεῖ πρὸς ἀλλήλους χρῆσθαι, νόμιμον ἂν
 εἴη. Οὐκὲν οἱ καὶ ταῦτα χρώμενοι ἀλλήλοις, ὡς δεῖ
 χρῶναι; Πῶς γὰρ ἔ; Οὐκὲν οἶγε ὡς δεῖ χρώμενοι, κα-
 λῶς χρῶναι; Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη. Οὐκὲν οἶγε τοῖς ἀν-
 δρώποις καλῶς χρώμενοι, καλῶς πράττουσιν τὰνθρώπεια
 πράγματα; Εἰκός γ', ἔφη.

ς'. Οὐκὲν οἱ τοῖς νόμοις πεπαισμένοι, δίκαια ἔτι ποιῶ-
 σι; Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη. Δίκαια γ' οἶδα (ἔφη) ἵποδα
 καλεῖν; Α· οἱ νόμοι κελεύουσιν, ἔφη. Οἱ ἄρα ποιῶντες
 ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν, δίκαιά τε ποιῶσι, καὶ ἃ δεῖ. Πῶς
 γὰρ ἔ; Οὐκὲν οἶγε τὰ δίκαια ποιῶντες, δίκαιοι εἰσιν;
 Οἶμαι ἔγωγ', ἔφη. Οἶε ἔν τινες πείθεσθαι τοῖς νόμοις, μὴ
 εἰδότας ἃ οἱ νόμοι κελεύουσιν; Οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Εἰδότας
 γ' ἃ δεῖ ποιεῖν, οἶε τινὰς οἶεσθαι δεῖν μὴ ποιεῖν ταῦτα;

Οὐκ

pius est? Omnino, inquit.
 Ergo qui legitima novit erga
 Deos, eum rectè pium defi-
 niverimus. Ita mihi videtur,
 ait.

ς. An verò licet hominibus
 sic uti, quemadmodum aliquis
 vult? Non: sed apud hos et-
 iam qui novit legitima, se-
 cundum quæ debemus uti
 consuetudine mutuâ, legiti-
 mus scilicet erit. Ergo qui
 hoc modo se gerunt erga se
 invicem, illi hominibus, ut
 decet, utuntur? Cur non?
 Num verò qui sic eis utun-
 tur, ut oportet, rectè utun-
 tur? Omnino, ait. Ergo qui
 rectè utuntur hominibus, illi

etiam res humanas rectè a-
 gunt? Ita verò consentaneum
 est, inquit.

δ. Num igitur qui legibus
 parent, iusta faciunt? Omni-
 no, inquit. Scis autem qua-
 lianam iusta dicantur? Quæ
 leges jubent, ait. Ergo qui
 faciunt à legibus præscripta,
 tum iusta faciunt, tum quæ
 fieri debent. Cur non? An
 verò iusti sunt, qui iusta fa-
 ciunt? Sic arbitror, inquit.
 Ergo ne putas Legibus aliquos
 parere, qui nesciant quæ Le-
 ges jubent? Non puto, ait.
 At qui sciunt quid faciendum
 sit, eosne putas arbitrari, fa-
 ciendum id non esse? Non
 puto,

Οὐκ οἶομαι, ἔφη. Οἶδας δὲ τινὰς ἄλλα ποιῆντας, ἢ ἂ οἶόν) δύν; Οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Οἱ ἄρα τὰ περὶ τὰς ἀνθρώπων νόμιμα εἰδότες, τὰ δίκαια ἔτι ποιῶσιν; Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη. Οὐκᾶν οἷγε τὰ δίκαια ποιῶντες, δίκαιοι εἰσι; Τίνες γὰρ ἄλλοι; ἔφη. Ορθῶς ἂν ποιεῖς ἄρα ὁρροίμεθα, ὁρροίμεθα δίκαιος εἶναι τὰς εἰδότας τὰ περὶ ἀνθρώπων νόμιμα; Εμοίγε δοκεῖ, ἔφη.

ζ. Σοφίαν) τί ἂν φῆσαι μὲν εἶναι; Εἰπέ μοι, πότερά σοι δοκῶσιν οἱ σοφοί, ἂ ὁπίσαν), ταῦτα (σοφοί εἶναι. ἢ εἰσὶ τινες, ἂ μὴ ὁπίσαν), (σοφοί; Ἀ ὁπίσαν) δῆλον ὅτι, ἔφη. Πῶς γὰρ ἂν τις ἂ γε μὴ ὁπίσαιτο, ταῦτα σοφὸς εἴη. Ἀρ' ἔν οἱ (σοφοί, ὁπισήμη σοφοί εἰσι; Τίτι γὰρ (ἔφη) ἄλλω τις ἂν εἴη σοφὸς, εἷγε μὴ ὁπισήμη; Ἄλλο δὲ τι Σοφίαν οἶε εἶναι, ἢ ὅ σοφοί εἰσιν; Οὐκ ἔγωγε. Ἐπισήμη ἄρα Σοφία εἰσιν; Εμοίγε δοκεῖ. Ἀρ' ἔν δοκεῖ σοι ἀνθρώπων δυνατὸν εἶναι τὰ ὄντα πάντα ὁπίσατο; Οὐδὲ μὰ Δι' ἐμοίγε πολλοσὸν μέρος αὐτῶν. Πάνηα μὲν ἄρα σοφὸν ἔχ οἶόν τε ἀνθρώπον εἶναι; Μὰ Δι' ἔ δῆτα, ἔφη.

Ο

puto, inquit. An aliquos nō-
sti, qui alia faciant, quā quæ
fieri debere putant? Minimè,
inquit. Ergo qui sciunt quæ
legitima sunt erga homines,
iusta faciunt? Omnino, ait.
Qui igitur iusta faciunt, iusti
sunt? Qui tandem alii? ait.
Ergo rectè definierimus, si eos
esse iustos definiverimus, qui
sciunt quæ legitima sūt er-
ga homines? Sic mihi vide-
tur, ait.

7. Quid verò dicere possi-
mus Sapientiam esse? Re-
sponde mihi, utrū tibi Sa-
pientes in iis quæ nōrunt, sa-
pientes esse videantur; an a-
liqui sint in iis Sapientes, quæ

nesciunt? Nimirum in illis
Sapientes sunt, quæ sciunt.
Nam quī possit aliquis esse
Sapiens in illis quæ nescit?
Num igitur illi, qui Sapien-
tes sunt, scientiā sunt sapien-
tes? Quānam aliā re sapiens
aliquis fuerit, si non Scien-
tiā? Num verò putas quid-
dam aliud esse Sapientiam,
quā quo homines sapientes
sunt? Non puto. Ergo Sa-
pientia est Scientia! Ita mi-
hi videtur, ait. Ergo tibi
videtur, hominem res omnes
scire posse? Imò nec partem
profectò rerum aliquantulam.
Homo igitur in omnibus ne-
quit esse Sapiens? Nequit.

Ergo

Ο ἄρα θήϊσα ἑκάστος, τῷτο καὶ σοφός ἐστιν; Εμοίγε δοκεῖ.
 ἦ. Ἀρ' ἔν, ὦ Εὐθύδημε, καὶ τὰγαθὸν ἔτω ζηητέον
 ἐστί; Πῶς; ἔφη. Δοκεῖ σοι τὸ αὐτὸ πᾶσιν ὠφέλιμον
 εἶναι; Οὐκ ἔμοιγε. Τί δέ; Τὸ ἄλλω ὠφέλιμον καὶ
 δοκεῖ σοι ἐνίοτε ἄλλω βλαβερόν εἶναι; Καὶ μάλα, ἔφη.
 Ἄλλο δ' ἂν τι φαίης Ἀγαθὸν εἶναι, ἢ τὸ ὠφέλιμον;
 Οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Τὸ ἄρα ὠφέλιμον, ἀγαθὸν ἐστίν,
 ὅτῳ ἂν ὠφέλιμον ᾖ; Δοκεῖ μοι, ἔφη.

θ'. Τὸ ἢ Καλὸν ἔχοιμεν ἂν πῶς ἄλλως εἰπεῖν, ἢ, εἰ
 ἐστίν, ὀνομάζεις καλὸν ἢ σῶμα, ἢ σκεῦός, ἢ ἄλλ' ὅτις, ἢ
 ὃ οἶδα πρὸς πάντα καλὸν ὄν; Μαὶ Δί' ὅσον ἔγωγ', ἔφη.
 Ἀρ' ἔν πρὸς ὃ ἂν ἑκάστον χρήσιμον ᾖ, πρὸς τῷτο ἑκά-
 στῳ καλῶς ἔχει χρήσθαι; Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη. Καλὸν
 ἢ πρὸς ἄλλό τι ἐστίν ἑκάστον, ἢ πρὸς ὃ ἑκάστῳ καλῶς
 ἔχει χρήσθαι; Οὐδὲ πρὸς ἓν ἄλλο, ἔφη. Τὸ χρήσι-
 μον ἄρα καλὸν ἐστίν, πρὸς ὃ ἂν ᾖ χρήσιμον; Εμοίγε δο-
 κεῖ, ἔφη.

ι'. Ἀνδρείαν, ὦ Εὐθύδημε, ἄρα τὰ καλῶν νομίζεις εἶναι;
 Κάλλιστον

Ergo in eo quis est Sapiens, quod scit? Videtur, ait.

8. Num & de Bono, Euthy-
 deme, sic quaerendum erit?
 Quomodo? ait. Num idem
 tibi videtur omnibus esse Uti-
 le? Non. Quid? An quod
 utile est alii, non tibi videtur
 esse nonnunquam alteri noxi-
 um? Omnino, ait. Num
 quid aliud potes dicere Bo-
 num esse, quam quod sit u-
 tile? Non possum, inquit.
 Ergo quod est Utile, Bonum
 est illi cui utile fuerit? Ita
 videtur.

9. An verò quod Pulchrum
 est, aliter appellare possumus,

quam uti dicimus aut pul-
 chrum corpus, aut vas, aut
 aliud quiddam, quod scis ef-
 se ad omnia pulchrum? Non
 aliter profectò, inquit. Ergo
 ad quod utile quidque fuerit,
 ad id cuique pulchrum est
 eo uti? Omnino, ait. Num
 autem quævis res ad aliud
 quiddam pulchra est, quam
 cuius usui singula pulchrè ap-
 plicantur? Ad nihil aliud, ait.
 Ergo quod est utile, pul-
 chrum est ad quod utile fu-
 erit? Ita mihi videtur, inquit.

10. An verò Fortitudi-
 nem, mi Euthydeme, inter
 Pulchra esse censeres? Imò
 eam

Κάλλιστον μὲν ἔν ἐγωγ', ἔφη. Χρήσιμον ἄρα ἔπρος
τὰ ἐλάχιστα νομίζεις τ' Ἀνδρείαν; Μα' Δί', (ἔφη) πρὸς
τὰ μέγιστα μὲν ἔν. Ἀρ' ἔν δοκεῖ σοι πρὸς τὰ δεινὰ τε
καὶ ὀπικίνδυνα χρήσιμον εἶναι τὸ ἀγνοεῖν αὐτά; Ηκιστά
γ', ἔφη. Οἱ ἄρα μὴ φοβέμενοι τὰ πιαῦτα, ἀλλὰ τὸ
μὴ εἰδέναι τί ἐστίν, οὐκ ἀνδρεῖοί εἰσι; Νη' Δί', (ἔφη)
πολλοὶ γὰρ ἂν ἔτω γε τ' γε μαινομένων καὶ τ' δειλῶν ἀν-
δρεῖοι εἴεν. Τί γ' οἱ καὶ τὰ μὴ δεινὰ δεδοκότες; Ἐτι γε
νῆ Δία ἤτηον, ἔφη. Ἀρ' ἔν τες μὲν ἀγαθὸς πρὸς τὰ
δεινὰ ἔσθ' ὀπικίνδυνα ὄντας, ἀνδρεῖος ἡγῆ εἶναι, τες γ'
κακὸς, δειλός; Πάνυ μὲν ἔν, ἔφη.

ια'. Ἀγαθὸς γ' πρὸς τὰ πιαῦτα νομίζεις ἄλλος τι-
νάς, ἢ τες διωαυμένους αὐτοῖς καλῶς χρῆσθαι; Οὐκ,
ἀλλὰ τῆς, ἔφη. Κακὸς γ' ἄρα τες οἷος τῆς κα-
κῶς χρῆσθαι; Τίνας γὰρ ἄλλος; ἔφη. Ἀρ' ἔν ἕκαστοι
χρῶν, ὡς οἷον δειν; Πῶς γὰρ ἄλλως; ἔφη. Ἀρα
ἔν οἱ μὴ διωαυμένοι καλῶς χρῆσθαι, ἴσασιν ὡς δεῖ
χρῆσθαι; Οὐ δῆπερ γε, ἔφη. Οἱ ἄρα εἰδότες ὡς δεῖ
χρῆσθαι, ἔτι καὶ διώαν; Μόνοι γε, ἔφη. Τί δέ;

Οἱ

eam esse pulcherrimam arbi-
tror. Ergo tu Fortitudinem
non ad minima utilem esse
statuis? Certè utilem ad ma-
xima existimo. Num igitur
tibi utile esse ad terribilia &
periculosa videtur, ea ipsa ig-
norare? Minimè, inquit. Er-
go qui ejusmodi non metu-
unt, propterea quod nesciant
quid sint, non sunt Fortes?
Non sunt proteſtò, ait. Nam
cæteroquì multi homines in-
fani & timidi Fortes essent.
Quid autem illi, qui non ter-
ribilia metuunt? Multo mi-
nus, inquit. Qui ergo boni
sunt ad terribilia & periculo-

sa, hos Fortes esse putas;
qui verò mali, timidos? Om-
nino, inquit.

II. An verò putas ad ta-
lia quosdam alios etiam bo-
nos esse, quàm qui eis uti
rectè possint? Non, ait, sed
hos ipsos. Malos autem, qui
his malè utantur? Et quos a-
lios putem? inquit. Ergone
utuntur singuli, ut oportere
se arbitrantur? Quì aliter?
inquit. Sciàntne, qui non
possunt rectè uti, quo pacto
utendum sit? Nequaquam.
Igitur qui nòrunt ut sit uten-
dum, illi etiam possunt? I-
mò soli possunt, ait. Quid?

N n

Si

Οἱ μὴ διημαρτηκότες ἄρα κακῶς ζῶντες; Οὐκ οἶμαι, ἔφη. Οἱ ἄρα κακῶς ζῶντες διημαρτηκασιν; Εἰκός γε, ἔφη. Οἱ μὲν ἄρα ὀπισθάμφοι τοῖς δεινοῖς τε καὶ ὀπικινδυνοῖς καλῶς ζῶντες, ἀνδρεῖοί εἰσιν· οἱ δὲ Διημαρτάνοντες τέττα, δειλοί; Εμοίτε δοκᾷσιν, ἔφη.

ιβ'. Βασιλείαν δὲ καὶ Τυραννίδα, δεχάς μὲν ἀμφότερας ἡγεῖτο εἶναι, Διαφέρειν δὲ ἀλλήλων ἐνόμιζε. Τῷ μὲν γὰρ ἐκείνων τε τῶ ἀνθρώπων καὶ κατὰ νόμους τῶ πόλεως δεχάμεν, Βασιλείαν ἡγεῖτο· τῷ δὲ ἐκείνων τε καὶ μὴ κατὰ νόμους, ἀλλ' ὅπως ὁ Ἀρχὼν βέλτοιο, Τυραννίδα. Καὶ ὅπως μὲν ἐκ τῶ τὰ νόμιμα ὀπιελάντων αἱ δεχαὶ καθίστανται, ταύτῃ τῶ πολιτείαν Ἀριστοκρατίαν ἐνόμιζεν εἶναι· ὅπως δ' ἐκ τιμημάτων, Πληροκρατίαν· ὅπως δ' ἐκ πάντων, Δημοκρατίαν.

ιγ'. Εἰ δὲ τις αὐτῶν περὶ τῶ ἀνιλέγοι, μηδὲν ἔχων σαφές λέγειν, ἀλλ' ἀνὰ ὑποδείξεως, ἢ τοι σοφώτερον φάσκων εἶναι ἐν αὐτοῖς λέγοι, ἢ πολιτικώτερον, ἢ ἀνδρεότερον,

Si qui non aberraverunt ab eorum usu, num malè his utuntur? Non arbitror, inquit. Ergo qui malè utuntur, aberrant? Consentaneum est. Qui igitur & terribilibus & periculosis rebus uti sciunt, sunt fortes; qui verò ab hoc aberrant, timidi sunt? Mihi quidem esse videntur, inquit.

12. Cæterum & Regnum & Tyrannidem, utrumque judicabat esse quidem ille Imperium: verum inter se differre statuebat. Nam Regnum esse putabat in homines volentes, secundum civitatum Leges, Imperium; at in homines nolentes illegiti-

mum Imperium; quodque ex arbitrio Principis penderet, esse Tyrannidem. Atque ubi Magistratus ex iis constituerentur, qui Legibus consentanea perficiunt, eam Reipublicæ formam existimabat esse, in quâ Optimates dominarentur: ubi ex censibus Locupletum Imperium: ubi ex universis, Statum Popularem.

13. Quod si quis ipsi aliquâ in re adversaretur, qui nihil certi, quod diceret, haberet; ac sine demonstratione, vel Sapientiorum esse prædicaret illum, cujus ipse mentionem faceret, vel Civilis Administrationis peritiorum, vel fortiorum,

τερον, ἢ ἄλλό τι τῷ πειστών, ὅτι τὸ ὑπόθεσιν ἐπανήγρη
ἀν πάῃα τὸ λόγον ὡδὲ πως.

ιδ'. Φῆς σὺ ἀμείνω πολίτην εἶναι, ὃν σὺ ἐπαινῆς, ἢ
ὃν ἐγώ; Φημι γὰρ εἶναι. Τί εἶναι; Οὐκ ἐκείνο πρῶτον
ἐπεσκεψάμεθα, τί ἐσιν ἔργον ἀγαθὸν πολίτη; Ποιῶν μὲν
ταῦτα. Οὐκ ἔν ἐν μὲν χρημάτων διοικήσει καλοῖν ἀνὸ
χρήμασιν ὁπορώμεραν τὸ πόλιν ποιῶν; Πάνυ μὲν εἶναι,
εἴη. Ἐν δὲ γε πολέμῳ, ὁ καθυπερέβραν τὴν ἀντιπάλων;
Πῶς γὰρ εἶ; Ἐν τῇ πρεσβείᾳ ἄρα, ὅς ἀν φιλῆς ἀντὶ πο-
λεμίων ὡφρασκιάζει; Εἰκότως γε. Οὐκ ἔν καὶ ἐν Δη-
μηγορίᾳ, ὁ εἰσέσις τε παύων, καὶ ὁμόνοιαν ἐμποιῶν; Ε-
μοίτε δοκεῖ. Οὕτω τῇ τὸ λόγων ἐπανατομῶν, καὶ τοῖς ἀντι-
λέγουσιν αὐτοῖς φανερόν ἐγίγνετο τὰ ληθῆς.

ιε'. Οπότε τῇ αὐτῇ τι τῷ λόγῳ διεξίει. Διὰ τὴν μάλισ-
ἐμολογῶν ἐπορεύετο, νομίζων ταύτην τὴν ἀσφάλειαν εἶ-
ναι λόγῳ. Τοιγαρὲν πολὺ μάλισ- ὡν ἐγὼ οἶδα, ὅτε λέ-
γοι, τὰς ἀκρόντας ἐμολογῶντας παρέχε. Εἴη τῇ καὶ Ομη-
ρον

tiorem, vel quid aliud hujus-
modi: hoc quodam modo o-
rationem omnem ad rem pro-
positam reducebat:

14. Tunc Civem esse me-
liorem ais, quem ipse præ-
dicas, an quem Ego? Aio,
inquit ille. Quid ergo? Ap-
ploh id primum considerabi-
mus, quod Boni Civis sit of-
ficium? Faciamus id sanè.
Ergo in opum administratio-
ne potior illius erit ratio, qui
Rempublicam opulentio-
rem reddit? Omnino, ait. At in
Bello, qui Rempublicam ho-
stium victricem efficit? Qui
non? At in Legatione, qui
amicos ex hostibus efficit? Ita

fuerit sanè. Ergo etiam in
Concionibus ad plebem, qui
seditiones compescuerit, &
auctor concordiae fuerit? Ita
mihi videtur. Hoc modo
quum sermo reduceretur, e-
tiam illis ipsis, qui contradi-
cebant, veritas elucescebat.

15. Cæterum quum ipse
aliquid enarra-
at, per ea pro-
grediebatur, quæ maximè es-
sent in consensu; quod esse
hanc orationis certitudinem
arbitraretur. Itaque quum a-
liquid dicebat, longè omni-
um maximè ex iis quos e-
quidem novi, Auditores su-
os, ut aliquid faterentur, ad-
ducebat. Aiebat & Homerum
id

ρον τῷ Οδυσσεὶ ἀναθεῖναι τὸ ἀσφαλῆ ῥήτορα εἶναι, ὡς
ικανὸν αὐτὸν ὄντα διὰ τῆ δοκύντων τοῖς ἀνθρώποις ἄγην τὰς
λόγους. Οτι μὲν ἔν ἀπλῶς τὸ εἰαυτῷ γνώμην ἀπεφαί-
νετο Σωκράτης πρὸς τὰς ὁμιλῶντας αὐτῷ, δοκεῖ μοι δη-
λον ὅτι τὸ εἰρημίων εἶναι.

Κ Ε Φ. Ζ'.

ΟΤΙ ὃ καὶ αὐτάρκεις ἐν τῇ προσήκουσας πράξεσιν
αὐτὰς εἶναι ἐπεμελεῖτο, νῦν τότε λέξω. Πάντων
μὲν γὰρ, ἃν ἐγὼ οἶδα, μάλιστα ἔμελεν αὐτῷ εἰδέναι, ὅτι
τις ὁπισθίων ἐστὶ τῶν ζωνόντων αὐτῷ. Ὡς ὃ προσήκει ἀν-
δρὶ καλῶ, καγαθῶ εἰδέναι, ὅ, τι μὲν αὐτὸς εἰδείη, πάν-
των προθυμότερα ἐδίδασκεν. Οτι ὃ αὐτὸς ἀπειρότερος
εἴη, πρὸς τὰς ὁπισθίωνας ἤγιν αὐτὰς.

Β'. Ἐδίδασκε ὃ καὶ μέγιστον ὅτι δέοι ἐμπειρον εἶναι ἐκάστη
πράγματι τὸ ὀρθῶς πεπαιδευμένον. Αὐτίκα Γεωμετρίαν
μέγιστον μὲν τὰς ἐφ' ὅντα μαθάνειν, ἕως ἱκανὸς τις γί-
νῃτο, εἰποῖε δεήσειε, γινῶ μέγιστον ὀρθῶς ἢ πρᾶλαβεῖν, ἢ
πρᾶδῶναι,

id Ulyssii propterea tribuisse, quod esset orator certus, quia per ea, quæ hominibus viderentur, orationes suas deducere posset. Itaque perspicuum esse, de iis quæ diximus, arbitror; Socratem ad colloquentes secum sententiam suam simpliciter protulisse.

C A P. VII.

JAM quod etiam operam dederit, ut, in agendis iis, quæ ipsis convenirent, satis essent idonei, exponam. Et enim maximè Socrati omni-um, quos equidem novi, cu-

ra erat, ut sciret, quâ in re suorum familiarium quisque peritus esset. Quæ verò virum honestum & egregium scire conveniret, eorum nihil non, quod quidem esset ipsi cognitum, longè cupidissimè docebat: Sin esset aliquâ in re minùs ipse peritus, ad peritos eos deducebat.

2. Præterea docebat, quousque hominem rectè institu- tum cujusque rei peritum esse conveniat. Primum Geometriam eo usque discendam ai- ebat, donec quis posset, si u- sus ita ferret, Teram vel rectâ metiendi ratione accipere, vel tradere,

πρῶτον, ἢ διανεῖμαι, ἢ ἔργον ἀποδείξασθαι. Οὕτω
ἢ τὸ ράδιον εἶναι μαθεῖν, ὥστε τὸ προσέχοντα τὸ νῦν τῇ
μετρήσει, ἅμα τὴν τε γλῶσσοσιν εἶδέναι, καὶ ὡς
μετρεῖται) ὅπως ἀμύμον ἀπείναι.

γ'. Τὸ ἢ μέχρι τῶν δυσχεμελῶν διαγραμμαμάτων Γεω-
μετρίαν μαθήσασθαι ἀπεδοκίμαζεν. Ο, τι μὲν ὁ ὠφελοῖται
ταῦτα, οὐκ ἔφη ὁρᾶν· (καίτοι οὐκ ἀπειρός γε αὐτῶν ἦν)
ἔφη ἢ ταῦτα ἱκανὰ εἶναι ἀνθρώπου βίον κατὰ τὴν φύσιν, καὶ
ἄλλων πολλῶν τε καὶ ὠφελίμων μαθημάτων ἀποκωλύειν.

δ'. Εκέλευε ἢ καὶ Αστρολογίας ἐμπειρίας γίγνεσθαι, ἢ
ταύτης μὲν μέχρι τῆς νυκτὸς τε ὥραν καὶ μηνὸς καὶ ἐν-
αυλῆς διώσασθαι γινώσκων, ἕνεκα πορείας τε, καὶ πλῆθους, καὶ
φυλακῆς· καὶ ὅσα ἄλλα ἢ νυκτὸς, ἢ μηνὸς, ἢ ἐνιαυτοῦ
πράττειν, πρὸς ταῦτ' ἔχον τεκμηρίοις χρῆσθαι, τὰς ὥ-
ρας τῶν εἰρημῶν διαγιγνώσκουσας. Καὶ ταῦτα ἢ ράδια
εἶναι μαθεῖν πρῶτον τε τῶν νυκτοθηρῶν, καὶ κυβερνητῶν, καὶ
ἄλλων πολλῶν, οἷς ὅπως μελεῖται ταῦτα εἶδέναι.

ε'. Τὸ

tradere, vel distribuere, vel
opus designare. Atque hoc
tam posse disci facile, ut, qui
animum ad dimensionem ad-
vertat, is & scire possit, quan-
ta sit ipsa Terra, & cognitā
metiendi ratione discadat.

3. Verum in Geometriā
discendā progressum ad de-
scriptiones usque intellectu
difficiles improbabat. Nec
enim, quid eae res usus ha-
berent, videre se dicebat, li-
cēt illarum minimē rudis ef-
set: posse verō aiebat eas
omnem hominis vitam ab-
sumere, ac ab aliis multis u-
tilibusque disciplinis avoca-
re.

4. Hortabatur etiam, ut in
Astrorum doctrinā se exerce-
rent eo usque, donec & No-
ctis, & Mensis, & Anni tem-
pora cognoscere possent, tum
itineris ac navigationis cau-
sā, tum excubiarum, aliarum-
que rerum, quaecunque vel
per Noctem, vel in Mense,
vel in Anno geruntur; ut ad
ea certis indiciis uti possent,
quibus illorum, quae comme-
moravimus, tempora digno-
scerent. Atque haec aiebat
disci facile ab iis posse, qui
Noctu feras venantur, & à
Navium gubernatoribus, ali-
isque multis, quibus est cu-
ra, ut haec sciant.

5. At

ε'. Τὸ δὲ μέχρι τούτων Αστρονομίαν μαθάνειν, μέχρι
 δὲ καὶ τὰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ περὶφορᾷ ὄντα, καὶ τὰς πλανήτας
 τε ἔα σταθμήτας ἀστέρας γινώσκειν, καὶ τὰς ἀποστάσεις αὐτῶν
 ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τὰς περιόδους, καὶ τὰς αἰτίας αὐτῶν ζητῶν-
 τας κατατελέσειας, ἰσχυρῶς ἀπέτρεπεν. Ωφέλειαν μὲν γὰρ
 ἔδεικναι ἔδ' ἐν ταῖς ἐφ' ὅρας· (καίτοι ἔδ' ἐν ταῖς γὰρ
 ἀνέγκειν) ἔφη δὲ καὶ ταῦτα ἱκανὰ εἶναι κατὰ τὴν ἀν-
 δρώπῃ βίον, καὶ πολλῶν ἔα ωφελίμων ἀποκαλύψειν.

ς'. Οὕτως δὲ τῶν ἑσπέρων, ἢ ἑκάστα ὁ Θεὸς μηχανᾷ,
 φρονιτικῶν γίνεσθαι ἀπέτρεπεν. Οὔτε γὰρ εὖρεῖα ἀνθρώ-
 ποις αὐτὰ ἐνόμιζεν εἶναι, ὅτε χαρίζεσθαι Θεοῖς ἀν' ἡγήτο
 τὴν ζητῶντα, ἀλλ' ἐκείνοι λαφύσκειν οὐκ ἐβλάθησαν. Κιν-
 διωδεῖσαι δ' ἀν' ἔφη ἔα πρὸς φρονήσας τὰ ταῦτα μερμι-
 νῶντα, ἔδ' ἐν τῇ ἡ Αναξαγόρας παρεφρόνησεν, ὁ μέγι-
 στον φρονήσας ὅτι τῶν τῶν Θεῶν μηχανᾶς ἐξηγεῖσθαι.

ζ'. (Εκείνῳ γὰρ, λέγων μὲν τὸ αὐτὸ εἶναι πᾶσι τε
 καὶ ἡλίον, ἡγνόει ὡς τὸ μὲν πᾶσι οἱ ἄνθρωποι ῥαδίως
 καθορῶσιν,

5. At verò in Astronomiâ
 discendâ eo progredi, donec
 & illa cognoscantur, quæ in
 eodem non sunt ambitu, &
 errantia vagaque sidera, & ip-
 sorum à Terrâ intervalla, &
 circuitus, eorumque causas
 inquirendo diu se macerare;
 id verò ne facerent, vehe-
 menter dehortabatur. Quip-
 pe nec in his quidem ullam
 se utilitatem videre dicebat,
 quanquam eorum rudis non
 esset; atque etiam addebat,
 etiam hæc absumere posse vi-
 tam hominis, & à multis ac
 utilibus eum arcere.

6. Denique in universum
 dehortabatur, ne quis studi-

um & operam in res cœlestes
 impenderet, quo scilicet ar-
 tificio Deus omnia molitur.
 Nec enim illa posse ab homi-
 nibus inveniri putabat, nec
 Diis eum rem facere gratam
 arbitrabatur, qui, quæ illi ma-
 nifesta esse nolissent, inqui-
 reret. Addebat esse pericu-
 lum, ne, qui rebus his soli-
 citè pervestigandis occuparetur,
 ad insaniam nihilo mi-
 nus, quàm Anaxagoras, re-
 digeretur; qui maximè fuisset
 elatus, propterea quod
 Deorum machinas enarrasset.

7. Nimirum ille, dum ait
 Ignem ac Solem idem esse,
 ignorabat ab hominibus Ignem
 cerni

καθορῶσιν, εἰς ᾧ τ' ἥλιον ἢ διώαν) ἀνιέλεται· καὶ ὑπὸ
μὲν τῆς ἡλίας καταλαμπρόμενοι, τὰ χρώματα μελάν-
τερα ἔχουσιν, ὑπὸ δ' ἑωυτοῦ, ἔ. Ἡγνῶσι δ' ὅτι καὶ
τ' ἐκ τ' γῆς φυσικῶν ἀνὰ μὲν ἡλίας αὐγῆς ἔδεν δύ-
να) καλῶς αὐξέσθαι, ὑπὸ δ' τῆς πυρὸς θερμαινόμενα
πάντα ῥοδόλυ). Φάσκων δ' τ' ἥλιον λίθον ἀλάπτu-
ρον εἶναι, καὶ τὰτα ἠγνῶσι, ὅτι λίθος μὲν ἐπ' πυρὶ ἂν
ἔτε λάμπει, ἔτε πολὺν χρόνον ἀνέχει· ὁ δ' ἡ-
λιος τ' πάντα χρόνον πάντων λαμπρότερος ἂν δια-
μῶει.)

γ'. Εκέλευε δ' καὶ Λογισμὸς μανθάνειν, καὶ τῶν ὅ-
μοίως πῶς ἄλλοις ἐκέλευε φυλάττεσθαι τ' μάταιον πραγ-
μαίαν, μέχρι δ' τῆς ὠφελίμης πάντα καὶ αὐτὸς συνε-
πισκόπει, καὶ συνεξεῖται πῶς συνεῖσι.

δ'. Προέτρεπε δ' Σφόδρα καὶ Υγιείας Ἰππμελεῖσθαι τὰς
συνόνας, ὥστε τε τ' εἰδόντων μανθάνοντας ὅσα ἐνδέχοιτο,
καὶ ἐαυτῷ ἑκάστον προσέχοντα διὰ παντὸς ἔβιαι. τί
βρῶμα, ἢ τί πόμα, ἢ ποῖος πόνος συμφέροι αὐτῷ,
καὶ

cerni facile posse, quum So-
lem adversum intueri non
possint: quodque illi, qui à
Sole collustrantur, colore red-
dantur nigriores, quum id ab
Igne non fiat. Ignorabat e-
tiam, quod nihil eorum, quæ
terrâ nascuntur, absque Solis
splendore possit augescere;
quum omnia, quæ ab Igne
calefiunt, pereant. Idem,
quum Solem esse lapidem
ignitum diceret, euiam igno-
rabat, lapidem, qui sit in Ig-
ne, neque lucere, neque diu
perdurare: quum Sol per
omne tempus splendidior re-
bus omnibus maneat.

8. Hortabatur etiam, ut
numerandi rationem disce-
rent, & in hac, perinde atque
in alijs monebat, ut ab inani
occupatione sibi caverent:
atque adeò tum ipse hanc ea-
tenus peruestigabat, quatenus
esset utilis, tum unà cum fa-
miliaribus perquirebat.

9. Vehementer etiam fa-
miliares suos hortabatur, ut
Valetudinis curam haberent;
ac partim à peritis, quæ pos-
sent, discerent; partim sin-
guli per omnem vitam seip-
sos observarent, quinam ci-
bus, qui potus, qui labor
eis conducere, & quo pacto
his

καὶ πῶς τῆς αἰσχύνης ὑγιεινότερον εἶναι λέγει. Τὸ
 γὰρ ἔτι προσέχοντα ἑαυτῶν, ἔρπον ἔφη εἶναι ὡς ἱα-
 τρὸν, τὰ πρὸς ὑγίαν συνφερόντα αὐτῶν μᾶλλον διαβί-
 νωσκοντα ἑαυτῶν.

ἰ. Εἰ δὲ τις μᾶλλον, ἢ καὶ τὴν ἀνθρωπίνην σοφίαν,
 ὠφελείας βέλοισι, συνεβέβλεψε Μαντικῆς ἐπιμελείας.
 Τὸν γὰρ εἰδότες δι' ὧν οἱ Θεοὶ πῶς ἀνθρώποις περὶ τῶν πραγ-
 μάτων χρημαίνουσιν, ἔδειπτο ἔρημον ἔφη γίγνεται συμβου-
 λῆς Θεῶν.

Κ Ε Φ. ἡ.

Εἰ δὲ τις, ὅτι, φάσκοντα αὐτὸν τὸ Δαιμόνιον ἑα-
 ντῶν προσημαίνειν ἅ τε δέοι καὶ ἅ μὴ δέοι ποι-
 εῖν, ὑπὸ τῶν Δικαστῶν κατεγνώσθη θάνατον, οἶεται
 αὐτὸν ἐλέγχειν περὶ τῶν Δαιμονίων ψευδόμενον. ἐνοη-
 σάτω πρῶτον μὲν, ὅτι ἔτις ἤδη τότε πόρρω τῆς ἡλι-
 κίας ἦν, ὥς, εἰ καὶ μὴ τότε, ὥς ἂν πολλῶν ὕστερον
 τελευτῆσαι τὴν βίαν. ἔτα, ὅτι τὸ μὲν ἀχθεινότερον τῶν
 βίαν,

his utendo quàm optimâ va-
 letudine frui possent. Nam,
 si quis ita sui rationem ha-
 beret, difficile aiebat, ut me-
 dicum aliquis inveniret, qui
 ad valetudinem conducentia
 magis ipso dijudicaret.

10. Siquis majora, quàm
 pro sapientiâ humanâ, vellet
 assequi, ei dabat hoc consilii,
 ut Divinationi operam daret.
 Etenim aiebat, eum, qui sci-
 ret, quibus indiciis Dii ho-
 minibus aliquid significent,
 nunquam à consilio divino
 destitui posse.

C A P. VIII.

QUOD si quis, propterea
 quòd à Numine dicens
 sibi denuntiari, quæ faciunda,
 quæ omittenda essent, à judi-
 cibus morte mulctatus sit,
 existimat ipsum mendacii de
 Numine convictum fuisse:
 Primum velim consideret,
 Socratem tum eo ætatis pro-
 vectum fuisse; ut, si non id
 temporis, certè non multo
 post vitam cum morte com-
 mutaturus fuerit: deinde,
 quod partem vitæ molestif-
 simam,

βίη, καὶ ἐν ᾧ πάντες τὸ θάνατον μεῖν), ἀπέλειπεν· ἀντὶ τοῦτο τῆς ψυχῆς τὸ σώμειν ὁπιδεξάμενος, εὐκλειαν προσεκήσατο, τὴν τε δίκην πάντων ἀνθρώπων ἀληθείαια, καὶ ἐλευθερώτατα, καὶ δικαιοτάτα εἰπὼν, καὶ τὸ καλᾶγνωσιν ὧς θανάτου πραότατα καὶ ἀνδρωδέστατα ἐνέγκων.

β. Ομολογεῖται γὰρ, ὅθεν αὖτε τὸ μνημονοδομήων ἀνθρώπων κάλλιον θάνατον ἐνέγκειν. Ἀνάγκη μὲν γὰρ ἐγγεῖο αὐτῷ μὲν τὸ κρίσιν τριάκοντα ἡμέρας βιώσαι, Διὰ τὴν Δήλια μὲν ἐκείνη ὧς μένος εἶναι, τὸ δὲ νόμον μηδὲν εἶναι δημοσία δοθῆναι, ὥς αὖτε ἡ Θεωρία ἐκ Δήλου ἐπανεῖλθῃ. Καὶ τὸ χρόνον τῶν ἀπασιν τοῖς ζωήθεσι φανερὸς ἐγγεῖο ὅθεν ἀλλοιότερον διαβίης, ἢ τὸ ἔμπροσθεν χρόνον.

γ. Καίτοι τῶν ἔμπροσθεν γε πάντων ἀνθρώπων μάλιστα ἐθαυμάζειο, ὅτι τῷ δούμῳ τε καὶ δόλῳ ζῇ. Καὶ πῶς ἂν τις κάλλιον, ἢ ὅπως δοθάνοι; Ἡ ποῦ αὖτε εἴη θάνατος καλλίων, ἢ ὅν αὖτε κάλλιστά τις δοθάνοι;

simam, & quā in omnibus sit mentis quædam inminutio, rejecerit; ac illius loco demonstratā Fortitudine animi gloriam consequutus sit, quum quidem causam suam supra mortales cæteros longè verissimè, ac imprimis ingenuè justissimèque dixisset, & condemnationem ad mortem mitissimè maximèque viriliter tulisset.

2. Etenim in confesso est, neminem hominum unquam, de quibus nos acceperimus, mortem pertulisse præclariùs. Nam cogebatur à condemnatione dies adhuc triginta vivere, quod in illum men-

sem Delia incidissent, ac Lex vetaret, quenquam publicè prius interfici, quàm Theororum cætus ex insulā Delo rediisset. Hoc toto tempore familiaribus ipsius universis compertum fuit, nihil eum de vivendi ratione pristinā immutasse.

3. Atqui maximæ admirationi fuerat supra cæteros superiorum temporum mortales universos, quod magnā cum animi tranquillitate facilitateque viveret. Quis possit aliquis honestiùs, quàm hoc modo mori? Quæ mors esse possit pulchrior, quàm quæ ab aliquo pulcherrimè

δοθῆναι; Ποῖος δ' ἂν ἦτοίῳ θάνατος ὁδαιμονίσι-
ρος ἔκαλλιστος; Ἡ ποῖος θεοφιλέστερος ἔσται
μοιςάτα;

δ. Λέξω ἧ καὶ ἡ Ερμούκους τῷ Ἱππονίκῳ ἠκούσα περὶ
αὐτοῦ. Εἶπε γὰρ, ἥδη Μελίτῃ γεγραμμένος αὐτὸν τὴν
φύλιν, αὐτὸς ἀκούων αὐτὸ πάντα μᾶλλον, ἢ περὶ τῆς δικῆς
διαλεξιμότητος, λέγων αὐτῷ, ὡς χρὴ σκοπεῖν ὅ, τι δόλο-
γήσει. Τὸν ἧ πρὸ μὲν πρῶτον εἰπεῖν· εἰ γὰρ δοκῶ σι-
τῆτι μελίων διαβεβαιῶναι; Ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἤρειο, ὅ-
πως; Εἰπεῖν αὐτὸν, ὅτι εἶδεν ἄλλο ποσὶν διαλεγεῖν,
ἢ διασκοπεῖν μὲν τὰ τε δίκαια καὶ τὰ ἀδίκαια, πρῶτον
δὲ τὰ δίκαια, καὶ τὰ ἀδίκαια ἀπεχόμενος· ἥνπερ νομίζει
καλλίστῳ μελέτῃ δόλογίας εἶναι.

ε. Αὐτὸν ἧ πάλιν εἰπεῖν· εἰς ὅρας, ὡς Σώκρατες,
ὅτι οἱ Ἀθῶνσι Δικασταὶ πολλὰς μὲν ἥδη μηδὲν ἀδικούν-
τας, λόγῳ ἀχθεσύνῃς ἀπέκλειναν, πολλὰς δὲ ἀδι-
κῶν ἀπέλυσαν; Ἀλλὰ νῆ τ' Δία, (φάναι αὐτὸν)

appetitur. Quæ mors possit
esse felicior, quàm quæ pul-
cherrima sit? Quæ Diis ac-
ceptior, quàm felicissima?

4. Commemorabo etiam
illa, quæ ex Hermogene,
Hipponici filio, de ipso acce-
pi. Nam aiebat, se, postea-
quam Melitus Socratem ac-
cusasset, atque is quidvis
potius, quàm quæ ad causam
pertinerent, diceret, monu-
isse considerandum ipsi esse,
quidnam sui defendendi cau-
sâ proferre vellet. Ad ea
primùm respondisse Socra-
tem: Annon tibi videor in
hâc meditatione vitam om-
nem consumpsisse? Illo ve-

rò quærentē, Quo pacto?
Dixisse Socratem; Nihil ali-
ud perpetuò se egisse, quàm
quodd, quæ iusta quæque in-
iusta essent, considerasset:
ac iusta quidem egisset, ab
iniustis autem abstinuisset;
quam sanè meditationem pur-
gandi sui pulcherrimam du-
ceret.

5. Tum rursus Hermoge-
nem subiecisse: Non autem
vides, mi Socrates, Iudices
Athenis multos interfecisse,
qui nihil iniuste perpetrassent,
duntaxat oratione offensos;
& ex adverso multos scelerum
reos absolvisse? At pro-
fectò, respondisse Socratem,
quum

ὁ Ερμόgenes, ἤδη μὲν Ὀπταρχοῦτος φρονίσαι τὴν πρὸς τὰς Δικαστὰς διαπολογίαν, ἠναγκάσθη τὸ Δαιμόνιον.

ζ'. Καὶ αὐτὸν εἰπεῖν θαυμαστὰ λέγει. Τὸν γ', θαυμάζει. φάναι, οἱ τῷ Θεῷ δοκεῖ βέλιον εἶναι, ἐμὲ τελευτῶν τὸ βίον ἤδη; Οὐκ οἶδ' ὅτι μέγχε μὲν τὰδε τὰ χρόνια ἐγὼ ὑδενὶ ἀνθρώπων ὑφείμην ἂν, ἔτε βέλιον ἢ ἡδίων ἐμῷ βελιανέει; Αἰετα μὲν γὰρ οἶμαι ζῆν τὰς αἰετα. Ὀπταρχοῦτος. ἔως βελίους γίνεσθαι, ἡδιστα γὰρ τὰς μάλιστα αἰδοτανομήεις ὅτι βελίους γίνωνται).

ζ'. Α ἐγὼ μέγχε τὰδε τὰ χρόνια ὑδατομήειν ἐμαυτῷ συμβαίνοντα, καὶ πῶς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐντυγχάνων, ἔ πρὸς τὰς ἄλλας ὡραθεωρῶν ἐμαυτὸν, ἔτω διατετέλεκα πρὸς ἐμαυτῷ γινώσκων. Καὶ ἔ μόνον ἐγὼ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ φίλοι ἔτως ἐχόντες πρὸς ἐμῷ διατελῶσιν. ἔ δια τὸ φιλεῖν ἐμὲ, (ἔ γὰρ οἱ τὰς ἄλλας φιλεῖντες ἔτως ἂν εἶχον πρὸς τὰς ἐαυτῶν φίλους) ἀλλὰ διόπερ ἔ αὐτοὶ ἂν οἶον) ἐμοὶ ζυώντες βελτίους γίνεσθαι.

η'. Εἰ

quum modò conarer, mi Hermogenes, meditari defensionem ad Judices, Numen adversatum est mihi.

6. Tum dixisse Hermogenem: Mira sanè refers. Ad ea Socratem, Tunc verò miraris, subjecisse, Deo videri potius esse, hoc me tempore vivendi finem facere? An nescis me ad hoc usque tempus nemini hominum concessisse, quòd vel melius vel jucundius me vixisset? Nam optimè quidem arbitror illos vivere, qui maximè dant operam, ut quàm optimi fiant: jucundissimè verò, qui

maximè fieri se meliores sentiunt.

7. Quæ sanè hæcenus evenire mihi animadverti, ac partim alios homines conveniens, partim meipsum ad alios collatum inspiciens, sic de me semper statui. Neque tantum ego, sed amici etiam mei de me constanter ita judicant: non illi quidem propterea quòd me ament, quando qui alios amant, ita suos in amicos affecti esse solent: sed quòd seipsos etiam ex consuetudine meà quàm optimos existiment evadere.

η'. Εἰ ᾗ βιώσομαι πλείω χρόνον, ἴσως ἀναγκάσει
ἔσαι τὰ τῆ γήρως ὀππιδεῖα, καὶ ὁρᾶν τε καὶ ἀκούειν
ἥτιον, καὶ θλιβεῖα χεῖρον, καὶ δυσμαθέστερον καὶ ὀππιδε-
μονέστερον δοῦναι, καὶ ὧν πρότερον βελήων ἦν, τῶν
χείρων γίνεσθαι. Ἀλλὰ μὲν ταῦτά γε μὴ αἰδανόμενον
μὲν ἀδίκωτον ἂν εἴη ὁ βίος, αἰδανόμενον ᾗ πῶς οὐκ
ἀνάγκη χεῖρόν τε καὶ ἀηδέστερον ζῆν;

θ'. Ἀλλὰ μὲν εἴγε ἀδίκως δοῦναι, πῶς μὲν
ἀδίκως ἐμὲ δοῦναι, αἰσχρὸν ἂν εἴη τῷτο. Εἰ
ᾗ τὸ ἀδικεῖν αἰσχρὸν ἐστὶ, πῶς οὐκ αἰσχρὸν καὶ τὸ
ἀδίκως ὅτιον ποιεῖν; Ἐμοὶ δὲ τί αἰσχρὸν, τὸ ἐτί-
ρας μὴ δυνάσθαι πρὸς ἐμὲ τὰ δίκαια μήτε γινῶναι μήτε
ποιῆσαι;

ι'. Οὐδ' ἔγωγε εἰ τὸ δοῦναι τὸ προγεγονότων ἀνθρώ-
πων ἐν πῶς ὀππιδεῖα ἔχῃ ὁμοίαν καταλειπομένην
τὸ τε ἀδικησάντων καὶ τὸ ἀδικηθέντων. Οἶδα ᾗ, ὅτι καὶ
ἐγὼ ὀππιδεῖα τρέφομαι ὑπὸ ἀνθρώπων, καὶ ἐὰν νῦν
δοῦναι, ἔχῃ ὁμοίως πῶς ἐμὲ δοῦναι. Οἶδα ᾗ
αἰ

8. Quidd si diutius vivam, fortasse necessarium erit ea confieri, quæ in senectutem cadunt, & me minùs audire, minùs cernere, minùs intelligentiâ valere, ineptiorem ad discendum reddi, magisque obliviosum, in iis denique deteriore, in quibus antehac præstiterim. Atqui si hæc aliquis non sentiat, non est cur optet vivere: sin quis sentiat, quâ fieri potest, ut non & pejùs & injucundius vivat?

9. Enimverò si interficiar injustè, turpitudine ea in auctores mortis meæ redun-

dabit. Nam si turpis est injuria, quomodo non turpe sit aliquid injustè facere, quicquid tandem id fuerit? Quî verò mihi esse turpe possit, quodd alii de me justè cognoscere nequeant, neque se justè erga me gerere?

10. Video verò superiorum temporum homines, qui vel injustè se gesserunt, vel injurias passi sunt, non eandem posteris opinionem de se reliquisse. Studia quoque hominum, tametsi jam neci tradar, erga me futura scio planè alia, quàm erga interfectores meos. Semper enim telli-

αἰεὶ μαρτυρήσεσθαι μοι, ὅτι ἐγὼ ἠδίκηκα μὲν ἔθνεα πᾶσι
πᾶσι ἀνθρώπων, ἔδωκε χεῖρα ἐπ' αὐτοῖς, βελτίους δὲ ποιῶν
ἐπαυρῶμεν αἰεὶ τὰς ἐμοὶ ζυγόντας. Τοιαῦτα μὲν πρὸς
Ερμούκλειον τε διελέχθη, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας.

ια. Τῶν δὲ Σωκράτει γινωσκόντων οἱ μὲν, οἱ
δὲ τῆς ἐφ' ἐμῶν πάντες ἐτι εἰς νόον διαλεῖσσι πάντων
μάλιστα ποθέοντες ἐκείνῳ, ὡς ὠφελιμώτατον ὄντα πρὸς
δὲ τῆς ὁπρὸς ἐμῶν. Εἰ μὲν δὲ (πῶς τὸ αὖν, οἷον ἐγὼ
διήγημαι, Εὐσεβὴς μὲν ἔτι, ὡς μὴ μὲν ἀνδρ. τ. τ.
Θεῶν γνώμης ποιῶν. Δίκαιος δὲ, ὡς βλάβη μὲν
μὴ μὲν μικρὸν μὴδὲν, ὠφελὲν δὲ τὰ μέγιστα τὰς χρωδύνας
αὐτῶν. Εὐκλειδὴς δὲ, ὡς μὴ μὲν πᾶσι προαίρεσθαι τὸ
ἡδίων ἀντὶ τῆς βελτίου. Φρόνιμος δὲ, ὡς μὴ δια-
μαρτάνειν κέρων τὰ βελτίω καὶ τὰ χεῖρω, μὴδὲ ἄλ-
λα προσδεῖσθαι, ἀλλὰ αὐτάρκης εἶναι πρὸς τὸ τῶν
γνώσιν, ἱκανὸς δὲ καὶ λόγῳ εἰπεῖν τε καὶ διορίσασθαι
τὰ πᾶσι, ἱκανὸς δὲ καὶ ἄλλως δοκιμάσαι τε καὶ ἀμαρ-
τάνοντα ἐξελέγχει, καὶ προτρέψας ἐπ' ἀρετῇ καὶ καλο-
καγαθίαν.)

testimonio mihi futuros scio, quod nullum unquam hominum læserim, neque deteriore reddiderim: sed potius operam perpetuam dedero, ut familiares meos meliores efficere. Huiusmodi tum ad Hermogenem à Socrate, tum ad alios dicta fuerunt.

11. Quotquot autem ex iis qui virtutis studiosi sunt, novere Socratem, etiam nunc eum maximo desiderio exoptant, ut qui ad virtutis studium utilissimus fuerit: Mihi quidem, (quum talis esset, qualem commemoravi, nimirum admodum Religiosus, ut

sine Deum consilio nihil ageret; adeo Justus, ut nemini nè quidem exigua in re noceret, prodesse autem iis maximè qui eo uterentur; adeo Temperans, ut nunquam id, quod iucundius esset, meliori anteponeret; adeo Prudens, ut in melioribus ac pejoribus dijudicandis non erraret, neque alterius ad hoc operam egeret, sed ipse sibi ad cognitionem horum sufficeret, & oratione proferre ac definire huiusmodi posset, atque etiam alios explorare, delinquentes arguere, ad virtutem ac honestatem hortari;) ejusmodi vir esse

286 ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝ.

καγαθὴν)· ἰδοὺς τούτῳ εἶναι, οἷον ἂν εἴη ἀγαθὸς
 γὰρ ἀνὴρ. καὶ ἀδυναμύεται. Εἰ δὲ τῷ μὴ δέξασθαι
 ταῦτα, ὁ βλάπτων τὸ ἄλλο ἢ θῶς πρὸς ταῦτα, ὅτω
 κενέτω.

Τ Ε Λ Ο Σ.

esse visus est, qualis esse pos- batur, velim, comparatis a-
 sit optimus & felicissimus. liorum ad hæc moribus, ita
 Quod si hoc alicui non pro- deinde iudicium faciat.

28 MR 59

F I N I S.

Henrici Stephani, Johannis Leunclavii,
& Æmilii Porti, in XENOPHONTEAM
SOCRATIS *Apologiam*, & *Quatuor E-*
jusdem Memorabilium Libros Notæ In-
tegræ.

P. vel Pag. indicat *Paginam*, Græc. Lit. *Sectionem*, Lin. vel l.
Lineam *Paginæ*.

PAG. 2. §. Lin. 12. Scribendum videtur ἐπει pro ἐπί·
sed toties ἐπί pro ἐπει positum reperitur, ut, an Librari-
orum errori imputandum hoc sit, dubitem. H. S.

P. 2. l. 14 & 15. In fine libri ἀπομ. 4. (cujus loci collatio
cum hoc nos juvit) legitur λόγῳ ἀχθεσίῳ· quoniam tamen
ταρραχθίῳ ferri potest, reliquimus. At ἀπίλυσαι, quod est in li-
nea sequenti, inde sumptum, reponere pro ἀτίλυσαι (quod ni-
hil significat) non dubitavimus. H. S.

P. 3. §. l. 3 & 4. Ibidem legitur μέλαι μὲν τῷδε ἔχον, item
ὁφείλω ἀν ὅτι βίλῳ ἔῳ ἔδιον ἰμὲ βεῖ. Ex quo fortasse loco
genitivum ἔχον nihil necesse fuerit assumere, quum subau-
diri possit: sed particulam ἀν lubenter inde mutuabor, ac multo
etiam magis hæc duo vocabula ἔῳ ἔδιον· sequitur enim hic,
ὅπερ γὰρ ἔδιον ἰστο ἔδιον. Quod si ἔῳ ἔδιον inde accipiamus, erit
itidem ἔτι, quod est ante βίλῳ, accipiendum. H. S.

P. 3. §. l. 10. Pro hoc λησιλειᾶς ibidem habemus ἐπιλελειᾶς.
H. S.

P. 3. §. l. 13. Notis parentheses includendus esse videtur
infinitivus εἰποῖς, aut ita legendum, πῶς ἀν ὁποῖμι ἐγὼ ὅτι, &c.
In illo autem libri ἀπομ. 4. loco legitur pro his, πῶς ἐκ ἀνάγκη
χῶρον τε ἐ ἀνδίστατον ἔῳ; H. S.

P. 3. §. lin. ultim. & p. 4. l. 1ma. Nihil in his, ἢ γὰρ πῶ καὶ κελεύῃ
μοι, duxi mutandum; tametsi planè scribendum arbitrer, ἢ γὰρ πῶ
μὲ καὶ κελεύῃ· ut in locum illius μοι, suo loco μὲ reponatur.
Et in sequentibus, ante τῇ τελευτῇ, rursus abundat ἢ particula,
propterea notis usitatis à me inclusa. Nec ignoro, qui prius il-
lud defendi possit, sed parum commodè. Idem ita reperi emen-
datum à me Taurini, lucubratione secundà; postquam ea mihi
missa fuit ab H. Stephano. Leun.

P. 4. ζ. l. 6. Pro ὑγίης ὃ τὸ (ᾧμα ἔχον, integrè ac plenius scriberetur, ὑγίης δὲ τις τὸ (ᾧμα ἔχον (cum interjectis) δαμαρῶν). Leun.

P. 4. η. l. 12. Ἐτοιμασάμεν] Sic & in aliis Editionibus invenio constanter scriptum. Quare, si codex mendo caret, augmentum, quod temporale nominatur, ab auctore consultò neglectum dices, quod parum probabile. Hoc enim Poëtis quidem, propter ipsam metrorum necessitatem, non rarò facere licet: sed orationis solutæ scriptoribus eadem licentia non permittitur. Quare lectorem monere volui. Nam alioqui dicendum ἔτοιμασάμεν. Hoc ab aliis, qui sunt ὀξυδερκέσται, non animadversum miror. Æm. Por.

P. 4. η. l. 14. Γῆρα, εἰς δὲ πάντα τὰ χαλεπὰ σὺν ῥεῖ] Huc illi Antiphanis elegantes versus commodè referri possunt, qui in vulgatis sententiis extant, Pag. ex Crispini typis, 247.

Πρὸς γὰρ τὸ γῆρας, ὥσπερ ἐρῆσθαιον,
Ἄπαιλα τὰνθρῶπια προσφοίῃ κακῶν.

Idem ibidem,

Τὸ γῆρας ὥσπερ βωμός ἐστι τῷ κακῶν.
Πάντ' ἐς ἰδυῖν εἰς τὸ καὶ πεφλογότα. Æm. Por.

P. 5. ι. l. 5. In his, γένεα αὐτὸν ἔφη εἰπεῖν, ἐπειδὴ κατηγόρησεν, abundat verbum εἰπεῖν, veluti quod ex sequentis ἐπειδὴ primis literis irrepsit. Itaque delendum, ac præsertim propterea, quòd versu ab hoc tertio, justo loco ponatur, quum ait παρελθόντα εἰπεῖν. Leun.

P. 5. ιβ. l. 16. Rectius in his, ὅτι Θεῷ μὲν φωνὴ φαίνεται, respondendum, Θεῷ μοι φωνὴ φαίνεται. Quippe nihil omnino sequitur, quod illi μὲν deinceps respondeat. Leun.

P. 6. ιγ. l. 8. Mutila sunt ista, μάλιστα διορίζουσι τὸς προσημαίνοντας εἶναι· quæ quidem ita rectissime quis expleverit, τὸς προσημαίνοντας αὐτοὶ εἶναι. Periiit enim αὐτοὶ, quum esset in ultimâ syllabâ vocabuli præcedentis; & δῶ, propter affinitatem cum initio sequentis εἶναι· vidi postea conjecturam H. Stephani, scribendum existimantis, προσημαίνοντας τὰ μέλλοντα εἶναι. Sed ut illud μέλλοντα difficilior omitti potuit à librariis, veluti nec præcedenti voci, nec sequenti simile; sic etiam difficilior, præ illo nostro, rursus admittendum videtur. Leun.

Ibid. l. 8. Τὸς προσημαίνοντας εἶναι] Leunclavius hæc ita legenda censet, τὸς προσημαίνοντας αὐτοὶ εἶναι. Ego verò minore cum mutatione sic ista legerem, τὸς προσημαίνοντας τι εἶναι, id est, Qui aliquid fore prædicunt. Nam εἶναι, ἀντὶ τῷ ἔσται positum, quia vel ante, vel post εἶναι subauditur particula αὐτοὶ, de cuius particulæ vi, usuque, pluribus à nobis actum alibi. Æm. Por.

Ibid.

Notarum Συλλογή.

Ibid. Scribendum arbitror τὰς προσημαίνουσας τὰ μέλησιν αἰ-
μα. H. S.

P. 7. 18. l. 2. Απολλειν ὁ Απόλλων] Hoc est Apollinis oraculum;

Σοφοῦς Σοφοκλῆς, τοῦ αὐτοῦ δ' Εὐριπίδης.

Λιδέρων ὅτι πάντων Σωκράτης νοφάται. Æm. Por.

P. 13. l. 2. Deesse videtur ὅτι, ut sic legatur, ὅτι ἐξ ἑνὸς περὶ
ἰσχυροῦ. Alioqui posset fortassis & ita legi, ὅ γδ, αἰσώλας ἵσται,
ἐξ ὅτου περ, &c. H. S.

P. 13. κζ'. l. 5. Magis placeret τοῖς ἑμαὶ εὐνοῖς. H. S.

P. 14. l. 2. Apud Stobæum ita legitur hic locus, ὁπόταν ὁ
μὴν ἐν Συμφερώτερον καὶ καλῶν εἰς τὸ αἰὶ χρόνον ἀπείπλωται· χρί-
ται δὲ ἐν τῷ νικῶν. Et initio hujus Sententiæ ὁ μοχθηρὸς apud
eundem legitur: sed depravatum hic esse illius exemplar liquet.
H. S.

P. 15. 18. l. 13. Pro οἱ δὲ τις τὸ δῆλόν ἐφιερῶν, scriptum in meo
reperi exemplari lucubrationis secundæ Taurinensis, οἱ δὲ τις τὸ
δῆλόν ἐφιερῶν, quæ omnino elegantior est lectio. Leun.

P. 17. l. 7. Max Tyrius in suis sermonibus à me excusis hunc
locum citans, ἐπιστολῶν habet, pag 232. meæ editionis. H. S.

P. 19. l. 6. Post καὶ (quæ particula occurrit circa sextam Li-
neam Paginæ 19.) nemo omissam per imprudentiam existimet
negationem αἰ, sed consultò expunctam esse sciat, ex vet. cod.
autoritate, & sensu ita poscente. H. S.

P. 19. σ'. l. 11. Pro αἰς ἐνόμιζεν, reponendum αἰς ἐνόμιζον, vi-
delicet οἱ ἐπισηδῶνται, quæ vox præcessit. Et invenit hanc lectio-
nem in suis etiam Bessario Cardinalis. Leun.

P. 21. ια'. l. 15. Eusebius post φύσιν habet, ὁ αὐτὸς τὸ ἄλλαν, αἰς
οἱ πλεῖστοι διελ. H. S.

Ibid. l. ult. Lectionem margini adscriptam (nempe ἔχει loco
ἔρῳ) sequuntur & Eusebius & Stobæus. H. S.

P. 22. ια'. l. 2. Uterque ἀπειδείκει habet, sed ante αὐτῶν Eu-
sebius solus ponit αὐτὸς. H. S.

P. 22. ιγ'. l. 8. Eusebius, ἐθαύμαζε δὲ πολλοὶ οἱ μὴ φαν. H. S.

P. 22. l. 10. Idem μέγιστον φρονῶντος habet. Stobæus autem ita
legit hunc locum, vel potius ita legitur in Stobæi vulgaribus edi-
tionibus, αἰγι καὶ τὰς μέγιστον φρονῶντας ἐπιστάτας αὐτῶν, &c.
quam lectionem planè repudio, & nostram cum Eusebio sequor.
Videri autem posset deesse verbum quod feratur ad ἐπεί· verum
nihil desiderari, sed repetendum esse φανισθῆναι ἐκ ex proximè
præcedentibus, certum est. Subaudiri tamen & aliud quodpiam
verbum queat, quod non præcesserit. H. S.

P. 22. 18. l. 14. Pro φασκε Stobæus δεσπῶν habet. H. S.

P. 22. l. 17. Eusebius & Stobæus αἰδῶν legunt; & minimè du-
bitari potest quin ita legendum sit. Ac continuò post ἐξέλα καὶ
αἰδῶν αἰ τὰς τυχόντας apud eundem Eusebium habemus. H. S.

Notarum Συναγωγή.

P. 23. α'. l. 5. Lego cum utroque illorum ἀπλῶς. H. S.

P. 24. ιζ'. l. 7. Pro θαυμαστὸν legi etiam posset ἢ θαυμάσιον, sed per interrogationem quæ postulet responſionem affirmativam. H. S.

P. 24. l. 12. Vide Xenophont. Lib. 1. Histor. Gr. in extremo.

P. 28. l. ult. Idem, προαίτη ἔχοντες καὶ κινδύνους. H. S.

P. 29. l. 2. Lubenter cum illo lego τὰ αὐτὰ pro ταῦτα. H. S.

P. 32. γ'. l. 11. Idem ὅμως ante ἄρξαι ponit, quod malim. Idem paulo post pro διδάξαι habet μαθήσθαι. Aliquanto post, μαρτυρῶ τὴν γῆν & νομοθετικῶν pro νοθητικῶν. sed nostram lectionem meliorem esse constat. Idem habet εἰς ἐργῶν ἐγκυλίου. H. S.

P. 34. α'. l. 16. Budæus ex καλαπύειν facit καλαπύειον. Ego θαυμαστὸν καλαπύειν pro ἱκανὸν καλαπύειν (quod tamen aptius diceretur θαυρὸν καλαπύειν) ferri posse existimo. H. S.

P. 39. λ'. l. 5. Pro ἐπειδὴν (cum interjectis) ἀγνοῖς, cuius patet scribendum potius, ἐπειδὴ ἀγνοῖς. Leun.

P. 39. l. 5. Επειδὴν, [ἴσθ] Pater meus in suis Comment. pag. 246. ἐπειδὴ legendum monet. Hoc enim causam, illud verò tempus significat: qui sensus hic nullum locum habere videtur. Æm. Por.

P. 46. α'. l. 10. Puto hæc verba, ζῶν ἕκαστος ἰαυτῷ ὁ πάσι μαλιστα φιλεῖ τὴν σάρκα, ἢ, τι αἰ ἀχρεῖον, cum cæteris, sic esse trajecta, ut hoc modo singula suo loco restitui debeant: ζῶν ἕκαστος ὁ σάρκα ἰαυτῷ, ὁ πάσι μαλιστα φιλεῖ, ἢ, τι αἰ ἀχρεῖον ἢ, cum reliquis. Ita enim sententia redditur idonea, quam interpretando expressimus. Leun.

P. 47. l. ult. In Stob. vel potius in Stobæi Libris non bene castigatis, legitur Σακερῆς ἐπιδιωματολόγος. H. S.

P. 50. ζβ'. l. 14. Τοιχαρυχῶν] Antè τοιχαρυχῶν vitiosè scribatur. Quamvis autem & in superioribus editionibus eodem modo legi sciam, errorem tamen manifestissimum emendare non dubitavi, quæ ab aliis non observatum constat. Æm. Por.

P. 51. ζδ'. l. 13. Hoc loco non πάλαις τε καὶ νῦν εὐ οἰκῶνι legendum existimem, sed potius οἰκοῖς καὶ οἰκῶνι. de quo loquendi genere superius in notis hisce quædam indicavimus. Non ignoro tamen, & alibi οἰκῶνι inveniri, ut initio libri sequentis. Leun.

P. 54. δ'. l. 4. Non est supervacaneum (nequis fallatur) alterum αἴτιον. Intelligendum est enim αἴτιον τὸ ἐκμασθέν αἴτιον. H. S.

Ibid. l. 14. Magis placet ἐπὶ τῷτο quàm ἐπὶ τῷτα. sed magis etiam placeret ἐπὶ τῷτοι quàm ἐπὶ τῷτο. H. S.

P. 56. γ'. l. 5. Θερμαργότατος, καὶ λιπαργότατος] De vocabulis istis consule patris mei comment. pag. 257. Æm. Por.

Ibid. Sequendo Julium Pollucem, scribendum fuerit λαιργότατος. nisi fortè depravatum est apud eum vocabulum λαιργότος. γν.

Notarum Eulloyi.

γός, quod ex Xenophonte profert, addens esse φερλίαν. H. S.

P. 57. l. 8. Rectius δὲ Σωκράτης, apud Stob. H. S.

P. 57. γγ'. l. 9. Οτι οὐ] Pater meus in suis comment. pag. 259. δ, τι cum ἀποδιασολῇ legendum monet: Quæ lectio vera. Quare nihil mutandum, ut in aliarum editionum margine videmus notatum, δ οὐ. Æm. Por.

Ibid. l. 10. Τὸ θηρίον] Leunclavius vertit, id animal: sed hæc ipsam Græci vocabuli vim non satis aperiunt. Sic enim Xenophon hominem appellat, qui suâ formâ hominibus nocet, ut feræ, & belluæ, quæ mordent, & laniant eos, in quos impetum faciunt. Æm. Por.

Ibid. l. ult. Stobæus pro μόλις habet μόγισ, & ὕγις ῥόσις. At si retineatur nostra lectio, ὕγις τὸ δῆγμα dictum fuerit pro ὕγις οὐ δῆγματος. H. S.

P. 58. ιδ'. l. 2. Equidem minimè dubito Xenophontem hic ita non scripsisse, ὅτε δὲ καὶ ἀποδιαίξεν τὴν μὴ ἀσφαλῶς ἔχοντες πρὸς ἀποδιαίξια ὥς τε χελῶναι· sed aliter, nimirum ὅτε καὶ ἀποδιαίξεν (cum interjectis) ὥς τε χελῶναι. Nam id verbum ἀποδιαίξεν, in significatione secedendi, respondet præcedenti ἀπνικαίνουσαι, anni spatio abesse. Neque me sanè movet, quod nusquam ἀποδιαίξεν in lexicis nostris, ac fortasse ne Stephani quidem thesauro, reperiatur. Notum est, ab ἀποδιαί, quod idem est cum ἰποδιαί, factum ἀποδιαίξεν, verbum haud insolens, & glossariis priscis notum. ἰποδιαί pro expeditione ac professione dixit Polybius in libris, qui perierunt: unde verbum est ἰποδιαίξεν, diversæ licet significationis. Sic & ἀποδιαίξεν reperitur in antiquis glossariis. Eodem modo fas est existimemus, ἀποδιαίξεν quoque dici, ἀποδιαίξεν & ἀποδιαί, quo posteriore Xenophon in abscessionis significatione usus est, uti superius in hisce notis ostendimus. Et adjungatur hoc ἀποδιαίξεν sanè cæteris inusitatis, μυελῶν, ἀλαγδῶν, ῥαίξεν, ὀργῶν, ῥίγαν, διχῶν, ἐπιδῶν, ξυρῶν, aliisque pluribus, quæ in ipso textu Xenophonti restituiamus. Quod autem hic statim sequitur οὐα, in istis verbis, οὐα μὴ πάντων μὲν διορῶν, si mutetur in οὐα, prorsus integer locus erit. Leun.

Ibid. Αποδιαίξεν] Leunclavius ait se non dubitare quin legendum sit ἀποδιαίξεν, id est, secedere, quod τὴν ἀπνικαίνουσαι respondeat. Illud etiam οὐα in οὐα mutat. Sed pater meus in suis comment. pagin. 259. de hoc loco hæc tradit, quæ demonstrant nullam mutationem hic faciendam. Socrates enim (inquit) monebat etiam eos, qui adversus res venereas non satis essent muniti, quique ab iis non tam facile abstinere poterant, quàm facile ipse faciebat, ut cum iis mulieribus congrederentur, quæ non adeò formosæ essent, ita ut suâ formâ, quasi quibusdam illecebris, vel tunc, quum corpus ipsorum his non admodum indigeret, eos ad intemperantiam provocarent. Cætera, quæ magnam huic loco lucem afferre possunt, eadem pag. 259. vide. Æm. Por.

Notarum Συλλογή.

Ibid. l. 4. In vulg. edit. legitur *μη διορμήν δέ*· at negationem hīc locum non habere certum est. Ut autem facilius sentius intelligatur, hypostigme post *οἷα* collocanda fuerit: perinde ac si ita ordināssēt verba, *οἷα ἔκ ἀν' προσδίζων ἡ ψυχὴ, μὴ πάν μ' διορμήν δ' οὐκ ἔστιν*· διορμήν δ', [*οἷα*] *ἔκ ἀν' πρῶγματι παρέρχοι*. Intellexit autem talia quæ illecebrosa non essent, nec sui desiderium, nisi quum necessitas postularet, excitarent. Quem sensum nescio an Bessario assequutus sit, certè non satis expressisse videtur. Melius autem quid valeat hīc *προσδίζων ἡ ψυχὴ* intelligemus ex collatione cum hoc præcedente loco, τὶ δ' ὅσα ἡδύς ἡ ψυχὴ δέχεται, ταῦτα ἰκανῶς ἀκποῦν ἰδοκίμαζε. Alibi autem dicit *ψυχῶν προσιόντων*, vel *προσιόντων*· ut pag. 138. τὶ δ' ἡ ψυχὴ εἶται μὲν ἡ προσίοντα. H. S.

P. 59. l. 8. Quum dicitur, *καταμαθὼν ὅτι θύοντα τοῖς θεοῖς μηχανώμενοι, ὅτι μαλὶκῇ χρώμενοι*. adtentè considerantibus illud *μηχανώμενοι*, satis apparet esse vitiatum. Si me quis roget, *ὅτι δὲχόμενοι* esse respondebo, pro quo *μηχανώμενοι* substitutum fuerit. Quippe sic jam illa sunt pleniora, *καταμαθὼν, ὅτι θύοντα τοῖς θεοῖς, ὅτι δὲχόμενοι, ὅτι μαλὶκῇ χρώμενοι*. Leun.

Ibid. l. 9. *Τοῖς θεοῖς μηχανώμενοι*] Pater meus in suis comm. pag. 260. sic locum istum legendum arbitratur, *μέτ' δὲχόμενοι*, vel potius, *ὅτ' δὲχόμενοι*. Hanc emendationem in suā postremā Xenophontis editione Leunclavius, ad marginem, ut bonam, opportunè notavit. Æm. Por.

Ibid. Particip. *μηχανώμενοι* pro *μέτ' δὲχόμενοι* irrepsisse non absimile verò fuerit: atque ita legendo, non necesse fuerit fortasse *μέτ'* antè *θύοντα* etiam scribere. H. S.

P. 60. d. l. 4. Fortasse scriptum fuit à Xenophonte *γεγῶν*. H. S.

Ibid. l. 12. Non dubium est quin legi debeat *προσηλθόντα*, ut præcessit *προσδίζωντα*. H. S.

Ibid. l. ult. In his, *ὃ δὲ καὶ σοὶ καὶ τῷδε προνοίας ἔργον ἰοικίμαι*, rectius scribetur *προνοίας ἔργον ἰοικίμαι*, sicut & ultimo paginæ hujus, & primo sequentis versu legimus, *ἵοικε τεχνήματι*. Leun.

P. 61. l. 4. Budæus inter *ἡθὺν* & *βλαφείδας* aliquid deesse putavit: ego autem hoc per appositionem dictum existimo. H. S.

P. 62. l. 13. In his *δὲ ἀφροσύνην τινὰ ὡς οἷν ἀτάκτως ἔχον*, solum illud *ὡς* mutandum dico in *ἕτως*. Leun.

Ibid. Leunclavius *ἕτως οἷν* proculdubio legendum affirmat, sed si scribatur, *ὡς*, ut scribendum videtur, quod idem valet ac *ἕτως*, ut suprā demonstratum, ubi nostram conjecturam Eustathii verbis & auctoritate confirmamus, nullā mutatione opus erit. Æm. Por.

P. 63. l. 4. *Εκείν*] Si codex sanus, hoc pronomen *Εκείν* non ad illud præcedens *δαιμόνιον*, quod est neutrius generis: at ad significatum, ad *Θεὸν* videlicet, referemus. Alioqui dicendum

Notarum Συλλογή.

dum esset *οἰκίον*, quod in margine videmus notatum. Eodem modo Xenophon alibi loquitur, *γνώσῃ τὸ θῆον, ὅτι τοσῦτον*, & cæt. deinde subicit *αὐτὸς*, quod non ad *θῆον* proximè præcedens, sed ad *οἰκίον* est referendum, quod ante τὸ *θῆον* est collocatum. Æm. Por.

Ibid. Tolerari potest *οἰκίον*, licèt referatur ad *δαίμόνιον*, quod est neutrius generis: ac defendi exemplo Homeri, *φίλε τέκνον* dicentis. Ubi etiam annotant scholiastæ, Atticum esse *φίλε τέκνον*, pro *φίλον τέκνον*. H. S.

P. 64. 16. l. 2. Τὸ δὲ καὶ τὰς] Leunclavius in priorè editione subaudiendum hic putabat, *ποῖόν ἐστι*, i. e. Quale [hoc opus est?] Quod à sensu non est alienum. In postremâ verò dicit legendum, *τί δὲ*, & subaudiendum *ἐστὶ*. Sed nihil mutandum. Nam hîc quoque *ἀπὸ τῆς κοινῆς* repetenda sunt illa verba, quæ pag. 60. leguntur, *ὃ δὲ καὶ σοὶ καὶ πῶς περὶ αὐτοῦ ἐρῶ ἰοικέται*; Idem autem loquendi genus illic etiam habemus, *τὸ ἐπὶ αἰσθητῆς*, &c. pag. 61. Idem pag. 61. *τὸ δὲ τῆς ἀκοῆς*, &c. Idem pag. 62. *τὸ δὲ ἐμφῶσαι* ἤ, &c. Vel etiam repetenda, quæ leguntur, pag. 61. *ταῦτα ὅταν περιηλικῶς περὶ αὐτοῦ ἀπορῶς πότερ' αὐτοῦ τύχης ἢ γνώμης ἐρῶ ἐστὶν*; Alibi tamen sæpe legas, *τί δὲ, ἴφθι, τὸ*, &c. ut pag. 80. Sed cur, nullâ necessitate nos cogente, verba textûs mutabimus?

Ibid. l. 4. Verbis his, *μήχρ' ἄνευ ταύτας παρέχῃ*———— editione priorè punctorum notas adposueram, defectum aliquem indicantes. Et suppleri hæc posse putabam olim, si scriberetur, *μήχρ' ἄνευ ταύτας παρέχῃ, ποῖόν ἐστι*; vel aliquid aliud tale addendo, quod in libro suo reperisset Bessario, nos in editis desideraremus. Sed nunc exiguâ re mederi me loco posse perspexi, nimirum initio periodi, versu ab hoc tertio, pro *τὸ δὲ καὶ τὰς τῆς ἀφροδισίου ἡδονῆς*, scribendo *τί δὲ*, (subauditur *ἐστὶ*) καὶ τὰς, cum cæteris. Leun.

Ibid. l. 4. Post *παρέχῃ* scribendam interrogationis notam censuerim; neque enim video quo alio modo quàm per interrogationem hæc dicta accipi queant. Præterea autem subaudiendum aliquid fuerit: videlicet *οἷόν ἐστι*, vel *πόσον ἐστὶ*, aut *πόσῳ ἄξιον*, vel tale quidpiam. Quod verò ad τὸ δὲ attinet, vide a sibi eodem modo usurpatas aliquoties easdem particulas, & ibidem meam annotationem. H. S.

P. 65. 18. l. 4. Scribendum *τί* interrogativè, & post *φρογίζῃ* aut interrogationis notam, aut certè (eâ subauditâ) *τελείαν σιγῇ* ponendam censeo, ut *ὅταν πέμπωσιν*, &c. verba sint Aristodemi proximæ Socratis interrogationi respondentis, quod Bessario non animadvertit, & tamen dubitatione caret. Nam *ὅταν τί ποιήσωσι, νομῶς αὐτὸς οὐ φρογίζῃ*, perinde est ac si dixisset, *ἀλλὰ τί ποιήσωσιν αὐτῶν νομῶς*, &c. Vel *τί ἐστὶν ὃ ποιήσωσιν αὐτῶν νομῶς*, &c. Aut, *ἀλλὰ τί ποιήσωσιν ὅτι νομῶς*, id est, Quodnam erit opus quod quum facient, tum demum eos tui curam gerere existimabis? Vel clarius, Quod erit opus, ex quo te illis curæ esse

Notarum Συμολή.

esse judicabis? Respondet Aristodemus, Quum consultores mit-
tent qui quid agendum, quid non, doceant. At Bessario hæc
verba, non Aristodemi respondentis, sed Socratis, interrogatio-
nem suam continuantis, esse putavit, ut quidem ejus interpreta-
tio ostendit. H. S.

Ibid. n. l. 5. Include notis, parentheses hæc verba, ὅπως
οὐ θῆς πῶς αὐτός. H. S.

Ibid. l. 8. Sequenda exemplaria in quibus οὐ scriptum est.
H. S.

Ibid. n. l. 13. Καὶ ἀνθρώπους ἐκπαλιωμένους] De toto hoc loco
consule P. m. c. pag. 265, 266. Æm. Por.

P. 67. σ. l. 7 et 8. p. 68. σ. l. 5. p. 69. δ. l. 2. Pro εἴτι ha-
bet Stobæus αἴτι. Idem pro τοιαύτων habet ταύτων, quod ma-
lim. Idem p. 68. l. 5. ἐπιστανίαν legit: & p. 69. l. 2. πρώτων,
non πρώτων. H. S.

P. 69. ε. l. 8. Stob. habet, δυνάσιν ἢ ταῖς ἡδοαῖς τοιαύταις
ἐκπαλιώσιν. In quâ lectione ἐκπαλιώσιν quidem magis placet quàm
ἐκπαλιώσιν (quum non habeat δῖν adjunctum) sed non item δυνά-
σιν magis quàm δυνάσιν. H. S.

Ibid. ε. l. 10. Rectè μόνως, non μόνως. H. S.

P. 72. ζ. l. 10. Idem, πρὸς αὐτὸν μελετήσων. H. S.

P. 73. l. 12. Idem habet, χαλεπωτάτων ὄρεσιν τι δεινότερον.
H. S.

P. 73. δ. l. 13. Fortasse ἐνυπάρχων καὶ δυνάσιν χειρότερον scri-
psit Xen. altera tamen lect. est apud Stob. H. S.

P. 75. ιγ. l. 1. Legit Bessario καλὸν καὶ γὰρ, itidem Stobæus:
fortasse tamen καλὸν καὶ γὰρ rectius legeretur, ut habes alibi
τὰ καλὰ καὶ ἀγαθὰ ἔσται. H. S.

P. 76. α. l. 12. Ἀγαθὸς τε νόστος, καὶ μὴ δοκεῖν βύλοις] Æschy-
li versus de Tiresiâ vate, ἐν ἑπὶ ἐπὶ Θέσταις, scriptos vide apud
Authorem. Æmil. Port.

P. 78. δ. l. 2. Puto deesse βύλοις post vel ante δοκεῖν. H. S.

Ibid. ε. l. 6. Exignum quiddam est, sed indicandum tamen;
in his, ἀπαλιώτα δ' οὐκ αὐτὸς, ἢ ὁ μικρὸν μ, potius illud ἢ ὁ, trans-
ponendum hoc modo; ἀπαλιώτα δ' οὐκ αὐτὸς, ἢ ὁ μικρὸν μ, (scili-
cet οὐκ ἀπαλιώτα) ὅδ' ὁ τις δυνάσιν, cum reliquis. Magis enim
ita perspicua & elegans est oratio. Et accuratam in ἀφελείᾳ suâ
collocationis habuisse rationem ipsum Xenophontem, ex Aristide
ostendimus. Leun.

Ibid. ἀπαλιώτα δ' οὐκ αὐτὸς] Hunc locum ante viginti annos,
dum pater meus negotiorum suorum causâ in Gallias profectus
esset, in celeberrimâ Academiâ vices absentis obire jussus, pub-
licè sic accipiendum monui, οὐκ αὐτὸς ἀπαλιώτα, ἢ ὁ μὴ λαβόντα μι-
κρὸν τι, ὅδ' ὁ τις, &c. Atque post μικρὸν τι, constructionem
mutatam monui: vel etiam sic ista nobis accipienda, ἢ οὐκ αὐτὸς,
ὅστις μικρὸν μὴ τι λαβὼν, &c. sic paulò post, πολλὸν ἢ μικρὸν
[ἀπαλιώτα οὐκ αὐτὸς οὐκ αὐτὸς] ὅστις, &c. Quam emendationem, vel
potius

Notarum Euidorh.

potius emendationis conjecturam in patris mei comment. pag. 274. additis Æ. P. literis notavi, Leunclavius aliter sentit. Lector eam sequatur lectionem quam duxerit optimam. Æm. Por.

Ad Lib. II. Annot.

P. 79. α'. l. 2. Ut commodior est oratio, si pro αὐτῶν ἐγκρίτων, scribatur αὐτῶν κατ' ἐξουσίαν, quod simul & ad πρὸς ἐπιθυμίαν βρωτῶ, καὶ ποτῶ, & λασίαις, & ad voces sequentes, οἶνου, μέγας, θάλασσαν, πόνου, quæ πρὸς ἐπιθυμίαν non admittunt, respondet: ita nihil etiam mutando, rectè illud αὐτῶν ἐγκρίτων cum οἶνου, μέγας, θάλασσαν, πόνου, vocabulis conjungitur. An autem secretius aliquid heic nobis datura sint Schediasmata Stephani, fanè videbimus, ubi tandè aliquando prodierint. Leun.

Ibid. Αὐτῶν ἐγκρίτων] P. m. in suis comment. pag. 275. monet, illos genitivos, μέγας, θάλασσαν, πόνου, vel ad ἐγκρίτων referendos, vel (ὀληνηνῶς, & figuratè supplendum κατ' ἐξουσίαν, vel κατ' ἐξουσίαν, vel aliquid hujusmodi. Affert Virgilio exempla. Æn. XII. v. 435.

*Disce puer virtutem ex me, verūque laborem,
Fortunam ex aliis.*

Idem lib. VII. v. 187.

*Ipse Quirinali lituo parvūque sedēbat
Succinctus trabēā.*

Leunclavius hanc emendationem haud improbavit, siquidem in editionis postremæ notis eam notavit. Æm. Por.

Ibid. l. 4. Hæc tria, μέγας, θάλασσαν, πόνου, non bene cum accusativo ἐπιθυμίαν junguntur. Unde videri possit post καὶ οἶνον aliquod, ad quod tres illi genitivi referantur, desiderari. Sed quum eodem modo hæc in omnibus quæ consulimus exemplaribus legantur, non quā ratione, sed quo exemplo duntaxat defendi possint, videndum est. Sed meam de locis hujusmodi disquisitionem, quod longiuscula sit, malo te à meis Schediasmatibus petere. H. S.

P. 80. β'. l. 10. Dicerem ἀνθρώπων scribendum, ut conveniret cum βέλων; sed quod sequatur singularis itidem non pluralis numerus, malim βέλων scribere. H. S.

Ibid. l. ult. Rectius legetur οἱ δὲ; καὶ μὴ φ. H. S.

P. 82. α'. l. 1. Τὰς οἰκιστὰς] F. P. suis comment. 277. Domos alienas vocat carceres, per quandam similitudinem. Æm. Por.

Ibid.

Notarum Συλλογή.

Ibid. l. 3. Videtur hæc esse ἡθοποιία cuius Athen. meminît libro δαιτυνοφ. 12. ita scribens, δίδου δ' ὁ Λεῖσιππος τὰ πολλὰ ἐν Αἰγίῃ τρυφῶν, διὸ καὶ ὁ Πεισοφῶν ἐν τοῖς δαιτυνομασίμασι φησὶν ὅτι πολλοὶς ἐνθάδε αὐτῷ ὁ Σωκράτης, καὶ τ' ἡθοποιῶν πλάσας τ' ἀρετῆς καὶ τ' ἡδονῆς εἰσέθη. Sed cur Socratem ejus fictorem faciat, quum ipse Socrates eam fictionem Prodico adscribat, non satis intelligo: præsertim quum eam narrationem ipse Socrates se non eâ verborum magnificentiâ quæ apud Prodicum habetur, persequutum esse fateatur. H. S.

Ibid. v. l. 13. Ἀρετῇ δὲν] Subaudiendum ἑαυτῷ. Sic & Theognis, ut F. P. suis comment. pag. 277. observavit,

Ἐνὶ πινυλῷ φάλογισα, καὶ εἰς βαθυκῆτα πόντον
Ριπλῆιν, καὶ πελῆϊν, Κύρην, κατ' ἡλιβάταν. Æm. Por.

Ibid. ζ. l. penult. Pro καὶ ἀντιποιησαμένης, ἢ ἀρχῆς, repono ἀντιποιησάμενης, quemadmodum & initio libri hujus scriptum illud, ὥπως μὴ ἀντιποιήσῃ δρχῆς. Item paulò post p. 83. l. 6. pro ἀρετῇ τῷτο, rectius dicemus ἀρετῇ τῷτῳ, quum sequatur προσπαθῆναι, quod itidem illi τῷτῳ respondet. Leun.

P. 83. v. l. 6. Ἀρετῇ τῷτο] F. P. suis comment. pag. 278. Præstare hoc. At ἀρετῇ cum dativo, prodesse. Hæc addam: cum dativo personæ, & accusativo rei, significat, aliquid ab aliquo propulsare, avertere. Homer. Iliad. Z. v. 16.

Ἀλλὰ οἱ ὅτις τῷτῳ τίτ' ἔρεκε λυγρὸν ὄλεθρον.

Leunclavius ἀρετῇ τῷτῳ legendum ait. Sed suam lectionem aut conjecturam nullis rationibus probat. Ab hoc autem ἀρετῇ, ὦ, Latinum arceo deductum videtur. Æm. Por.

P. 84. v. l. 2. Sic & alibi observâsse mihi videor ἢ cum superlativi gradûs adverbio, ut cum ὡς jungi solet. Alioqui videri posset ἢ διωκτὸν ῥᾶτα, aut ἢ αἰὲν τι ῥᾶτα, scribendum esse. H. S.

Ibid. ια'. l. 14. Pro αἰὲν ἵνα τις μοι δοκῇ μέση τῶτων ὁδός, quod in editis libris etiam Stephani legitur; non dubito reponere, αἰὲν εἰναί τις μοι δοκεῖ μέση τῶτων ὁδός. Leun.

Ibid. Αἰὲν ἵνα τις μοι δοκῇ] Quamvis Leunclavii conjecturam non asperner, quâ dicit legendum, αἰὲν εἰναί τις μοι δοκεῖ, nullam tamen video necessitatem, quæ mutationem istam flagitet. Vulgatam enim lectionem hoc modo tueri commodè possumus, ut ex præcedentis periodi fine repetamus, καὶ τ' κοινῷ, ἱμαυτὸν τῷτῳ, sic ἱμαυτὸν τῷτῳ ἵνα τις, &c. id est, sed me ipsum [ibi, in eo loco] colloco, ubi, [quo in loco] quædam inter hæc [duo, imperium scilicet, & servitutem,] media via videtur esse. Quod autem subjunctivus pro indicativo positus, nihil novi. Qui probatos linguæ Græcæ scriptores volutat, hoc passim observat.

Notarum Συλλογή.

servat. Quinetiam ipsa subjunctivi modi vis hîc retineri, Latinisque verbis exprimi bene potest, sic, esse visa fuerit. Æm. Por.

P. 85. id. l. ult. Σίνης] Hic πισυοκάμπτης appellabatur, ejus vocis ἵνυμοι Ovid. ἥ μετ' αὐτοῖς lib. 7. versibus elegantissimis aperit,

*Occidit ille Sinis, magnis male viribus usus,
Qui poterat curvare trabes, et agebat ab alto
Ad terram laevis sparsuras corpora pinus.*

De hoc Sinide, vel (ut alii scribunt) Sinnide, cæterisque latronibus, quorum mentionem hîc fieri videmus, consule patris mei comment. pag. 279, 280. Æm. Por.

P. 88. id. l. 2. Vera fortasse scriptura est τῷ τοιούτῳ. H. S.

P. 89. κ. l. 13. Versus hic Epicharmi senarius,

Παῦσιν ἡμῖν πάσα τάχα θοί,

quum in ultimâ vocis τάχα θοί claudicet; sic redintegrandus erit,

Παῦσιν ἡμῖν πάσα τάχα θοί.

Quæ verò sequuntur ejusdem Epicharmi ὁ ποιεῖ, καὶ τὰ μαλακὰ μοῖο, καὶ τὰ σκληρὰ ἔχει, velut Orationem prosam hætenus alii posuere; quum tamen & illa senario dimidio & integro consistant, siquidem ita resituantur, ut emendanda non dubito,

ὁ ποιεῖ τὸ
Μὴ μοι τὰ μαλακὰ μοῖο, καὶ τὰ σκληρὰ ἔχει.

In καὶ quidem, latet illud μοι, quod versui complendo deerat, & ob similitudinem alterius à librariis erat omissum. Etiam ποιεῖ scripsi, non ποιεῖ, sequutus judicium vulgi grammaticorum, hæc inter se distinguuntur accentu; more quidem suo, sed ratione non magni momenti. Leun.

Ibid. Ita quidem in vetustis codicibus & in editione hujus ἀπορρηματισμῶν operis, quam Petrus Victorius ex prælo hæredum Juntæ dedit: sed ego μοῖο reponendum conjicio, imò verò audacter affirmo, id est ζῆσι. Nam μῶδ significat ζῆσι apud Laconas, teste Suidâ: qui etiam λανθάνει & πολυπρᾶξιμονεῖ exponit. Sed apud eum pro λανθάνει repono μανθάνει. Hesychius μῶ) exponit idem ζῆσι, præterea τεχνίζει. Nec dubium quin aut μῶο (nam ita scribunt Dores pro μῶο) à μῶδ, vel μῶδ à nomine μῶο derivetur. At Hesychius μῶο quoque habet, idem significans quod μῶ), videlicet ζῆσι. Quum autem de significatione hujus verbi constet, quod nobis negotium

Notarum Συλλογή.

faceffere in hoc Epicharmi pulcherrimo dicto possit, nihil superest. Nam hæc Epicharmica, ὦ πόνηρε μὴ τὰ μαλακὰ μέγιστ' ἢ τὰ σκληρὰ ἔχῃς, sonant ad verbum, O miser noli mollia quiescere, ne dura habeas. Sed pro Habeas commodius interpretaremur Nanciscaris. Perinde est autem acti diceret, O miser noli voluptatibus indulgere, (vel, ne voluptates confecteris) ne in dolores incidas, juxta Horatianum illud,

Spærne voluptates; nocet emptia dolore voluptas.

Et juxta id quod in eundem sensum dicunt nostrates, pour un plaisir mille douleurs. Ideo autem hunc Epicharmi locum expono, quod ejus interpretatio à Bessarione prætermissa fuerit. Qui certè hoc ignoscere debemus, siquidem non aliam quàm quæ in vulg. editione habetur lectionem nancisci potuerit; ea enim est hujusmodi, ex quâ non magis sensus quàm aqua ex filice elici possit. Nam hæc sunt Epicharmi verba in editionibus quæ illam cujus modò memini præcesserunt, ὦ πόνηρε, μὴ τὰ μαλακὰ μέγιστ' ἢ τὰ σκληρὰ ἔχῃς. H. S.

P. 91. κ'. l. ult. In vulg. omnibus editionibus, etiam in illa quæ Petri Victorii auspiciis in lucem prodit, legitur τὸ πονῆν. Quæ lectio quum Budæo negotium facesseret (quod mirum certè videri non debet) substantivum βίον deesse suspicatus est, atque aded reposuit post πονῆν, ut esset ἐπὶ τὸ πονῆν βίον ἢ ἐκλαμπρύνει; atque ita legens non dubito quin ante ταῦτα μακροζωῶν subaudiret ὥστε alioqui etiam addere accusativum βίον nihil illi profuisset. Sed vide quanto sit facilius remedium quod depravato huic loco opem tulerit, nimirum sola literulæ abjectio in articulo πόν. Nam pro τὸ πονῆν reposuimus πόν, quo legentes modo, nihil asperum aut difficile, sed pulchrè fluentem orationem & facilem sensum habebimus; ut sit, ὦ πόνηρε μὴ σε ἀγῶνι ἐπὶ τὸ πονῆν ταῦτα πονῆν, &c. Perinde acti dixisset, μὴ σε ἀγῶνι ἐπὶ τὸ πονῆν πόνειν, τὸ δὲ πόνειν ἢ ταλαιπωρεῖν. Hoc est, μὴ σε ἀγῶνι ἐπὶ τὸ πονῆν ταῦτα ἀγῶνι πόνειν ἢ ταλαιπωρεῖν. H. S.

P. 98. γ'. l. 12. Scribe τὸ γόνειν. Sic autem & alibi locum hujus præpositionis illa occupat. H. S.

P. 99. ε'. l. 8. Stobæus, ὡς τὸ πονῆν. Et lin. 30. pag. sequent. αἶψα χρεῖν. H. S.

P. 101. θ'. l. 6. Idem ἀχύνειν. & duabus abhinc Lineis ἀλῆς. quod non probo. H. S.

Ibid. θ'. l. 12. Quum Budæus legeret δὲ πόν (vel πόν) λέγειν ἢ μέγιστ'. alterum λίγν expungendum censuit: rectè sanè, si in priore parte orationis illa lectio retineretur: sed scribendum est cum Stobæo, δὲ λίγν: atque ita posterius λίγν supervacaneum non fuerit. Ego certè, antequam in Stobæi lectionem incidissem, δὲ λίγν scribendum suspicabar. H. S.

Stobæus

Notarum Συλλογή.

Stobaeus, J. M., H. S. 102. 6. 10. In vulg. edit. legitur $\omega\delta$ post $\beta\acute{\alpha}\lambda\epsilon\iota$, pro ω , quod Budaeus vel in $\omega\delta$ vel in $\sigma\delta$ mutandum censuit. At vero Stob. pro $\beta\acute{\alpha}\lambda\alpha\iota$ $\omega\delta$, seu $\beta\acute{\alpha}\lambda\alpha\iota$ $\omega\delta$, habet $\beta\alpha\lambda\acute{\iota}\sigma\eta$. H. S.

Idem negationem ω addit ante $\sigma\upsilon\lambda\lambda\eta$, plane (meo quidem iudicio) supervacaneam. Idem legit $\pi\alpha\iota\eta$, non $\pi\alpha\iota\eta\varsigma$. H. S.

P. 104. α'. l. 7. Apud Stobæum quoque legitur ἀδελφὺς, & tamen sequitur, Ἐγώ, φροῖμος. Sub ἀδελφῷ quum referendo ad ἀδελφὺς, subiungendum fueris τ' ἐγώ, φροῖμον. Quare non immerito suspicetur aliquis legendum hic esse non ἀδελφὺς, sed ἀδελφόν. Verum nec deest aliqua ratio excusandi Ἐγώ, φροῖμος, licet ἀδελφὺς præcesserit : ut videlicet perinde sit acsi dixisset, Quum sua cuique πατέρα sint ἀφρονί, suos autem cuique frater sit φροῖμος. H.

ibid. C. 1. penult. Quum præcesserit *δυναμις* λογίζεσθ, verbum
ei oppositum *ἀγνοῖν*, quod de eodem dicitur homine quomodo
scire possit non video. Quare aut *δυναμις* cum *ἀγνοῖν*, aut *δύ-
ναμις* cum *ἀγνοῖσιν* legendum censeo. Sed facilius fuit lapsus ex
δυναμις in *δυναμις*, quàm ex *ἀγνοῖν* in *ἀγνοῖσιν*. quare *δυναμις* &
ἀγνοῖσιν legere malo: præsertim quum sequantur itidem plura-
lis numeri verba. Quod autem præcedente singulari *ἀγνοῖ*, &
ἀγνοῖ, subjungantur pluralis numeri verba, hæc mutatio nu-
meri nova videri non debet in hoc autore; & quidem isto in lo-
co, ubi *ἀγνοῖ* habemus indefinitum, ut *ἀγνοῖ* *ἀγνοῖ* idem valeat ac
ἀγνοῖσιν. Hic. Sed *ἀγνοῖσιν* statim supponit *ἀγνοῖσιν* *ἀγνοῖσιν* *ἀγνοῖσιν*

ver. ultimo, in xōm pī oīi qđ in pōgēatōm ēkēthēsō mī, qđ vōs
pōp, &c. Quam lectionem habent etiam Ald & Flor. editiones,
& alia nisi quod pro xōm in illis legitur ēi xōi, imō verō xōm
conjunctim: quod an ex xōm an ex xōm detortum sit nescias.
H. S.

P. 108. *id. l. paucis.* & 109. *id. l. 5.* & *Ibid. id. l. 10.* Stobæus pro *proin* habet *prois* item *ὑπὸς*. Idem particulam *et* non habet ante *καθίσπον* ac certe lubenter eam expunxerim. Nam si retineatur, non pro negativâ sed pro interrogativâ accipi debet, sicut & præcedens cum *γὰρ*. Sed quid interrogationem repetere, necesse fuit? H. S.

P. 109. 15'. l. 12. Stobæus pro πᾶν εὐχὸ legit πανταχῶ, si
quidem ἀξίοντες sunt vulgata ejus exemplaria. H. S.

P. 110. m. l. antepenult. Idem inter φιλοῦν & πιποιηδῶν
(inferit ἀλλῶν, quod placet. H.S.

P. 141. 18. Legitur etiam *et tunc interrogative*, & tunc interrogative accipiendum fuerit, sed id abesse malim. H. S.

P. 113. *l. 2.* Pro *invenit* lubenter scripserim *invenit* sed de verbi *invenit* hoc in loco significatione ab interpretibus, sicut & à Budæo, dissentio. Vide mea Schediasmata. H. S.

Notarum Συλλογή.

P. 114. ζ'. l. 3. Lectio contextus *πρὸς αὐτὸ* (nam repono *αὐτὸ* cum *αἰπερο*) significat pro seipso, quam significationem fecimus & apud hunc scriptorem alibi & apud alios huic præposizioni dari. Lectio autem marginis *πρὸς αὐτὸ* sonat, ut opinor, ad seipsum pertinentia, vel ad suum ipsius officium, ut subaudiatur *αὐτὸ*. hoc sensu, Quæ quis non exequutus est, vel non confecit, ad suum alioqui officium spectantia. Vel, quum sui essent officii. Denique idem propemodum sonabit hic, præposito *πρὸς* quod pag. præcedentis versu 22, *καὶ ὁδαιὸς πρὸς γῆν*. Sed *καὶ πολλαὶς*, vel *πολλὰς γῆς*. Xenoph. scripsisse existimo. H. S.

P. 115. β'. l. 4. Malim *σκοπῶν* scribere, nam scimus conjunctionum modum huiusmodi interrogationi esse aptissimum. H. S.

Ibid. Pro *σκοπῶν* *δὲ τὸ*, notaveram lucubratione secunda Taurinensi, reponendum *σκοπῶν δὲ τὸ*, idque cum Bessarione Cardinali. Versu autem post hunc sexto quum dicitur, *τὸ δὲ πρὸς πάντων χρημάτων καὶ πόρῳ πρὸς μισαίνῃν*, primum & abesse illud *πρὸς* potest, & adesse: sed quum pro *πόρῳ* reponendum sit *πόρῳ*, dubitari non debet. Rectius enim *χρημάτων* cum *πόρῳ* conjunguntur, quam cum *πόρῳ*: ac præsertim amicos laboribus præferri non satis apte dicitur; opum redditibus, aptissime. Leun.

Ibid. *σκοπῶν*] Leunclavius ait legendum *σκοπῶν*, vertique, consideremus: at (ut pater meus in suis comment. pag. 296 monet) vulgata lectio commodissime retineri potest. Quare nihil mutandum. Est autem τὸ σκοπῶν, ἀλλήως, αὐτὸς *σκοπῶ*, positum, ut *σκοπῶν*, αὐτὸς *σκοπῶ*, pag. 131. Quid opus incertis conjecturis? quid aliorum argumentis? Audiamus ipsum Socratem de rebus iisdem verba facientem. Sic enim paulo post pag. 116. ε'. l. 1. τὰ τοιαῦτα πάντα σκοπῶ. Quamobrem illud *σκοπῶν* recte habet, nec quicquam innovandum, vertemus autem, Ego igitur (inquit Socrates) illud confidero, an perinde. Æm. Por.

Ibid. γ'. l. 11. Πόρῳ] Pater meus in suis comment. pag. 296. *πόρῳ* legendum monuit, quod τὸ παμφορῶτατο κλήματι respondet. Æm. Por.

P. 116. ε'. l. 2. Hæc verba, *καὶ ἀνδρῶν ἑ δόξῃ*, non est dubium vitiosè scripta legi, sicut H. Stephanus notavit. Quum autem ille sibi placere neget, ut pro iis reponatur *ἀνδρῶν τὴν δόξῃ*, quod ad Bessarionis interpretationem aliquo modo conveniret: cogitare cœpi, an non propius ad lectionem priorem accederet, *ἀνδρῶν ἑ δόξῃ*. quod quidem ad pretium vel æstimationem referretur, quasi si scripsisset Xenophon, *ἀνδρῶν ἑ δόξῃ* τιμήματος. In reddendo quidem hoc sequutus sum. Alii *τυχῶν* pro *δόξῃ* scribendum autumant. Leun.

Ibid. τὴν δόξῃ] Si codex mendo caret, vel Atticè positum est Activum pro Passivo *δοξείν*, ubi ad locutionis integræ perfectionem

Notarum Συνογι.

fectionem subaudiendum *δρῦναι*, vel *τιμήματος*. Vel etiam *δρῦναι* legendum, vel *τυχόντος*. Quā de re consule patris mei comm. pag. 296. Leunclavius hanc emendationem secutus, in suis postremis scriptis dixit, Alii *τυχόντος* pro *δρῦναι* autumant. Quamvis autem *Porti* nomen non exprimat, hæc tamen sunt *Porti* verba. Æm. Por.

Ibid. Budæus *δρῦναι* ut suspectum notavit, nec immerito, nullo enim modo stare potest. Bessario vertit, vendit eum cui-
cunque obvio, ex quā versione non satis quid legerit colligo. Nam *τὸ δρῦναι*, & ab *δρῦναι* nimium fortasse remotum esset, & meis auribus non bene sonaret. H. S.

P. 137. β. l. 1. Lucubratione meā Taurinensi notatam ad marginem pro hæc, *ἀντι ὑπογραμμένων ἰαυλας, ἡδὲ αἰσθηλας ἰαυλας*, aliam lectionem reperi, *ἀντι ὑπογραμμένων ἰαυλας*. Leun.

Ibid. id. l. penult. Scribo *προφουλατίζοις ὅμῳ*, ut alibi legitur *αὐτῶν προφουλατίζοις*. H. S.

P. 139. γ. l. 15. Quædam exemplaria hic non habent *μὲν*, sed lineā sequente duntaxat, post *καὶ*. H. S.

P. 142. δ. l. 2. Pro *καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐπεμειλῆτο* vel scribendum, *καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα*, vel *καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπεμειλῆτο*. Vix quidem abesse *καὶ* potest. Leun.

Ibid. *πάντα ἐπεμειλῆτο* Vel *καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα* scribebatur, & præpositio propter similitudinem literarum affinitatem, vel propter confusionem ex abbreviaturis ortam, à librariis per imprudentiam est omissa, vel more Attico subauditur. De his autem nominum, verborum, adverbiorum, & præpositionum defectibus, alibi pluribus à nobis est actum. Quare nihil novi jam dicetur. Sic pag. 158 l. 11. *τὰτο διανεσκοῖς*, pro *καὶ τὰτο*, & pag. 160 l. 8. *τὴς καλίστης ταῦτα*, pro *καὶ ταῦτα*. Æm. Por.

Ibid. γ. l. 7. *Αὐτῶν ἰδὲ* Si conjecturis uti licet, hunc locum sic legendum esse crediderim, *καὶ προκαλίσαντι τινὰ εἰς δίκην*, &c. atque *τὸ αὐτῶν*, jam bene habebit: i. e. quendam illorum, qui Cironem calumniis vexabant, in publicum iudicium vocavit, in quo vel capitis, vel mulctæ causa illi erat dicenda. Nihil tamen ideo muto: sed lectorem obiter hæc de re moneo. Meam conjecturam verba sequentia confirmant. Subjicitur enim, *ὁ δὲ συνειδὼς αὐτῶν*, & cæt. quod non ad plures calumniatores, sed ad unum tantum, de quo mentio prius videtur facta, referendum. Non absurdum tamen, nec à veritatis scopo remotum fuerit, si nomen illud indefinitum *τινὰ* subaudiendum hoc loco dicas, quod à Xenophonte consulto, vel à librariis per imprudentiam ac incuriam prætermisum. Æm. Por.

P. 143. δ. l. 4 Budæus pro *αὐτῶν* reposuit *αὐτῶν*, ut sit *τὸ* pro *τοῖς*: at mihi *αὐτῶν* optimè convenire huic loco videtur, si ita ordinentur verba, *εἰ δὲ τις ταῦτα εἰς ἀπὸ τοῦ διδίδκοι αὐτῶν αἰς τὸ καὶ*. &c. H. S.

Ad Lib. III. Annot.

P. 150. v. l. 10. *Stobaeus* *χρίμα*. Pro *αἰμα* 3, idem *παρ* 3 habet. Aliquanto post p. 151. l. 12 & 13. idem pro *ταλμάν* legit *ταλμάν*. Idem *αἰμα* 3 *αἰμα* 3 *αἰμα* 3 *αἰμα* 3 *αἰμα* 3. Quam lectionem in nostrae locum reponendam censeo. o H. S.

P. 153. v. l. 6. *Lectio* marginis $\Delta\lambda\epsilon$ $\tau\acute{o}\tau\epsilon$ extat apud Stobaeum: qui & $\pi\alpha\gamma\epsilon$ $\tau\acute{o}\lambda\eta$ habet, non $\pi\alpha\gamma\epsilon$ $\tau\acute{o}\tau\epsilon$. H. S. $\mu\alpha\sigma\tau\epsilon$ $\sigma\iota$

P. 154. γ. l. 15. Idem habet *Beza*, ut & in vulg. edit. H.S.

P. 154. γ. l. ult. Scriptum est apud eundem & *ισωθ' επιπρεμλ' ηο* quam scripturam longè alteri prætulerim. H. Subiquo

P. 156. ζ. l. 4. Apud eundem Stobæum, sicut & in Flor. editione, legitur ἀπὸς, quam lectionem nostræ apteferendam puto: modò πρὸς scribatur, & hæc verba παρὰ τοὺς αὐτοὺς dicta accipiantur, ἀπὸ ἀλκιμαρίων πρὸς. H. S.

P. 157, l. 3. Repono, ~~πρὸς τὴν~~, id est praefer hoc H.S.

Ibid. in l. 15. Pro *ἀλλήλων* legitur apud Stobæum ut in Flor.
editione, *διδόντων*). H. S.

P. 158. v. 19. Rursum hic pro τῷ reponendum censeo τῷ
 τῷ pro ἐ autem, πῶς. H. S.

ibid. Pro α τῶν διωκόντων τ' ἄλλων, scribendum vel α τ' αὐτῶν διωκόντων, quod saepe α post ε positum periisse videamus ob confusionem ex abbreviaturis, ut etiam loco proximè præcedenti: vel αὐτῶν τῶν, quod H. Stephano placet. Leun. *cc. ff. q. d.*

P. 159. l. 3. Budæus $\bar{\alpha}$, quod est ante γ , notat ut suspectum.

P. 159. l. 4. Εκ πατρός] Consule patris tui comm. p. 324
ubi Aristophanis versus affert, qui sunt ἐκ Ἰερουσαλὴμ.

Ἐπειδὴ ἡ πολιτικὴ οὐσίαις ἐν καθολογῇ,
Οὐδαὶς αὖ (πυλὸς καὶ ἐκφύει).
Ἀλλ' ὅπως ἐν τῇ πρῶτῃ, ἰγνέειψι).

Notarum Σολογ.

Ibi interpretes, *πίστες* (inquit) erant, *ἰφ' ὃν εὐίγερθαι τα ῥ*
εργασίαν ὀνόματα. Proprie tamen *ἐκτάλογος* ἢ *ἐξείρημη*,
 id est, enumerationem significat. *Æm. Por.*

Ibid. l. 5. Λοχαγαγών] In superioribus editionibus *λοχαγών*,
ἀγών scriptum constanter extat. Leunclavius in postrema e-
 ditione, *λοχαγών* legendum esse dixit. Quæ lectio si bona es-
 set, participium aoristi a. act. hoc esse diceremus. Ut enim ab
ἀγών, *ἀγών*, *ἀγών*, &c. antice *ἀγών*, deductum *ἀγών* particip.
 simplex, sic à *λοχαγία*, ὁ, compositum *λοχαγών*. Sed an hæc
 formatio locum habeat etiam in composito, judicent alii. Nec
 enim ego tale quid ausim affirmare, præsertim nullis conjecturis
 nixus, & nullius autoritate fretus. Illud certe constat, hoc vo-
 cabulum *λοχαγών* apud nullos reperiri, quod ego saltem lege-
 rim, & recorder. Sed *λοχαγία*, ὁ, passim apud varios histori-
 cos invenias. Ne longius abeamus, apud hunc ipsum hoc ip-
 som libro supra legitur, *ἰδὲν ἡμῶν τῆς ταξιαρχίας, ἢ λοχαγίας*. Par-
 ticipium *ταξιαρχών*, quod statim sequitur, facit ut *λοχαγών* po-
 tius legendum credam. Hæc lectio, præter accentum muta-
 tum, nullam aliam mutationem, aut novitatem habet. Pristi-
 na lectio nostram conjecturam aperte confirmat. *Æm. Por.*

P. 160. γ. l. 1. Hoc equidem loco *φιλότιμος* rectius scribi pu-
 to, quàm *φιλότιμος*. Item visum & H. Stephano deprehendi,
 quum, his notatis, secundam ejus editionem inspicerem. Leun.

Ibid. φιλότιμος] Præstat *φιλότιμος* scribere, id est, victoriæ
 cupidus, ut pater meus in suis comment. pag. 322. scriptum ha-
 bet. Quam lectionem & alii in suis postremis editionibus, ut
 optimam, sunt sequuti, *φιλότιμος εἶναι*, & *φιλοτιμῶν*, vitio ver-
 tentur non solum privatis hominibus, sed etiam, atque adeo
 præcipue, ipsis Imperatoribus. Ex hoc enim contentionis &
 rixarum studio mala gravissima sæpe nascuntur. At *φιλότιμος*
εἶναι, & *φιλοτιμῶν*, & *φιλοτιμία*, in belli duce potissimum requi-
 ritur, & laudatur. Quum enim Imperator vincendi studio fla-
 geat, in hanc unam præcipuam curam omnibus animi corporis-
 que viribus incumbit, ut victoriam insignem ab hostibus repor-
 tet: cujus etiam causa munus imperatorum ei solet mandari,
 quod parva victoria beatitudinem quandam patriæ suisque militi-
 bus afferre videatur. Lectionem *φιλότιμος* ipse Xenophon pau-
 lo post confirmat, *ὡς ἔρε* (inquit) *ἢ ὀνόματι κεχορηγῆται, πᾶσι*
ταῖς χορηγίαις ἐνέτιμα. Sic enim ad τὸ *φιλότιμος* ἔτυμον alludit.
 Hæc autem de eodem Antisthene dicuntur, quem antè *φιλότιμος*
 appellavi. *Æm. Por.*

Ibid. Magis audacter hoc in loco *φιλότιμος* muto in *φιλότι-*
μος, quàm in alio quodam præcedente. H. S.

Ibid. γ. 10. Scribendum *μυχορμήεις*, ut habes *τάξις*. H. S.

P. 161. γ. l. 13. Bessario legisse videtur, *τί ἦ, τὸ πρῶτον*
ἐκείνης ἐπισήδου πρῶτον; quæ sanè lectio cæteris à me prælata
 fuit editione prima. Sed quum locum hunc Taurini diligentius inspi-

Notarum Συλλογή.

inspicerem, deprehendi legendum simpliciter, ut est in textu; τὸ δὲ duntaxat in τῇ, nec alia mutatione facta: τὶ δ', τῇ προσῳδῇ ἐκείνῃ ἐπισημαίνουσιν; quod haud dubiè rectum puto, & exprimendum interpretando censui. Leun.

Ibid. τὸ προσῳδῇ] Leunclavius τῇ legendum ait. Sed nihil mutandum. Sic enim locus est intelligendus; τὶ δ', τὸ προσῳδῇ ἐκείνῃ ἐπισημαίνουσιν προσῳδῇ, ἢ ἄλλῃ δηλωσέτω, καὶ ἀμφότεροι ἐν τῇ ἔσονται; id est: Quid verò, singulos efficere idoneos ad [aliis] imperandum; annon hoc ad utrumque pertinet? Hic autem προσῳδῇ, ἀντὶ τῇ, ἀποσυνάμεινον, καὶ ποιεῖν, accipiendum, quod minime novum; ἐκείνῃ τῇ δὲ προσῳδῇ, καὶ προσῳδῇ, ἐπισημαίνουσιν προσῳδῇ] aliàs, προσῳδῇ τὸ προσῳδῇ ἐπισημαίνουσιν. Leunclavius in sua versione lectionem aliam, quam in suis notis habet, sequutus est, quæ Xenophontis hæc verba nullo modo nobis interpretatur. Quare meam hujus loci versionem ad marginem notavi. Æm. Por.

P. 162. α'. l. 11. Planè legendum est παρῇ. Nec verò necesse est post οἰκονομικῇ ponere interrogationis notam. Nam ita potius intelligendum est, ἐκείνῃ παρῇ, videlicet τὴν ἀφελήσιν οἰκονομικῇ, ἀντὶ δὲ μάχεσθαι. H. S.

Ibid. l. ult. & p. 163. l. 1. Οὐχ ἦντα δ' τῶν] Maximè omnium. In primis. Sed obiter observandum τὸ τῶν πλεονάζειν. Hujusmodi Pleonasmus apud Latinos etiam sæpe reperias, ut apud Plautum, variis in locis, Minime gentium. Æm. Por.

P. 163. α'. l. 1. Julius Pollux unicum Xenophontis locum notat, in quo ἀπαρρητιάσας dixit. H. S.

Ibid. α'. l. 10. Bessario post καὶ videtur in libris suis reperisse vocabulum ἀνθρώποις; quod animadvertens tantum non necessario requiri, ad marginem adscripti; notis adjectis contextui, quæ deesse aliquid indicarent. Ex prioribus quidem hujus vocis non parum ingrata est repetitio. Leun.

Ibid. l. penult. Pro οὐ τετραγώνιος, rectius scribi οὐ τετραγώνιον, patet ex subjectis hisce verbis, ἵσταται & περιέχεται. Leun.

P. 164. β'. l. 9. Pro Ἀθηνῶν reperit Bessario Cardinalis Ἀθηναίων scriptum, quod etiam rectius illi Βοιωτῶν præcedenti respondet. Leun.

P. 166. ζ'. l. 10. Illud ἀντιβιβάζωμι & ἀρχαίαι ἀρεῖαι, probè dici nequit, nisi hoc quodam modo, interjecta ἡμῶν, scribatur; ἀντιβιβάζωμι ἡμῶν & ἀρχαίαι ἀρεῖαι. Leun.

Ibid. ἀντιβιβάζωμι & ἀρχαίαι ἀρεῖαι] Pater meus in suis comment. pag. 326. de hoc loco hæc tradit. Si codex (inquit) mendo caret, est elliptica locutio, & supplenda aliqua particula, vel ἡμεῖς, vel alia idem valens. Dicimus enim ἀντιβιβάζω τινά, & ἀντιβιβάζομαι ὑπὸ τινος, at non ἀντιβιβάζομαι τινός, nisi κατ' ἔμφαν. Hanc patris mei conjecturam Leunclavius non solum probavit, sed etiam suarum notarum confirmatione, in postremâ Xenophontis editione, dignam judicavit. Æm. Por.

Notarum Συλλογή.

P. 174. l. 6. Suspectum hunc locum reddere possint hæc Gellii verba, libri 14. cap. 3. Quod neque à Platone in tot numero libris mentio usquam facta sit Xenophontis, neque item contra ab eo Platonis in suis libris. Hæc Gellius. Ego tamen pro accusativo *πλάτωνος* nullum alium ex veteri codice annotatum inveni. H. S.

P. 177. m. l. penult. Pro *ἀπρία* videtur Bessario legisse *βλάπρια*· at ego malim *ἀρπάζια*. H. S.

Ibid. Diversæ reperiuntur in his, *ἀπρία* τὰ ἐν τῇ χώρῃ, scripturæ. Nam pro *ἀπρία*, videtur Bessario Cardinalis invenisse, *βλάπρια*. Henricus autem Stephanus *ἀρπάζια* itidem notavit ex libro veteri, sicut ait. Ego veram esse scripturam Xenophontis *ἀπρία* judico, reliquas duas ex Scholiis promanasse similiter adfirmo. Nam *ἀπρία* τὰ ἐν τῇ χώρῃ (sic enim scribi præstat) non τὰ ἐν τῇ χώρῃ, quum sit, adtingi res regionis, utente Xenophonte verbo *ἀπρία* in quo est *ἀφίλεια*, pro consuetudine suâ: voluit hanc *ἀφίλειαν*, alius verbo efficaciore *βλάπρια*, detrimento adfici, declarare Scholii vice: alius verbo *ἀρπάζια*, quod direptionis significationem habet. Non igitur hæc ad lectiones varias, sed ad glossas referenda. Leun.

Ibid. *Απρία* τὰ ἐν τῇ χώρῃ] Quidam *βλάπρια* τὰ ἐν τῇ χώρῃ legendum aiunt. Alii *ἀρπάζια* τὰ ἐν τῇ χώρῃ, quam lectionem ipse Xenophon videtur quodammodo confirmare, dum subicit, *ὅτι οἱ ἐν τῇ ἀρπάζειν ἔχουσιν ἴσθια τῷ βυλορόφῳ*. Leunclavius illud *ἀπρία* retinendum, at præpositionem *ἐν* tollendam censet. Leunclavii sententiam ego quoque sequor. Bona enim videtur, & τὸ *ἀπρία* non solum genitivo, sed etiam accusativo gaudet. Ut, Homerus *Iliad.* Θ. 339.

*Απρία καὶ ὁπιοῖσι, ποτὶν ταχίσσι ποιοῖσιν,
ἰχθίῳ τε, γλῶττι τε*

Vide Eustath. ἐν τῇ *ἀπρία*, ubi hujus verbi constructionem aperit, & quando genitivum, quando accusativum habeat, pluribus apertè docet. Æm. Por.

P. 178. m. l. 12. In Flor. exemplari legitur *κρίπτομαι*, pro quo nonnulli reponendum censuerunt *κρίπτομαι* per *u*. Sed non dubium est quin legendum sit cum vet. cod. *σπίπτομαι*, ut initio hujus paginæ dixit; *ταῦτά γε ἐκ ἐπίσκεμμαι*. Imò quod statim post sequitur, satis comprobatur verbum *σπίπτομαι*· videlicet, *ἀλλ' ἐσθίον ἐκ ἐμείληκας, ἀλλ' ἔσκειψαι*. H. S.

Ibid. m. l. antepenult. Pro *ἵνα μὴ τῷ γε*, reponenda lectio verior, *ἵνα μὴ τῷ γε*. Quippe non jungenda sunt hæc proxima sibi, *ἵνα μὴ τῷ γε λάθῃ σε*, sed *τῷ γε ἐνδεὲς γινώσκῃ*. Leun.

Ibid. Hunc locum ita scribendum audacter pronuntio, *ἵνα μὴ τῷ γε λάθῃ σε πρὸς τὸ πάλιν ἐνδεὲς γινώσκῃ*. Ac video mihi de istâ emendatione assentiri Leunclavium, sicut de aliis plerisque

Notarum Συλλογή.

que passim: vertit enim, ne te inscio civitas ejus inopiā laboret. H. S.

P. 182. ε'. l. 14. Lectionem editionis Florentinæ sequutus est H. Stephanus in his, καὶ οἱ γὰρ διδάσκον, ἴφθι, ἄρρηται, ὅτι τὸς φρονιμασίαισι αἰδύμενοι, & cætera, quum in aliis hæc commodior inveniatur, καὶ οἱ γὰρ διδάσκον, ἴφθι, ἄρρηται, ὅτι ὅτι τὸς φρονιμασίαισι, cum cæteris. Ac idem sanè Stephanus loci sententiam minimè mihi videtur adsequutus, tametsi Bessarionis versionem corrigere conatus sit. Nec probare possum ea quæ ad hunc locum emendandum prætulit. Leun.

Ibid. Ωρμη, ὅτι] Pater meus in suis comment. pag. 335. particulam ὅτι hic desiderari monet, sic, ὅτι ὅτι τὸς. Abm. Por.

Ibid. l. 15. Margini hæc adscripsi, Π. ὅτι ὅτι τὸς, id est, Πέτερι ὅτι τὸς (præfigebam enim initio vocem Πέτερι lectionibus quas ex conjecturâ afferobam: vel Μάριος, ponens primam tantum litteram M.) sed tum nondum illam particulam ullâ in editione extare audieram: alioqui enim in contextum recepissem: Quamvis non solum à Florentinâ editione abest, sed etiam ab Aldinâ, & tribus Germanicis, quarum una est Brylingerii: ideoque me Florentinam tantum sequutum esse, dicere Leunclavius non debuerat: cui miror quænam sint illæ aliæ editiones. Quæcumque sint certè, fidem illis adeò derogat, ut ex earum autoritate particulam illam admittere ausus non sit in contextum qui ejus interpretationem è regione habet. Nec verò in toto quem affert loco ulla est scripturæ differentia, nisi quod ea illam particulam ὅτι nobis exhibet. Jam verò quum & ipse hanc lectionem probem, etiam interpretationem quæ huic consentanea est probare necesse habeo: sed hoc addo, simul etiam futurum αἰχμῇ in præsens αἰχμῇ mutandum esse. H. S.

P. 187. δ'. l. 12. & ult. Stobæus habet ἀδυστάδας, quod non placet: idem paulò post, παρεμπιπῶσι, quod placet. Apud eundem non multo post ἀσφαλισίην invenies, & ἀσφαλισίην pro ἐμφανισίην. Sed & ἰδούαι aliquanto post idem legit pro οἰδούαι. H. S.

P. 189. l. 9. Stob. πάντα non πάντας habet hoc loco. H. S.

P. 189. δ'. l. 13. Valde durum videtur hoc loquendi genus, τὰ καλὰ γινώσκοντα χρῆσθαι αὐτοῖς, σοφὸν ἔχειν. nec video quomodo ex hoc loco elicere sensum commodum possimus, nisi subauditâ particulâ ὥστε ante infinitivum, ut sit ὥστε χρῆσθαι, & intelligamus σοφὸν οὐκ εἶναι, τὰ καλὰ γινώσκοντα ὥστε χρῆσθαι. Item (ἀσφαλισίην ἔχειν τὰ αἰχμῇ οἰδούαι ὥστε ἀλαβησάμεν αὐτὰ. At si τὸ pro τῷ legeretur post αἰχμῇ, & σοφὸν τι ἐσθλόν pro σοφὸν τι καὶ ἐσθλόν, longè melius (meo quidem iudicio) procederet oratio. Id est, Sapientis esse iudicabat τὸ καλὰ γινώσκοντα χρῆσθαι αὐτοῖς. Nec verò non posset legi σοφὸν τι καὶ ἐσθλόν, ut idem viderent quod σοφίαν τι καὶ ἐσθλότην. Sed malim σοφὸν τι καὶ ἐσθλόν.

Nasarum Eulogy.

ⲉⲡⲉⲣⲟ. Haud tamen nostram lectionem prorsus rejicio, modò ita ut dixi accipiatur. H. S.

Ibid. l. 14. Pro ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ ⲧⲉ ⲛⲉ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ, aio reponendum ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ ⲧⲉ ⲛⲉ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ. Nam hæc emendatio simplex est, & absque magnâ sit mutatione. Quidquid autem dicat H. Stephanus, tamen ipsa collatio præcedentium cum his, meam confirmat sententiam. Etenim ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ prius posuit, cui nunc ⲧⲉ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ itemque ⲉⲡⲉⲣⲟⲓⲛⲁⲗⲁ, prius, cui nunc ⲧⲉ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ subjungit. Leun.

Ibid. l. ult. His verbis, ⲡⲁⲛⲗⲁⲥ ⲛⲉ ⲟⲩⲙⲁⲥ, (cum interjectis) ⲧⲁⲩⲧⲁ ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ, deesse aliquid, ex sequentibus planum est. At integra erit oratio, si scribamus, ⲡⲁⲛⲗⲁⲥ ⲛⲉ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ ⲟⲩⲙⲁⲥ (cum aliis intermediis) ⲧⲁⲩⲧⲁ ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ. At aliqua saltem est similitudo inter ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ & initium verbi sequentis ⲟⲩⲙⲁⲥ. Unde factum, ut à libris inter describendum ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ omitteretur. Leun.

P. 190. ⲉ. l. 1. Vitiosa est scriptura in his, ⲁ ⲟⲩⲟⲓ ⲧⲉ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓⲛⲁⲗⲁ ⲁⲩⲧⲁⲥ ⲁⲩⲧⲁⲥ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ. Nam scribi debere certò constat, ⲁ ⲟⲩⲟⲓ ⲧⲉⲡⲉⲣⲟⲓⲛⲁⲗⲁ ⲁⲩⲧⲁⲥ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ. Leun.

Ibid. ⲉ. l. penult. Arbitror ista, ⲧⲉ ⲛⲉ ⲁⲩⲧⲁⲥ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓⲛⲁⲗⲁ, & ⲛⲉ ⲁ ⲟⲩⲟⲓ, ⲁⲩⲧⲁⲥ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ, sic scripsisse Xenophontem, & ⲁ ⲛⲉ ⲟⲩⲟⲓ, ⲁⲩⲧⲁⲥ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ, ut notavi ad libri marginem: adeoque Bessario idem sequutus est. Leun.

P. 192. ⲉ. l. 3. Verbum ⲉⲡⲉ in ⲉⲡⲉ mutandum (quod & alibi feci) aut certè, cum Stobæo, expungendum censéo. H. S.

P. 193. ⲉ. l. 13. Stobæus habet ⲧⲟⲩⲥ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ ⲉⲡⲉⲣⲟⲓ, id est, iis quæ bene monentur, vel potius, iis quæ bene à monentibus dicuntur. Aut, bono & salubri consilio quod datur. Quoniam tamen sequitur ⲧⲉ ⲉⲡⲉ ⲁⲩⲧⲁⲥ, utra retineri debeat lectio in ambiguo est. H. S.

Ibid. l. 15. Bis hoc loco scriptum ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ in utrâque Stephani editione mutandum in ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ, sicut hoc margini à me adnotatum. Error ex Stobæi libris depravatis ortus. Nam ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ quidem ad poeticum illud, & Hesiodicum adeo ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ, quadrare nequit: ut hic usum Xenophontem verbo poetico, & insolenti prorsus, dicere quis possit. Confimilis est scriptura vocabuli ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ in libris Stephaneis, pag. 966. quo loco non verisimiliorem, sed magis obsequentem dixit auctor his verbis, ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ ⲧⲉ ⲁⲩⲧⲁⲥ ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ. Sic enim ab aliis scribitur. Immodò glossarij vetusta ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ scribunt etiam id, quod verisimile reddunt, & nostris est ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ de quo tamen ego contendere nolim, modò mihi fas sit obtinere, ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ scribendum, quum obsequentem significat, ut ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ. Et conjungenda videntur hæc cum notatis ad 1, ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ. p. 6. Leun.

Ibid. ⲉ. l. 15. Bis hoc loco scriptum erat ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ, quod à Leunclavio in ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ mutatum. Ait enim hoc ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ nimis poeticum esse, & simile illi Hesiodico verbo ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ. Quamvis autem hic ⲡⲉⲣⲉⲧⲉⲛ melius videri fatear, non idèò tamen alterum

Notarum Συλλογή.

rum, illud *πίθη* nunc rejiciendum, quasi poeticum potius, quam solutæ orationis vocabulum sit habendum. Multo minus hoc insolens, ac prorsus inusitatum esse concedam. Non enim à *πιθήμαι*, *ἔμαι*, deductum est. Nam in subjunctivo præsentis scriberetur *πίθη*, ut *ποιῶ*. sed est aorist. 2. med. *ἐπιθήμην*, subjunct. *ἐάν πιδώμαι*, η, η), ut *λείπω*, *ἔλιπον*, *ἐλιπόμην*, *ἐάν λῶμαι*, η, η). Infinitivus, *πιθεῖν*, ut *λεῖπειν*. Quà de re supra pag. 6. à nobis pluribus est actum. Quamvis etiam vocem *πιθάνης* à Leunclavio formatam non damnam, nego tamen vocem *πιθάνης* esse corruptam. Quot enim alia vocabula reperias, quæ variis modis apud varios scriptores variis de causis scribuntur? An ideo corrupta dicemus? Absit. Nihil igitur temerè nobis est innovandum. Æm. Por.

Ibid. l. 16. Inter *εὖ λέγουσι* & *ἀμαρτήσιν* deesse nonnulla animadvertimus quidem dum hæc excuderentur, sed quum ad locum explendum nullus vetustus liber nos juvaret, aliunde adjumentum expectare coacti fuimus. Id autem attulit tandem Stobæus: apud quem ita legitur, *ἐάν τις τῶ εὖ λέγουσι μὴ πίθη*. *εὖ ὃ γὰρ ἂν τις πρὸς μὴ πίθη* τῶ εὖ λέγουσι, *ἀμαρτήσιν* δὴ πᾶσι. Hanc enim genuinam esse lectionem, nec aliam queri debere manifestum est. Sed hoc quoque sciendum est, expungendam esse post *ζημίας* interrogationis notam, & ponendam post prius *πίθη*. hoc modo, *ἐπικειρθεὶς γὰρ ζημίας ἐάν τις τῶ εὖ λέγουσι μὴ πίθη*; *εὖ ὃ γὰρ*, &c. H. S.

P. 194. *u. l. 1* & 3. Idem Stobæus habet *ἀναλίσκω*, lineâ ab hinc tertiâ τῶ πᾶσι. H. S.

P. 195. *γ. l. penult.* Apud eundem est, *ὃ πιδανέσθω*, qui articulus placet: sed ei Xenoph. præfixisse particulam *εἰ* existimo, pro *nonne*. H. S.

P. 196. *δ. l. 5.* Scribendum dico *τὸ φιλοφρόνως καὶ ἐχθρῶς*. vel *τὸ φιλοφρόνως καὶ τὸ ἐχθρῶς*. sed illam scripturam malim. H. S.

Ibid. *ε. l. ult.* Pro *μιμήματα* ex eodem, scripsi *μιμήα*. nam quod in fine pag. præcedentis dixit, *ὡς καὶ ταῦτα δυνάμει ἀποκαίρον*, hic dicit *ὡς καὶ ταῦτα μιμήα*. & paulo ante *μιμήα* bis dixerat. H. S.

P. 197. *ε. l. 9.* Idem *ζωτικώτερον* habet, ut videlicet adverbium sit comparativi gradus: sed malo *ζωικώτερον*. H. S.

P. 198. *η. l. 1.* Idem pro *πᾶσι* legit *ἅσι*. H. S.

Ibid. *ι. l. 15.* In his, *τὸ μὲν δ', ἴση*, paulo plenior est Bessariensis lectio, *τὸ μὲν δ', ἴση*. Leun.

P. 201. *l. 7.* Corrupta sunt hæc, *εἰ γὰρ δὲ ἀνίσταται γὰρ ἡ λέγου* *κρίτην ἐστὶ καλῶμαθον*. quorum aliam ipse lectionem editione priori sequutus sum; & uti tum legi, restituenda sunt, videlicet hoc modo: *εἰ γὰρ δὲ ἀνίσταται γὰρ, οἱ δὲ λέγου κρίτην, ἐστὶ καλῶμαθον*. Nimirum *κρίτην* conjungi cum *ἐστὶ* non debet, quum in his, *οἱ δὲ λέγου κρίτην*, subintelligatur *αἶμα*. Rursum in *ἐστὶ καλῶμαθον*, tantum valet *ἐστὶ*, ac si dixisset, *ἔστι καλῶμαθον*. Leun.

Ibid.

Notarum Συμμογή.

Bid. Οὐ γὰρ δὲ αὐτῶν] Leunclavius hunc locum ita legendum ait, αὐτῶν γι, εἰ δὲ λόγῳ κρείττων, ἐστὶ καλῆμαθός· ἀντὶ δὲ κρείττων αὐτῶν, ἔχει καλῆμαθός. Sic autem vertit, nec enim illi, qui audierint, cognoscere possunt, an ipsius forma commemorationem omnem superet. Illud autem κρείττων ad ipsam Theodoten refert, & personam pro ipsius formâ, & pulchritudine figuratè sumit. Sed κρείττων in neutro genere retinendum, ut scriptum legitur, & subaudiendum καλῆμαθός. Sic enim paulo antè Xenophon est locutus, ἔτι κρείττερός ἐστι λόγῳ τὸ καλῆμαθός τῆς γυναικός. Hinc autem Leunclavius suam emendationem sumpsit, optimâ conjecturâ nixus, quam laudo: sed in illâ δὲ κρείττερός in κρείττων mutatione, sententiam ejus non sequor. Illud addam obiter, κρείττερός λόγῳ καλῆμαθός, hic ὑπερβολικῶς appellari formam, speciemque corporis elegantiorē, quàm ut verbis exprimi possit. Æm.

Por. P. 206. α'. l. 11 & 12. Εως ἂν τ. πλ. π. π. δίσσῃ] Δίσσῃ malim. Sic enim paulò post idem à Xenophonte dicitur, ἵως ἂν δισθῇ· præterea τὸ ἵως, & τὸ ἂν, plerumque subjunctivo gaudet. Æm. Por.

P. 212. β'. l. 4. Ad hæc verba Xenophontis, ἀκὺρδρῶς ἴφῃ (scilicet Socrates) τῶν φάρμακων ἀγαθὸν διδάσκει, notarum priorī editione, factum à Bessarione, Brodæo, quibusdam aliis temerè ac ineptè, qui nomen ex ἀκὺρδρῶς proprium finxissent. Hen. Stephanus editione suâ secundâ non dubitare se dicit, quin Leunclavius falli se passurus sit; auditis illis, quæ ipse indicaturus esset. Simul ad Acumenum medicum illorum temporum hæc detorquet. Adhibet & alia; quibus non una fit in hisce verbis mutatio. Puta, quum non ἀκὺρδρῶς scribendum ait, quod in omnibus libris Xenophonteis reperiri, negare non potest, sed Ακὺρδρῶς. Deinde novas distinctiones hujusmodi cudit: Ακὺρδρῶς, ἴφῃ, τῶν φάρμακων ἀγαθὸν διδάσκει. Quum verò in his solæcismus videat, siue aded sine distinctione scribatur, Ακὺρδρῶς ἴφῃ διδάσκει, non ignorans dicendum, Ακὺρδρῶς ἴφῃ διδάσκει· seu distinctio adhibeatur hoc modo, Ακὺρδρῶς, ἴφῃ, τῶν φάρμακων διδάσκει· novam rursus scripturam comminiscitur, & pro διδάσκει reponendum ait διδάσκει. Vide, quam miserè se torqueat, in quem solæcismi scopulum impingat, quam multa σοφὰ φάρμακα excogitet ad tuendum Acumeni pharmacum atque nomen, quam multa mutet; qui me nihil omnino mutantem, sed in lectione simplici & rectâ persistentem, erroris convincere vult. Sed paucissimis ad hæc respondeo. Nec libri Xenophontei Stephaneis hisce correctionibus, sine causâ congestis, indigent: nec iste morbus hominis, insuaviter comedentis, medicinam Acumeni requirebat. Quippe Socrates ipse ἀκὺρδρῶς, morbo remedium adferens, quodnam illud pharmacum esset, statim ostendit; si comedere cessaveris, inquit. Ejus ergo remedii causa non erat, cur ad Acumenum iste mitteretur,

Notarum Συλλογή.

teretur, qui mox illud à Socrate accipiebat. Videt igitur H. Stephanus, se maximè falsum opinione suâ; quantumvis id de me futurum, futuri necdum certus, indubitanter affirmârit. Nec habet, quod adversus illud nostrum ἀκρόμυρον excipiat; quum non uno loco Xenophon & ἀκροῦ & ἐκκροῦ verbis usus sit. Leun.

Ibid. Non dubito quin mutaturus sit sententiam Leun. de voce ἀκρόμυρον, si grave illi non fuerit, quandam ex meis in Platonem annotationibus legere, (quæ est in paginam 268, tomi tertii meæ editionis :) & quum falli eos qui nomen proprium esse putant, atque aded ineptissimè ab iis hoc dici scribat, semetipsum contrâ falli sit fassurus, fuisse enim quendam illâ tempestate medicum non incelebrem nomine Acumenum cognoscet. Verum mutata sede accentûs Ακρυμῶν scribendum esse, ibidem minimè dissimulavi, aliquid præterea in hoc loco emendans. H. S.

Ibid. Ακρόμυρον ἴφην, τότε φάρμακον ἀγαθὸν διδάσκον] Leunclavii de hoc loco iudicium, & conjecturam probō. Sic autem totus locus est construendus, & accipiendus. Εφ' ὅτι; ὁ Σωκράτης· τί; διδάσκον, ἤ γυν διδάσκον ἂν, ταῦτί διδάσκον· τί; ἀσθενὸς φάρμακον· ἐπὶ; τότε, ταύτης δηλονότι τ' ἀγορεύσεως, δι' ἧς ἐκείνῳ ἀνδρὶς ἔστι· πῶς δ', ἐν τίνι χάριν ὁ Σωκράτης τὸ τ' ἀγαθὸν φάρμακον διδάσκειν ἐπιτηδεύει; ἀκρόμυρον, ἤ γυν ὅπως ἀκροῦ τ' ὁ ἀνδρὶς ἰδιότροπος ἀγορεύει· τὸ δ' ὅτι φάρμακον ποιεῖν ἔστι; τὸ πᾶνταυτ' ἰδιότροπα. Æm. Por.

P. 213. γ'. l. 4. Athenæus δεσποτοφ. lib. 7. habet, ὁ ψευδολογίας τὸ ἐν βλακείᾳ ἐστίν. Ut tamen hic βλακώτατος habent vulg. edit. & vet. cod. ita etiam βλακώτερος pag. 465. Quod autem ad sequentia verba attinet, hypostigme vel ante vel post ὁ collocari potest: sed malim, φιλαργυρώτατος ὢν, δ' ἐγγόρε. Sub. ἐστίν. H. S.

P. 214. ε'. l. 5. Ἀλλὰ τὸ ἱμάτιον] Aliàs, quod usitatius, ἀλλὰ τὸ ἱμάτιον. Equidem nihil nisi pallium, vel, nihil aliud quàm pallium, ferebam. Sic etiam aliàs diceretur, ἀλλὰ τὸ, pro ἄλλο, ὅ ἐστι. Æm. Por.

Ibid. l. 12. Malim μᾶλλον δ' αὖτ' ἢ. H. S.

P. 215. γ'. l. ult. Reliqui locum hunc, τὸ δ' ἔστιν αὐτῷ ἰδίῳ, μὴ ἀποκρίσεως ἀλλ' ὑποθέσεως ἔνεκα, priori editione non emendatum, reliquit Hen. Stephanus etiam alterâ suâ Xenophontis editione. Sed quid est, obsecro, exercitii causa edere obsonium? Movit me rei novitas, vel absurditas potius; ut, hinc inde dispiciens, pro ἀποκρίσεως tandem legendum viderem ἀφ' ὧν. Nam vere obsoniorum est helluo, qui non condimenti, sed voluptatis solius causâ, sine pane vorat obsonium. Et hæc ad verbum ita reperi exarata Taurini, quum lucubratio secunda Xenophontis expoliendi mea, jure ab H. Stephano repetita, mihi Viennam mitteretur. Illam tamen is, licet non redderet, contemnere ausus est,

Notarum Συμλογή.

est, cum apud alios, tum Marquardum Freherum, V. C. consiliarium Palatinum, quem honoris & benevolentiae singularis causa nomino. Sed videbimus & alia de lucubratione illa Taurinensi deprompta, quae Stephanum ipsum redarguent. Leun.

Ad Lib. IV. Annotat.

P. 220. C. l. 7. Stob. καὶ ὅλος ἀνδρ. H. S.

P. 222. ε'. l. 8. Pro ὅτι περὶ τῆς οἰκῆς, lego εὖ τι περὶ τῆς. H. Stephano tantoperè placuit, ut editione secundâ in textum reciperet. Leun.

Ibid. l. 11. Fortassis utraque lectionum istarum melior fuerit hæc, δοκῇ δὲ δοκιμῆσθαι, id est, οἰεῖ. Nam retinendo δοκῇ pendebit ab οἰεῖ. at οἰεῖ δοκῇ δὲ δοκιμῆσθαι, quid significabit? Certè nisi quis mecum legat δοκῇ δὲ δοκιμῆσθαι, ut saltè lectionem margini adscriptam sequatur suaserim. Nam in eâ commodè οἰεῖ repetetur καὶ τῇ κοινῇ. hoc modo, καὶ μηδὲν ἀγαθὸν εἶναι δοκῇ, οἰεῖ δὲ δοκιμῆσθαι. H. S.

P. 223. β'. l. 14 & 15. In omnibus legitur, τὰς μὲν ἐλόντων ἀξίας τήχους καὶ γίγνεται ἀνδράσι, ἀπὸ διδασκάλων. Sed pro ἀνδράσι reponendum ἀνδράσις, vel paulo post sequentia docere possunt, quum ait; ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀνδράσις τοῖς ἀνθρώποις. Hæc è notis Taurinensibus lucubrationis secundæ. Leun.

P. 225. ε'. l. ult. Corrupta sunt ista, καὶ περὶ τῆς οἰκῆς, non conantur hoc quàm frequenter agere, in quo valere volunt. Nam contrarius sensus talis requiritur; mirum scilicet videri, quod isti tibicines & equites non summâ cum negligentia res suas agant ac discant; quum plerique rempublicam gesturi existiment se idoneos ad hoc absque præparatione ac studio futuros. Itaque οἰκῆς, quum vitiosum sit, in οἰκῆς ἀμελείᾳ mutari debet. Litera quidem σ, de fine præcedentis οἰκῆς manavit; inter σ & ω magna similitudo est, quemadmodum & inter χ & λ. Hoc modo restitutum οἰκῆς ἀμελείᾳ ποιεῖν, recte opponetur illis sequentibus, πάντα ποιεῖν καὶ ὑπομένειν. Et quod magis etiam rationes nostras confirmat, in secundo membro comparationis ἀπὸ ἐπιμελείας legimus, quod isti οἰκῆς ἀμελείᾳ planè responderet. Leun.

Ibid. Propemodum persuasum habeo particulam καὶ sede suâ esse motam. Xenoph. enim scripsisse, περὶ τῆς οἰκῆς. (illa non præfixa) deinde καὶ καὶ μὴ μόνον καὶ ἰσχυρῶς. H. S.

Ibid. Καὶ περὶ τῆς οἰκῆς ἀμελείᾳ] Leunclavius οἰκῆς ἀμελείᾳ legendum ait. Rationes, quibus suam mutationem tueri conatur, in ejus notis vide. Verum ego nihil mutandum censeo. Nam vulgatæ lectionis optimus est sensus, hic videlicet. Qui cæteros eloquentiâ prudentiâque superare cupiunt, illos non solum domi quàm frequentissimè eloquentiæ prudentiæque studiis operam

Notarum Συλλογή.

operam sedulam navare decet : sed etiam ad eos oportet accedere, qui eloquentiâ prudentiâque cæteris longè præstare videntur, atque adeo illos, harum virtutum parandarum causâ, apud earum magistros quælibet facere, & tolerare oportet, ut nihil sine suorum magistrorum auctoritate; nihil sine iudicio sententiâque ipsorum facere videantur. Hoc autem similitudine, exemplis, & inductione confirmatum illustratur. Quemadmodum qui periti citharistæ, vel tibicines, vel equites evadere student, non solum in his artibus, intra domesticos parietes, & per se, suoque marte, quàm sæpissimè se exercent : sed alios etiam adeunt, qui harum artium peritissimi censentur. Sed similitudo, exempla, & inductio præcedunt. Observandum etiam argumentum, quod à minori ad majus appellatur. Si enim in ludicris, vel saltem parvi momenti rebus, maxima diligentia, maxima assiduitas, maximum studium, & præstantissimi doctoris opera requiritur; ergo in seriis maximique momenti rebus hæc omnia longè majora requiruntur. Hinc autem (si quid tamen nobis ad hoc extremâ necessitate compulsis, vel addere, vel immutare licet) hanc lectionem à veritate non alienam erui posse duco, *πειρῶν) μὴ μόνον ὡς σωμαχίστα ποιῶν ὁ, τι ἀν βέλων) διωκθὲν ἡρώδης, καὶ ἰαυλὺς, ἀλλὰ καὶ τῶν τοῖς, &c.* id est, Conantur non solum quàm frequentissimè facere id, in quo valere cupiunt, conantur, inquam, id facere domi, per se, marte suo : sed etiam apud illos, qui præstantissimi videntur esse, idem facere conantur, quælibet facientes, ac sustinentes, ne quicquam sine illorum præstantissimorum virorum sententiâ faciant, quòd aliâ ratione celebres non sint evasuri; vel, quòd aliâ ratione se claros viros non evasuros putent. Hic minimam mutationem factam videmus. Nam particulam *μὴ*, quæ per librariorum imprudentiam ante *πειρῶν)*, in describendo fuerat collocata, post illud collocamus, & *καὶ*, quæ ante *καὶ ἰαυλὺς* erat, post *ἀλλὰ* ponimus, unicum nostræ conjecturæ vocabulum, *μόνον* videlicet, ad ipsam *τὴν φράσιν*, & *τὴν ἀρμολογίαν* γινώσκοντες ἀποκλινόμενοι addimus. Sic autem hæc meliùs à quovis intelligentur, si legitimam constructionem indicemus, & quæ ad loci faciliorem intelligentiam faciunt, paucis addamus. *Πειρῶν) μὴ μόνον καὶ ἰαυλὺς, ἀλλὰ καὶ τῶν τοῖς δόξουσιν δοκῶσιν εἶναι, πειρῶν), λίγῳ, ὡς (σωμαχίστα ποιῶν οὐκ ἔστιν, καὶ ὁ, τι ἀν βέλων) διωκθὲν ἡρώδης : πῶς δὲ τῶν τοῖς ἀρίστοις δοκῶσιν εἶναι τῶν πειρῶν); πάντα ποιῶντες, &c.* *Ἄρα τί τὰ ταῦτα; ὡς οὐκ ἀν ἀλλὰ ἀξιόλογοι ἡρώδης, τυχόντες ἡρωσόδοι.* Jam videt lector quantam huic loco lucem ista ferant. Unicuique tamen liberum sit iudicium. *Æm. Por.*

P. 226. l. 2. Πάντα ποιῶντες, καὶ ὑπερβόρως] Huc illi non inelegantes versus, qui sunt in omnium ore, perbellè referri possunt,

*Qui cupit optatam cursu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer, sudavit, & alit. Æm. Por.*

P. 229.

Notarum Συλλογή.

Pag. 229. 18. l. 6. Stobæus nec διηγύσας, nec διηγύσας habet, sed ἐξηγύσας, ut Lineâ sequente. H. S.

Ibid. l. penult. & p. 230. l. 1. Idem non ponit τὸ ante ἐξαπα-
ται· & ego abesse malim, sicut præcessit ἴσθι ἐν ἀνθρώποις ψά-
δια, non τὸ ψάδια. Ut tamen hic ponitur ante κακουργεῖν,
ita ibi ante κλέπτειν, quod apud eum pro κακουργεῖν legitur. At
verò quum hic sit, τὸ ἀνδροποδίζεσθαι, ibi habes, τί δ' ἀνδροποδι-
ζεσθαι; quæ lectio longè melior est. Et fortasse hic τί δ' ante τὸ
omissum fuit, quum ita scriberetur, τί δ' τὸ ἀνδροποδίζεσθαι;
Sed τὸ ante omnes hujuscemodi infinitivos lubenter expunxerim.
H. S.

P. 230. l. 4. Lege τί δ' τὸ ἀνδροποδίζεσθαι, vel potius sine τὸ,
ita, τί δ' ἀνδ. Stob. habet, τί δ' ἀνδρπ. Vide annot. proximè
præcedentem. H. S.

Ibid. l. 5. Idem legit πρὸς δ' τῇ δικαιοσύνῃ· ut sequitur πρὸς
τῇ ἀδικίᾳ, lin. 14. hujus Paginæ, & πρὸς τῇ δικαιοσύνῃ. Idem
versu sequente, διὸν δ' ἂν εἴη. Et lin. 13. ἐπέλαβον. H. S.

P. 231. 15. l. 6. Stob. legit κατὰπαύση τ' αἰθυρίας τὴν τροχίλιαν.
H. S.

Ibid. l. 10. Idem, ὡς σῖτον pro ὡς σίλιον. H. S.

P. 233. α'. l. 5. Hic certè non dubium est quin, pro nostrâ le-
ctione, eam quam apud Stobæum invenimus, reponere necesse
sit: ut videlicet sit interrogationis nota post ἐπισαφές, sequatur
autem φάσις· quo verbo ad interrogationem respondetur. H. S.

P. 236. α'. l. 16. Videtur deesse verbum ἰδίλναι, vel ali-
quod hujusmodi post τύτῃς. Nam si ἐπιθυμῶσι cum utroque in-
finitivo jungere voluisset, potius in fine posuisset, omisâ parti-
culâ τε, nec repetito pronomine τύτῃς· hoc modo, οἷτε δασί. ἢ
πρ. τύτῃς ἐπὶ αὐτῶν βῦλ. Καὶ πρὸς τὰς ἰαυλῶν ἐπιθυμῶσι, καὶ
τὴν ἰλπ. Cæterum, retinendo lectionem nostram, & subaudi-
endo verbum quale dixi, malim γι quam τε post πρὸς τὰς.
H. S.

P. 237. λα'. l. ult. Pro αὐτὸν quædam exemplaria αὐτὸ, quæ-
dam αὐτὸ τὸ habent. Ego αὐτὸ probo, sed addito τὸ, ut sit αὐτὸ τὸ
ὕγιαινει. H. S.

P. 241. l. 3. Stobæus habet εἰδὲν γι δ' τῷ. H. S.

P. 242. l. penult. Insignis huic loco subest error, ex unicâ tan-
tùm literâ pro aliâ posita ortus. Nam pro δελτικῶς legendum es-
se λεκτικῶς, spero me omnibus attentis lectoribus & judicio-va-
lentibus facile probaturum. Primum igitur ut hic scribere ju-
beo λεκτικῶς καὶ πρηνικτικῶς, ita habere te scito in fine libri 5 Pæ-
diæ, pag. 87. τὴν δικαίαν ἐν λεκτικῶς τε καὶ πρηνικτικῶς κε-
νῶν ἐν εἰναι· (nam præterquam quod omnes editiones & vet.
cod. hanc scripturam habent, Pollux quoque ita legit) deinde
lapsum hunc ex Delta in Lambda occurrere frequentissimè di-
co: atque hinc factum esse ut λίχας in δίχας depravatam
in hoc ipso scriptore fuerit & alicubi Χωρίδας nomen proprium
S f pro

Notarum Σύλλογῃ.

pro *Χαρίλας* irrepperit. Quibus alia depravatorum talium exempla à me adjiciuntur. H. S.

P. 244. ε'. l. 12. Post *ἀφραπόμωθα* interrogationis notam ponendam censeo. Sic & pag. 245. l. 1. post *παρίχων* *ἐμὴν*. Item post prius *κατακελεύει*. Necnon lin. penult. post *ὀφθαλμοῖς*. Præterea & pag. 246. lin. 5. post *καθιστὰς*. Et aliis denique multis infinitivis claudentibus sententiam à π̄ § incipientem. Debet autem in his omnibus locis aliquid subaudiri, de quâ subauditione vide annot. meam in pag. 423. γ. 15. H. S.

Ibid. ε'. l. 15. Notavi ad marginem pro *φουδίων*, etiam legi *φύν*. idque rectius puto, quàm illud alterum. H. Stephanus à quodam notatum, ut ipse loquitur, suis alterâ editione adscripsit. Leun.

P. 248. γ'. l. 11. Hæc verba, *καὶ ὁ* (subauditur *Θεὸς*) *τ̄ ἄλλοι πόρνοι συνίστην τε καὶ συνίχων*, ita scripsisse Xenophontem aio, *καὶ ὁ τ̄ ἄλλοι πόρνοι συνίστην τε καὶ συνίχων*. Id ex collatione horum cum illis in VII. *παιδείας*; p. 237. faciendum censeo, *οἱ* (scilicet *Θεοὶ*) *καὶ τῶν τ̄ ἄλλων τῶνδε τάξιν συνίχουσι*. Dixit ibi *τῶν τ̄ ἄλλων τάξιν*. Ergo scripsit & hic in earundem explicatione rerum, *τ̄ τ̄ ἄλλων πόρνοι*. Quippe *τάξις* & *πόρνος* adfinia vocabula sunt. Ac ne dubitare possis, confer etiam utrinque sequentia. Nam illic subjicitur, *συνίχουσι ἀρετῶν, καὶ ἀνέχουσι, καὶ ἀσπαράζουσι* hîc adtexitur, *καὶ αἱ μ̄ χειρὶν αἰρεῖν τε, καὶ ὑγιᾶ, καὶ ἀνέχουσι παρίχων*. Unde notavimus superius illa priora, *ἀρετῶν* & *ἀσπαράζουσι*, in *ἀρετῶν* & *ἀνέχουσι* mutanda. Nimirum utrobique vides eadem à Xenophonte verba, dubio procul de industria, repetita. Leun.

Ibid. l. 13. Non video quomodo *ἀνέχεσθαι* stare possit, quum ad *πόρνοι* referri debeat, non ad *ἀγαθὰ*. sicut & *ὑπερελθὼν* ad eum tendit. Nam, ut omittam non commodè duo quoque præcedentia epitheta ad *ἀγαθὰ* posse referri, dicendum fuerat *καὶ αἱ αἰὶ μ̄ χρ̄. αἰρε. τε καὶ ὑγ. καὶ ἀγ. παρίχων*. Deinde *ὑπερελθὼν* cum eodem nomine jungere cogeremur: quod esset ineptissimam. Repono igitur *ἀνέχεσθαι*. H. S.

P. 251. β'. l. 7. Pro *καὶ ὅτε*, scribendum *καὶ ποτε*. vel mutandum *ἡνέκα*, in *ἐνθα*. quod posterius haud probo, nec *ἐνθα* hîc quidem admitto. Leun.

P. 253. λ. 2. Legitur apud Stobæum *μὲν εἰδέναι ποῖον ἰδέναι* subaudiendo accusativum *ἰδέναι*, ut opinor. H. S.

Ibid. l. 15. Idem pro *ἰέναι* habet *γίγναι*. H. S.

P. 254. ε'. l. ultim. Stob. ita, *δύναμις ἢ πρὸς τῶν αἰδ' αὖ οἱ αἰδου*. H. S.

P. 255. ε'. l. 12. Idem pro *πόρνοι* habet hîc *πόρνοι*, at postea *πόρνοι*, & apud eum omissa sunt verba ab *ἀπὸ* τὸ usque ad *διπλοῦν εἶναι*, inclusivè: sed procul dubio librariorum incuriâ, qui in hunc scopulum frequentissimè impingunt. Nam quoties duæ sententiæ, quæ proximè se sequuntur, iisdem verbis aut eodem verbo

Notarum Συλλογή.

verbo vel incipiuntur vel finiuntur, unius earum prætermiffio apud eos velut in more posita est. In morem certè cum magno veterum auctorum damno venisse infiniti passim loci testantur. Ac, ne longè abeas, aliud hæc ipsa pag. exemplum tibi suppeditabit, de quo vide proximè sequentem annotationem. Sed hoc prius addam, in versu proximo legi ab eodem Stobæo *ἐν ἀρχῇ αἰδομέναι*. H. S.

P. 256. *ν*. l. 6. Stobæo versus unius, qui ejus in exemplari deest, ex nostro describendi copiam faciemus, dummodo ille, par pari referens, hic unum ex suo describere nobis permittat. Ita enim apud eum legitur, *ὁ δὲ τὰ ἀδικα, ἀδικῶ· πῶς γὰρ ὅς· ὁ δὲ ἀρχὴ νόμου, δικαίος ἐστίν· ὁ δὲ αἰσχύνη, &c.* H. S.

Ibid. l. 8. At hic insigne mendum habet idem Stob. *αἰσχύνη* pro *νόμος*. H. S.

Ibid. *ιδ*. l. 10. Idem legit, *ὁ γὰρ πολλὰς αὐτοὶ οἱ θέρμαι*. Ex quâ lectione nobis necesse est accipere *αὐτοὶ*, & in locum nostri *αὐτῶς* reponere, si velimus *ὅς γὰρ* retinere. Sin placeat, cum illo, *ὁ γὰρ* legere, ferri utcumque poterit *αὐτῶς*. dico autem utrunque tolerabile fore, quia dicendum potius fuisset, *ὁ γὰρ πολλὰς οἱ θέρμαι αὐτῶς*. Sed five *ὅς γὰρ* five *ὁ γὰρ* scribatur, non dubium est quin *αὐτοὶ οἱ θέρμαι* sit significantius, ut sit sensus, Illimet ipsi, qui leges tulerunt, eas abrogant. At *ὁ γὰρ* si recipiamus, accipiemus ut *ὅπου γὰρ* sæpe poni videmus. Id est, Quum sæpenumero illimet ipsi, qui eas tulerunt, postea improbatas mutant? H. S.

Ibid. l. 15. Aut *καταλύουσιν*, aut *καταλυθεῖν*, ut est apud Stobæum, legere malim quàm *καταλύουσιν*. Ex eodem verò non dubitem *τὴν* cū *τοῖς πολλοῖς* substituere pro *τὴν πολλοῖς*. H. S.

P. 257. *ιδ*. l. 4. Idem Stobæus habet *ὁς συνέργασατο*, (sicut & vulg. edit.) quæ lectio nullum aptum sensum efficiet, nisi *ἀν* post *ὁς* expungatur, ut *ὁς μὴ* jungatur cum *πείθει*, non cum *συνεργάσασθαι*. Sed aptior sensus ex nostrâ lectione elicitur. In vulg. tamen edit. longè depravatius legitur hic locus quàm apud Stob. habent enim illæ *ὁ μὴ τῇ πείθει τοῖς νόμοις ὁς συνέργασατο*. H. S.

P. 258. *ιδ*. l. 10. Idem, *καὶ τὴν*, quod malo. H. S.

P. 259. *ιδ*. l. ult. *Θεὸς εἶμαι τὴν νόμον τούτους [τὴν ἀρχαίους] τοῖς ἀνθρώποις θῆναι*] Sophocles cū τῇ *Οιδίπῳ Τυράνῳ*, p. 187.

Χα. Εἴ μοι ξυνοῖν φέροντι μοῖρα τὰς
Εὐστρατίαν ἀγνοῖαν λῶσαι,
Εἰς τὴν τε πάντων, ὅν νόμοι παρέκει)
Υψίπεδός γ' ὕψιστοι δὲ αἰθέρα
Τεκνωθέντες. ὅν ὄλυμπος
Παῖδες μὲν, ὅδ' ἐν διασφ
Θύοις ἀνέραν ἔτικται, ὅδ' ἐν
Μίῳ ποτὶ λάτρε καὶ κακομαθή.

Notarum Συλλογή.

Μίγας ὡς τῷ τοῖς Θεῷς,
Οὐδὲ γηρόντι. Æm. Por.

P. 260. 18. l. 1 & 2. Stobæus, νομίζε) Θεῷς ἀντιβῶν. Sed hæc constructio sine præpositione ferri non potest, ut opinor. H. S.

P. 261. κγ'. l. 2. Idem habet τεκνοποιῖα pro παιδοποιῖα. H. S.

P. 265. ζ'. l. 7. Aptior esset hæc verborum collocatio, αὐτὰ γδ δὲ πρὸς τὰ σωφρ. καὶ ἀκρ. ἔρτα ἐναντία ἐστὶ. H. S.

P. 265. ζ'. l. 11. Pro λυσιπρότερον legendum esse κωλυσιπρότερον, & ipse sensus ostendit, & genitivus præcedens, videlicet ἑ· deinde & præcedens κωλύει, quod verbum hîc multoties reperitur, nec tamen in priori editione ausus fueram in textum recipere: sed tandem id sine periculo fieri posse consideravi, postquam Stobæi quoque autoritate eam lectionem, quam ex conjecturâ duntaxat habebam, confirmari vidi. H. S.

P. 266. θ'. l. 8. Multum in hoc loco, ὥσπερ ἢ μὴ ἀκροῖα (cum interjectis) κωλύει ἡ δὲ αἰτία. ἢ δ' ἐγκρατεῖα μόνη, cum cæteris; in hoc, inquam loco restituendo laborat H. Stephanus. Post illa priora, inquit, ὥσπερ ἢ μὴ ἀκροῖα, non ἢ δ' ἐγκρατεῖα, sequi debuit; sed, ὥτως ἢ ἐγκρατεῖα. Addit etiam, velut interrogans; Quid si ὥσπερ illud sit supposititium? Simul tollendum innuit, satis id quidem leviter. Sic etiam γδ in iis, quæ sequuntur, supposititium & rejiculum censet. Sane quum præcedat, ὥσπερ ἢ μὴ ἀκροῖα· non nego, sequi debuisse, ὥτως ἢ ἐγκρατεῖα, non autem ἢ δ' ἐγκρατεῖα, quemadmodum in editis legitur. Ac Bessarion quidem hujusmodi scripturam sequutus est. Sed verius arbitror, prius illud ὥσπερ, corruptum ex ὅτι ἀρεῶ· scribendumque prorsus, ὅτι ἀρεῶ ἢ μὴ ἀκροῖα. Sic integra sunt omnia. Peccatum in eadem ἀρεῶ voculâ paulò post p. 267. l. 5. Illic enim legitur. ἀλλὰ καὶ ἡδοναὶ μέγισται γίγνεται). Ubi jam εἰς μὴ τελεία, sive distinctio plena reperitur in editis hætenus, & male quidem. Sequitur autem, οἱ μὲν γδ ἐγκρατεῖς, cum cæteris. Ego, mutatâ distinctione, sequentia non periodi novæ principium facio; sed coherere cum præcedentibus inquam, hoc modo: ἀλλὰ καὶ ἡδοναὶ μέγισται γίγνεται). οἱ μὲν γδ ἐγκρατεῖς ἀπλάτνυνται πρὸς τὸν αὐτὰ· quod quidem verbum ἀπλάτνυνται respondet hoc modo illis superioribus: ἑ μαθεῖν τι καλὸν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἑ ἐπιμεληθῆναι τῷ τοῖς αὐτὰ τινὲς ἀπλάτνυνται, πρὸς τὸν αὐτὰ. Ita jam emendatus est egregiè locus, qui & Bessarionem, & alios, & meipsum quoque superioribus annis adedò torfit; ut ex periodo præcedenti repeterem verbum κωλύει, unâ cum ἀκροῖας vocabulo. Sic enim ista reddidi: Enimvero impedit intemperantia, quasi scriptum esset in Græco, ἀλλὰ μὴ κωλύει ἢ ἀκροῖα ἑ μαθεῖν τι καλόν. Sed omnino scripsit ita Xenophon, uti modò indicavimus. Leun.

Ibid.

Notarum Συλλογή.

Ibid. Ωπαιε ἢ μ̃ ἀπεροσία, & lin. 14. ἢ δ' ἰγκρότητα] Leunclavius ait legendum ὅτι ἄε' ἢ μ̃ ἀπεροσία. Sic enim sequentia ἢ δ' ἰγκρότητα, melius his respondere. Quamvis autem sensus hanc vel aliam hujusmodi lectionem flagitet, tamen [ut ingenue dicam quod animus sentit] tantam vocum mutationem non facile probare possum, præsertim cum inter ὡπαιε & ὅτι ἄε' nullam ferè similitudinem ac affinitatem intercedere videamus. Qui ὅτως ἢ ἰγκρότητα legendum putant, aliquid afferunt, quod verisimilius. Sed hinc quoque mutatio nimis magna. Ego verò sic legendum arbitror, ὡδ' ἰγκρότητα, ut particulam ῥ dicamus omisissam. Quod minimè novum. Nam & apud Thucydidem & Aristotelem sæpius reperias ἰπειῶ sine πρῶτον præcedente, & πρῶτον non sequente ἰπειῶ. Quà de re fusius in nostro Xenophontis indice Græco Latino, ubi exempla notantur. Vide πρῶτον & ἰπειῶ, paulo inferius, exemplum habemus ubi πρῶτον sine sequenti ἰπειῶ ponitur. Ibidem videmus ῥ particulam positam, non præcedente ῥδρ. Aliàs enim dici solet, πρῶτον μ̃, ἰπειῶ δέ. & πρῶτον sine ἰπειῶ sequenti: & ἰπειῶ non præcedente πρῶτον. & præter ἰπειῶ sine πρῶτον præcedente, etiam ῥ, non præcedente μ̃, positum habemus: & alibi. Vel etiam sic legendum, ὡδε δ' ἢ ἰγκρότητα. ὡδε autem pro ὅτως non solum apud poëtas: sed & in oratione solutâ passim reperias, cum in sacris literis, tum etiam apud Xenophontem, ut in indice Græco Latino diligenter notavi. Hinc satis fuerit si locos aliquos tantum fidei faciendæ gratia notârim. Vide igitur pag. 828, 898, 908, 943. *Editionis Æmil. Port.* plura in ipso indice. Lector de nostrâ conjecturâ liberè sentiat, dicat, ac pronuntiet quod à veritatis partibus stare judicârit. Æm. Por.

Ibid. Ut præcessit ὡπαιε ἢ μ̃ ἀπεροσία, ita in redditione videtur debuissè sequi ὅτως ἢ ἰγκρότητα. Quid si verò ὡπαιε supposititium esse dicamus? eo certè sublato integra manebit sententia. H. S.

P. 267. l. 1. 5. Suspicio particulam ῥδ post μ̃ esse supposititiam; & illâ rejectâ debere hæc, οἱ ῥδρ ἰγκροτῆς δόπλαιυσσι, ad illa referri ῥ μαθεῖν τι καλόν, &c. ut dicat μαθεῖν τι καλόν καὶ ἀσέδον (nisi potius scribendum τί καλόν καὶ ἀγ.) & τὸ ἐπιμελεθῆναι τὸ τοιούτων τ. &c. esse fructum quem οἱ ἰγκροτῆς percipiant. At in priori editione, quum particulam ῥδ suspectam non haberem, dixeram, nisi verbum καλύει (unâ cum suo nominativo ἀπεροσία) repetitum δὲν ῥ καπῶ, cum ῥ μαθεῖν & ῥ ἐπιμελεθῆναι subaudiremus, fore ut penderet & imperfecta maneret sententia. Ac certè hanc à me ostensam viam insistens Leunclavius ita locum hunc vertit, Enimvero impedit intemperantia, quo minus boni & egregii quid discatur, eisq̃ue detur opera, per quæ corp. &c. Quum autem illa mea prior sententia placuerit huic viro (cujus judicio, ut antea dixi, plurimum tribuo) lectoris erit suum judicium interponere. H. S.

Ibid.

Notarum Συλλογή.

Ibid. v. l. 14. In vulg. edit. *Χαρι*, pro quo in vet. cod. *Χαρις*. Similis autem in eadem voce error & alibi in illis edit. H. S.

P. 270. v. l. 5. Pro *καθὰ* lego *καὶ* ἄ, licet repugnantibus omnibus quæ consulere potui tam scriptis quam excusis exempli. Meam autem conjecturam satis superque videtur confirmare quod sequitur *καὶ τὰ ἑρμῆς*. Ut omittam, Xenophontem alio potius adverbio usurum fuisse quàm hoc, & vix exemplo defendi posse *καὶ δὲ* *καὶ δὲ* *καὶ δὲ*, vel *καὶ δὲ*, aut *καὶ δὲ*, pro *καὶ* ἄ *δὲ*. H. S.

Ibid. v. l. 14. Post *δὲ* poni possit interrogationis nota, sicut habetur supra post *τιμῶν*, & post *δὲ*, atque alibi. H. S.

P. 271. v. l. 6. *Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἀνθρώπου τὸ εὖ εἶναι*] Ut supra p. 270. l. 1. in definitione *ἡ ἀρετὴ*, *ὅ ἐστιν τὰ εὖ εἶναι* *Θεὸς* *καὶ* *ἀνθρώπος* *εὖ εἶναι*, *ἀρετὴ* *αὐτοῦ* *ἡ ἀρετὴ* *αὐτοῦ* *αὐτοῦ* *αὐτοῦ*, sic etiam in ista *ἡ ἀρετὴ* definitione, *Οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἀνθρώπου τὸ εὖ εἶναι* *καὶ* *ἀνθρώπος* *εὖ εἶναι*. Socrates quorundam opinionem sequi videtur, qui virtutes in ipsâ rerum scientiâ, sine actione, positas putabant. At hoc modo Diaboli, & pii & iusti essent, quia hæc omnia optimè norunt. Quod profectò non solum est absurdum, sed etiam impium. Nam ex Divini verbi præscripto constat eos pios dici, qui non solum sciunt quid sit pietas, sed qui etiam pietatem colunt, & pro virili piè vivunt, & ope divinâ freti faciunt, quæ pietas fieri postulat. Idem etiam de iustis est sentiendum, & dicendum. Hic autem nullam pietatis ac iustitiæ perfectionem intelligere debemus. Nullus enim ex corrupto mortalium genere procreatus istam perfectionem unquam habuit, aut in terris est habiturus. Sed *καὶ* *οὐκ ἔστιν οὐδὲν* hæc dicuntur, & quid affectandum, & quò totis animi corporisque viribus sit contendendum, hoc modo demonstratur, ut pietatis & iustitiæ cultores studiosi fiamus. Unus enim ille Servator noster hanc perfectionem habuit, quia non ex corrupto sed divino semine conceptus, ac natus; unus ille noster est Iustitiæ Sol, qui suis radiis pios illustrat, unus ille iustitiæ fons perennis, unde fideles hauriunt perpetuò quicquid boni possident. Quamobrem istas Socratis Definitiones ex veræ Theologiæ præceptis mancas esse patet. *Æm. Por.*

P. 274. v. l. 6. *Βασιλεὺς ὁ καὶ τὸν καὶ τὸν*] *Τὸν Διόνυσον, καὶ τὸν Βασιλέα τὸν καὶ τὸν*, Euripides *ὁ καὶ τὸν* *καὶ τὸν*, pag. ex Plantini typis 325, 326. versibus elegantissimis persequitur: eum consule. Illic enim multa reperies quæ magnam huic loco lucem afferent, Socratisque sententiam confirmabunt. *Æm. Por.*

P. 279. v. l. 12. *Τὸν καὶ τὸν καὶ τὸν*] Proculdubio in vetustis, manûque scriptis codicibus, per abbreviationem hæc ita scribebantur, *καὶ τὸν καὶ τὸν*. at imperitus librarius pro *καὶ*, quod valet *καὶ*, scripsit *καὶ* quod valet *καὶ*, hocque propter maximam scripturæ similitudinem errorem istum peperit, quem postea cùm viri docti animad-

Notarum Συλλογή.

animadvertissent, sic emendârunt, ut ad marginem habemus notatum, τὸ μᾶλλον ἢ περιμολίμῃ· sed τὸ μᾶλλον περιμολίμῃ legendum. Epithetum autem masculine cum femineo substantivo junctum est Atticè. Hujus Atticismi multa tam poetarum quàm aliorum scriptorum exempla in nostris in Dionysium Halicarnasæum annotationibus attolimus: multa etiam habemus collecta in nostris in totum Sophoclem commentariis; quos nondum in lucem edidimus, brevi tamen hoc facturi, si Deus Opt. Max. nostris cœptis consiliisque benignè faveat. Lector (nisi fallor) nostram conjecturam probabit. Æm. Por.

P. 284. ἡ. l. 5. Τύτων χείρῃ γίγνεται] Quoniam Xenophon antè dixit, ἀναγκαῖον ἔσται καὶ δυσμαθέστερον, καὶ ἐπιλησμονέστερον ἀπαυγάνειν, nunc, ex Grammaticorum præceptis, ad legitimam orationis structuram, & verborum congruam seriem servandam, videretur dicendum, τύτων χείρῃ, vel χείρῃ, ut sit accusativus Atticus, ὃν δὲ λυτικὸν ἀχρήστῃ χείρῃ καὶ κερσῇ formatus. Atque adeò sic olim scriptum fuisse puto: sed postea, per librarii imperitiam, quasi vox esset corrupta, χείρῃ scriptum arbitror. Si codex sanus est, constructionem mutatam dices. Græci autem tam ante quàm post Infinitivos, nominativum vel accusativum ἀδιαφόρως ponunt. Xenophon pag. 826. ἢ μωρὸς οἶσι εἶναι; ὥς οἶσι ταύτων μωρὸς εἶναι; Idem pag. 829. Αἰεὶ οἶσι ἔφη· pro, ἔφη ἰαυτὸν οἶσι αἰετὸν· & 833 & 850. πῶς θίμις οἶσι εἶναι σοι; pro θίμιν· 874. Γνωσκόμενον ἔφη παρῖναι, pro, ἰαυτὸν γνωσκόμενον· & 920. ἔφησιν ἀδικώτεροι εἶναι, pro ἰαυτὸς ἀδικώτερος εἶναι. Plura in nostro Græco-Latino Indice. Hac ipsâ pag. Xenophon accusativum χείρῃ usurpat. Æm. Por.

P. 285. καὶ. l. penult. Scribo αἴθρι δακρύματα· aut αἴθρις, simul etiam ἀμαρτάνοντα mutans in ἀμαρτάνοντας. H. S.

**BOOKS printed for R. and J. BONWICKE at
the Red Lion in St. Paul's-Church-yard.**

M. Juniani Justini ex Trogi Pompeii Historiis Externis Libri XLIV. quam diligentissimè ex variorum exemplarium Collatione recensiti & castigati, & Notis optimorum Interpretum illustrati; quibus additur Chronologia ad Historiam accommodata; cum Indice Rerum & Verborum præcipuè Memorabilium.

Compendium Syntaxis Erasmiæ: Or, A Compendium of *Erasmus's Syntax*; with an *English* Explication and Resolution of the Rules, according to both Ancient and Modern Grammarians and Criticks. The Second Edition with Additions.

An Account of the Eight Parts of Speech, so far as it is necessary for Children to understand them, before they proceed to *Propria Quæ Maribus*, and other Parts of the *Latin Grammar*. The Sixth Edition with Additions.

Catechismus, cum ordine Confirmationis, Græcè & Latinè. Annexæ sunt Preces Quotidianæ.

These Four for the Use of *Merchant-Tailors-School*.

Publii Ovidii Nasonis Epistolarum Heroïdum Liber, Interpretatione & Notis Illustravit Daniel Crispinus, Helvetius, jussu Christianissimi Regis, ad usum Serenissimi Delphini. Accessit Index locupletissimus.

Hugonis Grotii Baptizatorum Puerorum institutio, alternis Interrogationibus & Responſionibus; cui adjicitur Græca ejusdem Metaphrasis à *Chr. Wase*, Regalis Col. *Cantab.* unà cum observationeulis in Græcam Metaphrasin ad calcem appensis. Quibus accessit Praxis in Græcam Metaphrasin, per *Barth. Beal*, cum Græcis Testimoniis ex sacra Pagina, & Indice locupletissimo, in usum Scholarum. 28 MR 59

Autodidactice: Or, A Practical Vocabulary, being the best and easiest Method yet extant, for young Beginners to attain to the Knowledge of the *Latin Tongue*. By *J. Goad*.

Liturgia, seu Liber Precum Communium, & Administrationis Sacramentorum, aliorumque Rituum & Cerimoniarum in Ecclesia Anglicana receptus: Itemque Forma & modus Creandi Ordinandi & Consecrandi Episcopos, Presbyteros, & Diaconos. Epistolæ, Evangelia, & Psalmi Inferuntur juxta Sebastiani Castalionis Versionem Editio altera priori longè emendatior.

ΣΤΑΥΡΟΛΟΓΙΑ. Spicilegium; Sive Nova quorundam Græcorum Epigrammatum Collectio, Versione Latina, & necessariis Notis explicata. Cum Indice cum Verborum tum Rerum. Editio altera emendatior. In usum Scholæ Felistiedienſis Com. Effexiæ, S. Lydiat.

